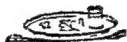

શ્રી ગુણેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમો નમઃ
શ્રી પદ્મ પરમેષ્ઠિ મહામત્ર

ધાને
શ્રી જૈનધર્મતું સ્વરૂપ

નવેમ્બર ૧૯૭૩

પૂર્વ આચાર્યદેવ શ્રી વિજયલક્ષ્મીચરણ
મહાનંદ ॥ અશિષ્ય

પૂર્વ પંથામ શ્રી ચરણવિજયલક્ષ્મીચરણ

૪૩૧૩

શ્રી કેશવચાર્ય જૈન સામંતિ-

મયાન

શ્રેષ્ઠિવર્ધ નગીનદાસ કે મયદ સધવી

પાપણ [જી મૃ]

વીર સ ૨૪૭૮ રિ સ ૨૦ ૮

મુલ્ય ૪-૦-૦

આગિ ૨ લી નકન ૧ ૦૦

મુદ્ર

મેઠ કીશ્વર જગજીવનનાસ

કલ્યાણ પ્રીતીંગ પ્રેમ

પાણીનાથ [સોરાષ્ટ્ર]

પ્રકાશકનું નિવેદન

શ્રી નમસ્કાર મહામત્ર એટલે શ્રી પદ્ય પરમેષ્ઠિ મહામત્ર સમાન જગતમાં અન્ય કોઈ મત્ર નથી અને જગતના મગજોમાં મહામત્ર સમાન કોઈ મગજ નથી આવા પદ્ય પરમેષ્ઠિ મહામત્રો કદાબજે અને કમિતભાવથી જે બધા આત્માઓ જાગ કરે છે, તે આત્માઓ આ અમારે સમારો નિસ્તાર પામે છે

શ્રી પદ્ય પરમેષ્ઠિ મહામત્રના સ્વરૂપને આત્માથી જીવેએ જાણવું જરૂરી છે આ જો અનેક પુસ્તકો પ્રગટ થયાં છે પણ આ પુસ્તક એટલી સરળ સાદી અને સ્વચ્છ સૌંદર્ય પૂર્ણ પદ્યાસ શ્રી ચતુર્નિબધ્ધ ગણિતરે લખ્યું છે કે વાચકને એમાંથી કંઈ પણ જાણવા-અજાણવાનું રહેતું નથી પદ્ય પરમેષ્ઠિના સ્વરૂપ સાથે બીજી કંઈપણ હોયતો, કથાઓ અને તાત્ત્વિક જાણતોને સંકળિત કરી છે વિગત તો વાચકો પુસ્તકો દ્વારા જાણવા લાગે તે જાણવું જોઈએ

કરપ પાનાનું પુસ્તક આ કાગળ, બાદ ડીંગ અને પેપર વગેરે સુદૃઢ હોવા છતાં પ્રથમ થોડુંક મિનિ અલ્પ રાખવામાં આવી છે

આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં જે જે મહાસભ્યોએ દાન આપ્યું છે, તેઓના આભારી છીએ ત્રિફલ તો સર્ણી પૂ પદ્યાસ મહારાજના છીએ કે જેઓએ અત્યંત મહેનત લઈ આ પુસ્તક લખી આપ્યું છે

પુસ્તક પ્રકાશ કરવામાં જે કાંઈ અશુદ્ધિઓ થઈ પણ મરજીસર રહી જવા પામી હોય તે જલ્દી ક્ષમા માગીએ છીએ

વાચક મહાનુભાવો પ્રત્યે નમ્રપ્રાર્થના

- ૧ આ પુસ્તકને પૂજ્ય જીનાથ તરીકે પુકારા પૂરેપૂરું
સાચી નીકળતી કાનિઓ જેવકને મળ્યાનસા હુ માનત
વાનતો જેવકથી કલ્પનદોહના પાથી મન્દાન તેનો
નાભ આપસાદિમાને જેનેનેનો નથી
- ૨ મિત્રમુનિરાને મને વિદ્વાન જુલકથો મા પુસ્તક
વાચી મુધારાવધારા સૂચરે તો હું બીજી આદૃત્તિમા
કાદ્યજ્ઞ કરી શકું તેનો દાખ વા રથીમાનોને જરૂર
મળે
- ૩ તરીકે પામનારા સાચા મજાસયો આ અન્ધને
મ પૂજુ વાચે નો જેવ-મુક-ધર્મ તી ગોળખાણ
ધાર

માટે વિદ્વાન કે મ હા વડિત કે નવુ રેક
મહાભાગ્યશાળી આ માઓ માને આ નાનકડો
નિમવ આગો સા ન વાચે એજ માની પ્રાર્થના

શ્રી શ્રી શ્રીનગમગમના મર્જિતપુત્રાનો તત્કારીન

મેવક

ચરણવિભર

નિવેદન

સાતમનમા નાખો મ યો જો તેણુ સાહિત્ય જમવત મણુપર
 દેવો વારમામા મુકી મયા હતા તેને કાનાક સમન મુખી પૂવાચાર્યોએ
 ચિત્તના ધારી રાખીને ટકાવી રાખ્યુ પરંતુ પચમકાલમા જન્મનારો
 અ પ પુણ્ય પ્રાણિઓના અભાગ્યોદયથી વચમા મહા દુઃખાળો પડના
 નાગ્યા તેથી ધણા બુદ્ધિનિધાન મહામુનિવરો અવસાન પામી જવાથી
 અને તીવ્ર ક્રુષ્ણા વિગેરે અમરડોની જડીઓ વાર્તાવાથી બુદ્ધિમા મહતા
 વધવા લાગી, જેના પરિણામે કાતેન અને દુનેવ શ્રી જૈન સાહિત્ય
 રૂપી જગીઓ ધણો ખરો સુકાષ્ઠ ગયો અને કેટલોક કરમાષ્ઠ પશુ ગયો

તે માળામા શાસનમા નિવમાન રહેવા આગમાભ્યાસી ગીતાઈ
 મુનિપ્રરેની નિચારણામાં આ વાતે ખાસ ધ્યાન એ મ્યુ કે હવે
 જે જમન રહેલું આગમ-સાહિત્ય પુસ્તકાર ન થઈ જતર તો
 બરિધના હવે માટે આરોધનામાર્ગ સાવ જ થઈ થઈ જશે, માટે
 હવે જેટલુ હોય તેણુ જૈનાગમ પુસ્તકોમા લખાની લેતુ

આ જ્ઞાનમા મધાજ સામનમુખની મદાપુરો મ મન થયા,
 મને એક વદમણીપુર તથા બીજી મધુરા એમ બે જગ્યાએ
 મામમતી વાચના કરવાનો નિર્ણય કરીને નજીક કે છેટે જે જ્યાંથી
 જ્યા પહોંની શકે તેતુ જણાવ્યુ તેમને તેવી રીતે ગેમાથી ગમે તે
 જગ્યાએ આવી જવા નિમત્રણો એક યા અને હામ-હામથી ગીતાઈ
 હાપુરો પોત-પોતાના પરિવાર મહિત અનુકૂલતા મુજબ વચબીપુર
 અને મથુરા જેને જે નજીક પડ્યુ ત્યા તેઓ આવી પહોંચ્યા, અને
 જેની પામે જે શાસ્ત્રો જેટલા પ્રમાણમા માહ હતા તેને ૧૩૨૫૨
 મેળવીને યથાયોગ પુસ્તકારૂક કરાવી લીધા

વાચક મહાનુભાવો પ્રત્યે નંત્રપ્રાર્થના

- ૧ મા પુસ્તકને પૂજન ગીતાધર તરીકે પુકારા પૂરપૂરે
નાની નીકળતી ક્ષતિઓ રેવકને જણાવરા કૃપાસત
ધાયતા નેતકથી કૃત્યુરદોષના પાશથી ગતાર નનો
જાન આપમાહિમોને જેવોનેયો નથી
- ૨ મિત્રમુનિરાજે અને વિદ્વાન શૂન્ધો આ પુસ્તક
વાચી સુધારાવધારા સૂચરે તો હું બીજી આનૃત્તિમા
કાઇપણ કળી શકુ તેનો લાભ આ ત્રીમાનોને જરૂર
મળે
- ૩ નવીન પામનારા વાચક મહાશયો આ ગ્રન્થને
મપૂર્ણ રાચે તો રેવક-ધર્મની યોગ પાણી
ધાર

માટે વિદ્વાન કે મ રત્ન વડિન કે તથુ રેક
મજાભાગશાળી જા માઓ મારો આ નાનકડો
નિમિષ આરોગ્યના વાચે એજ માની પ્રાર્થના

સી શ્રી સીતળાગમનના મર્જવપુત્રસનો રાજાસીન
નેવક

ચરણવિજય

નિવેદન

હૃત્પ્રાનમાં લાખે એ થો અને તેનું આદિત્ય અગવત મણ્ડરે
 જેવો વારમામા મુકી ગયા હતા તેને કંટાળા સમય સુધી પૂવાચાર્યોએ
 ગિતના ધારી સખીને ટકાવી રાખ્યું પરંતુ પચમકાલમાં જ મનારા
 આ પુણ્ય પ્રાણીઓના અભાગ્યોદયથી વચમાં મહા દુઃખાળો પડવા
 નામ્યા તેથી ધણા બુદ્ધિનિધાન મહામુનિવરો અવસાન પામી જવાથી
 અને તીવ્ર દુઃખા વિગેરે અગવરોની જડીઓ વર્ષોવાથી બુદ્ધિમાં મહતા
 વધવા લાગી, જેના પરિણામે ફાતેન અને દુલેલ થી જૈન સાહિત્ય
 રૂપી જાગીએ ધણો ખરો સુમધ ગયો અને પ્રતોષ કરમાઈ પણ્ય ગયો

તે માળામાં શાસનમાં વિધમાન રહેલા આગમઆસ્તી ગીતાઈ
 મુનિપ્રારોની નિચારણામાં આ વાતે ખાસ ધ્યાન બેસ્યું કે હવે
 જે બચત રહેલું આગમ-સાહિત્ય પુસ્તકાર ન થઈ જાય તે
 અવિધ્યના ઇવો માટે આરોધનામર્ગ સાવ બધ થઈ જશે, માટે
 હવે જેટલું હોય તેટલું જૈનાગમ પુસ્તકોમાં લખાવી લેવું

આ બાબતમાં મધાજ શામનસુમ તી મદાપુરો સમત થયા,
 મને એક વલ્લભીપુર તથા બીજી મથુરા એમ બે જગ્યાએ
 આગમની વાચના કરવાનો નિર્ણય કરીને નજીક કે છેટે જે જગ્યાથી
 જ્યાં પહોંચી શકે તેનું જણાવ્યું તેમને તેવી રીતે મેમાથી ગમે તે
 જગ્યાએ આવી જવા નિમત્રણો મોકલ્યા અને કામ-કામથી ગીતાઈ
 મદાપુરના પોત-પોતાના પરિવાર મહિન અનુકૂલતા મુજબ વલ્લભીપુર
 આવી મથુરા જેને જે નજીક પડ્યું ત્યાં તેઓ આવી પહોંચ્યા, અને
 જેની પાસે જે શાસ્ત્રો જેટલા પ્રમાણમાં માલ હતાં તેને પરસ્પર
 મેળવીને વધારેાગ્ય પુસ્તકાર કરાવી લીધા

આ મૂલ શાસ્ત્રોના આધારે અને કારણસર વાચનામાં નાવનાની ઇચ્છા હોવા છતાં ન મળી ગયેલા પ્રમાણિક આગમિક પુરોના આધારે ચૂર્ણિતો બાળ્ય ગીત્ર અને દાષિકા આદિ નવા નવા દબારે મેં યોની વિશ્વમાનનાથી આસપડ આત્માઓને માક્ષાત્ મેંથા આરાના જેવું આગમન થતું હતું

પરંતુ કમનસીબે ભારતની જનતાના ધર્મજાનો પવન કુકારો શરૂ થયો, જેથી જૈનધર્મની પ્રજ્વળા અને પુષ્ટગતા ઉપર ધણાઓને ઇખ્યા થતા લાગી તેના પરિણામે જૈનધર્મના દેવિ ધર્માધ્યક્ષોએ કેટલાક જૈન રાજાઓને પનટાવીને પોતાના પક્ષમાં લઈ લીધા અને અવધર મેળવીને કેટલાક જૈન મંદિરો અને જૈન યાત્રાધારોના નાશ કરાવી નખાવ્યા અને પ્રસ્તુત પ્રદેશ છોડીને નીકળી જવા માટે જૈન મુનિઓને પણ ધણી વાતનાઓ અપાવી શરૂ થઈ

આ અધાણું ધીના સમયમાં ત્રી જનશાસનો ધણું શોષણ પાડ્યું અને શામનના રતબદ્ધ ધણા મંદિરો અને યાત્રાધારો તથા મુનિરાજોનો પણ નાશ થઈ જવાથી શામનની આરાધનામાં ધણી ઓટ આવી ગઈ

તેમાં રજુમંતિ નબાગીને આરાધનાની તાલાવેનારા આત્માઓએ યામનતુ મનતુ રજુમંતિ આવા પ્રસંગોમાં શ્રી શાસનના ગ્રંથમાં પણ જનતો ઉદય પ્રનારા પ્રસન્નભાવક આત્મ ઓ ધણા થયા કે જેમના મગન નામે શ્રી જૈનશામનમાં અત્યારે પણ ચંદ્રની પડે ચળકી રહેવા દેખાવ આપે છે

જૂનામળના મેંથોના નાશનો ખરખર જાણ જૈન જનતાને મદદ ફાલ્યું ન અને તેની ખાતર તે તે કાળમાં થયેના મળવાદીસુરિ મિદ્ધ-મેનસ્તિપ્રસુરિ હરિજ સુરિ આચંબપુટાચાર્ય મધાત્મ ગણ્ડી અને જિનદ મળળી વિગેરે અને કમે પ્રીને મનગિરિસુરિ મનિકાળ મરંદ

હેમચંદ્રસરિ મહાત્માજી વિગેર ઘણા મહાનિ પુરોએ અન્યો જનાવ્યા ॥
ભગીરથ હથમે કર્યા છે

પરંતુ જગતજરના કમભાગ્યે મુસનમાનોના આક્રમણ કાળોમા
તે તે અન્યરત્નોના પથ લાખોના પ્રમાણમા નારા સગવડ છે કહેવાય
છે કે, શાહમુદીન ગોરીનો મતા સુમેદાર કુટુમુદીન હિ દુસ્થાનમા રહ્યો
તે દરમ્યાન આઠ માસ સુધી પોતે અને પરિવાર માટે રસોઈ અને
સગાઈમા હિ દુઝોના પુસ્તકોનું જ જળતણ કર્યું હતું. કેટલે
હથપ્રાવક ચિતાર ? કેટલી ભય કરતા ? કેટલી ધર્મા ધતા ? કેટલી હથ
નિષ્કુરતા ? આવી વાતો વાચીને પથ અદાળું મનુષ્યોના ચિત્તકા
સળગી ઉઠે છે ત્યારે તે વખતના દસ્ય કેવા ભય કર હશે ? તે વખતના
ધર્મી જીવોને કેટલું પેલું પડ્યું હશે ? તેનું માપ આવી શકે તેમ
છે જ નહિ

આની આવી જૈન સાહિત્ય ઉપર અને આપત્તિઓ આવી
ગઈ, પરંતુ તે તે કાળના સગવડ મહાપુરોહારો તાત્કાલીક હથમ
દ્વારા નીતિ અ ચરતોનું ઉત્પાદન આતુ રહેવાથી હથમા પથ વીત
રાગનો ક્ષી સથ લાભ મધ શકે તો અનેક અ ચરતો જોવા મળે છે,
જો તેનું વાચન, શ્રવણ અને રટન કરવાના શુભ દિન સાપડે તો તે
મહાઆવશ્યકી આત્માઓને અત્યારે પથ ચોચા આરાગના જોવા
અનુભવો પ્રાપ્ત થાય

શ્રી જૈનશાસનના અ યોનુ વાચન અને સાચેસાચ ઉડી
વિચારણા શરૂ રહેતો કેવની ભગવતો પાસેથી મેળવવાનું હતું તેજ
અત્યારે પથ આપણે આપણા વિદ્યમાન શ્રી જૈનાગમોમાથી મેળવી
ગઈએ તેમ છીએ તેજ કારણને લક્ષમા રાખીને દરેક કાળમા વીત
રાગ શાસનના આરાધક આત્માઓ પોતાના આરિત્વપર્યાયના દરેક
ક્ષણે સ્વાધ્યાયદયામાજ વીતાવતા હતા અને વિનાયે છે કારણકે

બાર પ્રકારના તપમાં સ્વાધ્યાય સમાન તપ છે / નહિ મળે છે કે,
 વારસચિહ્ન મિચિ તપ સમતર વાહિર પુસલ્લદિષ્ટે ।
 નધિ અત્યિ નધિ હોદી સઝાયસમ તથોકમ્મ ॥૧॥

અર્થ શ્રી જિનેશ્વરદેવેએ બતાવેલા છ બાલ્ય બો ૭
 અવ્યતર એ બાર પ્રકારના તપોમાં સ્વાધ્યાય સમાન એક પશુ તપ છે
 નહિ અને હો નહિ ચરિતુરદર હરિભ ચરિ મહાગજ પશુ રૂરમાવે
 છે કે

પરલોકવિષ્ણો શાસ્ત્રાન્ પ્રાયા નામ્યદ્વેષતે

અર્થ મોક્ષની આરાધનામાં પ્રાય જ્ઞાનજ ઉપાધાનકારણ
 તરીકે પ્રવર્તે છે અર્થાત્ જ્ઞાનક્રિયાઓમાં મોક્ષ આમ જણાવાયું
 ॥ તેમાં પશુ વખતે કોઈ આત્મા એકલા જ્ઞાનથી મોક્ષમાં જઈ શકે
 છે પરંતુ કેવન એકની ક્રિયાથી કોઈપણ મોક્ષમાં જવાનો દાખલો
 જ યો નથી અને જની શરૂ પશુ નહિ એ નિર્વિવાદ વાત છે

આજ મરણથી શ્રી વીતરાગશાસનને સમજાવેલા આરાધક
 આત્માએ પ્રાય કાણવારે પશુ સ્વાધ્યાયથી વિખુટા રહેતા નથી
 આ સ્વાધ્યાયમાં પશુ પંચમાં કે ગદ્યમાં તવન નરીન એ ય જના
 વવાનો ઉચ્ચ મિતની એકાગ્રતાને વધારે મજાનુ જનાવારે દોનાથી
 દરેક મૈકાઓમાં મહાપુરોહિતાર નરીન નરીન એ યો જનના રક્ષા
 ॥ અને સાધેસાય દરેક સદીઓમાં જ મેના શ્રેયો પશુ જુદી જુદી
 રૂચિવાળા હોય છે તેથી તેવા આત્માઓ પશુ શ્રી વીતરાગશાસનને
 ખુબ સહેલાઈથી સમજી શકે અને આદરનાર જાને, તેમને આર પશુ
 મમયને અનુકૂળ અને આગમોને અનુમતિના નવા એ યો જાને તે લાભ
 દાયક માય છે

આ વસ્તુને ધ્યાનમાં રાખીને નવા જ યો રચનાર સાવધાન
 આત્મા જરૂર આચેધક જાને છે અને આના અન્યોદ્ધાર શ્રી વીતરાગ

શામનની પરપગ પણ મજાનુત જનની રહે છે, મજા આ મજા
પણ આગમનુભારી નવા મે થે મને તો મ્ની અને વાયક દરેકને
રતનનીની આરાધના મજાનુત થાય

તો કે નીન મે થ રચના કરી તે ધ્યોન વિકટ માર્ગ છે

ચડે તો રમ ભરપૂર છે પડે તો ચકનાચુર છે

શ્રી વીનરાગની આઠા બરાબર સમવાય તો ઝવેરાતની કમાળી
છે કયાય આપમતિ કષ્ટના વપરાઈ જાયતો આત્મા અનત સસાર
મટકનારો પણ થઈ જાય કહ્યું છે કે, પાપ નહિ કોઈ ઉત્સૂર
લાપણુ છમ્મો, ધર્મ નહિ કોઈ જગ સૂર મરિખો

એટલે મારા જેવા અત્પત મનુષ્યને આવા મે થો જનાવવાનું
સાદમ મદાનેખમી ગણાય છતાં આ પુસ્તક જનાવવાનું-લખવાનું
સાદમ એક નિમિત્ત માનીને થય છે અને તે એજ કે ૨૦૦૬ ની
સ નમા ની આત્માન ક મમા (ભાગવત) દ્વારા ની નમસ્કાર મદામ ન
ઉપર નિજ ધોની માગણી જાહેર થએલી હતી કોઈ મિત્ર મહાશય
દ્વારા મને પણ પ્રમુખ નિયમમા પ્રયાસ કરવા પ્રેરણા મળી
હતી અને મે નિજ ધ લખ્યો પણ ખરો પરંતુ તેની દરીને કોપી
રવા જેટલો ટાઇમ રહ્યો નહિ અને નિજ ધ તપાસણીની મુદત પૂર્ણ
થઈ ગઈ મે નકત કરવી શરૂ કરી પણ પૂર્ણ થઈ નહિ અને
નિજ ધ મોકલવો પડ્યો તેથી બીજા વાર નકત થોડી લખઈ અને
પડી રહેવા જેવું દેખાતા વિચાર થયો કે હવે આ વિષય પૂર્ણ
કરીને ળવાવેા વ્યાજની છે એટલે નમસ્કાર મદા મત્રના નિજ ધ
માટે શરૂ કરેતો પ્રયાસ આ પુસ્તક રો પરિણામ પામ્યો છે એટલે
વાસ્તવિક રીતે આ પુસ્તક જનાવવા આમ મર્ષ કારણ હોય તો
મને નમસ્કાર મહામત્ર નિજ ધ લખવા પ્રેરણા કરનાર
મારા ધર્મસ્નેહિ મિત્ર તે મુનિપ્રદરજ છે.

આ પુસ્તક લખવાનો મારો આ ઉપમ પ્રયત્ન છે તેથી આમા માર્ક રથે રખનાઓ પણ આવી મળ હો વળી લખાણની દૃષ્ટિએ પણ આ પુસ્તકમા ઘણી ફાવિઓ રહી મર્હ હશે હ્રસ્વ દોર્ અને સગર વિગેરે જુઓ પણ ઘણી ચવા સમુવ રહે છે

તથા પુસ્તક રચનાની પદ્ધતિ મુજબ વિષય વિભાગે પ્રકરો પાડીને લખવુ, આણુ વિષયના હેડિંગો બાધવા ઉચ્ચાનિકાઓ મુકવી આનુ ખડુ પ્રથમ ખસ ન જવાયો લખી શકાય નથી આવી ખીછ પણ અનેક રખનાઓ આવી હોય તેને વાચક મહારાથો ઉદ્ધરદીવથી ચવારી લઈ આધોપાન્ત આ મં વન રાવવામી અન્મને વચાને તો લેખકનો પ્રવાસ સફળ થશે

આ મથર્મા કોઈક રથે પ્રિસદોષથી અક્ષરો બરાબર ઉપકમા નથી માર્ક અશુભિઓ પણ રહી જવા પામી છે તેને માટે આ પુસ્તકના પ્રાન્તભાગે શુદ્ધિપત્રક મુકવામા આ પુ છે વાચક મહારાથ શુદ્ધિપત્રક દ્વારા પુસ્તકને બરાબર શુદ્ધ કરીને વાચશે તો અનથ ચવાના દોષથી બચી જવાગે મા તર્મા આ પુસ્તક હપાવના માટે જે મહાભાગ્યશાળી આત્માઓએ દ્રવ્ય સહાય આપી છે તે સર્ને ધ ચવાદ આપના સાથે દરેક મુલ વાચક મહારાથોને જણાવાય છે કે આ પુસ્તકમા કોઈપણ જમ્યાએ શ્રી વીનરાગ આમોથી કાંઈપણ વિરુદ્ધ લખાણ જણાય તેન સુધારીને વાચવા સાથે લેખકને જણાવવા પ્રાર્થના કરી વિરમુ છુ

શ્રી સિદ્ધક્ષેત્ર પાત્રીતાણા મેટાવાનાની ધમશાળા

વી સ ૨૪૭૮, વિ સ ૨૦૦૮ ચેતવદી ૬ શુક્રવાર

લેખક

આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયભદ્રસૂરીશ્વરજી

મહારાજના પ્રશિષ્ય

પન્થાસ ચરણવિજય ગણિવર

વિષય દર્શન

પ્રભાવ ૧ લો પૃષ્ઠ ૧ થી ૨૩૭ સુધી

પૃષ્ઠ ૧૭ મગલાચરણ અને ભૂમિકા બતાવાઈ છે પૃ ૩ નમસ્કાર મહામત્રની શરૂઆત અને દૂકો અર્થ પૃ ૬ નમસ્કાર મહામત્રનો પ્રભાવ અને વિષમાનતા આદિ બતાવનાર ગાથાઓ.

પૃષ્ઠ ૧૫ નમસ્કાર મહામત્રનો પ્રભાવ બતાવનાર કથા ઓનો પ્રારંભ પૃષ્ઠ ૧૬ નયસારની કથા પૃષ્ઠ ૧૮ ધર ધોન્દ્રની કથા પૃષ્ઠ ૨૨ રાજકુમારી સુદર્શનાની કથા પૃષ્ઠ ૨૫ વચ્ચા વીંછી અને કાનખજુરા વિગેરેની કથા પૃષ્ઠ ૩૧ પદ્માચિ શ્રૃંગ અને વૃષભધ્વજ કુમારની કથા

પૃષ્ઠ ૩૪ કેળલ અને શેળલ દેવની કથા પૃષ્ઠ ૩૭ એક શાલવીની કથા પૃષ્ઠ ૩૮ ચાન્દ્રત અને ઉદ્દત્તના બકરાની કથા પૃષ્ઠ ૩૯ વજ્રસ્વામી મહા-ગજ પાડે ધર્મ પામેલ શાલવીની કથા

પૃષ્ઠ ૮૨ આગમવાદ અને હેતુવાદની સમજણ, યુક્તિવાદ ત્રણ ૮૪ એક પામરની કથા, ૮૭ નમો અર્ચિતોષ્ણ પદ વર્ણન અર્ચિત ભગવતોમા ગુણોનું વર્ણન, ૯૫ અર્ચિત દેવોને સમજવા માટે પાર્શ્વનાથ સ્વામિના દશ ભવોનું તદ્દન દંડુ વર્ણન પેલો ભવ મરુભૂતિ પુરો.

હિંત ૧૦૮ બીજા ભવમા હાવી-ગજરાજ, ૧૧૫ ત્રીજા
 ભવમા આઠમા દેવલોકમા દેવ, ૧૧૭ ચોથા ભવમા
 પંતાદશ પર્વત ઉપર વિદ્યાધર કિરણવેગ, ૧૧૯ વચમા
 ઉપદેશ તરીકે કર્મની વિચિત્રતાનો ઉપદેશ, ૧૨૨ પાંચમા
 ભવમા બારમા દેવલોકે દેવ ૧૨૩ છઠ્ઠા ભવમા શુભાધિ
 નામની વિજયમા શુભકરા નામની નગરીમા વજ્રનાસનામે
 રાજની ૧૨૪ થી ચાર ગણિના હુ ખોતુ વિસ્તારથી વર્ણન
 સાતમા ભવમા મધ્યમગ્રેવેયકમા દેવ ૧૫૦ આઠમા
 ભવમા સુવર્ણબાહુનામા ચક્રવર્તી, ૧૫૪ નવમા ભવમા
 ૧૦ મા દેવલોકમા દેવ, ૧૫૫ દશમા ભવમા પુરુષાદાનીય
 પ્રભુ પાર્શ્વનાથ સ્વામીનો છેલ્લો ભવ ૧૭૪
 સુધી મરુમૃત્તિ અને કમઠથી શરૂ થએલ પાર્શ્વનાથ સ્વામી
 અને મેઘમાની દેવ સુધીના વર્ણનથી ભરેલો દશ ભવનો
 વિસ્તાર પૂર્ણ ૧૭૪ ગામન ઉપકારી ભગવાન મહાવીર
 દેવનો બહુ દુકા રજ ભવનો ઇતિહાસ ૧૮૦ પ્રભુ મહા
 વીરના તપની યાદિ, ૧૮૧ થી ૧૮૭ સુધી ભગવાન
 મહાવીરદેવે સહન કરેલા ઉપસર્ગો ૧૮૨ અતિદુર્ધર
 અડ ના બાકુલાનો ભગવાને કરેલો અભિમુખ અને ૧૮૪
 પ્રભુ મહાવીરચરિત્ર પૂર્ણ ૧૯૫ તીર્થ કર દેવના ચાર
 નિયેષાની સમજ અને વર્ણન, ૧૯૮ જિન પ્રતિમાનો
 વિચાર, ૨૦૮ જિનેશ્વરદેવોનો દ્રવ્ય નિષ્લેષ અને તેનું
 વર્ણન ૨૧૧ જિનેશ્વરદેવોના ભાવ નિષ્લેષો અને ભાવ
 તીર્થ કરની ગમજણ, ૨૧૮ વર્તમાન ૨૦ ભાવ તીર્થ

કોની મમજલ ૨૦૩ થી જિનેશ્વર દેવાને દેવોદારા
 યજ્ઞેની પૂજાના નામ્નીય પ્રમાણે, ૨૦૪ થી ૨૦૫
 મુખી થી જિનેશ્વરના ચાર મૂલ અનિશરોનું વર્ણન
 ૨૦ થી ૨૦૭ મુખી ચારે નિરોપાઓની મમજલ
 ૨૦૪ થી જિનેશ્વરને મહાગોપાદિ ચાર ઉપમાઓ,
 ૨૭ અગિયતપદની વિચારણા પૂર્ણ

પ્રસ્તાવ ૨ ને પૃષ્ઠ ૨૦૭ થી ૨૬૪ મુખી

૨૦૭ નમોનિદાવ્ય પદવિચાર પ્રારંભ નિદશાદને
 અર્થ ૨૩૮ મિદ્ધભગવતોમા પ્રગટેલા આઠ મહાગુણો
 ૨૪૦ મિદ્ધભગવતો મોક્ષમા ઢેવી રીતે જઈ શકે છે તેનો
 ચાર પ્રકારે વિચાર, ૨૪૪ મોક્ષમા કેટલા ગયા છે
 તી નમજલ ૨૪૮ ભવસ્થ નિદોની મમજલ ૨૪૮ મોક્ષમા
 જનાના છેલા ભવમા આત્માઓમા પ્રગટ થતી મહાનુભાવતા
 અને વીતભત દંદણ મુનિની કથા ૨૫૦ ખધક
 મુનિની કથા ૨૫૫ ખધકસરિના ૫૦૦ શિયો, ૨૫૭
 બાલમુનિ ગજમુકુમાર ૨૫૮ મહામુનિરાજમેતાર્ય
 ૨૨ મજામત ગજપિ, ૨૪ નમાસિદ્ધાણ પદની સમાપ્તિ

પ્રસ્તાવ ૩ ને પૃષ્ઠ ૨૬૪ થી ૩૫૫ મુખી

૨૪ નમા કાવચિયાણ પદની ગતિઆત, ૨૬૬
 આચાર્ય ભગવતો કેવા હોય છે તેમને જોવખવા, આચાર્ય
 ગુણનું વર્ણન, ૨૭૦ આમજલકધપ્રતિષ્ઠા નામનો ગુણ

સમજવા માટે ભુક અને કાગડાની બે કથાઓ, ૨૬૫ આ
 ચાર્યગુણ સમજવા આચાર્ય ૧ ઠી વ્યાખ્યા ૨૭૭ માયણા
 નાણા આિ સમજીને આચરે ત આચાર્ય કહેવાય ૨૭-
 માથા ૬૫ આ ૧ મા તોષમદારી ૨૮૦ શી આચાર્ય
 ૫ તો ક સગીના લખના ાખવો ૧ લો શ્રી પ્રભવ
 સ્વામિજી મજરાજ ૨૮૫ લખવો શ્રીજો વસુક્રમિઠીની
 ઘનના ૨/૬ કોગીનો ાખવો ત્રીજો મ્યુલભદ્રસ્વામીની
 લટના ૨/૮ કોગીનો ચોથો લખવો આચાર્યસ્મિતસૂરિ
 મહારાજ ૨-૦ કોગીનો પાચમો લખવો પ્રદ્યોતનસૂરિ
 મહારાજ ૨ ૪ કનાગીનો છઠ્ઠો લખવો કલિકાલમવંજ
 હેમચદ્રસૂરિ મહારાજ, ૨- પાતાની યોગ્યતા ન સમ
 જાવાથી આચાર્ય પની નકિ લેનારા મહાપુરુષો ૩૦૦
 આત્માની પ્રજ્ઞાવશા વિના વિદ્યતા વિગેરે નકામા છે,
 ૩૦૨ ગણધર ભગવતો વિગેરે આચાર્યો ૧ સમજણ ૩૦૫
 યુગપ્રધાનાચાર્યો, ૩૦૮ થએના યુગપ્રધાનોના નામોની
 યાદિ ૩૦- કેનાડ મહાપ્રભાવકસૂરિપુરુષોના
 નામોની યાિ, ૩૧૦ ૫-૫મા આસમા થનારા શાસન
 પ્રભાવકે આચાર્યો, ૩૧૪ પદ્ધતર અથવા ગચ્છાચાર્ય
 સૂરિ ભગવતોના નામો ૩૧૭ આચાર્ય મહાપુરુષોમાના
 યોગ્યોની કથાઓ ૩૧૭ નો પ્રથમ ગણધર મહારાજ
 ગૌતમસ્વામીજી ૩૧- કથા બીજી જમૂનામીજી મહારાજ
 ૩૨૬ ત્રીજી સ્થુવ ભદ્રસ્વામીજીની કથા ૩૩૨ ચોથી
 આચાર્ય મહારિ મજરાજની કથા ૩૩૫ પાચમી કથા વજ્ર

સ્નામી મહા ૧૪ ૩૩૮ છૂટી કથા અભયદેવસૂત્રિ મહારાજ
 ૩૩૬ માતમી કથા હરિભદ્રસૂત્રિ મહારાજ ૩૪૩ ૮ મી કથા
 મુનિચદ્રસૂત્રિ મહારાજ ૩૪૪ નવમી કથા કલિગાવમર્વસ
 હેમચદ્રસૂત્રિ મહારાજ ૩૪ દશમી કથા ધર્મદોષસૂત્રિ મહા
 રાજ ૩૪૮ આચાર્ય મહાપુરુષોમા સાક્ષાત્ પ્રકટ થએલા ગુણો
 ૩૫૧ નિમ્ન્ય અને વ્યવહારની સમજ ૩૫૨ વૈરાગ્ય પામે આ
 વેલા બે રોગીની કથા ૩૫૫ આચાર્ય પદની વ્યાખ્યા પૂર્ણ

પ્રતાવ ૪ થો પૃષ્ઠ ૩૫૫ થી ૩૭૬ સુધી

૩૫૫ નમો ડચઝાયાણ પદ વર્ણન શરૂ ૩૫૬ ઉપાધ્યાય
 મહાપુરુષોમા ગુણોની વ્યાખ્યા ણતાવનાર પદો ૩૫૮ સૂત્ર
 અને અર્થની વાચના આપવાના વિભાગથી આચાર્ય અને
 ઉપાધ્યાય પાનો બે , ૩૬૦ ગણુધ દેવોમા પણ ઉપાધ્યાય
 પદની વિચારણા ૩૬૧ ઉપાધ્યાય મહાપુરુષોમા ચક્રવર્તી
 વિગેરે ૧૦ મોટી ઉપમાઓ અને મહાગુણોનું વર્ણન,
 ૩૬૮ ઉપાધ્યાય મહાપુરુષોમા થોડા નામોની યાદિ ૩૬૯
 કેટલાક ઉપાધ્યાય મહાપુરુષોમા ઉદાહરણ ૩૬૯ જિ. મ.
 સકલ્લથ દ્રશ્ય ગણિવરની કથા ૩૬૯ જિ. મ. શાન્તિચદ્ર
 ગણિવરની કથા ૩૭૧ જિ. મ. ભાનુચદ્રશ્ય ગણિવરની કથા
 ૩૭૨ જિ. મ. સોમવિજય ગણિવરની કથા, ૩૭૩ જિ. મ. વિનય
 વિજય ગણિવરની કથા ૩૭૪ ઉપાધ્યાય મહારાજ યથોવિજય
 ગણિવરના સમકાલીન મુનિમણિઉદ્યોતની કથા ૩૭૫
 ત્રણેકાલના ઉપાધ્યાય ભગવતો અદિદીપમા કેટલા થાય
 ૩૭૬ ઉપાધ્યાય પદ વિચાર સ પૂર્ણ

પ્રત્યાવ પ મો પૃષ્ઠ ૩૭૬ થી ૬૦૬ મુદ્રી

૩૭૬ તમા યોગ સપ્તમાહજ પાંચી વિચારણા
 ૩૭૭ સ્તનયથી મા મા મિચાય ગુણો આને કે
 કેમ ? પ્રશ્ન અને ઉત્તર ૩૮૦ અનતીતાર અને
 ધર્મ અનુભવ કર્યાની નમજપુ ૩૮૦ મુનિગુણ આન્યા
 વિના નેશ નકામો છે ૩૮૩ વેશ ૧ જરૂરીયાતની મમજુણ,
 વેશથી થતા ગુણોની મમજુણ ૩૮૩ મુનિવેશ અને
 પડતો બચાવે છે મુનિવેશ રાડને રાજ બનાવે છે ૩૮૫
 કેવનીને પણ મુનિવેશની ખાસ જરૂર ૩૮- દેવીના વરોન
 વાવા એકે વાણીયાની કથા ૩-૪ મહેદેવી માતાની
 કથા ૩૮૬ સાધુ મહાપુરુષોમા ગુણોની મમજુણ ૪૦૦
 સમકિત પામ્યા પેના હવમા આવતી યોગ્યતા ૪૦૦
 શુકેલપાક્ષિક અને કૃષ્ણપાક્ષિક હવની યોગખાણ
 ૪૦૧ ક્રિયાવાદી અને અક્રિયાવાદીનું સ્વરૂપ ૪૦
 યથાપ્રવૃત્તિકરણની નમજ મિના-તારા વિશે દૃષ્ટિની શરૂ
 આત ૪૦૬ ધમ-નિયમાદિ યોગાગો અને યોગાવલ્યક દશા
 અહિ પ્રકાર થાય છે ૪૧૧ નમ-સવેગાદિ ગુણો અને
 અપૂર્વકરણી પ્રાપ્તિ ૪૧૨ સમકિત હવની લાયકાત
 ૪૧૪ બીલાદીવાલા બે જણની કથા ૪૧૨ થી સમકિતી
 હવનુ લક્ષણ ચાતુ ૪૧૮ સમકિતી હવમા આત્મિક ભાવ
 આને છે ૪૧૮ વિક્રમરાજનો દાનગુણ ૪૨૨ સાત્તિકાની
 રાજા કર્ણની કથા ૪૨૪ સાત્તિક આત્મા મુદર્શન શેઠની
 કથા ૪૩૦ સાત્તિક આત્મા શેઠ અને શેઠાણીની કથા

૪૩૪ માત્વિકલાવ એવે શુ ? ૪૩૭ પરિવ્રજની મમજણ
 ૪૪૧ મમકિતને મમજવનાર ૭ બાળતો, ૪૪૩ વિનય
 ઉપર સગા બે ભાઈની કથા, ૪૪૨ હાલના રાજનગરની
 એક મુદ્રાવિકાની કથા ૪૪૮ મતી, નેવડ, ગિય અને
 પુન-ચારેને વિનયમા આવધાન હેતા મમજણ, ૪૪૯ શુકના
 વચનોથીજ કર્મનો નાશ થાય છે ૪૫૧ વિનયના ૫૦
 ભેદ, ૪૫૨ સમકિત મમજણ થાતુ ૪૫૮ જીવમા સમકિતનું
 પેલું લક્ષણ પ્રગટ થાય ત્યાર ૪૬૧ મમકિતના ખીજ
 સ્વેગ લક્ષણને સમજના, ૧૦ હજારની મુડીવાવા બે
 ભાઈની કથા ૪૬૬ મમારનો કડવો અનુભવ ૪૭
 ચારિત્રગુણનું વર્ણન, ૪૭૮ ગીતાર્થની નિશ્ચાનું વર્ણન ગીતાર્થ
 શાખનો અર્થ ૪૮૦ ગીતાર્થ વગરનો વિહાર તે અનત
 સમાર લધારે છે ૪૮૧ ગીતાર્થ વિહારનું મમર્થન
 ઉદ્દેગમાળાનો પાઠ ૪૮૩ એક મૂર્ખ ગિધ્યની કથા
 ૪૮૫ અજ્ઞાની વ્યાખ્યાન લાચે તો પણ પાપ થાય
 ૪૮૭ ઘેટા-ખરેણાનું ટોળું ભરનાડને અનુસરે છે શુ
 નિશ્ચાનુંજ સમર્થન ૪૮૯ કુશિષ્યોનું વર્ણન, ૪૯૦ એકલા
 વિહારથી મહાઅનર્થ ૪૯૩ એકલા રહેવાથી કેટલા
 નુકરારાન, ૪૯૫ યાત્રા માટે તપ માટે કે ભણવા માટે પણ
 એકલા રહેવાય નહિ ૪૯૮ ભાયા, તરંગાળાને પણ
 નાયક હોય છે ૪૯૯ વાનરા વિગેરે પશુઓનો પણ ઉપરી
 હોય છે ૪૯૭ શુદ્ધનિશ્ચામા રહેવાના લાભો ૪૯૯ માડવીથી
 જુદી ગોચરી વાપરનારને પણ મહાદોષોની આપત્તિ ૫૦૧

ટોકણી અને ટાટણા ખમનારી થતા કાયદા પ ૨ નકન
 કરનાર ઘઉં અને નરિ સહન કરનાર બાજરાની કિંમતની
 મમજણ, પ૦૩ ચણા અને વાનની સમજણ પ૦૫ નરિ
 લણાનનાર માતા-પિતા પણ મનુ સમાન છે પ૦૬
 સજ્જનની હાર અને દુર્જનની જિત પ૧૧ સોના, ચાદી
 અને લોહાની વિચારણા પ૧૩ ગદા ગુણો હોય પણ એક
 વિનય ન હોય તો વ્યર્થ પ૧૪ વિનયગુણનુ મમર્થન
 પ૧૫ અવિનયી કુશિખ્યની કથા પ૧૭ એક નાકપુચ્ચાની
 કથા પ૨૧ એજ અધમ આત્મા વિનયગુણથી મોક્ષગામી
 થાય પ૨૨ કુલવાલક કુમારની કથા પ૨૬ આસા
 એજ ધર્મ, પરંતુ ઉપનાસ કેને કહેવાય અને ચારિત્રનુ કવ
 કેનુ? પર-વિનયનુ મમર્થન ચાત્ર પ૩૪ ઉત્તમગુણાનુરાગ
 પ૩૫ આમા-બાવળીયા અને બોરડીની કથા પ૩
 એક સિંહની કથા પ૩૬ એક લીંવની કથા પ૩૮ બાનાનુ
 સમર્થન પ૪૩ ચગ્દાનિત્તરી અને કરણસિત્તરી પ૪૫
 અદાર હજાર શીલાગના ગુણો પ૪૭ મોક્ષગામી
 મડામુનિવરની ઉચ્ચશા પ૫૧- સાધુદગા ન સમજે તે
 કુગતિમા પણ બાય છે પ૬૩ ચાત્ર કાવમા પણ રાત્રન
 થીનુ ઘણુ મારૂ આરાધન કરનાર સાધુઓ ચોક્કમ હોઇ
 શકે તે પ૬૬ અદિદોષમા સાધુ કેટલા પ્રકારના હોય છે ?
 પ૬૮ સિદ્ધ સગનાનુ નિવાય આરે પરમેષ્ઠિ ભગવતોને
 સાધુ પદમા પણ ગળી શકાય છે પ૭૧ મુનિદશાના આરા-
 ધક ધના કાકદીની કથા ૧ લી પ૭ ધના-સાગીલ, છની

કથા બીજી ૫૮૭ વજ્રખાદુકુમારની કથા ત્રીજી ૫૮૮ બૂત
કાળના આરાધનાના પ્રકાર ૫૮૯ જગતમા મુખદુખ
માપનાર આપણા કર્મ છે બીજી ગોઈ નથી ૫૯૩
વસો વચનમુદ્ધારા આદિ ચા ૫૯૫ની મમજલ ૫-૭
૫ ચે ૫-મેષિ ભગવતોની મમાનતા છે ૫-૮ પાચે પર
મેષિ ભગવતોને નમસ્કાર કરવાથી મહા મ ગનિક થાય છે
૫૯૯ થી પાચ પરમેષિ ભગવતોમા રાગદેવ અજ્ઞાનતાના
નાશની મુખ્યતાનુ વર્ણન અને ઉપમહાર ચાનત્ મ થ
મમાસિ ૦ મુધી ૬૦૭ શુદ્ધિપત્રક

આ પુસ્તક છપાવવામા અગાઉથી દ્રવ્ય સહાય
કરનાર મહાભાગ્યગાળી આત્માઓના
મુખાગ્ક નામોની યાદિ.

- ૩ ૫૦૦) શાહ સુનીનાવ લગુભાઈ મમીનાજા, તા
રાધનપુર હા તેમના મુપુત્રો ચિમનભાઈ
વર્ધમાનભાઈ અને રસીકભાઈ
- ૩ ૫૦૧) ગેઠ ચતુરભાઈ અમુવખદામ મમીવાળા,
તા રાધનપુર
- ૩ ૫૦૨) વડેચા નચુભાઈ મગનચંદ હા તેમના મુપુત્રો
કાન્તિભાઈ, વધ માનભાઈ અને અચરતવાલ
ભાઈ, સમીવાળા તા રાધનપુર

- ૩ ૬૦૦) શ્રી મોગ જુવડા નનખાતુ ચોટ મહુડા
ના ત્યાના આમેલાન મૂચ્યો
- ૩ ૧૦) ગામ માગ જુવડાનાગ શાકે ઝેર ૧૬
રી ૧૧ ના મ્મ લ નિગીત નાચેના મૂક્યો
તરફથી ૧૦૦) તેમના ધમ પની જેકોરમાઈ
તરફથી ૧૦૦) ગા, નનકલક જાણનન,
૫) ગાધી છમનનાન નનજી તરફથી ૫૦)
પોલ કીવાધરભાઈ ન કૂશી ગાધકડાવાવા
- ૩ ૫૦૦) રી જુતા લીના જન ઉપાશ્રય જ્ઞાનખાતુ
તા પાનનપુ ન ત્યાના કાર્કાકેલો
- ૩ ૬૦૦) ગામ રીપોર જોન જ્ઞાનક્રોડખાતુ, વાયા,
વડનગર ન ત્યાનો લી મધ
- ૩ ૨૦૦) રાકાલી જુનીનાન છમનનાન જુના લીમાનાગા,
૧૧ તેમના ધર્મપતની મુશ્ચાનિમ રમચ
બાર્ડ તથા તેમના મુપુતા વડમાડ, બાબા
બા, અને ચાન્નિમાઈ
- ૩ ૧૦૦) ગાકે ઉમ વ૦ જુરાબા, અમજવાલ, જુના
તો ખાના
- ૩ ૩૦૦) શેઠ જેનાગમાઈ ઉમવડ શેઠવાન
અમના નાગા
- ૩ ૫૦૦) મગચ મેન ચલમેન નાથાવાનના રમર
જુર્થ ના ગાધી મુવચ્ચ-મેનાવડની પેની
મેનાવાગા
- ૩ ૧૦૦) ગા વજાજી દોનાજી ગામ મુબઈવાવા

ૐ અર્હ

નમોઽદ્વૈતસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાયસવસાધુભ્ય ॥

સર્વઠગિનિધાનાય, ગૌતમસ્વામિને નમ ॥

ગામનપતિ શ્રીનીરના ચરણે કરી પ્રણામ,

સર્વજિતેશ્વરદેવના 'હૃદયધરી' શુભનામ ॥ ૧ ॥

દેવધર ને ગણધરા સૂરિ વાચક મુનિગજ

નમસ્કાર સહુને કરી આદરશુ શુભ કાજ ॥ ૨ ॥

સમરી શારદ માતને વિજયભદ્ર મૂરિરાય,

નમસ્કાર મહામત્રનો ભણશુ મહામહિમાય ॥ ૩ ॥

આ પૃથ્વી ઉપર ધર્મના શાસક પુરૂષો ઘણા થયા છે ધર્મ મમળનનાર પુસ્તકો પણ ઘણાજ દેખાય છે ધર્મના પ્રકાર પણ અનેક છે તેજ પ્રમાણે ધર્મની આમ્નાયો, -મર્યાદાઓ અનુસાર મત્રવિધાનો પણ પુષ્કળ જોવાય છે

આ બધાઓનું સૂક્ષ્મબુદ્ધિથી મનન-ચિંતવન થાય તો તત્ત્વબુદ્ધિ જરૂર, ઉત્પન્ન થાય જો તત્ત્વબુદ્ધિ પ્રકટ થાય તો સારાસારનું જ્ઞાન પણ થાય સારાસારનું જ્ઞાન થાય તો પૂર્વગ્રહો પલાયન થવા માટે પૂર્વગ્રહ જાય કે તુરતજ શુભાનુરાગ શરૂ થાય શુભાનુરાગ આવે એટલે જગતના શુભિપુરૂષો-મતપુરૂષોની ઓળખાણ થાય સત પુરૂષોની ઓળખાણ એટલે પચમહાપરમેષ્ઠિનીજ ઓળખાણ,

કારણકે શુભિઆત્મા તેજ સતપુરુષ પથપરમેષ્ઠિ મહાપુરુષો
સમાન શુભી જગતમા કેાઈ દોઈ થકે નહિ એવા સત
પુરુષોને નમસ્કાર તેજ શુભપ્રાપ્તિનો અદિતીય માર્ગ છે
માટેજ પથમહાપરમેષ્ઠિનુ ચિતવન, ધ્યાન, નિદિધ્યાસન,
નમસ્કાર આલોક-પરલોકને એકાન્તહિતકારક હોવાથી
વધારેમા વધારે પથમહાપરમેષ્ઠિને ઓળખવાનો પ્રયાસ
કરવો જોઈએ

નમસ્કારમહામત્રશાસ્ત્ર તેજ પથમહાપરમેષ્ઠિનુ સ્વરૂ
પશાસ્ત્ર છે નમસ્કારમહામત્રશાસ્ત્ર જાણવામા આવે તો આ
જગતની એકાન્તહિનકારિણી સુદેવ-સુશુરૂ સુધર્મી ત્રિપુટી
બરાબર ઓળખાય દેવશુદ્ધર્મની ઓળખાણ તેજ આત્મા
ના સર્વશુભોને ઓળખવાનુ અભેડ કારણ છે

જે શુભોની ઓળખાણ શરૂ થઈ જાય તો આત્મામા
અનતાકાલથી અટો જમાવીને બેઠેલા આત્માને બાનજુલો
બનાવનારા, આત્માને કુગતિઓમા લઈ જઈને મારખવરા
વનારા, આત્માના કદર દુરમનો, જે મહા અવશુભો એટલે
દોષોની ઓળખાણ થઈ જાય

રોગો અને રોગનુ નિદાન સમજાય તો અપદ્યપણ
જરૂર સમજાય પછી અપચત્યાગની ભાવના જાગે તેમા
આશ્ચર્ય શુ ? તેજ પ્રમાણે દોષની ઓળખાણ સાથેજ દોષ
ત્યાગબુદ્ધિ શરૂ થઈ જાય છે અને કમેકરીને સંપૂર્ણદોષો
ચાલ્યા જાય છે દોષો જવાની સાથેજ પરમાનંદ પ્રાપ્તિ થઈ
જાય છે પરમાનંદપ્રાપ્તિ તેજ મોક્ષ છે

માટે અનંતર સ્વર્ગાદિ અને પરપર મોક્ષપ્રાપ્તિનું અસાધારણ કારણ નમસ્કારમહામંત્રને જાણીને તેને સમજવો અને આદરવો, તે દરેકે દરેક બુદ્ધિમાન પુરુષોનું પરમ કર્તવ્ય છે

આ નમસ્કારમહામંત્ર અનાદિમંત્ર છે અનંતા આત્માઓએ આરાધિતો છે અતિપામર, અતિઅજ્ઞાન, અને અતિઅયોગ્ય આત્માઓને પણ આ નમસ્કારમહામંત્રના આરાધનથી તત્કાળ મહાન્ ફલની પ્રાપ્તિ થઈ છે, આ મંત્રાધિરાજના આરાધનથી પશુઓને પણ મનુષ્યત્વ અને દેવત્વ પ્રાપ્ત થયું છે માટેજ આ પરમેષ્ઠિમહામંત્ર આ કલિકાલમા પણ તદ્દન જાગૈયા મંત્ર છે

આ નમસ્કાર મહામંત્ર શ્રુત શ્રદ્ધાગમ્યજનથી પરંતુ યુક્તિઓ અને ઇતિહાસથી પણ સમજી શકાય તેમ છે આ મંત્રાધિરાજનો પ્રભાવ જેમ ઇતિહાસથી સમજાય તેવો છે તેમ યુક્તિથી પણ સમજી શકાય તેમ છે માટે તટસ્થ બુદ્ધિમાન પુરુષોએ પોતાના જલ્લાની ખાતર આ મંત્ર સંપૂર્ણપણે જરૂર વાચવો અને વિચારવો એ વ્યાજબી છે

પ્રસ્તુત નમસ્કાર મહામંત્ર નીચે મુજબ છે

નમો અરિહતાય ॥ નમો સિદ્ધાય ॥ નમો આર્યરિયાય ॥
 નમો ઉવજ્જાયાય ॥ નમો લોચ સવ્વસાહાય ॥ ણ્ણો
 પચનમુક્કારો ॥ સવ્વપાપ્પણાસણો ॥ મગલાય ચ સવેસિં ॥
 પદમ દવ્વ મગલ ॥

હતિ નવપદ આઠ મ પદા અક્ષર ૬૮ નેમા
શુરુઅક્ષર ૭ લઘુઅક્ષર ૬૧ ॥ હવે નવેપદોનો અર્થ

નમો અરિહમણે=(સર્વમેત્રના, સર્વકાલના) અરિહંત
ભગવતોને (મારા) નમસ્કાર થાઓ

અત્રિ એટલે રાત્રે અને અજ્ઞાનતા વિગેરે
અભ્યુત્પન્ન શત્રુઓના હંત એટલે નાશ કરનારાઓને (મારા)
નમસ્કાર થાઓ

નમો સિદ્ધાણે=અનતાકાલથી (મિથ્યાત્વ-અવિરતિ-
ક્રયાત્વ-અને યોગના મન્કારથી) બાધિલા આઠ પ્રકારના
હમોનો સમુદાય બાળીને ભસ્મ કર્યો છે જેણે એવા (સર્વ
દેવના અને સર્વકાલના સિદ્ધ ભગવતોને (મારા)
નમસ્કાર થાઓ

નમો જ્ઞાપિયાણે=(નાનાચાર-દર્શનાચાર-ચારિત્રાચાર
તપચાર-વીર્યાચાર) પાત્ર આચારો જાણે આચારે અને પાત્રે
તેવા (સર્વદેવ અને સર્વકાલના) આચાર્ય ભગવતોને
(મારા) નમસ્કાર થાઓ

નમો ઉપદેશાયાણે=જેમની પાસે સર્વદિવનોમા સર્વ
શબ્દોમા જ્ઞાનાગમોનો અધ્યાય આલુજ રહેતો હોય (વાચના-
પૃચ્છના-પરાવર્તના અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથા રૂપ) પાત્ર
પ્રકાર આ પાત્ર જોઈ કરતાજ રહેતા હોય તેવા (સર્વમેત્રના
સર્વકાલના) ઉપાધ્યાય ભગવતોને (મારા) નમસ્કાર થાઓ

નમો હાથ સુવસાહુજ=જેઓ રતનત્રયીની આરાધન
માજ સાવધાન રહેતા હોય, જેઓ અઠેયામ આઠ પ્રવચ-
નમાતામય જીવન જીવતા હોય, આત્માનુ કન્યાણુ સાધતા
હોય તેવા (ગર્વમેત્રના સર્વકાવના) સર્વસાધુઓને (માર્ગે)
નમસ્કાર થાઓ

પસો પંચનમુકારા=આ પાંચનમસ્કાર છે અર્થાત્ આ
પાંચજ નમસ્કાર છે

સદ્વપાવપ્તસુતી=આ પચમહાપરમેષ્ઠિ ભગવતોને
કરાએલો નમસ્કાર આ, જીવેઓ જનતાકાળથી અત્યારસુધી
કરેલા સર્વપાપને નાશ કરી નાખે છે

મગ્ધાણ શ્વ મુઠકેસિ પટમ હવદ મગ્ધ=અને આ
પચમહાપરમેષ્ઠિ ભગવતોને કરાએલો નમસ્કાર આખા
જગતના સર્વમગલિકોમા પ્રથમ નળરત્ન મહામગલિક છે
જગતના બંધામાગલિકો વખતે વ્યર્થ નિવડે પરંતુ પચ
મહાપરમેષ્ઠિ ભગવતોને કરાએલો નમસ્કાર ક્યારે પણ
અર્થલે થતો નથી

આ પાંચ પરમેષ્ઠિ ભગવતોનો વિસ્તૃત અર્થ આગળ
જતાવવાનો હોઈ અહીં નમસ્કાર મહામત્રની સર્વદેશ
કાલીનતાદિ જતાવાય છે

એકજ સરતમા નહિ પણ પાંચમત્ર અને પાંચ
ઐરવતમા નમસ્કાર મહામત્ર આરાધાય છે

પરવર્તિ પર્વતિ પર્વતિ મરહેદિ સપદિજ્જડ ।

અર્થ અનાગયકાલે ઇમોચિઅનિજનનમુક્કારો

અર્થ પાચ ભરતચેત્રમા (જળદ્વીપમા મેરૂ પર્વતની તદ્દન દક્ષિણ દિશામા એક ભરતચેત્ર છે એવા ધાતકીખડમા જે અને પુષ્કરવર અર્ધાદ્વીપમા પણ જે ભરત છે) તેજ પ્રમાણે પાચ ઐરવતચેત્રમા (આ જળદ્વીપમા મેરૂ પર્વતની તદ્દન ઉત્તર એક ઐરવત મે । છે તેમજ ધાતકી ખડમા જે અને પુષ્કરવર અર્ધાદ્વીપમા પણ જે ઐરવત મે । છે) સર્વકાલમા આજ ઉપરોક્ત ૬૮ અક્ષરાત્મક નમસ્કાર મહામંત્ર લણાય ગણાય અને આશાયા છે

પાચમહાવિદેહ ચેત્રની ૧૬૦ વિજયોમાપણુ આપોતેજ નમસ્કાર પ્રવર્તે છે

સદ્વિમય વિનયાળ, પવરાળ નત્યજાનિજનધમ્મો ।

સાસયકાલો વદ્દટ, તત્ત્રવિમો ચેવ નવકારો ॥૨॥

અર્થ આ જળદ્વીપમા મેરૂપર્વતની પૂર્વ પશ્ચિમ દિશામા મહાવિદેહ ચેત્ર છે તેના મધ્યમા મોટા મોટા પહાડો અને નદીઓ પડેલી હોવાથી એજ ક્ષેત્રના ડર વિશાળો પડેલા છે તેનું પૂર્વ પુરુષોએ વિજય એવું નામ આપ્યું છે તેથી ભરત ઐરવત ક્ષેત્રોની માફક મહાવિદેહ ચેત્રો પણ પાચ હોવાથી વિજયો ડર \times પ=૧૬૦ થાય છે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા કાલ સ્વભાવજ એવો હોવાથી ત્યાં સદાકાલ ધર્મ પ્રવર્તમાન રહે છે ત્યાંપણુ ૬૮ અક્ષરાત્મક પચ

પરમેષ્ઠિ નમસ્કાર મહામત્ર પ્રવર્તે છે

નમસ્કાર મહામત્ર જ્યારે ગણાય તે દિવસે ફલ પ્રાપ્તિ થાય છે

જન્મિ વાસરે પદિજ્ઞહ, જેણિહ જોયમ્સ હોઈ ફલરિદ્ધિ ।

અર્થ કોઈપણ ભાગ્યશાળી આત્મા એકાશ્રયિત્તથી નમસ્કાર મહામત્રનું ધ્યાન જે દિવસે કરે તે દિવસે જરૂર ફલની પ્રાપ્તિ અવશ્ય થાય

અવસાનેષિપદિજ્ઞહ, જેણમઓ સગ્ગહ જાડ ॥ ૩ ॥

અર્થ છેલ્લી વયમાં અવસાન (મરણ) સમયે નમસ્કાર મહામત્રનું પોતાની મેળે ધ્યાન કરે અથવા અન્યનો સભળાવેલ બહુ સાવધાન થઈ સાંભળે તે આત્મા સુગતિ જરૂર પામે છે

આવર્ઘિહિપિપદિજ્ઞહ, જેણયલ્લેઈ આગ્યસયાઈ ।

અર્થ કોઈપણ આત્મા મહાન્ આપત્તિઓમાં ફસાયેલો હોય અને જો આ નમસ્કારમહામત્રનું સ્મરણ કરે તો તે આપત્તિઓમાંથી છુટો થઈ ભાય છે અર્થાત્ તેની આપત્તિઓ નાશ પામે છે

રિદ્ધિહિપિપદિજ્ઞહ, જેણય સાહોઈ વિહિળ્લા ॥ ૪ ॥

અર્થ અને જો રિદ્ધિસંપન્ન દશામાં સુખમાં નમસ્કાર મહામત્રનો ભાગ કરે તો રિદ્ધિઓ વિન્તાર પામે છે અને સ્થિર થાય

જહ જહિણા ટટ્ટાણ, ગાઈમતો વિમ પળમૈદ ।

તન નરકારો મનો, પારસિ નામે અમેમ ॥ ૧ ॥

અર્થ જેમ કોઈને મર્ષ દસ થયો હોય અને ગાઉડ
મન બાવામાં આવે તો સપનુ જે ઉત્તરી જાય છે તેજ
પ્રભાણે ચિત્તની જોખનનાથી જપાયેલો નમસ્કારમહામત્ર
પણ પાર વિરતે મૂલમાંથી નાશ કરી નાખે છે

આ નમસ્કાર મહામત્રનો પ્રભાવ કેટલો છે
તે બતાવે છે

કિં ઇમકામકુમ્ભો, ? કિં ચિતામણી દ્યુય નરકારો ?

કિં રૂપતન્મો, ? નહ નહ તાણપિ જહિયયરો ॥ ૬ ॥

ધામધડો દવમણી સુરસ્ત્રો ઇગન્મસુદહેડ ।

નરકારો પુણવરો સગપરગાણ દાયારો ॥ ૭ ॥

જે ગાથાનો સાથે અર્થ આ નમસ્કાર મહામત્રને
જગતની ઉચામાં ઉંચી વસ્તુ સાથે સરખાવે છે શું ? આ
નમસ્કાર મહામત્ર તે સામાન્ય કામધટ છે ? અથવા
ચિન્નામણી રતન છે ? અથવા શું ? કે પશુ પોતેજ અક્ષર
અરૂપ બની ગયો છે ? પૂર્વાચાર્યો જવાબ આપે છે

ના ભાઈ ના, આતો ઉપરની બધી દેવતાઈ વસ્તુઓ
કરત પણ અધિકતર અને અધિકતમ એવે પ્રભાવ
નમસ્કારમહામત્ર છે કારણકે કામકુલાદિ વસ્તુઓ ફક્ત
એકજ જન્મનું સુખ આપી શકે છે જ્યારે નમસ્કાર મહા

મત્ર તો અવર્ગ અને અપવર્ગ કહેતા મોક્ષ પણ આપી દે છે અને ઉપલક્ષણથી મનુષ્ય ગતિમા પણ પ્રતિબદ્ધતા વગરના સુખ આવે છે

આઠે પ્રકારના જ્ઞાનાચાર પૂર્વક નમસ્કારમહામત્ર આત્મામા ક્યારે આવે છે તે બતાવે છે

મત્તરીકોઢાકોડી, સાયરમાળે ઇમમિમોહણીળ ।

કોટાકોડીમેમે નવકારો મુદ્ગિજો હોદ ॥ ૮ ॥

અર્થ પણ કરીને જગતના છવો-મોહનીયાદિ સાત કર્મોની ૭૦-૩૦-૨૦ કોટાકોટી સાગરોપમની નિયતિવાલા હોય છે તેમાથી આયુ સિવાયના ઉપરના સાત કર્મો હલકા થઈ જાય અર્થાત્ તેમાથી ૬૬-૨૬-૧૬ કોટાકોટી ખપી જાય-નાશ થઈ જાય અને એક કોટાકોટીમા પણ કાર્યક ન્યૂન કર્મ બાકી રહે આવેા હલુકર્મો થાય ત્યારેજ આત્મામા વિવેક-સમજણ આદર અને વિચાર પૂર્વક નમસ્કારમહામત્ર પ્રવેશ કરે છે અર્થાત્ આત્માને ત્યારેજ નમસ્કારમહામત્ર ઉપર બહુમાન્યતિરેક પ્રારભાય છે પળવ-હરિયા-રિહા (ઑહ્રીં જહ્રીં) રૂમનહવીયાણિ સપ્પહાવાણિ સન્વેસિં તેસિં મુલ્લ કક્કો નવકાર વરમતો ॥ ૯ ॥

અર્થ આ શ્રીગૈરનાસનને વિષે-ઔકાર હ્રીકાર- અહં વિગેરે પ્રભાવવાળા ધણામ મો વિધમાન છે આ બધા મન્ત્રોનુ મૂલ=આદિકારણ અથવા ઉપસ્તિકારણ નમસ્કારમહામત્ર જ છે

જોગુણ નિરિગ્ગ, પૂજા વિહીઠ જિણ નમુકાર
તિલ્યરનામગુત્ત સો વગ્દ નતિ સન્હો ॥ ૧૦ ॥

અર્થ જે ભાગશાળી જીવ મનવચન કાયાતી એકા
વ્રતાથી નમસ્કાર મહામત્રનો (પૂજા ન કર અને સન્માન
પૂર્વક) પદરવાળ (નમસ્કારમત્ર) બાપ કરે છે તે
આત્મા જિન નામ કર્મનો પણ બાપ કરી શકે છે એમા
સંદેહ નથી

અદ્વેન અદ્વસયા અદ્વમહમ્સ અદ્વજોડિઓ ।

જોગુણદમત્તિજુતો, સોતદ્યમરહદ સિદ્ધિ ॥

અર્થ સંપૂર્ણ ભક્તિવાલો એવો જાગ્યગાલીજીવ
આઠઠોડ આઠઠોડ આઠોડો આઠ વાર એકાગ્રચિત્તે
નમસ્કારમહામત્રનો બાપ કરે છે તે આત્મા ત્રીજાબધે
ભોક્ષ મેળવે છે ॥ ૧૧ ॥

દરઆવનિદિ જોપચમગલ સાહુપડિમમરણ ।

નમકારા આવત્તઢ છલતિ ના ત પિમાયાદ ॥

અર્થ જે આત્મા ચિત્તની એકાગ્રતા પૂર્વક હસ્તાગુલીના
આવતોવડે બારવાર નમસ્કારમહામત્રનો બાપ કરે છે તે
આત્માને-જૂત-પ્રેત પિશ્ચાચાકિ દુર્ગી શકતા નથી ॥ ૧૨ ॥

યમેહ જઠજટણ ચિતિયમેતોપિ પચનમુકારો ।

અરિ મારિ ચોર રાડો વોરસમ્પણમેદ ॥

અર્થ બ્યારે કોઈવાર જલપ્રવાહનો અથવા અગ્નિવાહનો

ભય કર ઉપદ્રવ આવી પડે તેજ પ્રમાણે શત્રુનો-મરકીનો
ચોરનો-રાતનો અને એવા બીજાપણ ઉપસર્ગો આવી પડે
તો એકાગ્રચિત્તથી પરમેષ્ઠિમહામત્રનો જાપ કરવાથી સર્વ
ઉપદ્રવો અને ઉપસર્ગો શાન્ત થઈ જાય છે

હિયયગુહાણ નવકારવેસરી જાણ સઠિઓનિચ્ચ ।

કમ્મઢગઠી દોઘટ્ટવટ્ટય તાણ પરિણટ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ જે મહા ભાગ્યશાળી આત્માઓની હૃદયરૂપ
શુદ્ધામા નમસ્કારમહામત્રરૂપકેશરીસિદ્ધ બિરાજમાન ગ્રહેતો
હોય તેમના હૃદયમાંથી આઠ કર્મરૂપ હસ્તિઓના ટોળા
નાશવાળા મળી જાય છે

નનકારહક્કઅનમ્બર પાવપિડેહ સત્તઅચરાણ ।

પન્નામ પળ્લ પળસયસાગર સમગોણ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ નમસ્કારમહામત્રમા ૬૮ અક્ષરો બોલવા શરૂ
કરનારને પ્રથમ વિગેરે એક અક્ષર માત્ર Cચ્ચાર કરતા સાત
સાગરોપમના નમો અરિહતાણ વિગેરે નવ પદોમાંથી કોઈપણ
એક પદનો Cચ્ચાર કરતા પચ્ચાસ સાગરોપમના અને
સ પૂર્ણ નવકારજાપથી પાંચસો સાગરોપમના પાપકર્મ
તરફના નાશ પામી જાય છે

જેકેવિગયામુક્સ ગચ્છતિ ચ કેહ કમ્મમલમુક્કા ।

તે સવ્વે વિજાણસુ જિણનવકારપ્પહાવેણ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ અતીતકાલમાં જેટલા મોક્ષમાં ગયા છે વર્તમાન

ગળમા જે કોઈ મોક્ષમા જઈ ગયા છે ભવિષ્યકાળે જે જે
મહાપુરુષો મોક્ષમા પધારશે તે સર્વપ્રભાવ પ થી મહા
પરમેશ્વરનો જ છે

તમેગણાદક્ષાનો જ્ઞાદ્ગીર્ણો જ્ઞાદ્ગ્નિધમ્મો ।

તંદયામિતપદતા ણસુચ્ચિચમિનનમુક્કરો ॥ ૧૬ ॥

અર્થ પવ, ઘડી, પ્રહર, ત્રિવિ, રાત્રિ, પચ માસ,
ઋતુ અયન, વર્ષ, યુગ, પૂર્વ, પશ્ચિમ સાગરોપમ, કિ મર્પિણી
અવસર્પિણી, કાલચક્ર પુદ્ગલપરાવર્ત વગેરે નામોને પામેલો
કાલ એકજ વસ્તુ છે તે અનાદિ છે અર્થાત તેનો પ્રારંભ
નથી એજ પ્રમાણે આપણો આ જીવ અને જગતના સર્વ
જીવો પણ અનાદિ છે તેજ પ્રમાણે શ્રી વાનરાગ પ્રભુ
કથિત ધર્મપણુ અનાદિજ છે માટેજ આ નમસ્કા મહા
મત્રપણુ અનાદિ છે

નવકાર તણી કોઈ આદિનબાણે એમ લાખે
અરિહંત

નમસ્કારમહામત્ર અનતા કાળથી આજુ હોવાથી
અનતા આત્માઓએ આ ાધ્યો છે અને અનતા જીવોને
આરાધનાના ફળ નર અને દેવના સુખો પછી મોક્ષના
સુખો સાપડ્યા છે

જેણ મરતેજ દ્યોનનાકરો પાવિઓ વ્યત્યેજ ।

સો દંડગેહ ગટ પરમપસ્ત પિ પાવંદ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ જે જીવ્યશાળી કૃતાર્થ આત્મા મરણપેવાએ આ

પરમેષ્ઠિમહામત્ર પામ્યો છે અર્થાત્ સ્વયં ગળ્યો હોય મનમાં
જામ્યો હોય બીજાએ જ લલા યો હોય પરંતુ આત્મા તન્મય
બન્યો હોય તો તે આત્મા દેવડોકના સુખ ભોગવી મનુષ્ય થઈ
મોક્ષપણ પામે છે

આ જગતની સારભૂતવસ્તુ નમસ્કારમહામત્રજ છે

જનિં ચિપરમતત્ત પરમપ્પયસારણં ચ જનિં ચિ ।

તથા વિમો નવસારો, શાહજનદ પરમજોગીહિ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ પરમતાવ એટલે આત્મસ્વરૂપ અને પરમપદ
ને મોક્ષ તેના ને કા જો (સમ્યક્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણિ
મોક્ષમાગ) રત્ન ત્રી તેની જગ્યાએ પણ મહાયોગીશ્વરે પદ્ય
મહાપરમેષ્ઠીનું જ ધ્યાન કરે છે

જણેસ નમુકારો પતો પુત્રાણુમધિપુત્રેણ ।

નારયતિરિયગદ્ધો તમ્સાવસ્મ નિરદ્ધાઓ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ ને પુણ્યાનુબધિ (જ્યા જન્મમાં પુણ્યકરેલા
હાલ ભોગવાય અને નવાપણ પુણ્યજ બધાય તે પુણ્યાનુ
બધિપુણ્ય કહેવાય છે) પુણ્યના ઉદયવાળા આત્માએ આ
નમસ્કારમહામત્ર (ભાવથી, થાકથી, મમજાણથી,
આદરથી, સ્વરૂપની, ઓલખાણથી) પ્રાપ્ત કર્યો છે
તેવા આત્માને હરેપછી નરક અને પશુગતિમાં જવું પડતું
જ નથી

આ નમસ્કારમત્ર આરાધકને ભવાતરે પણ ઉચ્ચ-
સામગ્રી મળે છે

દુતિનમુક્તપમાવજો ય જન્મતરેવિ કિર તસ્મ ।

જાદ કુલસ્વા-સ્વગા-સપયાજો પદાનાજો ॥ ૨૦ ॥

અર્થ આજન્મમા વિધિથી ભાવથી અને ચિત્તાની એકાગ્રતાથી જે આ નમસ્કારમહામત્રની આરાધના થાય તેા ભવાન્તરમા તે આત્મા ઉચ્ચમા ઉચ્ચા ભતિ કુળ રૂપ આરાધ્ય અને પતિઓને જરૂર પામે છે

આ નમસ્કારમહામત્રના કેટલા વખાણુ લખીએ
તેટલા લખીએ તેટલા યોછાજ છે

જિજ્ઞાસણમ્સારો ચંડસપુવ્વાણ જો સમુદ્ધારો

જન્મ મળે નવરો સસારો તસ્મ કિ કુણદ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ આ નમસ્કારમહામત્ર થી જનશાસનનો પૂર્ણ સાર એટલે નિષ્કાંઠ છે કારણકે ઉચ્ચમા ઉચ્ચુ સ્થાન વીત નાગની માધુદશા તેનાથી ઉચુ વાચકપાત્રુ તેનાથી ઉચુ સ્થાન મૂર્તિપાત્રુ તેનાથી પણ ઉચ્ચુ સ્થાન તીર્થ કર-પદવી તેનાવી ઉચ્ચુ સ્થાન સિદ્ધદશા જેને નમસ્કારમહામત્ર ધરાવજ સમજાયો તેણે પચમહાપરમેષ્ઠિ ભગવાનોને પણ ઓળખ્યા પચમહાપરમેષ્ઠિ ભગવતોની, જે સાચી ઓળખાણુ તેજ જૈનશાસનનો સાર છે અને તેથીજ ચૌદપૂર્વનો પણ સમાવેશ આ નમસ્કારમહામત્રમા થાય છે જે આત્મા ચૌદપૂર્વ સ પૂર્ણુ બાણે તેજ આત્મા પચમહાપર-મેષ્ઠિને મ પૂર્ણુ તથા બાણે જે આત્મા પચમહા પરમેષ્ઠિને સ પૂર્ણુ બાણે તે આત્મા જરૂર ચૌદ

પૂર્વને જાણે છે માટેજ નમસ્કારમહામત્ર ચૌદપૂર્વનો ઉદ્ધાર છે આવો જે નમસ્કારમહામત્ર જે આત્માના ચિત્તમા સદાકાલ વસી ગયો હોય તેને સ સાર શુ કરી શકે ? અર્થાત સ સારના માપો તે આત્માની સમીપમા આવી શકતા નથી

તથા વળી ચૌદપૂર્વમા જેજે પદાર્થોનું વર્ણન બતાવ્યું છે જેજે સિદ્ધિઓ-વિદ્યાઓ અને મત્રો તથા તેને પામવાના ઉપાયો બતાવ્યા છે તે બધા પરમહાપરમેષ્ઠિનું સ પૂર્ણસ્વરૂપ સમજવાથી બરાબર સમજાઈ જાય છે

તથા સર્વ પ્રકારના ઔષધિઓના ઠેકપે, રસમિ-
દ્ધિઓ, મુવણીદિ ધાતુઓના વિધાનો આકાશગામિની વિગેરે લઙ્ગિધઓ, અ જન, લેપ, ગુટિકા આદિ પ્રયો-
ગોને પણ આ નમસ્કાર મહામત્ર શાસ્ત્રની સ પૂર્ણતા જાણનાર આત્મા જરૂર જાણી શકે છે

આ નમસ્કારમહામત્ર શાસ્ત્રનો મહિમા જાણવા માટે જૈનશાસનના સેકડો શાસ્ત્રો હમણા પણ સાક્ષી આપી રહેલ છે તથા શ્રી જિનેશ્વરદેવો અને ગણધર લગવાનોવી પ્રારબ્ધી અત્યાર સુધીના બધા પૂર્વ પુરૂષોએ નમસ્કારમહા-
મત્રનો અપ્રમેય મહિમા વખાળ્યો છે

આ નમસ્કાર મહામત્ર શાસ્ત્ર ઘણુંજ ઉચ્ચકોટીનું શાસ્ત્ર છે એમ જાણવા માટે શ્રી જૈનશાસનમા ઐતિહાસિક પ્રમાણો ઘણાજ મળી શકે છે તેમજ શુકિતઓ અને દૃવી લેાથી પણ આ પરમેષ્ઠિમહામત્રનો મહાપ્રભાવ જરૂર

જાણી શકાય તેવો છે અર્થાત્ ઇતિહાસથી અને દલીલોથી
પણ નમસ્કારમહાત્મની મહાપ્રભાવકતા બનાવેર સમજી
શકાય તેવી છે

તેથી આ નમસ્કારમહાત્મન સમજવા માટે થોડી
ગેતિહાસીક ઘટનાઓ બતાવાય છે

વર્તમાન શાસનના અધિપતિ અને મોક્ષમાર્ગ
આદાધક આત્માઓના પરમ ઉપકારી ભગવાન મહાવીરદેવનો
આત્મા સ સારમા અને તોડાળ આપણીજ પેઠે જા/કતો એકવાર
આ જ બુદ્ધીપના પશ્ચિમ મહાવિદેહ મેનમા એક મધ્યમ
કક્ષાના ગામમા નયસારનામે ગામપતિપણે વસતો હતો

એકદા પોતાના ઉપરી રાજાના હુકમથી ટેટલાક ગાદાઓ
તથા મંજુરોને આવે લઈ નજીકનાં અટવીમા ઇમારતી કાપ્ટો
લેવા સારૂ ગયો હતો ત્યાં એકવાર આ તથસાર ગામપતિને
લોગ નના સમયે જનવા બેસતી વખતે વિચાર થવા લાગ્યો કે
મનથી તે મહિમાનિલોએ આવે તપાસી કોય / દાન
દેઈ ભોજન કરૂં રે તો વાંછિત ફળ હોયરે ખાણી.

હમણા કોઈ તપસ્વી મહાત્મા આવીભય તો અતિથિ
સત્કાર કરૂં અને પછી જમુ બસ આવા વિચાર આવવાની
સાથેજ ઉભો થઈ દિશાઓ ભેવા લાગ્યો અને તત્કાળ

મારગ દેખી સુનિરાસરે વ દે દેઈ ઉપયોગ.
હર્પસરે તેડી ગયોરે પહિલાવ્યા સુનિરાજ

આવા મહાન અરણ્યમા પણ સુનિમહાત્માઓનો

યોગ મળી ગયો જધા મુનિરાજે મહાજ્ઞાની અને તપસ્વી હતા સજ્જી હતા તેમને ઘણાજ વધતા પરિણામે આહારપાણી વહેતા યા નિષ્કુલ્યજીવોને ઉત્તમ વિચારે આવતા નથી પાચદંડિયના તેવીશ વિષય યોગવવાના વિચાર યોગવધુ પ્રમાણમાં મર્વજીવોને આવે છે પરંતુ દાન શીલ તપના વિચારે કે સમ્યક્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના વિચારે આવતા નથી કહ્યું છે કે ‘મનોરથોપિ નૌ મન્દમાયાના જાયતે મહાન્

વીર્યા ઇવન વાયમ્યા, વાચ્છાપ્યામ્નદ્રુમે મવેત્ ॥ ૧ ॥”

અર્થ મહાગી અને જહુકર્મી જીવોને-સારા મનો રથો પણ થતા નથી આજ્ઞા પ્રાપ્તના વિચારો ક્રોધલોભેજ આવે છે પરંતુ કાનડીને આવતાજ નથી

એજ ન્યાયથી દાનાદિ આપવાના ચારિત્રલેવાના ત્યાગ કરવાના વિચારો નિકટ ભવિષ્યોનેજ આવે છે નયસારસાય (લીયં કરનો અત્મા છે)-ભવિષ્યમાં થનાર મહાવીર પ્રભુનો આત્મા હોવાથી, દાન દેવાની ભાવના જાગી અને ત કાળ મુપાત્રનો યોગ પણ મળ્યો

મુનિરાજે યોદ્ધાજ દાર્દમભા ગેરચની પાછી પાપરીને તૈયાર થઈ ગયા રાવ્જનયમાઝ માર્ગે જતાવવા સાથે ચાન્વા ઘોડે દર પહોચતા સાગે રાજમાર્ગે મળી ગયો અને મુનિજીને હાથ જોડીને જણાવ્યું આ આપનો જવાનો માર્ગ હવે દુ રજા લઈ છુ આમ કહીને, જવાને સારૂ પાછા વળવા માટેલા નયસારને મુનિરાજ કહેવા લાગ્યા

ભાઈ? આતો દ્રવ્ય માર્ગ ■ આતો સ સારનો માર્ગ છે
પરંતુ ભાવ માર્ગ મોક્ષ માર્ગ છે માટે તે સાબળો
એમ કહીને

દેવગુરુ ઓળખાવીઆરે દીધો વિધિ નવકાર,
પશ્ચિમ મહાવિદેહમારે, પામ્યા સમક્ષિ સારને પ્રાણી

મુનિરાજોએ અર્થ અને વિધિ સહિત વિગતારથી
નમસ્કારમહામંત્ર સમજાવ્યો અને શિખવાડ્યો નમસ્કાર
મહામંત્રની સમજણ સાથેજ દેવગુરુની ઓળખાણ થઇ
ગઇ તેથી અનાદિકાળના સ સાર ભ્રમણુની અર્ગલા
તુલ્ય સંયત્તવ ગુણની પ્રાપ્તિ થઈ

બસ પ્રભુ મહાવીરદેવના આત્માને નયસારના ભવમા
નમસ્કારની પ્રાપ્તિથીજ દેવગુરુની ઓળખાણ અને સમક્ષિની
પ્રાપ્તિ થઇ છે અને તેથીજ સ સારની પરિમિતતા થઈ છે

શકા—કાષ્ટ લેવા અટવી ગયો રે ,

આ વાક્યથીતો સમાજમા નયસાર કઠિયારે હોતો આમ
જે સમજાય છે તેનું કેમ? તમે રાજ સાથી કહો છો?

મમાધાન—પ્રભુ મહાવીરદેવના (ગુણુય દ્રસૂરિ પ્રવરવિર
ચિત પ્રાકૃતચરિત્રમા) ચરિત્રમા નયસારને પૃથ્વીપ્રતિબદ્ધાન
નામના ગામના મુખી તરીકે વર્ણવ્યા છે અને રાજ
શત્રુદમને પોતાને સાડ રથો અને પ્રાસા = બગલાઓ
બનાવવા ઈમારતી લાકડા લેવા સાડ ઘણા ગાડાઓ તથા
ઘણા નોકરો સાથે આપી અટવીમા મોકલ્યા હતા અને

ત્યા માર્ગ અને માર્ગથી જાણ થઈને આવેલા ઘણા મુનિ
 રાજાને નયસારે ભોજનનું દાન આપ્યું છે તથા મહાકવિ
 શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ પણ રજ સવના સ્તવનમાં કહે છે કે
 પહેલેભવે એક ગામનો રાય નામે નયસાર

આ શબ્દો રાય=એટલે રાજા નામે નયમાર ઉપરની
 બેજ સાક્ષીઓથી ચેકસ થાય છે કે નયસાર કહીયારો ન
 હતો પણ એક ગામનો મુખી અને મોટો માણસ હતો ઇતિ

હવે બીજી ઉદાહરણ વર્તમાન ધરણેન્દ્રનું

પ્રભુ શ્રી પાર્શ્વનાથવામી જ્યારે કુમાર અવસ્થામાં
 હતા ત્યાં વાણરમીનગરીના પરિસરમાં લગભગ ગંગા
 નદીના કિનારા ઉપર એક ઘોર તપસ્વી આવેલા હતા તેના
 તપનો વિધિ નીચે મુજબ હતો તેઓ એક બે ત્રણ દાડના
 ઉપવાસ કરતા હતા તેઓ પોતાની બેઠકની ચારે દિશા
 એમાં અગ્નિકુટો મળગતાંજ રાખતા હતા

નીચેના ભાગમાં રેતી તપેલી રહેતી મસ્તક ઉપર
 સૂર્યને તાપ લાગ્યાજ કરતો ચારે બાજુથી કુટોના અગ્નિને
 તાપ લાગતો અદર તપસ્થાની ગરમી ચાલુ રહેતી મુખથી
 અગ્નિમાંથી નીકળતા ધુમ્રનુ પાન કરતા હતા આવા તેમના
 તપ અને કપટથી આપુ નગર મત્રમુગ્ધ બની ગયું હતું

અને આજો દિવસ નગર લોકોના ટોળા વાદવા ઉભા
 રાતાજ હતા આવું ઘણું દિવસ ચાલુ રહેતા એકદા
 ગોખમાં બેઠેલા પાર્શ્વકુમારની દૃષ્ટિ વદકલોકોના ટોળા

ઉપર ગઈ અને મેવકને પુછ્યું કે તોકો કયા જાય છે ?
 સેવક કહે છે કે હું મ્હામી ? અહીં ગંગા નદી ઉપર કોઈક
 મહાત્મ્યવી પધાર્યા છે લોકો તેમના દર્શન અને નમન
 કરવા જાય છે આ વાક્ય સાંભળીને પાર્શ્વનાથમ્હામી પણ
 ઘોડા ઉપર ભેંત્રીને, તપસ્વીના મ્હાને પધાર્યા અને અવધિ
 (ત્રીયું કર પરમાત્માઓ મનિજ્ઞાન-સુતજ્ઞાન-અવધિજ્ઞાન
 મહિત જન્મે છે) જ્ઞાનથી ત્યાં વાતાવરણ બહારીને તપસ્વીને
 ઉપદેશ આપવા લાગ્યા

લો મહાનુભાવ ? તમો તપ ધણે કરો છો કષ્ટ પણ
 જુલજ અનુભવો છો પરંતુ જ્ઞાનદશા વિના જીવદયા વિગેરે
 ધર્મના આગે આગેપાગે મમજ્ઞાના વગર આત્માનું જરાપણ
 કંયાણ થતું નથી મહુ છે કે

કપ્પકરો સ જન્મ ધરો ગાળો નિજદેહ જ્ઞાનદનાવિણ
 જીવને નહિ કર્મનો છેલ

જુઓ તમારી આ-જાણ મળગતા ચારે કુટોમા
 હજારો અને લાખોની સંખ્યામાં ઉડતા ઝીણા જીવો આવીને
 પડે છે અને જળીને લગ્ન થઈ જાય છે ઝીણા જીવો પણ
 મરવાની ઇચ્છાવાળા હોતા નથી કુયોનિમા રહેલા જીવો
 પણ મરવા ઇચ્છતા નથી

તમો આ ધર્મનાજ પડોને નિષ્પ્રયોજન પાપ આચારી
 રહ્યા ઠો લાજો કોટા અળભે જીવોને મારી નાખ્યાની
 હિમાનું પાપ તમને લાગી રહેલ છે જુઓ આ કુટોમા
 નર્જાતા કાષ્ટોમા પણ ઝીણા મોળા જીવો ઘણા હોય છે તે

પણ અકાળે અને અકારણ મરણનું શરણ પામી રહ્યા છે

જુઓ આ મોટા કાષ્ટની પોલાણમાં એક મોટો સર્પ સળગી રહેલ છે આમ જોલવાની સાથેજ તેવક દ્વારા અગ્નિકુ હંમાથી જયણાપૂર્વક એક મહાકાય કાષ્ટ બહાર કાઢાવ્યું અને જયણાપૂર્વક ચીરવા આજ્ઞા આપી કાષ્ટ કાઢવાની 'સ થેજ જળીરેલો એક મોટો સર્પ' કાષ્ટના પોલાણમાંથી બહાર નીકળ્યો અને તેવકને આજ્ઞા કરી તેને સતત નમસ્કારમહામત્ર સંજ્ઞાવવા શરૂ કર્યા

તેવક યુખ નવકારમે ધરણેન્દ્ર બનાયા ।

નાગકુમારે દેવતા બહુ રિદ્ધિ પાયા

પાર્શ્વનાથસ્વામી મહાપુરુષના દર્શનથીજ નાગમા અભયપાણુ આવી ગયું હતું એટલે અગ્નિમા અર્ધદગ્ધ થઈ જવા છતાં પણ અશાન્તિ હતીજ નહિ યુખ સમતા આવેલી હોવાથી પ્રભુ પાર્શ્વનાથસ્વામીના મેવકના યુખ (જગવાનની પ્રેરણાથી તેવકે નવકાર સંજ્ઞા થો હતો) થી નમસ્કારમહામત્ર સાંભળી નમસ્કાર મહામત્રમાં તન્મય બની જીવનપતિનિકાયના ધરણેન્દ્રનામે ઇન્દ્ર થયા

સાક્ષાત્ કર્ણભૂમિર્તિ પાર્શ્વપ્રભુના દર્શન અને સમ્પ્રભાવ નમસ્કારમહામત્રનું શ્રવણ થવાથી ક્રોધમૂર્તિ પણ સર્પના કવાયે શાન્ત થઈ ગયા વિ હજતા વિલય પામી ગઈ સમ ભાવ પ્રકટ થયો અને નમસ્કારમહામત્ર સાંભળવાની સાથેજ દેવગુરુધર્મ પ્રત્યે સદ્ભાવ ઉત્પન્ન થયો અને આયુ દોરી તુટી જવાથી ચૌસઠ પેઢીનાં એક ઇન્દ્ર પદવી મળી

સર્પભતિ સ્વભાવેજ ખુબ ક્રોધી હોય છે તે વળી
અગ્નિમા સળગે ત્યારે તેને ક્રોધાદ્યની પરાકાષ્ટાજ હોય
તેવા આત્માને પણ નમસ્કારમહામત્ર શ્રવણરૂપ અમૃતને!
શેક થવાથી કષાયો છુટાઈ ગયા સ સાર્જાવાગ્નિ ઠરી ગયો
મહાપ્રભાવક સ્થાનની પ્રાપ્તિ થઈ ઈતિ

ભગવાન મુનિમુવતમ્વામીના નિર્વાણ પછી બનેલી
એક ઘટના

નમસ્કારમહામત્ર પ્રભાવથી હિમાલયી અધમઆત્મા
અમૃતની પણ જૈનશામત પ્રભાવિત રાજકુમારી મુદર્શના
મહાધાર્મિકા બની

લક્ષ્મીથી લચી રહેલા લાઠ નામના દેશમા નર્મદા
નદીના પ્રીનારા ઉપર ધણ પુરાણુ ભરૂચ નામનુ નગર
અને તે ભરૂચ નગરથી ચોડા ગાળામા મોટા વિસ્તારવાળુ
કોરિન નામનુ અરણ્ય આવેલુ છે તે કોરિટવનમા-ધણે
પ્રાચીન અને સેકડોગમે શાખા પ્રશાખાવાં ઘેરાએલો તથા
ખુબજ ચોખાયમાન એક વડે હતો તેનુ કોર પણુ ધણુજ
મોટુ હતુ કે જેની અદર ધણુ પક્ષિઓ, વર્ષોથી માળા
બનાવી રહેતા હતા

તેજ વડે કોટરમા એક સમળી રહેતી હતી
તે કોટરમાર ગર્ભિણી થઈ અને પ્રસુતિકાળ નહુક વ્યાપતા
તેણીને, શૂલની વેદના થવા માઠી વેનાનો વેગ એટલો બધો
વધી પડ્યો કે તે બીચારી સમળીથી સહન ન થઈ શકવાથી,
બીચોપાડીને રોવા લાગી તે વેદના મટાડવાનો ઉપાય

પોતાના પતિને કહ્યો પરંતુ જ્યાં મનુષ્યોને દયા નથી હોતી, તો પશુઓને શેની હોય? એટલે નિર્દય સમજાએ તેણીને મદદ નજર કરી અથવા કર્મનો ઉદય થાય ત્યારે અન્યની મદદ-કામપણ શું કરી શકે?

બેરણદાસ નારહીના જેવી વેદનાના પરિણામે સમજીને પ્રસૂતિ થઈ અને ઇંડા સુકયા હવે પ્રસવની વેદનાથી ત્રણ ચાર દિવસની હુધાતુર સમજી ભક્ત્યની શોધ વિચારવા લાગી, બધીબાબુ દ્રષ્ટિ ફેંકી, પણ ભક્ત્યની પ્રાપ્તિ દેખાઈ નહિ.

તેટલામાત્રો વર્ષાકાલ હોવાથી મુશળધાર વર્ષાદ વર્ષવા લાગ્યો. હમણા વર્ષાદ બધ રહેગો, અને હું માસને શોધવા જઈશ, આવા સતત ધ્યાનમાં હુધાની તીવ્ર વેદનામાં ૧૭ દિવસ સુધી વર્ષાદ વધતોજ રહ્યો સમજી વીશ દિવસ સુધીની હુધાતૃષ્ણાની વેદનામાં લગભગ કૃશ થઈ ગઈ શક્તિ હણાઈ ગઈ ધીરજ નાશ થઈ ગઈ અને વારંવાર મૂંછીત થવા લાગી.

તીવ્રપાપના કે પુણ્યના ઉદયો ભોગવવાના બાકી હોય ત્યાંસુધી આયુષ્ય તત્ત્વ નથી એટલે જીવતરથી કટાણી ગએલી સમજીને મરણુતો નજર આવ્યું અને વર્ષાદ બધ થઈ ગયો ઇંડા પણ સેવાઈને બચ્યા થઈ ગયા હવેતો પોતાને અને બચ્યાને પોષવા ખાદ્ય લાવવું જ જોઈએ એમ વિચારી સમજી અશક્ત હોવા છતાં સર્વજન વાપરી આ

એને એક નજીબના ગામડામાં આરાધના, પાઠમાં માસથી ખરડાએલા હાઠકાના ઢેર પડેલા જોયા જેની ચારે બાજુ ગીધન, સમળા અને કાગડાના ટોળા બેઠેલા, જોયા તેના મધ્યમાં પ્રસ્તુત સમળીએ પ્રવેશ કર્યો અને એક માસનો ટોંગા ઉપાડ્યો અને બધું બળ વાપરીને આકાશમાં ઉડી

ઉડીને પોતાના સ્વાન ઉપર જતા રસ્તામાં અઘ્વાલ બોધે નામનું મુનિસ્થમતસ્વામી મહારાજનું તીર્થ આગ્યું સમળી આકાશમાં ઉડતી જાય છે એવો આ એક પારધીએ શોખથી બાણ દેકયું તેનું નિશાન સફળ થઈ જવાથી પારધિના આનંદનો પાર ન રહ્યો

બાણ મમળીના પેડે વીંધી આરપાગ થઈ ગયું પારધિને આનંદ થયો તેનાથી લાખો કે કોઠા શુણે સમળીને બનાનદંડુ બ થયું જગતના છવો ગિયારા આજ રીતે બનતાકાલરી અકાલમરણો મરી રહ્યા છે મારનારાઓને આનંદ અને મરનારને દુઃખ બનેલી દુર્દશા જગતમાં હામી ઠાસીને ભરી છે

શકેલ આત્માએ અશકતને મારીને પોતાનું કાર્ય માધવુ બાવોજ આ પાપી સમારિ આત્માઓને સ્વભાવ ધગડ ગયો છે બીજાના દુઃખનો કોઈને ખ્યાલજ નથી

મારનાર આત્મા બીજાને મારી નાખવા કેપ હિસાના રોડ પરિણામથી મહાપાપ બાધે છે જ્યારે મરનાર આત્મા, અકાલ મરણનું તત્કાલ લાગેલા પ્રહારનું પોતાના

ખાલખરચા કે પ્રણયીના વિયોગનું અતિ દુઃખ
યવાથી, મારનાર ઉપર ક્રોધ, દેવ આવવાથી રોડપરિણામ
વાળો થઈને પણ મહાપાપ બાધે છે

એકવાર બનેલી ઘટના એક ઠેમણે ચાલતા
કાનખલુરાને વીછીને ભેટો યવાથી વીછીએ
પોતાનું ખાલખરચા કાનખલુરાને મુખમાં પકડ્યો એટલામાં
ગીરોલી આવી તેણે વીછીને મુખમાં લીધો ત્યાં
આંચો કાગડો તેણે ગીરોલીને ઉપાડી

હજી એકે મર્યા નથી ગીરોલી કાગડાના
મુખમાંથી છટકા મધે છે પણ પોતાના મુખમાં રહેલા
વીછીને છોડવા વિચારતી નથી વીછી ગીરોલીના
મુખમાંથી છટકવા ટળવળે છે પરંતુ કાનખલુરાને જવા
દેવા ભાવ નથી

આ પ્રમાણે પોતે ન મરવું પણ બીજાને મારી નાખવાના
ભાવથી જગત્ મહાપાપ બાધીને અનતાકાળથી નરક અને
પશુગતિ રૂપ ધાણીમાં પીઠાર્થ રહ્યું છે પરંતુ પોતે દુઃખ
લોગવી બીજાને મુખ આર્પણ આવી ભાવના જગવાન સવરૂ
પ્રભુના માર્ગ મિવાય કયાય જણાતી નથી

બસ આજ ન્યાયથી પારધિના બાણનો ઘાત લાગવાની
સાથે બીચારી સમજી માસના લોચા સહિત જમીન ઉપર
પટકાણી તાજ વિચાએલી વીચ દહાડાની તદ્દન
ભુખી અને ઉપરથી બાણના ઘાવથી વીધાઈ ગયેલી

મમળીની તે વખતે કેવી કરુણ દશા હતો? વિના ઠેવવીપ્રભુ
કેણ જાણી શકે?

પ્રસૂતિની વેદનાની માથેમાથે ૨૦ દિવસની લાધણીથી
સમળી તદ્દન અચકતનો હતીજ એવે ગાણનો પ્રકાર
લાગવાથી રાડો બુધો પાડવાની પણ તેનામાં તાકાત હતી
નહિ એટલે એકદમ મૂર્છા આવી ગઈ ગરીબાથી રૂધિર
આખામાંથી આશુ અને મુખમાંથી લાળાઓના પ્રવાહ
નીકળવા લાગ્યા મરણુ હવે સાવ નજીક આવી ગયું હતું

સમગ્રી પોતે શિકાગી હતીજ તેણીએ પોતે સર્પ કાઢીડા
વગેરે જમીન ઉપર ચાલતા હોવાને અને પક્ષીના માળા
વિખિને મજ્યાવીત ઇંદ્ર અને જમ્યાને મારીને પોતાના
પાપી પ્રાણોને પોષણ આપ્યું હતું નાના મોટા હોવાને
જેપગમાં પકડી આકાશમાં ઉડતા અને એ હોવાના કરુણ
પોખરો કાનમાં મડવા છતાં સમજીતા પાપી ચિત્તમાં જશએ
દયા આવી ન હતી તે ચિત્ત પી કરુણ દશા આજે તો
ભલમલા નિષ્કુર દુહયને પણ પીગળાવી નાખે તેવી બની હતી

જોકે ઉપર મુજબનું મધુ વિમાન તદ્દન ઉંધું હોવા
છતાં, વિધિની વિચારણા તદ્દન જુદીજ હોવાથી,
મમળીનું જીવિ મહા કલ્યાણકારી હોવાથી સમગ્રી જ્યા
પડી છે તે જગ્યાની સાવનશિક્ષા ૨૦ માં તીર્થ કર દેવ
મુનિમુક્તતત્ત્વામિનો અધ્યાવખોધ પ્રાસાદ આવેલો છે

આ બાબુ સમગ્રીને મૂર્છા ઉતરી એટલે વેદનાનું

જ્ઞાન થતા રડવા લાગી જેમ જેમ સમય જતો જાય છે તેમ તેમ વેદના વધતી જાય છે, મરણ નજીક આવતું જાય છે, ત્યાં તો કંઈના સમુદ્ર જે મુનિરાજો ત્યાં પધાર્યા અને સમજીને ધાતવિ હલ અને મરણ દશામા પડેલી જોઈ

અને નજીકમા આવ્યા અને સમજીને ઉપદેશ આપવો શરૂ કર્યો હે શુભ? તે ઘણાને મારી નાખ્યા છે તેથી તને પણ કોઈક મારનાર મળ્યું છે વાસ્તવિક તારા પોતાના પાપજ ઉદય આવ્યા છે પારધિતો નિમિત્તમાત્ર છે હજી આત્માનું કલ્યાણ જોઈતું હોય તો આ થાયમા રહેલો માસનો લોચો ફેંકી દે

ચારે આહારના ત્યાગ કર નજીકમા રહેલા ભગવાન મુનિશ્રુવત સ્વામીનું ગરણ સ્વીકાર કર આ જગતમા આ શુભને અશિક્ષિત સિદ્ધ મુનિ અને ધર્મ સિવાય કોઈની સહાય છેજ નહિ

અને અમારાથી સંભળાવાતા પરમેષ્ઠિમહામત્રને એકાગ્રચિત્તથી સમજણ અને ધ્યાન પૂર્વક સાંભળ? સમજીને મુનિરાજોના શબ્દ સંભળાયા અને ખુબજ મીઠા લાગ્યા મુનિરાજો પણ સંસારની લાયકરતા અને ધર્મની મહાનુભાવતા સમજાવવા પૂર્વક નમસ્કારમહામત્ર જોલતાજ રહ્યા પરમેષ્ઠિમહામત્રનો અર્થ અને ભાવાર્થ સમજાવ્યો વીતરાગદેવ અને નિર્વિકાર શુદ્ધોનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું

સમજીમા ખુબજ એકાગ્રતા આવી તેથી વેદના તરફથી

ધ્યાન બદલાઈને પરમેષ્ઠિ મહામત્રમા જોઈ ગયું પરમેષ્ઠિ
મહામત્ર સમજીના આત્માની સાથે તાદાત્મ્ય બાવ
પામી ગયે. જોઈ દશામા પ્રાણો નીકળી ગયા અને શબ
ખાલી થયું મહામુનિરાજે ઉપકારનું પરિણામ સમજી,
તીર્થ જુહારવા ચાલ્યા ગયા

મમજીનો આત્મા પરમેષ્ઠિ મહામત્રના ધ્યાનમા મરણ
પામીને મિહલદ્રીપમા શ્રીપુનગરમા ચ દ્રગુપ્ત
રાજાની ચ દ્રલેખા નામે મનાપ/રાણીની કુદીથી
સુદર્શના નામે પુત્રીપણે હતું. થયો

અકારણ ઉપકારી મુનિરાજેના વચનો સમજીની
કણ્ઠભૂમીમા અમતની વૃષ્ઠિ સમાન જાળી ગયા હતા અને
નમસ્કારમહામત્ર રૂપ કે પવૃક્ષના ગીતે જોવા સારા મુહૂર્તે
વર્ણ ગયા હતા કે જેના મૂન અકુર રકષ અને શાખા
પ્રશાખાઓ તેણીના આત્મામા તાગેતાઝ થઈ ગયા હતા

તેજ નમસ્કાર મહામત્રના પ્રભાવથી (હિ શકદશામા
છરેલી અને કર્ણ દશામા મરેલી) સમજી રાજાધિરાજના
ઘેર જન્મ પામે છે સાથેમાથ પિતામાતાનો દનેહ પણ
ગાઠ બને છે પરિવાર પણ પ્રેમથી તરબોળ છે આવી
સુખમય દશામા રાજકુમારી (સમજીનો જીવ) સુદર્શના
બાળ વયને વટાવીને સુવતી દશાને પામેલી એકદા રાજ
સભામા આવી પિતાના ખોળામા બેઠી છે

આ બાળુ બરુચ્ચનગરીથી વહાણોમા કરીયાણા ભરીને

રૂપભદ્રતનામના વ્યવહારી વેપાર માટે તેજ સિ હલદીપના શ્રીપુરનગરમા આવ્યા 'અને ભેટણ લેઈ મહારાજાચર ગુપ્તની સલામા આવી, ભેટ મુકી, પ્રણામ કરી મહારાજા તરફથી મળેલા સન્માન પૂર્વક રાજસલામા લેઈ

થોડીજવારમા શેઠને (રૂપભદ્રત વ્યવહારીને) છોક્ર આવી અને સર્વકાલીન અભ્યાસનાવશથી શેઠના મુખથી નમો અરિહતાણુ પદનો ઉચ્ચાર થઈ ગયો જે સાબળવાની સાથેજ (પરમેષ્ઠિ મહામત્રના આદિ વાક્યને સાબલતાજ) રાજકુમારીને મુર્છા આવી ગઈ દાણુવાર અચેતન હયા આવી જવાથી માતાપિતા વિગેરે સ્વજન પરિજન ઉદાસ થઈ ગયા પ્રધાનમહલ પહોં કિ કર્તવ્યમુઠ બની ગયું એકાએક રાજકુમારીને શુ થયું ? બધાની નજર નમો અરિહતાણુ બોલનાર એઠી ઉપર પડી અને ઉપચારે પહોં ચાલુ રાખ્યા

થોડીવારમા મર્છા વળી જવાથી કુમારી સાવધ બનીને બેઠીથઈ અને પિતામાતા કાર્ધપણુ પુછવા જતા હતા તેલામા કુમારી ભરૂચ્ચનગરના શેઠને ઉદ્દેશીને પૂછવા લાગી

મુનિમહારાજાઓ શાતામા છે ? શ્રીજિનવર પ્રાસાદ મુશોભિત વ્યવસ્થામા છે ? ઈત્યાદિ પ્રશ્નો સાલળી આશ્ચર્યમા ગરકાવ બનેલો રાજા દીકરીને પૂછવા લાગ્યો દીકરી 'હજી તુ બાળા છે આપણું રાજબવન, આપણું નગર, આપણું દ્વીપ છેડી તુ અન્યત્ર ક્યાઈ ગઈ નથી તો પછી ભરૂચ્ચ નગરમા વસનારાઓની ચર્ચા તને કયાથી બાણુવા મળી ?

તુ જેના સમાચાર પૂછે છે તે તને કયા મળ્યા છે? જે દેવમંદિરના સમાચાર પૂછે છે તે દેવમંદિર તે કયારે ભેટ્યું છે? ઈત્યાદિ પિતાના પ્રશ્નોના જવાબમાં કુમારી સુદર્શનાએ પોતાનો ગયો સમજાવ્યો હતો અને બનેલી બધી ઘટના અમરણ ઉપમરી મુનિરાજેના તથા મુનિસુમતસ્વામી પ્રાસાદના દર્શન અને મુનિમહાશયઓએ આપેલું નમસ્કાર દાન તથા સંસારની સજ્જાવેલી અસારતા અને પોતાનું નમસ્કારમહામંત્રમાં એકાદશપદ વિગેરે સજ્જાવ્યા પોતે અધમઆત્મા હિસકલેવ સમજાવે પણ પરમેશ્વરમહામંત્ર પ્રભાવેજ આવી રિદિ સપત્તિ પામ્યા છે તેમ પિતામાતા પ્રમુખ સમક્ષ સમાને સમજાવ્યું

પછી પિતા પાસેથી થયું દ્રવ્ય પામીને પિતામાતાની આજ્ઞા મેળવીને પિતાએ સાથે મોડેલા પ્રધાનપુરુષો અને બીજા પરિવાર સાથે લેઈ વહાણે કરી જરુચ્ચનગર આવી

ત્યાં સહુ પ્રથમ શ્રી મુનિસુમતસ્વામીને પ્રાસાદ પાયામાથી આરસમય તદ્દન નવીન કરાવ્યો અને મૂલનાયક મુનિસુમતસ્વામીને બિરાજમાન કર્યા પછી પણ કાયમ ત્યાજ રહીને બાલપ્રજ્ઞચારિણી સુદર્શના કુમારી જાવજીવ જરુચ્ચમા રહી સાતમેનમા દ્રવ્ય વાપરી મુનિસુમતસ્વામીની અને મુનિરાજે તથા આવકાના મુળજ ભક્તિ અને સેવા કરી ઉચ્ચામાં ઉચ્ચ આવકપણ આરાધી અનશન કરી દેવલોક ગઈ અપ્પસ સારી સુદર્શના રાજકુમારીનો આત્મા ઘોડાજ કાળમાં મોક્ષમાં જશે

ઇતિ નમસ્કારમહામત્રની પ્રકટપ્રજાવસૂચિકા સુદર્શના
કુમારીની કથા સંપૂર્ણ

અથ નમસ્કારમહામત્રનાજ પ્રસાવથી
એક મરી રહેલો બેઠ પણ કેવો મહાન પુરુષ થયો

સ સારનો પ્રવાહ ગંગા અને સિંધુ જેવી મહાનદી
ઓના પ્રવાહની માફક અનતકાળથી ચાલુ છે અને મિથ્યા-
ત્વ-અવિરતિ-કષાય અને યોગ કારણિક કર્મના બંધનોથી
ગંધાર્ધને જગતના સર્વજીવો આરગતિ અને દૃઢ લાખ
યોનિમા ભટ્ટી રહ્યા છે જ્ઞાનના અભાવે હું કોણ છું ?
આટલુપણ નહિ બણવાથી સમારના બંધનોથી છુટા
થવાતું નથી

એટલે સ સારના પ્રવાહમા ખીજા જીવોની લેગા
શ્રી જિનેશ્વરદેવોના જીવો જેમ અનતા ભટકે છે તેજ
પ્રમાણે સિદ્ધ થઈ ગયેલા અને થવાના મહાપુરુષો પણ
સ સારના પ્રવાહના ઝપાટામાથી બચ્યા નથી એ ન્યાયથી
સ સારમા અનતો કાલ રખડીને મહારાજા રામચંદ્રનો
આત્મા, શ્રી જૈનશાસનમા પૂજાને પામેલા આઠમા બળદેવ
ધર્મપામ્યા પછી દેવ મનુષ્યના નવ લવો પામાને મોમે ગયા છે
તેમનો ત્રીજા ભવનો પદ્મરચિનામે શેઠ તરીકે અવતાર ચાલુ
હતો

એકદા પદ્મરચિ શેઠ પોતાના ધેરથી ગોકુલમા જતા
હતા (જ્યાં ગાયો લે સો બળદ વિગેરેના સમુદાયો ઘણા
સરવંતા હોય તે સ્થાનને ગોકુલ કહેવાય છે) રસ્તામા એક

તુ જેના સમાચાર પૂછે તે તને ક્યા મળ્યા છે ? જે દેવમંદિરના સમાચાર પૂછે તે દેવમંદિર તે ક્યારે ભેટ્યું છે ? ઈત્યાદિ પિતાના પ્રશ્નોના જવાબમાં કુમારી સુદર્શનાએ પોતાનો ગયો સમજાનો ભવ અને બનેલી બધી ઘટના અકારણ ઉપમરી મુનિરાજેના તથા મુનિસુવતસ્વામી પ્રાસાદના દર્શન અને મુનિમહારાજઓએ આપેલું નમસ્કાર દાન તથા સંસારની સંજ્ઞાવેલી અસારતા અને પોતાનું નમસ્કારમહામત્રમાં એકાદ્યપદ વિગેરે સંજ્ઞાદયા પોતે અધમઆત્મા હિંસકભવ સમજી પણ પરમેષ્ઠિમહામત્ર પ્રભાવેજ આવી રિદ્ધિ સંપત્તિ પામી છે તેમ પિતામાતા પ્રમુખ સમગ્ર સજાને મમલા યુ

પછી પિતા પાસેથી ઘણું દ્રવ્ય પામીને પિતામાતાની આજ્ઞા મેળવીને પિતાએ સાથે મોકલેલા પ્રધાનપુરુષો અને બીજો પરિવાર સાથે લેઈ વહાણો કરી ભરચ્ચનગર આવી

ત્યાં સહુ પ્રથમ શ્રી મુનિસુવતસ્વામીને પ્રાસાદ પાયામાંથી આરસમય તદ્દન નવીન કરાવ્યો અને મૂલનાથકે મુનિસુવતસ્વામીને બિરાજમાન કર્યા પછી પણ કાયમ ત્યાજ રહીને બાલક્રદ્યાતિલી સુદર્શના કુમારી જાવણવ ભરુચમાં રહી સાતમેઝમાં દ્રવ્ય વાપરી મુનિસુવતસ્વામીની અને મુનિરાજે તથા આવકોની ખુબજ ભક્તિ અને સેવા કરી ઉચ્ચામાં ઉચ્ચ આવકપણ આરાધી અનશન કરી દેવલોક ગઈ અન્નપક્ષ સારી સુદર્શના રાજકુમારીનો આત્મા થોડાજ કાળમાં મોક્ષમાં જગે

ઇતિ નમસ્કારમહામત્રની પ્રકટપ્રજાવસુચિકા સુદર્શના
કુમારીની કથા સંપૂર્ણ

અથ નમસ્કારમહામત્રનાજ પ્રજાવથી
એક મરી રહેલો બેલ પણ કેવો મહાન પુરુષ થયો

સ સારનો પ્રવાહ ગંગા અને સિંધુ જેવી મહાનદી
ઓના પ્રવાહની માફક અનંતકાળથી ચાલુ છે અને મિથ્યા-
ત્વ-અવિરતિ-કથાય અને યોગ કારણિક કર્મના બંધનોથી
બંધાઈને જગતના સર્વજીવો આરગતિ અને ટકાવ
યોગિના ભટકી રહ્યા છે જ્ઞાનના અભાવે હું કોણ છું ?
આટલું પણ નહિ જાણવાથી સ સારના બંધનોથી છુટા
થવાનું નથી

એટલે સ સારના પ્રવાહમાં બીજા જીવોની ભેગા
શ્રી જિનેશ્વરદેવોના જીવો જેમ અનંતા ભટકે છે તેમ
પ્રભાણે સિદ્ધ થઈ ગયેલા અને થવાના મહાપુરુષો પણ
સ સારના પ્રવાહના અપાટમાર્થી બચ્યા નથી એ ન્યાયથી
સ સારમાં અનંતો કાલ રખડીને મહારાજા રામચંદ્રનો
આત્મા, શ્રી જૈનશાસનમાં પૂજાને પામેલા આઠમા બળદેવ
ધર્મપામ્યા પછી દેવ મનુષ્યના નવ લેવો પાર્શ્વને મોક્ષે ગયા છે
તેમનો ત્રીજા લવનો પદ્મચરિત્રનામે શેઠ તરીકે અવતાર ચાલુ
હતો

એકદા પદ્મચરિત્ર શેઠ પોતાના ધેરથી ગોકુલમાં જતા
હતા (જ્યાં ગાયો ભેસો બળદ વિગેરેના સમુદાયો ઘણા
સચવાતા હોય તે સ્થાનને ગોકુલ કહેવાય છે) રસ્તામાં એક

બળદ મરવાની સ્થિતિમાં પડેલો જોઈ શેઠ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યા જોવાનો સાવ નજીકમાં જઈ કાન પાસે યુજ રાખી નમસ્કારમહામત્ર સંભળાવ્યા અને બળદને યુજ સમજાવેા સ સારની અસારતા અને પરમેષ્ઠિમહામત્રની મહત્તા યુજજ નમજતવી દેવશુન્ધમૈત્રુ રહસ્ય સમજાવ્યું બળદેણવ નમસ્કાર મહામૈત્રવલમાં એકાગ્રચિત્ત થઈ સાવધાનપણે મરીને તેજ નમરતા રાખતો કેવલધ્વજ નામે પુત્ર થયેા.

એકદા યોવનવયને પામેયો રાજકુમાર દરવા નિકળેલો દૂરતો દૂરતો બળદના મરણસ્થાને આવ્યો સ્થાનના દેખવા માત્રથી જ કુમારને મૂર્છા આવી જ્વલિતસ્મરણ જ્ઞાન યંયુ હુ પોતેજ બલદ હતો, કેઈ મહાપુરૂષે મહારાજ મારાઉપર દયાલાવી ઘોડા ઉપરથી ઉતરી અને પરમેષ્ઠિ મહામત્ર સંભલાવ્યો છે, તે ઉપકારીને મારે શીરીતે ઓળખવો. ઇત્યાદિ વિચાર કરી તેજ ધ્યાનમાં જિનાલય બધા યુ જને તેની હીવાલ ઉપર ઘોડા ઉપરથી ઉતરી મરતા બળદને, નમસ્કાર મહામત્ર સંભેળાવતો મૂર્તિ ચીતરાખી

એકાદા નવીન જિનાલય જુહારવા આવેલ પદ્મચિસેકને પ્રસ્તુત ચિત્ર જોવામાં આવ્યું ચિત્ર પોતાના સંજ ધનુ બાણી વારવાર જોવા લાગ્યા અને વિચારવા લાગ્યા કે, આ દેરાસર રાજકુમારે બધાંયુ છે તેણે આ મારી અને બળદની હલકત શીરીતે બાણી ?

શેઠની ચિત્ર પાસેની ઘટના કુમારના સેવકોએ બાણીને, કુમારને પહોંચાડી જે સાબળીને અત્યંત ખુશી થયેલો.

રૂપભદ્રવજ્ર કુમાર શેઠ પાસે આવી, શેઠને પ્રણામ કરી પોતાની ગયા જ-મની હકીકત સંભળાવી શેઠની ખુબખુબ પ્રશંસા કરી, પોતાના પિતા થકી પણ શેઠ ઉપર અધિક પૂજ્ય બુદ્ધિ ધરવા લાગ્યો.

પિતાના મરણ પછી કુમાર રૂપભદ્રવજ્ર રાજા થયો રાજ્ય શેઠને આપવા ઘટોજ આગ્રહ કર્યો, શેઠે નિરીક્ષ જાવથી રાજ્ય લેવા નિષેધ કર્યો પરંતુ કુમારને ધર્મમાં ખુબ મજબુત બનાયો. કૃતજ્ઞ કુમાર શેઠ અને ધર્મ બંનેને પોતાના મહાન ઉપકારી માનતો, શ્રી જૈન ધર્મનું ધણુ આશરન કરતો પોતાના રાજ્યમાં જૈન ધર્મને ફેલાવતો. પ્રકટ પ્રભાવ નમસ્કારમહામંત્રનો સાક્ષાત્ સ્વાતુલવ સિદ્ધ મહિમા જગતને અમળાવતો. છેવટ સુધિ જૈનધર્મ અને પરમેશ્વરમહામંત્રનો પ્રભાવ પોતાના રાજ્યમાં ઘણોજ સમજાવી વિસ્તારી આશરના પૂર્વક અવસાન પામી શેઠ અને રૂપભદ્રવજ્ર રાજા છેલ્લા જન્મમાં મહારાજા રામચંદ્ર અને વિદ્યાધરાધિરાજ સુશ્રીવ થયા.

બલદ જીવને પદ્મગચ્છિ શ્રાવકે નમસ્કારમહામંત્ર દ્વારા ઉપકાર કરેલો તે છેવટે શેઠ જીવ મહારાજા રામચંદ્રથંકા અને બલદ મરી રૂપભદ્રવજ્ર રાજા અને છેલ્લા જન્મમાં સુશ્રીવ રાજ્યથંકાને પણ મહારાજા રામચંદ્રના અનન્યલક્ષ્મી બન્યા હતા ઈતિ.

ઈતિ નમસ્કારમહામંત્ર પ્રભાવ સૂચકે મહારાજા રામ ચંદ્ર અને સુશ્રીવની સંલેપ કથા પૂર્ણા

અથ કે બલ અને શબલ દેવત્વ પામનાર શેઠના
બે વાછરડાની કથા

આ જ બૃદ્ધીપના આ ભરત મેનમા મથુરા નામની
મહાપુરી હતી જેમા હજારોની સંખ્યામા જૈન મંદિરો હતા
લગભગ નાગરીનો મોટો ભાગ શ્રી ચીતરાગ ધર્મ આરાધક
હતો.

તેજ નગરીમા જિનદાસ અને સાધુદાસી નામના શ્રાવક
દેવતી વસતા હતા જન્મે આત્માઓ શ્રાવકના બા મતના આરા
ધક હતા પરિશ્રુ પ્રમાણુ પાથમા અલ્પવતમા ચતુષ્પદ સર્વથા
ન રાખવાનો અભિશ્રુ હતો છતા એક રખારો રખારણુ પાસેથી
દુધ દેવાના યોગે રનેહ યએલો હોવાથી અને નગરીના
દેર વિવાહમા ચદરવા વિગેરે જીવન્યા અને શોભાના સાધનો
આપવાથી રખારીનો વિવાહ શોભતો યવાથી બહલામા શેઠને
કાઈક આપવાનો વિચાર થયો.

અને તુરતના જન્મેલા બે વાછરડાઓ હાવી શેઠ શેઠાણીને
મેટ ધર્યા શેઠ શેઠાણીને પાથમા મતમા આરપગા જાનવર
ન રાખવા એનો નિયમ હોવાથી, વાછરડા રાખવાની ના
કહી અને તે ભરવાડ ભરવાડણુને ઘણાજ સમજાયા,
પરંતુ ભરવાડ ભરવાડણુ વાછરડા મુકીને ચાલતા થયા શેઠ
શેઠાણીના નિયમનો કે નિષેધનો તેમણે વિચાર કર્યો જ નહિ.

ભરવાડ દેવતી (મટી ધણિયાણી) ત્રયા પછી શેઠ
દેવતી વિચાર કરવા હાયા કે બે હવે આ વાછરડા પાછા

મોકલીશુ તો તે બિચારાઓને ખમ્મી કરશે (આખલા છે તેને ખલદ બનાવી નાખશે) વળી મોટા થતા હજી અને ગાડામા એતરશે ઇત્યાદી દુખિઆ થસે આપણે પરિચલ્લ તરીકે રાખવાની બાધા છે પરંતુ સ્વામીભાઈ તરીકે રાખવાની બાધા તો નથી માટે સ્વામીભાઈ તરીકે રાખવાથી પાચમુ મત ભાગશે નહિ પરંતુ બારમુ મત આરાધાશે એમ વિચારી બન્ને વાછરડાઓને પોતાના અતિથિ તરીકે રાખ્યા

કમેકરીને વાછરડાઓ મોટા થવા લાગ્યા શેઠ દ પત્ની તો તદ્દન ધર્માત્મા હોવાથી લગભગ આખો દિવસ સામાયિકમા રહી પુસ્તક વાચે છે વાછરડાઓને પાસેજ બેસાડે છે ભાવિ ઝંઘાણુવાળા આત્મા હોવાથી વાછરડા શેઠ દ પત્નીના ધર્મના ઉદ્દગારો અને આચારો બરાબર જુને છે

અને જ્યારે શેઠ શેઠાણી અષ્ટમી ચતુર્દશીએ પોષધ અને ઉપવાસ કરે ■ ત્યારે વાછરડાઓ પણ શેઠ અને શેઠાણીના આચાર દેખી ધાસ પાણી લેતા નથી ઉપવાસ કરે છે અને પુસ્તક વચ્ચાતુ સાંભળે છે

શકા-શુ પશુઓ પણ મનુષ્યની પેઠે ઉપવાસ કરી શકે ખરા ?

સમાધાન-જરૂર કરી શકે છે જૈન શાસનમા પશુઓને ચોથુ તથા પાચમુ શુભગણુ માનેલુ છે અને ચંદ્રકૌશિક નાગ, સવણસમુદ્રના મચ્છ તથા રૂપસેન હાથી વગેરેના તપ સહિત અનન્દના વર્ણનો શાસ્ત્રમા ઘણા મળે છે

ઉપર મુજબનુ વાહરડાઓનુ આચરણ ભેદ શેઠ શેઠાણી ધણીજ આનંદ મામતા વાહરડાઓને પુત્રની પેઠે પાળે છે તેમ તાહરડાઓ પણ વય યવાથી વાહરડા મટીને ઘૃષ્ણ થયા શોભે છે

એક દિવસ જિતદામશેઠ અને શેઠાણી કયાઈક ઘર બહાર ગયા હતા અને શેઠનો મિત્ર પરગામથી આવેલો. ગામના પરિમગ્નના બહીરવ નામના ચનથી યાત્રા કરવા જવા સાફ આંખે. અને વૃષભોને ગાડીએ ભેડીને જતા વલતા ધણીજ દોડાવી લાવીને શેઠના ઘેર બાધ્યા

આ બે જુવાન બલદોને છદ્મીમા ધુસડે ન દેખ વાથી વહી ધણીજ માર પઠવાથી શરીર ઉપર ધણીજ નબળાઈ આવી ગઈ અને મુઝઈ ઉપર મુઝઈ આવવા લાગી

પોતાના પુત્ર તુલ્ય વાહરડાની આડી દુદંશા ભેદ શેઠ શેઠાણીને ધણુજ લાગી આંખુ વાહરડાઓની આખો માધી આશુ ધારા ચાલતીજ રહી તે ભેદ શેઠ શેઠાણી પણ ગળગળા થઈ ગયા અને વાહરડાઓને ધર્મ સંજગાવવો શરૂ કર્યો અનશન કરાંચુ નમસ્કાર મહામત્ર સંજગાવવા શરૂ રાખ્યા નમસ્કાર મહામત્રના ધ્યાનમા તત્પર, બન્ને બલદો મરતે જુવનપતિ નિઝાયમા કબજા અને સંજગ નામના દેવ યયા અને તુરતના ઉત્પન થયેલા બનેલો આવીને સગવાન મહાવીરદેવના ઉપસર્ગનુ નિવાગણુ કર્યું ઇતિ નમસ્કાર મહામત્ર મહાત્મ્યપીપક કબજા ગળગળ કથા પૂછ

અથ નમસ્કારમહામત્રનો તાત્કાલીક ઉપકાર
બતાવનાર એક શાસ્ત્રીની કથા.

કોઈક ગામમાં એક શાળવી વણવાના કાર્યમાં ઘણોજ હોશિયાર હતો. સૂતર અને રેશમ બન્ને પ્રકારના ઘણા વસ્ત્રો વણી શકતો હતો. તેને નવોદા બે સ્ત્રીઓ હતી તે કારીગર હતો. સાથે ઘણોજ વિલામી હતો. તેને સ્ત્રી વિના સ્વચ્છવાર ગમતું નહિ તેથી તે પોતાની બન્ને સ્ત્રીઓને વસ્ત્રના બે છેડે ઉભી રાખતો તાણે. અને વાણે. બન્નેને સરખા કરતો. બન્ને બાણુના કિનારે પહોંચતો. ત્યારે પોતાની સ્ત્રીના અંગનું અડપણું કરતો. ક્યારેક સ્તનમર્દન કરતો. ક્યારેક ચુબન કરતો. તો ક્યારેક આલિંગન પણ કરી લેતો.

તેની આવી ચેઝટા અહર્નિશ ચાલુજ રહેતી. ઘરમાં ચોથુ માણસ ન હોવાથી આ ત્રણ માણસોની પરસ્પરબેટાને કસો રોકટોક થતો નહિ. એકદા કોઈ અવધિજ્ઞાની મુનિ રાજ ગોચરી નીકળેલા તેની ખડકીમાં પેદા શાળવાંએ મુનિરાજને જોયા અને પોતાની પત્નીને ચુબન કરી મુનિરાજને પુછ્યું કેમ તમને આનો સ્વાદ ક્યાય જોવા મળે છે ? આવું સુખ તમે ક્યાં જોયું છે ? તમારા જેવા વનવાસીઓને આવું સુખ સ્વપ્નામાં પણ ક્યાંથી હોય ?

મુનિરાજ અવધિજ્ઞાની હોવાથી તેનું તદ્દન અપાચુ જાણી, કહેવા લાગ્યા કે હું ભદ્ર ? અતિ-અપ જીવતર બાકી છે જીવતરની છેલ્લામાં છેલ્લી સણો જાય છે આ તારી કદર્પચેદા તને કુગતિમાં ફગાવી દેશે આવતા જન્મનું

શબ્દના લેવા માટે ?

મુનિરાજના વચન સાંભળી આટલી બધી મરણની નિકળતા જાણી સાંભળી એકદમ ગભરાયો. મુનિને પુછવા લાગ્યો હવે શું કરવું મને જણાયો ? આવા તેના દેન્ય વાક્યો સાંભળી મુનિરાજે તેને નમસ્કારમહાત્મ ૪ સંભળાવવા શરૂ કર્યો.

સપ્રભાવ નમસ્કારમહાત્મ ૪ સાંભળીના ક્ષણમા પડવાની સાથેજ આત્મા ઉત્તમ હોવાથી ચિત્તમા એકાગ્રતા આવી નહીં. દયાના સમુદ્ર મુનિરાજ નમસ્કારનું સ્પર્શ્ય અને દેવ શરૂ થઈને સ્વરૂપ સંભળાવવા લાગ્યા. ક્ષણવારમાજ સાંભળીનો આત્મા નમસ્કાર મહાત્મ ૪ના પ્રભાવથી મનુષ્ય શરીરનો ત્યાગ કરી દેવલોક આવ્યો. જયો અર્થાત્ દેવલોકમા દેવપણે ઉત્પન્ન થયો.

આ બાબતુ તેની બે પત્નીઓ ઝેરકળ કરવા લાગી. સગાંબહેનો બેમા મેંદ રડવા લાગ્યા. જ્યારે દેવ નમસ્કાર મહાત્મ ૪ના પ્રભાવથી શબ્દમા ઉત્પન્ન થવાની સાથે વિચાર કરવા લાગ્યો કે મેં શું પુણ્ય કર્યા હશે ? હું કયાથી આવ્યો ? ઇત્યાદિ વિચાર કરી જ્ઞાનથી પૂર્વેનું સ્થાન શરૂનો ઉપકાર પરમેષ્ઠિ મહાત્મ ૪નો પ્રભાવ ખ્યાલમા આવ્યા.

અને એકદમ પોતાના ઘેર આવી શરૂને પ્રણામ કરી કેટલું જાણે પ્રતિજ્ઞા કરી જાણે નમસ્કાર મહાત્મ ૪નો પ્રભાવ સમજાવીને દેવ સ્વસ્થાનમા ગયો. પરમેષ્ઠિ મહાત્મ ૪નો પ્રભાવ વિચારીએ તો આવા જનાવમા પણ ખ્યાલ નવાઈની વાત નથી.

બીજીની એક નાનકડી ઘટના

શ્રી જૈનશાસનના કથા સાહિત્યમાં ઘણા જાણીતા ચારુદત્ત નામના એક શેઠને એક રુદ્રદત્ત નામે મામાનો દીકરો લાઈ હતો. રુદ્રદત્તે મુસાફરી માટે બે બકરા બોળે ઉચકવા સાથે લીધા બન્નેએ પહાડની મુસાફરી શરૂ કરી, આગલ જતા વિકટ માર્ગ આવ્યો એટલે પાપ કરવામાં નિહર એવા રુદ્રદત્તે બન્ને બકરાને મારી નાખવાનો પોતાનો અભિપ્રાય જણાવ્યો ચારુદત્ત દયાલુ હતો તેણે આવું પાપ નહિ કરવા ઘણા સમજાવ્યો પરંતુ ચારુદત્તના દયામય વાક્યોની કઠોર હુકમના રુદ્રદત્ત ઉપર જરાપણ અસર ન થઈ તેણે પોતાની પાસેનો બકરો મારી નાખ્યો.

જ્યારે ચારુદત્તના બકરા ઉપર તેની કુર નજર પડી ત્યારે બકરો દયામણા મુખે ચારુદત્તની સામું જોવા લાગ્યો. ચારુદત્તે તેને=બકરાને નમસ્કારમહાત્મ ન સ્વલબાવવા માડયા, ખુબજ ધીરતા આપી નમસ્કારનું સ્વરૂપ મમજાવ્યું બકરો મરીને દેવ થયો અને ચારુદત્તને મહા ઉપકારી થયો.

હવે છેલ્લા દશપૂર્વી મહાપ્રભાવક વજ્રસ્વામીના સમાગમમાં બનેલી નમસ્કાર અમત્કાર ઘટના બતાવાય છે

એકદા વિહાર કરતા કરતા વજ્રસ્વામી સૂરીશ્વર કોઈ એક નાના ગામડામાં પહોંચ્યા હતા ત્યાં ઘણાક ગામડીઆઓ જ્યાંજ્યાન સાલગવા આવતા હતા તેમને મુરમહારાજાએ

ગઠમી-વેદમી મુઠમી દીપમી વિગેરે સકેતપચ્ચખાણુ
નેા ઉપદેશ આપ્યો

તે ઉપદેશ એક મહિસાના અઠગ વ્યસનીને ગમી
ગયો ગઠમીનુ પચ્ચખાણુ ધાગવાનો અભિપ્રદ દીર્ઘ
પરંતુ મહિસાના વ્યસનમા તરજોગ આરમાએ વારવાર
નમસ્કારમહામંદ ગણવા કરો ની ગાઠ છોટવી મહિસા
વાપરવી નમસ્કારનો પાર ગળ્યો કંદોરાની ગાઠ બાધવી
આ બધુ જોઇને કુટુમ્બના માણુતોને ધાતુશ આશ્ચર્ય થયું

હ મેશનો અને આખાદિવસનો ગઠમી પચ્ચખાણુનો
વ્યવસાય અત્યુત વ્યમનીને ગમેવો દોવાથી કંટાળો આવતો
ન હતો પરંતુ જૈનશાસનના અલ્પ વ્યસનીના કુટુમ્બને
કંટાળો અને કુતુહલ બન્ને ખુબ થતા હતા યાદ દિવસો
ગયા એક દાટો તે વ્યસનીએ રેશમનો દોરો કંદોરા તરીકે
બાધ્યો હતો ગાઠ મખત જેમી ગર્થ હતી મહિસાની ભુખ
ધણી લાગી હતી ગાઠ છુટે કે મહિસા પીથ પરંતુ મહિસાતો
ભુવાર્થ ગર્થ પણ નમસ્કારમહામંદ ગણવાના ચાહુ રહ્યા
તેમા એકામતા આવી ગર્થ તેટલામા એકદમ આશુખ્ય તૂટયું
અને (હમણા જેમ માણુતોને હાટકેલ થઇ જાય છે)
મરણ પામીને પહેલા દેવલોકે કપર્દી નામે યશ થયો

કોઇ પૂર્વાચાર્યે કહ્યું છે કે

ય પૂર્વે તતુવાય સુસ્તસ્તલ્લવે દુષ્કર્તે પૂરિતોપિ પ્રત્યાહ્યાન
પ્રમાસદ્મરમ્મન્ટશામાતિયેય પ્રપદે । સેવાદેવકિશાલી પ્રથમનિન-

પદામોજયો સ્તોર્યરક્ષા દક્ષ શ્રીયક્ષરાજ સ મવતુ મવિના
વિઘ્નમર્દી કપર્દી ॥૧॥

અર્થ-પૂર્વઅવસ્થામાં પાપબ્યાપારમાં મગ્ન બનેલો શાળવી
પૂર્વજન્મના સુકૃતના લેશથી પચ્ચઞ્ખાણનો ઉદય થવાથી દેવ
લોકમાં દેવાગનાઓનું આતિથ્ય=મહેમાનગતિ પામ્યો એવો
અને શ્રીરુપભદેવસ્વામીની સેવાની ટેવવાળો તથા શ્રી
શત્રુજયતીથેની રક્ષા=રક્ષણ કરવામાં ચતુર શ્રી કર્પદીયક્ષ
ભવિષ્યવોના વિઘ્ન નાશકરનાર થાઓ

આ દૃષ્ટાન્તથી સમજી શકાય છે કે પરમેષ્ઠિમહામત્ર
નો કેવો સુદર પ્રભાવ છે કે જેણે એક તદ્દન અજ્ઞાની
ગામડીઆ અજ્ઞેન કુલ્યસની જીવને પણ એક મહાન
સ્થાન પમાડી ખરેખરો આરાધક બનાવ્યો છે

આ પ્રમાણે આ નમસ્કારમહામત્રના ઉપકારો શ્રી
જૈન સાહિત્યમાં હામહામ વેરાએલા પડ્યા છે ઘણાખરા
કથાનકોમાં નમસ્કારમહામત્રનો ઉપકાર=મહિમા જરૂર
ચર્ચાયો છે

હજી પણ પરમેષ્ઠિમહામત્રના ચમત્કારના ઉદાહરણો
પૃષ્ઠાત્રપૃષ્ઠિ વગેરે ગ્રન્થોમાં લીલ-લીલડી, શિવકુમાર,
શ્રીમતી, બિબેર, દુંડિક ચોર પિંગલ ચોર,
પ્રમુખ ઘણા છે જે વાચવાથી નમસ્કારમહામત્ર પ્રત્યે સંદ્ર
ભાવ કે અત્યાદર વધ્યાવિના રહે નહિ પરંતુ

પરમેષ્ઠિમહામત્રના પ્રભાવનો પુષ્ટિમાટે હજી પણ
કેટલીક જરૂરી બાબતો લખવાની હોવાથી ઉપરના કથાનકો

અમે અહીં ટાક્યા નથી તે તેતે અન્યોમાંથી વાચકોએ
જરૂર જાણી લેવા

શ્રી જૈનશાસ્ત્રના બધા વિધાનો સવ સમૂહકજ હોવાથી
આગમવાદ અને તેતુવાદ એ બન્ને સાધનોદ્વારા વસ્તુમાનની
મિદ્ધિ કરવામાં આવે છે કોઈકવસ્તુ કેવળ આગમવાદથીજ
સિદ્ધ થાય છે જ્યારે કોઈક વસ્તુ કેવળ સુક્તિવાદથીજ મિદ્ધ
થાય છે અને કોઈકમાં બન્ને જામતનો ટેકો હોય છે

નમસ્કારમહામત્ર આગમથી પણ સિદ્ધ થએલો છે
કુક્તિઓ હેતુઓમાં પણ જરાબર સમજાઈ શકે તેમ છે
તેથી આપણે આગમની (નમસ્કારમહામત્ર માહાત્મ્ય પે(વક)
ગાથાઓ જોઈ ગયા નમસ્કારમહામત્રના આલોક પરલોક
પોષક ઉદાહરણો વિચારી ગયા હવે આપણે દલીલો પણ
વિચારવી જોઈએ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે

આગમશ્રોત્પત્તિશ્ચ સર્વજ્ઞ દૃષ્ટિલક્ષણ ।

અતીન્દ્રિયાણા બધાના મદ્માત્પતિપત્તયે ॥૧॥

અર્થ - અતીન્દ્રિય અર્થો એટલે સામ્પ્રત નહિ દેખાતા
પ્રત્યેનિ સમજવા સારૂ આગમ અને દલિલો એટલે
સુક્તિઓ બન્ને વસ્તુનું આવજનન વિચારવું તેજ અપૂર્ણ
દૃષ્ટિ કહેવાય છે

૨૧ હા-આગમ એટલે શું ?

સમાધાન-જણુધર મહારાજાઓ અને પૂર્વાચાર્યોના
મનાવેલા અન્યો તે આગમ કહેવાય છે

શ કા-પૂર્વાચાર્યોના બનાવેલા અન્યો હજારોની સંખ્યામાં છે ત્યારે આગમ તો ૪૫૫ પિસ્તાલીશજ છે તેનું કેમ ?

સમાધાન-શ્રીહરીભદ્રેશ્વરિ, શ્રીસિદ્ધસેનસૂત્રી, શ્રીજિનભદ્રગણિક્ષમાશ્રમણસૂરિ, શ્રીઉમાસ્વાતિસૂરિ તથા ચૂર્ણિકારો, શ્રીજિનદાસગણી, શ્રીધર્મદાસ ગણી, શ્રીસદ્દામગણી, વિગેરે તથા શ્રીઅભયદેવસૂરિ, શ્રીશીલગુણસૂરિ, કલિકાળસર્વજ્ઞશ્રીદેવચંદ્રસૂરિ, શ્રીમલયગિરિસૂરિ, શ્રીદેવેન્દ્રસૂરિ, શ્રીધર્મદોષસૂરિ, શ્રીમુનિચંદ્રસૂરિ, શ્રીમુનિમુન્દરસૂરિ, વાદિવેતાલ-શ્રીશાન્તિસૂરિ, વાદિદેવસૂરિ, વાચકવરશ્રીયશોભિ. ઉ તથા શ્રીવિનયવિ, ઉપાધ્યાય વિગેરે આ અને આવા બીજા કેટલાક મહાપુરુષોના વચનો આગમાનુસારિ હોવાથી આગમ જેવા માનવામાં કાંઈ પણ વાધો નથી

શ કા-આગમો હતા તો પછી આવા બીજા અન્યો બનાવવાનું પ્રયોજન શું ?

સમાધાન-આગમો એટલે સૂત્રો તેનું લખાણ બહુજ દુર્લભ હોય છે અને તેને બાલ્યવે સમજી શકતા નથી તેથી જેમ વ્યાકરણના સૂત્રો ઉપર ટીકાઓ રચવી પડે છે તેમજ કાવ્યના અન્યો સમજવા ટીકાઓના આધાર લેવા પડે છે તેજ પ્રમાણે જીવિના સમુદ્ર ગણધર મહારાજાઓના મહા અર્થથી ભરેલા વાક્યો સમજવા માટે આપણા કરતા હજી

રોગુણા બુદ્ધિમાન પૂર્વાચાર્યોની ટીકાઓ અને અન્યો આપણા
જેવા બાલકુલોને ઘણાજ ઉપમરી દોવાયી જરૂરી છે

ગદા-બુદ્ધિ અને લખિયાના બહાર ગણધર દેવોના
મહાર્થવાક્યો સમજવા બહુજ દુર્લભ છે આણુ સ્થાને ગ્ધારે
પણ જાણવા મલે છે તો પછી આગમો ઉપર વિવેચન
લખનાર પૂર્વના ટીકાકારોના વાક્યો ઉપર વિશ્વાસ શી રીતે
રખાય ?

સમાધાન-આજકાલ તિરાધાર સૂત્રોના અર્થ સમજા
વનાર આપણા શુદ્ધેવો કે પઠિત પુરૂષો ઉપર વિશ્વાસ
રખાય છે તો પછી પરપરાએ આપણા શુદ્ધેવોના પણ
શુદ્ધેવો, અને આપણા શુદ્ધેવો કરતા પણ સદરો ' કે
હજારોગુણી બુદ્ધિના નિધાન પૂર્વસૂત્રિવગે ઉપર વિશ્વ સ
રાખવામા વાધો શા માટે ?

કદાપિ શકાકાર એમ પણ દલીલ કહે કે આપણા
શુદ્ધેવો આત્મને અનુસરનારી સુકિતઓ પૂર્વક અર્થ
સમજાવે છે માટે આપણા શુદ્ધના વિવેચનો અમને માન્ય
છે તેજ ન્યાયથી પૂર્વાચાર્યોએ પણ આગમાનુસારિણી
સુકિતઓ પૂર્વકજ આગમાર્થ સમજવા ચારૂ નિધુન્ધિઓ
લાખ્ય ચૂંછિઓ અને ટીકાઓ તેમજ અન્યો બનાવ્યા છે
માટેજ લવનાશીરૂ આત્માઓએ, સૂનની પેઠેજ પૂર્વાચાર્યોના
વાક્યો માન્ય રાખવા જોઈએ એટલાજ માટે તમહવિપુરૂષો
પ્રથમ તબરે આગમ એટલે પૂર્વપુરૂષોના વાક્યોને સમજવા

લલામણુ કરીને કહે છે કે પછી યુક્તિ આ બાબને દ્વારા હેય-જેય-અને ઉપાદેય વસ્તુ સમજવી આનેજ સમ્યક્ત્વી આત્માનું લક્ષણ કહેલ છે

તેથી હવે નમસ્કારમહામત્રની મહત્તા સિદ્ધ કરવા થોડી દલીલો પણ વિચારીએ કારણ કે

જોહેતવાયવસ્તુમિ હેતુઓ । આગમમ્મિ આગમિએ ॥

સોસમયપત્રવઓ સિદ્ધાન્તવિરોધમો બન્નો ॥૧॥

અર્થ -જે વસ્તુ આગમોથીજ સિદ્ધ છે કે જેમા યુક્તિવાદ કામ લાગતોજ નથી તે જગ્યાએ (એવે) તે વસ્તુ સમજવા માટે આગમથીજ સનજાવવા પ્રયાસ કરવો જોઈએ ત્યાં યુક્તિ લગાડવી બ્યાજબી નથી

તથા જે જગ્યાએ યુક્તિઓથી=દલીલોથી પક્ષ- હેતુ દૃષ્ટાન્તથી વસ્તુ સમજવી શકોતી હોય ત્યાં એકલા આગમનોજ આધાર ન રાખતા દલીલો પણ લગાવી શ્રોતા એના ચિત્તમા ભગવાન જિનેશ્વરદેવના વચનો ઠસાવવા જોઈએ

તેજ ગીતાર્થ પુરૂષો ભગવાન ચીતરાગના આગમવચનો બીજાઓને અમજાવના યોગ્ય છે તેજ ગીતાર્થ મહાપુરૂષ થન્યો જાનોવી શકે અને બ્યાખ્યાન વાચી શકે છે

આથી વિપરીત એટલે હેતુવાદ તથા અગમવાદના અજાણુ, કંઈ જગ્યાએ હેતુવાદનો ઉપયોગ કરવો, અને કંઈ જગ્યાએ આગમવાદનો ઉપયોગ કરવો, આવું જે ન સમજતો

હોય, તે માણસ જન્મ જનાવે, અથવા વ્યાખ્યાન વાંચે,
તો તે પ્રત્યુધને ગિર્યાન્તનો વિરાધક બતાવ્યો છે

પ્રશ્ન-આગમવાદ કેને કહેવાય ?

ઉત્તર-નિગોદાદિના સ્વરૂપે આગમવાદ કહેવાય છે
તેમા જગ્યાલુ છે કે

એક અમુકમા અસખ્યાના આકાશ પ્રદેશો હોય છે
એકેક આકાશ પ્રદેશ ઉપર, સૂક્ષ્મ નિગોદના ગોળા અસ-
ખ્યાતા હોય છે એક ગોળામા નિગોદો અસખ્યાતીઓ
હોય છે એક નિગોદમા છવે અનતાન ત હોય છે જુઓ
તેની ગાથા પદ્મ અસમઅમા દ્વિઅસમસલયામોલા ।

ગોત્રે અસવનિગોમો સોડળનનિઓ નિઓ અસલ્પણસો ॥૨॥

અર્થ ઉપર પ્રમાણે સમજી લેવાનો છે આ વર્ણન
કેવલીભગવાને જ્ઞાનથી જોઈને જ કહ્યું છે કેવલી ભગવતો
રાગદ્વેષ અજ્ઞાનતાના અભાવવાલા હોવાથી અસત્યવાદી
હોય નહિ માટે ઉપરના નિગોદાદિના સ્વરૂપે વીતરાગ અને
સર્વજ્ઞ પુરુષોએ જ્ઞાન વડે જાણીને કહેલા હોવાથી તદ્દન
સાચા છે તેમા શંકા કરવા જરૂર નથી.

પ્રશ્ન-હેતુવાદ કેને કહેવાય ? ઉત્તર-જેમા આગમ
પ્રમાણ સાથે અનુમાનાદિક પ્રમાણોથી પણ હીવા જેવું
સમજી શકાય તે

પ્રશ્ન-કદમુદમા અનતા છવે કેવી રીતે હોઈ શકે ?
તે દલીલથી સમજાવો

ઉત્તર-આગમ પ્રમાણુતો ચોખ્ખુ ફરમાવે છે કે
 “જેસિઅણતાણ તણુણગા સાદરણાતેડ” ,

અર્થ જે અનતા હોવાનું એક શરીર તે સાધારણ
 વનસ્પતી કહેવાય છે સાધારણ વનસ્પતિ કહેા કે, અનત
 કાય ઢહો, અન્તે પચાઈ નામો છે એકજ શરીરમા અનતા
 હોવો એકજ સાથે જન્મે છે અને સાથેજ શ્વાસ આહાર
 આદિ લે છે તદ્દન અત્પ આયુષ્ય લોગવી મરે છે વગી
 જન્મે છે

પ્રશ્ન-એકજ શરીરમા અનતા હોવો રહે અને આપણે
 દેખી શકીએ નહિ આ કેમ બની શકે ?

ઉત્તર-અબ્જો વનસ્પતિ અને ખનિજ પદાર્થોની એક દવા
 બને છે તેની તલતવ જેવડી તથા ખસખસના દાણા જેવડી
 ગોળી બને છે આ ગોળીઓ પૈકીની એક ગોળીમા ઉપરની
 અબ્જ ચીજો જેમ રહેલી માનવી પડે છે એજ પ્રમાણે
 એક શરીરમા અનતા હોવો રહે છે તે સર્વેજ ભગવાનો
 ,એ જ્ઞાનથી જોઈને કહેલું હોવાથી સાચુ માનવા યોગ્ય છે

પ્રશ્ન-એક : મુદ્દર્તમા : ૧,૬૭,૭૭,૨૧૬ એક કોડ
 સહસ્રક લાખ સત્યોતેર હજાર - બસોને સોલ અવલિકા
 બતાવવામા આવી છે આ વાત દલીલથી સમજાય એવુ
 કહી શકો છો ?

ઉત્તર-અહીંથી અમેરિકા પાચહજાર માઇલ
 છે તેના દડ કરીએ તો ૫૦ લાખ દડ થાય છે
 તેના હાથ કરીએ તો બે કોડ હાથ થાય છે તેના

યવ કડીએ તો વણુ અબજ ને ચોરાળી કોડ યવ થાય છે તેની યુક્ત કરીએ ત્રીશ અબજને બોહતેર કોડ થાય છે હવે અમેરિકામા બોલાએલ શબ્દ રેડીયાય ત્રની સહાયથી બેજ મીનીટમાં અહીં પાચ હજાર માઈલ આવી જાય છે પ્રત્યુત રેડીયા મારફતે આવના શબ્દો જ્યાંથી રવાના થાય છે તે વચલા પશુ બધા આકાશ વિભાગોને સ્પર્શનિજ આવે છે વચલા બધાજ આકાશ વિભાગોને સ્પર્શતા બેજ મિનિટ થાય છે ઉપરના યુક્ત પ્રમાણુ આકાશ વિભાગો ત્રીશ અબજ ને બહોતેર કરોડ થયા એક મિનિટમા એક શબ્દ રેડીયાની મહાયથી પદર અબજ અને છત્રીશ કોડ યુક્ત વિભાગ ચાલ્યો આ પ્રમાણે ફરેક યુક્ત વિભાગ પ્રમાણુના ટાઈમ વિભાગ વિચારાયતો એક મિનિટનો પદર અબજ અને છત્રીશકોડમો ભાગ આપણે સમજી શકીએ છીએ

આજ પ્રમાણે યુક્તના આઠમા ભાગનો લીક્ષા અને લીક્ષાથી પણ ઝીણા ભાગો વિચારી શકાય તેવું છે તેનાથી પણ આકાશ પ્રદેશ ઘણાજ બારીક છે શબ્દો બધા સમ શ્રેણીના બધાએ આકાશ વિભાગોને સ્પર્શનિજ આવે છે અમેરીકા અને આપણી વચ્ચે અસખ્યાતા આકાશ પ્રદેશ છે જેટલા આકાશ પ્રદેશ તેમજ એક મિનિટના સમય માનવામા યુક્તિથી સમજાઈ શકે તેવું છે

જાવી જાગમ અને યુક્તિઓથી સમજવાની શાસ્ત્રોમા

ધણી વાતો છે, અને તેને જુદિમાન પુરવો વિચારે તો
જનજર નમજી શકાય તેવી છે

માટે હવે યુગ્મિઓદ્ધારા પચપરમેષ્ઠિ મહામનુ
મહાત્મ્ય આપણે વિચારીએ જગનમા ધર્મો ધણા હતા,
હમણા પણ ધણા છે અને મહાકાલ અનેક ધર્મો ગહેવાના
છે દરેક ધર્મને માનનારા મનુષ્યો પોતપોતાના ધર્મપ્રરુપક
પુરવોના વિધાન અનુમાર ધર્મનું આચરણ કરે છે મોટા
ભાગના મનુષ્યો બાપ દાદાના ધર્મને જ વલગી રહ્યા હોય
છે ગતાનુગતિમા અભાવને અનુમતી લગલગ આપુ
જગત પન્માર્થ નમજીતુ નથી

છતા એટલું ચોકસ છે કે, દુનિયાને આચરણ પ્રત્યે
મદલાવ હોવાથી અનાચારનો વિરોધ જરૂર છે જ અને તે
જ કારણથી ડોહનિ કહેવું પડ્યું છે કે,

કામકોધ મહ લોભકી, જખલગ ઘટમા ખાણુ,
તખલગ પડિત મૂર્ખાહી, સખહી એક મમાન

જ્યા સુધી માણસમા કામવિમર-કોધ, માન, માયા
અને લોભ છુટતા અને જગતા બેડા હોય, તે માણસ
ગમે તેટલું ભણેલો હોય તોપણ વાસ્તવિક રીતે વિચારાય
તો અબણુ જ ગણાય કાણુ કે જ્ઞાન એ આત્માનો ગુણ
છે અને જ્ઞાનદારા આત્માને લાલ જ થયો બેઠ્યો, એના
બન્ને આત્માને નુકસાન વાય તો તે જ્ઞાન કેમ કહી
શકાય ? હજી છે કે,

યવ કુટીએ તો વણુ અબજ ને ચોરાશી કોડ યવ
 થાય છે તેની યુકા કુટીએ ત્રીશ અબજને બોહતેર
 કોડ થાય છે હવે અમેરિકામા બોલાએલ શબ્દ
 ડેડીયાયત્રની સહાયથી બેજ મીનીટમા અહીં
 ખાચ હન્ટર માર્શલ આવી જાય છે પ્રસ્તુત રેડીયા
 મારફતે આવના શબ્દો જ્યાંથી રવાના થાય છે તે વચલા પશુ
 બધા આકાશ વિભાગોને સ્પર્શનિજ આવે છે વચલા બધાજ
 આકાશ વિભાગોને સ્પર્શતા બેજ મિનિટ થાય છે ઉપરના
 યુકાએ પ્રમાણુ આકાશ વિભાગો ત્રીશ અબજ ને
 બહોતેર કોડે યવો એક મિનિટમા એક શબ્દ
 ડેડીયાની સહાયથી પદર અબજ અને છત્રીશ
 કોડ યુકે વિભાગ ચાલ્યો આ પ્રમાણે દરેક
 યુકા વિભાગ પ્રમાણુના ટાઇમ વિભાગ વિચારાયતો એક
 મિનિટનો પદર અબજ અને છત્રીશકોડનો ભાગ આપણે
 સમજી શકીએ છીએ

આજ પ્રમાણે યુક્તના જાડમા ભગની હીક્ષા અને
 હીક્ષામાં ખલુ ઝીણા ભાગો વિચારી શકાય તેવું છે તેનાથી
 પશુ આકાશ પ્રદેશ ઘણાજ ખારીક છે શબ્દો બધા સમ
 એળીના બધાએ આકાશ વિભાગોને સ્પર્શનિજ આવે છે
 અમેરીકા અને આપણી વચ્ચે અસખ્યાતા આકાશ પ્રદેશ
 છે જેટલા આકાશ પ્રદેશ તેટલા એક મિનિટની સમય
 માનવામા સુકિતથી સમજાઈ શકે તેવું છે

જાવી નાગમ અને સુકિતઓથી સમજવાની શાસ્ત્રીમા

આ જગતના જીવોને અનતીવાર મનુષ્યપણુ મળના છતાં અને જગતના પૂજ્યપણુના સ્થાનો સાપડવા છતાં જ્ઞાની-બુદ્ધિશાળીની ખ્યાતિઓ મેળવવા છતાં-કામ, ક્રોધ, મદ અને લોભને ઘટાડના તરફ લક્ષ થવું જરૂરી હોવા છતાં તે લક્ષ તે કામાદિ શરૂઓને વધાવવામા જ વપરાય છે, અને વાપરવાના જ પ્રયાસો થવા કરે છે

જેમ થોડે થોડે કાગળ વધવાથી-ધન વધતા પણ વાગ લાગતી નથી તેવડે ત્રીજો ભાઈ કહેવાય છે એ ન્યાયે ગુણ પણ થોડે થોડે વધતા ગુણની વૃદ્ધિ થઈ બધાજ ગુણોની સંપૂર્ણતા પ્રગટ થાય છે

શિકા -આ જીવને અનતીવાર ગુણો મળવા છતાં પાછા કેમ આ યા જતા હશે અને ક્યારેક થોડા દોષો ઝોલા થાય છે તે પાછા ફર આત્મામા આવી જાય છે તેનું કારણ શું ?

સમાધાન -કારણ, ચોખ્ખું દીવા જેવું મમલ્લય એવું દેખાય છે જુઓ, જ્યાં જેની નાત-બાત કે મજા-બકાલા ધણા હોય, ત્યાં તેનું ભેર ધણું હોય, તે સ્વાભાવિક ■ જ્યાં મુસલમાનોના હાલ, બે હાલર ઘર હોય ત્યાં દશ-વીશ હિંદુઓના ઘર હોય તે પણ ન હોય એવાજ લાગે તેને વહેલા-મોડા તે ગામ છોડવું પડે કે વટલાઈને મુસલમાન થવું પડે, તે જ પ્રમાણે અનતા કાતથી આત્મામા અનતા દોષોની ખાણો ભરેલી છે, તેમા કોઈકવાર મનુષ્યનો જન્મ મળતા પાચ-પચીસ ગુણો આવી

તદ્વાત શ્રુત્યત નૈરા મા તર્કે પતત્ ।

જ્ઞશાય સદ્, જેવ સર્વમેવ વિદ્યમાન ॥ ૧ ॥

અર્થ—અતેણુ નાન તે જ ઢહેલાય કે, જેના વડે
આત્મા નરકાદિ કુગતિઓમાં ચાલ્યો ન જાય બાકી બધુ
ભણુતર આત્માને ક્યેગ અને વિડબના પૂતુ જ ગણાય

એવે જ નારમા-મનુષ્યપણમાં પણ નાનથી જ
મનુષ્ય પૂત્રય છે રાજા મહારાજોના અધિકારીઓ, ધન
વાન વેપારીઓના મુનિઓ, રાણિના આગેવાનો બુદ્ધિબળથી
જ મોગાઇ મેલે છે કહ્યું છે જ,

માત વેતના સર્વજન, કિંમત અકલ્પતુલ્ય,
મરખા કાગલ હુડીના, આજ પ્રમાણે મૃત્ય

બુદ્ધિ એ આત્માનો જ ગુણ છે નાન ચાતુ
જન્મમાં પણ આત્મા, જ્ઞાનની તકાવથી જ મહાન
હેખાય છે, તે પડી અન્તરહૃદિથી જ્ઞાનગુણ આત્મામાં
પ્રવેશ કરે તો આત્મા ભગોભવ જ્યાં જાય ત્યાં કેમ ન
પૂજાય ? કહ્યું છે કે, વિદ્યાનુ સર્વેષ પૂજ્યતે વિદ્યાનુ બીજુ
કેણુ ? વિદ્યાનુ આત્મા જ છે દુનિનાનુ વિદ્યાનુ મહદુ
તો બાગીજ નખાય છે મહાનની પૂજા પણ તેમાં રહીને
ગએના આત્માના પ્રભાવથી જ થાય છે માટે જ્ઞાની આત્મ
પ્રતિદિનસ જ્ઞાનના વિરોધિ-કામ, ક્રોધ, મદ અને લોભને
વધારે નહિ પણ બટાડે, તાજ તેને મળેના જ્ઞાનની મોગાઇ
ગણાય

પોતાની મેળે જ દોષો આત્મનગ્નમાથી નીકળવા માડતા, દોષો સર્વથા નિરવાજિત થઈ જતા ગુણો આવીને વસવા લાગશે, અને ક્રમે કરીને ગુણોથી આત્મા મપૂર્ણ થઈ જશે આત્માને જેમ જેમ કાલ જતો જશે તેમ તેમ ગુણનો પદ્મપાત અને દોષ વિરોધની માના વધી જતા નર્મથા દોષગ્નિત અને ગુણ મપૂર્ણ થઈ જશે, એ તત્ત્વ શકા વિનાની વાત છે

એટલે શ્રી જૈનશામનમા અને ખીન્ત દર્શનોમા ગુણનો આદ્ય મમાન હોવા છતાં સમજણનો ઘણોજ તફાવત છે એટલે જ ગુણનો આદ્ય હોવા છતાં ઈતર દર્શનોમા ગુણો આવતા નથી અને આત્મા મપૂર્ણ જનતો નથી અને સપૂર્ણતાના અભાવે જીવ મોક્ષ મેળવી નડતો નથી

મીઠા -જે ઈતરદર્શનોમા જૈનદર્શનના જેવો જ ગુણાનુરાગ કે ગુણા ર હોય તો પત્રી ગુણોની વૃદ્ધિ વધામા હેરત ગુ ?

સમાધાન -એટલે ગુણાનુરાગ નકામો છે માયો માથ ગુણોની ઓળખાણ પણ હોવી જોઈએ ગુણોની ઓળખાણ ન હોય અને એવો ગુણાનુરાગ હોય તો કાયદો તો નથી થતો પણ નુકશાન ચોક્કસ થાય છે જેમ આદી ઉપરના રાગવાદો આદીના ફક્ત ચકચકાટને જ ઓળખતો હોવાથી આદીના ગુણને ન બાલુવાથી આદીની જગ્યાએ છીપને પણ આદી માનીને ગ્રહણ કરતા વાર લગાડતો નથી, તેમ ગુણની ઓળખાણ વગરનો મનુષ્ય ખોટા

બાથ પ તુ કામ, ક્રોધ, મદ અને લોભાદિ-દુર્ગુણથી કામીને બેડા આત્મનગ મા કોઈકનાર હિત જેવા ગરીબડા બે, પાથ શ શુભો આવે તો પણ કોડો-અજાણેની સ ખ્યાવાવા અવશુભો ૨૫ મુમયનાનોથી સરેવા-પાકીસ્તાનકેષ આત્મામા રી રીતે ટકી શકે ?

રા કા -તો પછી જ્યાં ત્યારે આવશે તે પણ થોડા જ શુભો આવશે અને તે અનતા દોષોની હાજરીમા જ આનંદો અને ઉપરના વર્ણન મુજબ હાજી ને બીઆઈને બાગી જગે તો કોઈ કાલે પણ શુભોનુ બેર વધશે જ નહિ અને તેનો ઓછા થોડો જ નહિ તો પછી આત્મા પોતાની અનતશુભમ પત્તિ કેમ પામી શકશે ?

અમાધાન -અમ, જેજ પ્રમાણે જીવના અનતાદેરા નકામા ગના છે થાકા શુભો આ યા અને ઘણા દોષોએ તેમને હગરીને નમાડી મુક્યા, અને જિયારા અજાણી આત્માએ શુભોનો પક્ષ ન કરતા દોષોનો પક્ષ આજ રાખ્યો. એવે શુભોની ક્યાકે પણ જીત ન જ થતા હાર થઈ છે વાત પણ માની જ છે કે, જેનો વધીત જરાતન હોય તેને જ જિત મહે છે જ ન બે અનતા અવશુભોની હાજરીમા પણ થોડા શુભો આવે અને આત્માસમ જાગૃત થઈ જાય અવશુભોની વડીલાત બંધ કરીને શુભોનો પક્ષપાત વધારે, દોષનો વિરોધ અને શુભની મિત્રતા પ્રાપ્તિય તો બધે દોષોની અનતા હોય તો પણ તેમની હાજર થવાથી તેમની નબળાઈ શરૂ થતા તેઓ સ્વાન છોડી નવાના થવા માડશે અને,

હિમાની વૃત્તિ આવું રહે છે, એટલે અહિમાને માન
વચનથી માની છે, પરંતુ આચરણથી નહિ

તેમજ બ્રહ્મચર્યના વખાણો કરવા છતાં આપત્તિકાળે
રાત્રની રાહીઓને પણ પોતાનું રાત્ર્ય ટકાવી ગળવા ક્ષમિ
મુનિઓને સેવવા વિગેરેની વાતો લખવી પડી છે તથા
પશ્ચન્ન આપત્તુ નારીના પતિરચો વિધાયતે-પાત્ર કારણે
ત્રીઓ બીજો પુરુષ પણ કરી શકે, આવું પણ લખાણ
લખાઈ ગયું છે, વિશ્વામિત્ર અને પાગમર જેવા ત્રીઓ
દેખીને બ્રહ્મ થઈ ગયા છતાં તેમનું મુનિપણ માન્ય
રખાયું છે, તથા વશિષ્ઠ અને ગાતમ જેવા છત્ર્યા ત્યા
મુખી ત્રીઓવાળા ગદ્દા છતાં તેમને મહર્ષિ તરીકે માન્ય
રાખ્યા છે તથા ગૃહસ્થાશ્રમી મનુષ્યો પોતાની પત્ની માથે
મૈથુન મેલે તેમાં ખાપ લાગતું જ નથી, તથા ક્રતુધર્મને
પામેની પુત્રીને, નહિ પરણાવનાર પિતાને-પગલે પગલે
મહાપાપી વર્ણવ્યો છે તથા કન્યાગાનને-મહાદાન કીધેલું છે
ઈતદ્દર્શનકારોના આવા બધા વિધાનો બ્રહ્મચર્યના પોષક
જરા પણ નથી પરંતુ નાશક ચોક્કસ છે

એવીજ રીતે મત્યનું મમર્થન ક્રતા ઈતરદર્શનકારો
એ પોતેજ એટલા બધા અસત્ય લખ્યા છે, કે વાચનારને
માલવતા-વાચના આશ્ચર્ય થયા વિના રહેજ નહિ આ જ
પ્રમાણે અયોર્થ અને અપરિગઢની વાતો પણ વાગ્ધોના
પુત્રને પરણાવવા જેવીજ લખાઈ ગઈ છે

એટલે ગુણની સમજણ વિનાનો ગુણાનુસંગ તે લાલ

શુદ્ધાનુગમથી કોઈકવાર માયા શુદ્ધીનો ત્યાગ કરીને શુદ્ધા
લાભને પણ આંચી બેને છે

૨૧ કૃ - એમ કેમ કહો છે, હૈનો મિવાયના ઇતર
દર્શનકારો પણ અહિંસા સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને
અપ્રગિયક આ પાંચ ધર્મોને ચોખ્ખા માને છે

સમાધાન - અહિંસાહિ પાચને શ્રી વીતરાન ગામ
નમા પ્રથમ નબરે આપ્યું છે નીતિ અને ધર્મ
જનેને આ પાંચ વસ્તુની અભિવાય જરૂર છે, માટે જ
ઇતરદર્શનકારોએ પણ આ પાંચ મહાધર્મોને-વચનથી
સ્વીકાર્યા છે પરંતુ આચરણમાં અહિંસાહિ પાચને સ્પર્શ
માનથી પણ આચર્યા નથી

જુઓ, ઇતર દર્શનમંત્રપંકોએ અહિંસાને સારી
માનવા છતાં, અહિંસાપરમોધર્મ આને આને લખવા છતાં
તેનાથી વિપરીત ધાતુ લખાયું દેખાય છે જુઓ, રાજા
ઓને શીક્ષા કરવાથી પાપ ન લાગે પરંતુ ધર્મ થાય છે,
હિંમક પ્રાણીઓ, સર્પાદિનો નાશ કરે એમાં અધર્મ નથી,
સિંહ અને વાઘ જેવા પશુઓનો નાશ કર્યો-કરાવ્યો તે
અધર્મ નથી, ખીનાડા વિગેરે પ્રાણીઓ પોતાની પ્રાણુવૃત્તિ
માટે અન્ય જીવોનું લક્ષણ કરે તેથી તે જીવોને પાપ
લાગુ નથી, આવા આવા હિંસાને જ સમર્થન આપનારા
વચનો આને સ્થાને જોવાતા હોવાથી તેના વાચનાર
મનુષ્યોમાં અહિંસાની વૃત્તિ ઉત્પન્ન થતી નથી અને

સમાધાન-મોટો વાધો જ એમા છે, છબરડો જ એમા વળે છે, દેવ, ગુરૂ અને ધર્મના નામે જ જગતભરમા મોટા ગાબડા પડ્યા છે

જુઓ, દુનિયાની કહેવતો, બાપ એવા બેટા, મા એવી દીકરી, રાજા તેવી પ્રજા, એ જ પ્રમાણે દેવ તેવા ભક્તો, આ આખાએ જગતમા કુદેવ, કુશુરુ, અને કુધર્મેએ આત્માઓનું જેટલું બગાડ્યું છે, તેટલું માયાના કાપનાર શત્રુઓએ બગાડ્યું નથી

કારણ કે, અનતા ઝલે એકવાર મનુષ્ય જન્મ મહે છે, તે પણ કુદેવ, કુશુરુઓના પ્રપચોદારા મહાપાપાચગ્નો! આચરવાથી નકામો બને છે, અને ફેર પાછો આત્મા ચોરાશીના ફેરા કરવા ચાલ્યો ભય છે જુઓ, કોઈ કવિ રાજ કહે છે કે,

કાતો ગુરુમાવળીઓ મળીયો કાતો જીવ તુ પાપી
ધર્મ પ્રયાસ અનતા કીધા, પણ કર્મજાલ નવી કાપી

તેથી મનુષ્યજન્માદિ સુમામશીઓ મલવા છતા, શુણ્ણાનુરાગ આવવા છતા શુણ્ણ ઓળખવા પ્રયામ ન થવાથી બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર-જેવા કચન-કામિનીના ભજ નારા હતા

હિસા-જીવ-ચોરી-મૈથુન-પરિચ્છેદ-યુદ્ધ અને શ્રાપ જેવા ભયકર દોષોમા તરળોળ બનેલા કુદેવોને દેવ તરીકે માની લેવા પડ્યા છે અને કચન-કામિનીના ત્યાગી હિસા,

દાચ નથી પણ લાભનો નાશ કે નાશ છે, એમ માન્યા વિના ચાલતું નથી

ગાંધી - ગુણની નમજલ સુધે ન હોય તોપણ ગુણાનુસાર હોય તો તું જોડું છે ? અમે કયા દોષોના ગગનો પદ્ધતિ કરીએ છીએ ?

મમાધાન - ગુણાનુસાર વસ્તુ ઘણી નારી ચીજ દેવા છતાં ગુણની ઓગખાણ ન દેવાથી લાભ ખીલકુલ ધાય નહિ પણ દેવ પ્રમદ ધાય છે છુઓ, ઔપધના ગણના મનુષ્ય આપધની ઓગખાણ વિના ઔપધ ખાય તો વખતે મરી પણ બલ વધા કરવામા દુશીયાર પણ તેજ-મદીતુ પ્યાન સખે જ નહિ નો દોષમ મૂળ મુદિ ગુમારીને લીખ માગનો ધાય ઉભાતા ગુણ ઘણોજ સારો હોવા છતાં આપક-જવની ખમજ ન સખે તો ઠારતા તા નય પણ બેગી આખડ પણ નય

એટલે મમજલ વિનાનો ગુણાનુસાર પીત્તગમા મેનાતુ, હીપ અને લસનમા ચીતુ અને કાચમા હીરાતુ ભાન જસી નાખતો હોવાથી જલે ગુણાનુસાર મારો મહેનાથો હોન જા નજવા જ નિરંદે છે

ગાંધી - આતો બધી ચમાની સનો છે અમે તે દેવ, ગુડ, ધમમા ગુણાતુ માનવાતુ કહીએ છીએ એમા શુ વાધા છે ?

પુઠી એકે અધેડી ને ગહુરાળ.
ટકે મેર લાજી ટકે શેર ખાળ

નગરી છે અધેરી અને રાજ છે જાટા, એટલે
લાજીને ખાજા મરખા હોવા જોઈએ, એ જ ન્યાયથી
કચન-કામિનીવાવા અને દાસ્યા અને અણગવ જળમા મ્નાન
કરનારા, વનપતિઓતુ છેદન-લેદન કરનાર, કદ-મૂગ
ખાનારા એવા કુશુરુઓને શુરુ માન્યા અને ઘરખાર,
પત્ની પરિવાર, ધન-દોષત, રાત્ય-અધિગારને વમન તથા
વિષ્ટાની માફક ત્યાગ કરી તદ્દન અક્રિયન ભાવ આદરી
મર્કમવ શરીરમા નિષ્પૃહ ન્દી, આહાર-વસ્ત્રનો પણ મમત્વ
ત્યાગી, માધુકરી વૃત્તિમા હવન હવનારા મુશુરુઓને ઓગખ્યા
જ નહિ, તે જ ખરૂં કાજી શુણની ઓગખાણુનો અભાવ છે

શ કા ન્ખનવા ચોચ છે, કે દેવ-શુદ્ધમા કદાપિ મ પૂ
ર્ણતા ન પણ હોય, તો પણ ધર્મતુ વર્ણન બરામત હોય
તો જગતને લાલ થવામા વાધો ક્યા દેખાય છે ?

પદ્ધતાનિ પવિત્રાણિ સવવા ઘમચારિણાં ।

અહિસા સત્યમસ્તય બ્રહ્મચર્યમસ્તગતા

અહિસા, સત્ય, 'અયૌર્ધ', બ્રહ્મચર્ય અને અસગતા
[મર્કમ્વત્યાગ] સર્વ દર્શનારોને મરખી રીતિએ માન્ય
છે એટલે ધર્મની આગધનાનો લાલ બધાઓને સરખો
મલવામા વાધો ક્યા ?

મમાધાન -દેખોએ ધર્મતુ વર્ણન ક્યું પણ પોતે
આચળુમા મુકયુ નહિ, શુરુઓએ ધર્મને વાચી મ લગાવ્યો

શુક-ચોરી-મૈત્રુત-પરિનક-સુધ-ચાપ-રાગદ્વેષ-અનાનતા
ના ત્યાગી, મતુ-મિત્ર પર મમન્નિતવૃત્તિનાળા, જગતના
પ્રાણીમાનના અમન્ય બધું જેના, હિતાશિતની સાચી
નમન્ય બતાવનારા, સ્વયં સત્ય માન્ય આચર્યા પછી
જ આખા જગતને નાનું મમ તવનાગ, લોકલોક - અને
છવાછવને બળનારા, સર્વદોષી મુક્ત અને બધાજ
શુદ્ધોની ખાણ એવા શ્રી વીનામદનાને ઠેકી વીધા છે

એટલે જ નહિ પરંતુ ઉપગેહન કુદેવોના વખાણ
અને મુદેવોની નિન્દા પણ એ જ થઈ બધ છે કુદેવોની
પ્રશંસા નાશગી આનંદ થતા મારે રાગરાગ વીતરાગની
પ્રશંસામા ભારોભાર દેવ પણ મારી બધ છે, એટલે
અદિમા પરમેશ્વર સૂત્રમા જેટલી યોગ છે તેટલી જ
યોગ પણ શુદ્ધાનુરાગમા રહેલી છે

એ જ પ્રમાણે શુભઓમા પણ શુભની ઓગખાણના
અભારે શુદ્ધાનુરાગ, મિથ્યાત્વની પુરિ જનારો બને છે
શુભો, શુભની ઓગખાણના જ પ્રભારે ગૌતમસ્વામી,
મુદ્ધમસ્વામી, જબૂસ્વામી, શાલીભદ્ર, ધમાણ,
મધુસૂક્ષ્મદ્રજ, મેધકુમાર, ખેધકુમુદિ, હંદલુમુદિ,
આદિ મહેપિઓની કથાઓ વાચના જગપણુ આનંદ થતો
નથી પરંતુ વિદ્યામિત્ર, પારાસર, દ્વૈપાયન, વશિષ્ઠ,
અગસ્ત્ય, અત્રી, ગૌતમ, વાત્સીક, ગણપતિ, કાર્તિક-
સ્વામી વિગેરેની વાતો સાંભળવામા ઘણો જ રમ પડે છે,
જાણુ દે,

જ્ઞાન, ચારિત્રની આરાધના કરવાપૂર્વક અને યોગ્ય હોયને
પણ શ્રી વીતરાગમાર્ગનો યોગ્ય ઉપદેશ આપી સ્વયં તરવા-
પૂર્વક અન્યને પણ તારનારા બને છે

ધર્મ પણ શ્રી વીતરાગદેવ અને આચાર્યાદિ ગુરુ
ઓએ આચરેલો, જગતનો પ્રાણી માત્રને આપધની માફક
પરિણામે હિતકારી, હવમાત્રની દયામય જ્ઞાનક્રિયામય,
સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રમય, ઘન, શીલ, તપ, ભાવના
મય, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાવ, અને ભાવને લક્ષ્યમાં રાખી નિશ્ચય
વ્યવહારથી મળદ્ધ શ્રી વીતરાગદેવનો જ બતાવેલો પક્ષ,
હેતુ અને દ્રષ્ટાન્તથી સિદ્ધ થયેલો વિમલાદ વગરનો હોવાથી
ન્યાયી મનુષ્યોને, બુદ્ધિમાન મનુષ્યોને અને પરીક્ષક મનુષ્યોને
ચોક્કસ ગમી જાય તેવો છે

ઉપર બતાવેલા ધર્મમાર્ગને મજબુત બનાવવા માટે
અહિંસાદિ પાચેને મમર્થન કરનારા જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર,
ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યાચાર વિગેરે સાધ્વાચારોના
વિસ્તારથી વર્ણનો બતાવીને અહિંસાદિ પાચેને ક્ષતિ પડે
આડનારા હિંસા વિગેરે આશ્રયોના ભેદ-પ્રભેદ સમજાવી,
ધર્મમાર્ગને ખુબજ સ્પષ્ટ કરી નાખ્યો છે

સાથોસાથ આગતિ અને ટકા લાખ યોગિનિ સ્વયં
બતાવી તેના કટુક વિપાકો સમજાવી, અહિંસા, હિંસાદિ,
આચરણ, અને ત્યાગના ફળો પણ ખુબજ સ્પષ્ટ કરી બતાવ્યા છે

વળી શ્રી જિનેશ્વર દેવોએ કેવળજ્ઞાનદ્વારા હોયો
વિલાસસ્વરૂપ અને તેના યોગે મળેલા નરક અને તિથ

પણુ પોતે આદર્યો નહિ, તેથી ભક્ત લોકેના ધર્મની અસર થઈ નથી અને યવાની પણ નથી કાણુ કે મહા-જનો ચેનગત સપન્થા મોટા માણુનેા આચરણ ભેદને ભક્ત મનુષ્યો અનુકરણ કરે છે જુઓ, શ્રદ્ધા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર, અદિમા, સચ, અસ્તેય, ક્ષમાચર્ય, અસગતાની વાંતા ન્હાવી છતા તેમણે હિમા, જીવ, ચોરી મૈથુન, પરિવ્રજનો ત્યાગ કર્યો જ નથી તેજ પ્રમાણે ગુરુઓ-ઋષિ મુનિઓએ શ્રાપો આખ્યાના દાખલા પણ ઘણા મળે છે શ્રાપ દેવાવી હિસા લાગે છે, જીવ મોવાય છે શ્રીઓ [પરશ્વીઓ] સેવવાવી, ચોરી, મૈથુન, પરિવ્રજ એ યો દોષો લાગે છે, માટે ઉપન્ના ધર્માચરણની વાતની જતા પણ અસર થઈ નથી

ત્યારે શ્રી જેનધર્મના પ્રરુપક શ્રી તીર્થંકર દેવો પોતે સપૂર્ણ આચરણવાળા હતા આત્માની ભરાભિનદી અને પુહગવાનદી એ બે ભયંકર અપંશાઓનો ત્યાગ કરી સપૂર્ણ આત્માનદપણને અનુભવીને મહાતનદપણને પામેલા હતા શબ્દ, રૂપ, રસ, ગન્ધ અને સ્પર્શના તમામ વિકારોનો ત્યાગ કરીને અવિકારી રૂપને અનુભવતાગ બની, કોપાદિ શત્રુઓનો નાશ કરી, સદ્વિદ્યાનદરૂપને પામી, સર્વજ્ઞતા, વીતરાગતા અને ચથાર્થભાષિતા વિગેરે અનતશુદ્ધોના ભોગી થયેલા હોઈને જગતના ઉપગરી જાહેર થયા ॥

તે જ પ્રમાણે શ્રી વીતરાગ શાસનના ગુરુઓ પણ સર્વથા હિમા, જીવ, ચોરી, મૈથુન, પરિવ્રજનો ત્યાગ કરીને બ્રાહ્મ, અશ્વન્તર, પરિવ્રજને છાટીને પોતે સમ્યગ્દર્શન,

જ્ઞાન, ચારિત્રની આરાધના કરવાપૂર્વક અને યેચ હરેને
પણ શ્રી વીતરાગમાર્ગનો યોગ્ય ઉપદેશ આપી સ્વ-
પૂર્વક અન્યને પણ તારનારા બને તે

ધર્મ પણ શ્રી વીતરાગદેવ અને જગદ્ગુરુ
ઓએ આચરેલો, જગતનો પ્રાણી માત્રને જગદ્ગુરુ નરેક
પરિણામે હિતકારી, હવમાત્રની હવાપદ સંતિાનધ,
સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રમય, ઘન, દુઃખ સ્વપના
મય, દ્રવ્ય, મેત્ર, કાલ, અને ભાવને દૃષ્ટિ રૂપે નિર્લય
વ્યવહારથી મળદ શ્રી વીતરાગદેવે જાણેલો પદ,
હેતુ અને દ્રષ્ટાન્તથી મિદ્ધ થયેલો વિદ્વદ્ સન્ને હોવાથી
ન્યાયી મનુષ્યોને, બુદ્ધિમાન નુલેજે ને જ સુક નનુષ્યોને
ચોક્કસ ગમી જાય તેવો છે

ઉપર બતાવેલા ધર્મગુણો રાહ જોવાના નાટે
અહિ સાહિ પાથેને મનુષ્યને જગદ્ગુરુ, દર્શનાચાર,
ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને દેવે-રિતે સાધ્યાચારના
વિસ્તારથી વર્ણનો જગદ્ગુરુ રૂપે થયેને અતિ પહે
ચાહનારા હિ સા વિદે-અર્જુન દે-પ્રભે-સમજાઈ
ધર્મમાર્ગને મુગ્ધ જગદ્ગુરુ દેખે છે

સાધોનાથ રૂપે જગદ્ગુરુ દેખે છે
બતાવી તેના કુટુંબના અર્જુન, અહિ સા
આચરણ, અને જગદ્ગુરુ મુગ્ધ જગદ્ગુરુ દેખે છે

વળી જગદ્ગુરુ દેખે જગદ્ગુરુ
વિભાવજી રૂપે જગદ્ગુરુ દેખે મોજા

આદિ કુગતિના ભયકર દુષ્ટો, અનતાકાળની છવની રખડ પટ્ટી, છેવનશેદન, તાકન, તર્જન, આદિ, અનતાન ત દુષ્ટના પ્રયત્નો મપૂજ્ય પાતે જાણીને જગતની સમક્ષ રચ્ચુ કર્યા હોવાથી છવોને સમાન અને પુદ્ગલ ઉપરથી સગ ઘટવાની ઘણીજ સુકિતઓ જાણના મળે છે

આજ કારણથી શ્રી વીતરાગ જિનેશ્વરદેવોના ધર્મ દાયક, ધર્મદેવક, ધર્મમારવિ જુદા અને બોધક, મુકન અને મોચક નિગેરે વિશેષજો વાચવાથી અને વિચારવાથી પત્તુ અર્થા આત્માઓ સુખિનના આરાધક બની શકે છે

જ્યારે ઇતરદેવોના 'ત્યારિ મધુરિપુ, બલિવમ્બી, કમારિ, કટલજિત, ગૂની, વૃનિવામા, ઉચ, કપાનભૂત, ત્રિપુરારિ, વિગ્ધાલ નિગેરે નામો ૧૩ મુખ્યમનાર છવોના ધર્મને પાપનાથ થવાને બદલ અધર્મને વધાવનારા બને છે

વગી ઇતરદેવોની મૂર્તિઓને જોવાથી પણ છવોને ભાગ થતો નથી કારણ કે કયાક સધા-કૃષ્ણનું જોડતું હોય છે, કયાક વગી મીનાસમની મૂર્તિઓ હોય છે, તો બીજી જ યાએ પાર્વતીમયુકત શીવજીના લગિનો આકાર જોવાય છે, કોઈ જ યાએ ગખ, વક્ર ને ગદા દોય છે, કયાક વગી ત્રિયુગ હોય છે, તો કોઈ જ્યાએ ભયકર આખોના દેખાન હોય છે, આ બધું જોનાર સસારી મનુષ્યને પાપથી રૂવાને બદલે પાપથી તરજોવ બનવાની તક પ્રાપ્ત થાય છે

• યા' શ્રી વીતરાગદેવની મૂર્તિ 'ગદા' જ દાખ પાડે છે સુજો, એની પાંચે નાગી ન હોય, શ્રી વીતરાગની !

મૂર્તિના હાથમાં કશું હથીયા ન હોય, શબ કે વામણી,
વીણા કે વાજ ન હોય, ચતુર્તન નિવિકાર હોય કે,
વદન એકદમ પ્રમત્ત હોય કે, કામવિકારો તદ્દન બળીને
ભસ્મ થઈ ગયા હોય છે

શ્રી લીનગગના ભજન-કીર્તન પણ સવેગ, નિર્વેદ-
અને આશ્નિક્યાદિ ગુણોને વધારનારા બને છે જૈનશાસનના
તમામ માહિત્યમાં વૈરાગ્યની જ સુખ્યતા હોય છે આગ
ભોમા, શન્યોમા, ચરિત્રોમા, સ્તુતિ, ગ્લવન, મન્ત્રાણ, ચૈત્ય
વદન વિગેરે બધી જ વસ્તુઓ વાચનાર જીવને મમાગેનો
ગજ ઘટાડવામાં જ પોષણ આપે છે

એટલે શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવોના નામો, પ્રતિમાઓ,
આગમો વિગેરે બધું જ પ્રાણી માનના એકાન્ત કન્યાણુ
કારણ હોવાથી પચપરમેષ્ઠિ મજામનમાં પ્રવમપદ નમો
ઝરિહતાળ મુકવામાં આયુ છે

શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવનું અવવબન પામીને જનતા
આત્માઓ, રાજ-દેવ, અજ્ઞાનતાનો ત્યાગ કરીને મર્વગુણો
પ્રકટ કરીને આત્માની સ્વભાવ રૂપામાં સ્થિર બનીને, મર્વ
નતા અને લીનગગતાનો માક્ષાત્કાર અનુભવીને મોક્ષમા
ગયેલા હોવાથી, મર્વગુણમપન્ન હોવાથી બીજા નબરે
નમો મિદ્ધાળ પ મુકવામાં આયુ છે

તથા તે જ અસ્થિત દેવોનો આશ્રય પામીને ત્રિપ
દિકારા દાદશાગી પામીને ગણધરભગવતો, યુગપ્રધાનો,
શામનપ્રભાવદો વિગેરે આચાર્ય મહારાજો સ્વપરની આરા

ધનાને ખુબ જ વિશ્વૃત બતાવી તે જ ભગવા કે અપ
ભરોમા મોગમા જતાગ હોવાથી અને થી જિનેશ્વર દેવોની
જેન્કા જરીમા તીર્થનુ રસખુ ક ના હોવાથી, ત્રીજા નબરે
જમા ગાયરિયાળ પં મુખ્યામા આ યુ છે

તથા તેજ આગર્થ ભગવતો પા ૧ સદ્ગમ પામીને
તે મહાપુરુષોની સેવા કરીને વિનય અને વૈયાવચ્ચદારા
શુભઓના આગ્રીવાદો મેળવીને, યાત્રાના પા ૧૧મી જાનીને
ન પૂર્ણ ચોખ્ખાના યોગે ઉપાધ્યાર પદને પામેવા હોવાથી
ચોથા નબરે જમા ઉચ્ચદારાળ પં મુખ્યા યુ છે

તથા તે જ સૂત્રિ પુરુષો ગમ પ્રમત્તયા પામીને અને
શુભઓની નિશામા રહીને થી શુભઓની જાના પામવા
પૂર્વક દગવિધ માધુષમને આરાધવાપૂર્વક ત્ર્યંબકશિશા
અને આનેવન શિક્ષાનુ નવન કળા નિનિચાર ચારિત્ર
પામીને સમારનો પાર પામવા હોવાથી પાચમા પદે
જમા ગય મન્દમાદુળ પં મુખ્યામા આ યુ છે

શાકા - કૃપના પાર પદોના અસ્તિત્વ ભગવતો-
અને સિદ્ધ ભગવતો બનેના શુભનો વિચાર કરતા અરિ
હંત ભગવતો કળા સિદ્ધ ભગવતો અનંતશુભા શુભમા
અધિ છે હતા સિદ્ધ ભગવતો કરતા અસ્તિત્વ ભગવતોને
પ્રથમ સ્થાને કેમ મુકયા છે ?

મમાધાન -જે કે સિદ્ધ ભગવતોના આઠે કર્મ
ખપી ગયા છે, જ્યારે અસ્તિત્વ ભગવતોના ચાર કર્મ
હજી ખપવા બાકી છે તેથી સિદ્ધની અપેક્ષાએ અસ્તિત્વ

લગવતોની ન્યૂનતા હોવા છતાં જગતના દુનિને અરિક્ત લગવતો એકમ ઉપકારી હોવાથી તથા સિદ્ધીના પણ ઉપકારી અરિક્તો જ હોવાથી જેટલા મોક્ષમા ગયા છે તે બધા અરિક્ત લગવતોનું અવલગન મેળવીને ગયા છે, હમણા જે નિદ્ર થઈ રહ્યા છે તે પણ શ્રી અરિક્ત લગવતોની નિશા પામીને જ, માટે ઉપકારીપણાના મહા ગુણની અપેક્ષાએ નિદ્ર લગવતો થઈ અરિક્ત લગવતોને પ્રથમપદે મુકવામા આવ્યા છે

અહિંમા, સત્ય, અત્યેય, પ્રજ્ઞાચર્ય, અમગતા, જ્ઞાન, દર્શન ચારિત્ર, તપ, વીર્ય, મહિષ્વ્રતા, મૃદુતા, મરવતા, નિર્લેભિતા, ત્યાગ, આત્મસંયમ, ભાવમત્ય, ભાવશાશ્વ, અપરિગ્રહ વિગેરે સ્વભાવભૂતા આત્મગુણો જેનામા પ્રકટ થયા હોય, તેવા આત્માઓનું નામ લેવાથી પણ મહામગ્ન ઉત્પન્ન વાય છે, તેવા સતપુરુષના દર્શન કરવાથી, દર્શન કરનારનો આત્મા પવિત્ર બને છે

ઉપરના બધા ગુણો જગતના સર્વ દર્શનકારોને માન્ય હોય છે, ઉપરના ગુણો પૈકી એક-બે-ત્રણ ગુણો ડોઁ મહાનુભાવમા દેખાતા હોય તો પણ જગત તેનું દામ બની જાય છે, ઉપરના ગુણોના વર્ણનો માલજાને પણ મનુષ્યો પોતાના આત્માને ધન્ય માને છે, ઉપરના ગુણો જોઈને જગત પોતાનું મર્વસ્વ છોડવા તયાર પણ થઈ જાય છે ગુણ એ એક અપૂર્વ કોટીની લોહચુબક ધાતુ છે લોહચુબક લોહને જ માત્ર ખેંચે છે, જ્યારે ગુણ રૂપ લોહચુબક તો જગતના મનુષ્યોની માતે ધાતુને આકર્ષે છે

ગુણી આત્મા પોતાનું ભત્રું કરે છે અને આશ્રિતનું
પણુ ભત્રું કરે છે. આખો ગુણી હોવાથી દ્વંદ્વથી મુસાફરોને
હાયા અને ફળ મેં વાના આપે છે ચંદન કપાળને-ધસાઈ
ને પણ અન્યને ઠંડક અને સુગંધ આપે છે તેથી જ
હજારો ગાઉ તેનું આર્જણ ચાતુ જ રહે છે.

જગતની સર્વ વસ્તુઓની ઓળખાણુ સુવલ છે,
પરંતુ ગુણની ઓળખાણુ બિલકુલ સુવલ નથી. જગતની
પ્રત્યેક પદાર્થ સમજવા માટે-ઓળખવા સારું અભ્યાસ
જુદો હોય છે તેમજ જગતના પદાર્થનું જ્ઞાન પામેલા હજારો
નિષ્ણાતો મળી શકે છે, પરંતુ આત્મગુણ સમજવા માટે
આખા જગતમા એક પદ્મ અવનામશૂંચ નથી અને આત્મ
જ્ઞાન પામેલા નિષ્ણાતો પણ જગતમા પ્રાય કયાય હોતા
નથી, અને કોઈપણ હોય તો તે દેખાતા કે ઓળખાતા નથી.

શુભ અને શુભીની ઓળખાણુ થયા નિરાય આત્મામા
જડે ધારીને બેઠેના અવગુણો આત્મામાથી જવા મુશ્કેલ છે.

જેમ સૂનાઈ પ્રગટક વસ્તુઓની ગેરહાજરીમા અંધ
કાંઈ જતો નથી તેમ સમ્યક્ જ્ઞાન, જ્ઞાન, ચારિત્રાદિ શુભો
આ ના સિવાય આત્માનું અજ્ઞાન જતું નથી.

અજ્ઞાન ન જાય તો શુભ-શુભીની ઓળખાણુ થાય
જ નહિ, શુભ-શુભીની ઓળખાણુ વિના અવગુણો જાય
જ નહિ, અવગુણો ધન્યા વિવાય કુમતિઓ બંધ થાય
જ નહિ.

જમ, અનાનતા, અવગુણો, કુગતિઓ આ બધું પરમ્પર કાર્ય-કારણ સાવ હોવાથી અને તેથી તેની અનતા કાળથી પરમ અત્યુ રહેવાથી, સસાર બધું થતો નથી।

એટલે આ મસારને ઘટાડવો હોય તો આત્માએ ગુણી પુરુષોને ઓળખવા જ જોઈએ, કારણ કે ગુણોની ઓળખ વિના દોષ ઘટતા નથી ગુણો-ગુણી વિના નિરાધાર રહેતા નથી, માટે ગુણના અર્થે જીવોને ગુણીની ઓળખાણ અને ગુણીની સેવા અવશ્ય આવડે કડવા યોગ્ય છે

જગતના બધા પ્રકારના ગુણી કરતા દેવ અને ગુરૂની ગુણિતા-ગુણિપાત્ર વધારે આવશ્યક છે, જગતના બીજા ગુણી આત્માઓનો મહિમા થાય તો ન પણ થાય

પરંતુ દેવ-ગુરૂનો મહિમા મનુષ્ય માનને અવશ્ય થાય છે એથી દેવ-ગુરૂમા રહેલા ગુણ કે અવગુણો ભ્રાત્ર લોકોમા જરૂર આવ્યા વિના રહેતા નથી જેમકે-હિમક-દેવો અને હિમક-ઉપદેશકોના સંસ્કાર તેમના ઉપાસકોમા જવાથી ભ્રાત્ર લોકો પણ શિઠાર વિગેરે હિસાએ અને ધર્મબુદ્ધિથી ચત્તાઈ ક્રિયાઓમા પ્રાણીઓના બલિદાન આપે છે

જ્યારે અનિહિત પરમાત્મા આદિ પાંચે પરમેષ્ઠિઓ ના જીવનો વિચારવામા આવે તો આપણને દીવા જેવું સમજાય છે, કે ક્યારે દોષનો અંશ પણ મલે નહિ શ્રી જૈનશાસ્ત્રની ધર્મને લગતી બધી બાબતો ગુણની જ મુખ્યતામા નક્કી થએલી હોય છે

શ્રી જૈનશામનની માન્યતાઓ

શ્રી જૈનશામનના મતે જ્યારે ન પૂર્ણ દોષો-અવ
શુણોનો નાશ થાય ત્યારે જ આત્મામાં દેવત્વ-એટલે
અનિકેતપણુ અને સિદ્ધપણુ પ્રગટ થાય છે

બાહ્ય-અભ્યંતર જન્મરો ગુણો પ્રગટ થયા હોય, તેવા
આત્માઓ જ શ્રી વીનરાગ શાસનના નાધુ-મુનિનાજ થનાને
યોગ્ય ગણાય છે નાધુ દગ્ગા કૃતા વિશેષ ગુણો પ્રગટ થયા
હોય તે જ મહાત્મા ઉપાધ્યાયપદને લાયક ગણાય છે
ઉપાધ્યાયશામા પણ ઘણા ગુણો પ્રગટ થયા પછી આચાર્ય
પ વીની યોગ્યતા આવે છે

પ ની યોગ્યતા માટે આપણે જાગળ વિચાર કરવાના
છીએ, ત્યાં જરાબર મમજી શકાશે એવે ઉપરોક્ત પાંચે
પ મ્થ મહાપુરુષો [અસ્તિકેત, નિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને
નાધુ] એકએવાં [નાધુ થકી ઉપાધ્યાય, ઉપાધ્યાય કરતા
સૂરિ] મહાશુણી માનવામાં આવેલા છે

તેજ પાંચ મહાપુરુષોને પરમેષ્ઠિ લગવતો માનવામાં
આયા છે પાંચ મહાપરમેષ્ઠિ લગવતોને નમસ્કાર કહેવો
તે જ નમસ્કારમહામત્ર કહેવાય છે, તેથી જ નમસ્કાર
મહામત્રનો અભ્યાસ આત્માને મહાહિતકારક થાય છે
કારણ કે નમસ્કારમહામત્રના અભ્યાસથી ઉપરોક્ત પાંચ
મહાપરમેષ્ઠિ લગવતોની ઓળખાણ શરૂ થાય છે એટલે
કમલ દેવ-શુક્રની ઓળખાણ વધવા માટે છે, દેવ-શુક્રની
ઓળખાણ વધવાથી આજર વધે છે, 'દેવ-શુક્રનો આજર

વધવાથી દેવ-ગુરૂનો પરિચય વધે છે અને ક્રમે કરીને ગુણની ઓળખાણ અને આર વૃદ્ધિ પામે છે

અને પર પગએ પચપરમેષ્ઠિ ભગવતોનો આશ્રય લેનાર આત્મા પોતે જ ગુણનો અર્થ યનાની સાધુપણ, વાચકપણ, મૂરિપણ, તીર્થ કરપણ અને મિધપણ પ્રાપ્ત કરનાર બને છે

માટે સમારના કારમા હુ ખોધી આપણા આ આત્માને સર્વકાલીન સુકિત અપાવની હોય તો પચ મહાપરમેષ્ઠિ નમસ્કાર મહામત્રને નમઃસ્વપૂર્વક આદરવા ઉપમ કરનો જરૂરી છે

આ જૈનશાસનના મિદ્ધાતો ગુણના જ પોષક હોવાથી વ્યક્તિને કે વેષને આજ નથી આપતા, પરંતુ ગુણના રાગી સિદ્ધાતો સાડ તે માડ માનતા હોવાથી જગતની કોઈ પણ વ્યક્તિમા ગુણ હોય તે સ્થાનમા આદર વધનો જ રહે ■ અને તેથી જ મહાપુરુષોએ તટસ્થ ભાવે એકના ગુણોની કેટલી સુદર સ્તવના કરી છે

મયવીજાકુરજનના, રાગાઘા ક્ષયમુપાગતા यस્ય ।

બ્રહ્મા યા વિષ્ણુયઃ હરા જિનો યા નમસ્તસ્મૈ ॥૧॥

યસ્ય નિલિલ્પા ચ દ્રાપા ન સત્તિ સર્વે ગુણાઽવિદ્ય તે

બ્રહ્મા યા વિષ્ણુયા હરો જિનો યા નમસ્તસ્મૈ ॥૨॥

અર્થ—કોપ, માન, માયા અને લોભાદિ કષાયો અને શબ્દરૂપાદિ વિષયોના બધા પ્રકારો અમાર વૃદ્ધિના મહાન કારણો હોવાથી ઉપરોક્ત વિષય-કષાયોને ઉત્પન્ન

ક્રન્તાઃ અથવા પોષનાઃ રાગ, દ્વેષ અને અજ્ઞાનતા, જેના
સવ થા હાય થા જયા હોય, તથા જેના બધા દોષો-અન
ગુણો નાશ પામ્યા હોય અને મર્વ ગુણો પ્રકટ થયા હોય
પછી તે ભવે બદ્ધા હોય, નિપુણ ભગવાન હોય મહાદેવ કે
શક્તિ હોય, કે બુદ્ધદેવ હોય અથવા શ્રી જિનેશ્વરદેવ હોય
તે મર્વેને અમા । નમઃકાઃ થાઓ

ઉપરના મ્હો નો ભાવ વિચારનાર બુદ્ધિમાન મનુષ્યને
જરૂર ખ્યાન આવશે, કે આ સામનમા [શ્રી જૈનશાસનમા]
એકલો ગુણાનુરાગ કેવા ઠામી-ઠાસીને ભર્યો છે અને
તેમી જ ગમે ત ગુણી-આત્માને નમન્દાર કરતા જરા પણ
ખચમાત્ર પડતુ નથી

શુણની નપૂર્ણતા અને મર્વદોષનો અભાવ જેનામા
હોય એવા આત્માઓ ખરી રીતે વીનરાગ વીર્ય કન્દેવો કે
મામાન્ય કેવડી ભગવતો જ હોઈ શકે છે શુણના ઉપાસક
પ્રથે મનુષ્યોને ઉપરના મ્હોડનો ભાવાર્થ માન્ય જ હોય
એમા વાધો દોષ નહિ, વગી તે જ મહાપુરુષો દુઃખારે છે કે,

ગતા ય પુણ્યત્વ પ્રજ્ઞતિપુરુષા પ્વ સદુત,

જના વાપત્યામે જનયત સમુત્સાહમતુલ ।

નસાધૂના ક્ષેત્ર ન ચ મવતિ નૈયર્ગિકમિદ

ગુણાન્ યોયોષત્તે મ સમવતિ સાધુ મૈજત તાન્ ॥૧॥

અર્થ -આ જગતમા જેટલા મહાનપુરુષો થયા છે,
તે તે મહાપુરુષો જગતના પૂજ્યપણાને પામ્યા છે, તે તે

બધાઓનો બુદ્ધિપૂર્વક વિચાર કરાય તો ચોક્કસ સમજાય કે, એકવાર તે બધા તદ્દન સામાન્ય-કક્ષાના મનુષ્યો જ હતા.

જેમ મૌથી પ્રથમ નિશાળમાં આ-આ ત્યારે બધા જ હ, જેવા જ હતા, એકઠો પણ કાઢતા આવડતો ન હતો.

કેટલાક એકઠો કાઢતા-કાઢતા કટાણી મચા છે અને તેમણે નિશાળનો ત્યાગ કર્યો છે કોઈક એડ ચોપડી, કોઈ બે ચોપડી ત્રણ-ચાર-પાચ વિગેરે ચોપડીઓ ભણીને ખમી જાય છે અને અધુરા ભણતરથી કે તર્જન ભણ્યા વગર રહીને બિચાળ મજીગી ઠરી મહામુશીબતે પણ આછવિકા પામતા નથી.

કોઈક મનુષ્ય નિશાળને વલગ્યો જ ગ્હે છે, અને હુ ખ લેગ-ગીને, પ્રથમ ચાતુ રાખીને મહાવિદ્વાન બની હેડ માસ્ટર, ન્યાયાધીશ, ખેરીસ્ટર, અને હીવાન મુખીના મ્થાનો મેળવના ભાગ્યશાળી બને છે, અને હજારો મનુષ્યોનો આગેવાન થાય છે તેઓ બધા જેમ એક જિનમ આપણી જ નિશાળના વિદ્યાર્થીઓ હતા અને આજે મોટા પુરુષો બન્યા છે અને બહારમાં કે શહેરમાં ફરતા નિકળે ત્યારે હજારોની સલામો પામે છે.

તે જ પ્રમાણે પચ મહાપરમેષ્ઠિ ભગવતો પણ પરમેષ્ઠિપત્તુ પામ્યા પહેલા આ નગારરૂપ નિશાળના વિદ્યાર્થી જ હતા આપણા બધાના મહાધ્યાયીઓ જ હતા તે મહાપુરુષો નદ્દુગુરુઓરૂપ અધ્યાપકોનો આશ્રય પામીને, તેઓની દોરબણી પાછીને આજે આમ છતાં

પામવાના પુનઃકોના અભ્યાસમા આગળ જ વધના રહેવાથી, અને ગમે તેના સુરકેનીના મયોગોમા પણ ડટાળો લાંબા વિના આત્મસ્વરૂપ મમજતા ગયા, અને આગળ વધતા નહ્યા, પાછા ન જ પડ્યા અને નિશાગ જેવી શ્રી જૈન શાસ્ત્રની આત્મધર્મા આતુ રા હી અધ્યાપક જેવા સુશુભ જોના નેવકે બની, મુશુરુદેનોના વચનોમા સર્વસ્વ સમર્પણ કરી, મુવર્ણ જેલુ આત્મસ્વરૂપ પ્રકટ કરી શકયા.

માટે હે મનુષ્યો ! ગુણિના આદરમા અને દોષના ત્યાગમા જોમ અને તેમ આદર વધારો જો તમે શુભ-દોષને જોગબરો નહિ, શુભના આદરમા અને દોષના ત્યાગમા માવધાન નહિ બનો તો આ નાથુપણુ જોમ ને જોમ આત્મામા નહિ જાય જાય અથવા જોમ મેરૂપર્વત ઉપર કે-પટ્ટણ ઉગે છે, જોમ રોહણુપર્વતમા રત્નો ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ જાણ પરમેષ્ઠિ પુરુષોને ઉત્પન્ન થવાનુ પણ જોમ જોમ નથી કે તેમા ઉત્પન્ન થાય તેજ મહાપુરુષો બને છે અહિ તો ઇક્વાકુ અને જ્વલિશ જેવા ઉત્તમ કુળમા જ મીને પણ સુખમ, પ્રજ્ઞાતા અને વમુગત્ત જેવા અનતા આત્માઓ કાગકમે કી નરક-નિર્ગોદ અને પશુ ગનિઓમા જા યા ગયા છે.

માટે જે જે મહાનુભાવ આત્માઓ ગુણાનુરાગી બની, શુભોનો ખપી બની, શુભઆરક બની, શુભગવેષક બની, શુભવાન બને છે તે જ મહાનુભાવ મહાભાગ્યશાળી આત્મા મમારતા, દેવમનુષ્યના [દુષ્ટ વગરના] સુજો ભોગવી

છેતરે પત્ર મહાપન્થેષ્ટિપણને પામે છે, માટે હે ઉત્તમ મનુષ્યો ! તમે પણ દોષનો ત્યાગ કરવાપૂર્વક ગુણને સેનનારા બનો.

ઝડી ડોષ પ્રત્ન કરે કે, ગુણ મમજવા અને ગુણ આવવા નેટલા મુજેવ છે, તેટલા જ દોષોને મમજવા અને દોષોને કાઢવા મુશ્કેલ છે, એવે ગુણની આવક અને દોષનો નાશ અગત્ય જ ગણાય.

આ વાત બરાબર નથી કેમકે જે જીવો આત્માને મમજ્યા નથી, જેને સમજવાનો ખપ કર્યો નથી, તેને પુણ્ય-પાપ પણ મમજવું મુશ્કેલ છે પુણ્ય-પાપ ન મમજાય તેને પરબોકના નરકાદિ દુખોની વાત તો ગળે ઉતરે જ શાની ? જેઓને ચાર ગતિરૂપ ચોતસી લાખ ચોની, મસાનું પન્થિમણુ ન જ મમજાય, તેવાઓને તો જ્ઞાની મહાપુરુષો, ઉપદેશ આપવા લલામણુ કગ્તા જ નથી.

પતુ જે લાઘ્યશાળી આત્માઓ જીવ અને પુરુષલ મમજ્યા હોય, ગુણાશુભ કર્મોના યોગે સમારતુ પરિશ્વમણુ ચાલુ છે, તેમ સમજના હોય, આત્મા પોતાની અજ્ઞાનતાથી જ દુખ ભોગવે છે, એવું સંપૂર્ણ મમજાયું હોય, તેવા આત્માઓને ગુણાનુસંગ અને ગુણાદર જેર મમજાય છે.

ડોષક મહાકવિ કહે ॥ ૬,

જેમે કોઈ જ્ઞાન પર્યો કાયકે મહેલ ખીચ,
દોરદોર જ્ઞાન દેખ લોમ લોસ મર્યો હે,

રાનર જ્યુ મુઠી ભીવ પયો તે પગાયરશ,
 કૃપમે નિકાર મિત્ર આપ મ પયો હે,
 મુકડી રીવાકો વિનોકય નજ જર અહયો,
 નવીનીકા ગુજનકો કોઈ ઉવા કયો હે,
 રેમેહી અજ્ઞાન ભારમાન જીવ મુ જન,
 આપલો અભાન જુવ જગતમા રૂથો હ ॥૧॥

ભાવાર્થ - જેમ પ્રાચના મરેનમા પેઠેયો કુતરો
 પોતાનાજ પ્રતિબિંબને કમરો દુન ૧ ૫ માનીને ભમવા
 લા યો, નામેથી પણ તેના પ્રતિબિંબો ભમવા લાગ્યા, આપો
 વિન દોડીદોડી-ભમી નમીને કુતરો ત્યાંને ત્યાં મરણ પામ્યો.

અહીં જેમ કુતરાને મામેથી દુન દેનાર ડોડ હંતુ
 જ નહિ, જ્યાં પોતાની અનાન દગાથી પાતાના પ્રતિબિંબો
 જોને ૪ લગ્ન વગર મનુષ્યો મનારી પોતાનો કાય પોતે જ
 નોતર્યો.

તેમ આપણા જેવા મનાની છવો નેટલા દુખ
 પામે છે, તે પોતાના પ્રતિબિંબો જેવા પોતાના છવે જ
 ગયા જન્મમા આચરેલા પાપોનું પરિણામ છે, એમ આપણુ
 ન મમનવાથી વગી નવા પાપા બાપી, કુતરાના જેવી જ
 ગા મેળે છે.

જેમ ડોઈક વાનરે, એ ઘડામા જોઈ ભરેલા હતા
 તેને લેના ભાવ લા યો, મુઠી જુબ ભરી પરતુ ઘડાનું મુખ
 સામું દેવાથી વાનર જુમો પાડવા લા યો અને હાથને

એચવા લા થો, છેવટ સુધી સમજ્યો જ નહિ કે મારી મહામુઠ મને પકડી રાખે છે, છેવટ તે પણ ત્યા જ રાડો પાડી મરણ પામ્યો

તેમ આપણો આ મૂર્ખ આત્મા કોઈક વાર મનુષ્ય જન્મ પામવા છતાં સુદેવ, સુશુર, સુધર્મના દેવમા ઉત્પન્ન થવા છતાં વાનરની માફક પોતાની મુઠ છોડતો નથી એટલે સુદેવ, સુશુર, સુધર્મને સમજતો નથી અને કુદેવ, કુશુર, કુધર્મને ત્યાગતો નથી અને મનુષ્ય જન્મ એણે ગાળી પાછો મનાર અટવીનો મુસાફર બની જાય છે

જેમ એક કુવા ઉપર મિહ ગયો પાણીની આશાથી દુવામા નજર નાખી પણ તેમા પોતાનું પ્રતિબિંબ જોયું, આ કોઈ ખીલે સિંહ આવ્યો છે, અને આ વનનો માલિક બની જશે, એમ વિચાર કરી સામા સિંહ ઉપર ગર્જના કરી એટલે સામેથી ગર્જના મળવાઈ સિંહથી તે ન ખમાયું, કુનાના મિહ ઉપર ફાગ મારી અને પોતાના જ પ્રતિબિંબદાર પોતાના પ્રાણ ખોયા

તેમ આપણો આ બે-લાન આત્મા પોતાની સમજણ ખોઈ નાખીને, ઉચ્ચ આવેલા પોતાના જ પાપોદય રૂપ પ્રતિબિંબથી ઉત્પન્ન થયેલા નિમિત્તો જોઈને દ્રેષ પામે છે નિમિત્તાનો નાશ કરના ઘણા કુતર્કા કરે છે, નિમિત્તોનો નાશ કરના હજારો ગમે તેવા નવા પાપો પેલીને પોતે પાપમાન થઈ જાય છે પરંતુ કર્મના ઉચ્ચલી દુખો આવ્યા

છે, દુઃખર્થેના નાશ થવાથી જરૂર દુખનો નાશ થઈ જશે,
એમ વિચાર કરતો નથી દુખથી હંમેશા ગભગભા છતા
દુખદાયક સમારને ઘણો જ પોષણ આપે છે અને મહા
પાપો સેરી દુર્ગતિઓમા આ યો જ્ય છે

જેમ ડોહક વનનો હાથી વનમા ફરતો-ફરતો એક
સ્ફટિક રત્નની શિના પામે ત્રારી પહોચ્યો ગિવાને જોવાની સાથે
શિવામા પોતાનું પ્રતિબિંબ દેખાયું બમ, જગત સ્વભાવ
જ ધૃત્વાથી ભરેલો છે પ્રાણી માત્ર પરંતુ કાઈ પણ સાક
જેમ શક્તો નથી એટલે પોતાના પ્રતિબિંબને ખીજો હાથી
માનીને તેના ઉપર ધૃત્વા ઉત્પન્ન થઈ અને તેને મારી
નાખવાના હસબથી હતુશળથી દોડી દોડીને સ્ફટિકની શિલા
ઉપર પ્રકારો શરૂ કર્યા ગિવા થતી જ મોટી હતી પોતે
દોઢ તેમ શિવાનો હાથી પણ દોડતો જણાતો હતો
પોતાના બવા જ આવેશો સામા હાથીમા દેખાતા હતા
કોધાનેન ભાન જૂનારી કે છે, એટલે હાથી છે કે શિના
તેનો ભેદ નહો જ નહિ

વારવાર પ્રકારો કરીને હતુશળ નાશ પામ્યા વેદના
ઉત્પન્ન થઈ અને પોતે જ મરણને ગણુ થયો, તેમ
આપતો અજ્ઞાનમા ત જોવ જનેવો આત્મા ખીજાનું બુદ્ધ
કરીને જ પોતાનું બુદ્ધ કરવા ઈચ્છતો હોવાથી હાથીની
પેઠે અનતા કાનમી ગળડનો મહાપુરુષે મનુષ્ય જન્મ
પાનીને પણ ધૃત્વા આદિ દોષોદારા ગયા કાળમા બાધેના
અજ્ઞાન પોષક કર્મોની પ્રેરણાથી પોતાનું બુદ્ધ કરવા ગમ

જતો જ નથી, પરંતુ અન્યત્ર ભુલું કરવાદ્વારા પોતાનું જ ભુલું કર્યા કરે છે અને હાથી જેમ પોતાના જ પ્રતિબિંબ માથે યુદ્ધ કરીને મરણ પામ્યો તેમ બધા છવે પોતાના જ કાર્યોદ્વારા પોતાનું જ અખિત કરે છે

તથા કોઈકે શિકારી પોપટને પકડવા એક નળી ઝાંઝ સાથે બાંધે છે, તેમા પોપટ આવીને ફમાઈ જાય છે, તેમ આ જગતમા અનતા કાળદી કમશિકારીએ જગતના પ્રાણીઓ કે પોપટના સમુદાયોને ફસાવવા આ જગતના તમામ મોહક માધનો ગોળ્યા છે, તેમા ઘણી મોહક સામગ્રીઓ પ્રાણીઓને લાનબૂદા બનાવી દે છે, તેથી છવે બિચારા ક્યારે પણ વિચાર કરતા નથી, કે હું આમા ફમાઈ જઈશ, હું દુર્ગતિમા જઈશ, માત્ર પુણ્ય ખવાઈ જશે

ઉપરના જ્ઞાન, વાનર, નિહ, હાથી અને પોપટ-જેમ પોતાના જ અજ્ઞાનથી પોતાના જ હાથે પોતાની પાયમાની નોતરે છે, પોતાના વતમાન અને ભવિષ્યનો નાશ કરે છે, તેમ આપતો આ છવ અનતા કાળે કોઈક વાર મનુષ્યપણુ કે દેવગતિ પામીને પણ આપખવાન સમજવા તૈયાર થતો નથી પણ વિરથો અને કપાયોવી પવશ બની, ગુણ-ગુણીની ઓગળાણ પામ્યા વગર કુદેવ, કુચુર, કુધર્મ, દુમિત્ર, કુપન્નિવર, દુઆમ, 'કુમગતિ, દુઆગમો, કુદન્થો અને દુવેનો વગ બની રત્નચિન્તા મણિ જેવા મનુષ્ય અને દેવોના લવ બગાડી-મનારમા ચાલ્યો જાય છે અનતો કાળ-એકેન્દ્રિય-બેધન્દ્રિય-તે-

ઇન્દ્રિય ચૌરિન્દ્રિય અને અનસી-નસી-પચેન્દ્રિય પશુઓના
સને નારદીના સને પામી અનતાનત દુ ખોનો સોગવ
નાર બને છે

માટે હવે ઉપરની દસીવોધી ગમજીને કુવામના
ઓધી છુગ પચાની ઇચ્છા થતી હોય તો, ઉપ બતાવેના
કુદેવાગિને એમના સ્વરૂપમા મ પૂર્ણપણે ઓગળીને તેવાઓ
ને ને હોય તેમનો ત્યાગ ઈન્વાપૂર્વક ગુણ-ગુણીની ઓળ
ખાણ કરવી ત જ એકાન્ત ક્રિતકારક છે, એમ માનીને
વહેની તકે સુદેવ, સુગુરુ અને સુધમની ઓગખાણ, આદર
અને સ્વીકારમા ત પર બનવું બેઠે

હવે એક વાત એ પણ મમજવાની છે અને તે એજ કે,
આ જગતમા છોડે ચાર પ્રકારના છે ભવાલિન્દી, પુદ્ગ
હાનદી આત્માનદી અને અહ્યાનદી તેમા પહેલા
નબળના છોડે અનતા હોય છે, ભવાલિનદી એટલે ભવ
મસારનેજ માન માનનારા આ બધા છવા મહામિથ્યા
દ્રષ્ટિ હોય છે પોતે કુમે અને માશિતો તથા મોળ
તીઓને પણ કુમાવે ભવાલિનની છોડેથી બધા સ્થાનો
ભરવા દોય છે ચાર ગતિ અને ચો નજ હોડ ભવા
લિનનીઓથી ભરેલો છે ભવલિનનીઓનુ જ એ કેન્દ્રસ્થાન છે

ખી ત આપમાઓ પુદ્ગહાનદી ગણાય છે આવા
છોડે તન થોડ હોય છે આ છોડેને ધમની રૂચિ હોના
જના ભવચ્ચિનિષિષિક ન થાયથી પુ. ૧૨ રાજ ઘણો હોય
છે પણ મનાગના વખાણ ન કરે મમા ને મારો ન માને,

ધમની વાતો ગમે, પણ બાહર ન થાય, આગળ વધવાની લાનના હોય

ત્રીજા આત્માઓ આત્માનદી કહેવાય છે, તેનાઓ તો ખીજા ખીજા નગર એન્ડે પુદ્ગવાનદી કરતા પણ અતિ અન્ય હોય છે, આના આત્માઓને સમાર બિન્દુવ ગમતો નથી પુદ્ગન રાગ પણ લગલગ નહ થવા માડ્યો હોય છે ઘણા પ્રમાદો નહ વયા હોય, બાકીનાને નાશ કરવાની ક્રિયા શરૂ જ હોય છે, આત્માની બધી વાતો દેવતાઈ સુખ કરતા વધુ વફાની લાગે છે સમારના તુચ્છ સુખો મધ્યા રાગ જેવા સમજાઈ ચૂક્યા હોય છે, બધી ક્ષણો, નણે-યોગ આત્મચિત્તનભાજ હોય છે શરીરમા રહેના છતા શરીરથી ન્યાનજ હે છે અનતાકાગથી સરી પાને થયેલું લેલું આત્માનદી આત્મા છેલા લગભગ, છેલી ક્ષણોમા વસુલ કરે છે

ચોથા મહાજનદી આત્માઓ, લવચકેવની લગ વતો અને મિદ્ધ લગવતા હોઈ શરૂ છે આવા આત્માઓ, પહેલા નબળા લવાલિનદી જીવોના અનતમા લાગે હોય છે, ખીજા અને ત્રીજા નબળા જીવોથી અનતગુણ હોય છે

મહાજનદદશા આત્માનો મૂન અભાવ છે, તે દશા પ્રકટ કરવા માટે આત્માનદશાની ખામ જરૂર છે લવાલિ નદીપણ અને પુદ્ગવાનદિપણ ગયા વગર આત્માનદદશા માવતી નથી આત્માનદિપણ પ્રકટ કરવા સાડ અને લવાલિનદિપા અને પુદ્ગવાનદિતાનો ત્યાગ કરવા સાડ જરૂર કાંઈ પણ અનુકૂળ માધનની જરૂર છે તથા સુખ

કન્યા માટે પણ અનુકૂળ માધનની જરૂર છે આ બધું વિચારતા નમનતય તેણે છે કે, પચમહાપરમેષ્ઠિની મ પૂર્ણતા નમનતય તય અને તે મહાપુષ્પોના અવરૂપો આત્મામાં નિહાળી જાય તો ઉપર સુખ ભનાસિનિ પિણ અને પુદ્ગલા નદીપણ જરૂર ઘટવા જરૂર થઈ જાય અને એવો આત્માની બને વિલાસગાઓ નરવા નાશ પામી જાય, એટલે જરૂર આત્માનાં ૦ આ પ્રકાર થાય આ માનનીપણ આબુ તેને નરનાનનીપણ એમન આવ છે ।

ઉત્તરી નાનો નિચોડ એ જ છે કે, આત્મામાં ઘર જમારીને અથવા ઘર કરીને મેઠેના મેરોને કાઢના માટે, તથા નરવા અદ્યભાવને પામેના ગુણોને પ્રગટ કરવા માટે પચમહાપરમેષ્ઠિ ભગનતોણુ અવનમન એકંભ અમાધાનુ કાણુ છે

મ કા —આખી ટુનિયા ગુણનો પમપાત હરે છે હતા ગુણ પ્રગટ હમ વતા નથી ?

મમાધાન —ગુણની ઓગળાતુ આજ્યા સિવાય ગુણની શોધ નથી થતી શોધ કર્યા વિના વસ્તુ જડે શી શીન ? જેમ ખોનાઈ ગએલી વસ્તુને જે માણસ ઓગળતો દોષ તેજ ગોતી શકે છે અને ઓગળનાર માણસ શોધ ને તો આવે એવાએની વસ્તુ મેળવી શકે છે

મ કા —ગુણની ઓગળાતુ શી રીતે થાય ? અને ગુણ રહે છે ક્યા ?

મમાધાન - મન, વચન અને કાયાથી, ક્રિયાથી કે
અભિપ્રાયથી આપણુ કે અન્યનુ અહિંત ન થાય એવુ
જેનામા આચરણ દેખાતુ હોય, તે આત્મા ગુણવાન છે,
એવા ગુણી આત્માઓનો મહવામ પસંદ પડવો શરૂ થાય
ત્યાગે ગુણો આવીને વસવા માટે છે

શ કા - એવા ગુણી આત્માઓ કેણુ હોઈ શકે ?

મમાધાન - મ પૂર્ણપણે પચમહાપરમેષ્ઠિ ભગવતો
અને દેશથી અન્ય આત્માઓ પણ દોય

શ કા - આપણા છત્રે ઘણીવાર ગુણી આત્માઓનો
સંકેવાસ થયો છે, તેમની જેવા પણ કરી છે, એમ શાસ્ત્રોમા
કહેવાય છે તો પછી આપણો આત્મા ગુણી કેમ ન બન્યો ?

મમાધાન - અત્યાગ્રહથી અનતકાવચી કેઈ ડોઈવાર
ભલે મગત કે મેવા મગી હોય પણ ઓળખાણના અભાવે
કરેલી મગત કે મેના ખામ ફળ આપનાર બની શકી નથી
ડોઈ કવિવર હો છે કે,

જિણુ ખોળા તિણુ પાઈએ, ગહરે પાની પૈઠ,
મૈ બહુડી દુહંત ગઈ, રહી કિનારે જૈઠ

અર્થ - જે માણુન શોધ કરે તે પામે છે કવિ કહે
છે કે, હું એક મોતીની ખાણુમા મોતી શોધવા ગયો હતો
ગયો વહેવો પરંતુ કિનારા ઉપરજ બેઠી રહ્યો એટલે વખત
ઘણો લાગવા છતાં, ભૂખ્યો-તરુઓ મહેનતનુ ફળ પામ્યા
વિનાજ પાછો આવ્યો અને ઘણા માર્ત્તિક મનુષ્યો મારી

પણવાડે મોજ-મોડા આવ્યા પરતુ ઉઠા પાણીમા પેત્રી શોધ
કરીને હજારો માયા મોતી પામીને બહાર પણ આવ્યા

નિચોડ એ જ છે કે,

કોઈ કોઈને કેહે મત પડે, કેહે પડ્યા આણે કાળ

કોઈ કોઈની પાછળ પડ્યો જ નહિ, પાછળ પડેલા
કામ જીતે જ વિરામ પામે છે શ્રદ્ધા, સમજણ અને
માનવિકભાવ આ તુ સુખી જાતમાના બધા શુભોને પ્રગટ
કરે છે, માટે પૂર્વપુરુષોના વચનમા શ્રદ્ધા મજબુત બનાવીને,
પચમપરમેષ્ઠિ ભગવતોને સમજવા ભાગ્યશાળી બને
અને સનજ્યા પછી તેમના શુભો, આપણા શુભોને પ્રગટ
કરાવવા મંદગાર જરૂર થશે

૪૬ કા -શાસ્ત્રોમા કહેનાય છે કે, એક આત્મા અને
તાનત કર્મોથી વેપાએવો છે, અને તેથી જ અનતા
અનશુભોથી બરેવો છે, તે કર્મ અને અનશુભોથી મુક્ત
આત્મા કેમ બની શકે ?

સમાધાન -એમ કોઈ કોઈ, એ કોઈ, પાંચ-દશ
ગેઠનો દેવા ૧૨ હોય છે, પરતુ પોતે નાહુકાર અને કુલ
જાનતાન હોવાથી તેના ચિત્તમા કર્મ જુગ્યા કરે છે
ક્યારે દેવુ સુખવુ, એમ ભાવના ભાયા જ કરે છે તેને
કોઈ સારો મનાહજા મળી બાય છેતો તેમની સલાહ અને
સહાયથી લેણુદારોને મળીને દેવાના હંફતા કરી આપે છે,
ત્યાથી વ્યાજ બધ થાય છે મૂલ દેવુ આપવા ઉદમ

ચાત્ર કરે છે, ખર્ચ ઘટાડે કે, આવક વધે છે, બ્યાજ બધ
થવાથી થોડા જ કાગમા દેવુ પણ ઘટવા માટે છે
સ્વભાવ જ એવો છે કે દેવુ ઘટવા માટે એટલે કમાણી
વધવા માટે, મોજશોખ કરતા પણ જેને કરજ ચુકાવવુ
વધારે પમદ હોય તેના લેણુનાને પણ તેની ઉપર દયા
ઉપજે છે, એટલે મુદત મુદી આપી જહેવામા જહેની તકે
કરજ મુકન થઇ જાય છે

હરે બીજી બાજુ કરવાક કરજદાર હતા, બે હતા
ના જ દેવાગર હોય છે, પરતુ જીદગી મુધી કાયમ દેવુ
ચુકાવતા જહેવા છતાં દેવુ જોહુ થતુ જ નથી બધી
કમાણી બ્યાજમા જ હોમાય છે મુત્ર મુદી જેમની તેમ
દેવી જ જહે છે

તેઓનુ માનમ સહેતુ હોવાથી ગમે તેતુ કરજ
હોય તોપણ તેમના મોજશોખ ચાત્રજ રહે છે તેમને માથે
દેવુ છે તેની ચિન્તા થતીજ નથી, એટલે ગમે તેવા બ્યાજે
પૈસા ઉપાડીને પણ નાટક વિગેરે જુએ છે તેમની ભાવના
જુરી હોવાથી મનમા વિચાર કે છે કે, મળશે તો આપશુ
નહિ તો આપનાન મ-શે, તેથી નવાયા-દોદા લખી આપીને
પણ પોતાના વિવાનોને ટાઈમનર માચે છે

તેઓ જિચાર પોતે આખી જીદગી ગુલામ જેવુ
જીવન બોગવી પાછળના મતાનોને પણ કરજમા ફુગેલા
મૂડી જાય છે જમીન, જાગીર કે ધન-મિ-કત હોય તે પણ
ગી ની-અડાણુ મૂડીને મરે તેથી પાછળના મતાનો પણ

બાપડા એવાજ કરજવાન સહી ગુલામ છવન છવી તે પણ
પોતાની પાઠમનાને દેવાબર મૂંતા બંધ છે

એક પામરની દૂકી કથા

એક પામર એ વાગ પોતાનીચી મજિત કોઈ વેપારીના
ઘર ગયો શેઠને કહે કે ૧૦૦ અમારે બગ ઉધારે લેના
છે ખામા પાલ આપીશુ ગેઠ કહેઠે કે ૧૦૦ના કે ૧૨૫
પાઠ લેશુ પામરે હા જી, મ્તાનેજ વયો, બેરી તેના ધણીને
કહે છે, કે શામારે લો ઠો ? મજુરી કરીને શુજાન ધનવીશુ
મફતના કે ૨૫ નુ કન્વા શુમાનો છે પામર, બેરીને જવાબ
આપે છે, મનશે તો આપીશુ, નજિત શેઠ શુ ખુડ
લેવાનો હતો ? શેઠ તો કે ૨૫) કમાતો-કમાશે, હુ તો
આજે કે ૧૦૦) કમાયો

આ કથાથી આપણે સમજી શકાય તેવું છે કે,
આ જન્મમા આપણે બધા લગભગ એવા જીએ પ વેઠકને
વિચાર માત્ર નહિ રનારને વખતે કેડા ગેઠે ત્યા જવાબ
મગી બંધ છે, પરબન ગેતો એયો છે, એતો સૌતુ
યશે તે આપણ પણ યશે, એટલે ઉપરના પામરની માફક
આ ભવમા અન્યાયથી ધન મેળવીને પણ વિનાસો ભોગ
વવામા બંધ જરા પણ યતો નથી

ઉપ મુજમના બે દષ્ટાન્તોથી આપણે સમજી શકીએ
છીએ કે, મોટા દેવાબર પણ વિચારક અને ખાનગી
[સંજ્ઞા] દેવાથી દેવામાથી જેમ બોધવ હુટો થઈ શકે

છે, તેમ અનતાકાળથી કર્મનો દેવાતર બનેલો આત્મા
 જ્યારે વિચારક બને છે કે, તુરત તેને ગુણાનુરાગ પ્રગટ
 થાય છે ગુણાનુરાગ આવ્યા પછી જ્ઞાનપ્રાપ્તિ [સમજનપદ]
 આવતા વાર લાગતી નથી, એટલે તેને માધુ અને ગૃહ
 સ્થના ઉનમ કોટીના આચારો પસંદ પડવા માટે છે,
 અને હિમા, ભુક, ચોરી, મેંથુન અને પન્થિહ-મમતા
 ઘટવા શરૂ થાય છે, ક્રોધાદિ કાચો મદ થવા માટે છે,
 અશુભ પ્રવૃત્તિઓ ઘટવા માટે છે, શુભપ્રવૃત્તિઓ વધવા
 માટે છે નાવામકો, શુકાઓ, આળસાઓ, અને મદેદ ઠગની
 મગતિ ત્રુટવા માટે છે માધુ-નત, સાક્ષરો, પડિતો,
 ગુણીજનોનો સહકાર શરૂ થાય છે, એટલે માધુના ઘસારાથી
 જેમ મેલ નાશવા માટે છે તેમ ઉત્તમ પ્રવૃત્તિઓથી
 દોષો પણ નાશવા જ શરૂ થઈ જાય છે, ક્રમે કરીને અધમ
 અક્રમાઓ પણ સત બની જાય છે

ખીજ નબરના દેના રોને વિચારવાથી નમજઈ જશે,
 તે તેઓને દેવાની કરી પડી જ નથી તેઓ ક્યારે પણ
 એમ વિચારતા જ નથી કે,

એક રામ ચંતા ગયુ, રાનલ કેર રાજ,
 સોલ રામ હુજ પર ચરે, હુ મૂરખ ગિરતાજ

એક રામ ચંદવાથી રાનણુતુ નજ ગયુ તો માન ઉપર
 આઠ રામ, સોલ રામ, ચોવીસ ગમ, વ્યાજ ચંદવા જ ઠરે
 છે, મારૂ ॥ યશે ? બસ જેને દેવાનુ હુ ખ નથી

થતુ તેનું કરજ જતુ નથી અને સ્વતન્ત્રતાનું મુખ મળતુ નથી આપણે આ જીવડો પણ અનતા કાળથી સમારમા ભટકે છે કોઈક વાર દેવનો કે મનુષ્યનો જન્મ મળી જાય છે ધારે તો અનતા કાળનું દેવું ચુકવી શકે છે પાપ ઘટાડીને કર્મ મુક્ત થઈ શકે છે, પરંતુ એવા વિચાર જ આવતા નથી

વિચારો જ વિલાનના, ભોગના, ટેરના, તોફાનના આ યા કરે છે એ- પાપ હજારો પાપ કરાવે છે પ્રથમ હતો એકલો, એકલો જ રહ્યો હોત તો માફ હતું, ઉપાધિ કોઈ ન થાત, એકનાનું પેટ ભરવું જરા પણ મુશ્કેલ ન હતું, એકલો આત્માનું જ્ઞાન જરૂર મમલને આચરી શકત પણ ભાઈને વિવામ જ જોઈએ છે, દેવના ભવો થવા છતાં ભૂખ મળી નથી પશુગતિમા પાકા-આખલાના ભવો પામી, હજારો ગાયો-ભેંસો ભોગવી વાદરા-હાથીના ભવો પામી હજારો સ્વર્ગતિની ગીઓ ભોગવી પણ જીવ બાપડો જુખ્યો જ રહ્યો એટલે અહિં પણ એકડાનો બગડો થયો પછી તો જોઈ લ્યો મલ્લ !

ચાર-પાચ છોકરા થયા, એટલે બધાને પોષવા પાપ વધ્યું આખી જીવની પોતાનું પરિવારનું પોષણ કરવામા આ જીવનું સુધરવાની જ યાએ બગડ્યું અનતા કાળનું કરજ દેવાનું મન જ ન થયું જીવની બરજા ગઈ, ભવોની પરપરા વધી, પશુના અને નરકગતિના દુઃખો ભોગવવાની અતે રોઈને સમય પમાર કરવાની અરહતમાવા શરૂ થઈ ગઈ

ઉપરની દીવોથી સમજી શકાય છે કે, આપણા જીવને ગુણાદર વધારવાની અને દોષો કાઢવાની અનિવાર્ય જરૂર છે. ગુણ વધે તો દોષ ઘટે, ગુણો લાવવાનું શીખવા અધ્યાપક-એટલે માન્યની ખામ જરૂર પડે. ગુણોના અધ્યાપક પચમહાપન્થેષિ ભગવતોજ હોઈ શકે છે. પચમહા પન્થેષિ ભગવતો પોતે ગુણોડીપી હીરા-માણિક, મોતી, રત્નો વિગેરે ઝવેરાતના ઝવેરી છે, એમના આશ્રિત જીવો પણ ઝવેરાત રૂપ ગુણોને પામીને ઝવેરી બની જાય છે. અર્થાત્ પચમહાપન્થેષિ ભગવતોનો આશ્રય લેનાર પોતે પણ પચમહાપન્થેષિ પન્થા ભગી જાય છે.

હવે આપણે પચપરમેષિ ભગવતોમા મુખ્ય શ્રી અરિહંત દેવ છે, તે અંગે વિચારીએ અરિહંત કહેવાય શું? અરિહંત પદનો અર્થ જુઓ.

નમો અગ્નિતાણ, અરહંતાણ, અર્હંતાણ

અર્થ - અગ્નિ એટલે અભ્યંતર શત્રુઓ તેના દ્વેષ એટલે નાશ કરનારા અર્હં એટલે ઈન્દ્રાદિકથી ઠગએત્રી પૂજાને લાયક બીજો અર્થ અરહં એટલે લોકાલોકમા કાઈ પણ અજાણ્ય નવી જેમને, તથા કર્મરૂપ બીજો મર્યાદા બગી જવા લી હવે મસારમા નહિ ઉગનાન એટલે જન્મ-મરણથી મુક્ત બનેલા એવા શ્રી જિનેશ્વરદેવોને મારા નમસ્કાર વાંચો.

અરિહંત પન્થમાઓ એવા ઉચ્ચ દોરીના આ માઓ હોય છે, જેથી તેમનામા પ્રગટ થએલા ગુણોને જાણવા

હે નમજવાડી જરૂર તેમના પ્રત્યે મદ્દલાવ જાગૃત થયા
વિના હેતો નથી

અરિહત પ્રભુ મર્વજાપાનું પામ્યા પછી કેવા હોય છે,
તે હમે વિચારીએ

અરિહત પગ્માત્માના માત્માના નગ-દેષ, અજ્ઞાનતા
મર્વવા નિર્મૂલ થવાની માધોનાથ બીજા પશુ બધા મહા
દોષો પનાયન થઈ જાય છે

આ છવને અનતા કાગથી પોનાનું મ્વડેપ નહિ
સમજવા દેનાર મજામિથ્યાત્વ મર્વયા ક્ષય થાય છે

આ છવને અનતાકાગથી ત્યાગની ભુદિ જ ન થવા
દેનાર અવિગતિ મજાદોષ મર્વયા ક્ષય થાય છે

આ છવને અનતાકાગથી જગનના પદાર્થમાનની
યથાર્થતાનું જ્ઞાન ન થવા દેનાર મહાઅજ્ઞાન ક્ષય થાય છે

આત્માની ક્રમા, મૃદુતા, સ્વચ્છતા, નિર્વોલતા, આ ચાર
મહાગુણોને અજ્ઞાનનાગ દોષ, માન, માયા અને લોભ
મર્વયા ક્ષય પામે છે

જીને ભોગવવાની ઇચ્છા, પુત્રને ભોગવવાની ઇચ્છા,
બેને ભોગવવાની અભિવાસા લેપનના ઇચ્છા પુરુષવેદ,
જીવેદ અને નપુનક વેદોએ જો સર્વથા ક્ષય થઈ જાય છે

હાર્ય-રતિ-અરનિ-ભય-શોક-દુઃખ આ છએ
કોધાનિતા ઉત્પાદક છે, આ છ દુર્ગુણો બીજા પશુ અનેક

દુર્ગુણોને ઉત્પન્ન કરે છે અને ઘણા દોષોને પોષણ આપનારા છે શ્રી વીતરાગ જિનેશ્વરદેવમાથી આ છયે દોષો ચાલ્યા ગયા હોય છે

નાની-મોટી બધી નિંદાઓ મર્વયા નાશ પામી જાય છે અને અપ્રમત્તભાવ પ્રગટ થાય છે

બધા પ્રકારના રોગો ક્ષય થઈ જાય છે, બધી પ્રકાર ની તૃષ્ણાઓ પણ નાશ પામે છે

હિમા-મૃધા-શુક, ચોરી-મૈથુન, મમતા મર્વયા બધ થઈ જાય છે

ઠનહ, અભ્યાખ્યાન, પેશુન્ય નિર્મૂલ નાશ પામે છે

અવિરતિમા પ્રેમ અને વિરતિમા અરૂચિરૂપ રતિ અનંતિ મહાદુર્ગુણ તદ્દન ચાલ્યા જાય છે પરનિન્દા અને અપલાદારૂપ અધમાધમ મહાદોષો રવાના થાય છે

માયાપૂર્વકનો મૃધાવાદ જેને જગતમા પોલિટીકલ નીતિ અને મુત્તમદીપણ કહેવાય છે આવો જગતને ક્રમા વનારો મહાદોષ ક્ષય પામે છે

અપંગતા, તુચ્છતા, નિર્માયતા, કામાન્ધતા, મદાન્ધતા, અર્થાન્ધતા, કૃપણતા, લીંડતા, અધીરતા, મૂર્ખતા, લોભુ પતા, ક્રુધાગુતા, તૃષ્ણાગુતા, દીનતા, રકતા આદિ તમામદોષો ચાલ્યા જાય છે, અને મ્હટિક જેવો આત્મા શુદ્ધ બની જાય છે

મર્વજ્ઞતા, ધીતગગતા અને યથાર્થભાષિતા શુભો

પ્રગટ થવાની સાથે નાથોઆથ ખીન્ત પણ મહાશુભો પ્રગટ થાય છે

જગતના મર્ત્યપુત્રોએ જાતોએલા તત્ત્વોને મપૂર્ણ પહે સ્વીકાર કરાવનાર ક્ષાયિત સમ્યક્ત્વ પ્રગટે છે

જેમા આત્માનુ સ્વસ્વરૂપ જ પ્રકટ રીતે પ્રકાશતુ હોય તેવુ યથાખ્યાત ચારિત્ર પ્રકટ વાય છે

માત્માની સ્વરૂ સકલનદ દશા પ્રાપ્તપણે પ્રકાશ માન થાય છે

અપૂર્ણ હમા, મૃદુતા, કશ્ચુતા, નિર્વોબતા આદિ શુભો મપૂર્ણપણે પ્રગટ થાય છે

જગતના પદાર્થો માનની લાલચાનો હોય થઈ જવાથી એકભ્રમ-પૂર્ણ તૃપ્તિરૂપ ત્યાગશ્યા પ્રગટ વાય છે

હો ! હોડના દ્રવ્ય, શુભ અને પર્યાયનુ જ્ઞાન કરાવનાર દેવજનાન અને દેવમદર્શન પ્રગટ થાય છે

મુશામુરની દેવાગનાઓ સામે હોય તો પણ કામ મર્દયા જમીને ભગ્ન થયેવ હોનાથી અપૂર્વ ક્ષમ્ભચર્ચ શુભ પ્રગટ થાય છે

ગમે તેવા મેનક આત્માઓ ઉપર રાજ ન થતો હોવાથી વીનરાગતા પ્રગટેલી હોય છે

ગમે તેવા વિગેષ કરનાર તથા હિપમર્ગ અને દુ ખ દેનાર ઉપર દ્વેષ થતો ન હોવાથી વીનરેષતા પ્રકટેલી માક્ષાત જણાય

આલોકનો ભય, પરલોકનો ભય, અપયશભય, આજીવિકા ભય, અકસ્માત ભય, આદાન ભય, મગ્ધુ ભય, વગેરે બધા પ્રકારના ભયો નાશ પામવાથી અલોકિત નિર્ભયપણુ પ્રગટે છે

નિન્દા, સ્પર્શ અને બાગરદશા ક્ષય થઈ જવાથી યોથી ઉન્નતગર દશા પ્રગટ થાય છે

ઉચ્ચ કોટીના છ બાકી - છ અવ્યતત તપ સાક્ષાત પ્રગટ જ રહે છે

બધા પ્રકારના મયમ ગુણો એકત્ર થઈને સાક્ષાત પ્રગટ દેખાયા કરે છે

જગતના મર્વ પ્રકારના દ્રવ્ય અને ભાવ સત્યો પ્રગટ થાય છે

જગતના મર્વ છોડી ઉપર મંત્રીભાવના, પ્રમેદભાવના, કરુણાભાવના અને માધ્યમ્યભાવના પ્રગટ થાય છે

માર્ત્તિકતા, મહિષ્ણતા શૂરતા, ધીરતા, વીરતા, ગભીરતા આદિ અનૌકિક મહાગુણો પ્રગટ થાય છે

ખીજા પછુ ૩૪ અતિગયો, ૩૫ વાણીના ગુણો ભગવાન વીતરાગ ત્રિનેશ્વર દેવોમા પ્રગટ થાય ૩૬ ભગવાન વીતરાગોને આઠ મહા પ્રાતિકાર્યો-સદાકાવ સાથે હોય ૩૭ બાર ગુણોથી શોભતા હોય છે, આઠ નિમેષાથી જગતને પવિત્ર બનાવે છે, ૧૮ મહાદોષો, તથા ૧૮ પાપમ્થાનકોનો સર્વથા અભાવ હોય છે

આ શ્રી ત્રિનેશ્વર દેવતા બાદ્ય-અખ્ય તર મહાગુણોત્ત
'વર્ણન કરવાની કોઈની તાકાત નથી ગુર્જર કવિ શ્રીમાન
પદ્મવિજયજી ગણિવર કૃમારે છે કે,

તુજ ગુણ કોણ ગણી ગકે, જો પણ કેવલ હોય

મહાકવિ અને મહાપુરૂષ શ્રી મિહિમેનદિવાકરજી
મહારાજ પણ કૃ માવે છે કે,

માતૃશ્યાવતુ મવદ્યપિ નામ મત્યો,
નૂન ગુણાન્ ગણદિતુ ચ દ્વા સમત ॥

અર્થ મોકે અને નનન મર્યાદા દાય થયા પછી
દેવવજ્ઞાન પ્રકટ અનુભવનાગે માત્રમા પણ હું વીતરાગ '
આપના ગુણો ગણવા મમર્થ થઈ શકતો નથી અર્થાત
દેવની ભગવાન પોતે પણ વીતરાગના ગુણો જાણે ખરા પણ
વર્ણન જરી શકે નહિ, હજી કે ગણાવી ગકે નહિ, કારણકે
આયુષ્ય થાકું છે, ગુણો નહતા છે

હવે આ ન સાગમાજ રહેલા અનતાનત આત્માઓ
માથી શ્રી ત્રિનેશ્વર દેવતા મા મા નિરાળા બનીને અમારના
પ્રાણી વગધી છુડા કવી રીતે પડીને જગતના પૂજ્ય થયા ?
એવો આપણને સહેજે તથ થઈ જાય તો ત્યાં આપણે
સમજવું જોઈએ કે, ઉપર જોઈ ગયા તેમ કાંડોનો દેવાદાર
થોડું થોડું દેવુ સુકાનના લાગા ગવે પણ દેવામાથી મુખ્ત
યાય છે, તથા થોડો થોડો અત્રષ્ટ કરનાર લાળા ગાળે મોટો
ધનવાન પણ બને છે

એજ પ્રમાણે દોષનો ત્યાગ કરતા-કરતા મર્વ દોષનો ત્યાગ થઈ જાય છે અને ગુણોનો મ અહીં થવા માટે એટલે બધી નદીઓ જેમ વગર નિમત્રણે દરિયામાં ભળે છે, તેમ ગુણો, ગુણોને લાવનારા હોરાથી સુખાન આત્મામાં સર્વગુણો આવીને એકઠા થઈ જાય છે

શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આત્માઓને આવું ઉચ્ચ મ્થાન કેમ પ્રાપ્ત થયું ? આવો પદ્મ વિચાર આવી જાય ત્યાં પશુ નમજવા યોગ્ય છે કે, આ મ માગ્મા નિગોલાદિ સ્થાનોમાં ફરી રહેવા બધા આત્માઓમાં શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આત્માઓ પશુ અભે લાવથી ભેળશેળ બનેના, ભટકી રહેવા હોવા છતાં મર્વજા લગવ તોના જ્ઞાનથી જુદા પડેવા ઓળખાય છે

જેમ રોહણાયગની ખાણમાં અનેક હીરા, માણેક, મણિઓ વિગેરે ઝરેરાળની ઉત્પત્તિ થયા કરે છે, તે હીરાઓ જેમ માટીમાં રગદોળાઈને રહેવા છે, તે પ્રમાણે કોહીનુર જેવા સ્ત્રનો પશુ તેજ ખાણમાં ક્યારેક ક્યારેક ઉત્પન્ન થએલા અને માટીમાં રગદોળાએલા પડી રહેવા હોય છે અને મમયના પાકે બહાર નિકળે છે

તેમ લગવ ત જિનેશ્વરદેવોના પુણ્યાત્માઓ અનતા નત જીવંત માટીની ખાણમાં કોહીનુર સ્ત્રની માફક જગતના બીજા જોથી તન્ન જુદા જ સ્વભાવવાળા હોના છતાં ભવસ્થિતિના પરિપાકના અભાવથી બધા જો સાથે રગદોળાએલા સમારમાં મધડાયા કરે છે તો પશુ તેમનો સ્વભાવ નીચે મુજબનો હોય છે

સમને સીનાં અનેકયુગગાને ધારણ કરનારી પ્રીતિમતી
નામની પટસાલી હતી

તે સતને સમ્યગ્ગો મનના કુલગોર તરીકે વિશ્વભૂતિ
નામે પુરોહિત હતો. તે પણ ન્યાક-સ, નાહિત્ય, ન્યાય,
કા. ૪, લ્યોનિય વિગેરે અનેક ગ્રાન્થોનો જાણકાર અને શ્રી
વીતગગ શામનમા ખુમજ શ્રદ્ધાવાન હતો, તેમ જ ધનસ
પન્ન દોના છતાં શૃલ્ભ્યને હનિત આવકને પાળવા યોગ્ય
ભારત્રતોનુ પાઠ આગધન હતો હતો.

તે વિશ્વભૂતિ પુરોહિતને સીવાનકારધાગ્વી, પતિ
નચનાનુમાગ્વી અનુષ્ઠર નામે પ્રાણવન્વલા હતી ઉભય
દપતી પરમ્પર અનેલાવમા જાગતી મહેરબાનીથી આનંદમા
દિનસ યતીન કરતા જે પુરો ધયા હતા તેમા પહેલાનુ
નામ કમઠ અને બીજાનુ નામ મરુભૂતિ હતુ
મરુભૂતિ તે જ આપણા પન્ન ઉપારી પાર્શ્વનાથ સ્વા-
મીનો આત્મા છે

ઉપર જોવ જે પુનમા પહેલો પુન કમઠ સ્વભાવથી
શકે દુષ્ટ, લપટ, કાચી, યમની માયાવી, ધર્મિણુ અને
ધોળ જ કોથી હતો, જ્યારે મરુભૂતિ તેવી ઉલટો. લડિક,
વિદ્વાન, મહાચારી, પ્રેમાળ, દયાળુ, વિનયી અને ઘણો જ
પ્રતિનારાગી આત્મા હતો

કમના અનાચારથી ગામની જર તેનો અતિપ્રમાણ
અપયશ દેવાયો હતો તેજ પ્રમાણે મરુભૂતિનો. મહાચાર

નગર અને ઢેંગ બ્યાપી બનવાથી, કપૂર જેવો યશ પણ
ડયાઈ મમોતો ન હતો. ધરણુ દે એક જ નક્કનના જન્મેના
પણ એક જેવા હોતા નથી કહ્યું છે કે,

‘વફોદર સમુત્પન્ના વક નક્ષત્રજાતકા ।
ન મરતિ સમશાલા યયાવદરી કટકા ’

બોરડીના કાટા એક જ ઉદરમાથી અને એક જ
નક્કનમા જન્મેના હોવા છતાં ઠેટલાક વંદન વાકા જ હોય
છે ત્યારે ઠેટલાક બિલકુલ મજા-નિધા જ હોય છે, તેમ
માતા-પિતા એક હોવા છતાં ભાઈઓ પણ એક સ્વભાવના
હોતા નથી

માતા-પિતાની ખાનદાનીના પ્રતાપે કમઠ અને મરુ
ભૂતિ બન્નેનો મારા ખાનદાન કુટુંબોમાથી અનુક્રમે અરૂણા
અને વસુ ધરા નામની કન્યાઓ સાથે વિવાહ થયો હતો,
તેમા કમઠની પત્ની અરૂણા ઘણી જ ઉત્તમ આત્મા અને
મદાચારિણી હતી, ત્યારે મરુભૂતિની પત્ની વસુ ધરા તેનાથી
ઉંઠી એટલે વડે સ્વભાવવાગી અને સદાચારથી પર હતી
મદાચાર લગભગ તેણીને ગમતો જ ન હતો. પુણ્યનો એકદમ
ઉદય હોય તેને જ અનુકૂળ અને મદાચારી પરિવાર
પ્રાપ્ત થાય છે

અહિં વિશ્વભૂતિ પુરોહિત અનેકવાર લૈનાચાર્યોના
મહવામમા આપેલો હોવાથી અને પોતે પણ જીવાજીવાદિ
તત્ત્વોનો ખુબજ અભ્યાસી હોવાથી અને પુત્રો પણ યથા

ચોખ્ખો વ્યવહારનું લાગ્યાકેલ કરવાને મમર્થ હોવાથી ન નાર
તરખી દહિને ફેરવીને આદમ પાપનામા દિનપ્રતિદિન આગળ
વધવા લાગ્યો હો.

મનકાર્ય અને શુદ્ધ વાચાર પુરોને લગાવીને આખો
દિવસ અને મરી પગેલો શુદ્ધ ના માટે અને આત્મચિંતાવન
માટે નામાનિક અને પાપમા ન રહેતો હોય કહ્યું છે કે,

'નામાદય પોમદ સંટિઅન્મ નીગમ્સ જાદ જા વાન્ત ।

સામવલો વાધન સેસ સમારકન્દેડ'

અર્થ - જે આ માને આમાનિક અને પાપમા દશામા
જે કાગ વ્યતીત થાય છે, તે ન કાગ નફળ છે, તે જ
કાગ આત્માનુ લુ કનારો છે, તે જ કાગ આત્માના
અનતા કાગના બધન તોડનારો છે જાદીનો બધો કાગ
મચારની વૃદ્ધિ માટે ન છે, આમાનિકદશા વગરનો કાગ
મચારની ચારે ગતિના બમજો વધાન્વા માટે જ છે,
બાદીનો એટલો સામાનિકદશા વગરનો કાગ ચારગતિના
બધનો મનજુન કરવા માટે ન છે

એવે વિશ્વભૂતિ પુરોહિત શુદ્ધ દશામા રહેવા
દશા આરાધનામય હવન વ્યતીત કરના હતા, તેવામા એક
વળગ વિવિકત નામના લેનાન્વા પધાર્યા, તેમની પાસે
દશવિધ આરાધના માલગી, આત્માને આરાધનામય બનાવી,
ચંડનિધ આકેરતા પચ્ચખખાળ કરી, સમાધિ મળુ સાધીને
મોધર્મ નામના પહેલા દેવલોકમા દેવત્વને પામ્યા અને

અનુદ્ધરાદેવી પણ પતિવિયોગ થનાથી અધિકાધિક ધર્મધ્યાન
પરાયણ બની તીવ્ર તપશ્ચર્યા આચરી મરણ પામી સુધર્મ
દેવલોકમા તે જ વિશ્વભૂતિદેવની દેવીપણે ઉત્પન્ન થઈ

ક્રમક્ર અને મરુભૂતિ બન્ને ભાઈઓને માતા-પિતાના
મળ્યુને શોક થયો. લૌકિક મરણ કાર્ય પતાવીને, યથાયોગ્ય
સ્વકાર્ય કરવા લાગ્યા, રાત્રીને મરુભૂતિ યોગ્ય જણાવાથી
તેને પુરોહિત પદ આપ્યું મરુભૂતિ પણ પોતાના પદને,
કુલને, માતા-પિતાની આબરૂને છાજે તેવું સદાચરણ
આચરતો હોવાથી રાત્ર તથા પ્રજા સમક્ષને ઘણુંજ પ્રીય
થઈ પડ્યો હતો.

અન્યદા કોઈક વાર તે પોતાનપુત્ર નગરના ઉગ્રાનમા,
વિહાર કરતા, અને લાન્ય છુનોને પ્રતિબોધ કરતા ચાર
જ્ઞાનના ધારક હરિશ્ચંદ્ર નામના સૂન્મિહારાજ પધાર્યા
ઉદ્યાનપાલદ્વારા સૂરીશ્વરનું આગમન જાણીને, રાત્ર-પ્રધાન
અને શ્રેષ્ઠ વગેરે નગરવાસી લોકો વદન અને દેશના
અવશ્ય માટે મોટા આડબરથી ઉગ્રાનમા ગયા, અને યથા
વિધિ વન્નાદિ કરી વિવેકપૂર્વક યથાગ્રથાને સૌ બેસી ગયા
અને મરુભૂતિ પણ પોતાના પરિનાર સહિત રાત્રની સાથે
દેગના માલજવા ગયા અને એકાગ્રચિત્ત આચાર્ય લગવત
સન્મુખ બેઠી ગયા કાન્ય કે તત્ત્વજ્ઞાન પામવાની પહેલી
ભૂમિકા શુશ્રૂષા ગુણ છે

૧ "શુશ્રૂષા ધર્મર્જ ચૈવ મદ્ય ધારણ તથા।

હતાપોહાર્યવિમાન તત્ત્વજ્ઞાન ચ ધીગણા ।

અર્થ.-સોથી પ્રથમ ધર્મ સાબળવાની 'રવિ એ
આત્માનો મહાગુપ્ત છે, તેનું નામ જ શુદ્ધતા કહેવાય છે
કહ્યું છે કે,

તદ્વણુ મુખી શ્રી પરિચર્યાં રે, ચતુર મુણે મુરગીત,
તેહથી રાગે અતિધણે જે ધર્મ મુણ્યાની રીત રે-પ્રાણા

જીનાન હોય, રૂપાળો દોય, દેવાળના જેવી પત્નીઓ
ની વિટાયેલા હોય, નિરોગી દોય, બુદ્ધિચાગી હોય, દેવ
તાઇ નાટકો આજના હોય, કીનરકડીઓના ગાયન અને
નાચની ઊંજો ઉછાગી હોય, તેના વખતે ધર્મ મળવાનું
મળી જાય તો ધર્મ સાબળવાની સાવના ઉઠમે, તો મમજવું
કે, આત્માને ધર્મ જવિ ઉત્પન્ન થય છે

પછી અન્યચિત્ત નિરાસ્તાનો ત્યાગ કરી એકાગ્ર
ચિત્તે સાબળવું, અને અહમ્ બરવું પછી ન જૂનાય તેમ
ધારી રાખવું, પછી તેમાં તર્ક-વિતર્ક એટલે ગાકાઓ
બરવી અને મમાધાન કરવા પછી પૂર્ણપણે વ્યાખ્યાનના
સૂત્રોનો અર્થ મમજ લેવો અને તેમાંથી તત્ત્વનિચોડ કરવો
આ આઠ ગુણો અતિનિકટ ભવી જીવમા જ ઉત્પન્ન થાય છે

શુભમહાસજ રૂપાવે છે કે,

મગ્ગકોટી દુષ્ણાપામવાપ્ય નૃમવાદિસકટસ્મામશ્રીમ્ ।

મગ્ગજલ્ધિયાનપાત્રે ધર્મેયમ્ સદાકાર્ય ॥

અર્થ -કોટો ગમે જાનોની મહેનતથી પણ ન પામી
સાચ તેની મનુષ્ય જન્માદિ બધી મામશીને પામીને

મમાર-સમુદ્રમા વડાણુ જેવા ધર્મમા હમેશા ઉગમ ચાલુ
જ રાખવો જોઈએ

કારણ કે અક્ષરવિનાનો લેખ, [લલે ખીટલુ કવ હોય]
મૂર્તિ વિનાનુ દેવમંદિર અને પાણી વગરનુ મરોવર
જેમ તદ્દન નકાસુ છે, તેમ ધર્મ વગરનુ મનુષ્યપણુ તદ્દન,
નકાસુ જ છે

જેમ મૂળ વગર ઝાડ લાળોકાળ ટકી જહેતુ નથી,
મમ્તક વગરનુ ધડ [ચીર] વધુ વખત જીવતુ નથી, તે
જ પ્રમાણે ધર્મ વગરનો મનુષ્યલવ ચિરન્ધાથી થઈ
શકતો નથી

જેમ આવડગત વગર વેપાર નકામો છે, આવડગત
વગર ગાલય વધુ ટકતુ નથી, આવડગત વગરનુ શિષ્ય
નકાસુ છે, તેમ ધર્મની આવડગત વગરનુ મનુષ્ય જીવન
તદ્દન નિષ્ફળ-નકાસુ છે

નકા -આપણે ગયા જન્મમા ધર્મ કયો હશે
અને અમુક માણને ગયા જન્મમા ધર્મ કયો નથી, આની
સી ખાતી ?

મમાધાન -જેમ ઝાડની ડચાઈ, પહોળાડ અને
વિસ્તારથી ઝાડનુ મૂળ કેટલુ ડહુ, બહુ અને પહોળુ
હશે તેનુ અનુમાન બધાય છે જેમકે ડેટલાક ધામ
અવાઢ મામમા ઉગે છે અને લાઈગ્વા, આગ્નિન માસમા
સુકાઈ જાય છે, તેમના મૂળ હડા હોતા નથી વળી કેટલાય

વડતા જાડો [ઉત્તરે પોતે ગ્રીધવડ-ભ્રમ્ય-અકલેશ્વર પાનેનો વડ] હેતરો વર્ષની અન્ધારે જેવા ને તેવા લીલાદમ ઉભા છે તેમના મૂળ-ઘણા જ ઉડા છે, તે જ પ્રમાણે જેનો ધર્મ હોયે હોય તે ભા યજ્ઞન હોયે ઘણા જ પુણ્યવાળા અને એક પણ તુડી વારના હવન હવનાન હોય છે જે માણને ધર્મ ભિલકુલ ઠેરો નથી તેવા હોયે દુષ્કર્મય હવન-હવી શાઈને આયુ પૂર્વ કર છે અને હે પ્રભુ ! હવે તો મત્યુ આવે તો સાર, આમ મરનાના જાપ કરીને જ મરે છે આ પ્રમાણે મુખના નજ્જાન અને અમદલાવથી પુણ્ય-પાપ, ધર્માધર્મની ચોખ્ખી મમજણ પડે તેવું છે

નકા - જગના હોયે વટે ભૂતકાગમા દુષ્કર્મ અનુભવાયું છે એની ખાતરી શું ?

મમાધાન - આપણા પોતાના અનુભવથી પણ દુષ્કર્મની ખાતરી મમજાય તેરી છે જ પણ ભુદ્ધિથી વિચાર કરવાનો મોખ જ ન હોય ત્યાં કરવું શું ? જુઓ, આપણા હવનો ત્યાં મહાપુરુષોદયથી આ મનુષ્યપુત્રીમા પ્રવેશ થયે ત્યારે નૌ પ્રવમ માતાના ઉંચે પ્લયકર જાજડમા માસ, મધિ, મદ, રસ, હાડકા, ચરબી, વીર્ષ રૂપ સાત ધાતુના કીલકમા, ત્રિષ્ટા-પેગામની ખાણમા નવ મામ ઉધે-મમ્તકે વસવું પડયું છે આ વાત શાસ્ત્રની નથી, ઇતિહાસ, વેદ-પુરાણની નથી, પણ અનુભવસિદ્ધ છે જગતમા એક પણ એવો માણસ નથી કે, માતાના ઉદરમા ઉધે મમ્તકે લટક્યા વગર જ જન્મે હોય

તથા પગુઓના, ગાયો-લેમો, પાડા, ઘેટા, બકરા, હરિણ, નમવા, રોઝ, શુકર, માઝવા અને અનેક જાતિના પક્ષિઓ વગેરે જીવોના મનુષ્યો વિગેરેના ધોગક માટે-અકાવ અને ભયકર ગીતિએ મરણ થઈ રહેલ માદ્દાત દેખાય છે તો તે બીચારા પામર જીવોના ગદ્યા ભવોના મહાપાપોનું નહિ તો બીજું શું ?

શકા જે પાપનું ફળ દુખ છે અને ધર્મનું ફળ સુખ છે, તો પછી પાપ કરનારા સુખી શા માટે અને ધર્મ કરનારા દુખી શા માટે? જેમ કે રાજા-મહારાજાઓ, માચ્છીમારો, સિકારીઓ, મામાહાગીઓ, મદિગપાન કરનારાઓ, પગ્ગ્ગીન પટો વગેરે જ્ઞાનીઓની દ્રષ્ટિએ પાપીઓ હોવા છતાં સુખ કેમ ભોગવે છે? અને મામાયિક વગેરે ધર્મ કરનારા જ્ઞાનીઓની માન્યતા મુજબ ધર્મી ગણાવા છતાં દુખી શા માટે?

સંમાધાન પ્રથમ તો ફળ શબ્દનો જ અર્થ મમજનો નોંધી ધર્મનું અને પાપનું ફળ કહ્યું છે થડ, પણ ડાવી અને પાડડા તે કદા નથીને, તો પછી વાવવાના દિવને જ કોઈ તુરંત જાડના પણ ફવ આવતા જ નથી પ્રથમ અકુરા પછી કમે કરીને રૂઝ, શાખા, પ્રશાખા વિગેરે થાય છે અને છે વે ફળ થાય ■ વગી બધા બીજો અમુક દાઈમ જમીનમા પડ્યા ગ્હે છે અને જમીન, વર્ષાદ, આતપ પવ નની અપેક્ષાએ ઉગે છે, વધે છે અને ફળે છે

આખું જગત આજે વાવેલ અનાજના આજેજ રોટવા

ખાતુ નથી એ તો આ સાન વાગેતુ આવતી સાવ ખાનાના
કામમા આવે છે ગઈ માલ વાગેતુ આ માલમા ખાવામા
ઉપયોગી બને છે, એજ પ્રમાણે ગયા જન્મોના કરેલા પુણ્ય
ચાતુ જન્મમા ખવાય છે, પટી લહે તે ચાતુ જન્મમા
ધર્મી હોય કે અધર્મી હોય, આ જન્મમા આચરેલા ધર્મ
અને અધર્મતુ ફેર હવે પછીના જન્મોમા જ મળવાતુ
તેનાથી ચાતુ જન્મમા માન-ખોગ આચરણને કોઈ દેવા-
દેવા કે જ નહિ

જેમ આ સાનનો તદ્દન બેકાર ખેડુત આવતી માવ
મહાધનવાન થઈ જાય છે, તે જ પ્રમાણે આ આવતો
ધનવાન ખેડુત આવતી સાલ બેકાર પણ બની જાય છે,
તે જ પ્રમાણે આ જન્મનો સુખી આત્મા પણ આલવ
સુકૃત ક્રમાણી નહિ જ ઠરે તો બેકાર થવાની આગાહી ગણી
ચકાય, તેમ જ આ જન્મનો દુખી મનુષ્ય પણ દાન, શીલ,
તપ, ન જમ કોઈ પણ સુકૃત ક્રમાણી કરીને મરશે તો ભવિષ્યમા
સુખી આત્મા થશે ન ભવિત જરૂર જાગી ચકાય

ઇત્યાદિ હરિશ્ચંદ્રસૂરિ મહારાજના વચનામૃતો માલગી
ગાળ વગેરે મનુષ્યોને ધર્મ ઉપર ધણે જ મદદલાવ ઉત્પન્ન
વયો, તે વખતે લઘુકર્મી મનુષ્યોને શુદ્ધેવની વાણીનો
મવિશેષ લાભ થયો અને ત્યારથી દાક્ષિણ્ય, સૌજન્ય, ધીરતા,
ગભીરતા, સત્ય, શૌચાદિ ગુણોનો સંગ્રહ થતા લાગ્યો

અને મસારની લયકરતા મમજવી શરૂ થઈ ગઈ
વિષયો ઉપર ઔદમીન્ય પ્રકટ વધુ નગરમા પણ મરુભૂતિની

લાયજાન ખુબ જ વિસ્તાર પામવા લાગી કર્મની ગુન્હાના યોગે કમઠમા બધું વિષગીત થવા લાગ્યું મનુષ્યોમાં જ્યારે ઉચ્ચગુણો વધતા જતા હતા, ત્યારે તેનું વૈર વસુદ કરવા માટે જ હોય નહિ તેમ તે ગુણોના તદ્દન પ્રતિ-પક્ષી દુષ્ટ દોષો કમઠમા ઘર કરીને વસવા લાગ્યા

મનુષ્યોમાં ક્રોધ, મન, માયા, લોભ, ઈર્ષ્યા, કામ વિકાર લગભગ મદ ઘડી ગયા હતા, ત્યારે કમઠમા આ બધા વેગ પામવા લાગ્યા હતા આમ થવાથી મનુષ્યોની પત્ની વસુધરાને દુષ્ટ કમઠે અનેક પાપ પ્રપંચોદાગ અને મવિકાર ચેષ્ટાઓ વડે સ્વાધીન કરી લીધી હતી, અને કુલની મર્યાદા અને પરવોકનો ભય ત્યાગ કરી લઘુભાઈની પત્ની અને જ્યેષ્ઠ બને જણા ધ્યેયજીવનનાચાર સેવવા લાગ્યા, આ વાત કમઠની પત્ની અઝણાએ જાણીને મનુષ્યોને જણાવી દીધી

મનુષ્યોએ આ વાત સાંભળી પણ તેને માથી ન લાગી મારા મોટા બાઈમા આ પાપ કેમજ ધરી શકે ? આર્થ [મોટાભાઈ] આવું પાપ કરે જ નહિ પરંતુ અઝણાએ આક્ષાત્ર નજરોનજર જોએલું હોવાથી ધણુજ સમર્થન કરી મનુષ્યોને ખાતરી કરવા લલામણુ કરી

ભાણીની પ્રેરણાથી મનુષ્યોએ કમઠ-વસુધરાના આચરણને ખારીકાઈથી તપાસ્યા અને અઝણા ભાણીના વચનો તદ્દન મન્યાઈથી ભરપૂર સમજાયા, આથી સજ્જન આત્મા

મજ્જુનિને ઘણું જ દુઃખ લાગ્યું પોતાના મોટાભાઈ અને પોતાની પત્નીના આવા અનાર્થ વર્તનથી મજ્જુતિતુ ચિત ખૂબ ઘવાઈ ગયું અને બોમ્બઈ મારફતે બન્નેને મુઘરવા મીડી ભવામણ પછી ખૂબ કરી

પરંતુ નિશુકતા આગ્યા મિવાય આવા અધમાધમ કૃત્યો થતા નથી તેથી જ આવા અધમકૃત્યોમા લેપાએલા પાપી છુવો અધમ કૃત્યો છોડતા નથી, એ ન્યાયથી મજ્જુતિની ભાવના અને અજ્ઞાની મહેનતતુ કાઈપણ ફલ આગ્યું નહિ.

મજ્જુતિએ પિતા-માતાની આજ્ઞા સાચવવા લાઈ અને ભાર્યાતુ ભગુ કરવાની ભાવનાથી શક્ય તેટલા બધા જ પ્રયાસો કરી જોયા, પરંતુ રાખમા ધી નાખવા જેવું નિવડ્યું અને પછી તો કમડ અને વસુધસ પછી મર્યાદા મુકી લગભગ નિરકુશપણે વર્તવા લાગ્યા

પરિસ્થિતિ ઘળી જ બગડી જવાથી મજ્જુતિથી ખમાયું નહિ અને નિષ્પાય થવાથી મકારાજ અરવિંદની પાને જઈને ઉપરની તમામ ખીના જણાવી રાજાએ પણ કમડને ખાતગી બોવાવી ઘણું જ મમળાઓ કારણ કે જૂન કાગના નરપતિઓ આવાજ ન્યાથી હતા પરંતુ પાપ પલ્લ ભયકર વસ્તુ છે, એ પેઠેવી નિકનવી અશક્ય છે, એટલે રાજાની વાત્સલ્ય લરપૂર ગીખામણ પણ અધમ કમડને જગ પણ અસરકારક ન બની

ઉપરે રાજાને અનાથાએ ઉપર સૂ હોવાથી અને કમડના અનાથારોએ મીમા ઉંવધી હોવાથી, કમડને

પકડાવ્યો. અને શરીર ઉપર મસી ચોપડાવી, ગથેડા ઉપર બેસાડી, ગામમા ફેરવાવી, ફજેત કરી, દેશનિકાવ કર્યો .

કમઠને પોતાનો આવા પ્રકારનો પરાભવ ઘણોજ લય કર જણાયો. સ્વજન પરિવાર અને ઘરબારે, ધન-માલ, મિત્રો વિના કયા રહેવું તેમ વિચારી તાપસાશ્રમમા જઈ અજ્ઞાન કષ્ટ કરનારો તપસ્વી થયો, અને અનેક પ્રકારના તપ કરવાપૂર્વક વનમા રહેવા લાગ્યો .

મરુભૂતિને જેમ લાઈના અનાવાર ઉપર અણગમે હતો તેથી પણ અનેકગુણે મોટાલાઈનો ગામમા અપયશ ફેલાયો તે અને લાડની થયેની વિડબના ખૂબજ સાવવા લાયા અને ઘોડા દિવસ પડી લાઈની તાપમ વૃત્તિના પણ સમાચાર સંભળાયા, એટલે લાઈને મળવા, શાત્રવ આપવા અને ક્ષમાપના કરવા મહાશય મરુભૂતિ તાપસ થએલા કમઠના મ્યાનમા ગયો.

પરંતુ જગત સ્વભાવજ એવો છે કે, અગ્નિને ધુમ્રાવવા જનારને પણ અગ્નિ ઘાટ આવે તો બાળી જ નામે એ ન્યાયથી અગ્નિ જેવા સ્વભાવવાવા કમઠ પાસે મહાનુભાવ મરુભૂતિ ગયા, અને પોતાની મહાનુભાવતા પ્રમાણે નમ્રતા અને મીઠા વચને, દલ વગર હમતા મુખે, અષ્ટાંગ પ્રણિપાત કરીને, વારવાર ખમાવવા લાયા પરંતુ કમઠને મરુભૂતિનું મુખજ ગમતું ન હતું તો પડી તેનું આવું વર્તન તો ક્યેજ થેનું ? એટલે દુષ્ટાશયવાલા કમઠ તાપને

બધુ એવા મરુભૂતિ ઉપર મોટી ગિલા ગળડાવીને તેના
મસ્તકનુ છુદન કરી નાખ્યું

દુર્જનકાલકર્તૃચ વ્રાતાવેર્તો સદાદરા ।

અગ્રજ માનુજ માચ નવિન્ન કતરાઽનયા

અર્થ -કાવકૂટ વિષ અને દુષ્ટ માણસ બને મગા
લાઈ હોય છે, પરંતુ આ બન્ને લાઈઓમા નાનો લાઈ
કોણ અને મોટો લાઈ કોણ? એની મમજલ્યુ અમને
[પહિન પુરુષોને] કંઈ પડી જ નથી અર્થાત્ ઝેર કરતા
પણ દુર્જન ભયકર આત્મા હોય છે

મરુભૂતિ પોતાની મજબૂતતાથી અધમ એવા પોતાના
લાઈને ખમાવવા ગયો, તેનું પરિણામ પોતાનું અકાળ
મરણ અકાળમરણ એટલું જ નહિ પણ અમાધિનો અભાવ
થવાથી કુગતિગમન થયું હતું છે કે,

“દુર્જનેન સમ સરય પ્રીતિ ચાપિ ન કારયેત્ ।

ઉષ્ણા વદતિ ચાંગાર શીત કૃષ્ણાયતે કર

અર્થ -દુર્જન આત્માઓની સાથે મિત્રતાતો નજર-
કરવી પણ થોડો મ્નેકે પણ નકર્યો કારણકે દુર્જન અગ્નિ
કરતા પણ વધારે દુષ્ટ આત્મા છે, એટલે અગ્નિ હિનો
ટોચ તો બાગવાનું કાર્ય કરે અને ઠંડો થાય તો છેવટ કાળ તો
કરે જ એમ દુર્જનની ક્ષણ મગત પણ અનર્થ કરનાર જ
થાય છે

જેમ મરુભૂતિ જેવા ઉત્તમ આત્માનું લાઈની સાથે
ક્ષમાપના કરવા જતા કુગતિગમન થઈ ગયું માટે જ જ્ઞાની

પુન્યોએ કહ્યું છે કે, કેઈ પણ ભવમા દુર્લભની સોળત મળશેજ નહિ

ભગવાન પાર્વનાથ રવામીના આત્માનો ખીજો ભવ
પશુગતિ અને હાથીપણુ

હવે પોતનપુનગનમા એકદા અરવિદ રાજાને વાદળા
ઓના અનેક જાતિના ગોઠો ભોગથી અને કણુમા વિનાગ
પામતા બેડ સસાગ ઉપર વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો
અને સપ્તાગ રાજ્ય અને અતપુરનો ત્યાગ કરી મજમ
લેવા તત્પર થયા ભાવના ભાવતા અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ
અને શ્રી ભદ્રગુપ્તાચાર્ય પાસે પ્રવ્રત્ત્યા અગીકાર કરીને
અગ્યાર અગ અને ચૌદપૂજનો અભ્યાસ કરી ગુરુની આજ્ઞાથી
કર્મ ખપાવવા સાડ એકના વિહાર કરવા લાગ્યા

શત્રુ-મિત્રમા, મણિ-પાષાણુમા, લોહ-કાચનમા, સ્ત્રી અને
મરેલા મડલામા મમલાવે વિચરતા નિરતર ઠાઉસ્સગ
ધ્યાનમાજ રહેતા અવિદ્યુનિપ્રવરને ઉચ્ચકોટીના તપ-
ત્યાગ અને ધ્યાન પ્રભાવથી ઘણી લબ્ધિઓ માટે મન-પર્યવ
જ્ઞાન પણ ઉત્પન્ન થયુ હેતુ આવા આત્મવશમા લીન
રાત્રિ-ચાર જ્ઞાનધારક બની અષ્ટાપદગિરિની યાત્રા કરવા માડ
રવાના થયા માર્ગે આવતા વિન્ધ્યાચળપર્વતની નજીકમા આવ્યા

આ બાજુ મજ્જૂતિ મળ્યુ પામીને આર્ત યાનવશથી
સમાધિના અભાવે તિર્થયાત્રુ બાધીને વિન્ધ્યાચળ પર્વતની
સપાટ ભૂમિમા મહાશક્તિવાન હાથીપણે ઉત્પન્ન થયા છે

મુનિરાજ અરવિદને વિહાર કરતા રહતામા આગરદંત નામના માર્થવાહેનો માથ ધયો હતો અને કમસર વિહાર કરતા વિન્યાયલની નજીકની સપાટી પાસે આગ્યા સાથે બધાએ પડાવ કર્યો પાણી અને લાકડા વિગેરે શોધતા માણસો આખા વનમા ફરવા લાગ્યા આ બાબુ આપણી વાતોના નાયક શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીનો આત્મા મરુભૂતિજીવ આ અટવીમા ગજરાજપણે ઉત્પન્ન થયો છે તેણે ઉપરનો મનુષ્ય સમુદાય જોયો અને એકંમ મનુષ્યો ઉપર શેષ લાવી મારવા તૃડી પડ્યો

હાથીનુ આક્રમણ મનુષ્યો ખમી રાક્યા નહિ, અને જીવ-લઈને નાશતા જ્યા માર્થનો પડાવ હતો ત્યા પહોંચવા લાગ્યા, પણ હરિતરાજે માણસોની પુઠ લીધી, અને જ્યા આગળ મતિ-બુત-અવધિ-મન પર્યાવરણ ચાર જ્ઞાનના નિધાન અરવિદ રાજર્ષિ ધ્યાનમા હતા છે ત્યા આગ્યો અને મુનિરાજને જોયા અને આક્રમણ કરવાની ઈચ્છા થવાથી મુનીશ્વર ઉપર ધસ્યો, પરંતુ મુનિરાજના તપોબળ અને આત્મબળથી હાથી ઉપર પ્રભાવ પડી ગયો અને વિનીત શિષ્યની માફક સામો ઉભો રહી એકી દસે એકી નજરે ધારીધારીને મુનિરાજને જોવા લાગ્યો મહા મુનિરાજ અરવિદ રાજર્ષિ કાઉતસગ્ગ પારીને હાથીને મરુભૂતિનો આ મા મમ જીને ધર્મ ખમાડવા સારૂ બોલવા લાગ્યા

“ મામો ગણે દ્ર ! સ્વકીય મરુભૂતિયવ કિ ન સ્મરસિ ? મામરવિદ-મૂપતિ કિ નોપલક્ષ્યમિ ?

પ્રાન્યતમનિ મરુભૂતિમવે અર્હત્પ્રણીત ધ્યાદ્ધર્મ પ્રતિપન્ન
 કિં વિસ્મારયસિ ? સ્મર સ્મર પૂર્વમથ મ્યાપદ્જાતિજાત
 મિમ મોદાજ્ઞાન મુચ્ચ ।

અર્થ - હે ગજરાજ ! તું તારો મરુભૂતિનો ભવ કેમ
 ભૂતી જાય છે ? અને મને અરવિદ રાજાને કેમ ઝોળા
 ખતો નથી ? વળી ગયા જન્મમા મરુભૂતિપણામા અરિ
 હત પ્રભુ કથિત આવકનો ધર્મ તે આચરેલો કેમ ભુલી
 જાય છે ? યાદ કર ! યાદ કર ! અને પશુ જાતિને યોગ્ય
 આ મૂર્ખાઈનો ત્યાગ કર !

મહર્ષિના વાક્યામૃતો હાથીને ખુબ જ મથવા લાગ્યા
 ગોધ કામિની, વગીકરણથી સ્વાધીન કરેલા સ્વપતિને જેમ
 ઇચ્છા પ્રમાણે ઉભો રાખી શકે છે, તેમ મુનીશ્વરના
 વાક્યોની હાથી ઉપર ખુબ જ અસર થઈ ગઈ અને હાથી
 તદ્દન સ્થિર થઈ ગયો અને વિચાર કરવા લાગ્યો

આવું મેં કયાઈક જોયું છે, આ હું શું માલગું
 હું, મને આ વાતો જરૂર કયાઈ માલજવામા આવી છે,
 આ મહાત્મા મને જરૂર પહેલાં પણ કયાય મળેલા જણાય
 છે આમ ઉકાપોહ કરતા કન્વિરને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું
 મરુભૂતિનો ભવ યાદ આયો અને આખોમા આમ
 લાવીને મહામુનિરાજના પગમા પડ્યો
 મનમા ઘણો જ મવેગ ઉત્પન્ન થયો નમારની અમારના
 સંમતઈ મરુભૂતિભવમા દુર્ધ્યાનથી ખોઈ નાખેનો ધર્મ

પાઠ આવ્યો. અને મુનિગજે પણ ખુબ જ વગવ્ય વાક્યો
પલંગાની, હાથીની સાવમાને ઘણી જ મુષ્ટ બનાવી

ગયા જન્મમા કમકંની પત્ની અડભા હતી તે પણ
ત્યાંથી મગ્ધુ પામીને આ વનમા જ હાથિણી ધર્મ છે
અને મનુષ્ય મહાભુતિ ગજરાજની સહચારિણી હોવાથી
તેણી પણ આ વખતે હાજર હોવાથી મુનિરાજના દર્શન
અને ઉપદેશથી જાતિસ્મરણ પામીને પૂર્વભવ સાથે આવવાથી
મનમા મનુષ્યજન્મ અને ધર્મનાશનો ભગાપો કરવા લાગી,
અને મુનિરાજના વાક્યો માલગવામા તટ્કીન બની ગઈ

મહાભુતિ ગજરાજ મુનિવાક્યો માલગી આવકદશાને
પામ્યો [પશુઓ પણ મુનિઓના સમાગમથી કે જાતિસ્મ
રણના યોગથી આવકપણ પામ્યાના જનમથોમા ધણુ જ
દાખલાઓ મળી આવે છે] અને જેમ બને તેમ પાપ
વગરની અને અપ પાપવાળી આજીવિકાથી નિર્વાક
કરતો રહ્યો

મુનિરાજ અરવિંદ રાજર્ષિ અષ્ટાપદ ઉપર તીર્થજીહારી
ત્યાં જ જ્ઞાનથી પોતાનું આયુ અપ વિચારી એક માસનું
જનશન કરી, કેવલજ્ઞાન પામી આઠે કર્મનો ક્ષય કરી
અવ્યાળાધ મોક્ષમુખને પામ્યા

ગજરાજ મહાભુતિ આ મા વનમા રહે છે છક-અઠમાદિ
તપ કરે છે, જીવદા પાળે છે, સૂર્યના કિન્જલથી તપેતું
પાળી અને મુખ ધામ-પાદડાનું ભણુ કરતો હાથિણીઓ

કરોડી કહુ છું હવે, કેવલધર જિન પામ,
મત થાલે મુજને હવે, હિસાના અલિલાપ

એ પ્રમાણે શુભલાવના લાવતા અને પચપરમેષ્ઠિ મહામત્રતુ ધ્યાન કરતા, મર્ષની ઉપર પણ મિત્રતા ચિત્ત વતા આયુષ્ફુલ્લ યતા મરીને આઠમા દેવલોકમાં છ સાગરો પમના આયુષવાળા મહર્ષિદેવપણે ઉત્પન્ન થયો.

અહીં આપણને સમજી શકાય તેવું છે કે, આત્માને ચડવાના માર્ગ જ લગભગ અતિ ઘોડા છે ચરેલા આત્માને પણ વચમા હજારો વિધો આવ્યા જ કરે છે શ્રી જિને સ્વરહેવોના આત્માઓને [મરૂભૂતિને પશુ થવું પડ્યું] પણ કર્મની કબજગિરિઓ નડવામા ખામી નહીં નથી. ચરેલા આત્માઓને પણ પશુગતિમા અને નરક [મહાવીર પ્રભુનો આત્મા પણ મમ્યત્વ પામ્યા પછી ગેવાર નરકમા અને એક વાર પશુગતિમા ગએલ છે] ગતિમા દેદી નાખ્યાના બનાવો ઘણા જ નોધાયા છે કમઠને મનાવવા જતા અને ખમાવાવા જતા પણ મરૂભૂતિને આક્રમિક મરણનો લોગ બની પશુગતિમા હાથીપણું લોગવવું પડ્યું છે અહીં આપણને એક એ પણ સમજાય એવું છે કે, આખા જગતના બધાજ દર્શનો પોતાના માનેતા ઇશ્વરોના કેટલીએ કહાનો હાકે રાખે છે અને તેમની એક પણ નબળી બાબત માચી હોવા છતાં માલજવી ગમતી નથી.

જ્યારે શ્રી જિનેશ્વર શાસનમા શ્રી જિનેશ્વર દેવોના આત્માઓ પણ જ્યાં સુધી કર્મોધીન હતા અને જૂલોના

મરતો માન આત્માએ અનતીવાર અનુભવ્યા છે હરેક મગ્ણોમા આર્તધ્યાન અને રોડધ્યાન જ આવ્યું છે બધા મરણમા દીનતા જ લોગવી છે પરંતુ ડયાર્થ ધર્મધ્યાન કે માત્વિક ભાવ આત્માને મળ્યો જ નથી હે આત્મના હવે ચેતી જા અને મગ્ણાદિના ભયોને ખ ખેરી નાખીને નિર્ભય બની જા

આ પ્રમાણે આત્મજગૃતિ પ્રગટવાથી આરાધના શરૂ કરી હું અત્યારે નીચે મુજબ આરાધના કરું છું મારો આત્મા મોક્ષમા બાવ ત્યામુધિ અસ્થિત દેવ તે જ માગ દેવાધિદેવ છે ત્રી વીતન્ગના માથા માધુએ હોય, તે જ મારો ગુરુદેવ છે, શ્રી વીતન્ગદેવોએ બનાવેલો ધર્મ તે જ મારો ધર્મ છે હું અરિકંત, સિદ્ધ, માધુ અને ધર્મ એ ચાવતું ગરણુ કરું છું, હું હિંમાદિ બહારે પાપ ન્યાનકોનો ત્માગ કરું છું, હું જનતના નાના-મોટા સર્વ છુનો માથે મૈત્રીભાવ કરું છું, મારે કાંઈ પવુ છવ માથે વૈરભાવ છે જ નહિ હું એવી ભાવના બાવુ છું કે, મુજને દુ ખ આપે બધા, તો પણ હું નહિ તામ, મુખ પીરમવા સર્વને, છે મારો અભિલાષ

આખી દુનીયા મને દુ ખ આપે તો પણ હું કોઈને દુ ખ ન આપુ પણ જગતના સર્વ છુનોને મુખ જ પીરમવા મારી ભાવના છે

ચોરાગી લખ ચોનિમા, વચીયા પ્રાણી જેહ,
અભાયદાન મહુને મલો, મુજથી નિ સદેહ

કરજોડી કહુ છુ હવે, કેવલધર જિન પામ,
મત થાજે મુજને હવે, હિસાના અભિલાપ

એ પ્રમાણે શુભલાવના લાવતા અને પચપરમેષ્ઠિ મહામત્રનુ ધ્યાન કરતા, ગર્ભની ઉપર પણ મિત્રતા ચિત્ત વતા આયુર્પૂર્ણ થતા મરીને આઠમા દેવલોકમાં ૥ સાગરો પમના આયુષવાળા મહર્ષિદેવપણે ઉત્પન્ન થયો.

અહીં આપણને મમજી શકાય તેવું છે કે, આત્માને ચડવાના માર્ગ જ લગભગ અતિ યોગ્ય છે ચટેલા આત્માને પણ વચમાં હજારો વિનો આબ્યા જ કરે છે શ્રી જિને સ્વરહેવોના આત્માઓને [મરૂભૂતિને પણ થવું પડ્યું] પણ કર્મની ડખવગિરિઓ નડવામાં ખામી સી નથી ચટેલા આત્માઓને પણ પશુગતિમાં અને નરક [મહાવીર પ્રભુનો આત્મા પણ મમ્યકત્વ પામ્યા પછી જેવા નરકમાં અને એક વાન પશુગતિમાં ગએલ છે] ગતિમાં દેહી નાખ્યાના બનાવો ઘણા જ નોધાયા છે કમકને મનાવવા જતા અને ખમાવાના જતા પણ મરૂભૂતિને આકસ્મિક મરણનો લોગ બની પશુગતિમાં પાછીપણું લોગવવું પડ્યું છે અહીં આપણને એક એ પણ સમન્તથ એવું છે કે, આખા જગતના બધાજ દર્શનો પોતાના માનેના હાથેવોની કેટલીએ ડકાનો હાકે રાખે છે અને તેમની એક પણ નબળી બાબત નાચી હોવા છતાં સાબળવી ગમતી નથી

જ્યારે શ્રી જિનેશ્વર શાસનમાં શ્રી જિનેશ્વર દેવોના આત્માઓ પણ જ્યાં સુધી કર્મોધીન હતા અને જૂલોના

હવે ચોથો ભવ બતાવાય છે

આ જ બુદ્ધિપતા પૂર્વમહાવિદેહમેનની સુકર નામની વિજયમાદૈતાન્ત્ર પર્વત ઉપર મહાકદ્ધિમ પત્ર તિલકપુટી ના મનીનગરી છે, તેમા બન-વિદ્યા-કલા-જ્ઞાન આદિ પુણ્યસામગ્રી સંપન્ન વિદ્યુદ્ગતિ નામે વિદ્યાધર રાજા ગલ્બ્ય કરે છે તેને તિલકાવતી નામે મહાપદ્મરાણી શુભગણે કરીને મ પૂર્ણ છે

વિદ્યાધર દપતી જેમ લક્ષ્મી અને ગલ્બ્યથી મમૂદ્ધ છે તે જ પ્રમાણે કરાઓથી પણ ભરેલા હોવા છતાં શિવાદિ ઉચ્ચ કોટીના શુભો પણ બન્નેના આત્માને ઉત્તમ બતાવી રહ્યા છે

બધી મામમીથી પૂર્ણ એવા રાજા-રાણીની દેવ-દેવી, માદક સુખમય દિવમોબ્યતીત કરે છે તેમમયમા આઠમા દેવ લોકથી આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને, મમૂદ્ધિત ગજરાતનો આત્મા અધીને, મહામતી તિલકાવતી રાણીની કુક્ષીમા ઉત્પન્ન થયો, અને પૂર્ણ મમયે પુત્રપત્ને અવતર્યો પિતાએ બાળ કેતુ કિરણવેગ નામ આપ્યું ગજકીય સુખથી પોપલ પામતા કુમારને યોગ્ય અવસરે પિતાશ્રીએ વિદ્યાન પડિતો રાણી પુરુષની ૭૨ કલાઓ, શસ્ત્રાસ્રની બધી વિદ્યાઓ અને તાનીમોનો અભ્યાસ કરાવ્યો યૌવનમા વય પામતા વિદ્યાધર પરપરામા આવેલી બધી વિદ્યાઓ ભણીને માધી પણ લીધી અને પિતા વિદ્યુદ્ગતી રાજાએ માગ કુલના ખાન દાન વિદ્યાધરની પુત્રી પદ્માવતી માથે પાણીઅહણ કરાવ્યું

અને યોગ્ય વય પામ્યા પછી, પિતાએ યોગ્ય આત્મા જાણી યૌવનપૂર્ણ કુમારને સુવરાજ પદી આપી અને ડેટવોડ કાળ ગયા પછી રાજાને પોતાની વૃદ્ધાવસ્થાનું જ્ઞાન ધ્યુ, અને શુભ તિથિ-વાર-નક્ષત્ર-કરણ તથા ચંદ્રનો યોગ પામીને કુમારને રાજ્યાસન આપ્યું, અને રાજા-પ્રજાને ઉચિત ધણી શિખામણો આપી, સુગુરુનો યોગ પામી રાજા વિદ્યુદ્ધતિ એ હીક્ષા અગીકાર કરી અને દોષ વગરનું નિકરણ યોગે શુદ્ધ સજ્જમ આરાધી પ્રાન્તે જનશન આદરી-સર્વ-કર્મ સુચકરી મર્વજા બની મોક્ષ સ્થાન પામ્યા.

આપણી કથાના નાયક શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વમીના આત્મા, વિદ્યાધર કિરણુવેગે મર્વ વિદ્યા પ્રવીણ બની વિદ્યાધર રાજાઓનો પણ રાજા બની, નીતિ અને ધર્મમય રાજ્યને લોગવતા કેટલોક વખત વીતાવ્યો.

કર્મની વિચિત્રતા તો જુઓ આ સમાગ્રમાં રહેલા બધા આત્માઓ આત્મત્વજાતિએ સરખાજ હોવા છતાં, બધા છતાં જ્ઞાનાદિ અનતગુણોથી ભરેલા હોવા છતાં, કર્મોની તારતમ્યતાથી આત્માઓને અનેક જાતિના અવતારો લેવા પડે છે અને પોતાનીજ મહામૂર્ખતાના યોગથી બાધેલા કર્મને વશ બનીને, નરક અને પશુગતિના દુઃખો લોગવવા પડે છે, આત્માઓની એક પણ ઇચ્છા કામમાં આવતી નથી એક અવસ્થામાં, સુખી આત્મા, બીજી અવસ્થામાં મહાદુઃખમાં દુખી જાય છે સુખમાં ગરકાવ બનેલો એક

અનસ્થાનો આત્મા, બીજી અવસ્થામાં અત્યંત દયામતો
અને રાક બનેલો જણાય છે

આ કાવના વર્તમાન ઇતિહાસમાં પણ આવે દાખલા
ઘણાજ મળે છે

બાણુ લખખ માલવ ધણી, મૂજ નરેસર રાય,
રાક બની ઘર ઘર વિધે, ભીસા માગણુ જાય. ૧
ભાવિ દેશ અઢારનો, કુમારપાલ ભૂપાલ,
પાપોદય પરભવતણે, ભટકયો થઈ કેગાલ, ૨
પરમભક્ત પ્રભુવીરનો, જિનશાસન શૃંગાર,
કર્મોદય કેદી બન્યો, ધર્મી ભલામાર ૩

બાણુ લખ માવવાનો માલિક મૂજરાજ ભિખારી
બનીને જુડા હાવે મરણ પામ્યો ક્ષાયિક સમ્પત્તિનો ધણી
અને પ્રભુ મહાવીરનો પરમભક્ત શ્રેણિકુરાજ પોતાના જ
પુત્રના કેઠખાનામાં ગોધાધને મળીને શરણ થયો રાજા-
કુમારપાલ જેમને છે ૧૧ ત્રીસ વર્ષ મહાન મહાત્માની
મામત્રી ભોગવવાની તક સાપડી છે, તે કુમારપાળ વચની
વયમાં લગભગ ૨૫ વર્ષ મહાકેગાળ દશામાં આધીને
અતિ વિદ્વજ્ઞાઓનો ભોગ બન્યો હતો એટલે કર્મની
ગર્હનતા અજ્ઞ છે કર્મણુ કોકડુ ઉકેવવાની શક્તિ
કોઈ વિરલ આત્મામાંજ પ્રકટ થાય છે આપણા ચરિતનાયક
ભગવાન આમ્વંત્રણના આત્માને પણ દુષ્ટ કર્મોએ પશુપણુ
અપાળ્યુ પણ ભવિત ચતાની અનુકૂળતા થવાથી, શુદ્ધ શુભ

ખાનગી આત્મામાં મહાનુભાવતા પ્રકટેલી હોવાથી, પશુ
પણામાં પણ આરાધના મદદગાર થઈ અને દેવપણું અને
વેદાધર નૃપપણું પણ પ્રાપ્ત થયું

વિદ્યાધર રાજા કિરણુવેગનો સુખમય નીતિમય અને
ધર્મમય કાળ પસાર થતા એક દિવસ પોતાના નગરના
ઉદ્યાનમાં મુવિસ્તિત ગીતાર્થ આચાર્ય મહારાજ પધાર્યા
અને વનપાળે તે વધામણી આપવાથી રાજા કિરણુવેગ
પરિવાર સહિત મોટા આડબરથી આચાર્ય લગવતને
વહન કરના ગયો

પાંચ અભિગમ સાંચવવાપૂર્વક વહન કરીને રાજા
ઉચિત મ્થાને બેઠો અને શુભમંદ્યતન્ત્રએ યોગ્ય છવ
જાણીને સમારની અમારતામમ દેશના આપવી શરૂ કરી,

“પુનઃમિત દાગ તનુ, માત તાત ઘર કામ,
પુનઃ નાગથી તે મહુ, વિપરીત થાય તમામ ૧
હવા દવા વેગો અને, પથ્ય બ્રહ્મા પરિવાર,
પુનઃ નાશ થઈ જાય તો, નહિ બે રક્ષણહાર ૨

તથા પૂર્વમુનિવરો પણ દુઃખાને છે કે,

ના તરુસ્ય પ્રિય કશ્ચિત્, ન રુદમ્યા કોપિ ઘહત્તમ
નાપ્તો જરાયા કોપ્યસ્તિ, યૂય તદપિ સુસ્થિતા ॥૧॥

અર્થ - યમરાજને કોઈ નજો નથી લક્ષ્મીને કોઈ
હાવો નથી જરા [ઘડપણ]ને કોઈ કુદુબી નથી, તો પણ
છે જગતના ઉત્તમ છો તમે કેમ બેદરકાર રહો છો

ઇત્યાદિ અનેક વૈરાગ્ય વચનો મુનિરાજના મુખથી માલગીને રાજા કિણ્વેગને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો અને પોતાના પાટલીકુમાર ધરણ્વેગને રાજ્ય આપી, મોટા આડબરથી નામન-પ્રભાવના કરીને, સુગુરુ પાને પ્રવ્રજ્યા અગીકાર કરી અને કર્મશય નિર્મૂલ કરવા માટે ઘણીજ માનધના કંવા લાગ્યા, તથા મુગુરુનો વિનય-વૈયાવચ્ચ કરવાપૂર્વક શાન્તોનો અભ્યાસ કરી ગીતાર્થ થયા

શિક્ષા ગીતાર્થ એટલે શું ?

સમાધાન - કાલે વિણ્વે બહુમાણે આદિ જ્ઞાનના આઠ આચાર માયવવાપૂર્વક પોતાની યોગ્યતા વડે શુભ મહાગજ પાસેથી સૂતાર્થ પામે છે ત્યારપછી ઉત્તમર્ગ-અપ વાદના અનેક પ્રમગો પ્રાપ્ત થાય તેમાથી પમાર થાય છે તથા બીજા પણ અનેક દર્શનોનો અભ્યાસ કરીને મપૂર્ણ પરિપક્વ બુદ્ધિ થયેના મહાશયોને શુભમહાશય સર્વ સૂત્રો ભણવા-ભણાવવાની રજા આપે છે અને મમુદાયના રહીવ બનાવે છે, તે આચાર્ય ગીતાર્થ કહેવાય છે

હવે કિણ્વેગ મુનિ શુભઆજ્ઞા પામીને એટલી વિહાર કરતા આદ્યશમાર્ગે પુકરવરદિપમા પધાર્યા આ બાલુ કમઠના જીવ કુર્કટમર્થે ઘણી હિનાઓ કરી, અનેક પાપો નેવી મણ પામીને, ધુમપ્રભા નામની પાત્રમી નરકમા ના દીપણે ઉત્પન્ન થયો અને ૧૭ સાગરોપમ સુધી રૌરવ દુષો ભોગવીને ત્યાથી મરીને પુકરવરદિપના હિમાચલ પર્વતની શુદ્ધમા રૂપી પણ મહાભયકર મર્ષયો ઉત્પન્ન થયો, અને

અનેક પ્રાણીઓના સક્ષણ કરતો, નિરકુશપણે વનમાં ભટકતો ત્યાં આગળ કિરણુવેગ મુનિરાજ ધ્યાનમાં ઉભેલા છે, ત્યાં આવ્યો અને મુનિરાજની ઉપર તેની દષ્ટિ પડી, કે તુરંતજ ગયા જન્મના દુષ્ટ સંસ્કાર જાગૃત થયા અને મુનિ શ્વર કિરણુવેગ ઉપર તૂટી પડ્યો, ને વિષ વ્યાપ્ત દદ્દાઓ વડે શ્વાતની માફક ઘણી જ રાત્રે હરા કરીને, વિપત્તિ ખુબ વમન કરીને ચાલ્યો ગયો.

ધ્યાનમાં ઉભેલા મુનિરાજે સર્પનો ઉપસર્ગ આવેલો જાણી, આરાધના શરૂ કરી ચારે આકારનો ત્યાગ કરી, ચારેત્ર શરણ કરી, પાપસ્થાનને ત્યાગ કરી, મર્દી જીવોને ખમાવી હરા કરનાર સર્પને પણ મિત્રત્વ માની સુકૃતની અનુમોદના અને દુષ્કૃતની નિન્દા કરી શુભ ભાવનાઓમાં આશ્રિત થઈ નમસ્કાર મહામંત્રનું ધ્યાન કરી, મહાધિપૂર્વક કાનધર્મ પામી, ૧૨માં દેવલોકે રર સાગરોપમના આયુષવાળા દેવ થયા.

આ બાજુ કુંભકનો આત્મા સર્પ, મહામુનિરાજનો ઘાત કરીને ઘણોજ ખુશી થતો અને બીજા પણ અનેક જીવોના ઠેગીઆ કરતો, પોતાના પરાક્રમમાં પુલાતો, રૌદ્ર ધ્યાનમય જીવન વેઠકાવતો, આયુષ પૂર્ણ થતા કાલધર્મ પામીને, છટ્ટી નરકમાં નારકીપણે ઉત્પન્ન થયો.

એ પ્રમાણે શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીના ચોથો-પાંચમો એમ બે ભવ કહ્યા.

હવે વજ્રનાભ રાજા તરીકેનો શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનો છઠ્ઠો ભવ લખાય છે.

આ જ જુદીપના પશ્ચિમમહાવિદેહમાં મુગધિ નામની વિજયમાં દેવપુરી જેવી શુભકરા નામની મહા નગરી શોભે છે તે નગરીમાં અનેક ગુણગણાલક્ષ્મી અને મહાલાભ્ય નિધાન વજ્રવીર્ય નામનો રાજા રાજ્ય કરે છે તે રાજાને જાણે સાક્ષાત્ લક્ષ્મીનો અવતાર જ હોય નહિ ? તેવી લક્ષ્મીવતી નામની શીવાદિ અનેક સદગુણોની ચંદ્ર સમાન મહાપદ્મરાણી છે રાજા-રાણીને દેવ જેવા મુખો ભોગવતા આખના પનકારાની પેઠે ઘણું કાલ ગયા પડી તે લક્ષ્મીવતી મહારાણીની કુક્ષિમાં છીપમાં મોતીની પેઠે બારમાં દેવલોકથી આવીને કિરણવેગનો આત્મા ગર્ભપણે ઉત્પન્ન થયો

પુણ્યાત્માઓ ગર્ભમાં આવે ત્યારે માતાઓને સ્વપ્ન પણ સારા આવે છે અને વિચારો પણ ઘણાજ પ્રશમનીય આવ્યા કરે છે, તે ન્યાયે ઉત્તમ સ્વપ્ના અને ઉત્તમ દોહ લાઓપૂર્વક લક્ષ્મીદેવીની કુક્ષિથી પુણ્યવાન પુત્રનો જન્મ થયો મહોત્સવો અને વધામણીઓ કરવાપૂર્વક કુમારનું વજ્રનાભ એવું નામ આપ્યું

ધાવમાતાઓ અને નેવકવર્ગથી લાવનપાવન કરાતો કુમાર વજ્રનાભ બા યવયને વળવી યૌવનવયને પામ્યો જાણે મોહરાજાએ દેશવટો આપ્યો ન હોય ? તેમ ઉત્તમ પુરુષોને શોભાવે તેવા ગુણના મમુદાયો કુમાર વજ્રનાભમાં આવી વસવા લાગ્યા, અને પિતાએ કુમારને સંપૂર્ણ યૌવન વય પામેલો જાણીને વય, ગુણ અને કપાદિ સપ્તાંગ

દેશના રાજા ચક્રવર્તીની પુત્રી વિજયાની માથે પાલી-
અહલ કરાવ્યું આમ સમાજની કીડાઓમા કુમાર વજનાખનો
કુમારદશામા કેટલોક કાળ વ્યતીત થયો

તેવામા પાતાના નગર પશ્ચિમમા ગ્રીનાર્થ જેના
નાર્થ પધાર્યા વજનીર્થસભા વદન જવા ગયા દેશના
સાલગવા બેઠા સૂરિ મહાનજ દેખારે છે કે,

ભાગ્યો! આ આજો તારા ચારગતિમા વહેચાયેલો
છે, અને ચારે ગતિ હુ ખતી છવોળ્ય ભરેલી છે

નારકીમા

અદિહનિમોહનમોક્ષ નથિમુદ્દ દુષ્પ્રમેયપદિવદ્ધ ।

જ નમ્યે નેરવિયાણ અદોનિમ પદ્મમાણાણ ॥ ૧ ॥

અર્થ નારકીમા રહેલા જીવો નારક કરેનાય છે,
તેમના આયુ મનુષ્યો કરતા કોડો-અખને શુભા મેળા દાય
છે તેના સમગ્ર આયુષમા નારકી જીવને આખ મીચી
ઉલાકના જેટનીવાળું પણ શુભ હોતુ નથી પરતુ પરમા
ધામિએ કરેલા, મેરુસ્થભાવથી થએલા, રાગોના સપકથી
ઉપજેલા પુકળ દુખો હોય છે

શક્ય નુજ, અને હુ ખનો અભાર એ બે એક જ છે
જીવ કહેવાય છે ?

અમાધાન નાને જીવ છે જીવો, ગેત્રવિયોગાગ્નિના
સહભાવને હુ ખ કહેવાય છે, જેમ ગરીબા રોગ ઉત્પન્ન
થવાથી હુ ખ થાય છે, પુનાદિના મરણાદિથી-વિયોગ થવાથી

હું ખ ધાય છે, ખાન-પાનનો નાશ થવાથી-અભાવ થવાથી
 હું ખ ધાય છે અને વિવામો વગેરેની પ્રાપ્તિ, કેવલ, નૃપત્વ,
 ધનાઢયત્વ આદિની પ્રાપ્તિ મુખ કહેવાય છે એટલે ઉપરોક્ત
 રોગ-વિયોગાદિનો અભાવ અને મામત્રીના મદલાવતું મુખ
 ઉપચારથી જુદા લખાય છે તેથી નાન્કીના જીવોને સદા
 કાળ હું ખોનો સદલાવ જ હોય છે અને ખાન-પાન જેવી
 વસ્તુનું પણ મુખ ટોતું જ નથી ના કીના જીવો મનની
 વેદના મુખ જ ભોગને છે તેમના શરીરમા હનરો-હાખો,
 ઠોટા રોગો આવું જ રહે છે નાન્કીના જીવો પગ્ગપર વૈદો
 સભાગી લડાઈઓ કર્યા જ કરે છે, એટલે પગ્ગપરના ઝગ
 ડાથી મર્જકાગ સળગેવા જ નહે છે નાન્કીના જીવોને
 પરમાધામી દેવો જુદી જુદી વ્યવસ્થાઓથી હું ખો દીધા જ
 કરે છે જેવની લગનાન પણ નાન્કીનું મૂર્ત્તુ હું ખ વળવી
 શકતા નથી

પશુગતિ પણ મહાદુ ખની ખાણ છે

પતુઓને ગત-મહાગતઓ અને ધનવાન નિનકત્રોકો
 માસ ખાવા માટે ઘણી કદર્થનાઓ આપીને મારી નાખે
 છે બધી જાતિના અનાથ લોકો મુમનમાન, ઠાકરડા,
 કેાગી, સીવ, પાઘરી, ધારીયા, ખારીયા, બજાણીયા, રજપુત,
 પાન્ગી, ખોન્દ, મેમણ મુમના, વહોગ, માર્કીમાર, કાડી,
 સિંધિ વગેરે અનેક જાતિઓ પ્રાય મામાડાર ઉપર જ
 રહે છે, અનાથોના બધા દેશો, તમામ જાતિના જીવોનો
 નાશ કરીને પોતાની બધી જરૂરીયાતો પુરી કરે છે, જેમકે

મોટા ભાગની દવાઓ પ્રાણીઓના નાશથી બને છે બધી જાતના પક્ષીઓના ઈંડા અનાર્થે ખાવામાં વાપરે છે ખારેમાસ સ્ત્રીમરો, વડાણો અને મનુષ્યવાઓ લરીને માંદ લાઓને અનાર્થ લોકો લઈ જાય છે માર્ગડાઓનું ખાતર કરે છે જવાઓના અખતરાઓમાં હાલરો લુવોનો નાશ કરાય છે એક વાઘ-દીપડો પકડવામાં નેકડો બક રાઓનો નાશ થાય છે દેવીઓને પાકા-બકરા અને વેદાના બધીજાન અપાય છે અનાર્થ જાતિઓના વિવાહ વગેરે વિલામોમાં ખાપડા અંગ્રોન લુવોના નાશ કરી ઉગાણીઓ ઉડાવાય છે મુમવમાનો બકરાઓને મારી નાખીને ઈંદોના તહેવારો ઉજવે છે, જેમાં કોડો બકરા અને હાલરો ગાયોની કુશબાનીઓ અપાય છે

પશુઓ બિચારા રોગથી સીમાય તો તેની દવાઓ કોઈ કરતું નથી હુખાળ વગેરેમાં ઘાસ અને પાણી ખી-કુલ મગતા નથી દીવસો મુખી લુધા-તૃષા લોગવી ટાટીયા ઘમ્મીને મરણ પામે છે, તેમાં વળી અનાર્થ લોકો કતન કરીને આનંદ પામે છે

કુતરા, ગધેડા વિગેરે પરસ્પર લડીને લોહી છુટાણ થાય છે શરીરમાં ક્રીડા પડે છે, જોનારને મૂંઝરી આવી જાય તેવી ભયંકર વેદના દેખાય છે બધી જાતિઓમાં ગર્ભાવાસની અમદા વેદના સાક્ષાત્ સમજી શકાય તેવી છે

હરિણ, મસલા વગેરેને, ઉદરડા, ખિજકોલી વિગેરેને, સિંહ, વાઘ, બિલાડી, નોખીયા, સર્પ વિગેરે ગોતતા જ ફરે

છે ઘણી જાતિના ચારપગા જનવરો ફક્ત મામાહાર ઉપરજ રહે છે બધી જાતિના સર્પ પ્રાય ઉદરડા, ખલા, ઠાકીડા, પક્ષીના ઈંડા વિગેરે ખાઈને જીવે છે, કા ડા, સમળી, ગીધડા, ગકરો, બાજ, સીચાણા વિગેરે પક્ષીઓ નાનાપ્રકારના જીવતા જીવોને ખાઈને જીવન-નિર્વાહ ચલાવે છે

હરિયામા રહેનાર મગર તથા મોટા માછલાઓ નાના માછલાઓનોજ શિકાર કરીને જીવે છે બીજા પશુ જલચર પ્રાણીઓ નિર્જલ બીજા જલચરોનેજ ખાય છે બધી જાતિના નાના-મોટા અજગરો મોટા પ્રાણીઓને અને માણસોને પણ ખાઈ જાઈ છે ભારેડો પણ પ્રાય મોટામોટા પ્રાણીઓનું ભક્ષણ કરી જાય છે જલમનુષ્યો પણ મામાહારથી જીવે છે, ગીરોધી, કાઠીડા વિગેરે ઝીણાજીવો પણ કીડા ખાઈને જીવન ચલાવે છે

ઉપર મુજબના મામાહારી બધા જીવો અન્યને દુ ખ આપી પોતાના પિડને પોતીને ઘણાજ હરખાય છે પોતાને મહાન ભાગ્યશાલી સમજે છે પરંતુ તેને સ્વપ્ને પણ વિચાર આવતો નથી કે મને પણ મળ્યું આવશે, મારા આત્માને પણ શેરને માથે સવા શેર જરૂર મળશે, મને મારા પ્રાણ બહાવા છે એમ બીજાને પણ પોતાના પ્રાણ જરૂર બહાવા હશેજ, મારા શરીરમા કાટો કે સોય ખમાતી નથી તો બીજાના શરીરે ભાલા-બહુલ કેમ ખમી શકાશે, આવા વિચાર ન આવવાથી પાપ કરનારાઓને કપારી આવનાને ઘડલે બહા દૂરી આવે છે

તેથી જગનના પ્રાણીઓ શક્તિનો મનુષ્યોગ પરોપ
 ઠાર કરવાને બદલે શક્તિનો દુરુપયોગ પરદોહ દગીને
 મહાભય કર પાપ બાધીને નરકાદિ ભયકર ધ્યાનોમા મહા
 દુઝો ભોગપ્રવા આપ્યા બાંધ છે

પશુના દુઝો કોઈને ધ્યાનમા બને ન આવના હોય
 પરંતુ પશુઓ બિચારા મરવાના ભયથી કતીને મરણના
 સાધનો હેખીને નાળી બાંધ છે ઉદરકા વિગેરે બિચારીના
 મુખમા પકડાયા પડી પણ હવે ત્યાં મુખી ચીનો પાડે છે,
 મર્જના મુખમા દેડકા ચીનો પાડે છે, મિલના મુખમા
 બડરા, હનિલુ, નમવા ચીનો પાડે છે બાલ-લાલા કે ગોળીથી
 વિધાએલા છોડે હવે ત્યાંમુખી કાગમા પોગા પાડે ॥
 કમાઈની તવવારથી કંપાતા પ્રાણીઓ જગજાગ કરી મૂકે છે

મમુદ્રના કિનારા ઉપર અઘણા કરવા ઝીણા નાના-મોટા
 માદના ઉકમતા પાણીમા બાફવામા આવે છે અને કડ
 કડના તેવમા તળાય છે, તે પ્રાણીઓ કાળી ચીસ પાડે છે
 આપણે માલગીએ તે આપણી છાતી ફાટી બાંધ તેનો ભય
 કર કળકળાટ સભળાય છે

પાપી મનુષ્યોદ્રારા મોટા-મોટા તાવડા-તપેલા
 પ્રાણીના ઉકાળીને તેમા કુકડા વિગેરે હવના પક્ષીઓને
 બાળી નાખવામા આવે છે, તે બીચારા નિગધા પ્રાણીઓ
 ઘણા તરકડાટ નાચે છે, પણ અધર્મી માયાહંસીઓના ગજ
 વેડના ડોકર ચિત જતપણુ સીબતા નથી

વગી ગિકારીઓદ્વાગ કે હિમક સિહ વિગેરે પાપી
 હવોદ્વારા માત્ર ન ખાએલ હરિણી વિગેરે નારીજાતિના
 નાના નિરાધાર ગમ્યાઓ । ધાવણુ-પાલણુ વિના ચીનો પાડી
 મળણુ પામે છે

પશુગતિના હવો બે-ઇન્દ્રિય, તે-ઇન્દ્રિય, ચૌગિન્દ્રિય
 અને અમલી પાંચેન્દ્રિય આ બધા હવો પણ પરસ્પર
 મશગલ હોયે અશક્ત હવોને ખાઈને-ગુજરાન ચલાવે છે,
 એટલે મારણુ અને મરણુ એ રીતે બધા હવો કાળ
 વગાવી રહ્યા છે

મરવા કેઈ ભાવ તે કયાં, કેઈકે મારણુ કાજ,
 શતગ ગત્રુ ઉભા ઠંઠી, લુટી પોતાની કાજ
 પિંડ પોતાના પોપવા, નાશ કયાં બહુ જીવ,
 દુખ આપી બહુ અન્યને, પામ્યો હર્ષ અતીવ

ઢેલકાક પશુઓ જિયારા મોટા જગલોમા રહે છે
 મોટા મોટા પકાટોની હાનમાળાઓમા વસે છે, ત્યાં પણ
 તેમને વાઘ, મિહ, દીપડા, ચિત્તા, માનજ વિગેરે ગિકારી
 પ્રાણીઓ આવીને મારીને ખાઈ જાય છે

કેટલાક જિયારા નિર્ભય હવન હવતા હોય ત્યાં
 અકસ્માત અગ્નિ લાગે છે તેમા ચારે બાજુથી મળગેલા
 મહા ભયકર દાવાનગમા મિહ, હાથી, વાઘ, દીપડા, ચિત્તરા,
 માવજ, વાનગ, શિયાળ, ગિવાડા, રોઝ, ખચ્ચર, વનની
 ભેસો, ગાયો, ભુક, હરિણ, મમવા, અજગર, મર્ધ, નોળિયા,

ડોન્ડા, ફોર, ખીસકોલી, પાળવા—વદનધો, કાકીડા માઠા વિગેરે જમીન ઉપર રહેનારા તથા જોડ, દર, ખીલ જના રીને વસનારા પ્રાણીમાત્ર બિચારા સડો—બુમો, ચીમો પાડીને બગીને ભગ્મીમૂલ વધે જાય છે

આવા જનારો વામદા વિગેરેના મોળ વનોમા અને મોઢા પહાડોમા લગભગ ઘણી વાર જને છે લીવ વિગેરે હિમક જાતિઓ ધર્મના નામે વનો અને પહાડોમા અગ્નિ મળગાવે છે કેઇક કુતૂહલી શિકારીઓ અને યવનરાજીઓ પણ પોતાની રમતની ખાતર મોટા વનો સળગાવી હજારા પ્રાણીના પ્રાણોની અગ્નિમા આદુતિઓ અપારે છે

કહેવાય છે કે, એકવાર બાદશાહ અકબર અતિ તોફાનના થાળે ચઢીને લાહોરની પારેના એક જંગલમા ૫૦ હજાર માણસોને શેકીને ાશ માધુલના ઘેરાવામા એક મામ સુધી બધી જાતના પશુ એકઠા કરાવ્યા હતા અને પડી ઘણા સૈન્યપૂર્વક પાચ દીવસ સુધી તરવાર, જાવા, ખરછી, બહુક, બાણોગડે મહાભયરે શિકાર ખેલાયો હતો તેમા કહેવાય છે, કે લાખો પ્રાણીઓને કાપી નાખવામા આવ્યા હતા, આરો શિકાર અત્યાર પહેલા દોડ્યો ત્ર્યો નહિ હોય, એવી નામના મેળવના અકબરનુ આ પગલુ હતુ વગી અકબર દરરોજ ૧૧ શેર ચકવાની છલો ખાતો હતો સમજી શકાય છે, કે કેટલા ચકવાના ભોગે ૧૧ શેર છલો ઘલી હશે અને આ રીતે પ્રતિવર્ષ ૧૦-૧૨ મણુ છલો એકવા અકબરને ખાવા ભેક્લી હતી, તો બીજા દેહેદારો

અને અધિકારીઓ-કુમારો, બેગમો વિગેરે કંઈવા છવેના પ્રાણ લેતા હશે

આવા વર્તનાથી નમજી શકાય છે, કે આખી દુનિયાના અનાર્યો અને ઘણા ખગ આર્યો પણ પશુઓને મારી નાખવામાં અને મામાકાર કરવામાં જરાપણ પાપ માનતા જ નથી

વગી કેટલીક પશુની જાતિઓ એવા અવભાવની હોય છે કે, એ જ નહીં, અનેક માદાઓને લોગવે છે જેમકે વાદગ અને હાથીઓ તેઓ એકેક ૫૦, ૧૦૦, ૨૦૦, ૫૦૦, નારી જાતિની માવિદ્રી ધરાવે છે અને તે મુખ્ય વાનર પોતાની વાનરીઓના જન્મ પામતા બાવ વાદરને મારી નાખે છે બસ, તે જ પ્રમાણે યૂથાધિપ હાથી પણ નૂતન જન્મેલા બાનક હાથીને મારી નાખે છે મોટા થએલ બાન-વાનર યૂથાધિપ થઈ જાય તો મને નમાડી તે ધૂધનો માલિક બની જાય, એ જ વિચારે હાથી પણ બાળ-હાથી બચ્ચાને મારી નાખે છે

ઉપરોક્ત વર્ણનથી નમજી શકાય છે, કે પશુઓને પોતાના માતા-પિતાનો ભય, વનના પ્રાણીઓનો ભય, વનના દાવાનગનો ભય, વનના શિકારી પ્રાણીઓનો ભય અને મનુષ્ય શિકારીના ભયો તોવાઈને જ રહેવા હોય છે

ઉપરાંત પાકરક્ષણ વિગેરે 'બાનાઓ' નીચે-જમીન દારો અને જેડુતો તરફથી રક્ષક માણુનો રાખી, અખાવીને

ગોફળ, તીર-કામથ અને ગોળીબારવી પણ હનરા-લાળો-કોરા માણીઓને ઠાર મારવામા આવે છે

વળી પણ જીવો બિચારા જ્યારે છે ત્રી વયમા મરવા પડે છે ત્યારે પણ જ્યાં હોય ત્યાં નિધાન પડાય છે કોઈની મદદ તો હોય જ શાની ? એક દિવસ, બે દિવસ, ત્રણ દિવસ કે દિવસો સુધી ત્યાં જ પડ્યા રહીને, ભુખ અને તન્સ ભોગવીને, તડગ-ટાઢ ભોગવીને, કીટી-મકોડા, માખીઓ-મચ્છરના નાસ ભોગવીને મગડા, મમળી, ગીધડા વિગેરે દુષ્ટ પક્ષીઓના નામ ભોગવીને મારજી, વાધ, ખીવાડા શિયાળા વિગેરેના આક્રમણો મકન કરીને કાગી ચીરો પાડીને મરે છે કેટલું લખી શકાય ! પશુવતિના હુ ખનુ વર્ણન કરતા પાના ભરાય તો પણ સમુદ્ર પાને બિન્દુ તુલ્ય છે

હવે મનુષ્યગતિ વિચાડીએ

ક્રૌ પ્રથમ ગર્ભાવાસમા નવ માસ સુધી લોહી-માસ, ચરખી વગેરે સાત ધાતુ અને વિદ્યા, પેશાબની ખાણમા માતાના પેટમા, હાથા મમ્તકે લટકીને લયકર દુખ ભોગવવા પડે છે, તેમા કેટલાય આત્માઓ અધુન આસુપે ગર્ભમાજી મરણ પામે છે, કેન્દ્રીએ કુલટા, અધમ સ્ત્રીઓ, વેશ્યાઓ, વિધવાઓ, વૃધાકુમારીઓ અને પ્રેરિતભર્તૃગણો [વર્ષોથી પતિ પગ્દેશ રહેવા તેવી સ્ત્રીઓ] જેઓ અનાચાર પેરી જર્જવતી થાય છે, તેઓ અનેક જાતના ક્ષારોનું નેવન કરીને ગર્ભપાત કરે છે ઢવાખાનાઓમા અને વૈદી દ્વારા ગર્ભપાત કરાવે છે

વડી પૂર્ણમાને પ્રનવ ધાય ત્યાર પોતાના પાપાચાને
 હાકવા સાડ નાના બાળકોને કેટલીક કુવડાઓ હવતા જ
 જમીનમા દાટી નાખે છે, કેટલીક ઉના ધખધખતા પાણીમા
 બોગી મારી નાખી જમીનમા દાટે છે, કેટલીક કુવડાઓ
 શૂન્ય ધ્યાનમા કે શાસ્ત્રમાર્ગમા કે ધર્મધ્યાનમા તુરતના
 જન્મેતા બાળકોને છોડી દે છે, આ રીતે મનુષ્યજાતિમા
 ગર્ભાવામમા હવને મજાદુખ અને મહા જોખમ વેડીને
 જન્મ થયા પછી પણ કોઈની માતા મરી જાય છે કોઈનો
 પિતા મરતુ પામે છે, કોઈક બાળક પોતે જન્મ પામીને
 રોગમા રીજાય છે, કેટલાક તદ્દન બા યસ્યમા અધુરા
 આયુષથીજ બિચારા માનવ જન્મનો ફેરા વેડફી મરીને
 પશુ આદિ ગનિઓમા આ યા જાય છે

આમ બાળ્યાવસ્થામા હરિયાની વટાણની મુમાફરી
 જેવી, અનેક મુઝવણો વટાવીને આત્મા ધીવનવય પામે છે,
 એવે ગયા જન્મના અને બાલ્યવયના ગર્ભાવામના ડુ ખો
 તદ્દન ભૂતી જાય છે અને પાછા પાપો ભેગા ઠરવાનો
 ઉન્માદ શરૂ થાય છે તેમા પતુ મૈ પ્રથમ પાણીચડાના
 વિચારો અને વિચારોનુ આદોલન ગરૂ થાય છે પોતાને
 અનુરૂપ મહંચરની ગોત ગરૂ કરે છે

શ્રી-હવન.

માત્ર શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાશ્વતમા, ઉગતિ પ્રજામા
 સારા સમ્કાન્ પથ્યા હોય તેની તાતને અલગ રાખીએ તો મોટા

ભાગે સીંછવન અતિ પગપિન દગામા પમાડ થાય ■
રાજ્યના ગુન્હેગાર કેદીઓ કરના પણ મ્નીઓ બિચારી
મહાલયકર પરાધીનદશા ભોગવે છે

જેમકે, મનુષ્યો, બહુ કોંધી અને ઘણા માની હોય
છે, તેઓ બિચારી પોતાની પત્નીઓ ઉપર ઘણાજ ત્રાસ
ગુજારે છે તેણીઓ ભે કાળી, કદગપી હોય, માદી, દુબળી,
બેટાન, અપ બુદ્ધિવાળી હોયતો હિંમત પતિના મુખની
સરસની-ગાળો સાબળ્યાજ કરે છે પશ્વી-પચ્ચામ ગાળો,
મે-પાચ ઠોઠ-થપાડ કે મુખ-તમાચા તો લગભગ રોજનો
રિવાજ બની ગયો હોય છે

બિચારી ગરીબ અમળાઓ પતિને ગણ રાખવા ઘણી
બુવામી અને ખુશામત કરે છે, પણ અધમકોટીના ગુહાઓ
બિચારી અમળાઓને સતાવવામા જ આનંદ અનુભવે છે,
તે અમળાઓ એક ટક પૂર્વ ખાવાનું પામતી નથી
તેણીનું ચિત્ત બારેમાસ બળેતું-સળંગેતું જ રહે છે

પતિકેવનો જે બાંધને ગાન હોય, તેને ઘણું કીને
સામુ-નણુદ ઠે દેરાણી-જેઠાણીની પણ મહેરબાની હોતી
નથી તે બિચારીની રાન-ફરિયા ઠોઠ સાબળનાર હોતું
નથી એટલે પત્રી તેના ઉકળેન ચિત્તને ઠારવા સાડ દિવા
સો તા આપેજ ઠેણુ, અને દિવસ ઉગે અને જાગે
ત્યાથી જન શરૂ થાય છે આજો દિવસ વેચાતી લીધેની
ગુલામડીની માફક અથવા પગારદાર રાખેલી નોકરડીની માફક
ઘરનું કામ કર્યા કરવાનું હોય છે, છતાં કામ કરતા વાગ

લાગી જાય, જરા સારૂ-ખોટું થઈ જાય તો ગાળો અને વખતે મારની પણ વાનગીઓ ચાખવા મળી જાય છે

આના તિરસ્કારની ભોગ બનેલી ઘણી અબળાઓ ઝેર ખાઈને, ગળે ફાસા ખાઈને, ફૂવામા પડીને આત્મઘાત કરીને, મરણ પામ્યાના પ્રતિવર્ષ હજારો દાખલાઓ નોધાયા કરે છે અને આખી દુનિયામા થઈને હજારો-લાખો અને કેંડો અબળાઓ પતિ અને માસુ વિગેરના અને કુટુંબોના નાસ ભોગવી અકાળે મરણ પામે છે

તેમજ ઘણી અબળાઓ ગર્ભવતી થઈને પ્રસૂતિના કારમા દુ ખો ભોગવીને પ્રત્યુત્તિ યયા વગર કે બચ્ચાને જન્મ આપીને જ નારકી જેવા ભયકર દુખો ભોગવીને કાળીચીસો પાડીને-ધર્મનુ ભાતુ લીધા વગર પરચોક સિધાવે છે

કેટલીક અબળાઓ પ લીને એવા હવકા કુલવાળા હવકા પતિને પામે છે, કે તે બિચારીને પતિ બોનાવતો નથી, અને ખાવાનું આપતો નથી અને ઘરમાથી કાઢી મૂકે છે કેટલીક અબળાઓ રાજા-મહારાજાઓ-કાઝેર-ગરાસિધાના ઘેર ગુલામડી જીવન જીવી વખતે અનાચાર સેવી ગુજ્જન ચલાવી બે ટ બની મરે છે

કોઈક બિચારી અબળાઓનો પતિ મરણ પામનાથી દીયર-જેઠ, મામરા કે ચોરમાન છોડરાઓ તેને ખાવા-આપના નથી ખર્ચ બાધી આપે છે, રોવડાવે છે, દુખના વર્ષાદ વર્ષાવી અર્ધા આયુષથી મારી નાખે છે

કેટક શ્રીઓ શ્વય અનાચારિણીઓ બનીને ઘણાની નાથે પ્રમમા પડીને એક બીજા પુરુષોદ્રાસ કુ-મારથી [એવે] યોનિમા ચરુ વિગેરે નાખીને, યોનીમા ક્ષારલરીને, યોનિમા તેજભ નાખીને, નામ-મુખ ઉપર કુચા દર્શને, નાક, કાન, ન્તાન કાપી નાખીને] રીંગાઇને મરણ પામે છે

કેટલીક શ્રીઓ રાજા-મહારાજાઓને પરણીને ઘણી પત્નીવાવા પતિની ભાર્યા થવાથી એક કેદીના જેવું જીવન જીવે છે એક રાજાને તે રાણીઓ હોય, પાચસો હોય, હજાર હોય, તે જિથ્વારી નણીઓ બાઝેમામ નિગાસા નાખે-છે, કંન કરે છે, આખો દીવમ અન્તિ, અદ્વિત્ય, હૃદ્યા મય જીવન જીવી વળી પશુગતિ જેવી હવડી ગતિમા ચારી જાય છે

કેટલીક અબળાઓ પાવ-વ્ય છોકરા સુકી પતિ પગ લોક જવાથી બાળકોનું અને પોતાનું પેા ભરવા મરડી બધી પ્રમરની મજુરી કરીને, છોકરાને રમેઈ કરી આપીને, છોકરાને નવડાવી-ધોનડાવીને આના જ કાર્યમા બાપુ જીવન ખરમાદ કરીને, પરલોકનું વશુ જ ભાનુ લીધા વગર આ હુર્બલ મનુષ્ય જન્મ પામેલો હારી જઇને અમાઝ મજુરમાં ડુબી જાય છે

આ ઉપરાંત જેટલી મુખી જાણાય છે તેવી શ્રીઓ પણ મુખી તે દેવતી નથી જ, જુઓ, શ્રીજાતિને સવારથી માત્ર મુખી નિવારના પાચ વાગ્યાથી રાતના નવ વાગ્યા મુખી]વગલગ દળવાનું, પાણી ગળવાનું, પાણી ભરી લાવવાનું,

મનારના નારના તૈયાર કરવાનું, એકવાડના બાળા સાફ કરવાનું,
 ઘરમાં હોય તેટલા પુત્રો માટે નાવાનું ગરમ-પાણી તૈયાર
 કરવાનું, શાક મમારવાનું, ચોખા, દાળ, મમાવો તપાસવાનું,
 મધ્યાહનની ચોઈ કરવાનું, ગરમાગરમ ગાંવીઓ વણવાનું
 કે રોડલા ટીપવાનું, ઘરમાં મેમાન આવ્યા હોય તો હ મેશના
 કમ કરતા વિશેષ બોજન મામત્રી બનાવવાનું, જમીને
 ગએનાઓના એવાડના બાળા એકલા કરી ધાવા-ઉઠવાનું,
 બધા જમી ગયા પછી વધુ-ધધુ ખાવાનું, બપોરના ફાજલ
 પટેના મમથમા ઘઉં વિણના, મગ-ચણા ભગડવા, ચોખા
 વગેરે માફ કરવાનું વખતે કપડા મેવાં યથા હોયતો
 પોત્તો એક તુગડા ધાવા જવાનું, વધી માજની રસોઈ
 કરવાનું, જમેવાના એકા બાળા માફ કરવાનું, પરવાર્યા પછી
 બધા માટે પધારીઓ પાથરવાનું અને વધી બે રાત્રે નાગ્તા
 પાણી કરનાગ વ્રામીનાથ કે મામરા-દિયર હોય તો પાછી
 તેમની તૈયારી કરી આપવાનું અને આ ઉપગત પા ડઝન,
 અર્ધા ડઝન કે પોગો ડઝન છોકરા હોય તો તેમને નવરાવવા,
 ધાવરાવવાનું કામકાજ આવું જ રહે છે.

ઉપરાત સ્વામીનાથ ઘેર પધારે એવે તેમની પગ-
 થ પી નિગેરે કામ કરવા છતાં પણ જિયારી અબગાઓ તદ્દન
 કફળાપાન જીવન જીવે.

ઉપર મુજબની મજુરણ જેવી [ધનાઢયની પત્ની હોવા
 છતાં પણ] જીવણી જીવવા છતાં પતિની ગેરહાજરી થઈ
 જાય તો જિયારીનો રોટલો પણ આશિયાળો થઈ નાથને

સામરા, - દિવર જે, માયુ, તેણીને હટપૂત ગનાવે છે તમા અપશુમ્ની ગણાય છે

છોકરાઓ પશુ ગાપની ગેરહાજરી હોય તો બિચારે માતાને ગાઠના નથી, અપમાન કરે છે, રોવડાવે છે, વખતે લુહી રાખે છે, મદનાડ કે છે વી અવગ્યામા મનપનદ આ વરી કરતા નથી

ગાકા જો જીઓનુ આવુ ઠડેલુલવન છે તો ગા માટે તેણીએ પરણુવુ જોઈએ ?

સમાધાન અનતકાવથી આત્મામા કામરાગ એવો ધરકરીને ન્હા છે, તે જગતના લવેને ભાનભૂવા કરી નાખ્યા છે જેમ દરાજના રોગીને ખણુતા સ્વા- પ્રુળજ આને છે તેથી અનેકવાર અનુભવેવી ઘડીક પડીની બળતણ યાદ આ વતી નથી, પણ ખણુવાનુ જ પમદ પડે છે, તેમ ઉપરના હજારો ભયજર હુ ખો કરતા પણ પતિમયોગમા ઘણો સ્વાદ મમલને અસાની લવડો પોતાની જાતે જ કરોગીયાની જેમ પોતાના હુ ખો માટે જાળ ગોઠવે છે એવે સુવાવડ આવે ત્યારે ભયકર હુ ખો પડવાથી હવે આવુ કામ નહિ કરવા વિચાર આવવા દેતા, હુ ખો ગયા પછી પાછો લવડો તેવોને તોયોજ ગની જાય છે

હવે પુરુષોના હુ ખની વાત વિચાડીએ કેટલાક મનુષ્યો જન્મથીજ હુ ખીયા હોય આલવિ સાધન ન હોવાથી કેઈકની નોકરી, શુભામી કરે તે

ખવાસ, ગોવા વગેરે રાજ-મકારાજ, ઠાકોર, ગરાસીઆઓને ત્યાં માત્ર પેટ ભરવા તરૂન મફત હો છે, કેવળાક બિચારા આખી જીવન દેવામાંથી છુટા ન થયાથી મદાકાળ પૂર્ણ ખોરાક-વસ્ત્ર પામતા નથી, કેટલાકોને ચારે બાજુના આધાર તૂટી જવાથી લીધે માગીને, ભટકીને, રાઠો-પોકારો કરીને કઠણ જીવન વીતાવવું પડે છે

કેટલાક મનુષ્યો ઘરમાં પોતે એકલો જ કમાનાર હોવાથી અને ઘરમાં પાત્ર-સાત-દશ ખાનાર હોવાથી, કમાવાના માર્ગ ન મળતા હોવાથી મનમાં ઘણું દુઃખાન કરી, બળતરામાં શરીર ક્ષીણ બનાવી, રોગના ભોગ બની અકાળ મરણ મામે છે

કેટલાય મનુષ્યો પોતે પરદારાવ પટ હોવાથી તે તે સ્ત્રીઓના પતિ કે મગા-બહાવોદ્દાગ અકાળે અસાધ્ય મરણથી મરણ પામે છે, કેટલાક પુરુષો અનાચારિણી સ્ત્રીઓ દ્વારા કામજીવન મરણથી, ઝેરથી કે જીવપ્રત્યક્ષતા હાથે મરે છે, કેટલાક પુરુષો કુટુંબના કનકથી, ઘરના-પરિવારના દુખથી, વેપાર ધંધાની નુકસાનીથી પોતાની મેળે આત્મઘાત કરે છે, કેટલાક પુરુષો લડાઈ લડવા જતા કે લડાઈનો સામનો કરવા જતા કપાઈ જાય છે માત્ર દરેક શતાબ્દિઓમાં મહાસયકર લડાઈઓ ચા-ચાજ કરે છે, તેમાં લાખો અને કોઠોની સંખ્યામાં પુરુષો કપાઈ જાય છે રામ-રાવણની લડાઈમાં, પાંડવ-કૌરવની લડાઈમાં, કોલ્હિક-ચેડા રાજાની લડાઈમાં આવી અનંતકાળે અનંતી લડાઈઓ થઈ છે

છે તા તે ના જર્મન અને અમેરિકની લડાઈમાં, જર્મન અને
 સ્વીડનની લડાઈમાં અને હિન્દુ અને મુસ્લમાનોના ડેરાની
 હુલ્લડોમાં લાખોનમે પુરુષો અને ઘણીજ નિરપરાધ અમુકાઓ
 તથા બાળક અને બાલિકાઓનો હત્યા-ધાતુ વર્તી ગયો છે

કોઈક વખતે વહાણો, નીમરો ભગડને પન્દેગ જાવ
 છે અને વચમાં પવનની પ્રતિકૂલતાવાં વફાજ નાગ પામતા
 નેકટો અને હાલોની મજબૂતામાં મનુષ્યો જિંદગીમાં કુખીને
 બરડા પાડી નરણુ પામે છે

કોઈકવાર ડુન્ટ તખ્તો દેશો તૂટવા આવે છે, જેમઠે
 ચીકેદગ, શાહબુદ્દીન, નાદીરશાહ અલ્લાઉદ્દીન ખુની
 પવનરાજીઓ દ્વારા આખા દેશના મનુષ્યોની પાયમાલીમાં
 બિચારા લાખોની સખ્યામાં ધનધાન્ય વગરના, પત્ની
 પગિવાર વગરના ઘણાં અને છેવટે પ્રાણોના બલિદાન આપી
 મરણુ પામ્યા છે

કેટલાક પુરુષો બિચારા ખેતી સોમનથી ચોરી કરતા
 ગીખીને, પરસી લપપણા ગીખીને, બીજા અનેક નિન્દનીય
 કાર્યો કરીને મરકારદાર શૂની-કાસી વિગેરે દેહાત ગિફાઓ
 પામે છે, અને બીજા સવમાં પશુગતિ કે નરકગતિ

ઠેલવાય પુરુષો જન્મથી, નાની વયમાંથી ક્ષયરોગ,
 કોલ, મગ્ગણી, પાકુ, ભગદર, હરમ-મસા જલોદર, દમ્બવામ,

ખાત્રી, જેન્સર વગેરે મહા બચડા હઠીયા અને મેણસર્જવનાર
રોગોને વશ બની દવાની નગરડતાના અલાને મારવા અને
ચાકરી કરનાના અલાવે વિત્તમા દુર્યાન કરી મરણ પામે છે

ઢેલકાક ડોમા-ડોમી વૃધ્ધાનચામા અગતલગા પાત્રી
પુત્ર અને પુત્રવધુઓના ઢે પગિવાર તન્મુથી થતા અનાદર
પાત્રી ઘરના ઉપર દેવલાવના નેવી મરે છે કહ્યું છે કે -

શુદ્ધસ્ય મૃતામાર્યસ્ય પુત્રાધાનધનસ્ય ચ
સ્ત્રુપાગમ્યે, દનધસ્ય જીવિતાન્ મરણ વર ॥

અર્થ - ઘડપણ આ યુ હોય, પત્ની મરી ગઈ હોય
પેસા-ટકા ટેકરાઓને આધીન થઈ ગયા હોય અને પુત્ર
વધુઓના તિરસ્કાર સામગવા પડતા હોય ત્યારે નીતિકારા
કહે છે, કે આવા છવન કરતા મરણુ આરે તો માડ

દેવગતિમા

દેવગતિ પણ અનેક જાતિના માનનિક દુ ખોથી ભર
પૂર હોય છે મોટા ભાગે દેવો મરણ કાલે છ મામ સુધી
અરેરે અમારે આ વિમાનો, આ રહિ, આ અપ્સરાઓ, આ
પરિવાર, આ સુખ, આની શક્તિ, આની ગતિ, આવા રત્નો,
આવા કપડાઓ આ બધું છોડવું પડશે ! અરેરે અમારે
મહા ગદવાડથી ભરેલા મનુષ્ય નારીના ઉદરમા ઉપત્ત થવું
પડશે ! હવે ! અમને ! અમારા આ દેવલોગો 'પુત્ર ક્યારે
સાપડશે ! આમ અનેક પ્રકારના દુર્યાન કરીને, મરીને
મનુષ્યગતિમા કે પશુગતિમા આ યા જાય છે

બીજા પક્ષે સ્વામી એના ઇન્દ્રો અને મહાશ્વિદેવો તરફથી ઘણા અપમાનો થાય છે તેમના વાહન બનવું પડે છે, તેમની સભાઓમાં નાચ વગેરે કરવા પડે છે, ઢાલ મૂકવા વગેરે વગાડવા પડે છે, તેમના હુકમોને આધીન રહેવું પડે છે, તેમના પ્રેમ્ય કાર્ય કરવા પડે છે, તેઓ કાળી મૂકે તો સ્થાનનો ત્યાગ કરી સ્થાનાતરમા વસવું પડે છે, તેઓ જ્યાં લઈ જાય ત્યાં જવું પડે છે

દેવોને પોતાની દેવાગનાઓદ્વાત પશ્ચુ તિરસ્કારેલાય તે ખમવા પડે છે, તેજ પ્રમાણે દેવાનાઓને પતિ દેવોની અને ઇન્દ્રાદિ મહાશ્વિદેવોની આજ્ઞાને આધીન રહેવું પડે છે

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે નારક, તિર્યચ, મનુષ્ય અને દેવ આ ચારે ગતિમા માનસિક, વાચિક અને કાચિક દુષ્ટોની પરપરા અનતા કાલથી ચાલુ છે અજ્ઞાની હોવને આપ સ્વભાવની ખબર ન હોવાથી ગઈ કાલના દુષ્ટો ગિહ દુલ માફ ન હોવાથી, જ્યાં જાય ત્યાં પોતે પોતાને નબીનજ માને છે

અને જ્યાં મુખનું ખૂબ સામ્રાજ્ય આપડે ■ ત્યાં વિચાર પણ આવતો નથી, કે હું અનતા કાળથી મહા દુષ્ટોને ભોગવતો, કુટાતો, પિટાતો, છેદાતો, ભેદાતો, તળાતો, બકાતો, રાતો, રિખાતો અકામ નિર્જરાના યોગે આ મનુષ્ય જન્મ પામ્યો છું

આ વખતે મારે અનતાકાળના હુ ખોને તિવાજલિ
આપવાનો મુ-અનમર નાપડ્યો છે અત્યારે હું સમજણો
બની, માધવા માડું તો મારે હવે જન્મો લેવાના બધ
ધ / ન્તય આ નરભવ મારો નકામો ગયો તો વળી મારા
નોરાસીના ફેરા ગડ થશે, પરીવાર પુન આવી સ્વાધીનતા,
આવી સમજણ અને આવી સગવડ મળવી હુર્ફલ છે

વળી જ્યારે હું ખના હુગરો ઉભસય છે ત્યારે તો
ખિન્નારા છવને પોતાપણાનું જ્ઞાન કે જ્ઞાન કશું હોતું જ
નથી જ્યાં જુઓ ત્યાં હું જા-હું જા-ને હું જા જ દેખાય છે
જગતના અપુણ્યછોનો કોઈ મહાયક જ નથી, ગ્રમક નથી,
ધ્યાનુ નથી, મદદગાર નથી, દિલાગો આપના જ નથી, હું ખમા
ભાગ બેતાર પણ કોઈ નથી, રમ્તો બતાવનાર કોઈ નથી

એન્થે ખિન્નારા ચારગતિના છવો ભલે એક ભવ
પૂરતા સાતાવેનીય વગેરે શુભકર્મોનો ઉદય થવાથી મુખી
દેખાતા હોય છતાં પછીના ભવનો તત્ત્વ વિચાર જ કરતા
ન હોવાથી વાસ્તવિક હું ખિન્ના જ છે

જેમ મખન ટાઢો તાવ આવેલા માણુમને ચારે બાજુ
અગ્નિ મગગારે તો ફણવાળી ગાન્તિ પછી મહા અશાન્તિ
જ ઉત્પન્ન થાય છે જેમ ખુજલીના રોગવાળાને ફણવાર
ખણવાથી મ્વા. થયા પછી ઘણીવાર કાળી બગતરા ભોગ
વવી પડે ■ જેમ વિધવા કે કુમારીને ફણવાર પુરૂષ
મયોગનું સુખ મળ્યા પછી બદલામા ગર્હ ગ્રહેવાથી મહા

નિન્દા અને વેના, અપગ્રાજના અતિ પ્રમાણુ લોગવીને
મા મધાન કરીને મરણ પડે છે

જેમ કુતરી વગેરે પશુઓને ક્ષમ્યુભર નગ્ન યોગતુ મર
ણ જેવું સુખ મળ્યા પછી ગર્ભધારણના અને તેના સહયોગથી
જીવા-તૃષ્ણાના અને પ્રસૂતિકાએ ગૂઢ વિગેરે દુષ્ટો લોગવવા
પડે છે વધી મનુષ્ય આંખોને પશુ કેટલીએને લોગ
સુખના જાણામા નવમાન ગર્ભધારણના અને પ્રસૂતિકાળની
તીવ્ર વેદનાઓના પ્રસૂતિ પછી પણ સુવારોગ વગેરેના
માફાતુ દુષ્ટો અને મરતો નજરોતજર દેખાય છે, પણ
જીવનો અભાવજ એવો દુષ્ટ છે કે, તે સુખને જ દેખે છે
પણ દુખને જાણે નથી જ નથી જુઓ,

ઝોતુ વય વદ્યતિર્નિરુદ્ધ કરિાપિ શાલીન્ ન ચ લાણ્દદ્દ ।
જાફો વલ્લ મો વત સિદ્ધતુદ્દ જતુ તથા શ નયમ પ્રચ્છદ્દ ।

અર્થ:-ખિનાડો દુધનેજ દેખે છે, પરંતુ તણક
નાજ યોગવાળો ઉભો છે તેને દેખતો જ નથી વધી જેમ
ચોપન ખેતરમા ચોખાના કણમવા દેખે છે, પરંતુ માખા
ઉપર ચોક્ષુના ચોખાવાળાને ઉભેવો લાગતો નથી તથા
વગી ઠાગડો મિહના સુખમા મામના દુઃખને દેખે છે
પરંતુ નિહ જાગી જશે તો માડે શુ થશે, એમ વિચાર
કરતો નથી તેજ પ્રમાણે જન્મતા પ્રાણી માન સુખને જ
દેખે છે, પરંતુ મરણને કે મર્યા પછીના નરક અને પશુ
અવતારને દેખતોજ નથી

વગી કોઈ કવિ કહે છે કે,

મે ભોગ મારા ચિતબ્યા પણ રોગને ચિન્ત્યા નહિ,
આગમન ઇછ્યુ ધનતણુ પણ મૃત્યુને પ્રીત્યુ નહિ,
નવિ ચિત યુ મે નગ્ક કાસગૃહમત્રી છે નારીઓ,
મધુવિન્દુની આશામત્રી, લયમાત્રને ભૂતી ગયો

ભાવાર્થ -આ જીવ પ્રતિક્ષણુ યાવદ્ ઘડપણુ આ યુ
હાય તો પણ સ્પર્શ, ગમ-ગધ-રૂપ અને શબ્દના ભોગજ
વિચાર્યા કરે છે, પરંતુ ભોગો ભર્યા છે ગૈગથી આ
વાતજ ક્યારે યાદ ન આવી, યાદ આવી પણ માન્યી ન લાગી
વની ભોગતૃમાધન ધન છે જીવડો બિચારો પ્રતિસમય લક્ષ્મી
મેળવવા મનમા હાજરો તરંગો ગોઠવ્યા કરે છે

પરંતુ ધન તો આવ્યું તો આવ્યું નહિતર નિધન
તો ચોક્કસ આવશે આ વાતને ખ્યાલ જ ન આવ્યો ધન
ગમે છે પરંતુ નિધન-મરણુ ગમતું નથી વળી મૂખજ જીવ
નારીઓના રૂપ, ગતિ, વિલાસ, અસ્થવ, [સ્થિત, ક્રાંતિ,
કક્ષા, બાહ્ય, નાસ્તિ, સ્તન, મુખ] વગેરેના વિચાર કર્યા
પરંતુ કિંપાકના ફળની મધુરતા કરતા હાલરોગુણી હલા
હવ જેવી નારી ભોગના ફલરૂપ નરકની દેહ-ભેટી
મનમા આવીજ નહિ

જેમ કોઈ પામરે મધુવિન્દુના વ્યાદ અને લાલચમા અજ
ગર મર્ષ અને હાથી તથા મધમાખીના દુષ્ણનો વિચારજ ન
કર્યો અને ત્યાને ત્યા મરણુ પામ્યો, તેમ જગતના મર્ષ
જીવો મુખના ઘેનમ અને દુષ્ણના નશામા આપણુ હિત
વચારતાજ નથી

આના બાપોનારી ગીતાઈ ગુરુદેવના સુખની વાણી સાંભળીને વજ્રરીઈ ગદ્દ પ્રતિજ્ઞાપ્ત પામ્યા અને નગરમાં આવી સુમુહને વજ્રનાભ કુમારને નકલ આપી પાતાની રાણી મહિતા પ્રતજ્ઞા તીધી અને વજ્રનાભરાજનો પણ ધર્મ અને નીતિ બંનેને સલાયોગ નિકમાવતા ગૃહસ્થદલામાં કેટલોઈ કાલ ચાલ્યો ગયો તેટલોક કાવ ગયા પછી વિજયા દેવી મહારાણીની કુમિથી ચક્રાસુધ નામે પુત્ર થયો અને ચોથા વયવાળો વનાથી પિતાએ તેને સુવરાજ પદવી આપી અન્યદા કોઈપણ વજ્રનાભ રાજવી ગોખમાં ઉભા ઉભા ગણેની ગોભા જુએ છે, તેમાં નગરમાં કોઈ જન્મે છે, કોઈ મરે છે કોઈ રૂંદે છે, કોઈ હરે છે, કોઈ વિવાય કરે છે, કોઈના ઘેર લગ્નના ગીત ગાય છે, કોઈના ઘેર મહેલ પારે ધાણના કુટાય છે

આમ જુની જુની મનુષ્ય વેદાઓ જેવાથી સમાન્ની અસારતાનું જ્ઞાન થવાથી ધૈર્ય થ ભાવના આવતા જાતિન્નમ રજુનાન વધુ ગયા જન્મમાં આવરેની પ્રતજ્ઞાનું સ્મરણ વધુ અને વર્તમાન રાજ્ય અને વૈભવ ઈન્દ્રજાળ જેવા, સ્વર્ગના મગના જેવા ભામવા ભાના સ્વચ્છ, પશ્ચિનનો રાગ દેવળાનાના દેહીઓની મિતતાઈ જેવા સમજવા લાગે યોગ્ય અને વિષયો સધ્યાના રગ જેવા સમજાઈ ગયા

દનિયામાં આવી રહેલા વડાજીમાં બેઠેલા મુખાકરો જ્યાં સુધી વડાજી બાળાદ હોય ત્યાં સુધી જેમ વિવિધ કીડાઓમાં મજા બનીયોપા અને પાના વિગેરે જુની જુની

હીડાઓમા ચા-ચા જતા ટાઈમની દબ્બકાર કરતા નથી, પરંતુ તેજ વહાણ બ્યારે મધ્ય દરિયો નાશ પામે છે, ત્યારે દરિયાની ઓળખાણ થાય છે, અને હવે શુ કરવું, શુ થશે, હે પ્રભુ ! વિગેરે નિવાર આવતા કાંઈક આત્મભાન આવે છે

અને એટલામા જો કોઈપણ લાન હોય તો વહાણ યાદ આવે છે, તેમ જ્ઞતિસ્મરણના યોગથી રાજ વજનાલ [પાર્શ્વપ્રભુના આત્માને] ને પ્રવ્રજ્યાતુ સ્મરણ થઈ આનંદુ ગયા જન્મની દીક્ષાનો ખ્યાલ આવ્યો. મસારમસુદ્રમા ભુકતા પ્રાણીને પ્રવ્રજ્યાશ્વ યાનપાન વિના તગ્વાનો, પાર ઉતરવાનો ખીજો હિપાય નથી એમ નક્કી થવાથી યુવરાજ ચક્રાચુધ કુમારને જોલાવીને પોતાનો અભિપ્રાય બણાવ્યો.

પુન ચક્રાચુધકુમારને પિતાની દીક્ષાની વાત ન ગમી તથે ઘણી આજીજી કરી થોડો વખત મંમાર્મમા રહેવા વિનવણી કરી પરંતુ માર્ગના સુમાદરને ડોણ રોકી શકે ? તેજ પ્રમાણે સાચા વૈગમી આત્માને પણ કોઈ રોકી શકતું નથી. પુત્રે નમ્રતાપૂર્વક જેટલી મહારમા રહેનાની દલીલો કરી, તેખધી સાલગીને વિરોધી રાજ વજનાલે મમતાપૂર્વક ઉડાવી દીધી અને પ્રધાનવર્ગને જોવાની ચક્રાચુધકુમારનો રાજ્યાભિષેક કરીને દીક્ષાની મામત્રી એકઠી કરવા સૂચન કર્યું.

મારા પુરુષોદય બગૃત હોયતો પ્રભુ પધારે અને હું

આના ભાગેનાવી ગીનાર્વ શુરદેવના મુખની વાણી સાભ
ળીને વજ્રવીર્ય તથા પ્રતિજોધ પામ્યા અને નગરમા આવી
મુમુક્ષુતે વજ્રનાભા કુમારને રાજ્ય આપી પોતાની રાણી
મન્તિ પ્રમલ્યા લીધી અને વજ્રનાભરાજનો પણ ધર્મ
અને નીતિ બંનેને ચલાયોગ નિકનાવતા શૃંગધરશામા
ટેટયોડ કાલ આચો ગયો ડેવોડ કાવ ગયા પછી વિજયા
દેવી મહાગાલીની કુસિથી ચક્રાયુધ નામે પુત્ર વયો અને
યો ય વયવાળો વનાથી પિતાએ તને સુવરાજ પદવી આપી
અન્યદા ગોળપાર વજ્રનાભ રાજવી ગોળમા ઉભા ઉભા
શહેરની ગોલા જુએ છે, તેમા નગરમા ગોઇ જન્મે છે,
કોઈ મરે છે કોઈ મરે છે, કોઈ લૂન છે, ગોઇ વિવાપ
કરે છે, કોઈના ઘેર લગ્નના ગીત ગવાય છે, કોઈના ઘેર
મહા પાને દાણઆ કુટાય છે

આમ જુદી જુદી મનુષ્ય સ્થિતિઓ જેવાથી સમાગ્ની
અમારતાનું ભાન ચલાથી ઘેરાય ભાનના આવતા ભતિમ્મ
રણસાન થયું ગયા જન્મમા આચરની પ્રમલ્યાનું અમરણ
થયું અને વર્તમાન રાજ્ય અને વૈભવ ઇન્દ્રજીવ જેવા,
સન્નના બગવા જેવા ભાગવા લાયા અવગન, પગ્ગનનો
ગગ કેળાનાના કેદીઓની મિતતાઈ જેવો અમળવા લાગ્યો
યોનન અને વિરથો મધ્યાના રગ જેવા સમજાઈ ગયા
દરિયામા ચાવી રહેલા વજ્રાણુમા બેઠેલા સુમાદેશ
જ્યા સુધી વહાણ આબાદ હોય ત્યા સુધી જેમ વિવિધ
કીડાઓમા મગ્ન બનીયોપાટ અને પાના વિગેરે જુદી જુદી

હીડાઓમા ચા ચા જતા ટાઈમની જરૂર કરતા નથી, પરંતુ તેજ વહાણ જ્યારે મધ્ય દરિયે નાગ પામે છે, ત્યારે દરિયાની ઓળખાણ થાય છે, અને હવે શુ કરવું, શુ થશે, હે પ્રભુ ! વિગેરે વિચાર આવતા કાંઈક આત્મજ્ઞાન આવે છે

અને એટલામા જો કદાપિ જ્ઞાન હોય તો વહાણ યાદ આપે છે, તેમ જાતિસ્મરણના યોગથી ગત વજ્રનાલ [પાર્શ્વપ્રભુના આત્માને] ને પ્રત્યક્ષ રૂપે ધર્મ આપ્યું ગયા જન્મની દીક્ષાનો ખ્યાલ આપે. સસાગ્નમુદ્રમા યુક્તતા પ્રાણીને પ્રમજ્જ્યારૂપ યાનપાન વિના તન્વાનો, પાર ઉત્ત્વાનો બીજે ઉપાય નથી એમ નક્કી થવાથી યુવગજ ચક્રાયુધ કુમારને જોનાવીને પોતાનો અભિપ્રાય જણાવ્યો

પુન ચક્રાયુધકુમા ને પિતાની દીક્ષાની વાત ન ગમી તેણે ઘણી આજીજી કરી થોડો વખત મમારમા રહેવા વિનવણી કરી પરંતુ માર્ગના મુમાફકને કોણ રોકી શકે ? તેજ પ્રમાણે સાચા વૈરાગી આત્માને પણ કોઈ રોકી શકતું નથી પુત્રે નમ્રતાપૂર્વક જોટલી મમારમા ગહેરાની દનીવો કરી, તેબધી સાલગીને વિવેકી રાજ વજ્રનાલે સમતાપૂર્વક ઉડારી દીધી અને પ્રધાનવર્ગને જોવાની ચક્રાયુધકુમા નો રાજ્યાભિષેક કરીને દીક્ષાની મામત્રી એકઠી કરવા સંચન કર્યું

મારા પુરુષોદય જાગૃત હોયતો પ્રભુ પધારે અને હું સજ્જમ બ્રહ્મણ ઠગ, આવા વજ્રનાલ નૃપના એકદમ સાચા

અને વૈરાગ્યમય વિચારો હોવાથી કેવલજ્ઞાનથી જાણતા દોષકર નામના ત્રિનેશ્વર દેવ તેમના નગર ઉત્તરાનમા પધાર્યા અને વજ્રનાલ સબ્બએ ઘણી શાસનપ્રભાવના કરવાપૂર્વક દીન, બનાથ, ગરીબ સડોને ઘણું દાન આપી અને સાતે મેનમા દ્રવ્યનો મદ્દવ્યય ઠરી તીર્થકરદેવ પાને દીક્ષા લીધી

પ્રભુ પાસે ચારિત્ર પામી ગ્રહણુ અને આસેવન શિક્ષાનો અભ્યાસ કરી, શાઓમા પારગત બની, ગીતાર્થપણ પામી બાહ્ય-અભ્યંતર તપને આચરતા આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સ્થવિર તપસ્વી, જ્ઞાન, નવદીક્ષિત, મમાનધર્મી કુલ, ગણ, સુધ, આ દશેની વૈયાવચ્ચ-ભગ્નિને કરતા ઘણી યોગ્યતા પામી વિશેષ કર્મ અપાવવા શુરુ આજ્ઞાથી એકાદી વિકાર કરના આકાશગામિની લગ્નિધથી સુકચ્છ નામની વિજયમા પધાર્યા

આ બાજુ, કમઠનો આત્મા ચોથા ભવમા મર્ષ મરીને દહી નરકે ગયો હતો નરકજાતિના ભયકર દુ ખો ભોગવીને ત્યાંનું આયુ પૂર્ણ કરીને સુકચ્છવિજયમા જન્મવન પર્વતની નજીકમા કુરગક નામે સિત્ત થયો અધમ આત્માઓના ઘણુ કરીને બીજાઓને ખુબ દુ ખ આપવા અને પોતે નરકના ભવ દુ ખો ભો ભો ભવના એ બે વ્યવસાયજ પ્રાય મુખ્ય પહે પ્રવર્તે છે

જાણે માદ્દાત્ પાપનો પિડજ ન હોય અથવા શરીર ધારિણી કૃષ્ણલેશ્યાજ ન હોય તેવો શ્યામ અને અતિ વિકરાળ

કુરગઠ લિલ્લમહાકાવ ધનુષ્ય-ખાણુ લઈને વનમાં ભટકયા ડરે છે અને અનેક નિગ્ધનધી છુએનો વધ ડરીને માનાહારમય છવન વીતારે છે તેવામાં એક । તેજ વજ્રનાભ ગજપિં વિહાર કરતા તેજ જવલન પર્વતની ઉપર આની રાત્રિના સમયમાં ધ્યાનમગ્ન રહ્યા, ત્યા રાત્રિમાં ઘણા જાપક પશુઓના વિવિધ ઉપસર્ગો સહન કરીને મુનિરાજ તેજ સ્થાનમાં દિવસે પણ ધ્યાનમાંજ રહ્યા

આ ખાણુ સદાકાળ પાપ કરવાના જ વ્યમનવાળો કુરગઠ-લિલ્લ તેજ સ્થાનમાં આ થો અને વજ્રનાભ મહા મુનીશ્વરને જોયા, જોતાની માથેજ જાતિસ્વભાવથી પૂર્વ-ભવના એક પાક્ષિકૈરથી અને દરરોજના અભ્યામથી મુનિગજ ને મારી નાખવાની ભાવના જાગૃત થઈ અને તત્કાલ ધનુષ્ય ચડાવીને એકજ ખાણુ પ્રકારથી મહાત્મા મુનીશ્વરને જમીન ઉપર પાડી નાખ્યા મુનિરાજ ખાણુ પ્રકારની પીડાથી વેદના વિભવલ થવા છતા જરા પણ દ્વેષ કે નિર્માત્યતા લાગ્યા-મિવાય સાત્ત્વિક ભાવને અવલખી આત્માને મજાગુત કરવા લાગ્યા

सह कृत्स्नं वेदमच्चि तयन् म्बवशतादि पुनस्तत्र दुर्लभा
बहुतर च साहिष्यसि जीव ह्य परवशो न च तत्र
गुणोस्ति ते ॥१॥ ”

અર્થ -હે આત્મા ! કલેવરનું ક્ષણિક દુષ્ણ વિચાર્યા મિવાય સહન કરી લે, આવી જાગૃતિવાળી સ્વતંત્રતા ફરીને મગવી દુર્લભ જાણુ જો તું અહીં ક્રોધ કરીશ,

હિંસાના વિચાર ઠરીશ, બીજાને ત્રાસ તરીકે માનીશ, આત્મ કે સૌંદર્યાન મનમા લાવીશ, તો મરીને નરક કે પશુગતિમા આપ્યો જઈશ, ત્યાં તને આના કરતા અનેક ગણુ દુઃખ સહન કરવું પડશે, ત્યાં ઈચ્છા વિના અજ્ઞાન તાથી રોઈ-બસાઈ પાડી સહન કરવા છતાં તાન આત્માને જરાપણુ લાલ થશે નહિ.

આમ આત્માને એકદમ જાગૃત બનાવી વીરવૃત્તિ ધારણ કરી, બાણુ સુકનાર સિંહ ઉપર પણુ મિનતા [મેની ભાવના] ધૃત ચિન્તવન કરતા, અસ્થિતાર્થિ ચારેતુ શરણુ કરી, ચતુર્વિધાકારતુ પ્રત્યાખ્યાન કરી જગતના પ્રાણી માત્ર માથે દમાપના કરી, સુકૃતાતુભોદન અને દુષ્કૃતની નિન્દા કરી, નમસ્કાર મહામ નતુ ધ્યાન કરી. અનશન ઉચ્ચરી, અઢારે પાપન્ધા નડાને પોસિરાવી, કાનધર્મ [મરણુ] પામીને મહા મુનિરાજ વજ્રનાભ રાજધિ મધ્યમ ઐવેયકમા દેવપણે ઉપન્યા અને અધમ આત્મા મુનિરાજને મારી નાખીને મનમા મસ્ત બનીને પ્રિમામય આજીવિકાને ચલાવી મરણુ કાળે સૌંદર્ય પરિણામ હોવાથી સાતમી નરકમા નારકીપણે ઉત્પન્ન થયો.

ઇતિ ભાવાન પાર્શ્વનાથ પ્રભુજીનો વજ્રનાભ મુનિવરપણે છઠ્ઠો અને સાતમો મધ્યમ ઐવેયક દેવપણાનો ભવપૂર્ણ થયો.

શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીનો આઠમો ભવ.

હવે આ જળદ્રીપના પૂર્વ મહાવિદેહ રોનના મુર પુરના જેવું સુગુપુર નામતુ એક નગર છે તે નગરમા

શુભનિધાન અને મહાપ્રતાપી વજ્રબાહુ નામનો રાજ
રાજ્ય કરે છે તેને અમ્યકત્વ સુદગનને ધ્વનાગી રૂપ-
વાવણબાણ સુદર્શના નામની મહાપટ્ટરાણી છે

નૃપદ પતીના મુખમય દિવનો બતીત કરતા કેટલોડ
ગન ગયા પડી વજ્રનાભનો આત્મા મધ્યમ ધ્રુવચેકથી
ચૂનીને મહાગણી સુદર્શનાદેવીની કુક્ષિરૂપ શુષ્કિતમા મહા
ભોતીની પેઠે ઉત્પન્ન થયો અને દેવીએ મધ્ય રાત્રિમા
પૃથ્વીકમા અર્ધભાગૃત દશામા ચક્રવર્તી ગર્ભસૂચક ચક્રદં
મહાઅગ્નિ દીકા અને ભાગૃત યમને બલગર અગ્નિ ધારણ
કરીને મહારાજા વજ્રબાહુને જણાવ્યા, ગળાએ પણ પ્રભાતે
અષ્ટાગનિભિત્તવેત્તાઓને બોલાવીને ચૌદ અગ્નિનો અર્થ
માખ્યો કમે કરીને મહાદેવી સુદર્શનાએ હિતમિત ને
પથ્યાહારથી ગર્ભધોષણ કયું અને પૂર્ણ મમયે-પૂર્વ દિશા
જેમ દિવાકરને જન્મ આપે છે તેમ મહાપ્રતાપી પુત્રને
જન્મ આપ્યો અને અનેક પ્રકારના મહોત્સવો કરીને
સુવર્ણબાહુ નામ આપ્યું

માતા-પિતા, પરિવાર અને પ્રજા વગેરેના હર્ષોત્કર્ષ
માથે વૃદ્ધિ પ મતા કુમાર સુવર્ણબાહુબાલવય વટાવી યૌવનવયને
પામ્યા અને બધા પ્રકારની કવાઓનો અભ્યાસ કરીને બીજા પણ
અનેક શાસ્ત્રો ભણીને સર્વ વ્યવહાર નિપુણ થયા, અને
પિતાને પુત્રની યોગ્યતા જણાવાથી શુભ લગ્નમા સુવર્ણબાહુ
કુમારને રાજ્ય આપીને પોતે સર્વસ્વનો ત્યાગ કરી ગીતાર્થ

ગુરુ પાત્રે સજ્જમ અગીઝાર કરી વજ્રબાહુગજપિં કૈવલી
વધ, મોક્ષમા ગયા

હરે સુવર્ણબાહુ રાજા ગયા જન્મમા આગધેન ચાગ્નિના
પ્રલાવથી ઇતિ ઉપદ્રવ, મારિ-મન્કી, દુર્ભિક્ષ વિગેરે આપત્તિ
નગનુ રાજ્ય ભોગવતા વકેરત્નની ઉત્પત્તિ થવાથી છપડ
આધ્યા અને વિગ્રાધન નૃપતિ, મણિચૂડ અને રત્નચૂડ,
વિગેરે ધણા રાજાઓની પુત્રીઓ પગ્ણી, ઘણો કાલ નીતિ
ધર્મ અને સુખમય જીવન વ્યતીત કરતા એકવાર ઉગ્રાન
પાવડે વવામણી આપી, કે આપણા ઉગ્રાનમા શ્રી જિને
શ્વર દેવ મમવસર્થા છે અને દેવોએ નમવમન્છ
બનાવ્યું છે

સુવર્ણબાહુ ચક્રવર્તી [ભગવાન પાર્શ્વનાથસ્વામીના
આકંઠે ભવ] ઉદાન પાવકના વચનો સાલણીને અતિ
હર્ષવાન અને પુન્કીત બનીને, તેને ઘણું જ ઇનામ આપીને,
પોતાની પદાવલી વિગેરે પત્નીનગને સાથે લઈ શ્રી
જિનેશ્વર દેવને વહન કરવા અને વ્યાખ્યાન સાલગવા
ઉગ્રાનમા પધાર્યા

ભગવાન જિનેશ્વરદેવની દેશના

૧ સમ્મત ૨સામાદ્ય ૩સતામો ૪સંજમો ૫સજ્જાય ।
વંચ સયારા જસ્સ ન પયારો તસ્સ સ્મરે ॥

અર્થ સમ્યાકત્વ, બીજું સામાયિક, ત્રીજો સતોષ,
ચોથો સજ્જમ, અને પાંચમો સ્વાધ્યાય આ પાંચ સકારો

જે મહાલા યવાન આત્માને પ્રાપ્ત થયા હોય જે પુણ્યશાળી
આત્માના મન વચન, કાયામા ઉપગ્ની પાત્ર મહામૂની
વસ્તુઓ દાખલ થઈ ગાજ હોય તે આત્માને સમારની ચાર-
ગતિના દુષ્ટો ભોગવવા પડતા નથી

ઉપરના પાત્રે સ્પષ્ટ ગણદોના વિચારથી અર્થ શ્રી
જિનેશ્વરના મુખે માલગીને સુવર્ણભાદુરાજ લુધાવાવા
જીવને અમૃત ભોજન લુપ્ત, અને રકને ચિતામણિ ગ્લની
પ્રાપ્તિ માફક ઘણોજ આનંદ પામ્યા અને તેજ અમલ
મરણમા શુભ અધ્યવસાયથી જાતિમગ્ન જ્ઞાન પામ્યા,
અને ગયા જન્મમા આરાધેવ ચારિત્રનો માયા ઝર થયો અને
ઉત્કૃષ્ટ વૈરાગ્યથી આત્મા રંગાઈ જતા પરિવાર, પુત્ર કે
પત્નીઓની મવાફ પછુ લીધા સિવાય પચમુઠિ લોચ
કરીને, પ્રભુજી પાને દીક્ષા લીધી

અનુક્રમે અગ્યાર અગો લાગી પરિપક્વ અને ઉપ
મર્ગે સમ્પન્ન કરતા વિવિધ પ્રકારના તપને તપના ગીનાર્થ
પણાને પામી ભગવાનની આજ્ઞા મેળવી એકાકી વિહાર
ઠરતા મહાઝાળ ધ્યાનમાજ રહેતા, ઘણા કર્મોનો ક્ષય કરતા
વીશ્રધ્યાનક આરાધવા તત્પર થયા અને અગ્નિકર્તા વીશ
ધ્યાનકોતુ [શરીરનો વિવેક, ચિત્તની એકાગ્રતા અને ક્રિયાની
સંપૂર્ણતાપૂર્વક] આરાધન કર્યું

એક વખત વિહાર કરતા સુવર્ણભાદુરાજિં ક્ષીરપર્વત
પાસેની અન્વીમા કાઉસગ્ગ ધ્યાનમાં રહેવા છે, ત્યાં કમડનો

આત્મા કુન્નકભિન્ન નન્કમા પી નીકળીને તેજ પરંત ઉપર
મનનિકામ સિદ્ધ થયો છે, તે અગ્નીમા ધ્રુમણ કરતો
અને પ્રાણીનો નાચ કરતો, માન્નાકારથી જ આશુવિધ
ચલાવતો, પોતાના આત્માને મટનીનો શસ્ત્ર માનતો, દેખ
નાને ભણે નામ્નાન્ન ચમનજ જ હાથ નહિ તેવો ભાન
કરાવતો, જ્યાં મકામુનીશ્વર ધ્યાનમ્થ ઉભા છે ત્યાં આગ્યો

મુનિનજને ખેવા પી સાથેજ પોતાનું એક પાક્ષિક
પૈર થા આ યુ અને મુનિનજ ઉપર તૂંગી પડ્યો અને
પોતાનું મર્જનગ અને પુણ્ય વાપરી મુનિનજને જમીન
ઉપર પાડી નાખ્યા મકાન ઉપમર્જ આ થો નતલી મુનિનજ
ખૂમજ ધમધ્યાનના માવધાન થયા, અને ના-દેવ વિના
મિલને પણ પન્મનિર તુ ધ માનતા અગ્નિતાદિ વ્યારનું
શરણ કરીને ચારે આકાશના પચ્ચક્ષાત્ કરીને મર્જ-જો
નાથે મમાપના કરી, અઢાર પાપધ્યાનકાનો ત્યાગ કરી,
અનરાગ કરી મિહદા। વિદીર્જ મએવા મુનિનજ
કાનધર્મ પામીને નવમા બનમા હમમા દેવયોકમા મહાપ્રભ
નિમાનમા મહર્દિકદેવપતે ઉત્પન્ન થયા અને દેવનાથ
મકામુખેને બોગરવા લા સ

આ જામ્નુ મહાપાપી અતિરોડ સિદ્ધ, મુનિનજને
મારી નાખવાથી પોતાના આત્માને કૃત્યકૃત્ય માનતો મનમા
ધોળાજ પ્રલાતો હજારો પ્રાણીઓની હિમા કરતો ઘણા પાપોનો
પુજ એકઠો કરીને મહારોડધ્યાનથી મળ્ણ પામીને ચોથી
પદ્મમા નારકીમા ના કપો ઉત્પન્ન થયો અને નરકનું

આયુ પૂર્ણ થતા નારદીમાવી નીકળીને અનેક પ્રકારના
તિર્થયાત્રિ ભવેને કરતા કામકામ અનહા દુ ખેને ભોગવતો
નનામ્મા ભટકના લાગ્યો

ઇતિ મહાપ્રભાવક પુરુષાત્તનીય પાર્શ્વનાથસ્વામીનો
આક્રમો અને નવમો ભન વર્ણન કરવા માથે કમકના પણ
ભનો કહેનાયા

શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીનો તીર્થ કર દેવપણાનો
છેલ્લો-દશમો ભવ કહેવાય છે

શ્રી જૈનશામન જગત વ્યાપી ગાસન છે ડોઇતુ
બનાવેતુ નથી, પરતુ સ્વયંસિદ્ધ છે આજ્ઞાનતુ નથી,
પણ અનાદિ છે કૃત્રિમ નથી પણ સ્વભાવિક છે અજ્ઞાની
લોઢાએ કે ધમટી લોઢાએ કે માન બુધ્યા માણસોએ
પ્રચારેલુ નથી, પરતુ રાગ-દ્રવ્ય, અજ્ઞાનતા વગરના મહા
જ્ઞાનીઓઠાગ વિસ્તાર પામેતુ છે, અધુર નથી, પરતુ
સંપૂર્ણ છે ડેવવગતાનુગતિક નથી, પરતુ ધ્મોટીમા પસાર
થએતુ છે હિસા, જુક, ચોરી, મૈથુન, પશ્ચિમ-મમતા,
અન્યાય અને અનાધ્યાત્મ પોષક નથી પણ ઉન્મૂલક છે

આ શ્રી જૈનશામનના તમામ સિદ્ધાન્તોના પ્રચારક
પુરુષો, તે રાગદ્રેષ અને અજ્ઞાનનો ક્ષય પામ્યા પછી અને સર્વન
બન્યા પત્રી જ, સિદ્ધાન્તોનો જગતની સમક્ષ પ્રચાર કરે
છે તેમના કરમાવેલા સિદ્ધાન્તો ઝીવનારા પણ લગભગ
વીતરાગ જેવા અને મહાજ્ઞાની હોય છે પ્રમુખ સિદ્ધાન્તો

ટકાવી ગળનારા પણ ત્યાગી, નિષ્કૃહી અને જ્ઞાની મહાત્મા
ઓળે દોય છે

શ્રી જૈન શામનના બધાજ નિધાતો અચર્ય જગતના
કેવળ ઉપકાર માટેજ બનેના દોષાથી પાપની પ્રવૃત્તિમાં
ખુલેલા છવેને પાપોની લય કરતા સમજાવી તે તે પાપો
માથી નિવૃત્ત થવાનો ઉપદેશ આપે છે

આ શ્રી જૈનશામનનો પ્રચાર કરના અને આત્માનો
ઉત્કર્ષ માધી સમારના બધનોથી મુક્ત થવા, જગતના
સ્વભાવસિદ્ધ બીજા કેટલાક બનાવોની માફક કોઈ કોઈ
મહાપુરુષો જન્મે છે, તે હિસામે એક અવમર્ષિણી કાલમા
૨૪ તીર્થંકર હોયો ઉત્પન્ન થાય છે તે પણ સસાગ્રમાં
અનતોકાળ રખડખટી લોગવી અનતાનત દુષ્ટોની પરપગ
લોગવી, મમયનો પરિપાક થનાથી શુભ-શુભતર, શુભતમ
મામત્રીનો યોગ પામી અનુક્રમે ગુણનો નિર્ભર ઉપર
થડતા, ૧૩-૭-૧૨ વગેરે લેવો સુધી ગુણી ગુરુઓના
સહયોગથી આત્માને નિર્મળ બનાવતા છેવ્લા લવમા તીથ
કરપણાને પાને છે

જગતના સર્વ છવેની માફક શ્રી જિનવરના
આત્માઓ પણ અનાદિ છે અને અનાદિજાળથી જગતના
સર્વ છવેની માફક મસારમાં ચારેગતિના ખૂબ દુષ્ટોને
પામીને છે તા લેવોમા જ્યારે શ્રી જૈનધર્મ-ભાવધર્મ
પામે છે, ત્યાર પછીના લેવોની ગણના લેખાતી હોવાથી

ઉપર બતા યા પ્રમાણે જિનેશ્વરોના ૧૩ ભવ વગેરે બતાવ્યા
છે કહ્યું છે કે,

ઋપસતેર શશી માત કહીજે,
રાન્તિનાથ ભવ બાર મુણી જે,
મુનિમુવત નવ લીજે,
નવ નેમીશ્વર નમન કરી જે,
પાર્શ્વપ્રભુના દશ સમગી જે,
વીર સત્તાવીશ લીજે,
અજિતાદિક જિન ગ્રેષ રહિજે,
વ્રણ વ્રણ ભવ મધ્યે ઠવીજે,
ભવ સમકીતથી ગણીજે,
જિનનામ બધ નિકાચિત કીજે,
ત્રીજે ભવ તપ ખાન્તિ ધરીજે,
જિન પદ ઉઠયે સીજે ॥૧૥॥

અર્થ અનતા કાવમા અનતી ચોવિસીમા જિનેશ્વર
ભગવતો થાય છે, અને કેવલજ્ઞાન પામી જગતને હિતાહિતનું
જ્ઞાન કરાની મોક્ષમા જાય છે, તે પ્રમાણે આ ભરતચેત્રમા
આ ■ વી ચોવિસીમા યથેવા ચોવિસ જિનેશ્વરદેવો
સમ્મંજસ પામી [આત્માનુ મત્ય સ્વરૂપ, જીવાદિ નવત્રોની
ઓગખાણ હિતાહિતનું માયુ જ્ઞાન, તત્ત્વ માયા દેવ-ગુરૂ
ધર્મની યથાર્થ ઓગખાણ, તેનું નામ સમ્મંજસ] ને વધા

રમા વધાજે જો સમારમા રહે તો કેવો લેખો રહે તે ઉપરની જાથામા બતાવ્યા છે

પહેલા અપલદેવસ્વામી સમ્યક્ત્વ પામીને સમારમા દેવ-મનુષ્યના ૧૨ લવ કરી ૧૩ મા લવે શ્રી જિનેશ્વરદેવ વધા, ચંદ્રપ્રભાસ્વામી ૬ લવ સમારમા દેવ-મનુષ્યના લવ કરી ૭ મા લવે શ્રી જિનેશ્વરદેવ વધા, તે જ પ્રમાણે ૧૬ મા શાન્તિનાથ સ્વામી ૧૨ મા લવે મુનિમુવતસ્વામી નવમા લવે, નેમનાથસ્વામી નવમા લવે, શ્રી મહાવીરસ્વામી ૨૭ મા લવે તીવ કરદેવ વધા, અને અગ્નિનાદિ ૧૭ જિનેશ્વર દેવો છેવાથી ગીત લવમા સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી ત્રીજા લવે તીર્થ કર પદવી પામ્યા હતા તે જ પ્રમાણે આપણી આગ્રુ વાર્તાના નાચક શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી ૬ લવસમારમા દેવ-મનુષ્ય ને હાથીનો લવ કરી દત્તમા લવે શ્રી જિનેશ્વર દેવપતે ઉત્પત્ત થયા તે હવે આપણે વિચારીયે

આ જ ખૂદીપના ભસ્મશ્લેષમા કાશી દેશમા વારણ્ણ અને અસિ નામની જે નદીઓની બરાગર મધ્યમા વારાણ્ણસી નામની નાગરીમા અંશ્વર્થરુપ અને પ્રતિભા વટે ઇન્દ્રની જેવા તેજસ્વી અશ્વમેધ નામે રાજા રાજ્ય કર છે, તેમને રુપ અને લાવણ્યગુણે લક્ષ્મીના જેવી, કજાગુણે સગવડતી જેવી અને ગીવગુણે સીતા, વગેરે મહાત્મનીઓમા પ્રાપ્તરેખા વામાદેવી નામે મહાપદ્મરાણી હતા

મહાપુણ્યશાળી રાજા-રાણી દંપતીના સર્વાંગ સુખમય દેવતાઇ દિવસો બ્યતીત થતા ઇંમુના અવત-પૂર્વે ૮૭૬ વર્ષ

અગાઉ અને વિક્રમના મવત પૂર્વે ૮૨૦ વર્ષ પહેલાં ત્રેન વર્ષે ચોથના [ગુજરાતી ફાગણ]-મધ્ય રાત્રીમા મહામતી-વામાદેવીની કુક્ષિમા સુવર્ણબાહુ રાજપિનો આત્મા [ફગમા દેવદોકમા મહાસુખને લોગની, ૨૦ મારોપમનુ આયુષ્કર્ણ કરી] ઉપજાયે.

તે રાત્રીમા અર્ધ જાગૃતંગામા સુતેલા મહામતી વામાદેવીએ નીચે ગુજરાત ૧૪ મજાસ્વપ્ન જોયા હાથી, વૃષભ, મિત્ર, લક્ષ્મી, પુષ્પમાતા, ચક્ર, મૂર્તિ, ધ્વજ, કુલ, નગેવર, રમુક વિમાન, ગ્લનગાળી અને અગ્નિ ઉપગના ૧૪ સ્વપ્ન દેખી વામાદેવી જાગૃત બધું, સ્વપ્નાનધારણ કરી, પોતાના સ્વામીનાથ સ્વપ્નેનનૃપ પાને આવી સ્વપ્ન વિસ્તાર મલ જાણે. રાત્રીએ અજ્ઞાનથી અને સ્વપ્નપાઠકોની પાને મમજીને તેનું કૃણ દેવીને સંલગ્નાયુ.

રાત્રી હે છે કે, હે દેવિ ! આ મહાસ્વપ્ન જોવાથી તમને તીર્થ જર પુનનો જન્મ થશે, તે પુન મહાભાગ્યગાળી થશે સ્વર્ગ, મત્યુ, પાતાળવામી દેવામુર-મનુષ્યોને શુદ્ધ ધર્મ મલગાનશે પોતે દેવામુર મનુષ્યોમા મહાગાનીસ્વર, મહાત્યાગી, મહાનપસ્વી, મહામજામી, મહાધીર, વીર, ગભીર, તેજસ્વી અને પ્રભાવશાળી સુપુત્રને તમે જન્મ આપશે.

તે ગાનીના સુમમયથી મહાદેવી જાગૃતધારણ કરી ગર્ભની જરા પણ વેળા લોગબ્યા વગર દિવસો પૂર્ણ કરી નવ

અવતાર હોય છે કહ્યું છે કે, “ઉત્તમા જ મતો વૃદ્ધા” એન્ડે શુભકર્મોના ઉદયો લોગવવા માટે કર્મનો બલાકાર વધી જાય તો જ લગ્ન કરે છે તે રાજા બને છે, અને તે પણ પોતાના જ્ઞાન [મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન] દ્વા. લોગકર્મની બલવત્તરતા સમજાય તો જ લગ્ન અને રાજ્યનો સ્વીકાર કરે છે, પરંતુ કર્મશીલતા સમજાય તો મનનાથસ્વામી અને નેમનાથસ્વામીની પેઠે રાજ્ય કે લગ્ન કશું આશ્ચર્ય નથી.

એન્ડે શ્રી જિનેશ્વરદેવોના છેલ્લા ભવની બધી પ્રવૃત્તિઓ લગભગ જ્ઞાનપૂર્વકની હોય છે અને તે પણ શુભકર્મોને બપાવવા સુધી જ નવાય છે, માટે શ્રી જિનેશ્વરદેવોની બધી મસારદશાની પ્રવૃત્તિઓને પણ પૂર્વના મહાશિઓએ ઉચિત્ત પ્રવૃત્તિ જ ગણાવી છે.

મોળા ભાગે શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આશાઓને છેલ્લા ભવમા શુભકર્મો જ લોગવવાના હોય છે શ્રી નૃપભદ્રેવ સ્વામીને એક વર્ષ સુધી આહ્વાન ન મળ્યો, શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને માત્ર એક જ દિવસ કમઠ દેવનો ઉપસર્ગ લોગવવો પડ્યો, આવા પ્રસંગો બહુ નામાન્ય લેખાય છે, બાકી મહાવીરપ્રભુના ૧૨૦૦ વર્ષના ઉપમર્ગો અને તેમા પણ શૃવપાણિ, અને મગમદેવના, ચંડકાંચિક અને ગોરાજાના, કટપતના અને ગોવાળિયાના ઉપમર્ગો ખરેખર જિનેશ્વર દેવોના આત્મા માટે અતિ વિશેષ છે માત્ર આપણી આ ચોવીમીના જિનેશ્વર દેવોમા આવા ઉપસર્ગો ખીજા કોઈ

પ્રભુજીને યથા નથી જ એટલે પ્રભુ મહાનીરજેવને ઇાડીને અગુભકર્મે ભોગવવાના ઉદ્યોગ બીજા જિનેશ્વર દેવોમા અતિ અદ્ય-પ્રમાણમા જ જેવા મળશે

શ્રી જિનેશ્વર પરમાત્માઓની મહાવિદેહમેત્રમા બધી બાબતોમા સમાનતાજ હોય છે એટલે દરેક કાવના જિનેશ્વરેવો અહીંના કપભદેવગ્વામીના જેવાજ હોય છે, જ્યારે ભરત, અંરવત ક્ષેત્રોમા શ્રી જિનેશ્વરદેવોની બીજી બધી બાબતા સમાનજ હોવા છતાં આયુ માન અને દેહમાન અવસર્પિણીકાળમા ઘટતુ અને ઉત્પર્ષિણી કાળમા વધતુ હોય છે તે કારણથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રના બધા જિનેશ્વરદેવોનુ આયુષ્માન ૮૪ લાખ પૂર્વનુ અને શરીર પ્રમાણ ૫૦૦ ધનુષ્યનુ હોય છે જ્યારે ભરત-અંરવત ક્ષેત્રના જિનેશ્વરદેવોમા અવસર્પિણીકાળમા પ્રથમ જિનેશ્વરદેવનુ ઉપર મુજબ બધુ હોય છે અને ઘટીઘટીને છેલ્લા જિનેશ્વરદેવનુ સાત હાથ શરીરમાન અને ૭૨ વર્ષનુ આયુષ્માન હોય છે, જ્યારે ઉત્પર્ષિણી કાળમા પેલા જિનેશ્વરદેવનુ માત્ર હાથ શરીરમાન અને ૭૨ વર્ષ આયુષ્યમાન હોય છે અને છેલ્લા પ્રભુજીનુ ઉપર પ્રમાણે મહાવિદેહના જિનેશ્વરદેવોના જેવુ હોય છે

આ સિવાય જ્ઞાન અતિશયો, પ્રભાવ, વીતસગતા વિગેરે ગુણો અનતાનત જિનેશ્વરદેવોમા બધાઓને તદ્દન એક સરખાજ હોય છે .

હવે ભગવાન શ્રી પાર્શ્વકુમાર બાળ્યાવચ્ચામા એકદા ગોખમા બિરાજમાન થઈ નગરચોલા જોઈ રહ્યા છે, તેલામા

શ્રેણીબધ મનુષ્યો ગંગાનદી ઉપર જઈ રહેલા જોવાયા અને
પાસે ઉભેલા સેવકને પૂજવામા આનુ, મેવકે તપાસ કરીને
જણાવ્યું કે, સ્વામિન 'ગંગાનદીના કીનારા ઉપર કોઈ મહાતપસ્વી
અતિ તીવ્ર તપસ્યા કરતા પધાર્યા છે, નગરવાસી લોકો તેમના
દર્શન-વદન કરવા આવ-જા કરતા હોખાય છે

વસ્તુ ઘટના એવી જાની છે કે, ભગવાન પાર્શ્વનાથ
સ્વામીના આત્માનો પ્રથમ ભવ મન્મથૂતિના તેજ ભવમા
તેમના મોળાલાઈ કમઠ સાથે બકારણ વૈરનો પ્રારબ્ધ થયો,
તે કમઠ જીવ મરણ પામી કુકડાના મુખવાળો કાલો મર્ષ થયો
પાપો હોવાથી પક્ષીની માફક આકાશમા ઉડીને જઈ શકતો
હોવાથી મન્મથૂતિનો આત્મા ગજનો નાથ કરી બીજા પણ
અપરીમિત પાપો સેવી સજાતા તપમા જળી મરણ પામીને
પાપમી નરકમા નારકી થયો ત્યાથી આયુ પૂર્ણ થતા
સ્થવીને વગી પાછો ચોથા ભવમા સર્ષ થઈ, મુનિગજને
દયા કરી બીજી ઘણીજ હિસા આચરી મરણ પામી પાપમા
ભવમા છૂટી નરકમા નારકી થયો

છઠ્ઠા ભવમા [છટ્ટી નરકમાથી નીકળીને] કુરુગ્રહ નામે
લિ-લ થયો, ત્યા પણ તેજ પાર્શ્વપ્રભુ જીવ મુનિરાજનો
નાથ કરીને શિકાર વગેરે બીજા પણ મર્ષિતપાત, પગા
સેવન, માસલશણ અદિ મહાપાપો આચરીને મરણ પામી
સાતમી નરકે ગયો, ત્યાથી નીકળી આઠમા ભવમા સિદ્ધ થઈ
પાર્શ્વપ્રભુ જીવ મુવર્ણબાહુ રાજાવિનો નાથ કરી, પાપ-
મય જીવન પૂર્ણ કરી મરણ પામીને ચોથી નરકમા નારકી

થયો ત્યાં અનેક મહાદુષો લોગવી આયુ પૂર્ણ કરી
 નરકમાથી નીકલી ઘણા ટાઈમ પશુના લવોમા ભટકી વારાણસી
 નગરીમા એક તદ્દન ગરીબ પ્રાણીના પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો.
 બાલ્યવયમાજ માતા-પિતા મરણ પામ્યા અને છોકરાને
 નગરવાસી દયાલુ મનુષ્યોએ પોષણ કરી મોઝા કર્યો અને
 દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્ય પામી તાપસી દીક્ષા લેઈ તપશ્ચર્યાની
 સાથે પથ્થાગ્નિ માધતો વારાણસી નગરીની બહાર જગા
 નદીના કીનારે આવીને ઉતરેલ છે

તેવકના મુખથી કમઠ તાપમના આગમનની વાત જાણી
 ભગવાન શ્રી પાર્શ્વકુમાર હાથી ઉપર બેસી કમઠ પાસે
 આજ્યા અને તેને કેટલોકેક જીવદયાનો ઉપદેશ આપ્યો પરંતુ
 ધમ્મકી તાપમને તે વાત ન રુચી એટલે કૃપા સમુદ્ર ભગવાને
 અવધિરાનથી અનિકુડમા બળતા સાપને જોઈ સેવક પાસે
 કાષ્ટ બહાર કઢાવી બહુ સાવચેતીથી કાષ્ટ ચીરાવીને નાગને
 વિઠ્ઠલ દશામાં જીવતો બહાર કઢાવ્યો અને શ્રી નમસ્કાર
 મહામત્ર સંભળા યો નમસ્કાર મહામત્રની એકાગ્રતાથી
 નાગ મરણ પામી નાગરાજ થયો

પોતાના અનિકુડમા મળગતા કાષ્ટમા બળતા નાગનું
 દૃશ્ય જાણ્યાથી કમઠ યોગી ઉપરથી શાન્ત રહેવા દતા અત
 રથી ભગવાન પાર્શ્વકુમાર ઉપર ખુબજ ચીકાઈ ગયો અને
 અધિકાધિકા તપસ્યા કરી પાર્શ્વકુમાર ઉપર દેવ વર્ડન કરતો
 મરણ પામી જ્યોતિષી દેવ થયો

હવે ભગવાન પાર્શ્વકુમાર, માતા-પિતા અને પત્ની પ્રભાવતી દેવીના ઉપરોધથી આનંદમાં દિવસો વીતાવતા ૩૦ વર્ષ ગૃહસ્થદશામાં રહી, દીક્ષા દિવસથી ૧ વર્ષ પહેલાં ૧ કાંડ અને આઠ લાખ મોનામહોન દરરોજ એક વર્ષ સુધી વાર્ષિકદાન આપી, દીન, અનાથ છોવેના હુ ખપીડિત હુ ખો મીટાવીને, માગશર સુદિ એકાદશી દિને નણ્ણનો શબ્દો સાથે દીક્ષા અગીકાર કરી અને તેજ ક્ષણે પ્રભુજીને ચોથુ મન પર્યવશાન પ્રકટ થયું દીક્ષા મહોત્સવ ઉજવવા એકઠા થએલા હોયો, વિદ્યાધરો અને ગણ-મહારાજાઓ પોત પોતાના સ્થાને ગયા

પાર્શ્વનાથસ્વામી ચાર જ્ઞાનધારી વિહાર કરી મંત્રિ વેશમાં ધન્યનામના ગૃહસ્થને ઘેર અડમ તપનુ પરમાત્મ વડે પારણુ કરી, ઝઠુઝઠુમાદિ ઉત્તમ કરતા હંમેશા કાઉસ્મગ્ગ ધ્યાનમાં જ રહેતા પૃથ્વીની માફક સર્વ મહન કરનારા, રાજ સત્તુના પાદજાની પેઠે નિર્મલ સ્વભાવવાલા આકાશની પેઠે કોઈનું આવળન નહિ લેનારા, વાયુની પેઠે અપ્રમદ્ધ ગતિવાળા, અગ્નિની માફક તેજથી હેદીપ્યમાન ભામનારા, સમુદ્રની માફક ગભીર, મેરુપર્વતની પેઠે અપ્રકપ, ભારડ પક્ષીની પેઠે અપ્રમત્ત, કમળના પાદજાની પેઠે નિર્લેપ, પરિસહ અને ઉપસર્ગ મહન કરવામાં સિહ સમાન, વિહાર કરતા કરતા ગામ-નગર-પુસદિમાં યથાયોગ્ય વિચરતા હંમેશા મૌન અને ધ્યાનમાંજ રહેતા છત્રસ્થદશામાં ૮૪ દિવસ વિચરીને એક દિવસ એકે નગરની નજીકના તાપિમાં શ્રમમાં આવી કાઉસ્મગ્ગ ધ્યાને રહ્યા

આ બ્રાહ્મ કમઠ તાપસનો હવ ભગવાન પાર્શ્વનાથ
સ્વામી હવ ઉપર તો પ્રત્યેક સવમા વૈગયમાન હતો, વળી
વિશેષે છે ના તાપસસવમા અજ્ઞાન તપની નિન્દા બહાર
કરનાર, બળતો નાગ નીમ્બવાના બનાવથી પાર્શ્વકુમારના
જ્ઞાન અને હવદયાની પ્રશસા અને પોતાના અજ્ઞાન અને
હવનિર્ઘયતાની ભાગેભા નિન્દા માલળી તપ અને દુધ્યનના
મિશ્રકૃત તરીકે જ્યોતિરીદેવપણે ઉત્પન્ન થઈ ભગવાન
પાર્શ્વનાથસ્વામીને, દીક્ષિત થએલા નિહાળીને, ઉપમર્ગ
સ્વર્ગ માટે આપ્યો.

તેણે ભગવાનને દુઃખ આપના અને ધ્યાનદશામાંથી
પાડી નાખવા હાથી બનાવ્યા, બ્યાધ બનાવ્યા, ચિત્રા
બનાવ્યા, મર્પો બનાવ્યા, અને વાંછી બનાવ્યા બધાએ
બધુએ પોતાની બધીજ શક્તિનો સચય કરી બન્યું, તેટલું
કર્તુ પ્રભુને હેરાન કરવામાં કમીના રાખી નહિ, પરંતુ
ભગવાનનું જવાબુ પણ હાન્યુ નહિ.

૧ પ્રતિકૂલ ઉપમર્ગ કરી-કરીને યાદી ગએલા તે મુર
ધમે ઉવટે દેવાગનાઓ વિદુર્વા અને ભગવાન પાને આવી,
ઘણાજ હાવભાવ કરી કામવાગ વાકયો બોલી, ચક્ષુના
ચાળા કરી, કક્ષ-નાભિ-તન-ધાઓ બતાવી, ભગવાનને
આલિંગન કરી, કમકીડ કરવા પ્રાર્થના કરવા લાગી,
અને ઘણા નાચ કર્યા, ગાયન ગાયા પરંતુ જેમ કંપાન્ત
કાવનો પવન મેરુપર્વતની કાંકરી પણ ખેસવી શકતો નથી,

તમ દેવાનાઓના બધાજ શ્રુગાર-વિવાનો પાર્શ્વપ્રભુને
અવાયમાન જવામા નિષ્કળ થયા

તા પણ જેમ હાર્યો જુગારી બમણુ રમે છે, એજ
ન્યારી કમઝ મુનાધમ પણ ભગવાનને પ્રતિકૂલ ઉપસર્ગ
ની નહા-યો એવે અનુકૂળ ઉપમર્ગ પણ ખૂબ કર્યા, તે
પણ નિષ્કલ ગયા હરે તો પોતાની જેટલી અધમતા હતી
તેવી જાતી એની કગીને મડાલયકર પવન ઉત્પન્ન કરી,
ભગવાનને ઉપાડી-ઉપાડી નીચે નાખ્યા ચક્રની પેઠે ગોળ
ચક્કર ફેરવ્યા પવનના બધાજ હથિયાર ખુડા થયા, એટલે
પણ જ જાડાડી, આઠાસ ઢાકી ન ખ્યુ, અને પ્રવય
ગગના પવનની પેઠે એકદમ ભગવાન ઉપર ધૂળનો વરસાદ
પડા-યો પરંતુ પ્રભુ અવાયમાન થયા નહિ પછી તેણે ભગવાનને
મીવરાવવા મઠાવેતાળો બનાયા, તેમણે પ્રભુજીને ફોલ
પમાવ્યા બધું જ કર્યું પરંતુ પ્રભુજી અટોવ રહ્યા તેના
આવ્યા બધા ઉરમો નિષ્કળ જવાથી તેનો ક્રોધ ઘણો જ
ભભુકી ઉડ્યો, એટલે એકદમ ગર્જાવ માથે વીજળીના જોર
ચોરથી વર્ષાઈ શરૂ કર્યો ગર્જાવના કડાકા અને વીજળીના
અમકારા જોડ, સાભળી કાયરોના ચિત્તો અવાયમાન થઈ
જતા હતા, અને વગી મુશવધાર વર્ષાઈ વર્ષવા લાગ્યો
પાણી વધતા-વધતા ભગવાનની નાસિકા, સુધી આવ્યું
પરંતુ ભગવાન જરા પણ અવાયમાન ન જ થયા

હવે આ બાજુ કમઠના તોફાનની બધીજ ખબર
ધત્તેન્દ્રને પહોંચી અને એકદમ પોતાની 'અગ્ર મહીપીઓ

સંહિત જ્યા પ્રભુ ધ્યાનદયામા ઉભેના છે ત્યા આ-યો,
ત્યાતો કમઠની દુષ્ટતાના બધાજ અકો લગલગ છે ની ભૂમિકા
સુધી પહોંચીને ખતમ થવાની તંયારીમા હતા

ધ હેન્દ્રે તત્કાલ પ્રભુજીની નીચે કમળ ગોઠવી દીધું
અને તે પાણી ઉપર તરવા લાગ્યું બનવાન કમળ ઉપર
શોભાવા લાગ્યા અને પ્રભુજીના મસ્તક ઉપર માતફણાએ
નકે છન બનાવી નાખ્યું કે, જેના પ્રતાપે હવે ભગવા
નને કોઈ ભીંજની ગકે એવું ગણુ નહિ

અને ધણેન્દ્ર મુરઘિયે એરી ગર્જના કરી, કે મેઘ
માગીને કોપદાવાનલ ખુઝાઈ ગયો, એટલું જ નહિ પણ
ધણેન્દ્રના બચથી મેઘમાગી કપવા લાગ્યો, મનમા ગભરાવા
લાગ્યો અને ધણેન્દ્રથી હવે મી રીતે બચવું, એનો વિચાર
કરવા લાગ્યો અને છેવટે બચવાના ખીલા ઉપાયો જ
જણાવાથી તે જ કૃપામમુદ્ર લગવાન શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી
ચરણોમા આવીને નમી પડ્યો વારવાર પોતાના અપરેન્દ્ર
દામા માગવા લાગ્યો

ધણેન્દ્ર પણ મેઘમાગીને આકેશપૂર્વક મેદલ દેતો
હો મેઘમાગી ! મુરઘમ ! આ મહાયુગ્યે તને કું દુઃખ
વધું છે ? તે વખતે તારી અજ્ઞાન કિયાથી શું રહેજો
જીવની હિમાલી તને બચાવ્યો છે, તેને આનંદો
બેઠ્યો, તેની જગ્યાએ ઉવળ અપકા ને કું કું અપરે
રહ્યો છે ?

તારી ડરેલી રમેટ્ટિથી પ્રભુ જબરાયા નથી અને ધૂનીદારા મનીન પણ ધયા નથી પરતુ તે ઉઘટેલી ધૂળવટે તારો આત્મા બાહ્યાભ્યતર ખૂબજ મલીન થયો છે તારા નરનાવેલા વર્ષાદના જગમા ભગવાન બૂડયા નથી, બૂડવાના પણ નથી, પરતુ આવા અકારણ ઉપકારી અને ચરાચર જગતના બાન્ધવ ઉપર આવા ભયકર વર્ષાદો વર્ષાવવાથી તારા આત્માને મમાર સમુદ્રમા તુ પોતે જ ડુબાતી રહ્યા છે, તેનો તને જરા પણ ખ્યાલ કેમ આવતો નથી ।

તે આ મહાપુરુષને બીજા ખિયેના ભવમા] ભવમા, ચોથા [કીરણવેગ મુનિપલામા] ભવમા, દુઠા [વજ્રનાભ મુનિશામા] ભવમા, આઠમા [મુવર્ણબાહુ મુનિઠથામા] ભવમા ફળ આપવામા કમી રાખી નથી. તે પાપના ફળો તે માક્ષાત્ ચોથી, પાચમી, છઠ્ઠી, માત્રમી, નાગ્કીમા જઈને લોગબ્યા અને આ મહાપુરુષે તારા ઉપર જરાપણ દેવ ન જ કર્યો પરતુ તારી ઉપર દયા ચિતવી તેના તે સુદૃઢતા ફળ મનુષ્ય અને દેવાદિ ભવેમા લોગવી તીર્થકર પંચીરુષ મુગધ પામીને છેવટે મોક્ષરૂપ ફક્ત પામવાના છે તેમની અતિ ઉત્તમતા અને તારી અતિઅધમતા, તેમના અને તારા સ્થાનને વિચારવાથી તને માક્ષા તાર અનુભવાશે.

ધરણેન્દ્રના મર્યા જેવા તીખા પણ કિતકારી વચ્ચેના માલજવાથી, અને નણ જગતનાનાથ તીર્થકર પરમાત્માની મુદ્રા [ધ્યાતમુદ્રા] વિચારપૂર્વક નીરખવાથી અને પોતાના

ગયા જન્મેના આચરણના ફવનો સાક્ષાત્કાં થવાથી મેઘ
માની દેવના આત્મામા ભાન આન્યુ

પ્રભુ શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી અને પોતાવચ્ચેનો ભેદ
સમજાણે. ભગવાનની અતિ ઉચ્ચકક્ષાની મહાનુભાવતા
અને પોતાની નીચકક્ષાની અધમતા બરાબર સમજાઈ—
ભગવાનની અને પોતાની કરાળીના ફળો પણ આખો સન્મુખ
હોય તેવા સાક્ષાત્ થઈ ગયા, અને અતરના બળાપાર્શ્વક—
પ્રભુ પાસેક્ષમા માગીને પોતાના સ્થાનમા ચાલ્યો ગયો મેઘ
માલીને તત્વશ્રદ્ધાનપૂર્વક આત્મમાક્ષત્કારરૂપ સમ્યક્ત્વ પ્રગટ
યમુ ભગવાનનો વિદોષી મટી પરમભક્ત બન્યો વાત પણ
સાચીજ છે, કે છવને જ્યારે યથાર્થજ્ઞાન થાય છે ત્યારે સાન્યુ
અને ખોટું મમજાવવાની જરૂર રહેતી નથી આપોઆપ
સમજાઈ જાય છે.

ભગવાનની આ વખતની અવસ્થાનુ વર્ણન કરતા
કલિકાળ સર્વજ્ઞ ફરમાવે છે કે,

કમઠે ધરણેન્દ્ર ચ સ્વાચિત્ત કર્મં કુર્ષતિ ।

પ્રમુસ્તુલ્ય મનોઘૃતિ પાર્શ્વનાથ શિયેસ્તુથ ॥

અર્થ—ભગવાન પાર્શ્વનાથસ્વામી ધ્યાનદશામા હતા
ત્યારે કમઠ આત્મા મેઘમાલીદેવે ઘણા ઘણા ઉપસર્ગો કર્યા
અને ધરણેન્દ્રે પ્રભુને ઉપસર્ગથી જત્યાબ્યા, ભગવાનની ઘણી
સેવાલક્ષિત વિગેરે પોતાને, ક્ષયિત કર્યું એટલે કમઠે ઉપ
સર્ગ અને ધરણેન્દ્રે સેવા બન્નેને ચોક્કસ લાગે તે

પરતુ ભગવાનનો બન્ને ઉપર સમભાવજ હોતો કોઈ ઉપર
દ્વેષ કે રાગ કોઈ પણ ન હતો

આપણે અહીં વિચારવું ઘટે છે અને તે એજ કે
આપણે પણ મહાપરમેષ્ઠિ ભગવતોના શુભોના વિચાર કરી
રહ્યા છીએ પાત્ર પરમેષ્ઠિમા અરિહત ભગવતોનું સ્થાન
મોખરે છે ભાવાન પાર્શ્વનાથસ્વામીને વિચારતા । જરૂર
ખ્યાલ આવશે, કે સમારી, યોગી, મન્યામી, કપિ કે મહર્ષિ
ભવે હોય પરતુ ઉપર સુજળતા હુ ખોની પામિના પ્રસંગે
સમભાવ રહેતો નથી પરતુ આપોની પણ અહી વર્ષાવાઈ
બય છે તેવે પ્રમંગે પ્રભુજી જગપણુ રાવ નથી લાગ્યા,
તે ક્ષમાનો 'અવધિજ' જાણાય ઘણા - મહર્ષિઓએ / ભક્ત
લોકોને આર્જીનાઈ 'અને વરદાનો આપ્યા છે, ' ત્યાં ખણુ
ભગવાન તીર્થ કરજેવનો સમભાવજ ભોવાય છે

ઉપર સુજળ નંવર, સમતા અને ધર્મધ્યાન અને
પ્રાન્તે મુકવધ્યાનમયદશામા રહેતા પ્રભુ શ્રી પાર્શ્વનાથ
સ્વામીને સુજરાતી કાગણ વદિ ચોથના દિવને જ્ઞાનાવરણીય,
દર્શનાવરણીય, મોહનીય અને અતરાય આ ચારે [આત્માના
મૂવગુણના ઘાતક] કર્મોનો ક્ષય થઈ જવાથી કેવલજ્ઞાન
અને કેવલદર્શન પ્રકટ થયુ

' ભગવાન 'લોકાયોક અને જીવાજીવના દ્રવ્ય, ગુણ,
'પર્યાયના ભણુકાર થયા ભાવાન નર્વજ બનીને ૮૪ દિવસ
જોણ ૭૦ વર્ષ પૃથ્વી ઉપર વિહાર કરીને રત્નત્રયીમય

ઉપદેશ આપી, ૧૦ ગણધર, ૧૮ હજાર સાધુ, ૩૮ હજાર-
માધ્વી, ૧૬૪ હજાર શ્રાવક ૩૨૭ હજાર શ્રાવિકાને ધર્મમા
રગાએવા બનાવી, આયુ પૂર્ણ થતા સમેતશિખરપર્વત
ઉપર પધાર્યા અને ત્યાં ૩૩ મુનિવરો સાથે એક માસનું
અનશન કરી, બાકીના વેત્નીય, આયુ, નામ અને ગોત્ર ચાર
કર્મ ક્ષય કરી સાદિ અનંત ભાગે મોક્ષમા પધાર્યા એટલે
સર્વકર્મ અને સર્વદુષ્ટોનો મર્વકાતીન અત થયો.

શકા ઉપર જે પાર્શ્વનાથસ્વામીના સાધુ, સાધ્વી,
શ્રાવક, શ્રાવિકાની મજ્જા બનાવી છે, તો તે વખતે ભગવાનની
હયાતિમા આટલાજ સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા હતા કે
ખીલુ સમજવાનું છે ?

સમાધાન ઉપર પ્રમાણે, સાધુ વગેરે જે ગણાવ્યા
છે તે ભગવાન ખુદના શિષ્યો બાલુવા, સાધ્વી પણ ભગ
વાનની ખુદની શિષ્યાઓ-બાલુવી, શ્રાવક-શ્રાવિકા પણ પ્રભુ
પાસે વ્રત ઉચ્ચરનારા બાલુવા, ખીબતો, કરોડોની સખ્યામા
પણ હોઈ શકે, દાખલા તરીકે મહાવીરપ્રભુના શિષ્યો ૧૪
હજારજ હતા, પરંતુ સાયોમાય ગૌતમસ્વામીના શિષ્યો
૫૦ હજાર અને નદિપેણના શિષ્યો હજારો હતા, એટલે તીર્થ
કર દેવના પરિવારમા લાખો સાધુઓ હોવા, છતાં મંમથામા
ઉપર મુજબ પોતાના શિષ્યોજ લીધા છે તેમ બાલુવું

એ પ્રમાણે ભગવાન, પાર્શ્વનાથસ્વામી ધર્મ પામ્યા
પછી મરૂભૂતિના ભવથી પ્રારણી એક હાથીનો, તથા મહાદેવ

મનુષ્યના, આર દેવના એક પહેલો ન મૂનિનો છે-વો
 પાર્શ્વનાથસ્વામીનો એમ દશે ભન ઉત્તરોત્તર ગુણ
 વૃદ્ધિ પામીને પ્રાન્તે સર્વગુણ પ્રગટપણે અનુભવીને નિત્ય
 અને સામ્વત સ્વભાવને પામ્યા

દશ ભવાત્મક શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામીનું મનપ ચન્નિ ગ્રમાત

ઉપર મુજબનું શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામીનું આપ્તુ જીવન
 વાચીને વિચારવાથી વાચકને ચોક્કસ નમસ્કાર જશે કે
 જોગી અરિહતાળ પડને ચોભાવનારા શ્રી જિનેશ્વરદેવોના
 આત્માઓ કેટલા બધા ઉચ્ચ દશાર્ક યથેચ્છા હોય છે અને
 પૂર્વની કેટલી બધી તૈયારીઓ પડી આ મહાન પદની
 ચોમ્યતા પ્રગટે છે, વળી શ્રી જિનેશ્વર તરીકેના છે-વા
 ભવની પૂર્વના ભવોમા પણ આ મહાપુરુષોમા કેટલા ઉચ્ચ
 ગુણો પ્રકટેલા અનુભવાય છે અને પ્રત્યેક ભવમા વીતરામ-
 તાનો અભ્યાસ વધી-વધીને છે-લા તીર્થ કરના ભવમાં વીત
 રાગતાની સંપૂર્ણતા પ્રકટ કરે છે

જગતમા પૂજ્ય બનનાર આત્માઓ કેટલી મહાન
 વ્યક્તિ હોય છે તે સમજવા માટે ભગવાન મહારી-
 સ્વામિનું જીવન પણ ઘણું ઉપકારી જણાવું હોનાથી
 તેનો લેશ અહિં બતાવાય છે

ભગવાન મહાવીરસ્વામિનો અક્ષના આ સસારમા
 અનતોકાવ-અનંત્યન તપુદગવપરાવત્તોથી અનતી દુખ
 પરપરાને લોગનીને છેવટે પશ્ચિમ મહાવિદેહ અવમા નય-

માગના ભવમા ધર્મ પામીને દેવલોકના મુખ લોગરી
 નીચ ભવમા ભગ્ન ચકવર્તીના પુન મરિચિ ઘયા અને
 દીમા વધ કુલનો મદ અને ઉત્સૂત્રપ્રપણા કરી, એક
 કોગમેટા નાગરોપમ મચાર વધારી નાના ભવો હજારો
 વાળો-કોટો ગમે કરી, મોટા ભવ ૨૭ થયા, તેમા
 ૫૦ રીશમે ભવ નીચે અપાય છે

આ ૪ ખૂટીપના ભન્તમેનમા છરીમનગરીના સ્વામિ
 જિતશત્રુનળની ભદ્રાદેવી રાણીની કુખે ૨૫ લાખ વર્ષના
 આઉખે નદન નામે પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયા ૨૪ લાખ વર્ષ
 ન મારમા ત્હી વૈરાગ્ય પામી પોદ્દિત નામના ગીતાર્થ સ્વપર
 શાસ્ત્રના પારગામી જ્ઞનાચાર્ય પાલે દીક્ષા લેઈ તે ૪ દીવસથી
 નીચે મુજબ અભિગ્રહધારી બન્યા

હમેશ માટે યાવજીવ પર્યંત એક માસના ઉપવાસ
 ઉપર એકજ પાસણું કરવું અને પુન એક માસના ઉપવાસ
 કરવા એમ જીવગીપર્યંત તપસ્યા કરવી, આ રીતે ૧૧૮૦૬૪૫,
 અગ્યાદ લાખ, એ મી હજાર, છસો પીસતાવીશ માસદામણું
 કરી, વીશસ્થાનક તપનુ આરાધન કરી, જિનતામ કર્મ
 નિકાચિત કરી, નિરતિચાર ચાલિ પાલી, અન્તે પણ આરા
 ધનાપૂર્ણ સમાધિ મરણુ માધી ૧૦ મા દેવલોકમા ૨૦
 માગરોપમના આયુષવાળા દેવ થયા.

સન્તાપીશ ભવપૈકી ત્રીજા અને અદારમા ભવમા
 પ્રાધેલા દુષ્ટકર્મેને કેટલાકને તો નરકાદિ હલકા જન્મે

મેગની ભોગ યા હતા સજીવ જેટલાક નિકાચિત ડર્મો
અતિથિ જેવા હોવાથી દેવલોકથી ચાલી માકલકુદ
નામના નગરમાં ઋષભન્ત બાદાણુની મુગીવ પન્ની દેવા
નદાની કુશિચે પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયા

પરતુ ત્યાગ માર્ગને બહુમાન આપનાગ અત્યેવ
નીતરાગ ગ્રાસનના પરમભક્ત હન્ડમકારાજને આ બનાવથી
હુબ લાગ્યું અને પોતાના અસાવની પરિણેગમેપી દેવને
મોકની ભગવાન મકાવીર દેવને દેવાનદાની કુશિમાથી ઘણા
વિનય-બહુમાનથી લેઈને ક્ષત્રિયકુ હનામના નગરમા રાજા
ધિગજ મિષ્ઠાઈનૃપની શુભેનિધાન પન્નાલી ત્રિશલાની કુશિમા
મૂકયા અને ત્રિશલાદેવીનો પુત્રીરૂપ ગર્ભ લેઈને દેવાનદાની
કુશિમા મૂકયો.

~ મોકા મિદ્ધાર્થેરાજને ક્ષત્રિય વર્ણવ્યા છે તો તમે
રાજા કેમ કહો છો ?

સમાધાન ભગવાન મકાવીર દેવના પિતા માધારણ
ન હતા પરતુ મોળા ગજા હતા તેનું પ્રમાણ કપરસૂત્રમાજ
અનેકગણનાયક, હકનાયક, માડલિક, રાજાઓ અને પાટવી
કુમારો વગેરે હજારો મનુષ્યોથી પરિવરેલાં બતાવ્યા છે, જેમની
આજ્ઞામા માડલિક રાજાઓ અને સુવરાજ્યો ગહેતા હોય
તેમને સાધાત્વ ક્ષત્રિ કેમ કહી શકાય ? બીજી વાત એ પણ
છે, કે ૧૮ રાજાઓનાં ઉપરી વૈગાનીના શેડારાજા કે જેમણે
શ્રેણિકરાજને પણ પોતાની પુત્રી આપવાં ચોખ્ખી ના પાડી

પ્રી, નમસ્તે નિહ ન જલ્મ કે તું કલ્પ કિન્ને
 પદ ના દેવ નથી નહિ કલ્પ કે દલ
 પ્રગટાવ નવ શ્રી નિ નહિ -

અગત્ય નમસ્તે અ સા જા વિન્નરે
 દીકર મંદુર ન મં નહિ ને નહિ
 બાજ નિ નેના જગત્તે દેવિકે દેવિકે
 બહુનાદુરે સર્વો નહિ નહિ

અને વધારીનાને વધારી વધારી નહિ
 નાજ નિ નહિ વધારી વધારી નહિ
 ના નહિ નહિ વધારી નહિ નહિ
 વધારી વધારી વધારી વધારી નહિ
 વધારી વધારી વધારી વધારી નહિ
 વધારી વધારી વધારી વધારી નહિ
 વધારી વધારી વધારી વધારી નહિ

નિ નહિ નહિ નહિ નહિ
 નિ નહિ નહિ નહિ નહિ
 નિ નહિ નહિ નહિ નહિ
 નિ નહિ નહિ નહિ નહિ

નિ નહિ નહિ નહિ નહિ
 નિ નહિ નહિ નહિ નહિ
 નિ નહિ નહિ નહિ નહિ
 નિ નહિ નહિ નહિ નહિ

પ્રી, કેળાનામાથી
 પ્રી, અનાથને મુખી
 પ્રી, આપ્યા, પ્રભુના
 મિનાદિને નિમનણુ
 નિ પત્ર વર્ધમાન

અગત્ય વર્ધમાન
 પ્રી મહાવીર નામ
 પ્રી ના પ્રમા વર્ધ
 પ્રી મહાવીર નામ
 પ્રી ના પ્રમા વર્ધ
 પ્રી મહાવીર નામ
 પ્રી ના પ્રમા વર્ધ
 પ્રી મહાવીર નામ
 પ્રી ના પ્રમા વર્ધ

પ્રી છે

સોળ સોના

જાના દંડમાં ગરી પ્રમત્તા હવેને મચારી લેવા નગરમાં
અને એમાં અમારિડહો વગડાવુ

હું જ મહાત્મી એમ છે, મર્વજીવ મમુદાય,
સ્વાદ્વી સમારના. શીઘ્રમોક્ષમા લાય
જધા હવ નનાગના. પામે મુખના પૂર,
વળી વમે મદુ હવડા, દોપ-પાપથી ફર.

જાના અનેક પ્રકારના શુભ વિચારવાળા મહામતી
તિલકાની ગલના કોઈપણ પ્રમત્તા દુષ્ણ ભોગના મિનાય
નવમામને નાકા માત દિવસ વ્યતીત થયે હતે, શશુવાર
આ ગજ લોકમાં સુખજી નાનાનજી દેલાયે છતે, એન કુદી
નયો શીની મધ્યસ્થે પૂર્વગા જેમ શરૂ પૂર્ણિમાની શત્રીમાં
મતોત્તરી ચક્રને જન્મ આપે છે, તે જ પ્રમાણે જાણે
નાદાત તેજનો પૂજ હોય તેવા અથવા ચક્રના કિરણનો
દગ હોય તેના બાનપુત્રને જન્મ આપ્યો

અને તત્કાલ હપ્પત શિશુકુમારી દેવીઓ સૂતિકા
ગૃહમાં મારી અને અપવિત્રતાને હટાવી મુજધિ જલ અને
પુ પનીકૃષ્ટિ કરી, માતા અને ભગવાનને આન કરાવ્યું તથા
વિવેપન વિભૂષા કરાવી, હર્ષના ધનન ગીતો ગાડ અવસ્થાને
આની ગર્ભ, એટલે તુરત જ હન્દાદિદેવોએ આવીને પ્રભુને
મેઝપર્વત ઉપર પધરાવી, કોટા ગમે દેવામુરોએ મળી
ભગવાનનો જ માલિકોક કરી, માતા પામે લાવીને મુક્યા

નિદાર્વનૃતિઓ પણ પુત્રજન્મનો મોટો મહો
ત્મન કર્યો અને નાજામી અને દેશવાની મનુષ્યોને બાનપાન

તથા રમનગમતની ઘણી મનરડો આપી, ડેઢખાનામાથી નર્વ કેદીઓને છોડી મુક્યા, દીન, દુષ્ટી, અનાથને મુખી બનાવ્યા, ચાવક લોકોને ઘણા દાનો આપ્યા, પ્રભુના જન્મથી બારમા દિનને કુટુંબપત્નિના મિત્રાદિને નિમંત્રણ આપી મેલાવડો કરી, કુમારનું ગુણનિપજન વર્ધમાન કુમાર નામ આપ્યું

ક પૃથ્વીની પેઠે વૃદ્ધિને પામતા ભગવાન વર્ધમાન કુમારને બાટયાવમ્બામા દેવોએ પરીક્ષા કરી મહાવીર નામ આપ્યું અને કંઠે ઢગીને ચૌવનવય પામેના કુમાર વર્ધમાનનું યશોદાનામા રાજકુમારી સાથે પાણિમંડળ થયું, અને દેવ જેવા સુખો ભોગવતા પ્રભુને પ્રિયદર્શનાનામા પુત્રી વર્ધ, તેને પણ જમાનીનામા રાજકુમાર સાથે ૫૦ છાવી દીધી, અઠ્યાવીંગ વર્ષની વય પામતા ભગવાનના માતા-પિતા કાળધર્મ પામી દેવલોક ગયા પત્રી પણ વરિહજયુ નદિવર્ધનના અત્યાચરથી પ્રભુજી બધા આજ્ઞ સમારભોનો ત્યાગ કરીને, ભગબગ મુનિ ગા જેવું જીવન જીવવાપૂર્વક બે વર્ષ સમારમા રહ્યા અને દીશાદિનથી અગાઉ ૧ વર્ષ પેલાથી વધી દાન ગાં કર્યું

વર્ધિદાનની વ્યવસ્થા નીચે મુજબ હોય છે

પ્રતિ દિવસ ભગવાન ૧ કાંડ અને ૮ લાખ સોના મહોરનું દાન આપે છે, તે સોનામહોર વજનમા ૮૦ રતિ પ્રમાણ હોય છે એક બાજુ ભગવાનના માતા-પિતાનો અને એક બાજુ ભગવાનનો મીઠકો હોય છે આ સોનાનું

સાતિમા શુનપાણિ નતર ગાળ્યો પ્રથમ ગિડાથનુ
 રુપ -રીને પ્રભુને ઘણા દુ ખ આપ્યા પણ પ્રભુ ન ગમળયા
 ત્યાર એક વેદનાવી અન્ય મનુષ્યના પ્રાણ ના ચા નીચ,
 તની મન્તકવેદના, કણ વેદના, નાસિકાને ના, મનુષ્યેના,
 માન્તકે ના પૃથ્વેના, નખવેના, વિગેર વ નાઓ એની
 બધી વધારી મુઠી કે આપણી લેવાથી ખમી ગમયું નહિ
 પરંતુ ભગવાન જ । પણ ગમળયા વિના તેમજ શુનપાણી
 ઉપર દેવ ના ના વિના મન ન કરી ન્યા

દેવને ભગવાનનુ આટલુ મોટુ ધૈર્ય નિવાળીને દેવે
 બધી પીગાઓ નાચારી લઇને પ્રભુના ચરણમા પડી ક્ષમા માગી,
 પૂ ન કરી, નૃત્ય-ગાન કરી ધ્યાનપર આપ્યો ગયો

ત્યારપછી પ્રભુજી વિનાર કરતા મેતામીદારી જતા
 આત્મા ઘણા માણ તથા પ્રાર્થના કરી તે હે પ્રભુજી આ
 ભાગ બહુ ઉપવવાવો છે અહિ એક મહાભયકર મર્ષ નહ છે
 તમે ઘણા માણસોના પ્રાણ લીધા છે, તેથી હમણા આ માર્ગ
 બંધ થઇ ગયો છે, મારે આ માર્ગે આવવુ ઉપદ્રવના હે,
 છતા પ્રભુજી જરાપણ મુઝાયા નિવાય માર્ગના મુમાદેશના
 ભગની ખાતર અને નાગના પન્થોને મુધા વાળી ખાતર
 તે બાજુ પધાર્યા

પ્રભુજીને આવતા જોઇને નર્મના કોષ ઉઠી ગયો
 અને કુતરાની માફક દોડતો આવીને સૂર્ય સામી દિટ-
 દરીને ભગવાન ઉપર દિટિજવાના છોડી અને પાછો ખસવા

ગયો પરંતુ ભગવાન પડી ગયા નહિ એટલે ફરીવાર દિ
જવાના મુકી પરંતુ ભગવાન અપ્રકપત્ત રહ્યા એટલે ઘણો
કષ્ટાન્ન થઈ પ્રભુશના પગ ઉપર શ્વાનની પેઠે ચાટયો,
નેહી પ્રભુશના પગમ હી મેનધિગધાગ નિઠવી તે જોઈ
જાને આશ્ચર્ય થયું આખા જગતના મનુષ્યોનું કધિ
વાલ હોય છે જ્યાં મે મેન ટેમ ? આની મુદ્રા મે
મ્યાંક મનુભની જણાય છે ।

એવામા પ્રભુશ પણ જોયા, બુજાઈ ! બુજાઈ !
ચક્રાગિઆ ! જાણ આ નાકયો નાભવાન મર્ષને જાનિ
મનુ નાન થયું પૂર્વના મુનિબદ્ધ જ્યોતિ કહેવ અને
તાપસાધિપતિના ભયો યાદ આવ્યા, કોષનાન પગિામે
સાપા મનુ છે, એમ મમ તણ પ્રભુવચને અનગન કરી,
મીને આકમા દેવકોકમા દેવ થયો

ત્યાપછી નિકા કરના પ્રભુશ ચાવિશીઈ ગામના
ઉદાનમા પધાર્યા અને કાઉન્ન ગ મુદ્રાએ રહ્યા આ વખતે
માર મામ આવનો હતો દુન્યહ હડી પડતી હતી, લોકોના
નાક કપતા હતા, તેવા પુત્ર હડીના ધમારા વખતે ગયા
તેણ જન્મમા મયમાન પામેની અને અન્યાદ તેણી કપૂતના
નામની રતરી થએલી દેરી આસીને સગવાનને દેખીને
કાધા ર જનીને તાપમીનું રૂપ કરીને ભગવાન ઉપર બુજાઈ
પાલી જન્મન કરવા લાગી પાલી છાટના ચાદ્રી એટલે-
ભાવાન આમુ જોયું ભગવાનની નિશ્ચય દયા જોઈ ઉપ-
શા ર જની પ્રભુ પારે મમા નાગી, મુનિ કરી, ચાસી ગઈ

પ્રભુજીના શરીર ઉપર પુકવ પ્રકાર અને ઉત્તરડા ડર્ચા
ગરીરમાંથી અખડ લોહીધારાઓ ચાલવા લાગી તો પણ
પ્રભુજીનું ચિત્ત ચનાયમાન થયું નહિ.

૧૨ હજી પણ તે દુષ્ટદેવ પ્રયામથી થાક્યો નહિ અને
ભયજર પીશાયોના રૂપ બનાવીને મોતીમોતી ગર્જનાઓ
ઠરીને પ્રભુને ખીવડાવવા ઘણાજ પ્રયત્ન કરી ચુક્યો, પણ
પ્રભુજીને તેની અસર થઇ નહિ.

૧૩ પત્રી સિદ્ધાર્થ રાજા અને નિશવાહેવીના રૂપ
બનાવી, ભગવાન પાસે આવી, કરુણ વિવાપ કરવા લાગ્યા
અને કહેવા લાગ્યા હે પુત્ર ! તું જનની જનકનો ભક્ત છે અને
અમને ઘૃદ્ધોને છોડીને આવી નીક યો, તે વ્યાજખી ન કહેવાય
હવે ઘેર ચાન અને અમારા અવસાન પછી દીમા લેજે, આવા
આના વાડ્યો બોની અનેક આકેઠો કર્યા, પરંતુ પ્રભુજી ધ્યાન
દશાથી પડ્યા નહિ.

૧૪ પછી એક મોટો મમુદાય બના યો, તેના મનુષ્યો
પ્રભુજીના બે પગવચ્ચેમાં અગ્નિ સગગાની ઉપર તપેવી મુઠ્ઠી
રસોઇ પકાવવા લાગ્યા, એક પછી એક અનેક મનુષ્યોએ
આવી પ્રભુજીના પગ વચ્ચે રસોઇ બનાવી પરંતુ પ્રભુજીના
શરીર કે આત્મામાં કે પવારી આવી નહિ.

૧૫ વગી તેજ સમુદાયના માણ્યો પ્રભુજીના શરીર
ઉપર લાખી ચાચવાના પક્ષીઓના પાજરા લટકાવીને પક્ષીઓ
પાસે પ્રભુજીને ચચુ વિગેરેના પ્રહારો કરાની ખુબજ ઉપ-

સર્ગ કરવા મહેનત કરી, પરંતુ પ્રભુજીના આત્માના એક અશમા પણ હોલ પ્રવેશ કરી શક્યો નહિ

૧૬, તો પણ હજી તે મુરખમના હૃદયમાં અટક્યા જ ન હતા ભગવાન પ્રત્યે પૂજ્યબુદ્ધિ અને ભક્તિભાવતો દુર રહેા પરંતુ આ દેવાધમના આત્મામાં દયાનો પણ અશ ન હતો ! એટલે ભગવાનને દુખ દેવામાં તેને થાક પણ લાગ્યો ન હતો તેથી તેનો પર્વતને પણ ઉખેડી નાખે તેવો પવન ઘડ કર્યો તેણે ભગવાન વર્ધમાનસ્વામીને હજારોવાર પાઠડાની માફક આકાશમાં ઉડાડ્યા અને જમીન ઉપર પાડી નાખ્યા પરંતુ પ્રભુમહાવીરનો અતરાત્મા યાનડપી પર્વતથી નીચે પડ્યો નહિ

૧૭, તો પણ પોતાની દુર્જનતા ઉપર મુન્તાક રહેવા સગમસુરે કવિકાવાત વિકુર્વી-ઉત્પન્ન કરી ભગવાન મહાવીર દેવને ચાકડા ઉપર ચઢાવેલા માટીના પિંડની માફક હજારોવાર ચકર-ચકર ફેરવ્યા, પરંતુ મહાવીર દેવના ધ્યાનનો પલટો થયો નહિ

૧૮, હવે તો પ્રતિવાસુદેવના છેલ્લા ઉપાય તરીકે આ નરાધમને તુરંત જ કાત્યક યાદ આવ્યું, કે જેનો કોઈપણ દેવો કોઈવાર ઉપયોગ કરતા નથી, જેનો પ્રયોગ લય કર જ લેખાય છે જેના પ્રહારથી મેઝપર્વતનું શિખર પણ ટુટી જાય, તેણે મહા લય કર ચક્ર ભગવાન મહાવીર દેવ ઉપર મુક્યું જેના આઘાતથી ભગવાન દીગ્ધ સુધી જમીનમાં ખુચી ગયા, પરંતુ ધ્યાનની ધારા જરા પણ તૂટી નહિ

૧૯ હવે છે-જા-છે વા બે-પણ અનુકૂળ ઉપનર્ગ કરીને પણ ધ્યાનથી પતિત કરી નાખુના વિચાર લાવી દુષ્ટદેવ એકદમ સૂર્ય ઉઠાડી પ્રભુ પાસે આવી નિનતિ કરવા લાગ્યો હે દેવાય ! હજી કેમ ધ્યાનમાં ઉભા છો-આવો નાત્રિ પૂર્ણ થઈ જઈ તમને હેરાન કરનાર દેવ જતો જ્યો છે આવો મારી માથે ગોચરી પધારો ! ઇત્યાદિ ઘણાં [ખનાવળી] કાવાવાયા કરવા લાગ્યો પણ પ્રભુજી તો જેવા વીનરાગ જના તેવા જ્ઞાની પણ હતા તેથી જ્ઞાનથી રાત્રિ બાપી ધ્યાનથી ડચ્છા નહિ

૨૦ છેવટે બગલો લાગ જનીને પ્રભુજી પાસે આવી કપરી દેવ, ઠરઠરવા લા ચો હે મહર્ષિ આપણું ધ્યાન અટકાવ છે, આપની નિશ્ચયના મેરુ જેવી છે, આપના ધ્યાન નમુદ્રનો પાર કોઈ ખાત્રી નકે નહિ આપના તપોબલ, ચાન્દ્ર અને વ્યાનથી હું ઘણો જ પ્રમત્ત થયો છું તમને શું લેઈએ છે, જે લેઈએ તે બોલો, સ્વર્ગ લેઈએ તો સ્વર્ગ આપુ, મોક્ષ લેઈએ તો મોક્ષ આપુ

એમ બોલી અનેક રૂપવતી દેવાગનાઓ ખનાવી પ્રભુ પાસે મોકલી તે બધી મનકાલે વચન અને શરીરદ્વારા અનેક જાતિના નખરા [સ્રી જાતિના, પુરુષોને સ્ત્રિવત્તા અને ક્રમાવવાના જેટલા થાય તેટલા આવા] કરી-કરીને યાદી જેનાથી મનુષ્યનું મન ચોકસ પડી જાય તેવા વચનના બધા જ પ્રયોગો કરી નાખ્યા જેના બેવાથી મોટા યોગીશ્વરો પણ વખતે ડગી જાય તેવા, શરીરના બધા જ અવયવો જતાં

જેમ અગ્નિના ન યોગથી માખણનો પિંડ જોગ-યા વિના
 નહિ જ નહિ, તેમ નારીના આત્મિજનવી પુરુષના શરીરમાં
 વિકા ઉપન્યાજિનાય રહે જ નહિ તેવા હિન્દુ દેવાગનાઓ
 એ આદિગન આખ્યા, પરંતુ લગવાનના સાત્ત્વિક ભાવરૂપ
 મુગચ્ચ નાથે અચકાઈને ભાગી પડ્યા

બસ, એ એક જ ગરિમા આના ભયકર વીર ઉપનર્ગ
 મગમ નામના મુધમે કર્યા પરંતુ પ્રભુ મહાનીર દેવના
 આત્માને કોધ ન આપ્યો, ધ્યાન નાગ ન પામ્યું, આત્મપતન
 ન થયું, શરીરનું જવાડું પણ ન ફરક્યું

શકા તમેએ ઉપન જના યા છે તેવા એક ઉપનર્ગથી
 પણ માણસ જીવનો ન રહે તો યહી આવા વીર ઉપનર્ગ
 થવા હતા મહાનીર પ્રભુજીને કશું જ ન થયું એમ કેમ ?

અમાધાન શરીરના બધાંજુ એક મગખા હોતા નથી
 પરંતુ ઘણા પ્રકારના હોય છે તેના વજ્રરૂપસનારાચ-
 થી લઈને દેવકા મુધિના છ પ્રકાર છે, તેના પણ તાગતમ્ય લેટે
 નેકડો-હિન્દુ કે લાખો પ્રકારો પડે છે

તેથી અરિકંત ચક્રવર્તી, વાસુદેવ, જવદેવ અને ઢેટનાક
 સામાન્ય મનુષ્યોમાં વજ્રરૂપના ત્ર્ય મઘયણ હોવાથી જાગની
 ઘણીજ તારતમ્યતા હોય છે

એન્લે તીર્થ કર પરમાત્માઓના શરીરો વજ્રાગ હોય
 છે એથી ગમે તેવા ઉપદ્રોથી તે અભેદન રહે છે, નાશ
 પામતા નથી

જુઓ. જોનેતરોએ નમાયણુમા હનુમાનને વજ્રાગ
માનેવા છે અને તેથી ભાષામા પણ લોકો હનુમાનજીને
બજ્રગી અથવા વજ્રગી તરીકે ઓળખે છે થી જનમન્દો
મા પણ મહાપુરુષ હનુમાનજીને અને મહાપુરુષ
ભીમસેનને વજ્રાગ સ્વીકારેલા છે

એથી શ્રી જિનેશ્વર પરમાત્માઓના જીવો અનેક
ભવોમા ઉચ્ચકોટીની જીવદયા પાળીને અને આ દેના
ભવ પણ જીવોની દયા પાળવા અને જગાવવાજ પામેવા હોનાથી
અતિપુણ્ય પ્રાગ્બારથી ગરીબ પણ વજ્રાગજ પ્રાપ્ત થાય છે
અને આવા વજ્રાગ શરીરનો તમામ ઉપયોગ મર્જ જગત
તુ ભગુ કરવા માટેજ હોય ॥ પરંતુ ગેઈનુ આ મહા-
પુરુષના શરીરથી અહિત થતુ નથી

શ્રી હા જ્યારે આવા વીશ ઉપમ ઈ યમા અને તેના
દીકીઓ, ધીમેધોએ સરીરને હિંદ્રમન બનાવી નાખ્યુ તો
પછી ત શરીરને ભગવાને કાઈ આવધ ઉપચાર ક્યા વગર
સાચુ કેવી રીતે થયુ ?

સમાધાન -દેવોદાસ ઉપમર્ગો થયાના ખીજત પણ
ઘણા પ્રસંગો અન્ધોમા જોવામા આવે છે અને ઉપસર્ગની
પૂર્ણતા પછી તેના તેજ દેવોદાસ પૂર્ણઅવસ્થા હોય તેરીજ
કઈ જાય છે અર્વાત ઘાવ, પ્રકાર, મજા, છિદ્ર જે કાઈ થયુ
હોય તેને મૂલસ્થિતિમા બનાવ્યા પછીજ દેવો પોતાના
સ્થાનમા જાય છે

જુઓ, ઠનાવતીના હાથ શખરાજાએ કપાવ્યા હતા, પરંતુ કલાનતીના રીવપ્રભાવથી દેવોએ કંકણ મહિન હાથ નવા બનાવ્યા હતા ચંદનબાજાનો ચોટલો વપ્તિકપત્તિ મુનાએ કપાવી નાખ્યો હતો, તે ચંદનબાજાના શીલ અને તપમહાત્મ્યથી દેવોએ તેમને તેવો કેશપાશ નવીન બનાવ્યો હતો, તેજ પ્રભાણે જનતર ઋ થોમા બાણપડિતે પોતાની જાતે કાપી નાખેના હાથ-પગ ચડીદેવીએ નવા બનાવી દીધા હતા, એથી નિદ્ર થાય છે કે, પ્રભુના અવયવોને લાગેલા ઘાવ-પ્રહારો અને મણુ-છિદ્રો પણ ઉપચાર વિના તત્કાલ અદૃશ્ય થયા હતા

પ્રભુ મહાવીર દેવને છેલ્લો ઉપમર્ગ મહાભય કર હતો અને તે એજઠે, એકદા પ્રભુજી ધ્યાનવ્યામા કાયાને વોસિરાવી ઉભેલા હતા તેનો લાગ જોઈ આગના જન્મના નિકાચિત કર્મેની પ્રેરણાથી એક ભરવાડે અણીદાર બે વાશના ખીચા બનારીને પ્રભુજી પાને આવ્યો પ્રભુજી તો ઉપમર્ગ કે પરિવહ સહન કરવા ઉભા જ હતા કોટો કે અખ્ખેમિહોના માર્ત્તિક લાવોથી પણ પ્રભુ મહાવીરનો નાત્તિક લાવ ચડી જાય તેમો હતો

એટલે ચારે બાજુ તપામી તમામ વનભાગને દેવ અને મનુષ્યોથી રૂન્ય જોઈને બન્ને ખીલા બન્ને બાજુએથી કાનમા પેસાડી દીધા ખીલા એટલા બધા હતા પેસાડયા કે બને ખીલાના અણીભાગ આમઆમા મવી ગયા આટલુ કુકર્મ કરતા પણ પાપાત્મા આશીર વૃષ્ટ ન જ થયો અને

પ્રભુને કાયમી મશ્ન નખવાની ઈચ્છાથી અને આ ખીલા
 ડોડ નેડ નવય તેકારણથી બાર નહેલા ખીલાના અગ્રભાગે
 ઢરવતીથી કાપી નાખ્યા, એથી પ્રભુ પાને બારનાર તલકાળ
 પ્રભુતુ આવુ દુખ ડોઢ બારી ગકેજ નહિ પાપા માઓ
 આ પ્રમાણેનો પાતાનો કાર્યક્રમ પુર્ણ કરીને ચાલ્યા ગયા
 પ્રભુજી તો ક્રમના સમુદાયોને જ ખીલા માનતા હતા અને
 ક્રમના સમુદાયો જ આના ખીલાઓના ઉપાગન ઢારણો છે,
 એમ ચોકકસ મમજાયેલું હોનાવી, પ્રસ્તુત બે ખીલાઓને
 ઢાનમાધો ઢાઢવા ઢે કળાવવાનું કાંઈ ત્રયોજન હતું નહિ

પ્રભુજી એનીજ ગત્ય રજાચુખ્ત મધ્યમ અપાપા
 નગરીમા મિદ્ધાર્થ નામના વલિકને ઘેર ગોગરી પધાર્યા
 ત્યા ખરક નામના વેઢે પ્રભુજીને મશ્ન જોયા તેણે વાણી
 યાને વાત જણાવી બન્ને જણ પ્રભુજીની સાથે વનમા ગયા
 અને બહુ આવધાનપરો માડસાથી બન્ને ખીલા બેચીને
 કાઢી નાખ્યા, ત્યા તો એકલમ લોટીની પીચમગી ઉછળી,
 જેથી મેરુજેવા અટોચ અને પૃથ્વી જેવા સર્વમહન કરનારા
 પ્રભુમકાવીરના મુખમાવી ચીમ ની ગી પડી અને પ્રભુના
 તે અરેરાટ ચાખ્ખથી આખું વન ભયકર લાગવા લાગ્યું
 વેઢે સરોહિણી મૌવધિના ઉપચા થી ઘાવ રૂઝવી નાખ્યા

એક વખત પ્રભુ શ્રી મકાવીરદેવે એનો અલિખક
 બ્રહ્મ કર્યો હતો, કે રાજાની પુત્રી હોય, પણ દાસીલાવને
 પામી હોય, બ્રહ્મચારિણી હોય, પગમા બેસી નાખી હોય,
 નાચુ મુઝેલું હોય, ત્રણ ઉપવાસવની હોય, રાતી હોય,

મધ્યાન્હ્યાસ હોય, ચોરડાના ઉબરા ઉપર બેડી હોય, વગી ડાંગો પગ બંડાર અને જમણો પગ ચંદર રાખેલો હોય, તેવી બાળા મુપડામાં અડઢના બાકુવા લઈને વહોરાવે તો ૪ મહારે વહોરવું, અન્યથા પાગડ ન ૪ કપડું, પ્રભુજી ને પ્રાચી બી મ અલિનકં પછુ ૧૭૫ દિવસે પૂર્ણ થયે. આહાર-પાણી વગર ૧૭૫ દિવસો જવા છતાં પ્રભુજીના રામમા જગપણુ દીનતા ઠે તામસિતા આવી હંતી નહિ.

છેતરે ચ પાનગરીનાદધીનાહન ગાજની પુત્રિ અને મહાબળવાન રાજા કરકેહુની બેન, કર્મની બનવત્તર તાથી કૌશાલીનગરીના ચાટામાં વેચાએથી અને તે નગરીના એક ધનવાન ધનાવહનમાં મુશ્રાવકે અહણુ કરીને પુત્રિ તરીકે ગએલી માતા-પિતાએ વમુમતી નામ પાડેલું હોવા છતાં, થેકે અદનબાક્ષા નામ આપીને ઉઠેરેલી બાળાએ ઉપર જણાવેલા બધાજ વિશેષો મુખ્ય અલિનકંની મ પૂર્ણતા પૂર્વક લગવાનને મડદના બાકુલા વહોરાવી, મમાર મમુડને મુકુક-ચાગળા જેવો કઠો નાખ્યો.

વલી શ્રી જિનેશ્વર દેવો છે લા લવમા જન્મ પામે ત્યાથીજ લગલગ મસારના તમામ પાપોથી ઉદાસ રહે છે કદુ છે કે, ઉત્તમા જ મતો ઘટ્ટા અર્થ ઉત્તમ પુરુષો જન્મે ત્યાથી વૃદ્ધ પુરુષોના શુભોથી મુક્તજ હોય છે અને દીક્ષા લીધા પછી સવિશેષ ક્ષમા, મૃદુતા, કમ્બુતા, નિર્દોષતા, તપ, મજ્જમ, નત્ય, આત્મજેય, અકિચનત્ય અને પ્રહસચર્ચ

વિગેરે બધાજ ગુણો ઉચ્ચ કથાનાજ પ્રગટ થાય છે અને નમ્યગદગન, પાન, ચારિત્રી મપૂર્વ આરાધનાદ્વારા પ્રભુજી જાગ વર્ત, છ મામ, અને પક્ષ દિવે કેવલજ્ઞાન અને કવચદર્શન પામે છે અહિ આત્માની ન પૂર્ણતા પ્રકટ થાય છે

જેમનો પ્રતાપ સૂર્ય કરતા પણ અનેગુણો હોય છે, જેમની મૌમ્યતા અનેક ચક્રોથી પણ વધી જાય છે, જેમની ધીંગ્તા મેઠથી પણ અનેકગુણી હોય છે, જેમની ગભીરતા સમુદ્ર કરતા પણ અનેક ગુણી હોય છે, આવા પ્રભુજી સર્વ કર્મનો ક્ષય કરીને કાર્તિક વર્ષ અમાવાસ્યા [ગુજરાતિ આસો વદિ અમાવાસ્યાએ] એ મુક્તિ મને પામે છે મર્વ-કર્મોથી છુટા થાય છે સ પૂર્ણજ્ઞાન અને મ પૂણ સુખના ભોક્તા બને છે અપવતાનો નાશ થઈ, સ્થિરભાવ પ્રકટ થાય છે ચોરાસી લાખ યોગિના ભમણ અને સુમાફરી બધ થાય છે, જન્મ, જરા, મરણના દોરડા ટુટી જાય છે, શારિરીક અને માનસિક વ્યાધિમનો અત થાય છે, બાહ્ય, અભ્યંતર શત્રુઓ નાબુદ થાય છે, વાસનાઓના બધાજ રોગ શમી જાય છે, મ પૂર્ણ મદ્વિદાન દમયદશા પ્રકટ થાય છે

ઉપર પ્રમાણે પ્રભુ શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીના અને ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના છે લા ભવોના વર્ણનો જાણવાથી આપણને ચોકન સમજાઈ જાવગે કે, શ્રી અસ્થિત દેવોના આત્માઓ કેટલા બધા પવિત્રતાથી ભરેલા અને ગુણગુણોની ખાણ હોય છે, કે જેમણે મ પૂર્ણજીવન વાચવાથી આપણી પણ કેળવીએ કુટેનો નાશ પામવા માટે છે, એટલાજ માટે

ન નિજોગે કવુ છે, કે “વીતરાગ જનો પ્યાયન મરત વીત
ગત ત” જેમ દુઃખિનીનું ધ્યાન કુનાર કુગતિ પામ્યા
વિના ગતનો નથી તેમ વીતગગનું ધ્યાન કુનાર
મુક્ત પામ્યા વિના ગતનો નથી જેને વીતરાગનું
ધ્યાન ગમે છે, તે મોડા-વેળા જરૂર વીતરાગ થાય છે

આપણે છેલ્લા બેજ તીર્થ ૨૨ દેવોના અને તે પછી
બાહ્ય મધ્યે છવન વિચાર્યા તેના શ્રી જિનેશ્વર દેવો આ
અવમપિણી ગામના આ બરતમિનમા ૨૪ થયા છે, એવા
સર્વદેવ અને મર્ત કાળમા દેવો થાય તે અને શ્રી જિનેશ્વર
દેવના નામાદિ નિમેષા વિગેરે વિચારના કેવળ ફલ મળે છે,
આ બાગતે વિચારવાથી પરમેષ્ઠિ મન્નમનના ન પૂર્ણ
ફલનો પછી બરાબર જ્યાં આવી જશે

શ્રી જિનેશ્વર દેવના નામાદિ ચાત્ર પ્રકાર

નામનિના નિજગામા, ઠવળજિના પુણ તિજિ કપડિમાઝા
જવજિના જિજગીરા, માવજિના ભમ્મસરગાયા ॥ ૧ ॥

અર્થ શ્રી જિનેશ્વર દેવના સામાન્ય [અરિહતાદિ]
અને વિશેષ [કામમાદિ] નામોનો નામનિમેષમા સમા-
વેશ થાય છે શાશ્વતી-અગાધની પ્રતિમાનો પ્રતિમાનિમેષમા
સમાવેશ થાય ॥ તથા અતીતકાલે મોક્ષમા ગચ્છેલા
તથા ભવિષ્યમા મોક્ષે જવાના શ્રી જિનેશ્વર દેવોનો
દ્રવ્યનિમેષમા સમાવેશ થાય છે અને હાલ દેવની થઇને

નિચરી હેવા શ્રીમીમધ્યનામિજી પ્રમુખ ૨૦ પ્રમુખનો
ભાનિમેશ્વર મમાનેય વાય છે

ને શ્રી જિનેશ્વરેવના મામા ય નામે નિચારીએ

અરિન્દ, જિન, પા મન, નિમનનિન શ્વેતકર્મા,
પરમેષ્ઠી-અધીશ્વર-રાભુ-અય મૂ લાનાન-જગીશ્વર-— ૧૨-
માત્રમા-પરમાવદર્શી તીર્થંકર-જિનેશ્વર ન્યાદાની-અભય-
દાનદાતા-નર્વજ-માર્ગ-વીતરાગ-ચિંતાનદ-પરમજ્યોતિ મર્ત-
દર્શી-અભય કર-નિર્નાશી-ઉત્તરનાતી-બોધિત-દેવાધિદેવ-
દેવનામી-આદિકર-અય જુદ્ધ-પુરુષાત્તમ-વૌડોત્તમ-લોક-
નાયક-ધર્મનાયક વગેરે-શ્રી વીતરાગતા મામાન્ય નામે
જીવેશ્વર મગી ગકે છે

વિશેષ નામે

આ ભગતચેત્રની વર્તમાનચોવીશી

૧ શ્રી કૃપાનદેવસ્વામી, ૨ અજિતનાથસ્વામી, ૩
મહારનાથસ્વામી, ૪ અભિનવનથસ્વામી, ૫ સુમતિનાથસ્વામી,
૬ પદ્મપ્રભસ્વામી, ૭ સુભાર્ગનાથસ્વામી, ૮ ચક્રપ્રભસ્વામી,
૯ સુવિધિનાથસ્વામી, ૧૦ શીવસ્વામી, ૧૧ શ્રેયાસ
નાથસ્વામી, ૧૨ વાસુપૂજ્યસ્વામી, ૧૩ વિમલનાથસ્વામી
૧૪ અનંતનાથસ્વામી, ૧૫ ધર્મનાથસ્વામી, ૧૬ શાન્તિનાથ
સ્વામી, ૧૭ કુન્ડુનાથસ્વામી, ૧૮ અરનાથસ્વામી, ૧૯ મહિ
નાથસ્વામી, ૨૦ મુનિસુમતસ્વામી, ૨૧ નમિનાથસ્વામી, ૨૨
નેમનાથસ્વામી, ૨૩ પાર્શ્વનાથસ્વામી, ૨૪ મહાશીરસ્વામી

હવે આ ભરતચેત્રમા થજોલી ગઈ ચોવિઝી

૧ કેવનનાનીઆમી, ૨ નિર્નાળીઆમી, ૩ આગરઆમી,
 ૪ મનાશરઆમી, ૫ વિમલાથઆમી ૬ નર્નાનુભૂતિ આમી,
 ૭ શ્રીધરસ્વામી, ૮ શ્રી તરઆમી, ૯ દામોઆમી, ૧૦
 મુતેજસ્વામી, ૧૧ સ્વામિનાથસ્વામી ૧૨ મુનિમુનતઆમી,
 ૧૩ મુમતિનાથસ્વામી, ૧૪ ગિવગતિઆમી, ૧૫ આસ્તાધઆમી,
 ૧૬ નમીનાથઆમી, ૧૭ અનીનરઆમી, ૧૮ યજ્ઞોધઆમી,
 ૧૯ કૃતાર્થઆમી, ૨૦ જિનેશ્વ આમી, ૨૧ શુદ્ધમતિઆમી,
 ૨૨ શિવદરઆમી, ૨૩ સ્યદનસ્વામી, ૨૪ મતિનાથઆમી

હવે આ ભરતચેત્રમા થનાઁ આવતી ચોવિઝી

૧ પમનાભસ્વામી, ૨ મુરદેવઆમી, ૩ મુપાર્શ્વસ્વામી,
 ૪ અય પ્રમઆમી ૫ મર્નાનુભૂતિઆમી ૬ દવનુતઆમી,
 ૭ ઉદયનાથસ્વામી, ૮ પેકાનાવઆમી ૯ પાનિલસ્વામી,
 ૧૦ ગતગ્રીતિઆમી ૧૧ મુનિમુમતસ્વામી, ૧૨ અમમઆમી,
 ૧૩ નિઠ્ઠાથઆમી, ૧૪ નિ પુનાડઆમી ૧૫ નિર્મમસ્વામી,
 ૧૬ ચિનમુમઆમી, ૧૭ સમાધિજિનઆમી ૧૮ અવરઆમી,
 ૧૯ યજ્ઞોધસ્વામી ૨૦ વિજયદેવઆમી, ૨૧ મહાદેવસ્વામી,
 ૨૨ દેવપ્રમઆમી ૨૩ અનતનીય વામી ૨૪ ભદ્રકરઆમી

વર્તમાનકાલે પાયમહાવિદેહ ક્ષેત્રમા વિદ્યમાન

૨૦ જિનેશ્વરદેવો

૧ સીમધરઆમી, ૨ યુગ્મધરઆમી, ૩ બાહુઆમી,

૪ સુમારુઆમી ૫ સુતનઆમી ૬ માય પ્રબઆમી, ૭
 ધર્માનઆમી, ૮ અનતરીષઆમી ૯ મુરપ્રગરઆમી
 ૧૦ નિશાળદેઆમી ૧૧ નજધરઆમી, ૧૨ અદ્રાનનઆમી
 ૧૩ નદ્રમાહુઆમી, [ભદ્રમાહુ] ૧૪ ભુજ દેઆમી ૧૫
 નમિનાયઆમી ૧૬ ઈશરદેઆમી ૧૭ શીરેતઆમી,
 ૧૮ મકાભદ્રઆમી, ૧૯ દેવયશાઆમી, ૨૦ અશ્વિતરીષઆમી,

સર્વકાલમા રાખવા ચાર જિનનામે

૧ કષભઆમી, ૨ નદ્રાનનઆમી, ૩ વારિયેણુઆમી
 ૪ વર્ધમાનઆમી

આ ઉપાન્ય બીજા પણ જિનેશ્વરનેયોના ૩૦ એપિસીના
 ૭૨૦ અને એકેનો સાધક વિજયના ઉત્કૃષ્ટકાવના ૧૦ નામે
 વાણવા મળે છે

અના નામેનો જાપ કરવાની આત્મામા વિનય, ભક્તિ
 અને ગુણાનુગમ પ્રકર થાય છે

અનત કાલ ગયો છે, એવે મનુષ્યનેમા અનતા
 તીર્થ કર ભગવાનો પણ થયા છે અને તેથી ભિન્નભિન્ન
 નામવાદ અને આપણા જાણીતા નામવાદ પણ અનત
 જિનેશ્વર દેવો થઇ ગયા મળે છે, તેથી શ્રી કષભાદિ
 એકેક નામ પણ અનતા તીર્થ કર દેવોને આપાયું સલાવિ
 શકે છે એવે એકજ નામનો જાપ કે ચઉવીસથાના
 ઉચ્ચારવડે પણ ન પૂર્ણ ઉપયોગ ગણનાર મનુષ્યને અનતા

જિનેશ્વર દેવના જાપનો કે આવનાનો વાલ પ્રાપ્ત થાય
 છે એટલે શ્રી જિનેશ્વર દેવનો નામનિષેષ પણ અનતા
 નામોનો ઘોન છે આ વાક્યને મિદ્ધિ કગ્નાર નીચેનું પદ છે

અનત ગ્રોવિમ્બી જિનનમુ, મિદ્ધ અનતિકોહ

આ પ્રમાણે પાંચ ભગ્ન, પાંચ ઐશ્વર્ય મેનમા ચોવી
 નીચો જેમ અનતી ઘણું છે, તે જ પ્રમાણે મહાવિકોહ મેનમા
 પણ વીશીઓ અનતી ઘણું છે

હવે સ્થાપના જિનેશ્વરદેવનો વિચાર કરીએ !

સ્થાપના એટલે પ્રતિમાજી, તે પણ બે પ્રકાર ની છે, શાશ્વતી
 અને અશાશ્વતી દેવલોકના અને જ્યોતીર્ણના વિમાનો, નારકી
 ઓના નરકાવાસ, ભુવનપતિ અને વ્યતરના નગર અને મેરુ
 પર્વતો વિગેરે જેમ અનાદિ છે અને અનંતાકાલ રહેનાના
 છે, તે જ પ્રમાણે ત્રણે લોકમા વિમાન વિગેરે સ્થાનોમા શ્રી
 જિનેશ્વર દેવોની પ્રતિમાઓ પણ અનાદિ છે અને અનંતો
 કાલ રહેનાની ॥

આ શાશ્વતી પ્રતિમાજી જ્યાં જ્યાં છે તે
 ગતાવાય છે

પહેલા દેવલોકમા ૩૨ લાખ વિમાનો છે અને
 દરેક વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૩૨ લાખ ચૈત્યો છે.

બીજા દેવલોકમા ૨૮ લાખ વિમાનો છે અને
 દરેક વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૨૮ લાખ ચૈત્યો છે.

ત્રીજા દેવલોકમા ૧૦ લાખ વિમાનો છે અને
દરેક વિમાનમા એકેક નેત્ર હોવાથી ૧૦ લાખ ચૈત્યો છે

ચોથા દેવલોકમા ૮ લાખ વિમાનો છે અને દરેક
વિમાનમા એકેક નેત્ર હોવાથી ૮ લાખ ચૈત્યો છે

પાચમા દેવલોકમા ૪ લાખ વિમાનો છે અને દરેક
વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૪ લાખ ચૈત્યો છે

છઠ્ઠા દેવલોકમા ૫૦ હજાર વિમાનો હોવાથી દરેક
વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૫૦ હજાર ચૈત્યો છે

સાતમા દેવલોકમા ૪૦ હજાર વિમાનો હોવાથી દરેક
વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૪૦ હજાર ચૈત્યો છે

આઠમા દેવલોકમા ૬ હજાર વિમાનો હોવાથી દરેક
વિમાનમા એકેક નેત્ર હોવાથી ૬ હજાર ચૈત્યો છે

નવમા અને દશમા દેવલોકમા ૪૦૦ વિમાનો હોવાથી
અને દરેક વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૪૦૦ ચૈત્યો છે
અગ્રારમા અને બારમા દેવલોકમા ૩૦૦ વિમાનો હોવાથી
અને દરેક વિમાનમા એકેક ચૈત્ય હોવાથી ૩૦૦ ચૈત્ય છે,
નવત્રેયકમા ૩૧૮ ચૈત્યો છે, પાંચ અનુત્તર વિમાનોમા
પાંચ ચૈત્યો છે

ઉપર મુજબ ૧૨ દેવલોકના કુલ જિનાયતો ૮૪-
૭૦૦ ચોામી લાખ ૧૭ નુ હજાર અને સાતમો છે ના

પ્રેયશ અને પચ અનુત્તર વિમાનમા ૮૨૩ ચેયો છે,
અથા મનીને ૮૪-૭૦૨૩ જિનાયો થાય ૩

બાર દેવલોમા મળાઓ હોવાથી ૨૨૬મા ૧૮૦
નિતરિમાઓ હોવાથી ૮૪૮-૬૭૦૦ જિનાયોની કુલ-
પ્રતિમાણ ૧,૫૨,૬૪,૦૬૦૦૦૦ તથા નવપ્રેયશ અને
પાચ અનુત્તર વિમાનમા સલાઓ હોય નહિ તેવી ૩૨૩
ચેયોમા દરેકમા ૧૨૦ પ્રતિમાણ હોવાથી તેની ૩૮,૭૬૦
પ્રતિમાણ થાય છે અનેનો સંવાયો કરીએ તો ૧૫૨૬૪૪૪-
૮૦ થાય છે

તથા ભુવનપતિમા કથા નિઘાયમા અથા મલી ૭
કાંડ અને ૭૨ લાખ જિનાયો છે તથા અથા જિનાયોમા
૧૮૦ પ્રતિમાણ હોવાથી પ્રતિમાની સંખ્યા ૧૩૮૬૬૦૦૦૦૦૦
તેર અગ્રજને નેન્યામીકોડ અને માઈક લાખની થાય છે

તથા તિર્થલોકમા મેરુપર્વતથી પ્રાગ્બીને માનુસોત્તર
પવત સુધી અને મૌઘર્મ તથા ઇગ્ગાનની 'ન્દ્રાભીના નદીશ્વર
દીપ ઉત્પન્ના ૧૬ ચેયો મની ૩૧૬૬ જિનાયો છે, તેમા
અથા ચેયોમા ૧૨૦ પ્રતિમાણ હોવાથી કુલ પ્રતિમા
૩૮૩૮૮૦ થાય છે તથા નદીશ્વર અને અચક તથા કુડન
દીપોના જિનાયો ૬૦ છે, તેમા પ્રતિમાણ ૨૨૬ છે નની
સંખ્યા ૭૪૪૦ થાય છે, તેથી તિર્થલોકની બધી પ્રતિ
માણ ૩૮૧૩૨૦ થાય છે

આ રીતે ઉર્ધ્વલોકના શાશ્વત ચૈત્યો ૮૪૯૭૦૦૩ થાય છે
મધ્યલોક ભુવનપતિના શાશ્વત ચૈત્યો ૭૭૨૦૦૦૦૦ થાય છે
તિર્થલોકમા શાશ્વત ચૈત્યો ૩૨૫- થાય છે

કુલ શાશ્વત ચૈત્યો ૮૫૭૦૦૨૮૨ થાય છે

ઉપરના નણુ આનોમા પ્રત્યુપતિમાણ અનુક્રમે બા-
હેવલોકમા ૧૫૭૮૪૦૬૦૦૦, નવગ્રંથેયક અને પાથ અનુસરમા
૩૮૭૮૦, ભુવનપતિમા ૧૩૮૮૬૦૦૦૦૦૦, તિર્થલોકમા ૩૮૧૩-
૨૦, કુલ ૧૫૪૨૫૮૩૮૦૮૦ જિનપ્રતિમાઓ છે તથા વ્યતર
વાણવ્યતર અને જ્યોતિરીમા નગર અને વિમાનોની સખ્યા
અમખ્યાતી છે, તેથી તેમાજિનાક્રયો અને જિનપ્રતિ-
માઓ પણ અસખ્યાતીજ હોય છે

ઉપર મુજમ બતાવેની ભુવનપતિ, વ્યતર, જ્યોતિરી,
વમાનિક અને તિર્થલોકની બધીશાશ્વત પ્રતિમાણ કપબ,
ચદ્રાનન, વારિપેણુ, અને વર્ધમાન આ ચાર નામનીજ
હોય છે, તેમા કેટલીક સાત હાથની હોય છે, કેટલીક
૫૦૦ ધનુષની મોટી હોય છે

હવે દેવો, વિદ્યાધરો અને મનુષ્યોદ્ધારા બનેલી
અશાશ્વતી પ્રતિમાણ અગે લખાય છે

આપણે હાલ જ્યાં છીએ તે મેત્રનુ નામ જ ખૂદીપનુ
ભરતમેન છે જેન ઇતિહાસ પ્રમાણે અન્યારે પણ અટ્ટી લાખો
ગમે પ્રતિમાણ હોવા અનુમાન છે જુઓ, ભગવાન મહાવીર

દેવ પછી રાજા સ પ્રતિભાએ સવાકોડ જિનપ્રતિભાએ
 ભરાવ્યાનું ઠેર ઠેર જણાવેવ છે, કુમારપાળ રાજાએ
 મવાલાખ પ્રતિભાએ ભરાવી છે, વસ્તુપાળ-તેજપાળ
 બાધવ નેડીએ સલાલાખ પ્રતિભાજી ભરાવ્યા છે, તેજ
 પ્રમાણે આમ્રશેઠ, પેયડશાહ, જગડુશાહ, બાહડ-આળડ મ ની
 વિગેરે મહાપુત્રોએ લાખોની મખ્યામા જિનપ્રતિભાએ
 ભરાવ્યાના ઇતિહાસ મળે છે

હવે જૈનધર્મના પ્રતિષ્ઠાઓદારા પ્રતિભાએના
 નાશ થઈ ગયાની વાતો મળે છે, તે નાશ બે-પાચ
 લાખ કે દશ-વીસ લાખનો માની લેવાય તો પણ ઉપરના
 મવાકોડ વિગેરે આકડામાથી તેની અતિ અપતાજ
 કહેવાય

તેથી ઉપરના નાશને બાદ કરતા અને અત્યારે વિગ્રમાન
 પ્રતિમાને નજર સામે રાખતા બાકીની પ્રતિભાઓ હજીયે
 લાખોની સખ્યામા જમીનમા કે પાણીમા હોવાનું માની
 લેવું જોઈએ

હાલ આ મેઘમા પ્રાય, લાખ આમખાસ પ્રતિભાજી
 હોવાનું સમજી શકાય છે, તેમા મુખ્યતાએ શ્રી શત્રુજય,
 ગિરનાર, આબૂજી ન્હોં લીધો, અમદાવાદ, પાટણ, જેસલમીર,
 મુરત, ખ સાત, ભરૂચ, વડોદરા, બામનગર, મહુવા, તળાવ,
 કદબગિરિ, રાધનપુર, થરાદ, બીકાનેર, રાંછોર, મુડર,

જોધપુર, ઉદેપુર વિગેરે સ્થાનોમાં પ્રતિમાશુ વધુ પ્રમાણમાં વિદ્યમાન છે

શત્રુજયગિરિની અલખદેવિલ ગુફા અને ગિરનારની કાચનખલાહક ગુફામાં અત્યાદ પાત્ર ધણ પ્રતિમાશુ હોવાનો મહત્ત્વ છે

આવી પ્રતિમાશુ ધાતુની કાદની, પાવાણીની ચેપની હીંગની, માછોકની, મોતીની, રત્નની, પાનાની ન્જતની સુવર્ણની, દાન્તની, વિગેરે અનેક વસ્તુની બને છે તે ઘટની ચણેરી, ગુથેની, ચીતરેલી, અનેક રીતે બનેલી હોય છે પ્રતિમાશુનું માપ એક આશુવધી પ્રારબ્ધ ૫૦૦ ધનુષ સુધીનું હોય છે

જેમ આ બ તમેનમાં પ્રતિમાશુની વાત જણાવી તે પ્રમાણે ભરતમેનો પાત્ર છે, તથા ઐરતમેનો પણ પાત્ર છે આ દેશમેનોમાં જિનાનયો અને પ્રતિમાશુની સગયા વિગેરે બધી વ્યવસ્થા લગભગ આ ભરતમેન પ્રમાણે અને ભરતમેન જેવી જ મનાવેલી છે

તથા પાત્ર મહાવિદેહમેનો છે, તે પાત્રે મનો ભરત નરવતમેન થકી ઘણા જ મોટા છે, તથા વહી લોકવ્યાવધી જ મહાવિદેહમેનમાં સદાકાળ રાખી મુનિતમેની હાજરી હોવાથી ધર્મ પણ અપિદિત નહે છે એટલે ભરત ઐરતની અપેક્ષાએ મહાવિદેહમાં જિનપ્રતિમાશુ પણ

મેળી મળ્યામા હોતી નભવિત છે, તા છુકે જ્યા આ પાનાની
મમજણુ નધાર હોય ત્યા આ પાનાની મામ ? પણ
પણ હોય ન

ગાકો જે મહાવિદે'એતમા તીર્થ કર જાગવતા અને
ઢેવની ભગવતા માગવ વિરમાન હોય છે, તો પછી
તે એતમા પ્રભુજીની પ્રતિમાઓ પ્રસન્નગની જડર હી ?

મમાધાન જેમ ગધીજી જળાકર અને સન્દાર પડે ન
દેયાત હોના હતા તેમના નવરે ગમે દેગઓ જગતમા
ખુણેખુણે મુકાડ ગયા નજરે નેવાય છે, તેનુ કાણુ એજ
૭, કે વોકોને ઉપરની વાનિઓ ઉપર ઘડો । । છે માટે
એકેક ઘરમા પાવ-પાવ-ગ-દગ દેગઓ આવી ગયેના જોનાય
કે આ તો બધા ગયા જન્મના મુણધીજ પૂજાય છે

જ્યારે શ્રીજિનેશ્વરદેવોમા મહાપુણ્યના ઉચની માધ
અનતાગુણોનો પણ ઉચ માતાન પ્રગટપા દેખાય છે
શ્રીમાન સિધ્ધનેનદિવાકરસૂત્ર પણ ફરમાય છે કે,

મોહસયાવનુમવનિ નાથ મત્યો,

નૂન ગુણાન ગણદિતુ ન તય ક્ષમેત

અર્થ માયાત ઢેવવનાનનો મનુબન કરનાર જ્ઞાની
પણ હે નાથ ! તમાન ગુણુ વર્જન કરવાને સમર્થ નથી

એટલે નામાન્ય મનુષ્યોની પ્રતિમાઓ અને દેગઓ
પૂજાય છે, તો પછી નવર ભક્તિવાનની ક્યાનિમા, સર્વજ્ઞ

ગાંધી કાંઈ દીર્ઘ મેળવે છે પરંતુ આ બધું ચાતુ એક
મન પુત્ર જ છે મગીને આત્મા કાં ગનિમા ચા-યો જાય
તનો નિર્ણય નથી

એટલે તમા અર્થિતાળ પ નટે આખા જગતની ગાથ
તી અને અશાશ્વતી બને પ્રાણી મનુષ્યની અને સર્વ
ગાંધી પ્રતિમાઓને નમસ્કાર થાય છે, અને પ્રભુ પ્રતિમાજીને
ઓગળાણપૂનઠ જેટલું બહુમાન વાથ તે જગત આત્માના
નમસ્કારને નિમલ ધન્યજ્ઞ બને ૩ શ્રી જિનેશ્વરદેવની
પ્રતિમાને પૂજાશી, વાદવાથી, નર ન ધવારી, મનમાન ઠર
વાથી બોધિની અને વાવત મુકિત પણ પામી શકાય છે

જુઓ આપ

અરિહત્તચેદાણ કરેમિ કાઠરસમ,
યદ્દળવત્તિઆપ, પુલ્લવરિઆપ,
સન્કાવવત્તિઆપ, મમ્માણવત્તિઆપ,
વાલિભામવત્તિઆપ, વિજ્ઞસ વત્તિઆપ,

અર્થ ઉપર અપાડ ગયો છે

હવે શ્રી જિનેશ્વરદેવનો દ્રવ્યનિશ્લેષ વિચારીએ

મા ભરતક્ષેત્ર અને ઓવા ખાંજ ચાર ભરતક્ષેત્રો
મગી પાથ ભરતમા અને તેજ પ્રમાણે પાથ ભરત ક્ષેત્રમા
ગેઠ અવમર્દિલ્લીકાવમા અહિંજ જિનેશ્વરદેવો જન્મ
મામે છે અને દીક્ષા, કેવલજ્ઞાન, અને અવસાન પામી

મોઝે પધારે છે, એજ પ્રમાણે ઉત્સર્પિણી કાવમા પણ
ચંદ્રીશ જિનેશ્વરદેવો થાય છે

કાલ અનતો ગયો છે, અનતી અવમર્ષિણી-
ઉત્સર્પિણી કાવ જવાથી એક પુદ્ગલપરાવર્ત થાય છે એક
પુદ્ગલપરાવર્તમા, એકજ ક્ષેત્રમા અનતી ચોવીઝી જિને-
શ્વરદેવો થાય છે, કહ્યું છે કે,

ઉત્સર્પિણી અજતા, પુમ્મઠ પરદુઝામુણયઠ્ઠો ॥

અને એવા પુદ્ગલપરાવર્તો પણ અનતા થઈ ગયા
હોવાથી અતીતકાલમા શ્રી જિનેશ્વરદેવો દરેક ભરત-
ઐશ્વર્યમા અનતાનત થયા છે જેઓ કેવલજ્ઞાન
પામીને તીર્થની સ્થાપના કરીને, લાળો-કેડો કે અળો
આત્માઓને મોક્ષમાર્ગના આરાધક બનાવીને પાચે કયાણુકો
પામીને આઠે કર્મો ક્ષય કરીને મોક્ષમા પધારી ચુક્યા છે
જન્મ, જરા, રોગ, શોક, અને મરણના બધનોથી છુટા
થયા છે

તેવાજ અપૂર્ણ શુણ્ણગણ પામેલા ત્રણ જગતના ઉપકારી
શ્રી જિનેશ્વરદેવો મહાવિદેહ્યેત્રમા પણ અનતાનત થાય
છે ત્યાં એક કાળે વીશ વિચરના હોય છે, અને દરેક
કાળમા એક પાછી એક થતા જ રહે છે, તેથી ભરતમેત્રમા
એક ચોવીસી થાય ત્યારે મહાવિદેહ્યેત્રમા અસખ્યાતી
વીશીઓ જિનેશ્વરદેવો થાય છે, અને તે અનતા, પણ
ભરત-ઐશ્વર્ય થકી અસખ્યાત શુણ્ણ સમજાય છે,

૫-ની ભગ્નચેતના અવમર્ષિત્વી કાગના ખીલત અને
 ઉત્તરિતી કાગના તેરીયમા જિનેશ્વરદેવો વિચરતા હોય
 ત્યાં મહાવિદેહ શેઠમા ૧૦ વિજયોમા એક માથે એકેક
 તીર્થકરદેવ ઉત્પત્ત થાય છે, તેથી ૧૦ જિનેશ્વર, અને
 ભગ્ન-મૈરવતના ૧૦ દશ જિનેશ્વરા મેળવતા ૧૭૦ જિનેશ્વર
 ઉદ્ભવકાગના ગણાય છે આ ૧૭૦ જિનવરો પણ અનતા
 કાળે અનતાનત થાય છે

એજ પ્રમાણે ભવિષ્ય કાગમા પણ અનતાનત ચોની
 મીઓ, અનતાનત વીમીઓ અને અનતાનત ઉદ્ભવકાગના
 જિનેશ્વરદેવો થવાના છે, જેઓ ચોખ્ખા કેવળજ્ઞાન પામવાના
 છે, અને તીર્થની સ્થાપના કરવાના છે પ્રત્યેક પ્રભુજી
 હાઓ, કોડો ક અંગે મનુષ્યોને મોક્ષમાર્ગના આરાધક પણ
 બનાવવાના છે, પાચે કેત્યાણુકો પામવાના છે, આઠે કર્મો
 ક્ષય કરવાના છે, જન્મ, જરા, રોગ, શોક, અને મરણનો
 ક્ષય કરી મોક્ષમા પધારવાના છે, પરંતુ હંમણા આગતિમા
 ફી રહેવા છે, તે પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવો નમસ્કાર
 કરવા યોગ્ય છે

તથા એક વતમાન કાગમા હ્રદયદશામા રહેવા
 જિનેશ્વરદેવો પણ દ્રવ્ય નિમેષામા જ અતર્ભાવ પામે છે,
 એવે નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે

ભુઓ આર્થ

જેઝ બ્રહ્મા સિદ્ધા, જેઝ મયિસ્સ તિષ્ઠામયકાલે;
 સપ્પજ વહમાણા, સત્તે તિવિદેણ વદામિ

અર્થ અતિત ક્ષનમા નર્નમનમા । નિધ થએ ॥,
ભવિ-ય કાળમા સર્વશેનમાવી નિધ થવાના અને વર્તમાન
કાળમા દમ્ભથપણે જાધા મેનમા વિચિત્રતા મવ જિનેશ્વર
હેવોને હું મન, વચન અને કાયા વડે કરીને વદના કડે છું

તમો અરિહતાળ પહોંઆર કરનાર ઉપયોગી આત્મા
વડે ઉપર બતાવેલા મર્વ મેનના અને સર્વકાળના સવ જિને
શ્વરહેવોને ચોક્કસ નમસ્કાર થાય છે

હવે શ્રી જિનેશ્વરહેવોનો ભાવનિમેષ વિચારીએ

અરિહત, તીર્થ કર, મર્વજ્ઞ, વીતરાગ, ત્રિકાનવિત્,
પરમેષ્ઠી, માર્ગ, કેવલી, વિગેરે શબ્દો જેમનામા સંપૂર્ણ
અર્થમા ધરી શકતા હોય, જેમને જોવાથી ઉપરના અર્થોનો
સાક્ષાત્કાર થઈ જતો હોય, તેજ શ્રી જિનેશ્વરહેવોનો ભાવ
તીર્થ કરો કહેનાય છે

ભાવ તીર્થ કરહેવોને સંપૂર્ણપણે સમજનાર આત્મા
ઉપર બતાવેલા નણુ નિમેષાને બરાબર સમજી શકે ॥
ભાવનિમેષ પ્રત્યેના આદરવાલા આત્માને શ્રી જિનેશ્વરહેવોના
નામ, સ્થાપના, અને દ્રવ્ય નિમેષાપ્રત્યે પણ અસમાન
આદર પ્રકટ થતો હોવાથી નામના જાપથી, પ્રતિમાજના
પૂજનથી અને દ્રવ્ય જિનેશ્વરના વ્યાનથી પણ મધ્યગૂર્ણન
જ્ઞાન-ચરિત્રની જરૂર પ્રાપ્તિ થાય છે

વાચકવર પણ દેખાવે છે કે,

તાદ્યઃ ધ્યાન તે મમક્રીતરૂપ,

એહીજ જ્ઞાનને ચારિત્ર તેજ છે જી,

તેહથી જાએ મધળા હો પાપ,

ધ્યાતાએ દેયેય સ્વરૂપ હોએ પછે જી

માટે ભાવ જિનેશ્વરદેવોને સમજવા સાડ ઉપગના
શબ્દોના અર્થ વિચારીએ

૧૬૬ અન્નિહિત કેને કહેવા ?

સમાધાન જેમના અભ્યતર શત્રુઓ કાય થઈ ગયા
હોય તે અન્નિહિત કહેવાય છે

૧૬૭ અભ્યતર શત્રુ કેને કહેવાય ?

સમાધાન હ્રમ્ય-રતિ અગતિ, ભય શોક દુર્ગ મ્હા ક્રોધ,
માન-માયા-લોભ-હિંસા-ભુક-ચોરી-મૈથુન-પરિબ્રહ્મમતા -
પ્રેમ-મદ-કેવી આ અહાર દોષો જિનેશ્વરદેવોના આત્મામાથી
નિર્મૂલ નાશ થયા હોય છે, આ બધા દોષોથી આત્મા સ સાગ્મા
જાડે ॥ અનતાકાળથી ચારગતિના દુઃખ ભોગવે છે, આ
બધા દોષો આત્મા જવાથી આત્માનું ચાર ગતિનું પરિબ્રમણ
બંધ થાય છે આ અભ્યતર શત્રુઓદ્ધારાજી જીવને જન્મ મગ્નુ,
જરા-રોગ-શોક પ્રાપ્ત થાય છે, શ્રી અન્નિહિતદેવોએ પોતાના
અભ્યતર શત્રુઓનો નાશ કરવા સાથે આશ્રિતોના પણ
અભ્યતર શત્રુઓનો નાશ કરાવ્યો હોવાથી અને પોતે જ સાર

મમુદ્ર તર્યા છે, અને આશ્રિતોને પણ મમાર સમુદ્રી તાર્યા છે

એટલા જ નાટ્ય ચાંપૂર્ણધર એવા ગણધર મહારાજએ પણ તેમને નિચે મુજબ વિગેષણોથી વર્ણવ્યા છે

જિજ્ઞાસ જાચયાણ, તિજાણ તારયાણ

અર્થ જિતેલા-જિતાવનારા-તરેલા-તાગના ।

ઉપર બતાવેના ૧૮ દોષો અત્યંતર મનુષ્યો બાણના

રાકા તીર્થ કંઠે કેને કહેવાય ?

સમાધાન શ્રી જિનેશ્વરદેવો સર્વજ બનવાની માથેજ તેમના પુણ્ય અને શુભધર્મી આકર્ષાઈને લાખો, કોડો દેવો અને મનુષ્યો તે પ્રભુની વાણી સાલળવા આવે છે, અને પ્રભુજ સસારની સંપૂર્ણ બનારતા બતાવે છે, જે સાલળ વાળી ઘણા બુદ્ધિશાળી અને મહદ્દિમનુષ્યો પ્રતિબોધ પામે છે, અને તે મહાપુરુષો જ સાગનો એટલે રાજ્ય, લક્ષ્મી, પત્નિ, પરિવારનો ત્યાગ કરીને પ્રભુજ પાને સજ્જમમટણ કરે છે, ભગવાન તેમને ડબ્બ નેરૂં વા, રિગમેદ વા, ધુત્તેદ વા આ નહુપટો આપે છે જેના અવવબનધી દીક્ષિત થનારા મહાપુરુષો દ્વાદશાગી અને ચતુર્દશપૂર્વની રચના કરે છે તથા તત્કાળ પ્રભુજ સાધુ, માધી, શ્રાવક, શ્રાવિકા રૂપ ચતુર્વિધ સઘની સ્થાપના કરે છે

આ ગણધરપદની સ્થાપના, દ્વાદશાગીની રચના તથા ચતુર્વિધમઘની સ્થાપના આ નણે બાળતોનુ નામ તીર્થ

ઢહેવાય છે આ તીર્થને પ્રભુજી કહે છે, માટે તેઓ તીર્થ કર ઢહેવાય છે

૨૧ કા નર્મશ કેને કહેવાય ?

અમાધાન પ્રભુજી દીશા હઈ ત્યાગ અને તપવ્યાની ઠાય સુધી પહોચે છે, અને ઘોર પરિવર્તો નહન કરે છે, વળી દેવ-મનુષ્યો અને પશુઓઠારા કગએવા ઘો-ઉપમર્ગો પશુ સમતાથી ખમે છે, વળી અતિ કઠીન તેમજ ન ધારી શકાય તેવા ઘોર અભિચરો એટલે પ્રતિશાઓ ધાવ્યુ કરે છે તથા સદાકાળ જાગતા રહે છે, એટલે દિવસ-રાત્રિ નિદ્રા લેતા નથી, રાગ-દ્વેષ અને ક્રોધાદિનો ત્યાગ કરી મર્વકાળ ઔદાસીન્ય દશામા ન્હીને જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય અને અતરાય, મા ચારે કર્મને નિર્મૂલ નાશ કરે છે

બસ, આ ચાર કર્મના ક્ષય થઈ જવાની સાથેજ પ્રભુજીને કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન પ્રકટ થાય છે, જેના પ્રકાશથી પ્રભુજી લોકા-લોક સપૂર્ણ જાણે છે જીવ-અજીવ બધાને જાણે છે, દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય સપૂર્ણ જાણે છે બધી જ્ઞા કાલ અને સપૂર્ણ ભવિષ્યકાળ જાણે છે, વર્તમાનકાળ પણ જાણે છે, ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશ-ક્ષય-પુદ્ગલ અને સર્વજીવોરુપ છદ્મ્યો સપૂર્ણ જાણે ॥

ચારગતિ-ચોતસી લાખ થોની જીવોના જન્મ-જરા મરણ-રોગ-ચોક-દુઃખ દુર્ધ્યાન પ્રભુજી બધાજીવોનું બધું જ

જાણે છે કેઈપણ પદાર્થ કે જ્ઞાન એવો નથી કે પ્રભુ ન જાણતા હોય, મર્વ વસ્તુને જાણે છે, માટે જ પ્રભુજી મર્વજ્ઞ કહેવાય છે

૨૧ કા વીતરાગ એવે શુ ?

મમાધાન જોડે પ્રભુજી મમકિત પામે છે, તેજ લવધી વીતરાગનાનો અભ્યાસ શરૂ થાય છે અને ઘણું કરીને સમકિતપ્રાપ્તિ અને મોક્ષપ્રાપ્તિના અતરમા જેટલા મનુષ્યના લવ પામે છે, તેમા પ્રાય સજ્જમ જરૂર આવડે છે, તેમા પણ વીતરાગતાની જ આરાધના હોય છે જગતના ખીજા મુમુક્ષુઓના સજ્જમો કરતા તીર્થ કર થનાર આત્મા ઓના સજ્જમ ઘણા ઉચ્ચા હોય છે પ્રત્યેક લવની આરાધના છેલ્લા લવમા એટલે તીર્થ કરના લવમા પસકાણાને પામે છે

જેમજેમ તીર્થ કરપણુ નજીક થતુ જાય છે, તેમતેમ ઉપર જતાનેના સગદ્વેષાદિ મહાશત્રુઓ નાશ પામતા જાય છે, છેવટે જ્ઞાનાવસ્થાનાં ચાર કર્મોમા મોહનીય કર્મનો મર્વથા નાશ થઈ જવાથી તે મહાપુરુષોમા વીતરાગ શા પ્રકટ થાય છે, એટલે રાગ-દ્વેષ, લવ મોહ, મદ, કામ, ક્રોડ, માત્સર્ય, અજ્ઞાન, અવિરતિ, તુચ્છતા વિગેરે બધા દોષો મર્વથા આપ્યા જાય છે અને જગતના પ્રાણીમાન ઉપર મૈત્રીભાવ પ્રકટ થવાની સાથે જગતના પદાર્થ માન ઉપર પણ આદાસીન્ય ભાવ પ્રકટ થતો હોવાથી પ્રભુજી વીતરાગ કહેવાય છે

તેથી જગતના પ્રાણી માનમા જેના કોઈ મનપ્રસૂત વાળ્યા છે, તેવા ગુણ-મિત્રમા, કવન અને ક્ષોભમા, મળી અને માત્રમા, સ્ત્રી અને કોટીયામનુષ્યમા, રાજા અને રકમા, ઇન્દ્ર અને એક આધારણ મનુષ્યમા લગવાન વીનગગને, નાકાગ મમાનતાજ ઘણું જાય છે તેથી ભક્તિ કરનાર કે મુક્તિ કરનાર ઉપર અથવા ઉપમર્ગો કરનાર કે નિંદા કરનાર ઉપર પ્રભુજીને મમાનતા જ થઈ જાયેલી હોય છે, કનિકાગ સર્વજ્ઞ પણ ક્રૂરમાયે છે કે,

કમઠે ઘરગેદે ચ, સ્થોવિત કર્મ કુર્વતિ
પ્રમુસ્તુત્ય મનોવૃત્તિ પાર્શ્વનાથ ધીયેન્તુર

નાકા ત્રિઠાનવિત્ત એવે શુ ?

મમાધાન પ્રભુજી મર્ડિતપદ્મ પામવાથી નહો
તાવતા નાં ભાવોને ન પૂર્ણપણે જાણે છે

શકા પરમેષ્ઠી શબ્દનો અર્થ શુ થાય ?

મમાધાન પરમેશ્વાન તિષ્ઠતિતિ પરમેષ્ઠિન પરમ
ન્ધાન એવું જે મોક્ષ અથવા જગતમાના પૂજ્યરથાનોમા જે
અસ્થિતાઈ ઉચ્ચા પાથન્ધાનો તેમા રહેનારા તે પરમેષ્ઠી
કહેવાય છે

શકા સાર્વ શબ્દનો અર્થ શુ થાય ?

સમાધાન જગતના પ્રાણી માનનુ લહુ ઇચ્છનાર
તે સાર્વ કહેવાય છે સર્વેભ્ય દિતા દત્તિ સાર્વ

૩૧ કા કેવલીગુણો અર્થ બતાવો !

સમાધાન કેવળજ્ઞાન, સર્વપૂર્ણજ્ઞાન, સર્વદ્રવ્યપર્યાયજ્ઞાન, જેમનામા અ મુ હોય, તે ભગવાન કેવળીભગવાન કહેવાય છે ત્રી જિનેશ્વરદેવો ઉપના ગુણો પ્રકટ થયા મિવાય ઉપદેશ આપતા જ નથી

ઉપર બતાવેના વર્ણનથી વિભૂષિત મહાપુરુષો ભાવ જિનેશ્વર કહેવાય છે, અર્થાત્ મોક્ષમા જવાના ભવમા આત્માની મહંજાનદદગા પ્રકટ થવાથી આ મહાપુરુષ ભાવ જિનેશ્વર કહેવાય છે, અથવા જિનેશ્વરદેવોના મસારના બધા ભવો પેકીના છેલાભરમા જીવની બધી પૌદ્ગલિક દશાઓ વિરામ પામ્યા પછી આત્માનુ મૂળ સ્વરૂપ પ્રકટ થવાથી ભગવાન ભાવજિનેશ્વર બને છે

આવા ભાવજિનેશ્વરદેવો વર્તમાનકાળે ૨૦ વિચરી રહ્યા છે, તે નીચે સુજળ બતાવાય છે,

આ જખૂદીપ ૧ લાખયોજન ગોનાકાર છે, તેના મધ્યમા પૂર્વ-પશ્ચિમ ૧ ક્રાખ યોજન લાખુ અને એક લાખ જોજનના ૧૬૦ ગરખા ભાગ કરીએ તે ૧૪ ભાગનુ ઉત્તર-દક્ષીણ પહોળુ મહાવિદેહ નામનુ થેદ છે, તેના ૩૨ વિભાગો હોવાથી સિધ્ધાન્ત ભાષામા તેને ૩૨વિજયો કહેવાય છે

આ મહાવિદેહ ક્ષેત્રની આઠની, નવમી, અઢવીશમી, પચીશમી વિજયોમા ત્રી જિનેશ્વરદેવો અત્યારે વિચરે છે, જેઓ શરીર પ્રમાણુ અને આયુષ્ય પ્રમાણુથી ઋષભદેવ

સ્વામી જેવા છે, એજ પ્રમાણે ધાતકીજડના પૂર્વ અને પશ્ચિમ બન્ને મહાવિદેહ ક્ષેત્રોની આડમી, નવમી, ચઉરીશમી, પચ્ચીશમી વિજયોમા આઠ જિનેશ્વરદેવો વિચરે છે, તથા પુષ્કરવનર્ધાદ્રીપમા પણ બે મહાવિદેહની ચાગ-ચાર વિજયોમા આઠ તીર્થંકર ભગવતા વિચરે છે બધા મળીને ૨૦ જિનેશ્વરદેવો થાય છે

૨૦ જિનેશ્વરદેવોના નામો

જ બુદ્ધીપના ચાર પ્રભુજી

૧ સીમધરસ્વામી, ૨ યુગ્મધરસ્વામી, ૩ બાહુ-સ્વામી, ૪ મુખાહુસ્વામી,

ધાતકીજડના પૂર્વ-મહાવિદેહક્ષેત્રમા-

૫ મુખતરવામી, ૬ સ્ય પ્રભસ્વામી, ૭ ઋષ્ય-ભાનતરવામી. ૮ અનતવીર્યસ્વામી,

ધાતકીજડના પશ્ચિમ મહાવિદેહક્ષેત્રમા-

૯ મુરપ્રભસ્વામી, ૧૦ વિશાળદેવરવામી, ૧૧ વજ્રધરવામી, ૧૨ ચ દ્રાનનરવામી,

પુષ્કરવર અર્ધાદ્રીપના પૂર્વમહાવિદેહ ક્ષેત્રમા,
૧૩ ચ દ્રખાહુસ્વામી, (ભદ્રખાહુરવામી) ૧૪
ભૂજગદેવરવામી, ૧૫ નમિનાથસ્વામી, ૧૬ હિંવર-
દેવસ્વામી,

પુષ્કરવર અર્ધાદ્રીપના પશ્ચિમ મહાવિદેહક્ષેત્રમા-

૧૭ વીસએનમ્વામી, ૧૮ મહાભદ્રસ્વામી, ૧૯ દેવ-
યગ્નાસ્વામી, ૨૦ અનિતવીર્યસ્વામી

આ વીસ વિકરમાન ભગવાન કેના છે ? તે મહા
પુત્રો ચોરીગ અતિશય અને પાત્રીય ગુણવાળી વાણીયુક્ત
હોય છે

૧ કા અતિશય એટલે શું ?

સમાધાન શ્રી જિનેશ્વરદેવોમા એવા ૩૪ ગુણો
ઉપન થાય છે, કે આવા ગુણો જગતના ખીન્ન કોઇપણ
મનુષ્યમા તો શું પણ જગતના ખીન્ન અતિમહાનપુત્રોમા
પણ પ્રકટ થતા નથી અતિમહાન ચમત્કારી ગુણોતે અતિશય

૨ કા ગુણ શબ્દનો અર્થ શું ?

સમાધાન વાસ્તવિક ગુણ તેજ કહેવાય છે, કે
આશ્રિનોતુ ભગુ કરે અથવા ન પણ કરે પરંતુ જે આત્મામા
ગુણ ઉત્પન્ન વયા હોય તે આત્માનુ ચોખ્ખા ભગુ કરે છે,
તે ગુણ કહેવાય છે

૩ કા આ કાળમા ઘણા માણસો ગુણી કહેવાય છે,
તો તે ગુણો પોતાને કે પરને લાભપોષક ખરાને ?

સમાધાન જે ગુણો આત્માની ઓગખાણપૂર્વક
પ્રકટ થાય છે, જે ગુણોમા સમ્યક્ જ્ઞાનની કે રત્નત્રયીની
આગેવાની હોય છે, તેવા ગુણો નાના કે મોટા, એક કે
અનેક સ્વરૂપે બનેલા કન્યાણુને કરનારા ચોખ્ખા બને છે
વગી કોઇ કોઇ ગુણો અમ્યગૃહસ્થિન પ્રકટ કરાને છે, કોઇક

સ્વામી જેના છે, એજ પ્રમાણે ધાતકીખડના પૂર્વ અને પશ્ચિમ બન્ને મહાવિદેહ મેયોની આઠમી, નવમી, ચૌવીશમી, પચીશમી, વિજયોમા આઠ જિનેશ્વરદેવો વિચરે છે, તથા પુ કરવનર્ધદીપમા પણ એ મહાવિદેહની ચાર-ચાર વિજયોમા આઠ તીર્થ કર લગવતો વિચરે ॥ બધા મળીને ૨૦ જિનેશ્વરદેવો વાચ છે

૨૦ જિનેશ્વરદેવોના નામો

જ બૃહદીપના ચાર પ્રભુજી

૧ સીમધરસ્વામી, ૨ શુભધરસ્વામી, ૩ બાહુ-સ્વામી, ૪ મુખાહુસ્વામી,

ધાતકીખડના પૂર્વ-મહાવિદેહક્ષેત્રમા-

૫ મુજાતરવામી, ૬ સ્થ પ્રભસ્વામી, ૭ ઋષ-ભાતનસ્વામી, ૮ અનંતવીર્યસ્વામી,

ધાતકીખડના પશ્ચિમ મહાવિદેહક્ષેત્રમા-

૯ મુરપ્રભસ્વામી, ૧૦ વિશાળદેવસ્વામી, ૧૧ વજ્રધરસ્વામી, ૧૨ ચદ્રાનનસ્વામી,

પુષ્કરવર અર્ધાદીપના પૂર્વમહાવિદેહ ક્ષેત્રમા,

૧૩ ચદ્રબાહુસ્વામી, (ચદ્રબાહુસ્વામી) ૧૪

ભૂજગદેવસ્વામી, ૧૫ નમિનાથસ્વામી, ૧૬ હિંવર-દેવસ્વામી,

પુષ્કરવર અર્ધાદીપના પશ્ચિમ મહાવિદેહક્ષેત્રમા-

૧૭ વીસસેનસ્વામી, ૧૮ મહાભદ્રસ્વામી, ૧૯ દેવ-
યગાસ્વામી, ૨૦ અજિતવીર્યસ્વામી

આ વીસ વિહરમાન ભગવાન કેવા છે ? તે મહા
પુરુષો ચોત્રીશ અતિશય અને પાત્રીશ ગુણવાળી વાણીયુક્ત
હોય છે

૧૧ કા અતિશય એટલે શું ?

સમાધાન શ્રી જિનેશ્વરદેવોમા એવા ૩૪ ગુણો
ઉત્પન્ન થાય છે, કે આવા ગુણો જગતના બીજા કોઈપણ
મનુષ્યમા તો શું પણ જગતના બીજા અતિમહાનપુરુષોમા
પણ પ્રકટ થતા નથી અતિમહાન અમલકારી ગુણોતે અતિશય

૧૨ કા ગુણ શબ્દનો અર્થ શું ?

સમાધાન વાસ્તવિક ગુણ તેજ કહેવાય છે, કે
આશ્રિતોતુ ભત્રું કરે અથવા ન પણ કરે પરંતુ જે આત્મામા
ગુણ ઉત્પન્ન થયા હોય તે આત્માતુ ચોક્કસ ભત્રું કરે છે,
તે ગુણ કહેવાય છે

૧૩ કા આ કાળમા ઘણા માણસો ગુણી કહેવાય છે,
તો તે ગુણો પોતાને કે પરને લાભપોષક ખરાને ?

સમાધાન જે ગુણો આત્માની ઓળખાણપૂર્વક
પ્રકટ થાય છે, જે ગુણોમા સમ્યગ્દર્શનની કે રત્નત્રયીની
આગેવાની હોય છે, તેવા ગુણો નાના કે મોટા, એક કે
અનેક સ્વપર બનેના કટ્યાણુને કરનારા ચોક્કસ બને છે
વળી કોઈ, કોઈ ગુણો સમ્યગ્દર્શન પ્રકટ કરાવે છે, કોઈક

ગુણો રત્નનયી અપાવે છે, તેવા ગુણો પણ વાસ્તવિક ગુણ તરીકે પરિણામ પામનારા જરૂર થાય છે

અર્થાત્ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર્ય કાર્ય બનેલા કે કારણ બનેલા ગુણોને વાસ્તવિક ગુણો જ કહી શકાય છે, પરંતુ જ્યાં સમ્યગ્દર્શનની કે રત્નનયીની ઓળખાણ જ નથી, તેવા ગુણો પણ ગુણભાવ જ ગણાય છે

શકે ગુણમા અને ગુણભાસમા ફેર શે ?

સમાધાન હીરામા અને કાચમા પીત્તળ અને મોનામા, ચાદી અને છીપમા, સાકર અને ફટકડીમા ફેર તેટલોજ ગુણમા અને ગુણભાસમા ફેર ગણાય છે

રત્નનયીના સહકારથી પ્રકટ થએલા ગુણો આત્માને અધિક-અધિક હુણી બનાવે છે અને આત્માને આગળ-આગળ મોક્ષની સન્નિધિ લઈ જાય છે જગતના પ્રાણી માની મિનતા અપાવે છે અને આજ કારણથી ગુણની શરૂઆત થવા પછી આત્માને કુગતિમા જવું પડતું નથી

અને રત્નનયીની ઓળખાણ વિના ઉપસ્ર થએલા ગુણભાસો મ્વનું પણ કંયાણુ કરતા નથી, તો પછી પરંતુ તો કંયાણુ થાયજ શી રીતે, એટલે હાથા માણુ સોએ કહ્યું છે, કે પથ્થરનું વહોણુ સાડું છે, કે જેને દેખીને લોકો એની જાય છે, અને તેમા બેસતા જ નથી, અને તેથી ડુબતા નથી, જ્યારે બહારથી ઘણું નારું દેખાતું, રૂપાણુ, રંગીણુ, વહોણુ પણ સંકડો

છિદ્રવાણુ હોય તો મારૂં નહિ, કારણકે તેને માત્ર દેખી લોગા માણસો તેમા જોને છે, અને તે વહાણુ મધ્ય દરીયામા જઈને પોતે જુડે છે, અને ખીજને પણ જુડાડે છે, એટલે જુડવાના પથ્યગ્ની નૌકા જેવા નિર્જીવિ મનુષ્યો મારા, કારણકે તેઓ પોતેજ જુડે છે, પણ ખીજને જુડાડતા નથી, જ્યારે બહારથી ગુણવાન દેખાતા અતરથી મડેલા અને કીનખાબથી મડેલા વિદ્વાના ઘટ જેવા ગુણાલાભ મનુષ્યો પોતે જુડવાની સાથે નોબત કરનાર અને આશ્રય લેનારે પણ ચોક્કસ જુડાડે છે

એટલા મારેજ મહાપુરુષો ફરમાવે છે કે,

તપ જપ મોહ મહા તોફાને નાવ ન ચાલે
માને કે મનમોહનસ્વામી
પણુ નહિ ભય મુજ હાથોહાથે,
તારે તે છે સાથે રે, મનમોહનસ્વામી

અર્થ તપ જપ દાન, ધ્યાનથી મસાર મમુદ્રમા મોહના મહાતોફાનમા ઘેરાએતુ આત્માનુ નાવ ચાલી શકતુ નથી પરંતુ પ્રભુની ઓળખાણુ રૂપ સાથે મળી જાય તો આત્માનુ નાવ જુડવાનો જગપણુ ભય નહેતો નથી

વળી કહ્યું છે કે,

તર્કશ્રુતં યાતુ પાતાલં તત્ત્વાતુર્યં વિલીયતા,
તે વિશંતુ ગુણા ઘટ્નોઃ, ચેપુ સ સવપ્તધોગતિ ॥૧॥

અર્થ જ્ઞાન ભણુરા છતાં, અનુગમ્ય મળવા છતાં અને ઘણાં ગુણો પ્રકટ વવા છતાં પણ જો આત્માની અધોગતિ વની હોય તો જ્ઞાન પાતાગમ્યા ભવે જાય, અતુરાઈ ભવે નાશ પામે અને ગુણો પણ બધા અજ્ઞિમા લક્ષ્મીભુત થઈ જાય તથી કાંઈ તુકમાન નથી તત્ત્વનિચોડ એ જ છે કે, જ્ઞાન, અતુરાઈ અને ગુણો જા માને મોખાવનારા હોવા છતાં પણ જો આત્મા કુગતિમા ચા થો જતો હોય તો વાસ્તવિક તે જ્ઞાન જ ન કહેવાય, તે દુશીયારી પણ ન કહેવાય અને તે ગુણો પણ ન જ કહેવાય

ત્યારે શ્રી જિનેશ્વરદેવોમા નમકીતની પ્રાપ્તિ પછી ગુણોનો પ્રારભ થાય છે, અને પ્રત્યેક ભવોમા રત્નચીનો અભ્યાસ પણ ખુબ થાય છે, પ્રત્યેક ભવોમા મુગુમ્બોની ઉપામના ચોક્કસ હોય છે, જેમ દુશીયાર એકુત ઘણી આવડગન અને મહેનત વડે મેનને શુદ્ધ બનાવી પછી અનાજ વાપે છે, અને એકદમ સારો પાક ઉતરે છે, તેમ શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આત્માઓ ઘણા ભવો અગાઉથી આત્મા રૂપ મેનને શુદ્ધ કરવા પ્રારભ કરે છે, પછી રત્નચી રૂપ ઉચ્ચા ખીજ વાને છે, તે દ્વાન છેલા ભવમા ઘણા જ ઉચ્ચ ગુણોપ મોગે પાક ઉત્પન્ન થાય છે

તેથી ભગવાન જિનેશ્વરદેવોમા ચાર મૂલ (મોતી) અતિગયો પ્રકટ થાય છે, તેના નામો ૧ જ્ઞાનાતિશય, ૨ વચનાતિશય, ૩ પૂજાતિશય, ૪ અપાયાપગમાતિશય, ૫ જ્ઞાનાતિશય વડે પ્રબુજી લોકાયોકના ભાવ

જાણી શકે છે, ૨ વચનાતિગય ૫૦ પ્રભુજી દેવ, મનુષ્ય અને તિર્થચની મળામા ઉપદેશ આપી, આખી જીવગીમા લાખો અને કોડો જીવોને હેય-કોપાદેયનું ભાન કરાવી, વિષય અને કપાયની દુષ્ટતા મમજવી, મોક્ષની આરાધનાના રસિઆ બનાવે છે ૩ પૂજાતિગય વડે ચાર નિકાયના દેવોથી મદાકાળ પૂજતા રહે છે ૪ અપાયાપગમાતિ ગાયથી ભગવાન જિનેશ્વરેવના તમામ અપાયો, દુર થવા સાથે ભગવાન વિચરે ત્યા પછી મવાનો જોજતમા બધી બાજુ ઇતિ, ઉપદ્રવ, મારી, મરડી, અતિવૃદ્ધિ, અનાદૃષ્ટિ, સ્વ-પર ચક્રનો ભય નાશ પામે છે

૧૧ કો હંમણા હંમણા ઘણા માણસોના એવા પ્રગ્ન થાય છે કે, શ્રી જિનેશ્વરોને-દેવતાઓ વદન કરવા અને પ્રભુનું વ્યાખ્યા માલજવા આવતા હતા, આવી બાબતમા ખાસ ઇતિહાસ પ્રમાણ નથી, તો તમે શ્રી જિનેશ્વરદેવોને દેવો વાદવા આવ્યા કે વ્યાખ્યાન સાલજવા આવ્યાના પ્રમાણ બતાવી શકો છો ?

સમાધાન શ્રી જૈન સાહિત્યમા એવું કોઈ પુસ્તકજ નહિ મલે કે જેમા દેવતાઓદ્વારા શ્રી જિનેશ્વરદેવોનું બહુમાન વાચવા ન મલી શકે, હતા થોડા ઉત્તરણ ટાકીએ

જૈન સાહિત્યમા ઘણજ પ્રાચીન અજિતશાતિ નામનું પ્રાચીન સ્તોત્ર છે, તેમા પ્રભુ વી અજિતનાથ સ્વામી અને શાતિનાથસ્વામીની મુતિ છે તેના કર્તા મહાવીરપ્રભુના ગિધ્ય નદિયેણુમુનિ છે, તેમા જણાવે છે કે,

“ સુર જસુર ગઠ્ઠ મૂયગવદ પયય પણિવદ્ય ”

અર્થ - વૈનાનિક દેવો, બુવનપતિ દેવો, ત્યોતિષ્ઠ દેવો અને વ્યતર દેવોના પતિ એટલે ઇન્દ્રો વડે ધણા આદરની પ્રણામ કરાએવા તથા વળી,

અસુર ગઠ્ઠ પરિધ દિઅ ક્ષિત્રોરગનમ મિઅ,
દેવકોઢિસયસથુઅ સમણસઘ પનિધ દિઅ

અર્થ - ઉપરને લગભગ મળતો જ છે અને શ્રમણ પ્રધાન ચતુર્વિધ સઘ વડે વદાએવા છે, તથા આવશ્યક સૂત્રો જે ગણધર ભગવાન પ્રણીત મતાવ્યા છે, તેમાં પણ જુઓ

જા દેવાણવિદ્ધો જ દુરા પજલા નમ સતિ,
ત દઘ દેષમદિઅ સિરસાજ વ મહારીર ॥

અર્થ - જેઓ દેવોના પણ દેવ છે, દેવો જેમને બે હાથ ભેળીને નમસ્કાર કરે છે, ઇન્દ્રો વડે પૂજાએવા છે, એવા ભગવાન મહાવીરદેવને હું નમસ્કાર કરું છું

મહાપ્રભાવઠ સિધ્ધએનદિવાકરસૂરિ
મહારાજ ફરમાવે છે કે,

“ દર્શદ્રવ ય વિદિતાસ્તિત્વસ્તુસાર ”

અર્થ - દેવેન્દ્ર એટલે-દેવોના સ્તામી ઇન્દ્રો વડે વદાએલા અને જાતના પદાથ માનના રહસ્ય પામેલા ભગવાન જિનેશ્વર દેવો હોય છે

ભગવાન હરિભદ્રસૂરિ ફરમાવે છે કે —

“ ભારાવનામસુર-દાનવ-માનવેન ”

અર્થ દેવેન્દ્રો, અમુરેન્દ્રો અને ચક્રવર્તીઓ પણ જે જિનેશ્વરદેવોને ભાવથી નમસ્કાર કરે છે

મહાપ્રભાવકે માનતુ ગસૂરિ મહારાજ શુ કહે છે, જુઓ

પાદો પદાની તય યત્ત જિનં દ્ર ઘત્ત ।

પદ્માનિ તત્ર ત્રિવુષા પરિકલ્પયતિ ॥

અર્થ છે જિનેન્દ્રા આપના ચરણો ત્યા પાદ સ્થાપે છે, ત્યા આગળ આગળથી દેવો સુવર્ણના કમળોને ગોઠવતા રહે છે, અર્થાત શ્રી જિનેશ્વરદેવો સુરસચારિત કનકકમલો ઉપર વિહાર કરે છે

ભગવાન જિનેશ્વરદેવોમાથી રાગદ્વેષ અને અજ્ઞાનતા તદ્દન ક્ષય પામી ગયેના હોવાથી જ્ઞાનાતિરાય પ્રકટ થાય છે, તે શુદ્ધિ મગ્ત છે

તથા જેમનામા રાગદ્વેષ અને અજ્ઞાનતા ખીલકુલ હોય જ નહિ તેમના વચનો પણ ત્રણે જગતને ગમી જાય એ પણ વાત જાનવા યોગ્ય છે

હમણા પણ ગામમા કે દેશમા મારા ચારિત્રવાળા, બુદ્ધિશાળી, તટસ્થ, અથોભ, મનુષ્યના વચનો બધા મનુષ્યો માન્ય રાખે છે, ત્યારે ભગવાન જિનેશ્વરદેવો તો તદ્દન રાગદ્વેષ તગરના છે, ખીલકુલ નિષ્પૃહ પુરૂષ છે. સર્વજ્ઞ છે.

તો તે મહાપુરુષા રચનો જગતને ગમી લાય એ બનવા
યોગ્ય હાવાથી વચનાતિશય પણ મુમગત જ છે

આખા જગતમા કિમનીમા કિમતી વસ્તુ વચન છે,
રચનોની કિમત લાખો અને કોટા ઉપજી છે, મહાકવિઓના
એકેક શ્લોક કે ગાથાના રાજ-મહારાજઓએ કહર કરીને
લાખો અને કોટા આખ્યાની ડગલે ને પગલે ઇતિહાસ
નાક્ષી પુરે છે વચનના એકેક પ્રમગો વડે માણસો શૂની-
દાસીની જિહ્વાથી બચી ગયા છે વચનો મ નાશરમા પરિણમ
વાથી મર્ષ વિગેરેના મહા વિષ ઉતરી જાય છે

જ્યારે ભગવાન તીર્થકર્ત્તવો ને જ વચનરત્નોના
સમુદ્ર છે જેમ તમામ રત્નો નમુડમાંથી નીકળે છે, તેમ
જગતના તમામ જ્ઞેય પદાર્થો ભગવાન જિનેશ્વરદેવોમાંથી
પ્રકટ થયા છે, માટે જ 'તો જગતના છરો એટલે મુર
મુર મનુષ્યોથી પ્રભુજી પૂજાએવા હોય તે બ્યાજખી છે,
તેથી જિનેશ્વરોમા પૂજાતિરાય પણ બરાબર છે

હું ખ માત્રુ અમાધારણ કારણ રાગદ્વેષ અને
અજ્ઞાનતાજ છે આ તો કારણો જેમણે નિર્મૂલ નાશ કર્યા
હોય તેમને મનુષ્ય, વચનનુ કે કાયાનુ પણ હું ખ
હોય શા માટે ?

કહું છે કે,

રાગદ્વેષ અજ્ઞાનતા, હું ખના કારણ ત્રીન,
નાશ કર્યા જે નરવરે, તે શા માટે દીન.

તેથી ભગવાન જિનેશ્વરદેવોના તમામ અપાયો એટલે
હુ ખો નાશ પામી જવાથી અપાયાપગમ અતિશય પ્રકટ
થાય કે, તે પણ વ્યાજ્ઞીય છે

૩૬ કા જો ભગવાન જિનેશ્વરદેવોના અપાયો-હુ ખો
નર્વાથા નાશ પામ્યા કહેવાય છે, તો પછી પ્રભુ મહાવીરજીવામીને
કેવળજ્ઞાન થયા પછી લોહીના ઝાડા થયા તત્તુ શુ
કાળુ ?

સમાધાન જેવી વાતો કહેવાય છે, તેટલી મોટા
ભાગે બનવા યોગ્ય વસ્તુનું જ ભાગ્યપૂર્વક વર્ણન થાય છે
તેમ જિનેશ્વરદેવોના તમામ અપાયો નાશ થઈ જાય છે,
તો પણ કોઈક ભાવિભાવની આગેવાની થઈ જાય તો
ન બનવા યોગ્ય ખીના પણ બની જાય છે, એમ પ્રભુ મહા
વીરદેવને ઉપગ્રી પીડા આશ્ચર્ય તરીકે અસંભવિત મંભવ
તરીકે ગણાવી છે, અને તેથી તે હજી આશ્ચર્ય માહેતુ
એક આશ્ચર્ય થયું છે

નમસ્કારમહામ નતુ પહેલું પદ મમોઝગિહ જાણ ઘણા જ
ઉપયોગથી બરાબર વિચારાય તો ઉપરના ચારે નિમિષાતુ
પ્રમાણુ પણ ધ્યાનમાં આવી જાય

અટ્ટીદિપમા-અતીત કાળમાં અનતા જિનેશ્વરો થઈ
ગયા છે જ્યાં જિનેશ્વરોના નામ ચોક્કસ હતા, એ
તદ્વન સમજાય તેવું છે, આપણે ૨૪ વિગેરે હમણા જે
નામોના બાપ કરીએ છીએ, તે નામો પણ અનતા જિનેશ્વરો

નરદેવાને અપાયેલા-પ્રાપ્ત થયેલા સહને છે, જેમ હમણાં પણ મુનિસુવ્રતપ્રભુના નામો ત્રણે ચોવીશીમા મળે છે નમિનાથસ્વામીના નામો પણ ત્રણ જગ્યાએ મળે છે, તેમ બધા જિનેશ્વરદેવોના નામો પણ અનતા તીર્થ કરાને થયેલા હોવાથી નામનિરોધ પણ અનતાનત પ્રમાણુવાળો થાય છે

જેમ ચોવીશ જિનેશ્વરના કે અદિદીપના જિનેશ્વર દેવોના નામો અતીત અનતાકાળે અનત ધ્યા સમજી શકાય છે, તેજ પ્રમાણે અતીતકાળે પ્રભુ પ્રતિમાઓ પણ અનતી થઇ હેઇ ચકે, કારણકે પ્રભુજીના નામનિરોધ કરતા પ્રભુજીનો ધ્યાપના નિરોધો અત્યારે પણ અનેકશુદ્ધો દેખાય છે, તેજ પ્રમાણે અતીતકાળે પ્રતિમાજી અનતા ધ્યા છે, અને શાશ્વતી પ્રતિમાજી તો અસખ્યાતીજ હતી, છે, અને રહેવાની છે, માટે પ્રતિમાજીને નમસ્કાર કરવાથી અનતા પ્રભુજીને નમસ્કાર થાય છે જેમ,

જ કિ ચિ નામતિથ્ય, સગ્ને પાયાલિ માણુસે લોણ ।

જાદ જિજિવિવાદ, તાદ સવાદ ચવામિ ॥ ૧ ॥

અર્થ સ્વર્ગમા, પાતાલમા કે મનુષ્યલોકમા [તિરહાં લોકમા] જેટલા જિનેશ્વરદેવોના જિજો હોય તથા જે ગોઈ તીર્થ હોય, તેને હું વદના કરે છું

આ એકજ સ્લોકથી ભુવનપતિ, વ્યતર, વાણુવ્યતર મૃત્યુલોક, જ્યોતિષ્ઠ અને પૈમાનિક દેવલોકના તમામ જિના તથા અને જિનપ્રતિમાઓને નમસ્કાર થાય છે, તેજ પ્રમાણે

નમો અરિહ તાણ પદનો ઉચ્ચાર કરવાથી જાણકાર ઉપયોગીને સર્વ શ્રેત્રની અને સર્વકાળની પ્રતિમાઓને પણ નમસ્કાર કર્યાનો લાભ પ્રાપ્ત થાય છે

વર્તમાનકાળના કેવળી જિનેશ્વરદેવોને ઇાડીને અડી દીપના સર્વકાળના જિનેશ્વરદેવો અનતાનત થાય છે, તેમને નમસ્કાર કરવાની ગાથા નિચે મુજબ જુઓ,

જહ અહા મિદ્ધા, જે અ મવિસ્સ તિણાગય ફાલે,
મવહજ વહમાણા, મવશે તિવિહેણ વદામિ ॥ ૧ ॥

અર્થ જૂનાકાળમા જેટલા જિનેશ્વરદેવો મોક્ષમા ગયા છે, ભવિષ્યકાળે જે જિનેશ્વરદેવો મોક્ષમા જવાના છે વર્તમાનકાળે જેટલા હાલમાં જિનેશ્વરો વિદ્યમાન છે, તે મર્વ જિનેશ્વરદેવોને હું મન, વચન, કાયાથી વદન કરૂં છે

જેમ આ એકજ ગાથાનહે સર્વક્ષેત્રના અને સર્વકાળના જિનેશ્વરદેવોને નમસ્કાર થાય છે તેમ નમસ્કાર મહામનના એકજ નમો અરિહ તાણ વાક્ય વડે પણ સર્વકાળ અને સર્વ ક્ષેત્રના જિનેશ્વરોને નમસ્કાર જરૂર થાય છે

જેમ મહાવિદેહ મેનમા હાલ સર્વજ્ઞ દશામા વિચરતા શ્રી જિનેશ્વરદેવો ભાવ તીર્થ કર હોવા છતાં પણ આપણને સરતમેનના મનુષ્યોને ક્ષેત્રાતીત તો જરૂર છેજ, તેવી જ રીતે અતીત અને ભવિષ્યકાળના સર્વજ્ઞ જિનેશ્વરો તે કાળમા ભાવજિનેશ્વરો હોવા છતાં આપણને કાલાતીત હોવાથી દ્રવ્યજિનેશ્વરો હોવા છતાં જાણકાર-ઉપયોગીને ભાવજિને

સુક્તિરૂપ મહામદિરમા પધારી ચુક્યા છે, વળી મદકાળમા જ્ઞાની પુરુષોના ચિત્તમા પ્રતિબિંબિ પામ્યા છે તથા વળી મદકાળ ભન્ય છવોને મોક્ષની દિશાનુ સૂચન કરનાર છે, વળી જેના સર્વ કાર્ય સંપૂર્ણ થઈ ગયા છે તેવા ત્રિધ્વ ભગવાન મારૂ મગળ કરનાર થાયો.

આવા ગુણગુણ વિગિદ્ધ ત્રિધ્વભગવાનોને જગ વિવેચ નથી વિચારીએ

હરે પતી આપણે જેમનું નવરૂપ વિચારવાનું છે, તેના સાધુઓ, ઉપાધ્યાયો અને આચાર્યોના તથા ગણ-ધરદોનો અને મામાન્ય કેવલી વિગેરે મહાપુરુષોના ધ્યાનોને નિષ્કલક લોગળ્યા પછી, અને ક્રમશઃ પ્રાપ્ત થયેલી આત્માની પરિપૂર્ણ દશાના યોગે છેલ્લાભવના છેલ્લામયે શરીરનો પળ ત્યાગ કરીને એકાન્ત-નિરાનન દશા પામીને, એકજ સમયમા લોકના અમલાગ ઉપર પહોચીને માર્ગ અનતલાગે સ્થિત થયેના સિંધાત્માઓમા અનન્યતા ગુણે પ્રકટ થવા પૈકી નીચેના મહાગુણો સદાકાળ મૂર્ચની પેઠે અગ્રકતા પ્રકાગે છે, તે બતાવાય છે

૧ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ સર્વથા હાય થઈ જવાથી /
અનતજ્ઞાન પ્રકટ થાય છે, જેણે કરીને અમસ્ત લોકાલોકના-
સંપૂર્ણ બાવો ત્રિધ્વભગવતો બાપી શકે છે

૨ દર્શનાવરણીય કર્મનો સર્વથા હાય થઈ જવાથી /
અનતદર્શન પ્રકટ થાય છે જેણે કરીને અમસ્ત લોકાલોકને
ત્રિધ્વભગવતો સંપૂર્ણપણે જોઈ શકે છે

૩ વેદતીય કુર્મનો સર્વકાલીન સર્વથા ક્ષય થઈ જવાથી સિંધુભગવતોને સર્વ રોગોના અભાવ સ્વરૂપ અવ્યાબાધ દશા પ્રકટ થાય છે

૪ મોહનોય કુર્મનો મપૂર્ણ ક્ષય થઈ જવાથી સિંધુભગવતોમા ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને ચતુષ્પાત ચારિત્ર્ય અનતચારિત્ર પ્રકટ થાય છે, જેના પ્રતાપથી આત્માને આત્માની અનત સિંધિરૂપ સ્વભાવ દશાનો સ્વાદ અનુભવાય છે

૫ આયુ કુર્મનો સર્વથા ક્ષય થઈ જવાથી સિંધુ પરમાત્માઓના આત્માની અક્ષયસ્થિતિ પ્રકટ થાય છે, જેના પ્રતાપથી આત્માને સસારત્વ પરિભ્રમણ બંધ થઈ જાય છે અને જન્મ, મૃત્યુ, અને મરણનો અભાવ થાય છે

૬ નામકુર્મનો સર્વથા ક્ષય થઈ જવાથી સિંધુભગવતોના આત્મામા અરૂપીપાત્ર પ્રકટ થાય છે, જેના પ્રતાપે આત્માને રુપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ અને શબ્દનો મર્વકાલીન વિયોગ પ્રકટ થાય છે

૭ ગોત્રકુર્મનો સર્વથા ક્ષય થઈ જવાથી સિંધુ ભગવતોના આત્મામા અગુરૂક્ષુગુણ પ્રકટ થાય છે, જેના પ્રતાપે આત્માને હજીવા-ભાર, નાના-મોટા, નીચ-ઉચ્ચ પર્યાયો સાપડવા બંધ થાય છે, એટલે આત્માને આ મનુષ્ય, દેવ, પશુ, નાર્દી, હલકો, ઉચો નીચ, દુષ્ટ, અધમ

અમાધાન જેમ તુળડું તદ્દન તળીએથી અમગ
 ખનીને એકમ જગની ઉપર આવી જાય છે, પરંતુ પાણીથી
 નવાટે ઉડુ જતુ નથી તેમ આત્મા પણ અમગ ખનીને
 શોકાન મુધી જાય છે, પણ આગળ ધર્માગ્નિકાય નથી માટે
 માગળ જતો જટકે છે, જેમ પાણી હોય તેટલું તુળડું
 ઉડ જાય છે તેમ ધર્માગ્નિકાય હોય તેટલો આત્મા
 ઉડે જાય છે

ચિદ્રબળગતો કેટલા છે ? કેવા છે ? કેવા છે ? ક્યારથી
 નિવેશ વના ગયો વ્યા છે ? આ બધી બાબતો મમજવા
 માટે આપણે હવે કમચર વિચાર કરીએ

આ જગતને કોઇએ બનાવ્યું નથી, બનાવવાની
 મધી સુખિઓ સાવ અજ્ઞાનતાથી ભરેલી છે, ઇશ્વરનામની
 કોઈપણ અદ્ય અસ્તિત્વ નથી, તો પછી ઇશ્વરે જગત
 બનાવવાની વાત ઘટે જ શી રીતે ? જો ઇશ્વરે જગત
 બનાવવાની વાત સિદ્ધ થાય તો આત્માને મોક્ષ ધરી શકે જ
 નહિ, તથા ઇશ્વરે જગત્ બનાવ્યાનું નક્કી થાય તો, આત્મા
 ઓની સખ્યા પરિમીત થઇ જાય, અને આત્માઓ ૧ પરિમીતતા
 નક્કી કરવા જતા લાભા કાળે ન માન્યો અભાવ કે મોખનો
 નિષેધ માનવો પડે આ બધી સુખિથી એમજ માનવું
 પડે, જગત અપારિત્ય જનત છે, જગતને કોઇએ બના
 વ્યું નથી, તો પછી જગતનો કર્તા ઈશ્વર પણ માનવો
 એ નામુ છે

જેમ દિવસ અને રાત્રિ જેમા પહેલુ ડોણ ? પુરુષ અને નારી જેમા પહેલુ કોણ ? આભો અને ગોટલી જેમા પહેલુ કોણ ? માતા અને પુત્રી-પિતા અને પુત્ર, જેમા પહેલુ કોણ ? આ બધા પ્રશ્નો મણુઉકેલ્યા જ રહ્યા છે

તેમ આ જગતમા મોક્ષમાર્ગ કયારે શુભ થયો ? આ પ્રથમ શુભ ડોણ હતા ? આ પ્રથમ જિનેશ્વર કોણ વધા ? સૌ પ્રથમ મોક્ષમા કોણ ગયુ ? આ બધા પ્રશ્નો પણ ઉપરની માફક વ્યવસ્થી અગોચર છે, છેના સર્વજ ડોણ થશે, છે ના નિબ્ધભગવાન કોણ હશે, આ પણ જાણના ઉપગ્રા જેવીજ છે

માટે જ શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ મોક્ષમાર્ગ અનાદિ અનંત જાનાયો છે, મોક્ષની આદિ કે અંત હતો પણ નહિ, અંત હશે પણ નહિ, માટે જ પૂર્વના જ્ઞાનિ મહાપુરુષોએ ફરમાવ્યુ છેકે,

સિદ્ધાણ તુદ્ધાણ, પારગયાણ પરપરગયાણ
લોઅગમુચગયાણ, જમો મયા મન્વમિદ્ધાણ ।

અર્થ સર્વ કર્મનો ક્ષય કરીને કૃત્યકૃત્ય કર્મ કેવળજ્ઞાન પામેલા, સનાતન સમુદ્રના પાને પુરુષ પરપરાથી મોક્ષ પામેલા એટલે મોક્ષનો પ્રવાહ અનંતરૂપી ચાલુ જ છે ત્યારથી અત્યાં સુધી મોક્ષ નુ કૃત્યકૃત્ય અગ્રલાગ ઉપર જઈને સ્થિત થયેલા એવા અનંત અનંતાનંત નિબ્ધભગવાનોને માટે

વળી પણ કહ્યું છેકે,

હોસો જણાઈ કાતો, જણાઈ જીવો જણાઈ ધમ્મો ।

અર્થાં આ કાવ અનાદિ છે, આ જીવ પણ અનાદિ છે, તમ જનધર્મ પણ અનાદિ છે, આવી એમ નકમું થયું કે, જનધર્મ અનાદિ હોય તો અનિહતાદિ પાંચે પરમેષ્ઠી અનાદિ હોય જ, તેના નિધભગવતા પણ અનાદિ નમ્હી થઈ ગયા

હવે નિધભગવતોનું પ્રમાણ વિચારીએ

આપણે ઉપર જોઈ ગયા તે અરિહંત ભગવતો પણ અનતકાલે અનતી થઈવીમીઓ, અનતી વીમીઓ અને ઉત્કૃષ્ટકાવમા પણ અનતા થયા છે, તે દરેક જિનેશ્વરદેવોના શાસનમા ગણધર દેવો નવ દશ અગ્યાર યાવત્ ચોતારી અને તેથી પણ વધારે હોય છે દરેક જિનેશ્વર દેવોના શાસનમા હજારો મોક્ષમા જાય છે, લાખો જાય છે, કોડો પણ જાય છે, ભગવાન મોક્ષમા ગયા પછી અપ્પને વર્ષ સુધી મોક્ષમાર્ગ વર્હમાન રહેતો હોવાથી એક જિનેશ્વરની નિશ્રાએ અસંખ્યાતા આત્માપણુ મોક્ષમા જાય છે, એટલે એક કાલચક્રે જેટલા સમયમા સમયમેરમાથી અસંખ્યાતા મોક્ષમા જાય છે, તે માત્ર નિચે સુજ્ઞ જુઓ

અનતા જિનેશ્વરદેવો મોક્ષમા ગયા છે, તેનાથી પણ સંખ્યાતગુણા ગણધરો મોક્ષમા ગયા છે, તેનાથી

અમ ખ્યાતગુણા આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-અને મુનિવરો [નાધુ નાધી] મોક્ષમા ગયા છે, એટલે ઉપરની બધી મળ્યા, અનતાનત મોક્ષમા ગએલા છે

શ્રાવક-શ્રાવિકાદશામા ભાવ મુનિદશા પામી અનતાનત મોક્ષમા ગયા છે અને અન્યવિગિચો પણ તાપના વિશેષમા રહેતા છેવટે ભાવ મુનિદશા પામીને અંતમા મોક્ષમા ગયા છે

અનતા પુરુષો મોક્ષમા ગયા છે, અનતી સ્ત્રીઓ મોક્ષમા ગઈ છે, અનતા નપુસકો મોક્ષમા ગયા છે, ક્ષેત્રથી જળદીપમાથી એક લાખ જોજન મેનમાથી બધી જગ્યાએથી અનતા મોક્ષમા ગયા છે

૧૧૭૫૦૦૦ બધી બાજુ ગોલાકારે ચાર લાખ યોજન માથી અનતા મોક્ષમા ગયા છે

ધાતકીખડ બધી બાજુ ગોલાકારે આઠલાખ યોજન માથી અનતા મોક્ષમા ગયા છે

ઠાલોઢિ મમુદ્રમાથી બધી બાજુ ગોલાકારે એક લાખ યોજનમાથી અનતા મોક્ષમા ગયા છે

પુકરવરદીપાદ્ધમાથી બધી બાજુ ગોલાકારે સોલ લાખ જોજનમાથી અનતા મોક્ષમા ગયા છે

૨૧ કી જળદીપમા ધાતકીખડમા અને પુકરવરદીપમા વર્ષધન પર્વતો છે મુગનીઆઓના ક્ષેત્ર છે

વગર પ્રત્યુત્તર માહીતી પરકેતવા ચાલ્યા છમામના ઉપનાન,
ભાનનાવિનુદિ, પ્રભુઆજ્ઞાનો આજ, નિકરણ યોગની શુદ્ધિ
થવાની કેવલજ્ઞાન પામી મોક્ષમા ગયા

મુનિશ્રી અધક

આ મહામુનિશાજ એક મોટા ગજાધિગજના પુત્ર હતો
પિતાનું નામ જિનગતુ ગજા અને માતાનું નામ ધારિણી
દેવી હતું ભરચુવાન વયમા ધર્મધોપસૂરિની દેશના સાબ
જીને મયમી બન્યા હતા, અવિશ્રાત છટું અદ્ભુત આદિ
તપન્યા કરીને ઉપર નિરમ આહારનું પાન કરીને પુન
હમ તપન્યા કરતા હતા, તેથી શરીર હાડકાનો માળો થઈ
જવાથી ચાનતા શરીરના હાડકા ખડખડતા હતા, તો પણ
મહામુનિશાજ સ્નિગ્ધ કે પુષ્ટ આહાર વાપરતા નહિ

એવા તપસ્વી મુનિશાજ વિહાર કરતા એકવાર પોતાના
ભગિનીપતિ રાજાની નગરીના નજીકના ઉદ્યાનમા પધાર્યા,
અને કાઉન્મગ્ગ ધ્યાનમા રહ્યા નજીકમાજ રાજાનો મહેલ
હતો, પોતે રાજાના માગા થાય છે, મહારાણીના ભાઈ
થાય છે, પરંતુ તેની બધું થવા દીધી નહિ અને આત્મધ્યા
નમા જ તત્પર રહ્યા

આ બાબુ ગજમહેલના ગોખમા ઠભેલા રાપ્ટી માહેલ
ઉગાનની શેલા જુવે છે, તેટલામા પોતાની દષ્ટિ મુનિશાજ
ઉપર પડી, જેને લાઘવે તો ઝોળખ્યા નહિ, પણ મનમા
વિચારા આવ્યા, મારે એકજ લાઈ હતા, તેમણે દીક્ષા

લીધી છે, શુ તેઓજ આ નહિ હોય ? કેમ પણ તેઓજ
 હોય તો હું તેમની મગી બેન છું, મને જણાયા વિના
 રહેજ નહિ, એમ વિચાર કરતા એકજ ભાઈ હતો, તે પણ
 માધુ ઘડે ગયા, પિતાના કુળનો નિર્વાશ થયો, હરે એક
 દુઃખે પણ પિતાને ઘેર જવાની શાન્તિ ન રહી, આવા
 વિચાર મા ને વિચારમાં માધુ માસુ ભેઈ-ભેઈને મહારાણી
 રહી પત્થા પ્રસ્તુત બનાવ નજાએ માક્ષાત્ ભેયો રાજાએ
 ઘણું કરીને આગળ-પાછળ વિચાર કરતા નથી અને ભાવિભાવ
 પણ તેમજ દોષાથી રાજાના મનમાં વહેમ પડ્યો, જરૂર આ
 સાધુ આ ગણીનો પૂર્વ અભ્યાનોત્તરપુરુષ હોવો ભેઈએ અન્યથા
 ગણીને આજ્ઞા ના હોયજ નહિ બસ, તત્કાળ પોતાના
 ગુપ્ત ચરોને બોવાનીને હું મ આપ્યો, જાવ ! જ દી જાવ
 મા સાધુના શરીર ઉપચી છવતી ચામડી ઉતારીને લેઈ
 આવો અને મને બતાવો !

જમ, અધમ કોટીના નાજનેવકો કાર્યાગાર્યનો વિચાર
 કરતાજ નથી, પરંતુ ઉદ્ધા આવા અતિ અધમ આદેશને
 સાબનીને ઘણાજ ખુશી થતા પાપને બહુજ મજબૂત
 બનાવે છે, તેથી તે પેરકે મહામુનિરાજ અધઃજ પાને
 આવીને જાનો આદેશ નસાગાએ મુનિરાજ મરણાન
 ઉપમર્ગ સાલણી જાપણુ ગજસયા તો નહિ, પરંતુ
 મનમાં અતિ ખુશી વધા.

મુનિવર મનમાંથી આજુ ઘા,
 પ્રિપાલ આવ્યો બાણી રે,

પરતુ પોત્રીની દીક્ષિતદશા જોડને પાળા ગયા મુનિરાજના
આવા ઉચ્ચ મજમથી પોતાનું ક'યાણુ ધ્યુ અને મુનિ'ત્યા,
પાતકી પાત્રીનું પણ મજમ આરાધનાના પ્રતાપે અને મુનિ
ગજની નારિક શા વિચારસથી ક'યાણુ ધ્યુ

અહીં વીનરાગના મુનિપાત્રાની વિશિષ્ટતા વિચારના
યોગ્ય છે પ્રસ્તુત મુનિશ્રી મેતાર્થ, એણિય નગના જમા
હતા, જેવના મિત્ર હતા, વરિધમ પત્ર પત્રા હતા પાત્રી
ઉપર કોષ ન કર્યો અને પોતાના પ્રાણના બોમે પણ કૌચના
જીવનું અણુ ક્યુ પોતાના શરીરની પરવા નકરી તોજ
મોક્ષ મેત્રની વાકાણુ

ઇતિ મહામુનિરાજ મેતાર્થની કથા સંપૂર્ણ

શ્રી મહાબલ રાજર્ષિ

આ મહાપુરુષ આ જરતમેત્રના પૃથ્વીચ્યાન નગરના
રાજા સૂરપાગ અને મહારાણી પદ્માવતીદેવીના પુત્ર હતા

અને મહામતી મલ્લયમુન્દરીના પતિ બન્યા પછી કુમાર
અને રાજા અવધ્યા લોગની મસારી દશામા પણ ધાત્રી
અપસિચો લોગવી, માત્રિકલાને દરેકમાથી પમાર થઈ
જે પુત્રને જીજ્ઞાસુ જે રાજ્યો મોખી, અને રાજા-રાણી
[મહાબલ અને મલ્લયમુન્દરી] દીક્ષિત થયા હતા

અને શુદ્ધ મહારાજની નેવામા રહીને ગીતાર્થ દશાને પામેલા
શુદ્ધઆદા પામી જોકાકી વિહાર કરતા, એક વખત મહા

બાળનામા પોતાના પુત્રની નગીના ઉદ્ધાનમા માવીને ધ્યાન
દશામા દિનઃ થયા

હવે આ બાળુથી આ મહાસુનિગજની ગયા જન્મની પત્ની
અને આજુ જન્મની જોરમાન માસુ કનકવતી ઘરમાથી
નીકળી ગએલી-રખડતી તેજ વનમા આવી અને સુનિરાજ
મહાળન રાજપિને જોયા, વૈગજિન પ્રકટ થયો, સુનિસી તો
કાઉમગા ધ્યાનમા ત નીનજ હતા એટલે પાપિણી કનકવ
તીએ પોતાનુ પાપ પુટ બનાવવા માટે વનમાથી કાઢે
એકકા કરીને સુનિની ચારે બાજુ ચિતા બનાવી મહા-
સુનિરાજ જોતા હોવા છતા જરા પણ ગભરાયા નહિ,
કનકવતી ઉપર ગુસ્સે થયા નહિ, અને પ્રાન્ત મમયની
આરાધના કરવા લાગ્યા આ બાજુ અગ્નિ લબુકયો
મ મુનિરાજનુ શરીર બલતુ ગયુ તેમ કર્મ પણ બવવા
લાગ્યા, સુનિ ધ્યાનથી ચાલા નહિ, અને મર્વ કર્મ ક્ષય
કરી મોક્ષમા ચાલા ગયા

અહીં માપણને મમજાય તેવુ છે, કે આ મહાત્મા
મહાતપસી હોવા છતા ક્રોધ પામીને કનકવતીને શ્રાપ
માખ્યો નહિ, મરણાન્ત ઉપસર્ગ બ્લેધને નાગી ગયા નહિ,
તેમજ ગભરાયા નહિ કગાલીયત બતાવી નહિ, ઉદ્વેગ પામ્યા નહિ,
અને પોતાના પુત્ર રાજનો આશ્રય નીધો નહિ, પરતુ ઉપસર્ગ
દશામા પણ આત્માને જાગતો રાજીને મમારનો પાર
પામ્યા

આ પ્રમાણે આવા સુનિરાજેના શ્રી જૈન આહિત્યમા

મપરિમીત દૃષ્ટાન્તે જાણના મરે છે, અને આત્મા રાગ-દ્વેષ
 રગન્ના મનેના, અદિ-વન મનેના મખડ બ્રહ્મચર્ય લાવને
 પામેના, પગ્મા મ ભાવમા પરિપૂર્ણ મનેવા મહાત્માઓ કર્મ
 બપાવીને મોરમા ગએવા છે, જેમને તમા મિદ્ધાળ ના
 તપવડે ધ્યાનમા લાનરાથી રાન કરનાર આત્મા પણ
 ૪૨૦ મિદ્ધાજ્ઞાને પામે છે

એટલે શ્રી જ્ઞાનશાસને સીકાના મિદ્ધ પગ્માત્માઓનું
 મનડપ સમજનાર આત્મા મિદ્ધ પગ્માત્માઓના ધ્યાનમા
 જરાપણ નિગળ તા ન જ મને, પરંતુ સમજનામા આગળ
 વધીને કદરાણુ રમના મહાયોગથી તુરંત ધાતુઓ સુવર્ણ
 ભાને પામે છે, તેમ મિદ્ધ બનનાના ધ્યાન મહાગથી
 પોતાના આત્માને પણ મિધ્મ-વરૂથી જનારે છે આ રીતે
 મિદ્ધપદ વિચારણા મ પૂર્ણ

હવે આપણે તમા જાચરિયાળ પદની વિચારણા કરીએ

ના કા આ શ્રી જ્ઞાનજામનમા અનતા આચાર્યો, નરકાદિ
 દુઃખતિઓમા ગયા છે ત્રાણ મહાતીરદેવના જ્ઞાનમા પણ
 કાટો માચાર્યો-ઉપાધ્યાયો મને ત્રાણો નરકાદિ દુઃખતિ
 ઝોમા જવાના છે, એવું ગાસ્ત્રામા કહેવ છે, તો પડી
 તમા જાચરિયાળ વિગેરે તો હોને નમસ્કાર કરવાથી
 શુ લાભ થાય ?

મમા'ગ્રાન તમા આચરિયાણ વિગેરે ના પદોમા
 નિમોના ચૃદિવગે વાચકો અને મુનિરાત્રે ડોઈ પણ
 જાનિમા પ્રાચ ગયા નથી જ્ઞાના પણ નથી, અને
 જ્ઞાના પણ નથી અને જે ન કાલિ કૃતિઓમા ગના છે,
 તે બધા નામધારી અને વેગધારી પામત્યા, કુળીનીઆ
 વિગેરે પતિન આચાર્યાં જાણવા પરતુ તમા આચરિયાણ
 વિગેરે પણ પદોમા લેખને રિચાર્યા છે, તેમનુ સ્વરૂપ બહુજ
 કીલનથી ની નૈનાગમોમા જાણવામા આયુ છે એવા
 માત્રાઓ મર્જિત વિગેરે માફક વખતે કર્ગો ની
 પ્રગતિથી પદી જાય, તા પણ નીચ ઉપર આની જાય છે
 અને તેમની બાનગાનેજ નૃરિ, વાચક અને મુનિ રત્ને માન્ય
 ગમેન છે, જેમનુ સંપૂર્ણ સ્વરૂપ વાચકથી સ્વરૂપુદ્ધિમાન મનુ
 અને વાચકને ચૃન્મિદાગજ વિગેરેના શુભને જ્યાં આનંદથી
 પ ની મહત્તા મમત્તઈ જશે

આ જગતમા બ્યા સ્વાચાર્ય, ન્યાયાચાર્ય, શાકિત્યા
 આય વિગેરે કવન-કોમી રીને લજનારા પણ આચાર્ય પંચી
 પામેના હોય છે જેમ કે આજકાલ કાલી વગેરે વિદ્યાકે
 નોમા ઘણા વિદ્વાનો આચાર્યાં પદવી પામેના મની શકે
 છે, તેજ પમાણે વાચક અને મુનિ પદો પણ મુજબ મની
 શકે છે

પરતુ આપતા નમો આચરિયાણ વિગેરે ના પદો
 માન જ્ઞાન, વેશ કે તપને આધીન નથી કિંતુ નીચે
 જતાવેના શુભોડી મુખ્યતાએજ શ્રી જૈનશાસનમા પદો

અપાતા હોવાથી ડોઢ પાત્ર પ્રકારના આચેપને અટ્ટી
સ્થાન નથી

હવે અહિં ભગવાન આચાર્ય દેવો કેવા હોય છે,
તે તપાસીએ

દસકુલજાશ્વરી મધ્યમી ધિશ્શુઓ અનામસી ।
■વિરુદ્ધજો અમાર્દ ધિરપરિવારી ગદિયયન્કો ॥ ૧ ॥

જિયપરિમો જિયનિદા મઝરવા દસકાલમાયત્રુ ।
આમગ્નલક્ષપદ્મો બાળાધિહ દેસમાસળુ ॥ ૨ ॥

પચધિદે આચારે જુસો સુસત્યતદુભયધિદિગ્નુ ।
જાહરણદેઝજારણનયનિડજો ગાદળાડુમગે ॥ ૩ ॥

સસમયપરમમયધિડ ગમરો દિસિમ સિમે સોમો ।
ગુણસયલ કલિઓ જુસો પચયળસાર પરિકહેડ ॥ ૪ ॥

૧ આર્દેશમા જન્મેના હોય ત આત્માને ધર્મનો બોધ
જન્દિ થાય છે, માટે આચાર્ય જનનાર આત્મા,
આર્દેશમા જન્મેના હોના નેમ્જો

૨ કુનવાન હોય એટલે કુન જ્ઞાન ન હોય, અકલક
પિતાના કુનમા જન્મેના આત્મા આચાર્ય થવાને થો ય
હોય છે

૩ ઉચ્ચકુનમા જન્મેની અને શીનાદિ શુભધારિણી માતાના
પુત્ર હોય તે જાતિમ પત્ર કહેવાય, તેના આત્માને
આચાર્યપદ આપવું વ્યાજની ગણાય, અર્થાત્ જાતિ-

સ પત્નતા પણ આચાર્ય ધના આત્મામા જરૂર હોવી
જોઈએ તેવા આત્મામાજ વિનય અને નમ્રતા, મન
નતા અને કોમનતા હોઈ શકે છે

૪ બહુ મપાવા હોય અર્થાત્ ઠેટવાક કદમ્બા-દીગણા,
દીચમ મનુષ્યને આચાર્યપં ખી કુવ શોભે નહિ, જોવા
મનુષ્યની પ્રતિભા પડે નહિ, તેથી લોકો ઉપર ધર્મની
અમર થાય નહિ આચાર્ય ભગવતો શ્રી જૈનશામનના
રાજવી ગણાય છે અનુવિધ નથ તેમની આના
પાનનાર હોય છે, માટે ઉપરના ચાર વિશેષણ સપન્ન
આચાર્ય હોવા જોઈએ

૫ આચાર્ય ધનાર આત્મા સુદર સઘયણુવાળા હોય
અર્થાત્ નિરાજ અને મગ્નત ગરીરવાળા હોય

૬ આચાર્ય ધનાર આત્મા ધૃતિચુખ્ત હિમતવાળા હોય,
તેથી ગમે તેવી મોટી નસામા વ્યાખ્યાનાદિ કૃત્તા કે પર
વાદી સાથે વાદ કરતા ગભરાય-મૂઝાય નહિ પરંતુ રાજ્ય
અને અધિકારી વગથી ભરેલી મશામા પણ શ્રી જૈનશાસ-
નનો પ્રભાવ જમાવી શકે

૭ આચાર્ય ધનાર આત્મા અનાશ્ચય હોય, વસ્ત્ર-પાન
આહાર-વસતિ આદિના અલોભુપી હોય, લોભુપી ન
હોય તોજ ત્યાગમાર્ગની દાપ પાડીને શ્રી જૈનશામનની
શોભા વધારી શકાય છે

- ૪ અવિરત ન હોય, એવે નિગ્ગને મિતભારી હોય અર્થાત્ ૪૩૨ વાળુ જોવે નહિ અને ૪૮૩ જોવે તે ૩ જોડના - ૫ જોડનાને કર્મનિર્જનનું કાળુજ અને વીત ગતના સૂરિપુત્રો કટુભાષા કે કર્શભાષા પણ ન જોવે પરંતુ મીઠી નાણી જોવે, નિયામી વાણી જોવે
- ૬ અમાયાવી હોય વીતરા ના સૂરિપુત્રો કપટનિતાનું જોવે, તલી નર્વન નિશ્ચામયાન ૪ હોય જેન શામનમા જેનશામનની જ ૧૨ અને નાન-મયાન ન ચોમા ૧૭ સૂરિમહા ૧૪ એ ૭મ નિશ્ચામયાન હોય
- ૧૦ મિથર પરિપાટી હોય સુનાર્થ તટુભયના ઘણાજ અજ્યસ્ત હોય, જણેણ તદ્દન યાં હોય, નાય કાવે કામમા આવે તેણુ હોય માગેજ વ્યાખ્યાન મલામા કે વા મા પ્રજાન પાડી શકાય છે
- ૧૧ શ્રાદ્ધ વાક્ય પોતાના શ્રાધુ-નાધરી વર્ગમા અને ભક્તવર્ગમા આદેયનાક્ય હોય, અર્ચાત્ અમ્પાલિત આજ્ઞા હોય, જેવી નૂર્મિયાનજના રચનોથી ફરી જેન શાસનના ધાર્મિક કાર્યો પુષ્ટિ પામે અને મુનિની આરાધના આવી થાય
- ૧૨ જિતપરિષદ સૂરિમહારાજનો નભા ઉપર એકદમ પ્રભાવ પડી જાય તેથી સભા અને વિદ્વાનોની સભામા મોજ ન પામે, અને તોજ ધારણધ વ્યાખ્યાન સભાની રહે, પરંતુ રાજા-મહારાજા, પરદર્શની કે વિદ્વાનોને

દેખીને સૂન્મિ-૧૧૮ અન્દર્જ જાય નહિ તે ૧
 ૧૩મા તણાઈ, ગા-૧૨૫ નહિ, જુઓ, આ પાચના
 આરામા મજિકાળમા પૂર્વના સૂન્મિડાગ-૧૨૫નો નાગ
 મકા ૧૨૫નો ઉપ પ્રભાવ જુઓ પડતા હોતો

આર્યુડમ્નિ સૂન્મિડાગ-૧૨૫નો પ્રભાવ મકાન ૧૨૫ પ્રતિ
 ઉપ જુઓ ૧૨૫નો હોતો

કાલકાચાર્ય માર્યઅપુટાચાર્ય, પાદલિપ્તા-
 ચાર્ય, અલ્પવાદિમૂરિ, મિધ્યેનદિવાડરમૂરિ,
 અપલદ્વીમૂરિ કલિકાલમર્વજ હેમચદ્રસરિમહા
 ગા, અને હિરસરિજી મહારાજ વિશે મર્યાપુરોએ
 મનેડ રાજ્યોને અને નજરગીય મોગ મારોતોને ધન
 પમાડ્યાના દાખલા ઇતિ ૧૨મા ઘણાજ જાણવા મળે છે
 અથનુ પ્રમાણ વધી જવાના બચથી મજા લખતા નથી

૧૩ જિતનિદ માર્યાર્ લગવતા બહુજ અદ્ય
 નિદ્રાનાગા હોય છે આવાય મકા ૧૨ દિવસ તા નજ
 ઉધે, પત્તુ નરીમા પલુ બહુ ઘોડા ઉધે, જુઓ, ૪૭ મી
 પાડે થયેના શ્રીમાન મોમપ્રભમૂરિમહારાજ દ રાજ
 ૧૨૫ ન જાનુ માય સ્વાધ્યાય કરતા હતા ગુરુ અપ્રમાદી
 હોયતો જ શિવનર્ગ અપ્રમાદી ગ્રીને આ ધન કી મકે છે

૧૪ માધ્યમ્યવાળા ગુ મકાન-૧૨૫ના ગિ યો ઉ
 ૫૦ સમચિત્ત હોય, તમજ લતવગ ઉપર પસ સમચિત્ત હોય

૧૫ દેશકાલ ભાવજ આચાર્ય મહારાજ ગમે તે દેશમાં અને ગમે તે કાળમાં ત્યાંના સ્વરૂપને તુરત સમજીને આ દેશમાં મથવા આ કાળમાં શામનની પ્રભાવતા કેવી રીતે થાય, તે તે જાણતને જરાબર જાણી શકે

૧૬ આસનસહાય પ્રતિભા પ્રતિભાચાળી સૂરિ મહારાજને કોઈ પગલાઈ તત્કાલ પ્રશ્ન પૂછીને પાછા પાડના ઇચ્છા રાખે પરંતુ પ્રતિભાન પન્ન આચાર્ય જરાપણુ ઘોભાયા વિના સુક્ષિતયુક્ત જવાબ આપી વાદીને નિરૂત્તર બનાવે છે

મહાર્જી આવા ઘણવા ઘણા અને ના પેઠી એક-બે લખીએ છીએ

એક આચાર્ય મહારાજ ખાસે એક વાદીએ આવીને પ્રશ્ન પૂછ્યો, હે જૈનાચાર્ય ! તમારા ભગવાન સર્વજ્ઞ હતા, તેમણે મર્ક પદાર્થ જાણ્યા છે, આવું તમારા માસોમાં લખ્યું છે, તો પછી વિષ્ણુનો સ્વા કેવો હોય, જરા મમ ભવો તો ખરા ?

આચાર્ય મહારાજ જણાવે છે કે, સાઈ ! તમે તમારા માસોમાં જરૂર જાણ્યા હશે અને વિષ્ણુ ભગવાનના ૧૦૫કી ત્રીજો અવતાર ભુકનો થયો તે પણ આપના ખ્યાન માંજ હશે. ભુકને વિષ્ણુ ઘણીજ પ્રિય હોય છે, માટે ત્યાં વિષ્ણુભગવાનનેજ રાજક મળે અને પૂછા કે, વિષ્ણુનો સ્વા કેવો હોય છે ? ખમ, વાદી સુક બનીને ચાલનોજ થયો

અન્યદા કોઈ જૈનાચાર્ય બહાર ભૂમિ પધારેલા હતા ત્યાં પણ કોઈક વિદ્વાન આવી ગયો અને કાગડાને વિષ્ટા દેતો દેખી, જૈનધર્મની મજકરી કરતો જોયો, હે જૈના ચાર્ય ! આપ મર્વજી પુનઃ કહેનાઓ છો, તો સના આ ડાગડો વિષ્ટા શા માટે ફેંદી રહેતો છે ? જરા જ્ઞાનથી મમજીને જવાબ આપો આચાર્ય કહે છે કે, 'ભાઈ ! કાગડાએ એક વખત કોઈક જગ્યાએ પુરાણ વચ્ચાતા માલજીયુ, એમા એક શ્લોક એવો આવ્યો કે,

જલે વિષ્ણુ રથલે ધિષ્ણુ વિષ્ણુ પર્વતમન્તકે
સર્વભૂતગતો-વિષ્ણુ, સ્તસ્માદ વિષ્ણુમય જગત્ ॥

અર્થ જળમા વિષ્ણુ ભગવાન રહેતા કે, સ્થળમા વિષ્ણુ ભગવાન રહેતા છે, પર્વતની ટોચ ઉપર પણ વિષ્ણુ ભગવાન રહેતા છે, પૃથ્વી-જલ-તેજ-વાયુ અને આકાશ બધા ભૂતોની અદર વિષ્ણુ ભગવાન હોવાથી આખું જગત વિષ્ણુ ભગવાનમય છે

તેથી ઉપરના શ્લોકનો અર્થ વિચારતા વિષ્ણુમય જગત્ પં. આવ્યું, ત્યાં તેણે આ વિદ્યા શોધવા માડી, કે સના અહીં કંઈ જગ્યાએ વિષ્ણુ ભગવાન બેઠા છે બન, આવા તાત્કાલિક શક પ્રતિ શાક્ય કુર્યાત્ જેના ન્યાયથી વાદિ હારીને ચાલ્યો ગયો માટે જ જૈનાચાર્ય ગેબક જેવા ન હોવા જોઈએ, પરંતુ મહાપ્રતિભાસ પન્ન હોય, તેને જ સરિપદ મળી શકે

૧૭ નાનાવિધદેશભાષાવિધિજ્ઞ આચાર્યભગવતો
 ૧૭-૧૮ દેશની ભાષાઓના ૫૧ બળુજા હોના જોડે
 ૭૮૧ ૧૭-૧૮ દેશમા જન્મેવા આત્માઓ સૂક્ષ્મકાન
 ૧૧ ૧૧ી રીતસગરી સાગીના ૪૬૫ મમજી ૧૧ી વીતગમ
 ગાનના આસપાસ બની ગડે

૧૮ જ્ઞાનાદિપચાચાર્યુક્ત આચાર્યભગવતો
 ધર્માન નિઠાન હો ૧૧ જોડે તમની ત્રણ પછુ ધણીજ
 ઉચ્ચ જોગની હોય દેશના પછુ મમજા હોનાવે તેણુ તે
 મગપુરપાનુ ચારિ હોય ૪૬-અઠ્ઠમાનિ તપચ્યામા તત્પર
 હોય ક્રિયા-મનુકાનમા મને સામનના કાર્મમા મિહ
 જો ૧૧ મમિ મ ૫૧ હોય તેના આચારમપન પુરુષો જે
 હો ૧૧ તે આચાર્ય પદવી પામી ગડે જે અર્થાત્ જેણુ
 મમ ૧૧ ન, જ્ઞાન, ચારિત્ર મુમજ ઉચ્ચ હોય તેજ મહા
 પુરુષ આચાર્ય ધવાને લાયક ગણાય છે

૧૯ મૂર્ત્યર્થતદ્ભાવવિધિજ્ઞ આચાર્યભગવતો સૂરના,
 મૂર્તિના અને તદુપચરના રક્ષાને પામેના હો ૧૧ છે, તેથીજ
 ઉચ્ચ-અપના નો વિસ્તાર ૧૧૧૨૧૫ ૧૧૪૦ અને શિથોને
 ૧૧૧૧૧ ગડે છે, અને પ્રત્યક્ષ આને ત્યારે ઉત્સર્ગ અને
 અપવાને, આસપાસ અને ગાનની પ્રજ્ઞાના માટે ઉપ
 યોગના લગ શકે છે

૨૦ હેનુદાહરણનિમિત્તનયપ્રપચ્યજ્ઞ આચાર્ય
 ભગવતો હેનુ દાહન નિમિત્તાગિત્તુ અને નેંગમાદિ
 નયના નિમિત્તને મમજેવા હોય છે તેથીજ દેવગોષ્ઠિ

જેવા દુર્ધરવાદીઓને હરાવીને શ્રી જૈનશામનની પ્રભાવના કરી શક્યા છે

૨૧ આહ્યાકુગળ આચાર્ય લગવન્તો વ્યાખ્યાન કરતી વખતે અનેક ભક્તિની યુક્તિઓ દ્વારા ચર્ચાતા વિષયોને ખુમજ મજાસુત બનાવીને યિ થોને તથા ચોતાઓને મ પૂર્ણ રીતે ગાત્રના મર્મ કમાવીને પ્રતિજોધ પમાડી શકે છે, ત્રોનાઓને ધર્મમા ત્રિધર કરી નકે છે

૨૨ સ્વસમય-પરમમયજ્ઞ આચાર્ય લગવન્તો પોતાના એન્હો શ્રી જૈનાગમના-પચાગીના પૂર્ણ જાણ બનીને પર શાઓના પલ્લ પારને પામે-ય હોય છે અને તેથીજ પોતાના સિદ્ધાંતોનું સ્થાપન કરવા પૂર્વક અન્યમતનું ખડન કરી શ્રી જૈનશામનની પૂર્ણતા નમજાવી શકે છે

૨૩ ગભીર શ્રી આચાર્યલગવન્તો મહા ગભીર હોય છે એન્હો પોતાની વિદ્વત્તા વિગેરે શક્તિઓને અજબ રીતે પચાવી શકે છે શાઓના ઉડા સ્વસ્થને જેમ પચાવવાની તાકાતવાળા હોય છે, તેમ જગતની અને પ્રકારની વાતો પણ પચાવવાની અને ગમી જવાની તાકાતવાળા હોય છે, કે જેના પ્રસંગોથી પોતાને અને પરને કર્મના બંધન થાય નહિ, સમુદ્રના જલનો પાર પામી શકાય, પરંતુ આચાર્ય લગવન્તો ત્રિચ્છનો પાર પામી શકાય નહિ.

૨૪ ખેડમહ તપસ્યા ખુમ કરે ઝીન અને તાપને મહન કહે, અને અનેક શિયોને ગત અને દિવમ નાથના આપે, પણ જરાપણ કટાણે નહિ, બનાકનજી, કા ય, ન્યાય પ્રકરણ, આગમ વિગેરેના ઢીણુ અર્થ પુછવા આવે તો પણ પોતે છઠ્ઠ અઠમાદિ તપમ્યાવાગા હોતા છતા મવિશ્વાત મમાપાનો આપે

૨૫ દીપ્તિમાન એન્ધે પરાધૂમ્ય ભગવાન વીત રાગના સૂરિપુગનોની દરેક મનુષ્યો ઉપર પ્રભા પડી જતી હોવાથી પરવાદીઓથી અધૂમ્ય હોય છે, પરવાદીઓના ગાજ્યા જતા નથી જેમ હેમચદ્રસૂરિ મહારાજને પાટણુમાથી કાઢવા દેવઓધિ પડિને પોતાની મારી ગતિઓ મજમાની ભેંઈ, પરંતુ છેવટે રાત ભેંઈ પાતાને નામી જણુ પડયુ

૨૬ શીવ ભગવાન વીતગમના સૂરિપુરુષો કન્યાણુ અને મગગના ધામ હોવાથી આશ્રિતોને આ મમારના મગનિજો અપારી પ્રાન્તે મોક્ષ અપાવનારા થાય છે

૨ મેનામ્મ આચાર્યભગવતો બાક્ય અભય તર ફેંચે હોય છે બાકૃતિ પણ ચન્દ્ર જેવી રાગના હોય છે, અભયનર પણ ચન્દ્ર જેવા શાન્ત સ્વભાવવાળા હોય છે શાસ્ત્રકાર મહારાજ ઉપનહાર કરના જણાવે છે કે, સૂરિ મહારાજઓના ગુણો કહેના પાર આવે તેમ નથી એન્ધે ગુણુ મયજી કહિઓ તમામ નરગુણોથી આચાર્યભગવત વિમૂર્તિ હોય છે

મહા મહોપાધ્યાય શ્રી યશોવિજય ગણિનર પણ
ક્રન્નાવે છે કે-

અત્યમિયે જિન મુરજ દેવલચ દે જે જગ દીવો
ભુવન પદારથ પ્રકટનપદ્ તે, આચારજ ચિર જીવો
ભવિકા મિધ્યચક્ર પદ વ દો

અર્થ શ્રી જિનેશ્વર દેવકપ સૂર્ય અને કેવળજ્ઞાન
ઉપચક્ર અન્ત ધયે છતે જગનના પાંચોને પ્રકાશનામા
દીપક મમાન માચાર્યજગનાન ચિ જીવો-સાગાગી જીવતા
જો.

વલી પણ ત્યાજ એ મહાપુત્ર તરિપુરદરોના ગુણોનુ
પણન કરતા જણાવે છે કે-

પથ આચાર જે મુધાપાલે, મારગ ભાષે માચો,
તેઆચારજ નમિએ તેહમુ પ્રેમ કરીને, જાયોઁ ભવિકા,
વર છત્રીશ ગુણે કરી સોદે, યુગપ્રધાન જન મોદે,
જગ બોલે ન રહે કાણુ કોલે, મૂરિ નમુ તે જોલે
નિત્ય અપ્રમત્ત ધર્મ ઉવએમે, નહિ વિકથા ન કપાય,
જેહને તેઆચારજ નમિયે, અકલુપ અમલ અમાયરે
જે દિયે સાગણુ, વારણુ, ચોયણુ, પડીચોયણુ
વલી જનને, પદધારી ગચછથ ભ આચારજ,
તે માન્યા મુનિ મનને ઁ ભવિકા. મિધ્યચક્ર પદ વ દો

અર્થ-જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર,
કીર્યાચાર આ પાચે આચારોને એકદમ નિર્મલ શુદ્ધ પાવે,

તેનોજ ઉપદેશ આપે, તન્મય બાનમાવર્ત અને ભગવાન વીન
રાગનો માર્ગ ગુહ્ય જતાવે જ પણ છુપાને નહિ ઉત્સૂન
પ્રકૃપણથી ખુલ્લો કરતા રહે

૧૨-શ્રેષ્ઠ એવી છત્રીમ-છત્રીસીઓ એટલે ૧૦૮૬ શુભે
કરીને મોભે છે, અને જેમનું પુણ્યબલ એટલું બધું હોય
છે કે, તે કાનના મનુષ્ય માનમાં તેમનીજ પ્રધાનતા જણા
વાથી જગતના મનુષ્ય માટે તેમના ચારિત્રશુભોમા મોજ
પામે છે, અર્થાત્ ખુબજ આકર્ષાય છે વધી જમનના પ્રાણીને
પ્રતિભોવ કરે છે, વળી કારારડ કોધાદિના કારણો ઉપસ્થિત
થવા છતાં શ્રી જૈનશામનના સેનાધિપતિ આચાર્ય ભગવાન
ફણુવાર પણ કોધાવેશ લાવના નથી

સર્વકાલ અપ્રમત્તદશામા ન્હેતા હોવાથી સીકયા, ભાત
કયા, દેગકયા અને રાજકયાગ્ય વિકયા અને કપાયો તો
તેમની પામે આવતાજ નથી વળી આચાર્ય ભગવાન સદા
કાળ અકલુષ=એટલે આર્ત કે રોદ્ધ્યાનથી રહિત હોવાથી
અને કયું વગરના હોવાથી, મગ્ગસ્વભાવી હોવાથી,
એકદમ નિર્મલ હોય છે

જેઓ-આચાર્ય ભગવતો રાજા મહારાજાની પેઠે
પટધારી અને ગરજના સ્થલ જેવા હોવાથી મદાકાળ
પોતાના મુનિગણને આગળા, વારણા, ચોથાણા અને
પકિચોથાણા આપ્યાજ કરે છે, કારણ કે પોતાના ગરજમા
સારણાદિ નહિ આપનારાને ફાકટ સૂરિમહારાજ બનીને
દેશનારાઓને શાસોમા કેવા કહ્યા છે? તે જુઓ—

જીહાએવિ રિહતો, ન મદ્દજો જત્ય સારણા નતિય
દ દેણવિ તાહતો સ મદ્દજો સારણા જત્ય ॥ ૧ ॥

જદ સીસાદ નિકિતદ કેદ સરણાગયાણ જતૂણ ।
તહ ગચ્છમસારતો ગુરુ વિ સુત્તે જજો મણિજ ॥૨॥

જહિં નતિય સારણ ચારણા ચ ચોયણપડિચોયણા ય ગચ્છમિમ
સો અમચ્છો ગચ્છો સ જમકામીદિ મોત્તરો ॥ ૩ ॥

“ ગચ્છતુ ઝગેહતો કુચ્છદ દીહમચ વિહીય ડ ।
પાર તો પુણ મિચ્છ તરયમચે મગચદ સિદ્ધ ॥

અર્થ-જે શુરુ મહારાજ પોતાના શિષ્યવર્ગને
સારણા, વાણા, ચોયણા, પડિચોયણા આપવામા સમજ્યા
નથી, તેના શુરુ મહારાજ જોનામા એસારીને આટતા હોય
તો પણ ત ગિયોના શત્રુ તુ યજ છે, પરંતુ જે શુરુ-
મહારાજ સારણાદિ આપવા સાડે સારણાદિના પાવન માટે
શિષ્યવર્ગને દડ વટે તાડન કરતા હોય તેવા શુરુદેવ
શિષ્ય વર્ગના ખરમઉપકારી છે

જેમ શરણે આવેલાના અથવા જોવામા માથુ સુકીને
સુઈ ગએલા માણસોના માથા કાપનાર જેટલો અધમ
આત્મા છે, તેજ પ્રમાણે પોતાના ગંદને માણા વારણાદિ
નહિ આપતા શુરુ મહારાજ પણ તેવાજ અધમ કોટીના
જાણવા આ પ્રમાણે જૈનાગમમા કહેલુ છે

જે ગચ્છમા (આચાર્યના સમુદાયમા) સારણા, વાણા,
ચોયણા, પડિચોયણા છે જ નહિ, તે ગચ્છ વાસ્તવિક

ગચ્છન નથી અને મજમના ખપી જાયો તેવા ગચ્છનો ત્યાગ કરેો જોઈએ

જે આચાર્ય મહારાજ ગચ્છની હોય ન કરીને આગળ વારણા, ચોયણા અને પંડિચોયણા કરી ગકતા નથી તેમને સમાર વધી જાય છે પરંતુ જે સૂરિ મહારાજ વિધિ-પૂર્વક ગચ્છની મહાવ નખે છે, અવિચ્છિન્ન વાયજ્ઞાનિ આપે છે, તેના મહાપુરૂષો ત્રિભુવનમાં મોક્ષપ્રાપ્તિ અને એમ ભગવતી મૂર્તિમાં પાઠ છે

એટલે સૂરિમહારાજો યજ્ઞેલા કે યજ્ઞને ચોખ્ખું તેજ હોઈ ગડે છે, કે જેમના બાહ્ય શુદ્ધો જગતને મોક્ષમાર્ગ ત્રિ આગધનામાં આકર્ષક બને છે અને જેમના અંતરમાં શુદ્ધો, આત્માને શીઘ્ર મોક્ષમાં પહોંચાડે છે પ્રાચીન ગીતાચાર્ય ભાવાચાર્ય સૂરિમહારાજો ત્રિભુવન કે ઉપર છે-સાત ભવે જરૂર મોક્ષપ્રાપ્તિ હોય છે

ત્રિ વીતગંગા શામનના સૂરિમહારાજો-વ્યાકરણ, સાહિત્ય, ન્યાય, અવકાર, જ્યોતિષ, ઇતિહાસ, ભૂગોળ, ખગોળ ભણના સાથે પ્રકરણ અને સર્વાંગ જ્ઞાનાગમોના અભ્યાસમાં સંપૂર્ણ નિષ્ણાત બનેલા હોય છે અને સાધોનાથ ઇતર દર્શનોનો પણ ઉદા અભ્યાસ કરી વ્યાખ્યાનાદિમાં અતિ કુશલ બનેલા હોય છે

મુનિ શાસ્ત્રોમાં જે રીતિએ પ્રાચાર્યોના શુદ્ધોત્તર વર્ણન બતાવ્યું છે, શું સર્વત્ર તે મુજબ સાચવણ રખાઈ હોય ખરી ?

કિત્તે મનજી બસના લીજ પૂર્વપુરવોએ
 જેમ પાતામા ગુણનો નવર વધાર્યો જતા તેજ પ્રનારો
 પોતા ॥ ઉત્તર ધિમી જનારવામા આવધાનતા પણ ગળી છે
 નાથાનાથ શામનમા પણ મદા ન પતી કાલ ભેલી
 બલમભૂ પણ લખી નાખી છે જુઓ નીચ ॥ શ્લોક

“ શૂદા ગાહરમદા ગાયમાદિ ધીરવુગિદિ ।

જો તટલેઝ અવસે, જાણતા સો મદાવાવે

અર્થ આશ્વોક આચાર્ય વિગેરે પદવીઓ આપવાની
 નાવધાતા મુચક છે અને નથી ગણધરના ઉપવક્ષણથી
 ગણધર, ગણી, વાચક, મૂરિ, સમાધમભૂ, દિવાકર
 વિગેરે શબ્દો આચાર્યપદના પ્રાય વ્યાપવાય શબ્દો
 નજીવા જેમકે ધર્મદામગણી, મધદામગણી, ઉમા-
 રવાનિવાચક, જિનભદ્રગણી સમાધમભૂ મિદ્ધમેન
 દિવાકર, હેમિગણધર, વિગેરે ગિરો આચાર્ય બગરતોને
 અપાયા ॥ તેથી પૂજ્ય પુરુષા કરમારે છે, કે-ગાનમાદિ
 ધીર પુરુષોએ જે ગણધર[નિ આચાર્ય વિગેરે] શબ્દો ધાર
 લીધે છે, શબ્દને વધાર્યો ગોનાઓ છે આવો મદાપવિત્ર
 શબ્દો પણ આચાર્ય પોતાના કે પડના કુપાત્ર ગ્રિયને
 અપણુ દરે, પોતાના કે પડના ગ્રિયના દપણો લખી ॥
 છતા કુશિખ્યોને સરિ વિગેરે પદવીઓ આપી કે તો ખરેખર
 તે ગુરુ પોતેપણ મદાપાપી ગણાય છે

વાચક શોભન ભગત ગરે છે કે-શ્રી જેમ
 ઉપડના તજ અગવ થયો છે

આપનામા ઘડી-૪ માનધાનતા રાખીને શુભીની પરીક્ષા કરી
પદની પ્રદાનો થયા છે, અને પંચીના લોતુપી અયોગ્ય
આત્માઓને પદવી નહિ આપવાના બનાવે પલ્લ
નાધાયા ■

ક્રમોટીનો એ પ્રથમ બનાવ

પાંચમા ગણપર મુખમંત્રિવામી મંત્રરાજના પદધર
છે તા કેવની ભગવાન જાનૂનામિ મંત્રારાજ થયા, તેમના
પદધર પ્રમત્સ્વામિ મંત્રારાજ થયા તેઓ ભગવાન મ પૂર્ણ
ચાહ પૂર્ણધર હતા તેઓ ચોથા આરાની લગોવગ હતા
તેમણે પોતાની પછી આખા સમુદાયનો જવાબદારી સ્વયં
તેના પદધરની શોધ કરના પોતાના પૂર્વના જ્ઞાનનો ઉપયોગ કર્યો
પરંતુ આખા સમુદાયમા એક પલ્લ માધુ પદધર થવાને
યોગ્ય જણાયા નહિ.

આહી સમજવા જેવી એક બાબત એ પલ્લ છે, કે
શ્રીમાન્ પ્રમત્સ્વામીના વખતમા મતમતાતર કે ગચ્છ
ગચ્છાતરો હતાજ નહિ તેથી તમામ મુનિરાજો એક આચાર્ય
ભગવાનની છત્રબાયામા હતા વળી માધુઓ પલ્લ લાખોની
મંજ્યામા હતા, વળી પૂર્વજ્ઞાનના અભ્યાસી પલ્લ ઘણા હતા
છતાં પદધર થવાને યોગ્ય મંત્રારાજ દેખાયા નહિ એ પલ્લ એક
ઘડીજ સમજવા યોગ્ય બાબત છે

પ્રજ્ઞન ભગવાન મહાવીરદેવના માધુઓ ફક્ત ૧૪
હતર બતાવ્યા છે, તો પછી મહાવીર ભગવાનના વખત

૧૧. અત્યારે વધારે એન્વે લાખોની મળ્યામા નાધુઓ
હતા આ નાન કેવી રીતે માત્રી મનાય ?

ઉત્તરે ભગવાન ગાંડા રીરદેવના સમયમા
નાધુઓ ૧૮ હજાર ન હતા, પરંતુ ક્રમ મહાવીરદેવના
ખુબના શિષ્યો ૧૪ હજાર હતા પરંતુ ગિ ૪૫ પગ લાખોની
મળ્યામા હતી, ખુબો, ક્ષયભવસ્વામીના શિષ્યો ૮૪ હજાર
હતા, પરંતુ શિષ્યપરપરા કાંડોની હતી તેમ મહી
એકવા ૧૧ ગણધરોએ દીક્ષા નીધી ત્યારે તેમની સાથે
૮૪૦૦ શિષ્યો હતા, તે ગણધરોના શિષ્યોમા ગણાયા
છે, ભગવાનના શિષ્યો ૧૧ ગણધરોજ ગણેના છે, ત
પ્રમાણે એકવા ગૌતમસ્વામીના ૫૦ હજાર શિષ્યો ગતાવ્યા છે,
તજ પ્રમાણે નદિવેળુ નામના ગ્રેલિકના પુત્ર અને ભગવાન
મહાવીરદેવના શિષ્ય હતા, જે દીક્ષા મૂકી ૧૨ વર્ષ વેશ્યાના
ઘેર રહેવા હતા, તેમના પલ્લુ ઘણા શિષ્યો થયા છે, એટલે
ભગવાનના ૧૪ હજાર શિષ્યોના શિષ્યો અને તેમના શિષ્યોની
મળ્યા એ-તણુ-વાર લાખ થાય તે યુક્તિથી ધરી
ગટે તણુ છે

પ્રશ્ન શુ ચોથા આગ જેવા તે કાલમા એટલા
ગધા મોટા નસુદાયમા એના ગુપ્તી ગુરુઓના મહવાનમા અને
પૂર્વના અશ્યામ કાવમા કોઈ આત્મા સુપાત્ર નહિ જ હોય ?

ઉત્તરે સુપાત્ર ભગભગ ગધા જ હોય થોડાજ
લવોમા મોક્ષમા જવાની લાયકાતવાળા પણ હોય, છતાં

આચાર્યપંતી જોખમદારી લેતી કે આપવી એ વળી જીદીજ વાત છે જેમ ભગવાન જિનેશ્વરદેવના હંજરો માધુઓ શિષ્યો હોય છે, તેમા કેટલાક તેજ ભવમા મોક્ષમા જનાર પણ હોય, છતાં ગણધરપદવી તો ગણ્યા-ગાંઠ્યા મહાપુરુષોને જ અપાય છે વળી નગરમા કે દેશમા લાખો મનુષ્યોની કે કોઠો મનુષ્યોની વસતિ હોતાં છતાં પ્રધાન થવાની યોગ્યતા કોઈક મનુષ્યમા જ હોય છે

તેમ આત્માઓમા આરાધક ગુણો ધણા હોવા માથે સજ્જ નતા પણ ખુબજ હોય તો પણ આચાર્ય પદવીની યોગ્યતા એ એક જીદીજ વસ્તુ છે જેમ રાજ થવું તે મોટી જોખમદારી છે, તેના કરતાં હંજરો ગુણી જોખમદારી આચાર્યપ ત્રી સ્ત્રીમા અને આપવામા સમાયેલી છે

હવે પ્રબવસ્વામી મહારાજે સાધુ સમુદાયને જ્ઞાનથી તપાસ્યા પછી આવકમધમા ઉપયોગ મુકયો, આવડો તો તે વખતે કોટોની જાખ્યામા હતા ધર્મના ઘણા અભ્યાસી હતા, ભવભીડ અને આરાધક પણ હતા, છતાં પ્રબવસ્વામી મહારાજને પોતાના પટ્ટધર થના યોગ્ય કોઈપણ જણામા નહિ, ત્યારે ઈતર દર્શનમા ઉપયોગ મુકયો, અને રાજગૃહ નગરમા વસતા શય્યભવભદ્રને સંપૂર્ણ યોગ્ય લેયા

ગય્યભવ ગ્રાહણ છતાં ચો-વિજ્ઞાના સરગામી હતા, જૈન જ્ઞાનના સંપૂર્ણ પ્રતિપક્ષી હતા, છતાં પરમાર્થ દર્શિ જરૂર હતા એટલે શુભ મહાગત્તએ ચોકલેવા બે મુનિ

ગમેના પરમાર્થપૂર્ણ વાક્યો માલગીને વિચાર કર્યો, અને તુર્તજ પરમાર્થ મમજાઈ ગયું અને સત્ત્વનો ત્યાગ કરીને ગુરૂ પાને આગ્રહ લગવાન પ્રભવસ્વામીજી તા જ્ઞાની જ હતા તેમણે તો જ્ઞાનથી પરીક્ષા કરી લીધી હતી એટલે તત્કાલ દીમા આપી રાજ્યો લણાવી, ચો- પૂર્વધર થયા પછી આચાર્યપદની આપી, યુગપ્રધાનપદ આપ્યું પરિવારની લજામણ આપી, ગુરૂ અનગન કરી, સ્વર્ગવાસી થયા

અહીં વાચકવર્ગ મમજી શકે તેવું છેકે શ્રી જૈન સામનમા પદને કેટની મજતા છે આવા પદ માટે થોડી પણ હુન્દાજ નથી, તેમ પક્ષપાત વિના ગુણાનુરાગ પણ અજબ દેખાય છે છે કયાય ગિયમોજ ? છે કયાય પક્ષમોજ ? ગિયમવર્ગમા પણ અભિમાન, અમર્ષ કે દર્શ્યાભાવને કાઈ મ્યાન છે ? નથીજ જ્યા એકલો ગુણાનુરાગ લયો હોય, ત્યા અભિમાન, દર્શ્યા વિગેરે પાપો હોય જ શા માટે ?

આલોશ-પચામ, સાદઠ વર્ષોના જુના દીક્ષિતોઓ પણ નનીન દીક્ષિત ગમ્યલવને વડીલ બનાવવા આનંદપૂર્વક સ્વીકાર કર્યો, બધા પુણ્યવાન આત્માઓ હતા, તેથી ગુણને અને ગુરૂને આધીન હતા જેઓને ગુણાનુરાગ હોય તેમને ગુરૂ ઉપર રાગ હોય જ, ગુરૂ ઉપર રાગ હોય તેમને ગુરૂવચન ઉપર પણ જરૂર રાગ હોય

અન ગુણાનુરાગ હોય અને ગુરૂ ઉપર રાગ ન હોય, એમ ન બની શકે ?

ઉત્તરે જાનેજ હિં કારણકે ગુણાનુરાગી ગિત્ય
ગુણવાન ગુરુનો રાગી ન હોય એ જાનેજ નહિ જેને ગુરુ
ઉપર પ્રેમ ન હોય અને પોતાને ગુણાનુરાગી માને ત
મસ્તક પિનાના ગરીબ જેવી વાત છે

પ્રશ્ન ગુણાનુરાગી હોય ગુરુની પેના-ભક્તિ કરે
પણ ગુરુના વચન ન માને તો તને આરાધના ખરી
કે નહિ ?

ઉત્તરે સનાતનિને આરાધના કહીજ નથી, પણ
વચનના આચરેજ આરાધના કહી છે વચનનો આદ-
આવ્યા પછી કરેલો સનાતનિ આરાધના ગણાય છે

શાસ્ત્રોમા કહ્યુ છે કે -

“ આજાય ત્વં આજાય સ જમો તદય દાણમાણાઽ ।
આજારદિગ્ધો ધમ્મો પછાલપુત્રુઽવ પદ્ધિદાઽ ” ॥ ૧ ॥

અર્થ આજાપૂર્વકજ તપ કરાય છે, તેજ પ્રમાણે
સજમ અને દાનાદિ બધુજ આજાપૂર્વક કરવુ તેજ
આ માને હિતકર છે, આજા વગરનો ધર્મ તે દોષરાના
પુણ્ય જેવો જ કહેલ છે, વળી કહ્યુ છે કે,

પ્રાયશ્ચિત્ત ગુરુણાં હિ ષ્ણામિ નિમિલ્નસા ।
નાતિક્રાન્ત ગુરુણાં હિ, કિયા કાપિ ફલેઽગ્રહી ॥૧॥

અર્થ ગુરુમહારાજના વચનો બધા પાપોનું પ્રાયશ્ચિત્ત
છે ગુરુના વાક્યોનું ઉલ્લેખન કરનાર ગમે તેટલા તપ અને
ક્રિયા કરતો હોય તો પણ કશું ફલ મેળવતો નથી

આથી એ નફી યાચ છે કે, શ્રી લંનશામનમા ગુરુ
નંદાજની આજ્ઞા એ જ ધર્મ છે, માટે ગુરુ એવા હોવા
જે, હ સમગ્ર પવિત્ર ઉપ પાતાની અપૂર્ણ આત્મા
પાત્રી શુકે

શ્રીજી ઘટના વગાડમિલિતની

આ વરાહનિહિ, ભગવાનુશ્વાની મહાજનો મગા
કાર્તિકનો ખીત ઉત્તમ શિયોની તારાઈ પવી થવાની
ની ત્યાદે વરાહને પત્ન માસર થવા બાન જના પત્ન
નાની ગુરુને તે જના આગેન્ય જાગવાથી તને ગુરુજી
આચાર્યપત્રી ન આપી આચાર્યપદ લેવા સાર વગ
મિલિત ઘણા ધર્મપદાન કર્યા છે. શ્રીમા ગુરુને
જ્યોતિરાજની રાત્રિ થયો સા પત્ન શ્રી લંનશામનની
અને ભગવાનુશ્વાનીની ધર્મજ નિર્જ કરી છે. લંનધર્મ
ઉપના દેવપૂર્વક મરીને જના હવ થયો અને શ્રી લંનમધ
ઉપ ઘણાજ કોપાયમા થ મરીનો રાગ મુકયો જેના
પરિણામે ઘણા માણસા મળ પામ્યા તેથી ભગવાનુશ્વાની
મજાજને લાલ્ય થતા ગુરુએ ઉવમગ્ગહર રતોન જનાનીને
મળીને રાગ બધ કરી શ્રી મધને આપત્તિમુખ્ય કર્યો
અહીં આપણ નમજવાની ખીત એ છે કે, વગજના જાધા જ
વાળા ગુરુદેવે જ્ઞાનથી જોસાજના રુજ્જન પ્રથમ વદ એ
ન્યાયથી પલ્લુ વરાહમિલિતને મૂપ ન આપ્યું પણ મિલિતને
સૂચિપ ન આપવાથી થયેના ગુજ્ઞાનને પણ જાતુ વરાહ,

અને આના કરતાં પણ કુપાનને સૂરિપદ આપવું વધારે અનર્થનું કારણ છે, એમ નહીં વધુ

ત્રીજી ઘટના સ્થૂલભદ્ર મહારાજને પૂર્વદાન ન અપાયું તે છે

શ્રી સ્થૂલભદ્રસૂરિ મહારાજ જૈનશામનમા મહાપ્રજ્ઞ ચારી તરીકે ખુબજ ગનાયા છે આ મહાપુરુષ માટે જૈન-શામનમા ઘણુંજ મન્માન છે શ્રી જૈનશામનમા જિનેશ્વર દેવો અને ગણધરાથી યાવનુ આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો અને માધુ સાધ્વીજીઓ બધાજ મયમીઠશામા ત્રિકરણ પ્રજ્ઞચારીજ હોય છે તેજ તેમનું આગ્નિ પવિત્ર લેખાય છે, છતાં સ્થૂલભદ્રશામીજી મહાપ્રજ્ઞવારી ગણાયા છે, કારણ કે માધુ યયા પછી પ્રજ્ઞચર્ચથી પતન થવાના કારણભૂત વેગ્યાના ઘરમા ચોમાસુ રહ્યા, ત્યાં એકાતવાસ હતો, ચિત્રશાયા હતી, પટરમ લોજન હતો, શુવાની હતી, પરસ્પરનો પ્રેમ હતો, ચોમાસાનો કાળ હતો, છતાં સ્થૂલભદ્ર મહારાજ મનથી પણ ખરડાયા નહિ

આ મહાપુરુષ આચાર્યલગવાન ભદ્રનાહુસ્વામી મહારાજ પાસે પૂર્વનો અભ્યાસ કરતા હતા, ૧૦ પૂર્વ અર્ધ મહિત પૂરા થવાની તૈયારી હતી એકલ દિવસના ભાગમા સ્થૂલભદ્ર મહારાજ શુરુ મહાગજથી થોડો દુર પ્રદેશમા સૂત્રપાઠ ગોખતા બેઠેલા હતા, તેનામા સ્થૂલભદ્ર મહારાજની સાધ્વી ચયેલી સાત બેનો યક્ષા યક્ષદિત્તા વિગેરે ભદ્રનાહુસ્વામીને

વદન કરવા આબ્યા, ગુરુને વાદીને સ્થુલભદ્ર મહારાજને
વદન કરવાની ઇચ્છા જણાવી, ગુરુ મહારાજે સ્થાન બતાવ્યું,
માધ્વીજીઓ ત્યાં ગયા પરંતુ પોતાની બહેન માધ્વીજીઓને
આવતા દેખીને સ્થુલભદ્ર મુનિરાજે કુતુહલ દેખાડતા વિચાર
કરીને, પોતાનું વિદ્યાથી રૂપ ફેરવી નિહનું રૂપ બતાવ્યું,
ભગિની સાધ્વીજીઓએ જોયું ત્યાં ભાર્ગ મુનિ ગેખાયા નહિ,
પણ સિંહ નજરે પડ્યો, અને ભય પામીને ભાગી આબ્યા,
ગુરુ મહારાજાએ ભય પામવાનો પરમાર્થ પૂછ્યો.

સાધ્વીજી કહે છે મહારાજજી ! આપે બતાવેલા સ્થાને અમે
ગયા પરંતુ સ્થુલભદ્રમુનિ મહારાજ ત્યાં નથી, પરંતુ મહા વિકરાળ
એક સિંહ બેઠો છે સ્થુલભદ્ર મહારાજનું શું થયું ? આપ
જલદી તપાસ કરાવો ભદ્રબાહુસ્વામી મહારાજાએ જ્ઞાનથી
સ્થુલભદ્રમુનિની કુતુહલપ્રિયતા જાણી લીધી, અને માધ્વીજીને
ફેર ત્યાં જવા આજ્ઞા આપી માધ્વીજીઓ ત્યાં ગયા, વદન
કરી પોતાના સ્થાને ગયા.

થોડા સમય પછી મુનિમહારાજ સ્થુલભદ્રજી ગુરુમહા
રાજ પાસે પૂર્વનો પાઠ લેવા આયા, ગુરુમહારાજ કહે છે કે,
તમે હવે શ્રુત પચાવવાને યોગ્ય નથી સ્થુલભદ્રમુનિ તો
આમાજ બની ગયા અને પૂછતા લાગ્યા, કેમ આપજી ?
ગુરુમહારાજ ફરમાવે છે કે, ભાઈ ! તમને શ્રુતજ્ઞાનનું અજીર્ણ
થયું છે, તેજ અજીર્ણની ઉત્તરી રૂપ આ સિંહનું રૂપ લેવું
પડ્યું છે સ્થુલભદ્ર મહારાજ કહે છે, પ્રભુ ! આ તો મેં જરા
કરી હતી ગુરુ મહારાજ કહે છે, ભાઈ ! પૂર્વનું જ્ઞાન

ગળીરના વગ ના છવો છવો ગકે નકિ, અને હવે પડીના પૂરો, અનેક નિરાઓ ઓરધિઓ અને ક-પોથી ભરેલા છે અને તે તમને પાવન થના મગકય જ છે, માટે આપના ઇચ્છા નથી

ઉપર સુજળના ગુરુના રાગ્યો અને વિચારો જાગી રહ્યાં બદ્ધ મહામુનિરાજને ઘણું જ વાચ્યું અને પોને કરેની ભૂનતી ક્ષમા માગી, આનોચના પણ માગી, પરંતુ ગુરુમહાગતએ પાકે આપવા નકારજ સંભળાગ્યો આ જામતની ની મધને ખળાર પડી ગઈ, મધ એટલો થઈ ગુરુજી પાને આવ્યો, અને નમ્રતાપૂર્વક ઘણી કલિવો કરી જણાવ્યું, હે પ્રભો! સ્થુનમદ મહારાજ જેવા મહાત્મા ની ગિરને આપ ને અયોગ્ય માનગો, તો આ સાધુ સમાજમા બીજા એના ચોગ્ય માધુ મળવા અસંભવજ છે, માટે કૃપા કરી સ્થુનમદ મુનિને વાચના આપવા અનુનકે કરે.

સંઘના અધ્યામકે ની ભાગદુશ્વામી મહારાજે પાઠવા ચાર પૂર્વ મૂલમાન લખાવના હતા કહી પરંતુ અર્થ નહિ વળી હવે પછી-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪મુ આ ચાર પૂર્વ મૂલ પણ કોઈને ન લખાવવા લખામધુ કહી અને તે પછી એટલે સ્થુલ ભાગવામી સુધી ૧૦ પૂર્વ અર્થ સકિત અને ચાર પૂર્વ સ્થુનમદસ્વામીને મૂળ મના, પણ ત્યારપછી ની ૫૦ પગમા વરસરામી સુધી ૧૦ પૂર્વ અર્થ નાથે ન્દા અને આ યોગદિગસૂત્રિ મહારાજથી દશ પૂર્વમા પણ ઓછાશની શરૂઆત વધ

આપણે અહીં સમજી શકીએ એવું છે કે સ્થુનબદ્ધ
નામી મહારાજ એક મહાન વ્યક્તિ હતા તેમના માટે
શ્રી જૈનશાસ્ત્રના એવો ધોર છે કે ૮૪ ચોનીસી મુધી
આવા પ્રજ્ઞાચારી પુરુષ યથે નહિ, હતા આવા મહાન વ્યક્તિને
પણ શુરુ મહારાજે અસાધ્ય માની દેશા ચાર પૂર્વની અર્ધ
વાચના ન આપી, આથી એમજ નિહ્ન થયું છે કે, શ્રી
જૈનશાસ્ત્રને દોષો મુલ્ક પાનવતા નથી, અને શુભોનો
પુત્ર આદર છે

કમોટીનો ચોથો દાખલો

લગવાન વયરખવામી આચાર્યની પામે પૂર્વનો
મર્યાસ કરનાર અને તોમત્રિપુત્ર આચાર્યના શિષ્ય આચાર્ય-
રક્ષિતસૂરિ મહારાજ માહાનવ પૂર્વ મુધીના પૂર્વશ્રુતપાઠી
હતા, મહાશુભી હતા, તેમનો શિષ્યમસુદાય ઘણો હતો
દુર્ગલિકા પુષ્પમિત્ર, વિન્ધ્યમુનિ, ગોષ્ઠામાહિત્ર અને કંટશુર
ક્ષિત્ર વિગેરે કેટલાકે સાધુઓ ઘણા જિદ્દાન પણ હતા આ
અર્ધરક્ષિતસૂરિ મહારાજ તેજ છે કે, જેમને ગર્ભેન્દ્ર નિગો
હતું સ્વરૂપ પૂરવા આ યા ન્તા

તેમના બધા જિએમા જલ્લુ જિમે દુર્ગલિકા
પુષ્પમિત્ર, ગોષ્ઠામાહિત્ર અને કંટશુરક્ષિત મોખરે
હતા તેમના જસાનપણનો ગોષ્ઠામાહિત્રને પદ્ધત્ત બનાવના
આગ્રહ હતો તેમના કુટુંબીજનોનો કંટશુરક્ષિતને આચાર્ય
બનાવવા આગ્રહ હતો, કારણકે તે તેમના મગા ભાઈ અને

પ્રથમ શિર હતા, છતાં ગુરૂ મહારાજ આચાર્યશિલ્પસૂરિવરે
ગુણી આત્મા દુર્જનિતા પુનર્મિત્તને પોતાના પદ્મધર
બનાવ્યા હતા.

સુરિમહારાજના અનુભવ પછી ગોષ્ઠામાહિવે ઘણી
જ ધમચઢી મચાવી હતી નમુનયને બહેનીને પણ
પાકવાની બની તેટલી તરફીગો કરી બેઠ, છેવટે સૂત-
વિપરીત પ્રત્યક્ષ કરીને ગામનના વિરોધી વધને અનેકને
માર્ગથી પતિત બનાવ્યા.

અર્ધી સમજવા યોગ્ય એ છે કે, આચાર્યશિલ્પસૂરિ મહારાજ
કુટુંબના મોઢા ન તણાતા અને પોતાના સગામામા ગોષ્ઠા
માહિલ અને સગા ભાઈ દે ગુરુશિલ્પને આચાર્યપદવી ન
આપતા યોગ્ય આત્મા દુર્જનિતા પુનર્મિત્તને પોતાના
પદ્મધર બનાવી સમગ્ર સમુદાયની લગામ તેમના હાથમા
નાખી હતી.

ક્રોડાનો પાશ્વરો પ્રમગ

અને આચાર્ય ભગવાન

પ્રધોતનસૂરિ મહારાજ

ભગવાન સુધર્માશ્વાસી મહારાજની પાદપરપરાએ
૧૮મા પદ્મધર શ્રીમાન પ્રધોતનસૂરિ મહારાજ થયા તેમણે
પોતાની વૃદ્ધાવસ્થામા પોતાના ઉત્તરાધિકારી બનાવવા
પોતાના સમગ્ર શિષ્યપરિવારમા માનદેવ નામના મુનિ-

પ્રવરને લાયક માત્રા માની આચાર્યપંચી આપવા વિચાર કર્યો હતો.

આ મહાપુરુષને ત્રિવિધ પરિવાર ધોરે હતો, વિદ્વાનો પશુ ધણા હતા, ચારિત્ર પાળવામા ચોથા આરાતુ ધ્યાન ખેંચે તવા હતા, છતાં હજારો મહામુનિવરોમા પદ્મધરની પમદગી એકનીજ થઈ, અને શ્રી સઘને વાત જણાવી શુભ તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, કરણ અને અદ્ર પચાગ વિગિષ્ટતાપૂર્ણ દિનસે પંચીપ્રવાનની જાહેરાત કરી.

છેટેથી અને નજીકથી ધણા આવક-આવિકાઓ એકઠા થયા, સાધુ-સાધ્વી પશુ વિજાર કરીને પોચાય તેટલા પહોંચી આવ્યા મુખૂર્તના દિનસે, સુપ્રભાતે મગગ મુખૂર્તમા ચતુર્વિધ શ્રીસઘની ભરથક સભામા શુક્ર મહારાજાએ ક્રિયા શરૂ કરાવી ત્યારે મુનિ શ્રી માનદેવજી ફક્ત ઓઘા, મુહૂર્ત અને ચૌલપટ્ટાયુક્ત ક્રિયા કરના હતા, તેવામા શુક્રદેવ પ્રતોતનસૂરિ મહારાજાની દષ્ટિ સામે ઉઘાડા શરીરે ક્રિયા કરતા માનદેવના શરીર ઉપર ગાંઠ, મુનિશ્રી મહાપુરુષશાળી આત્મા હોવાથી તેમના ડાબા-જમણા ખભા ઉપર સરસ્વતી અને લક્ષ્મીના ચિન્હ હતા અને તેથી ભવિષ્યમા લક્ષ્મી અને સરસ્વતીનો આશાસ્કાર હોય તેવો શુક્રમહારાજાને લાસ થવા માડ્યો. અર્થાત્ આ બે ખભા ઉપર આવા બે નિશાનો છે, તેથી જો લક્ષ્મીદેવી પ્રસન્ન થશે તો આ આચાર્ય થનાર આત્મા સાધુપણથી પતન પામશે, અને જો સરસ્વતી પ્રસન્ન થશે તો જ્ઞાનનુ

પાચન થવું સુરકેન બનશે માટે આ મુનિને આચાર્ય પદની આપવી જોખમ બરેલી બીના છે

શુભકારાજના આના વિચારો મહાભાગ્યગાળી માનદેવ મુનિરાજ જાણી ગયા, અને આચાર્યપદની વ્યાવની ક્રિયા બધ રહી જોઇને મુનિપ્રવરને વિચારો આપ્યા, કે જે હવે શુભકારાજ આચાર્ય ની નહિ આપે તો મારાજ અપયશ થશે, જેટલુંજ નહિ પણ શામનની અપબ્રાજના પણ ખુબ થશે

સેકડો ગામેથી ઘણા સંઘો આપ્યા છે, નવના અગ્રગણ્ય પુરોહિતો આપ્યા છે ઘણા શામનમાન્ય મુનિ પ્રવરોની હાજરી કે, આના મયોગો વચ્ચે શુભકારાજ પંચી ન આપે તો શામનની નિદાનો પાર રહેશે નહિ, અને શુભકારાજના પંચી ન આપવાના વિચારો પણ કાંઈક હેતુપૂર્વકનાજ હશે, આનો વિચાર થતા શુભકારાજની મામુ જોડે શુભકારાજ હવે કમી નીધું, પોતાના બાળા ઉપરના લક્ષણોથી જ શુભકારાજને ગાઠા ઉત્પન્ન થઈ હશે અને તે શક્તિ થવી બ્યાજની છે છુ છે કે,

યૌવનવય લ મી અને, વિદ્યા રૂપ ગાધિકાર,
જિનશાસન જો નોય તો, રખડાવે સમાર

માટે શુભકારાજની સજા હવે વાય અને શામનની નિન્દા થતી જશે તેમ મારે કરવું ઉચિત છે એવો વિચાર કરીને મહા પુરુષ માનદેવ મુનિરાજે ત્રી સઘ સમક્ષ શુભકારાજ

પાને માગણી કરી કે, હે ગુરુદેવ ! આજથી છ દગી પર્યંત મને બે અભિચ્છે-પ્રતિજ્ઞાઓ આપો, જેનું હું છ દગી પર્યંત પ્રાણોની પેઠે પાલન કરીશ, અને તે એજ કે,

૧ બધી વિગઈઓ આજથી સર્વથા ત્યાગ રાખીશ અને ૨ લક્ષ્મીકુલોનો આદાર વાપરીશ નહિ, મજાબા રથાગી શિખના આના ઉદ્દગારોથી ગુરુ મહાનાથ ઘણાજ પ્રમન્ન થયા, અને મબા તો આશ્વચિંતિત થઈ ગઈ

ગુરુ મહારાજાઓ અભિચ્છે કરાવીને અધુરી ક્રિયા પૂર્ણ કરાવી લાખોની મેની વચ્ચે મૂરિપદ પ્રાપ્ત થયું જૈનશામનની જયની ઘાપણાઓ થઈ ગુરુદેવ પણ પાછાની આરાધનાપૂર્વક સ્વર્ગવાસી થયા માનદેવ મુનિ મગીને માન-દેવસૂરિ થયા પાછાથી આ મહાપુરુષની જ્ઞાનથીની આરાધનારી જમા વિજયા, અપરાજિતા, અને અજિતા અથવા પદા આચાર્ય દેવીઓ મહાકાળ માનિધ્ય કરનારી બની હતી વગી આ મહાપુરુષ તેજ આચાર્ય દેવીઓની મહાયવાળુ લધુજાન્તિ સ્તવ બનાવી, શ્રી મધને ઉપદ્રવથી બચાવ્યો ત્તા નમજ તિજયપદુસ સ્તોત્ર પણ શ્રી સઘની શાન્તિ નાજ તેમજેજ બનાવ્યું કે

અહીં વાચકવર્ગ જરૂર સમજી ગએ તેવું છે કે જૈનશામનમા આચાર્ય પી આપના કેવલી બધી માધાનતા રખાઈ છે, તે જ્ઞાનધ્યાન જેથે તેવું કે આત્મરૂપાણા સઘમાન્ય નિદાન અને શુભ લક્ષણવાળા િયોને પણ આચાર્ય પી આપના ગુરુને મુઝાવણમા નાખી દીધા

નેધારા કે તે જાગત શ્રી રીતસગથામનના અનુભવો
આત્માઓ મડને મમજી થકે તરી છે

એટલે આચાર્ય વિગેરે પ રીઓ લેરી તે અતિ
નિરમ માગમા પ્રયાણ કરવા સમાન છે કાચો પાગે પથા
વવા બરાબર છે લકઠના સેનાધિપતિપદ કરના પણ વધારે
જોખમ ભી ઉપાડવા સમાન છે જેનાચાર્ય એટલે સ પૂર્ણ
કે એક વિભાગના શ્રી જેનવા મનના સેનાધિપતિજ લેખાય
છે એમને માન અને પૂજા કરતા પણ જોખમગરીની માન
વધારે પ્રમાણુમા હોય છે

સેનાના નાયક-સેનાધિપતિ વિને તો મુ નરે પણ નિદ્રા
લઈ શકતા નથી ઘણી નિદ્રા લેનારને સેનાધિપતિપણ
પુખ્ત નીકળે છે ઉવનારો માણુમ પોતાનો નાથ મેળવી
આશ્રિનેને પણ પાયમાલ બનાવે છે, એટલે પરીક્ષામા
પાસ થયેનાનેજ સેનાધિપતિનું માન અપાય છે, નિદ્રાને
અથવા તો અસાવધાનતાને તિવાજની આપનાર સેના
નાયકજ સ્વપરનો રક્ષક થઈ શકે છે

તેજ પ્રમાણે આચાર્ય ભગવતો પણ નિદ્રા વિગેરે
પાને પ્રમાણેને મર્ફથા દેગવેજ જ આપનારા હોય છે તે
મકાપુરે આકાર, ઉપચિ અને પરિવારના પણ બીકુલ
હોતુપી હોતા નથી. ભગવાન મકાવીરહેવના શાસનમા
ધણ આચાર્યભગવતો છે વિગઈ અને છેવટ પાચ-
વિગઈના ત્યાગી હતા માનદેવસૂરિ

સૂરિ મહારાજ, ધર્મધોષમૂરિ મહારાજ વિગેરે ડે-ગા-
આચાર્ય ભગવતો છ વિગઈ ઉપરાત રમ-કમના પણ
ત્યાગી હતા ભક્તકુળોના આકારના ત્યાગી હતા, આચ્ય
મહાગિરિસ્વામીજી તા છે લી વયમા પોતાને ઓળખે
તવા ક્યાનમા પણ મોચરી વહોરતા ન હતા

આવા આચાર્ય ભગવતો તેજ ભવમા કે બે-૧૬-ચાર
પાચ ભવમા મોક્ષમા જનારા હોય છે આવા ઉચ્ચ આચરણ
દારા આ મહાપુરુષો જિનનામકુર્મ વિગેરે ઉચ્ચ પ્રકારના
પુરુષો ઉપાગ્ન કરી ભવોભવ જૈનશાસનની પ્રભાવના કરી
વીર્ય કરપદુ પામીને મોક્ષમા જનારા બને છે

એવે આચાર્યપદના વણુ ન-પ્રારભમા બતાવેલા શુણુ
સપ્ત અને સ્થિરતા, ધીરતા, ગલીંગતા, હ્રદારતા વીરતા,
નાતિમ્તા વિગેરે અપરિમીત શુણુગણના ધારક આત્માઓજ
આચાર્યપદ લેવાને યો ય લેખાયા છે, તેવા આત્માઓને
બાબર પરીક્ષા કરીને શુરપુરુષોએ આચાર્ય બનાવ્યા છે
અને આચાર્યપદવી પથાવી શકવાની પોતાની યોગ્યતા સમજાઈ
તેમણેજ આચાર્યપદવી લીધી છે

આવા શુણુ ન હોય અને પન્યાસ, ઉપાધ્યાય
કે સૂરિ પદવી આવી બય કે લેવાઈ બય તો આત્મા
ઉચો ચાવાને બદલે ઉવગે નીચો પડે છે જુઓ વાચક-
વર યગોવિજયજી ગણિવરના વચનો

જેમ જેમ બદુશ્ચત મદુજનમમ્મત,
 બદુગિણ્યે પરિવરિયોછ;
 તેમ તેમ જિનશામનનો વૈગી,
 જો નવિ નિશ્ચય દરિયોછ

અર્થાં જો આત્માના બાવાચાર્યપણુ કે ભાન
 વાચકપણુ કે ભાવસાધુપણુ આવે નહિ, આત્મા પૌંડ્રગનિક
 નામનીમા પરનગ બની જાય તો માત્રા પોતે જ પોતાનો
 વૈદી વરા સાન શામનનો પણ વૈગી થઈ જાય છે એટલે
 વિદ્વતા, ઘણા ભક્તવર્ગ કે ઘણા ગિણ્યપરિવાર પુરુષવાનહી
 એવા સૂરિ, વાચક કે માધુને પ મોખના ભલા માટે થવાને બદલે
 મમાન નધારનાર થાય છે

કોઈ મહાશય એમ પણ માને કે, હું હંજરોને ઉપ
 દેશ આપીને તારુ છું, લાખો કપીઆ ખર્ચાવી શકુ છું,
 મારા ઉપદેશથી ઘણા ધર્મગ્રાંથો પોપાયા છે, મેં ઘણાઓને
 સંસારથી ઉત્તર્યા છે, મારા ઉપદેશથી હંજરો ધર્મશનિક
 બન્યા છે, આણુ વિચારનારને પણ કહે છે કે -

પર પરિણુતિ પોતાની માને વર્ને આરતધ્યાને,
 બધ મોક્ષ કારણુ ન પીછાણે, તે પહેલે ગુણુકાણે

એટલે હંજરોના તારણુદાર, લાખો ખર્ચાવનાર, સઘ,
 ઉગ્રાપનાદિ કળવનાર, લોકોને ધર્મમા જોડનાર, ઘણા શિષ્યો
 અને ભકતોના શુદ્ધ થએલા પાપુ પરમાર્થના અન્તણુ હોય

તા જગ્ન લયમી જાત છે અને પશ્ચાત્ત પામેના હોય તો
૩૧ ની બધી જાળતાનું મપૂર્વ ૬૧ મેનને છે

૧ છ કે બ્રાહ્મણ કન્યા તથા ઉત્તમ, તીર્થ
યાત્રા મને મધ્યાહ્ન ઉપવેશ દેનાર શ્રી લેનચામનના
પ્રભાવક મનાયા છે અને તના પુરુષો હજારોના ના લુહા
બીને પોતાને પણ મ મા નો પાર પમાડનાર જાયા છે

૨ છ કે પોતાનો આત્માજ પોતાને તાન્ના અને
શુભનાર બને છે કહ્યું છે કે -

અપા નદ ઘેઝરણી, અપામે કુડસામરી ।

અપા કામદુઘામેણ, અપામે નવણ વણ ॥

અપા કત્તા ધિન્નિજાય સુહાણ ય દુદાણ ય ।

અપા મિન્નમમિત્ત ૨ સુપટિઝદુપ્પટિઝ ॥

અર્થ આપણા પોતાના આત્માને જેવો બનાવીએ
તેના થાય છે એવો આત્માને અનાચારી બનાવીએ તો
નશકગતિના ભય-સ્થાનો, નેત લીનદી અને ત વારના
જેવા પાડાવાવા ગામની વૃક્ષ આપણા પોતાનો આત્મા
જ બને છે

આપણા પોતાના આત્માને નાચારી બનાવીએ તો
દેવગણના ઉત્તમ સાધનો, કામધેનુ જાય અને નદનવનનો
જાગીરો આપણા પોતાનો આત્માજ બને છે

સુખ-દુખનો કર્તા પણ મા મા છે, સુખ કે દુખનો

નાશ કરનાર પણ આત્મા છે, આત્મા પોતેજ પોતાનો મિત્ર પણ છે અને પોતાનો ગતિ પણ પોતેજ છે

આ વાતથી એમ થોડક સ નિષ્ક્રય કરાય છે કે, શ્રી જૈનગાસનના પ્રથમ પુરુષોએ અને પર પગગત પુરુષોએ આચાર્યાદિ સ્થાનો ઉત્તરસ જનાવ્યા છે અને ઉત્તરના જ રહે તેવી યોજના અને સનામણ સાથે સાવધાનતા પણ થોડક સ રાખી છે

હવે મોંઘા ઝાચરિયાણ પદ ઢેલા વિભાગવાતુ છે ? કેવું માહિત્ય ભરપૂર છે ? કે । અને ઢેલા કોહીનૂર રત્નોની ખાણ છે ? અને જગપણ રજ ઢે કચરા વગરનું છે, તે હવે પછીના વર્ણનથી સમજી શકાય

વિભાગથી આચાર્ય ભગવતો વિચારતા
મૈત્રી પ્રથમ ન બર ગણુધર દેવોનો આવે છે

શ્રી જિનેશ્વરદેવો દીક્ષિત વયા પછી તત્કાળ ચાર જ્ઞાન ધારક બને છે, હતા દેશના આપતા નથી તેથી પેલા તીર્થંકર એક હજાર વર્ષ અને છે-ના જિનેશ્વર સાડા બાર વર્ષ છદ્મસ્થ રહ્યા અને ચોરતપ, પરિપક્વ અને અભિ મહોવડે ધાતિયા કર્મ હથ કરી કેવલજ્ઞાની બન્યા છે, અને તત્કાળ દેવતાઓ આવી સમવસરણ બનાવે છે, અને પ્રભુજી ચઉમુખ સમવસરણમાં બેઠીને દેશના આપે છે

પ્રભુજીને કેવલનાન ધવાની માથેજ દેવોને ખખર પડે છે, તેથી દેવતાઓ પ્રભુના જ્ઞાનનો જગતને લાભ

આપણા ૧૮ અતિયોગદારા પ્રભુજીના માકાત્મ્યની જાહેરાત કરે છે જેની જાણ થતા ન્યાન-મ્યાનથી મનુષ્યોના અને ચાર નિકાયના દેવદેવોના તેના ભગવાનના દર્શન કરવા અને દેશના માલવાના આનંદ છે.

પ્રભુજીની દેશના માલવીના પેનાજી જિવને ઘણા જોડા પ્રતિબોધ પામે ■ નમા ત ત કાલમા મોના દુખમા જન્મેલા અને જગતમનમા માન પામેના તવા બુદ્ધિના નિધાન ડેવાક મહાપુરુષો પ્રભુજીની દેશના સાલજી પ્રભુજી પામે દીક્ષા નજી કરે છે વિધિપૂર્વક પ્રભુજી પામે સન્નિધિ અગીકાર કરીને પ્રભુજીને પ્રશિષ્ટા આપીને પ્રશ્ન પૂછે છે -

ભો ભદ્ર ત! કિ તત્ત ? પ્રભુજી પ્રકાશે છે ઉપન્નેધવા વધી પ્રશિષ્ટા અને ખમાસમજી આપી પ્રશ્ન પૂછે છે ભો ભદ્ર ત! કિ તત્ત ? પ્રભુજી પ્રકાશે છે વિગમેધવા, વની પ્રશિષ્ટા અને ખમાસમજી આપીને પ્રશ્ન પૂછે છે ભો ભદ્ર ત! કિ તત્ત ? પ્રભુજી પ્રકાશે છે, ધ્રુવેધવા જામ નજી પ્રશ્નના ભગવાન જિનેશ્વરદેવ નજી પ્રત્યુત્તર આપ છે, અને જેમ હુશીયાર શેઠની સાધારણ સૂચનાથી તેમના હુશીયાર દિકરા કે મુનિઓ ધર્મ મમજીને વિસ્તારથી કામ જાતવે છે, તેમ પ્રભુજીના મુખથી ઉપરની ત્રિપદી-માતૃકાપદો માલનીને તત્કાલ સન્નિધિ પામેલા પ્રભુજીના પ્રથમ નજરના શિષ્યો દ્વાદશાગીની રચના કરે છે એટલે પ્રભુજી તેમને દ્રવ્ય ગુણ, પર્યાયથી

તીર્થની મનુષ્ય દરમ્યાને છે એના શ્રી કમળેશ્વરના પીઠે
૧૪ ગણધરો કયા અને તેના મહાવીરસ્વામીને ૧૨
ગણધરોના તેમના નામો નીચે મુજબ છે ઇન્દ્રભૂતિ અગ્નિ
ભૂતિ વાયુભૂતિ વ્યત્કાન્તની મુખમર્ચિવાળી, મહિત્વામી
મૌલ્યપુત્રનામી, મેતાર્ચિવામી પ્રભાચરવામી અકલિત
સ્વામી અને અચળશ્વાતાસ્વામી

આ પ્રમાણે પ્રત્યેક જિનેશ્વર પાસે પ્રથમ દીક્ષા
લેનાર અને ત્રિપતી પામી બે ગાળીના ચતુર મ પુણ્ય
ચરિત્રપૂર્વક જ્ઞાતા, સૂનાર્થ તદુચરના પ્રણેતા અને વ્રાજ્યાતા
અનેક લગ્નિયોના ભઠાર મોટામોટા હજારો અને લાખો
ગુણોની ખાણ માધુનમુદામમાનના ગુણ, ઇન્દ્રાદિ ચાર
નિગ્રાહના દેવોના પલ્લ પૂજન, કયા વિતરના ભઠાર એના
ઓવીશ જિનેશ્વરના ૧૪પર ગણધર ભગવતા થયા છે

પાંચ ભરતજ્ઞેન અને પાંચ ઝેરનમેનના લગભગ
પત્તર હજાર ગણધર થયા છે પાંચ મહાવિદેહ મેનમા
આવવાટ દાઈમમા અમરજ્યાતા કાગડોટી ગણધર ભગવતો
થયા છે અતીત કાગમા અદિત્રીપમા અનતાનત થયા છે,
અને ભવિષ્યકાળે અદિત્રીપમા અનતાનત થાના છે

ગાંધી એક બવમર્ષિલી કે ઉત્તમર્ષિલી જેટલા કાગમા
ભગવતમા ૧૪પર ગણધર થયા છે, તે પત્રી મહાવિદેહ
જેનમા અમરજ્યાતા શી રીતે થયા ?

ઉત્તર અહીં ક્રમ એક ત્રિવિગ્રી તીર્થ કં ભગવતો
 યાત્ર છે, ત્યારે મહાવિદેહ મેનમા મદાપાળ પ્રાય જિનેશ્વરનો
 વિરહનહિહોનાથી અનખ્યાની પીસીએ જિનેશ્વર ભગવતો
 યાત્ર છે, અને દરેકને ૮૪ ગણધર શિયો યતા હોવાથી
 ધન્ય મહાવિદેહ મેનમા એક અવનર્ષિણી જેટલા કાળમા
 અસખ્યાના કોળોડેગી ગણધર ભગવતા વાય છે, અં
 ત ગરોમર છે ભૂતકાળમ મધા મેત્રોમા અનતાનત
 ગણધર મહારામે ચલા છે, અને ભવિન્યકાને ગધા મેત્રોમા
 અનતાનત ગણધર ભગવતો વનાતા છે

આપણે જો આચરિત્રાણ પડે-આ- સર્વમેનના અને
 સર્વકાળના અનતાનત ગણધર ભગવતોને ચોક્કમ
 પડેલો છે

હવે યુગપ્રધાન આચાર્ય ભગવતો

શ્રી જિનેશ્વરદેવોના શામનમા ગુણનીજ સુખ્યતા છે,
 ગુણનીજ પૂજા છે, ગુણનોજ આદ્ય પ્રથમા અને અનુ-
 મોના છે, માટે આચાર્ય પીડી મમાનતા છતા ગણધર
 દેવો પ્રથમ કહેવાયા તેજ પ્રમાણે ગણધરદેવોની ગેરકાજ
 રીમા ગણધર ભગવતોની વનકી જેવા તે તે કાળના મહાન
 ગુણી આત્મા સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રી ખાણ જેવા
 મહાપુરુષો યુગપ્રધાન કહેવાય છે

આ મહાપુરુષોમા દ્વાયિક સમ્યક્ત્વ કોપિ ન હોય
 તો દ્વાયોપશમિક સમ્યક્ત્વ હોય તે પણ દ્વાયિક સમકીત

જેવું ઘણું જ ઉત્તમ હોય તે મધ્યગજ્ઞાન જેવું હોય તત્ત્વ તદ્દન ચોખ્ખું અને મચો હોય છે તે મહાપુરોહ ચારિત્ર પણ અતિચાર વગરનું શુભજ્ઞ નિર્મળ હોય છે, તપ અને ત્યાગ પણ ભવબંધાનું મગ્ગક ટાંચારે તેવા હોય છે, તથા મહાપુરુષો એકાવતારી એટલે એક દેવતા ભવ કરીને મોક્ષમા જનારા હોય છે

સી હો તમે ઉપરના પેરિયાદ્દમા જણાવ્યું છે કે, કદાપિ ક્ષાયિક મધ્યકત્વ ન હોય તો ક્ષાયોપશમિક પણ ક્ષાયિક મમકિત જેવું ઘણું જ ઉત્તમ હોય છે, તો કદાપિ શબ્દથી એવો વનિ નીકળે છે કે શુભપ્રધાનોમા વખતે કોઈક ક્ષાયિક સમકીતનાવા પણ હોઈ શકે છે, તો શુ પાત્રમા મારમા પણ કોઈને ક્ષાયિક મમકિત થાય ખરું ?

મમાધ્યાન પાત્રમા મારમા ક્ષાયિક સમકીત કોઈ પણ જીવને થાય નહિ, પણ હોય ખરું, તાત્કાલ કે યાત્રામા કહ્યું છે કે

તમિમય તદ્યવત્તથ મમ મિ સિગ્ગતિ મ્મદ્ય સમ્મત્તે ।

સુરનિરય હુગલિસુ મદ્દમ તુ જિણકાલ્લિયમરાણ ॥

અર્થ ક્ષાયિક સમકીત પામેલો આત્મા તેજ ભવે મોક્ષ ન બંધ તો વધારેના વધારે ત્રીર્જ-ચોથા ભવે, ઉપ લક્ષણથી છેવટે પાત્રમા ભવે મોક્ષ બંધ છે (૬-૫ વાસુ

દેવ દ્વાપિ- નમકીતી પાત્રમે ભવ મોક્ષમા જગના છે)
 અને દ્વાપિક નમકીતી જન મરીને અવાન્ત-ભને, દેવ,
 નાગ અને યુગવિક્રમા અવતરે છે, અને આ દ્વાપિક
 મમકીત કેવની ભગવતોના કાગના મનુ યોનેજ થાય છે

એવે દ્વાપિક મમકીત પાત્રમા આગના મનુષ્યોને
 થાય નહિ, પરંતુ વખતે દોય અરુ વખતે દોય ખરુ
 એનો પ્રથ્ એ થાય છે કે, ગયા જન્મમા કોર્ પલુ ભરત
 વગેરે ભેત્રોમા કેવતી ભગવતોના કાગમા દ્વાપિક સમકીત
 પામીને દેવવૈકમા જઈ અત્યારે ભગભેદમા પલુ યુગપ્રધાન
 જેવા આત્માઓ માથે લઈને અવતરે છે અને તેથીજ છેલ્લા
 દુષ્પ્રભાચાર્ય નામના યુગપ્રધાન દ્વાપિક સમકીતના ધણી
 હશે તેઓ ગયાના આગવા જન્મમા દ્વાપિક સમકીત પામેલા
 છે ખીલે ભન દેવનો કરી નીલે ભન દુષ્પ્રમહાચાર્ય તરીકેનો
 કરીને, વધી દેવનો ભવ કરી પાત્રમા ભવે મનુ ય થઈ,
 કેવળી થઈ મોક્ષમા પધાન્શે

આવા યુગપ્રધાન પુરુષો ભગવાન મદાવીરદેવના શામ
 નમા ૨૦૦૪ થવાના છે, તે પૈકી પ્રભુમહાવીરદેવના નિર્વાણ
 કાવથી ભગભગ એક હજાર વર્ષ આમપાસ ૪૩ યુગપ્રધાન
 મહાપુરુષો થયા છે, તે નીચે મુજબ બતાવાય છે

૧ સુધર્માસ્વામિ, ૨ જજ્ઞસ્વામી, ૩ પ્રમવસ્વામી ૪
 શમ્યભવસ્વામી ૫ ચરોભદ્રસ્વામી, ૬ સર્વતિનિરુપસ્વામી,
 ૭ ભદ્રભાદ્રસ્વામી, ૮ અ્યુલ્લભસ્વામી, ૯ મહાગિરિસ્વામી.

૧૦ આર્યસુકસ્તિ-આમી, ૧૧ યુષ્ઠ્યુ-દસ્તુરિ, ૧૨ શ્યામાચાર્ય,
 ૧૩ ઝક દિલાચાર્ય, ૧૪ રેવતીમિનસૂરિ, ૧૫ શ્રીધર્માચાર્ય,
 ૧૬ ભદ્રગુપ્તસૂરિ, ૧૭ શ્રીગુપ્તસૂરિ, ૧૮ વસ્વામી મહા
 ગ-૪ ૧૯ આર્યરક્ષિતસૂરિ, ૨૦ પુષ્પમિનસૂરિ, ૨૧ વજ્રનેન
 સૂરિ, ૨૨ નાહસ્તિસૂરિ, ૨૩ રેવતીમિનસૂરિ, ૨૪ મિહગિરિ
 સૂરિ, ૨૫ નાગાર્જુનસૂરિ, ૨૬ ભૂતદિત્તસૂરિ, ૨૭ કાવકાચાર્ય,
 ૨૮ સત્યમિનસૂરિ, ૨૯ હારિવસૂરિ, ૩૦ જિનભદ્રગણિશ્વરમા
 શ્રમણ, ૩૧ ઉમાસ્નાતિસૂરિ, ૩૨ પુપ્પમિનસૂરિ, ૩૩ સભૂતિ
 સૂરિ, ૩૪ માહરન ભૂતિસૂરિ, ૩૫ ધર્મરત્નસૂરિ, ૩૬ જ્યેષ્ઠાગ
 સૂરિ, ૩૭ દંતગુમિનસૂરિ, ૩૮ ધર્મધોપસૂરિ ૩૯ શીવમિનસૂરિ,
 ૪૦ જિનધર્મિસૂરિ, ૪૧ રેવતીમિનસૂરિ, ૪૨ દ્વપ્પનમિનસૂરિ,
 ૪૩ અર્હનમિનસૂરિ

એટલે સર્વમેત્ર અને સર્વકાળના યુગપ્રધાન આચાર્યો
 અનતાનત થાય છે, અને તે સર્વ મહાપુરુષોને આપણા
 નસો જાણવિચાળ પદપદે સાવધાન જાણકારનો નમસ્કાર જરૂર
 પ્રાપ્ત થાય છે

હવે ભગવાન મહાવીરદેવના શાસનમા જેમ ૨૦૦૪
 યુગપ્રધાનાચાર્યો થવાના જતાવ્યા છે, તેમ યુગપ્રધાનાચાર્ય
 જેવા અને એકાવતારી કે જે-પણુ-ચાર-પાચાદિ ભવોમા
 મોક્ષ જવાના અચાર્યાજ અને સોળહજાર સામનપ્રભાવક
 થવાના છે, તેમા કે/લાક મૃત્ત ગયા છે, તેમાથી પણ અપ
 વાનગી દાખલ અર્હી જતાવાય છે

૧ ભદ્રબાહુસ્વામી, ૨ મ્યુલબદ્રસ્વામી, ૩ આર્ય-
 સુકસ્તિસૂરિ, ૪ ઉમાસ્વાતિવાચક, ૫ ગ્યામાચાર્ય, ૬ વજ્રસ્વામી,
 ૭ સ્ક દિવાચાર્ય, ૮ દેવધિગણિમમાશ્રમલ ૯ પાલિપ્તસૂરિ,
 ૧૦ અર્ચાપુત્રસૂરિ, ૧૧ કૃષ્ણાદિસૂરિ ૧૨ સિંધસેન-
 િનાકરસૂરિ ૧૩ કાવકસૂરિ ૧૩ જિનભદ્રગણિ કમાશ્રમલ,
 ૧૪ હરિભદ્રસૂરિ, ૧૫ ધર્મદામગણિ ૧૬ જિનદામગણી
 ૧૭ મધદામગણી, ૧૮ વાદિનેનાય શાતિસૂરિ, ૧૯ મન્વવા
 દિસૂરિ ૨૦ વાદિદેવસૂરિ ૨૧ માનદેવસૂરિ, ૨૨ દેવચંદ્રસૂરિ,
 ૨૩ કનિકાવમર્ષજ્ઞ હેમચંદ્રસૂરિ, ૨૪ મવયગિરિસૂરિ,
 ૨૫ બપ્પભટ્ટીસૂરિ ૨ મર્ષદેવસૂરિ, ૨૭ મુનિચંદ્રસૂરિ,
 ૨૮ વર્ધમાનસૂરિ, ૨૯ જિનેશ્વરસૂરિ, ૩૦ ધનેશ્વરસૂરિ,
 ૩૧ મન્વધારી હેમચંદ્રસૂરિ ૩૨ અભયદેવસૂરિ, ૩૩ જગત
 ચંદ્રસૂરિ, ૩૪ દેવેન્દ્રસૂરિ, ૩૫ ધર્મધોષસૂરિ, ૩૬ જિનદત્ત
 સૂરિ, ૩૭ વિજયચંદ્રસૂરિ, ૪૦ નક્ષસૂરિ ૪૧ ગોવિંદસૂરિ
 ૪૨ મુનિસુદરસૂરિ, ૪૩ આનંદવિમલસૂરિ, ૪૪ વિજયહિર
 સૂરિ, વિગેરે

અહીં ૪૪ નામે લખ્ય છે માટે એટલાજ થયા
 છે એમ ન સમજવું, પરંતુ શ્રી જૈનશામનમા શાસન
 પ્રલાવકો ખરતર અને અચળ વિગેરે ગરુડોમા પણ ઘણા
 થયા છે, જ્યારે ગરુડોના ભેદો હતા નહિ, અને અનેક
 ગરુડો થયા પછી પણ કેાઈ ગચ્છાન્તરણુ ખડન કર્યા
 નિવાય શ્રી જૈનશાસનની પ્રલાવના કરનાર અને પોતાની
 આરાધનામા ભગતા રહેલા મહાપુરુષોને શાસનપ્રલાવક
 જણાવ્યા છે

તથા પ્રભાવકપુરૂષો એક નાના એટલે બોડાજ
કાગમા ૨૧ હબ્બર વપમાજ ક્રમ અચ્ચાર લાખ અને
નોગ હબ્બર થવાના છે, તો ૨૪ જિનેશ્વરના સામનકાગમા
અમ ખયાતા કોટાકોળી અને અદિબોપમા પશુ અનેકગુણા અને
ખયાતા કોટાકોળી થયા છે અતીતકાળે અને તા સામનપ્રભાવ
સુરિપુગયો થયા છે અને લવિધ્યકાળે પશુ અદિદ્રીપમા અને તા
સુરિપુગયો થવાના છે, તેનીનર્દેશ અને સર્વકાળના મુગ
પ્રધાનો ક્રમા અનેકગુણા સાસનપ્રમારક લેનાચાર્યો અને તા
નત થયા છે, અને લવિધ્યકાળે પશુ અનેતાનત થવાના છે,
તે મર્વ મહાપુરૂષોને આપણા આઝારિયાળ પદ વડે
બાલકાર અને સાધાન આત્માનો નમસ્કાર જરૂર પહોંચે છે

હવે લગવા : જિનેશ્વરદેવોના સાસનના રક્ષક પુરૂષો
પણ લેનાચાર્યો હોય છે જેમ નાના કે મોટા ગજ્યના રક્ષક
પુરૂષા વડેજ રાજ્ય સુરક્ષિત રહે છે, અને પોતાની પસ
દગીના પ્રધાનો અને અધિકારીઓને ગોશ્વીને રાજ્યને બરા
બર મજબુત બનાવે છે, અને શત્રુગજ્યોના આક્રમણથી
પણ બચાવે છે, તેજ પ્રમાણે આચાર્યમહાપુરૂષો મમત્ર
સાધુ અને માની સરથાના ઉપરી ગણાય છે, અને આવક
તથા શ્રાવિકા વર્ગને ધર્મ પમાડી મોહનભૂતરૂપ શત્રુગજ્યના
આક્રમણથી બચાવે છે, અને સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા
રૂપ શ્રી સધના રક્ષણ માટે ઉપાધ્યાયો, અધિગે
પન્થાઓ, પ્રવત્તો, ગણાવરછેદકો, અને ગણિવરોને
નિયુક્ત કરે છે અને તેઓ ઠારા આખા શ્રી સધનું ધ્યાન

પૂર્વે રક્ષણ કરે છે દરેક ગામો અને સડેરોમાં યવા
ચોગ્ય માધુ-માધ્વીઓને ચોમામા સળી શ્રી નવમા
દર્મનો ઢેલાવો કરે છે

નાના અને મોટા માધુ-માધ્વીઓના ચારિત્રના
રક્ષણ તથા વૃદ્ધિ માટે લણાવવા વિગેરેની આચાર્ય
બગવતો તકેદારી-સાવધાનતા રાખે છે નાના માધુ-માધ્વીઓ
ઓને બ્રાહ્મરણ્ય, કાવ્યો, ન્યાય, અકરણ્ય, આહિત્ય,
અને મિદધાન્ત, ભણના માફે તમા નિષ્ણાત પડિન માધુ
ઓદારા ભણાવનાની ગોઠવણ કરે છે

ભણવા-ગણવાની જરૂરવાની માથે નાના-મોટા માધુ
ઓના પ્રશ્નચર્ચા વિગેરે ચારિત્ર શુભોનુ પણ બગમર રમણ
વવા માટે સ્થવિર માધુઓને સાથે રાખે છે

એટલે માધુઓના નમુદાયમાં ઘણું ગામ્ત્રાના અનુ-
ભવી ઘણા વર્ષના દીક્ષાપર્મચવાળા અને વયથી પણ
અવસ્થાના પન્નિપાટવાળા જે-વાર-પથ અધિદેને માથે
ગમે છે એ જ પ્રમાણે નાધ્વીમણમાં પણ અધિર
નાધ્વીઓ ઘણા હોવાથી માધ્વીનમુદાયનું ચારિત્ર ક્ષણ
ચક્ર શકે છે

ઉપર મુજબ માધુર્ગ અને માધ્વીવર્ગના મધ્યગ
દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રના રક્ષણ અને વૃદ્ધિ માટે તથા આવક-
ધાનિકાના હેતુવિગતિધર્મના યોગ્ય માટે ઉપાધ્યાય આદિ
નિયુક્ત આસથકપુરુષો દ્વારા ગરહાચાર્ય આચાર્ય

ભગવત મગમર માનધાનતા નજે છે, અને તેમ કરવાથી પાતાની અને આખા શ્રી મધની આસધના ચોવાવાથી ઘણા આચાર્ય ભગવતો *જિનનામકુર્મ* પણ જાણે છે અને મોળા ભાગે એમવતારી ઘણ મોશુમા લાય છે

ખીજા નાના-મોળા આચાર્યો વખતે જે-ચાર-પાંચ કે વધુ પ્રમાણમાં પણ હોય છે, પરંતુ ગરજાચાર્ય તો એક નેજા જનાવાય છે મનકાળમાં આચાર્ય પદવી તો મોટી વાત છે પરંતુ પન્યામ કે ગણીપદવી પણ પરીક્ષા વિના અપાતી હતી નહિ એન્ડે સંપૂર્ણ ગરજાચાર્યની પવી તો ઘણી પરીશ્રદ્ધાગજ આપનામાં આવતી હતી

મુજબ પરીણામાં જ્ઞાન વ્યાખ્યાનકાગ હોય કે વિદ્યાન હોય તેને જ આચાર્ય જનાવાય કે ખીજી પણ ઘણી યોગ્યતાઓ જોની પડે છે ?

ઉત્તર શ્રી લૈનશામનની સંપૂર્ણ પુરા ઉપાડવા માટે એકની વિદ્યતાકે વ્યાખ્યાનશક્તિને મહત્ત્વ જપાયુ નથી જુઓ એમ જ હોત તો વિજયહિરસૂરિમહારાજના નમાનકાળમાં વિજયહિરસૂરિજીની અપેક્ષાએ વધુ વિદ્યાન અને વધુ વ્યાખ્યાનનિપુણ પુરો ઘણા હતા છતાં જધાને છોડી આ મહાપુરૂષ વિજયહિરસૂરિમહારાજ સાહેબ જ ગરજાચાર્ય પદ પામ્યા, અને તેમનાથી વધારે વિદ્યાને અને વધુ આરિપર્યાયવાળા મહાપુરૂષો પણ વિજયહિર

મુઠિ મંત્રગજના આજ્ઞાધારક થયા, તેથી નિલય ધાય
 કે કે ગભીરતા વિગેર અનેક ગુણવાનને ૪ મુરિપ
 અપાય છે

એટલે ગચ્છાચાર્ય જનનાર મંત્રપુટાનુ સમ્યક્ત્વ
 ઘા ૪ શુદ્ધ હોય વ્યાકરણ, યાય અને મિદ્યાન્તા વિગેરે
 જૈનગામનના બધા શાસ્ત્રોના પાગ્ગામી હોય વૃક્ષ્યને
 નમજેલા હોય વ્યાખ્યાનગણિ પણ ઘણીજ ઉચ્ચ-
 ટેલીની હોય, જેથી ગત-મદ્યાભયો અને તત્ત્વાધિકા
 રીયો પણ વ્યાખ્યાન મામળી આ રીજુ પામી ગંડે, દીગ્યા
 નિધી પ્રાગ્બી અવસાનજ્ઞિ મુખી આરિઘટાજ નિર્મલ
 હોય, એટલે પાયે મકામન તજન ચોક્ષા હોય, અદ્વિત
 હોય, તથા ચાગ પ્રકાગ્નો આહાર, વસ્તિ, વચ્ચ, અને
 પાન તથા શિષ્ય-શિષ્યા ઉપર મમતા વગરના હોય,
 ગભીરતા ખુબજ હોય, પ્રતિભામ પન હોય, અ પભાપી
 હોય મકાત્યાગી અને વૈગમી હોય પ્રા ભમા બતાવતા
 બધાજ ગુણગ પન આત્માને ગચ્છાચાર્યની પદવી આરવામા
 આવે કે દૂકાણુમા કહીએ નો છનીગ છનીશીઓ એટલે
 ગાગ્નો છન્તુ ૧૨૮૬ ગુણગણના ધારક મંત્રપુટાને ગચ્છા
 ચાર્ય જનાવવામા આવે છે

ટી જૈનશાસનમા પરીશાની- કેવી બધી બારિકતા
 છે અને કેટલી પરીશ્વ પત્રી ગચ્છાચાર્ય જનાવ્યા છે,
 આ વાત સરજ્ઞાનમા થોડા ઉપરણો પણ આપીને બતા

નાં ૬, આવી પરીવામા પામ વજોવા અને ચતુર્વિધ
ની નધને માન્ય તથા મુધર્માત્મામી મહાગત્ની પરપરાને
શોભાવનારા સૂરિ સિંહોના પતિપાવન અભિધાનો
નીચ પ્રમાણે અપાય છે

ભગવાન મહાવીરદેવના ૧૧ ગણધર પુત્રો હતા,
તેમના બધામા મુધર્માસ્વામી પાત્રમા ગણધર હતા,
અ પારે ગણધરોના આયુષ્યધરી મુધર્માસ્વામીનું આયુષ્ય
વધારે હતું તેથી બધા ગણધર ભગવતોએ પોતાનો પરિ
વાર મુધર્માસ્વામીને મોપેવો હોવાથી મહાવીરપ્રભુના
શાસનના તમામ સાધુ-સાધ્વી પાત્રમા ગણધર મુધર્માસ્વા
મીનો પરિવાર ગણાયો છે ' માટે ગચ્છાચાર્ય અથવા
પદ્મધર તરીકે મહાવીરમામીપ્રભુના પેના પુત્ર મુધર્મા
સ્વામી ભગવાન ગણવામા આવ્યા છે

હવે ગચ્છાચાર્ય અથવા પદ્મધર પુરુષોના
નામો લખાય છે

૧ મુધર્માત્મામી, ૨ જગન્નાથમી, ૩ પ્રમથસ્વામી, ૪ શબ્ધ
ભવસૂરિ, ૫ યશોમદ્રસૂરિ, ૬ મ મૂર્તિવિજયસૂરિ, અને ભદ્રબાહુ
સ્વામી ૭ સુવત્સદ્રમામી, ૮ મહાગિરિસ્વામી, અને સુહસ્તિ
સૂરિ, ૯ સુરિવત્સસૂરિ, સુપ્રતિમુદ્રસૂરિ ૧૦ ઇન્દ્રદિનસૂરિ, ૧૧
દિનસૂરિ, ૧૨ સિંહગિરિસૂરિ, ૧૩ વજ્રમામી, ૧૪ વજ્રસેન
સૂરિ, ૧૫ ચક્રસૂરિ (વિગેરે ચાર) ૧૬ સામતબદ્રસૂરિ, ૧૭ વૃદ્ધ
દેવસૂરિ ૧૮ પ્રતોતનસૂરિ ૧૯ માતદેવસૂરિ, ૨૦ માનતુ ગસૂરિ,

૨૧ વીરસૂરિ, ૨૨ જયદેવસૂરિ, ૨૩ દેવાનંદસૂરિ, ૨૪ વિક્રમસૂરિ,
 ૨૫ નગસિંહસૂરિ, ૨૬ નમુદ્રસૂરિ, ૨૭ (બીજા) માનદેવસૂરિ ૨૮
 વિભુધ્રમસૂરિ, ૨ - જયાનંદસૂરિ, ૩૦ રતિપ્રભસૂરિ, ૩૧ યશો
 દેવસૂરિ, ૩૨ પ્રદુર્ભસૂરિ, ૩૩ (૧મ) માનદેવસૂરિ ૩૪ નિમન
 ચંદ્રસૂરિ, ૩૫ ઉગ્રોત્તમસૂરિ ૩૬ નરદેવસૂરિ ૩૭ શ્રીદેવસૂરિ,
 ૩૮ દ્વીતીયદેવસૂરિ ૩૯ યશોભદ્રસૂરિ તથા નેમિચંદ્રસૂરિ, ૪૦
 મુનિચંદ્રસૂરિ, ૪૧ અજિતદેવસૂરિ ૪૨ વિજયમિહસૂરિ, ૪૩
 ભોમપ્રભસૂરિ તથા મણિગ્નસૂરિ ૪૪ જગતચંદ્રસૂરિ, ૪૫
 દેવેન્દ્રસૂરિ, ૪૬ ધર્મઘોષસૂરિ ૪૭ સામપ્રભસૂરિ, ૪૮
 સોમતિવક્રસૂરિ ૪૯ દેવમુન્દસૂરિ ૫૦ સોમમુન્દસૂરિ, ૫૧
 મુનિમુન્દસૂરિ, ૫૨ રત્નગ્રેખરસૂરિ, ૫૩ લક્ષ્મીનાગરસૂરિ
 ૫૪ સુમતિસાગરસૂરિ, ૫૫ હેમવિમલસૂરિ, ૫૬ આનંદ-
 વિમલસૂરિ, ૫૭ વિજયદાનસૂરિ ૫૮ વિજયદીપસૂરિ ૫-
 વિજયમેનસૂરિ, ૬૦ વિજયદેવસૂરિ, ૬૧ વિજયમિહસૂરિ

ઉપર મુજબ ૬૧ મી પાઠ મુખી પ પાઠે ગરુડા
 ચાર્ય અથવા પદ્મન પુત્રયોની સ્થાપના થઈ વિજયમિહ-
 સૂરિ મહારાજને ઘણા શિષ્યો હતા બધામા પંન્યાસ
 સત્યવિજયગણિ મુખ્ય હતા શુર તથા સાધુસમુદાયને
 સત્યવિજય પંન્યાસ ઉપર ખુબજ આનંદ હતો, આવક
 સમાજ પણ આ મહાપુરુષને આચાર્ય બનાવવા તરફેણમા
 હતો, છતાં પંન્યાસપ્રવર સત્યવિજયગણિ આચાર્ય-
 પંની મક્તા અને જવાબદારી બરાબર સમજતા હોવાથી
 શુભપ્રવર અને શ્રી મઘ પાસે નમ્ર પ્રાર્થના કરી નીકલી
 ગયા અને આચાર્યપંવી લીધી નહિ.

ત્યાગી મ યારના કાળમા વીરાગી ગતાબ્દીના લગભગ
ચાલીગ વર્ષ ગયા ત્યા સુધીમા ઘણા વિહાનો અને
રતનચીના મહાન આરાધક યગોવિજય ઉપાધ્યાયજી જેના
પુરો ૧૭ થતા છતાં ડોહ્યે આચાર્યપદવી લીધી નહિ
એકમ સુધી પદ્મધરમુનિ પુરુષો વયા અને તાર પછી
પદ્મધરપદ કે આચાર્યપ ઘણે જગે અપાતા બધ થયા,
તે પણ પરીક્ષા અને યોગ્યતાની મિશિને મજબુત કહે છે

આ નીને ચોરીના નિનેશજીએના પદ્મધર પુરુષો
અસખ્યાતા ડોટાકોટી થયા છે તજ પ્રમાણે વર્તમાનકાળમા
અદીદ્રીપમા અનખ્યાતા ડોટાકોટી થયા જાણવા, અતીતકાળે
અનતા પદ્મધર પુરુષો રયા છે, ભવિષ્યકાળે અનતા થવાના
છે તે સર્વ મહાપુરુષોને આપણા નમા આચરિયાળ પદ
વડે માવવાન જાણકારનો નમસ્કાર જરૂર પ્રાપ્ત થાય છે
અહીં આ રો સર્વ ક્ષેત્રના અને સર્વકાળના જણધર ભગ
વતો વિચારીએ તથા સર્વ ક્ષેત્રના અને સર્વ કાળના યુગ
પ્રધાનો અને શામનપ્રભાનકો વિગેરે જાવાચાર્યો વિચારીએ
તો જૂનકાળે અદીદ્રીપમા અનતા થયા છે, ભવિષ્યકાળે
અદીદ્રીપમા અનતા થવાના છે વર્તમાનકાળે અદીદ્રીપમા
અનખ્યાતા થયા છે, તે સર્વ સખ્યાને લખનામા આવે તો
અનતા લોકકાશમા પણ લખાઈ શકે નહિ અને ડેડનામા
છે ની મિદ્ધ ભગવતોની મજ્યા થકી પણ સૂરિભગવતોની
સખ્યા વિશેષાધિક થાય છે

ગા-આર્ય જાનાના થોડાક નામો માવશે વિચારી
ગયા આચાર્ય ભગવતોનું સ્વરૂપ પણ દુકાણુમાં બેવાયુ
એ આચાર્યપદ પેકીના પ્રભુ મહાવીરદેવના શામનમાં
થયેના થોડાક આચાર્યોના ઉદ્ધરણ પણ વિચારી જઈએ

ઝૈલી પ્રથમ મર્વલ્લિધિનિધાન ભગવાન જાતમન્વામી મહારાજ

જોતમન્વામી જોગર જામ ૥ વતની હતા પિતાનું
નામ વમુભૂતિજી અને માતાનું નામ પ્રદેવીદેવી હતું
મહાવિદ્વાન હતા પોતાનું નામ ઇન્દ્રભૂતિ હતું તેમનું
જાતમનામાં જોગ હતું જ્ઞાતિએ બ્રાહ્મણ દેવાચારી વે અને
વેદાગના સાંગામી હતા, અને આજ કારણથી વેદને નકિ
માનનાનું બધા દર્શનો ઉપર તેમને અતિદ્રેષ હતા
મામ પચાસ વર્ષ તે ધર્મની ઉપાસનામાં પૂર્ણ કરતા
ભગવાન મહાવીરદેવનો મનાગમ થયો

પ્રભુ મહાવીરદેવને જનલનાન થયું પ્રભુજી સર્વન
બન્યા, તેના બીજા દીવ ૧ માં તેનું નામના વનમાં પ્રભુજી
પધાર્યા તેમનું નામ ઇન્દ્રભૂતિએ બલયુ અને પોતે પોતાના
૫૦૦ છાત્રો માથે ભગવાન માથે વાદ કરના આવ્યા સમા
ગમના પ્રથમ દક્ષેજ પ્રભુજીએ ઇન્દ્રભૂતિજીના મનોગત
સંશયનું નિરસન કર્યું

મનોગત મગય નિરાકણ થવાથી તેમનો વૈદિક

પ્રભુ મહાવીર

એ મહાદેવ સ્વીચીને મહામતી ધારિણીદેવીની કુલિમા ઉત્પન્ન થયો દેવીએ સન્નમા જખૂ ૧ ગેયુ દેનાથી પુત્રુ જન્મ નજને જખૂકુમાર કમ પ્રાપ્તુ માતા-પિતા, ધારમાનાઓ અને કમ-ગમીઓદ્વાજ ભાવન-પાવન કમના અને ઉત્તમકોગીના અધ્યાપકોદ્વાજ નિગ્રાધ્યામ કમનો જખૂકુમાર પુરુષોત્તી જર કનાઓનો પારમાત્મા થયો અને ૧૬ વર્ષની વય વના માતા-પિતાએ કૈાધ્યાધીશ આક વ્યવહારીઓની ગુણવતી અને ઉપાત્તી આક કન્યાઓ માથે નગપણ કર્યું

હરે આ બાણુ ભગવાન મુધર્માન્વામી વિકાર કરના સજ્જુહી પધાર્યા નગરનાસી ધર્મી મનુ યો ગણધર મહારાજ ના દર્શન કરના અને દેશના સામગ્રવા ગયા જખૂકુમાર પણુ માતાપિતાની આજ્ઞા પામીને ગણધર ભગવાનના નગરને દરવા ગયો અને દેશના સામગ્રવા બેઠો, મુધર્માન્વામી મહારાજે મમારની અમારનાતુ ખુબજ વર્ણન કર્યું ઘણા આ માઓ ધમ પામ્યા જખૂકુમાર પણુ ચારિત્ર લેવાની ભાવનરાગા થયા, અને ગુરુદેવને જણાવ્યુ કે, હે ભગવાન હું માતા-પિતાની આ લેખને આવુ તમા મુધી આ વિકાર કરશે નહિ મારે આપ આદેશની પાસે દેશા શોધમ લેવી છે

આ પ્રમાણે ગુરુ મહારાજને, વિનંતિ કરીને ઘેર આવવા લાગ્યા, નગરના દરવાજા પાસે હજુ પહોંચ્યા નથી

ત્યા દરનાં જો જોના હોવાથી પડી ગયો તે જોઈ જળુકુમારને નિચાર આપ્યો જો હું થોડો ઉતાવળો આપ્યો હોત તો જરૂર દરવાજાની નીચે દરખાસ્ત જાત અને હુધ્યાનથી મરીને પશુગતિમા આપ્યો જાત માટે કંઈ શુદ્ધ પાત્રે જઈને સમ્યક્ત્વ અને શીલજાત જે પ્રતિજ્ઞાઓ લઈને ઘેર જાઉં, એ વિચાર મનજીવત કરી ગુરુ પાસ આવી પણ જો (મમ્યગ દર્શન, સમ્યગજ્ઞાન, અને મમ્યગચારિત્ર) પેંકીતુ એક જ્ઞાન લીધું અને પાત્ર મહામતો (મર્વથા હિમા જુલ, ચોરી, મૈથુન, અને પરિચલના ત્યાગ) પડી એક મહામત પણ અગીકાર કર્યું અને ઘેર આજા.

માતા પિતાને પોતાના વિચારો જણાવ્યા માતા પિતાને પુત્ર એકજ હતો લાડકો હોય એમા ની નવાઈ ? એન્દ્રે દીક્ષા લેવાની વાત ગમેજ શાની ? માતા-પિતા કહે છે, કે લાઈતુ અમારે એકનો એક પુત્ર છે, તારી સગાઈ કરેલ છે, વિવાહતુ મુહુર્ત જોવાયુ છે, પગલવાનો દિવસ નક્કી છે, ત્યારે તુ આવી વાત કરે છે, અમને કેન્દ્રુ હુ ખ થતુ હશે ? એનો તુ જરા તો નિચાર કર જો તુ આઠ કન્યા પર લીશ તો અમને ઘણાજ હર્ષ થશે અમે ઘણા વેવાઈ-વેવાણા અને મગા-સ્વજનોમા મ્હાનશુ, વની આપણા કુળની પર પગ પણ ટકી રહેશે જો તુ દીક્ષા લેશે તો અમારા મનના મનોરથો ધુલધાણી થશે, અને કુલ નિર્નશ થશે, માટે હે પુત્ર ! જેમ તુ તારૂં ભવુ વિચારે છે, તેમ અમારો પણ કાઈક વિચાર કર ઇત્યાદિ માતા-પિતાનો અત્યાગ્રહ

એક મહાધર્મદેવ રાત્રીને મહાસતી ધારિણીદેવીની કુલિમા ઉત્પન્ન થયો. દેવીએ સ્વપ્નમા જ મુકુન્દ પેચુ હોના પી પુત્રુ જ મ નખને જ જુકુમાર તમ આપ્યુ માતા-પિતા, ધારમાનાઓ અને દામ-ગામીઓદ્વારા લાવન-પાવન કરાતા અને ઉત્તમકોળીના અંના રકોદ્વારા વિદ્યાબ્યાસ પામતો જ મુકુમાર પુત્રોની ૭૨ કનાઓનો પાગમાંથી થયો અને ૧૬ વર્ષની વય થતા માતા-પિતાએ કોમ્યાધીશ આઠ વ્યવહારીઓની શુભ્રાની અને ઉપવતી આઠ કન્યાઓ માથે મગપણ કર્યું.

હવે આ બાળુ ભગવાન મુધર્મામાંથી વિકાસ કરતા રાજગૃહી પધાર્યા નગરવાસી ધર્મી મનુષ્યો ગણધર મહારાજ ના દર્શન કરવા અને દેગતા સામગતા ગયા જ મુકુમાર પણ માતાપિતાની આજ્ઞા પાત્રીને ગણધર ભગવાનના નિર્ગન કરવા ગયો અને દેશના સાબળવા બેઠો, સુવર્મસ્વામી મહારાજે મમારની અસારતાનુ ખુબજ વણન કર્યું ઘણા આત્માઓ ધર્મ પામ્યા જ મુકુમાર પણ ચારિત્ર લેવાની બાવનવાળા થયા, અને ગુરુદેવને જણાવ્યુ કે, હે ભગવાન 'હું માતા-પિતાની રજા લેઇને આવુ ત્યા મુધી માપ વિકાર કર્યો નહિ મારે આપ સાહેબની પાત્રે દીક્ષા ચોદ્રમ લેવી છે.

આ પ્રમાણે ગુરુ મહારાજને વિનંતિ કરીને ઘેર આવવા લાગ્યા, નગરના દરવાજા પાસે હજુ પહોંચ્યા તથી

ત્યા દગ્ગાએ જૂનો હોનાથી પરી ગયો તે જોઈ જબ્બુમારને વિચાર આવ્યો. જો હું થોડો ઉતાવળો ચાલ્યો હોત તો જરૂર દરવાજાની નીચે જાઈ જાત અને દુધ્યાનથી મરીને પશુગતિમા ચાલ્યો જાત માટે જીવન શુક પાને જઈને સમ્યક્ત્વ અને શીલવ્રત બે પ્રતિજ્ઞાઓ લઈને ઘેર જાઉં, જો વિચાર મજબુત કરી ગુરુ પાન આવી નહીં તો (સમ્યગ્ દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, અને સમ્યગ્ચાત્રિ) પેકીતુ એક રતન હીધું અને પાત્ર મહામતો (મર્થ્યા પ્રિમા, જીવ, ચોરી, મધુન, અને પરિગ્રહના ત્યાગ) પેકી એક મહામત નહીં અગીકાર કર્યું અને ઘેર આ યા

માતા પિતાને પોતાના વિચારો જણાવ્યા માતા પિતાને પુત્ર એકજ હતો. લાકડો હોય એમા દી નવાઈ? એને દીક્ષા લેવાની વાત મહેજ ચાની? માતા-પિતા કહે છે, જો લાઈતુ અમારે એકનો એક પુત્ર છે, તારી મગાઈ કરેલ છે વિવાહનું મુહૂર્ત લેવાયું છે, પત્નિવાનો દિવસ નહીં છે ત્યારે તું આવી વાત કરે છે, અમને કેટલું દુઃખ થતું હશે? એનો તું જરા તો વિચાર કરે જો તું આઠ કન્યા પર લીશ તો અમને ઘણુંજ હર્ષ થશે અમે ઘણા વેવાઈ-વેવાઈ અને સગા-સ્વજનોમા મ્હાનશુ, વની આપણા કુળની પર પરા પણ ટકી રહેશે જો તું દીક્ષા લેશે તો અમાન મન મનોરથો ધુલધાળી થશે, અને કુલ નિર્વંશ થશે, માં હે પુત્ર! જેમ તું તારૂં જીવન વિચારે છે, તેમ અમારું પણ કાઈક વિચાર કરે ઇત્યાદિ માતા-પિતાનો અત્યાચાર

એ મહર્ષિદેવ ગ્રીષ્મીને મહામતી ધારિણીદેવીની કુલિમા ઉત્પન્ન થયો. દેવીએ સ્વર્ગમાં જન્મ ૧ જૂઠું ૧ ગેયુ હોવાની પુત્ર ૧ મ નખને જ જૂઠુંમાર નામ માપ્યું માતા-પિતા, ધારમાતાઓ અને દામ-ભત્રીઓઠાસ લાવન-પાવન કરાતા અને ઉત્તમગેરીના અધારગેરીના વિગ્રાભ્યામ પામતા જ જૂઠુંમાર પુત્રોની ૭૨ કનાઓનો પાશ્વગામી થયો અને ૧ વર્ષની વય થતા માતા-પિતાએ ગ્રામ્યાધીશ ગ્રાહ ૦૧વહારીઓની ગુણવતી અને રૂપવતી આઠ કન્યાઓ નાથે મગપણ કયું.

હરે આ જાગ્રુ ભગવાન મુધર્મસ્વામી વિકાર કરતા રાજગૃહી પધાર્ના નગરનાસી ધર્મી મતુ યો ગણધર મહારાજ ના ફર્શ કરતા અને દેગના સ્ત્રામગવા ગવા જ જૂઠુંમાર પણ માતાપિતાની આજ્ઞા પ્રતીને ગણધર ભગવાનના નર્ગન કરતા થયો અને દેગના માલગવા બેઠો, મુધર્મસ્વામી મહારાજે મમારની અમાતાતુ પુણજ વર્ણન કયું ઘણા આત્માઓ ધર્મ પામ્યા જ જૂઠુંમાર પણ ચારિત લેવાની ભારતવાળા થયા, અને ગુરુદેવને જગ્યાબધુ કે, હે ભગવાન 'હું માતા-પિતાની આ લેડને આપુ ત્યા મુખી આપ વિકાર કયો નહિ માર આપ માહેમની પાને ગેશ્વા ચો મ લેની છે

આ પ્રમાણે ગુરુ મહારાજને વિનંતિ કરીને ઘેર આવવા લાગ્યા, નગરના દરવાજા પાસે હજુ પહોંચ્યા નથી

ત્યા દરવાજે જુનો હોવાથી રીડી ગયો તે જોઇ જખૂકુમારને વિચાર આવ્યો જો હું ઘોરો ઉતાવળો ચા ચો હોત તો જરૂર દરવાજાની નીચે દમાઈ જાત અને દુધ્યાનથી મરીને પશુપતિમા આવ્યો જાત માટે કહી શકે પાને જઈને મમ્મકુલ અને શીલમત જે પ્રતિનાઓ લઈને ઘેર જાઉં, એ વિચાર મજબુત કરી શુભ પાસ આવી તપ્તુ રત્નો (મમ્મગ દશત, સમ્મગજ્ઞાન, અને મમ્મગ્યાગ્નિ) પેંકીતુ એક રત્ન વીધુ અને પાસ મહાવનો (મર્વથા હિમા, જુક, ચોરી, મૈથુન, અને પરિવહન ત્યાગ) પેંકી એક મહાવત રત્ન અગીકાર કર્યું અને ઘેર આવ્યા.

માતા પિતાને પોતાના વિચારો જણાવ્યા માતા પિતાને પુત્ર એકજ હતો લાડકો હોય એમા શી નવાઈ? એન્દે દીક્ષા દેવાની વાત ગમેજ શાની? માતા-પિતા કહે છે, કે ભાઈ તુ અમારે એકનો એક પુત્ર છે, નારી મગાઈ કરેલ છે, વિવાહનું મુહુર્ત જોવાયુ છે, પત્નુવાનો દિવસ નક્કી છે, ત્યારે તુ આવી વાત કરે છે, અમને કેન્તુ કુળ થતુ હશે? એનો તુ જરા તો વિચાર કર જો તુ આઠ કન્યા પર લીશ તો અમને ઘણોજ હર્ષ થશે અમે ઘણા વેવાઈ-વેવાણો અને સગા-સ્વજનોમા મહાનશુ, વની આપણા કુળની પર પરા પણ ટકી રહેશે જો તુ દીક્ષા લેશે તો અમારા મનના મનોરથો પુલધાણી થશે, અને કુલ નિર્વશ થશે, માટે હે પુત્ર! જેમ તુ તારૂં ભણુ વિચારે છે, તેમ અમારો પણ કાઈક વિચાર કર ઇત્યાદિ માતા-પિતાનો અત્યાચ્છ

ધવાળી જબુકુમારે ખરણવાની હા પાડી, પરંતુ પરણીને
ચો ધન નીચા લેઈશ, એમ પણ પાકાપાયે જણાવી દીધું

જબુકુમારના ઉપર મુજબના વિચારો નગરમાં પણ
જાહેર થઈ ગયા, અને ચારિત્ર લેવાની ચર્ચાઓ પણ પુર
એમથી થવા લાગી અને ક્રમશઃ ત શેઠે પણ પોતાના
નેવાઈઓને બેનારીને જબુ પરણીનેજ દીક્ષા લેવાનો છે,
તેમ જણાવી દીધું તે માબગવાથી કન્યાઓના પિતાઓ
અમકી ઉઠયા અને અમે જમાડ બીજે કરીશું એમ પણ
મલવાવી દીધું અને ઘેર આવી પોતપોતાની પુત્રીઓને
જબુકુમારના નીક્ષાના વિચારો માથેમાથ પોતાના બીજે
જમાઈ કરવાના પણ વિચારો નીકરીઓને મલતારી નાખ્યા

પરંતુ આઠે કુમારીડાઓ મહામતીઓ હતી જેન
શાસન અને જબુકુમારના ગુણને પામેલી હતી, તેથી તે
બાવાઓ પિતાના વિચારોને સમત ન થતા ચોખ્ખા શબ્દોમાં
જણાવી દીધું કે, અમારો જાહેર ધણેવો સ્વામી સારમાં
રહેશે તો અમે એની દાસીઓ થઈશું અને સાધુ થશે તો
અમે તેની શિષ્યાઓ થઈશું, પરંતુ આ જન્મમાં અમે બીજા
પતિને તા નહિજ પરણીએ

પોતપોતાની પુત્રીઓના આવા વિચારો સાલની
ધર્મી અને મહા બાગશાહી માતા-પિતાઓ પણ
ઘણા ખુશી થયા વિવાક નહોતી કરી નાખ્યા, ઘણી ધામ
ધુમતાની લગ્નની બધી તૈયારીઓ થઈ અને લગ્ન પણ

થઈ ગયા મામુ-મમતાઓએ નવાલુકોડ યોનામહેર
ક્રમોચનમા આપી આઠે મહામતીઓ પંડિનીઓ હતી

પરણીને જજુકુમાર પોતાને ઘેર આવ્યા, સામનમાવી
આવેલું ધન પણ ખુવ ખુલા ઘરમા લાવીને નોકર-ચાકરે
હારા જ્યા ત્યા નાખેલું પડ્યું હતું રાત્રી પડયાથી આઠે
પત્નીઓ અને જજુકુમાર પોતાના ઝોડાન્તવામભવનમા
આવ્યા અને દીક્ષાની વાત શરૂ થઈ

જજુકુમાર જાનાઓને કહે છે, હો મહાભાગ્યશાળી
આત્માઓ ! તમે જાણતા જ છો કે, હું પછીને બીજાજ
દિવસે દીક્ષા લેવાનો છું, વહી એ પણ ખબર હશે કે, દેવોના
પણ પૂજ્ય ભગવાન સુધર્માસ્વામી જણધરદેવ પાસે મે
જાવજીવ શ્રદ્ધાચર્યવ્રત પણ લીધું છે, એવે આ મારા
નિર્ણયને જાણીનેજ તમે પણ મારા સગપણ કબુલ રાખ્યું
છે, માટે ભુદ્ધિમતી અને ધર્માત્મા મહામતીઓ !
તમને હવે મારે વધુ જણાવવું જરૂરી નથી એટલે સનાતના
વેળી પ્રભાતેજ ભગવાન સુધર્માસ્વામી પાસે હું સજ્જ
અગીયાર કરીશ કાલે કે ભગવાન હવે જહી વધુ વખત
રોકાય તેમ નથી

જજુકુમારના ઉપર મુજબના વાક્યો સાંભળીને
મસારના રાગમા રનાઓની જાગાઓએ જજુકુમારને દેર
મવાનો બતતો બધાજ પ્રયાસ કરી બોલ્યો પરંતુ જજુકુમારે
ચેરાચ પહના સમર્થનની વકીલાત ખુબજ ચાલુ રાખી

જ્યારે આ બાળુ આઠ બાળાઓએ મમારના પક્ષને મજબુત કરના દલિલોનો વર્ણવ વર્ણવ્યો પરંતુ જબુકુમારની દલિલો રૂપી પવનના કબાળાથી બાળાઓની દલિલોના વાદળા વિખળાઈ ગયા

જબુકુમાર અને બાળાઓનો મવાદ તો ચાલુ જ હતો ત્યાં હલ્દી ચોરને સાથે લઈને પ્રભવ નામનો ખડાચો જબુકુમારના ઘરમા ચોરી કરના પેઠો, તેણે પણ જબુકુમાર અને બાળાઓનો મવા નાબળ્યો ચોરવાની વાતને પકડી મૂકીને તેણે પણ બાળાઓના પક્ષ ઠી ખુબજ દલિલો કરી જબુકુમાર તને પણ નિરસ કર્યો

આઠ બાળાઓના અને પ્રભવસિંહ ચોરના ■ સાર પક્ષને સમર્થન કરનારા બધાજ વચનો નકામા ગયા, એટલે જબુકુમારની દલિલોને તોડી તો ન શક્યા, પરંતુ પોતાનો પક્ષ પણ છોડવા વખત આવ્યો

જબુકુમારની વૈગમ્ય વાતો નાબળવાની સાથે જબુકુમારના પક્ષે ય માટે પણ બાળાઓ તથા પ્રભવસિંહ ચોરને ધક્કો જ આજ પ્રગટ થયો બાળાઓ વિચાર કરે ■ કે, આખું જગત લક્ષ્મી અને લવનાઓ માટે ફના થઈ રહેલ છે હજારો સ્ત્રીઓ હોવા છતાં સવળુ જેવો સજ્જ સીતા માટે રણુમા રોલાયો, અને નરકમા ગયો કેચન અને કામિની માટે જ જગત આખું દુર્ગતિમા જઈ રહ્યું છે વિધવના હોગ માટે પશુઓ પણ લડીને મગ્ધુ પામે છે, દેવોને પણ

દુર્લભ એવી જમે આઠે બાનાઓ પસિનીઓ ડીએ
 મ્વારીન છીએ, છતાં જા મહાપુરુષનું મન જરાપણ
 લલચાતું નથી તો પછી આપણે પણ લાવમાને તિરાજવી
 આપવી વ્યાજખી છે, એવો વિચાર મનમાં નહીં કરી
 પોતાના મ્વામીને જણાવી દીધું છે, અમે આપતા માર્ગને
 અનુસરવા તૈયાર છીએ

બાનાઓના વિચાર માગળી પ્રભવમિહ વિચાર
 કરવા લાગ્યો. આઠો મહાપુરુષની મહાનુભાવદશા જુઓ !
 જગત્ જોને માટે હજારો પાપ કરી રહેવ છે, જગત્ જોને
 માટે હજારો તાપ મઠી રહેવ છે જગત્ આપુ જોને
 સારૂ જિમા, જીઠ અને ચોરી કરતા પણ ખચકાતું નથી,
 ત્યારે જબ્બુકુમારની પાને કથન અને દામિનીઓ
 બીચારા રાકે ઘડીને કરગરે છે, અમને લોગનો દત્તા જબ્બુ
 કુમાર તેનો ત્યાગ કરી હેલ છે, જુઓ તો ખરા ! આ
 કોડો સોનામહોરોના ઢગ વેરણુ-સેરણુ પડ્યા છે આ
 અખસરા જેવી બાલાઓ નામી બેસીને વિનવી ગ્હી છે,
 શુબન અને આવિગનની વાત તો દુર રહો પણ છે કથાય
 આખમા પણ નિકાર ? જ્ઞાનીપુરુષોએ કહ્યું છે તે
 બરાબર છે

લક્ષ્મી કારણ ગાપડા, ભટકે દેગ વિદેશ,
 પાપ હજારો આચરે પણ પામે નહિ લેશ ૧
 ધન મેળવવા જીવડો કહે ઘણા વ્યાપાર,

અનેકની એવા કહે, ન કહે ધર્મ લગાડ ૨
 ધન મેળવવા નાવમા, બેઝી બાય વિદેશ
 પણ પંચો પામ્યા વિના, આવે ભૂટે વેળ ૩
 ધન કારણ ચોટી કરે, સુદ્ધ અનેક પ્રકાર
 પાપ કરીને જીવડો, બાય નરક મોઝાર ૪
 હરિહર બ્રહ્મ પુરંદરા, મનુષ્ય પશુને દેવ,
 રાકે બની નારી તણ્યા, કહે ચરણની એવ ૫

એટલે આખું જગત કચન-કામિનીનું જ દાસ છે
 જ્યાર જળુકુમાર પરાકાષ્ટાએ પામેલી કચન-કામિનીનો
 પણ ત્યાગ કરે છે હું મારો વિચાર કરું તો હું એક
 ગજપુત્ર છું, રાજ્યધર્મનો ત્યાગ કરીને એક અધન
 ચોર બન્યો છું જળુકુમાર વચન અને વિદ્યાની પેઠે જે
 લક્ષ્મીને, ત્યાગ કરી રહેલ છે તેજ નરકાદિ કુગતિને આપ
 નારી લક્ષ્મીને હું ચોરના આગ્યો છું ધિમાર થાઓ આ
 લક્ષ્મીને કે જેના સહયોગથી પ્રાણીઓ મારાસારનો વિચાર
 પણ બુની નાય છે

જળુકુમારના ઉપદેશથી ૮ બાલાઓ તથા પ્રભવસિંહ
 વિગેરે ૫૦૦ ચોર જળુકુમારના માતા-પિતા અને મામુ-
 મસરાઓ વૈરાગ્ય પામ્યા અને પ્રભાતે સુધર્માસ્વામી પાને
 જઇને ૧૬ વર્ષની વયે ૫૨ જણ સાથે જળુકુમારે નીક્ષા લીધી
 ૨૦ વર્ષ ઇશ્વર્ય રહી શુભ સેવામાં સાવધાનપણે રહીને ૩૮

વર્ષની ઉંમરે દેવળજ્ઞાની જાયા અને ૪૪ વર્ષ દેવનીપર્યાય
 ભોગવી પ્રભુમહાવીરદેવથી ૮૦ વર્ષે મોક્ષમા પધાર્યા
 જનુસ્વામી પછી ભસ્તરેશ્વરમાથી કોઈ મોક્ષમા ગયું નથી
 ઈતિ જનુસ્વામી મયેષ ચરિત્ર

નીજ વાત હવે સ્થુલભદ્રવામીની જણાવાય છે

આ મહાપુરુષ પાંચીપુત્રના છે ના નફરાજના મહા
 માત્ય શકડાનમનીના પુત્ર હતા ૧૮ વર્ષની ખીલતી
 યુવાનીમા કોપા નામની વેગ્યાના ઘેર ગયા હતા કોપા
 પણ સ્થુલભદ્રની મમનવયની જ હતી દેવ અને દેવીની
 માફક સ્થુલભદ્ર અને કોપાનો પરમ સુખમય ઠાગ એક
 આખના પવકારાની માફક ૧૨ વર્ષ ચાલ્યા ગયા

મકડાલ મનીના બકાવ મળ્યુંથી નહરાજાએ મહા
 માત્ય પંચી આપવા ઘણો આમંત્ર કરવા છતાં સ્થુલભદ્રકુમારે
 તત્વાતત્વનો વિચાર કરીને મહામાત્ય પંચી ન લેતા દુઢુળ
 પરિવાર અને કોપા વેગ્યાનો ત્યાગ કરી, શૌહર્દ્યધર
 મહુતિવિજયસ્વામી પાને દીક્ષા લીધી મહાપુદ્ગિશાગી
 હોવાથી અપકાળમા જ પ્રવૃત્ત અને આત્મેનન શિક્ષાનો
 પાઠ પામ્યા

પછી એક વખત ગુરૂ આજ્ઞા પામીને કોપા વેગ્યાના
 ઘેર એકીવા ચોમોસુ ગહેવા ગયા વેશ્યા ને સ્થુલભદ્ર જ્યારથી
 ગયા ત્યાંથી સ્થુલભદ્રના વિરહથી દુઃખમય દિવનો વિતાવતી
 હતી કોપા ભતની વેગ્યા હતી, પરંતુ તેનો આત્મા ઘણો

મસ્કારી હોવાથી તેણીનું ચિત્ત મ્યુવલદ્ર મિથ્યા અન્યત્ર
 જાનતું પામતું નહિ, તેથી હમેશા તેણી મ્યુવલદ્રનો જ
 તપ જપની હોવાથી અવાનક મ્યુવલદ્રમુનિને આવતા
 તો દાડતી મામી ગઈ જાડી ઘેની જ રી ગઈ પોતાને ઘે-
 આજે સ્નાનો સૂઈ ઉઠ્યો, મોતીના મેક લુક્યા તેમ માનવા
 વાગી તેણીને આજે મળે માક્ષાન સર્ગ મળ્યું હોય તેવો
 માન દ વયો

કોપા વેશ્યાએ સ્યુવલદ્રની દીમા જર સાલળી હતી,
 પરતુ તે એમજ વિચાર હતી હતી કે, મારા નગર તેજે
 રહી શકવાના જ નથી, એવે આજે મુનિવેદધારી
 સ્યુવલદ્રને આવતા બેઠ પોતાની ધારણા માથી ઠરી એન
 તેણીના મનમા નિશ્ચય થયો

મહામુનિરાજ સ્યુવલદ્રજીએ મહાત્યાગી મુનિરાજને
 છાજે તેરી હમથી વેશ્યાના મહેવમા પ્રવેશ કરીને કોરાની
 પાસે યાચના કરી તમારી ચિન્થાજામા અમારે ચોમાસુ
 રહેવા ઇચ્છા છે તમારી રજા હોય તો અમે તેમા ઉતારો
 કરીએ ।

મહામુનિરાજ સ્યુવલદ્રજીની આવી માગણીમા કોવાને
 નરાઈ લાગી અને બેની સ્વામીનાથ ! આમ કેમ બોલો
 છો ? આ માવમિલકન, બધો દાસ-દામી પરિવાર અને આ
 મહેવ તથા હુ પોતે બધું એ આપનું જ છે, આપને આમ
 બોલવું શોભતું નથી

કોવા વેશ્યાના ઉપર મુજબના નગધી તરબોત વચ્ચેના માલગીને મહામુનિના કહેવા લાગ્યા, અમે હવે રાગી નથી પણ ત્યાગી છીએ, ભોગી નથી પરંતુ યોગી છીએ આ ચિનશાગ્રમા ઉપરો મરીને ભોગ માધવો નથી, પરંતુ યોગ માધવો છે, મારજ ૧૧૨૩ના મુનિઓનો એવો આ ચાર જ છે કે, સ સા મા રહેવા પોતાના માતા-પિતાના ઘરમાં પણ સુકામ માવિકને પૂછીને જ ઉતરી શકાય એટલે તમારી રત્ન પૂછી નેમ્મો

કોવા વેશ્યા મ્યુવભદ્રનુ આવુ વર્તન તદ્દન ધર્માગ નમજતી હતી સ્થુલભદ્ર આ બધા ડેમ કરે છે જગ લમાં રહેનારા યોગીઓ વેશ્યાને ઘેર આવેજ નહિ મનજન મનુષ્યોને પણ વેશ્યાના ઘરમાં પેમવુ તે પણ કલહકપજ ગણાય છે, તો પછી સાધુ-સતને વેશ્યાના ઘરમાં આવવાનું હોયજ ગાનું ? એટલે હમણા આ વેશને ફગાવીને મારી માથે ભગી જગતમાં ત્રીકપ અનિની ૧૧૨૩ પુરુષ બાપડો માખણના પિંડ જેવો છે

વિદ્યુ ભગવાન હિંદુઓ સંહીઓ કોવા છતાં ગોપી ઝોના રૂપમાં ગાડા થઈ ગયા હતા, મહાદેવજીને પાર્વતી અને ગંગા જે પત્ની છતાં લીવડીને બેઠને લવચાડ ગયા હતા, બ્રહ્માજીને સાવિત્રી તણી કોવા છતાં પોતાની સગી પુત્રીના રૂપમાં રગયા હતા, ઇન્દ્રને એક સાથે આઠ ઇંદ્રાણીઓ કોવા છતાં અહન્યાના રૂપમાં આસન્ન થઈ ગયા હતા,

સૂર્યને રત્નાદેવી હોવા છતાં સમુદ્રમાંથી પ્રીતજેની વડવા [ધોડી]ને ભેડને તના વિવામમાં લાગી ગયા, અને ત વડવાને સૂર્યથી ગર્ભ રહ્યો ને તેનો પુત્ર નડવાનવ થયો. જમ દગિત, વિશ્વામિત્ર અને પાશસર જેવા મહાન તપસ્વીઓ જ્ઞાતરા વર્ષ સુધી તપ કરતાગ અને સુકી મેદાગ અને સુકા પાદડા ખાતાગ પણ જીઓના ઉપમા, ગીવામાં પત ગીઆની માફક હોમાડ ગયા છે, તો પછી આ તો મા પ્રાણુવન્ન છે, આમને તો હું એક જ વાર આખના ઇસાશમાનમાં વગ ઠરી લઈશ.

વેશ્યા એમજ માનતી હતી કે, આજ ને આજ મારા નાથને હું થોળી મીટાવીને બોળી બનાવી નાખીશ છતાં એ બધી વેશ્યાની કપના જ હતી વાસ્તવિકતા ભે વિચારીએ તો વેશ્યાની કપના જગતને બ્યાજમી જ લાગે કારણકે સાધુએ વેશ્યાના ઘરમાં એક દિવસ પણ રહેવાય જ નહિ, તો પછી એમાંયુ રહેવાની વાત હોય જ શાની ? આવી વાત કોઈ સાચી માને પણ શી રીતે ?

સ્તુવમદ્રસ્વામી વેશ્યાની ચિત્રશાળામાં ઉત્તર્યા વેશ્યાએ અનેક જાતિના બોજનો વહેવાર અને દિવમ અને રાત્રી હાવભાવ, રમરામ, જાનતાન ખુમજ ચાતુ રાખ્યા આખના ચાલા, પગના ઠમકા હાથના લગ્ગા, મુખના મગ્ગા અને વચનના વિકારો તથા વિજગીના તેજ જેવા જઘા, નાલિ, સ્નાન અને કક્ષાના પ્રકટનો બન્યા તેવા બતાવ્યા, પરંતુ

મહાપુત્રો પણ કહે છે કે

મિત્ર ગુહ્યાયા વિજન રનાન્તરે,
 યા મથવતા પ્રસિદ્ધ સદસ્યસ ,
 હર્મ્યતિ રમ્ય યુરતિ ત્વાત્તિ ક,
 વસી સ એક શત્રુઢાલુ વત

વળ પૂજન સત્કાર અને સન્માનના
 પણ વિરોધિ એક જોનાર્યાર્ય

શ્રી સુબલકરનામિતા નવમપદ્ધત આર્ય મહા-
 ગિરિજા મહારાજ પોતાની છેલ્લી વયમા મમત્ર ગચ્છનોભાર
 પોતાના શુભમાઈ નશપૂર્નાસાની આર્ય મુહૂર્તિસૂરિ મહારાજને
 સોંપીને પોતે જિનકલ્પ વિરૂદ્ધે ૧૫૫ હતા જિનકલ્પની
 તુલના કરતા હતા, એટલે તીર્થ કન્દેરો અને સાનાન્ધ
 કેવલી ભગવતોના સમન્ના મહાત્માની આત્માઓ મહાત્મ,
 મહાત્માજ અને નજળ અભિમહોનાળા જિનક ૫ (આત્માને
 ઈર્મ અપાવવાનો કલ્પવિશેષ) આચરતા હતા ભગવાન
 જળૂવામિના નિર્વાણથી આત્માઓમા શક્તિનો ઘટાડો
 થવાવી જિનક-૫ આચરણા બધ થઈ હતી તો પણ આર્ય
 મહાગિરિજા મહારાજ જિનકલ્પનો નહિજ, પરંતુ જિનકલ્પની
 વાતકી, આવો કઠિણ્યોજ ધારણ કરીને વગતના પૂજન,
 સત્કાર-સન્માન અને શિષ્યચરિયારનો સદ્દતર ત્યાગ
 કરીને એકાકીપણે નિદ્રા વિગેરે પ્રમાદો બધ કરીને વિચર
 તા હતા, અને પ્રાયેજ દિન-રાત હજી રહીનેજ ધ્યાન

કરતા હતા જ્યાં પ્રકારના સ્વાદો ત્યાગ કર્યા હતા પાત્રામા
કે હસ્તમા લેપ ન લાગે તેવો નિરસ આહાર તે પણ બે
દિવસે ત્રણ, દિવસે કે ચારદિવસે લેતા હતા તેઓ તેવી રીતે
અને તેવા પ્રદેશમા વનોમા ગહેતા હતા કે તેમને કોઈ
ઓળખી શકે નહિ તેઓ તદ્દન અબળળ્યા પ્રદેશમા બીડા
વહોરવા જતા હતા એક વખત ભવિતવ્યતાના યોગથી
આર્યસુહસ્તિસૂરિ મહારાજ એક જામમા પધાર્યા હતા,
અને તેજ દિવસે એકાઠી નિહાર કરતા આર્યમહાગિરિ
મહારાજ પણ તે જ જામમા અને તે જ સ્થાનમા પધાર્યા
સભામા હબરો માણસો હાજર હતા ત્યાં એકદમ
આર્યમહાગિરિ મહારાજને આવતા દેખીને આર્ય
સુહસ્તિસૂરિ મહારાજ પરિવાર સહિત હસા થઈ ગયા
પ્રજામા પડી દ્વાદશાવર્ત વદન કર્યું જે દેખી સભાના
લોકોને ઘણું જ આશ્ચર્ય થયું અહીં આવા દશપૂર્વધર
સૂરિ મહારાજ જેને વદન-બહુમાન કરે છે, તે મહાપુરુષ
કેટલા મોટા અને કેટલા ગુણી હશે, આ વદન-બહુમાનની
આખા જામમા અને આજુબાજુમા ખૂબ જ જાહેરાત
થઈ ગઈ, જેથી આર્યમહાગિરિમહારાજને તે પ્રદેશનો ત્યાગ
કર્યો અને જ્યાં પોતાને કોઈ ન ઓળખે તેવા પ્રદેશમા
ચાલ્યા ગયા

અહીં ખાસ સમજવા યોગ્ય અને વિચારવા યોગ્ય
બાબત એજ છે કે, જે મહાપુરુષોને પૂજા, સત્કાર-સન્માન
ગમતા નથી અને ભોઈતાજ નથી, તેને દેવતાઓ શોધતા

ફરે છે, અને અમારી જેવા પામર આત્માઓ નત-દિવન
પૂજવા કબી ન્હા હોય હતા કેાઈ સાચુ એ જોતુ નથી

માટે કહેવત છે કે માગે ત્યારી ભાગે અને ત્યાગે
તેને વળગે, વની પણ જે જન અભિલસે રે, તે તો
તેહથી નામે, તુલુ મમ જે ગામે રે, તેહને નિત્ય
રહે પામે” તથા વની -

પૂજવા ઈચ્છા કરે, પૂજા થાય ન લેશ,
ગુણી પૂજા ઈચ્છે નહિ, પૂજે દેવ નગેશ ૧
કાચન તજવુ સહજ છે, મુલલ નારીનો ત્યાગ,
આપ બકાઈ ત્યાગતા, તે મોટા મહાભાગ ૨
કાચન તજવુ સહજ છે, નારી મુત પરિવાર,
પણુ જિતે ચાર કપાયને, ધન્ય તાસ અવતાર ૩
તપસા ને ત્યાગીપાત્રુ, બાલ્ય ત્યાગ કહેવાય,
ત્યાગે ચાગ કપાય તો, શીઘ્ર મોક્ષમા જાય ૪

અહીં એક એ પણ મમજવાનુ છે કે, જેમ રાજા
મહાગજાઓ છેલ્લી વયમા રાજ્યાદિકનો ત્યાગ કરીને તથા
ધનવાન પુરુષો ધનમાલ પરિવારનો ત્યાગ કરીને આગ્નિ
બનતા હતા, અને અને છે તેમ આચાર્ય ભાવતો પણ
પોતાની છેલ્લી વયમા પોતાના પરિવારમાથી, યોગ્ય આત્માને
ગચ્છનો ભાર બળાવીને વિશેષ રીતે એ બી સાધના કરવા
સાવધાન બને છે પૂર્વના મહર્ષિઓએ મોટા ભાગે છેલ્લી

વયમા ધાય તેજા તપન્યાગ અને ધ્યાનને વધારી
મુક્યા કંતા

મહાપુરુષ આર્ય વજ્રસ્વામીજી મહારાજ

મા મહાપુરુષનો તુળ નામના ગામમા જન્મ થયો
કંતો પિતાનું નામ ધનગિરિજી અને માતાનું નામ
મુનદાદેવી હતું તેમના મગા મામા અને મુન દેવીના
નગાબાઈ આયસમીતજી હતા તેમણે ઘણા વખત
પહેલા દીક્ષા લીધી હતી આર્યવરસ્વામીજી ગર્ભમા
આવ્યા, ત્યાં તો પિતાને વૈરાગ્ય થયું અને દીક્ષા લીધી
હતી વજ્રકુમાર ગયા જન્મમા તિર્હતલજી દેવ હતા,
અને અષ્ટાષ્ટ પર્વત ઉપર ગૌતમસ્વામી મહારાજની
દેશના સાબળવાથી શ્રી હંનગાન અને વિરતિધર્મ
ઉપર અનિગા થયો હતા તેજ કારણથી માતા ધર્મિ
માતા-પિતાનો યોગ સાપડ્યો કંતો

વજ્રકુમારનો જન્મ થયો અને જે-વળ માસની વય
થયા આનંદાત્ર માતાની મળીઓના મુળથી પિતાની દીક્ષાના
સમાચાર સાંભળ્યા દેવકુમાર જેવા ગાલકને બેઠને આમ્મુ
બામ્મુના સાથે અને મહેનપણીઓ આપીને વજ્રકુમારને
રમાડનાનો કાવો લેવા ચૂકની નહિ, અને વાતે-વાને કહેવાઈ
જતું કે, તારા પિતાજી તો સાધુ થઈ ગયા છે, તું પણ
સાધુમહારાજ થજે, આવા વારવાર કાને પડતા શબ્દો વજ્ર
કુમાર ધ્યાનપૂર્વક સાતગતો હતો, અને પ્રસ્તુત દીક્ષાનું

વારંવાર વાતાનરણ સાલગવાથી વજ્રકુખારને આવી
નાવડી વચમાં બાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું

બાતિસ્મરણ વગાજ લગવાન ગૌરમન્નામિ મહારાજની
દેશનાનો સાતકાર થયો જનશામન અને વિરતિધર્મ
પ્રત્યેના રાગતુ હીન્દરણ થયું પોતે પણ તિલાગ્રની પેઠે
આગ્નિજ અગ્નિકાર કરતુ અને ચારિત્ર કેમ મળે ? એના
વિચારો કરતા મુખિ મુખી આવી માન્યને મારી ઉપર
અજુગમો થાય તોજ હું સજમ પામી શકુ, એમ વિચાર
હી આખો વિષ રડવાનું રડે રાખ્યું લલુવાર પપ્પુ બાગક
રડતો બધ ન રહેવાથી માતા મુનદાદેવી ખૂમજ કટાગી
ગયા અને પોતાના ઘેર વહોરવા પધારેલા મુનિરાજ ધન
ગિરિજને બાલક પ્રત્યેના પોતાનો અજુગમો બહોર કરવાપૂર્વક
બાલક વજ્રને વહોરાવી દીધો ધનગિરિજ મહારાજ બાલક વજ્ર
ને શુરુજી પાસે લઈ ગયા અત્યારમુધી બાલકનું નામ
પાડવામાં આવ્યું ન હતું અને બાલકનું શરીરનજન
વધુ જણાવાથી મુરુમહારાજ સિદ્ધગિરિસૂરિ મહારાજ
તેનું વજ્ર નામ આપ્યું

અને સાધ્વીજીના ઉપાશ્રમમાં ઉછરવા લાગ્યો આઠ
વર્ષની વય થઈ તેટલા સમયમાં સાધ્વીજીનો સ્વાધ્યાય
સાલગીને અભ્યાર અગ લણ્યા, અને કેમચર' બદ્રશુભસૂરિ
મહારાજ પાસે દશ પૂર્વધર થયા તેઓ બાલપણથી પણ
નિરતિચાર ચારિત્ર પાળતા હતા જે વખત વિહારમાં વજ્ર

કમારમુનિ ઘણા થાકે ગયા, કુધા પણ ખૂળ લાગી તેવા વખતે ગયા જન્મના મિત્ર દેવોએ નક દાવાર (દાવાણી) તવા મનુ પ્યોની વમનિવાળા નાના પ્રમદા દેખાડી એકવાર કોળા પાકે અને બીજાનાર ઘેબરની ભીક્ષા આપવા તૈયારી કરી, પરંતુ સાવધાન વજ્રકુમાર મુનિએ દેવોને જોળખી લીધા અને પ્રમદે વીતરાજના માધુર્યોને દેવચિંતકને નહિ એમ અપદ્ધ જણાવી ભીક્ષા ન જ લીધી તેમની આવી દૃઢતાથી એકદમ ખુશ વચ્ચેના દેવોએ આકાશગાનિની પિત્રા અને વજિયલગિધ બે વાના આપ્યા.

એકવાર પાટલીપુત્ર નગરમાં માંડીજીના ઉપાધ્યયમાં વજ્રકુમાર મુનિના અપ-નિદા-યશ વિગેરે ગુણોના ખુબજ વખાણ થતા હતા, જે સાંભળી તે નગ ના વસનાર ધનાવંક શેઠની પુત્રી રુકમીણીએ પ્રતિજ્ઞા કરી કે, આ જીવંતીમાં વજ્રકુમાર મિવામ હું બીજાને પચીશ નહિ.

આમાનુષામ વિહા કરતા વજ્રકુમાર મુનિ પણ એક વખત પાટલીપુત્ર નગરમાં પધાર્યા ત્યાંના થી મઘે ઘણાજ બહુમાન અને નિસ્તા થી ગુરુદેવનુ સામેયુ કયુ વ્યાખ્યાનમાં જોતાનર્ગની ઠઠ બલમેની હતી અને સક્તા વચ્ચેજ કુમારિકા રુકમીણીએ પોતાનો અભિપ્રાય જાહેર કર્યો, અને માયોજ્ઞાથ કુમારીકાના પિતાએ પણ જણાવ્યું, કે મારે સત્તાનમાં એકજ દીકરી છે, જે તમે મારી પુત્રી રુકમીણીનું પાણીચહેણુ સ્વીકારો તો મારી કેડોની મીઠકત હું તમને અર્પણુ કરના વચન આપના છું.

પિતા-પુત્રીના ઉપર મુજબના અભિપ્રાયો નાશની મહાપુત્ર વજ્રકુમારે મુનિરાજે ઘણાજ વૈરાગ્યવાની દેશના આપી કુમારિકા ગકમિલીને પ્રતિજ્ઞા પમાડી દીધા આપી નાની બનાવી અને પિતા ધનાવદ્ધ થેઠને ઉપદેશ આપી તમામ લક્ષ્મીનો સાતમેરમા સદ્વ્યય કરાવ્યો

વજ્રકુમાર મુનિપ્રવરને દશપૂર્વધર આચાર્ય મહારાજ ભદ્રશુભસૂરિ પાસે દશપૂર્વનો અભ્યાસ કરાવ્યો અને શુભ દેવ સિંહગિરિસ્વામી મહારાજે આચાર્યપદવી આપી દશ પૂર્વધર એવા વજ્રસ્વામી ભગવાન ૧૮ માં યુગપ્રધાન બની રથાવર્ત નામના પતિ ઉપર અનયન કરીને દેવત્રોક પધાર્યા અનયની વજ્રસ્વામી મહારાજને સૌધર્મ ઇન્દ્ર વદત કરવા આના હતા ઇતિ

૧- મા પદ્મજી આનંદેવસૂરિ મહારાજ આચાર્ય પાળી ૥ વિવ્રમીજ છ નિર્ગઢ અને ભક્તકુળની ગોચરીના ભવજીવ અનિરહી હતા તે વાત આગળ મતાની મતા છીએ

અભયદેવસૂરિ મહારાજ

નવાગી પીકાડાર આચાર્ય મહારાજ અભયદેવસૂરિ મહારાજનો કઠ ઘણોજ મધુર કંતો વ્યાખ્યાનરોની અજમ હતી, છતાં શુદ્ધદેવની આજ્ઞાથી રૂપાંતરે તે પશુ નીરસ ખોરાક ૧૬ વર્ષ સુધી વાપરતા રહ્યા તેથી થરીરમા કોઈનો રોગ થયો, પરંતુ શુદ્ધવચનમા અડગ રહેનાર મહાપુત્ર અમરદેવસૂરિ મહારાજે ખોરાકનો ફેરફાર કરી

નહિ, છેવટે રોગથી કટાણીને અનશન કરવા તેયાર થયા ત્યાં પદ્માવતીદેવી આત્યા તેમણે રોગ મગાવવાનો ઉપાય બતાવ્યો અને અનશન નહિ કરવા સાથે ઠાણુગાદિ નવ અગતી ટીકા કરવા વિનંતિ કરી જેનો સ્વીકાર કરી સુદર આરાધના કરી દેવગતિને પામ્યા હતા

આચાર્યદેવ હરિભદ્રસૂરિ મહારાજ

આ મહાપુરુષ ચિત્તોડગઢના જિતારિ રાજાના મહા માનીતા પુરોહિત હતા ચૌદ વિધાના પારખામી હતા એકજ અભિમાન હતો કે, હું સર્વશાસ્ત્રને જાણુકાર છું, મને કોઈ અપૂર્વ સૂત્ર સંભળાવે અને જો મને તેનો અર્થ ન આવડે તો તેનો હું જીલ્લીનો દામ જાતુ જસ પુણ્યવાન આત્માઓને, અહ કારા પિ ત્રોધાત્ય અભિમાન પણ જોધને માટે અને છે થયુ પણ તેમજ જહસજ હરિભદ્ર એક દિનસ જનરમા આ યા જતા હતા સામેથી ક્ષણ આવતુ હોવાથી એક મુકામના પગથીયા ઉપર ઉભા રહી ગયા આ મુકામ હતુ જેન સાધ્વીજીનો ઉપાશ્રય, તેમા મહાવિદુષી માધ્વીજી યાકિની મહારા પરિવાર માથે ઉતરેલા હતા, અને આજમોના પાઠનુ આવર્તન કરતા હતા, તેમા એક ગાથા એવી આવી કે,

ચસ્કોદુગ હિસિકેસપચક ચપ્કા પચક ।

હરિચસ્કી હરિચસ્કી વિચસ્કી હરિચસ્કીજી ॥

જમ, આ જાતના નાભળત ની સાથે કહે થઈ ગઈ
 બે-ચાર વાગ અર્ધ વિચારો, પણ જાવ ખી કુલ કાથમા ન
 આંચો, અને એમ પણ વસુ કે આ ચક્રીચક્રી બોલા
 કરે છે આનો પરમાર્થ કાંઈ જેવું કે, એમ ને એમ બોલા
 કરે છે નેહો તો ખરો એમ નિશ્ચય કરીને, ઉપાશ્રયમા
 ગયા ચાકિની મહત્તરને પરમાર્થ પૂછો. તેમની પાસે
 પરમાર્થ તોયારજ હોતો, કે આ અવસર્પિણી કાલમા ૧૨
 ચક્રવર્તી અને ૬ વાસુદેવ આ કમેથી થયા છે, જુઓ પેલા
 બે ચક્રવર્તી થયા પછી લાગઈ પાંચ વાસુદેવ થયા, પછી
 પાંચ ચક્રવર્તી થયા, પછી એક વાસુદેવ, પછી એક ચક્રી
 થયા પછી એક વાસુદેવ વની એક ચક્રવર્તી થયા, ત્યારબાદ
 બે ચક્રવર્તી થયા. પછી બે વાસુદેવ વરા, અને એક
 વાસુદેવ થયા

ઉપર પ્રમાણે ગાવાનો નિષેધાર્થ જાણીને, મહા
 શા યવાન આત્મા ભટ્ટરાજ હરિદ્રના મહારાવનો ગર્વ
 અગ્નિ પાસે માખણની માફક પીગળી ગયો, અને તુરંતજ
 મહત્તરો મહાસતી ચાકિનીજીના ચરણમા સિર ઝુકાવીને
 નમ્રભાવે પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા કે, અત્યાર સુધી હું મારા આત્માને
 નર્વજ માનતો હતો, પરંતુ આજે આપના જ્ઞાનસૂર્ય પાસે
 મારો ગર્વ હીમાચળ ઓગળીને પાણી થઈ ગયો છે
 આજથી હું આપનો શિષ્ય થવા ઇચ્છુ છું

ઉપરના ભટ્ટરાજ હરિદ્રના નમ્રતા ભરપૂર વચનો
 સાંભળીને ચાકિની મહત્તરો ચાકિનીજી મહારાજ જવાબ

આપના પાંચા સાઈ ' તમે ઘણાજ વિદ્વાન છે. આ ગામમાં
પણ તમારી વિદ્વાતા ખુબજ વખણાય છે અને તો નારી
વતિ છીએ અમારે જ્ઞાનતો ખાળોવીયા જેટલુજ હોય
એટલે અમારા થકી હવેરો ગુણ જ્ઞાની આચાર્યજી પાત
અધિજ પધારેલા છે, તેઓ અમારા પણ ગુરુદેવ છે. શ્રી
જૈનશાસનમાં પુરૂષ જ પ્રધાન લેખાય છે તમે ઘણા જ
બુદ્ધિવાળી, ત્રાધેસાય મહાવિનીત આત્મા છે, એટલે
એવા મુગુરુજીના મોજે તમારે પોતાનું અને પરતું પણ
કંઈ વાણુ ઠરી શક્યો મહાકિમતી હીરો હોય અને ઝવેરીનો
સકથો ભાગે પહો શુ ખાત્રી રહે ?

યાદીની મહત્તર સાધીજીના ઉપરના વાંચો ભટ્ટ
રાજને ખુબ ગમી ગયા એવે યાત્રીમહત્તર સાધીજી
ભટ્ટરાજને માથે લેઈ ગુડનખારાજની પાસે ગયા, અને
ઉપની ભધી ઘડના જલગાવી ગુરુમહારાજે પણ ભટ્ટ
રાજની થોડતા ચકામીને દીક્ષા આપી હીરો તો હતો જ,
અને મહાઝવેરીના હાવમાં મુકાણો અત્યસમયમાં જ્ઞાની
ગીતાર્થ ધઈને સૂનિવેને પાંચા.

આખી જીદગીમાં ૧૪૪૪ ચંચો જનાવ્યા અત્યત
ત્યાગમય જીવન જીવી ચર્મિમાં પધાર્યા

પ્રશ્ન પુરૂષને પ્રધાન જનાવ્યા છે, તો શુ સ્ત્રીમતિ
મર્વધા અવગુણની ખાણ જ લેખાઈ છે ? જુઓ શ્રી જૈન
શાસનમાં અદનખાળા, મૃગાવતી

મુદ્ગી, મુલસા રેવતી, વિગેરે નાદીઓ અને શ્રાવિકાઓ વિદુરીઓ અને આરાધન તત્પર ઘણી ઉત્તમ ગ્રીઓ ગવાઈ ગઈ છે, તથા જૈનેતન્દર્શનમા પણ અહંયા, તારા, દ્રોપદી, સીતા, મદોન્દરી, મીરાબાઈ વિગેરે મહાગુણી મહાવ્રતીઓના નામો આખાગગોપાવ પ્રસિધ્ધ છે, પછી એકલાજ પુરૂષ પ્રધાન કેમ લખાય છે ?

ઉત્તર ગુણીપણ અને આરાધકતા એ જુદી વાત છે અને શુરુપણ, નાયકપણ, આગેવાનપણ એ જુદી વાત છે એટલે ગમે તેટલા ઉચ્ચગુણો આવવા છતાં ગ્રી જાતિની આગેવાની હોઈ સહેજ નહિ જુઓ હૈન અને જૈનેતર બધા દર્શનોના પ્રાચીન ઇતિહાસો તપાસો તો ખાતરી થઈ જશે કે, શુરુપણ અને આગેવાનપણ તો પુરૂષોનું જ હતું, અને હોઈ ગકે, જુઓ શ્રી જૈનશાસનના આદ્યપુરૂષો શ્રી જિનેન્દ્રવરદેવો અને ગણધરદેવો તે બધા ભગવતો પુરૂષો જ હતા જૈનેતર શામનમા પણ બ્રહ્મા, વિશ્ણુ, મહેશ્વર, બુદ્ધ, મહામહા ઇંદ્ર, આદિ તમામ પ્રવર્તકો પુરૂષો જ થયા હતા મહિમુનિઓ હસ્તરો-લાખો થયા છે ગ્રન્થો-પુસ્તકો બનાવનાર હસ્તરો થયા છે, તે બધા પુરૂષો જ પ્રાય થયા સમન્વય છે, માટે પુરૂષોનું પ્રાધાન્ય સુક્ષ્માથી ભરાય જ છે, એટલે ગુણી અને આરાધક આત્મા સીબતિ ઘણા મહાનુભાવો થયા છે, પરંતુ તેઓ શુરૂપુરૂષોની આજ્ઞામા રહીને મર્યાદા સાચવીને આરાધના કરી ગયા છે

અહીં હરિભદ્રસૂરિ મહારાજના જીવનમાથી જાણવા

યોગ્ય જાગૃતો ઘણી હોવા છતાં તેમનો સત્યગ્રહેણ
અભાવ ઘણોજ અનુમોદનીય છે અભિમાનની
પ્રજનતા હોવાના કારણે જ પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી,
પરંતુ અમલના આવી એટલે અભિમાનને ત્યાગ કરતા વાર
લાગી નથી, વની મહામતી યાકિનીમહાત્તરાણીદ્વારા લેન
ધમની પ્રાપ્તિ થઈ હોવાથી બવજીએ મહામતીને
પોતાની માતા તરીકેજ માન્ય રાખ્યા હતા વલી તેમણે
પોતાના દરેક શ્રદ્ધામા પણ યાકિનીમહાત્તરામુનુ આવી
જાહેરાત લખી છે અહીં -

મમક્રીતદાયક શુક તણો, પરચુવયાર ન થાય,
ભવ કોડાકોડે કરી, કરતા મર્વ ઉપાય

સમક્રીતના આપનાર શુભનો બંને જોડામણે પણ
વાગી શકાતો નથી, આ વાત તેમના આત્માના અદ્વિતીય
કોતરાઈ ગઈ કંથે, તેનો નાશાત્કાર વાય છે

૪૦ મા પદ્ધતર મુનિચ દ્રસ્ટરિ મહારાજ

આ મહાપુરુષ જા થવયલી મહારાજની હતા તેમના
પ્રતિરોમમા ત્યાગ છોડાવ બર્યો હોવાથી તેમને રો વાપ-
રવા ગમતા જ નહિ, તેથી તે મહાપુરુષે દુધ, દહિ, ઘી,
તેલ, મિષ્ટાન્ન અને પકવાન્ન આ છ એ વિગથ્થો બવજીએ
ત્યાગ કરી હતી ક્રિષ્ણ કાઝી જ વા રતા હતા, છતાં તેમની
મહાશક્તિ અજબ હતી તે મહાપુરુષે ૨૦ લગલગ નવા

અમે જના મા જના સાચોસાચ પૂર્વપુરુષો ॥ અથા ઉ ૧૨
 દીકાઓ પછી વાલી લખી ગયા છે તેઓ તાર્કિક જુ પુત્ર
 હતા તવી ઘણી જગ્યાએ વાદસ્થળોમા પણ જિત પામ્યા
 હતા તેમને અજિતદેવસૂરિ અને વાદિદેવસૂરિ જેના
 મહાપિદ્વાન અને પ્રભાવક શિષ્યો પણ ઘણા ગયા હતા

કલિકાલ સર્વજ્ઞ ભગવાન

હેમચંદ્રસૂરિજી મહારાજ

મા મહાપુરુષ જેવા આત્માઓ ચોથા આરામા પણ
 થોડા વય હશે, જેમણે ત્ય વર્ષની ઉંમરે દીક્રા લીધી
 હતી ૮૪ વર્ષે જીવન જીવ્યા છે, તેમા કુમારપાત્ર જેવા
 મજાન સસાદને પણ પ્રતિગ્રાહ કર્યો છે નાથે નાથે શાશ્વત
 અને રાજ્ય ઉપર આવેલી સેકડો આપત્તિનો નિર્દોષ
 મામનો કરીને વી જૈનશાનન તથા ચાલ્યનો જાચાવ કર્યો
 છે દેવમોધિ જેવા સર્વ સપન્ન પ્રતિપદ્ધિને કરાવીને
 જૈનશાનનો વાવટો ફરકાવ્યો છે કટકેવરી જેવા
 અનેક કાટાઓમાની કુમારપાત્ર રાલને જાચાની લઈને
 ચીતરાગ શાનનની આરાધના કરાવી છે, તથા ૧૮ દેશમા
 કોઈ યુદ્ધ પશુ મારી ચકે નહિ, તેનો અમારિ પડક વગડાવ્યો
 છે, વની જેમણે જુગાર, મામ, મદિરા, પેશ્યા, પાપદ્ધિ
 [શીઝર] ચોરી, અને પરબરનેચા, આ સાને વસતોને
 દેશનિકાડ કરાવ્યા છે, આ ઉપરાત પાછકની પ્રતના ઉપકાર
 માટે પણ આ મહાપુરુષે સિધ્ધહેમ જેવું મહાવ્યાકરણ,

દ્વયાશ્રય અને મપ્તવ ધાન વિગેરે મહાકાવ્યો, યોગશાસ્ત્ર અને
ત્રિશદ્ધિ વિગેરે રત્નપ્રાપ્તિપોષક ગ્રંથો તથા અન્યોગવ્યવસ્થાદિકા
અને પ્રમાણુ મિમાંસા વગેરે ઈશ્વરનિક પ્રથે અને મીન પશુ વગેરે
વગેરે રિપયના ધણા પ્રમે બનાવી પાછાના પ્રજા માટે લાખો
મ્લોકો વારસામાં સુધી ગયા છેવટે અનુચિત કરી ચોયા કેવ
લોકે પધાર્યા, ત્યાંથી મનુષ્યજન્મ પામી મોક્ષમાં પધારશે
કેઈને મહાપુરુષે કહ્યું છે કે,

પૂર્વ વારજિન વરડવિ મગવત્યાસ્થાતિ ધર્મ સ્વય,
પ્રજાવત્યમયેડવિ મત્રિણિ ન ચા કર્તુ ક્ષમ ધેણિક ।
અકલ્પેન કુમારપાલ ક્ષપતિસ્તા જાગરક્ષા વ્યધાત્,
યસ્વાસ્ત્રાઘ વચ સુષા સનયતુ યા હમચ દ્વા ગુરુ ॥

અર્થ - ભગવાન મહાવીરદેવ પાત જ્યારે માક્ષાત
વિચરતા હતા તોયા આરા જેવો ધર્મપોષક સમય-કાલ
હતો, વની આજ બુદ્ધિના નિધાન અભાવ જેવો જેને મહામની
વર કોઈર હતો વની જેને ભગવાન મહાવીર પ્રભુ ઉપર અનન્ય
રાગ હતો, તો પણ રાજા ત્રેણિક જે છવદ્યા ન પડાવી
શક્યા, તે આ પાથમાં આનમાં, બચકર વિકાસમાં ધર્મ
લક્ષક હજારો રાક્ષસોના જુ માત્ર કાનમાં જે મહાપુરુષના
વચનામૃતોત્ત પાત કરીને મી કુવ અપ્રયાસથી
કુમારપાળ રાજા તે છવદ્યાને પગાવી શક્યા છે તે
કલિકાળ સર્વજ્ઞ હેમચંદ્ર ઈશ્વરજી મહારાજ સદા
જયવતા વર્તો

પ્રશ્ન ઘણીવાર અને ઘણા લોકો પાસે ચાલળવામાં
આવે છે કે, હેમચંદ્રસૂરિ મહાવજના (શાસ્ત્રોમાં)

પાદડા જેટલા લના બતાયા છે, તો શું મા વાત સાચી
નથી? તમે તા ઉપર એકાન્તારી િગીત લેને મોક્ષ જવાનાં]
જતાંયા ૩

ઉત્તર ચાગિ-મુદ્દગણિ મહારાજનું મનાવેલ અને
આ માન ૦ મમાના છપાયેલ કુમારના મહાકાવ્યમાં
ઉમચ દ્રમૂરિ મહારાજ અને કુમારપાળ રાજાના
લવવણ્ય ન અધિકારમાં કુમારપાળ નામએ પાતાના અતીત,
અનાગત જનોના કરેલા પ્રનોના જનામમાં મહાવિદેક ક્ષેત્રમાં
શ્રી શ્રીમધરસ્વામી મહારાજ પાને શ્રીમતી પદમાવતી
મહાદેવીને મોકની મળાવેલા વર્ણન અનુસારે આપેલા
જવાબમાં અમે ઉપર જણાવેલ હકિકત આજ ગતાવાર્ધ છે

ઇતિ કુમારના મહાકાવ્ય સર્ગ ૯ પૃષ્ઠ ૫૪

શ્લોક ૪૨-૪૩નો મારમાન

ભગવાન મહાવીરદેવની ૪૨ મી પાદે થયેલા

ધર્મધોપસૂરિ મહારાજ

આ મહાપુરુષ મહારાજી અને મહાપ્રભાવક હતા, તેમને
એકતાર મહાનિધર સર્પે ૪૨ કર્યો હતો શ્રી સદ્ર ભેગો
થઈ ગયો અને લોકોના ચિત્તને ઘણાજ આઘાત થવાથી
કેટલાકોની આખોમાલી આમુની ધારા ચાલવા લાગી હતી
નિાનો વેગ કમુ બાપક થયો ન કનો તે પહેલા મહા
પુરે પોતાના જ્ઞાનના અનુભવથી બાળીને શ્રી સદ્રની

ધીરતાને પોપણ આપવા જણાવ્યું કે, ઘોડીવારમા મને વિધનો વેગ ખુબજ ફેલાઈ જશે, તેની હું આખી સત મૂર્ચ્છિત દગા માજ રહીશ, પરંતુ આયુષનો ક્ષય વશે નહિ, અને મવારમા કઠીયારા લોકો લાકડા નઈને આવશે, તે પડીના અમુક નિશાનીવાળા કઠીયાના કાષ્ટનારમા એક વનસ્પતિનો વેલો વળગેલો હશે, તે લાની વાગીને મા સર્પદશ ઉપર ચાપડશે એટલે બધું ઝેર ઉતરી જશે

શ્રી સઘે તેમ કરવાની સૂરિ મહારાજ નિર્વિપ થઈ ગયા, પરંતુ તે મહાપુરુષને ધૈરાય મજબુત થયો અને વિચારો આપ્યા કે, જેમને શ્રી જ્ઞાનશાનન અને શ્રુતજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ ન હોત તો આ સર્પદશથી મારા પ્રાણ આપા જાત, અને મારો આત્મા ડોઈ મહાકુગતિના જતો રહ્યો હોત, તો હવે મારા આત્મા અને પ્રાણના રક્ષણહાર જ્ઞાન શાસનની મારે સવિશેષ આરાધના કરી લેવી જોઈએ એમ વિચાર કરીને તત્કાલ તે મહાપુરુષે ‘મારે આજથી શુભ ત્યા સુધી છ વિગડોનો સર્વથા તનાજ અને જીવારના રોટના સિનાય અન્ય ખોરાક કાઈ પણ લેવો કે પે નહિ’ એવો નિયમ લીધો આ મહાપુરુષ મહાત્યાગી સાથે ઘણા જ વિદ્વાન પણ હતા તે તેમની સઘાચાર બાબત જોઈ અનેક કૃતિઓથી સમજી શકાય તેવું છે

આ પ્રમાણે શાકનપ્રભાવક પુરોહિતા વર્ણન લખવા બેઠીએ તો આવા મહાપુરુષો આ પાત્રમા આરામા પણ

ઘણા જ થતા છે જેમનો ત્યાગ, જેમની વિદ્વતા, જેમની
શક્તિઓ વાચીને માપણા આત્માને ઘણો જ ગુણાનુભવ
આવી જાય તબુ છે પરંતુ અન્ધગોરવ થઇ જવાના
ભયથી ઘણું લખનારી ખાનના હોના છતાં છોડી દેવું
પડે છે

અહીં સૂરીશ્વરભગવાનના ગુણ નમજવા માટે
પૂર્વપુરોધા ઘણી વાતો બતાવી ગયા છે નમુના દાખલ તેમાંથી
થોડી અડા બતાવાય છે આચાર્ય ભગવતોને ૩૨
૩૬ ગુણે કરી વિભૂષિત માનેવા છે એટલે છત્રીશ છત્રીસી
ગુણો જેમનામા પ્રકટ થયા હોય છે, તેમાંથી, કેટલાક અહીં
લખુ છું

૬ પ્રજ્ઞાચર્મ શુષ્કિતને ધારે છે

૬ નિયાણા સર્વવા ત્યાગે છે

૬ ૪૮૫ વિહાર કરે છે

૬ નવતત્ત્વના સંપૂર્ણ સ્વસ્થને બાપે છે

૩૬

૨૭ સાધુના ગુણને ધારે છે

૬ ઠોટીગુદ આહાર કરે છે

૩૬

૧૦ પ્રકાર સમાચારી બાણ-પાળે છે

૧૦ સમાધિસ્થાનો સાચવે છે

૧૬ કપાયના ત્યાગી હોય છે

૩૬

૨૮ લઙ્ગિધના ધારક હોય છે
 ૮ પ્રકારે પ્રભાવકપાત્ર હોય છે
 ૩૬

૧૨ પન્થિક સહન કર છે
 ૧૬ અભ્યતર પરિનષ્ઠ ત્યાગે છે
 ૩૬

૧૨ અજ { ના સૂતાર્થજ્ઞાતા હોય
 ૧૨ ઉપાન {

૧૦ સમકીર્તના જ્ઞાતા હોય
 ૨ ઘડણુ-આતેવન શીશુ બાળે
 ૩૬

૪ આચાર પાલે
 ૫ ઇન્દ્રિય છૂટે
 ૫ સમિતી ધારે
 ૫ મહાવ્રત ધારે
 ૪ કપાય ત્યાગે
 ૩ શુષ્કિ ધારે
 ૯ પરિશ્રદ્ધ ત્યાગે
 ૩૬

૮ અષ્ટાંગયોગ સાધે
 ૮ કર્મનુ સ્વરૂપ બાળે અને બાક કર્મને છૂટે
 ૮ દિષ્ટિ સમજે

હોને ઉપાધ્યાયપદને વિશેષ સન્નમવા ઉપાધ્યાય
શ્રીમદ્ યશોવિજયજીગપિનર ગુ ક્રમાવે છે, તે મુગ્ધો-
કાદરા અગ સન્નમાય કહે જે, પારગ ધારગ તાસ,
સૂત્ર અર્થ વિસ્તાર રમિક તે નમો ઉવજ્ઞાય
ઉલ્લાસરે ભવિકા ! સિદ્ધચક્રપદ વ હો ૧

અર્થ મુન ને દાન વિભાગે, આચારજ ઉવજ્ઞાય,
ભવ નીજે જે લહે શિવસ પદ, નમિયે તે મુપસાય
રે ભૌ ૨

મૂર્ખા શિષ્ય નિપાઠ જ પ્રભુ, પહાણુને પદ્મવ આપે,
તે ઉવજ્ઞાય સકલજન પૂજિત, સૂત્ર અર્થ મવિ
ભાણે રે ભવિકા ૩

રાજકુવર સરિખા ગણુચિ તકે, આચારજ પદ યોગ,
જે ઉવજ્ઞાય સદાયે નમતા, નાવે ભવભયસોગ રે ૪
બાવનાચ દનરસ સમ વયપે, અહિત તાપ સવિ ટાલે
તે ઉવજ્ઞાય નમિજે જે વક્ષી, જિનશાસન અજવાલેરે
ભવિકા ! મિદ્ધચક્ર પદ વ હો ૫

તપ સન્નમાયે રત સદા, કાદરા અગનો ધ્યાતા રે,
ઉપાધ્યાય તે આતમા, જગજ દેવ જગજ્ઞાતારે ૬

ભાવાર્થ જે ઉપાધ્યાય ભજવ તેનું ૭
અગ પોતે ભણે અને અન્યને ૮
પૃથ્વીનાદિ પ્રકારથી સ્વા ૯

પડન-પાડન, ચિતન-મનન નિદિધ્યાસનથી તેના રહસ્યના પારને પામેલા હોય છે

તથા સૂરિ અને વાચકપણે અબેદ બતાવતા જણાવે છે કે, આ ઉપાધ્યાય મહારાજ સૂત્રની દેશના-વાચના આપે છે, જ્યારે આચાર્ય ભગવતો અર્થની વાચના આપે છે એટલે સૂત્ર અને અર્થના વિભાજથી ઉપાધ્યાય અને આચાર્ય કહેનાય છે, અને જ્ઞાનવાચકજ્ઞાને પામેલા ઉપાધ્યાય ભગવતો ત્રીજા ભવે શિવસપત્તિ એટલે મોક્ષ, તેને પામનાગ હોય છે

તથા ઉપાધ્યાય બનેલા મહાપુરુષોમા એવા શુદ્ધો પ્રકર થયા હોય છે કે, જેમના સહરાસથી પથ્થર જેવા મૂર્ખશિષ્યને પણ ભણાવીને મહાપડિત, નવપન્થવિત બનાવે છે વતી ઉપાધ્યાય ભગવતો બધા આગમો અને આગમના તમામ અગ-પ્રત્યજને। પણ પાર પામેલા હોય છે ઉપવક્ષણથી વ્યાકરણ સાહિત્ય, ઠાવ્ય, ન્યાય, પ્રકરણ, ઇતિ હાસ, જ્યોતિષ અને શિષ્ય નિગેરે શાસ્ત્રોના પણ ભગવત ઉપાધ્યાયો બહુકાર હોય છે પરસ્પર્શનના પણ બધા શાસ્ત્ર રહસ્યને સમજેલા હોય છે

વળી જેમ રાજાની પાસે સુવરાજ હોય છે તેમ ઉપાધ્યાય મહારાજ પણ સૂરિમહારાજ પાસે સુવરાજપદવી લોગવે છે, જેમ સુવરાજ સમગ્ર દેશ અને રાજ્યની વ્યવસ્થા સંભાળે છે તથા સ્વ-પરચક્રના ભયની સાવધાનતા રાખે

માધુવેશને મુરવરા એવાને અનુસરતારે લોહ,
અહો એવાને અનુસરતાઁ લોહ

તવા પૃથ્વીચ દ્રવ્યને કેવલજ્ઞાન થયુ ત્યારે પણ-

ધ્યાનબળે સતી આવરણુ ક્ષય કરી,
પામ્યા કેવળજ્ઞાન સુનીશ્વર
હર્ષ ધરી સોહમપતિ આવીયા,
વેરા વહે બહુમાન સુનાશ્વર

અહીં બને જગ્યાએ દેવો વેશ લેઈને આવ્યા અને તે
મહાપુરુષોએ વેશ પરિધાન કર્યો ત્યારપછી જ દેવો આ
બધાજ ભક્તજનોએ વદનવિધિ માચવ્યો આજ પ્રમાણે
ગૃહસ્થદશામા સર્વજ્ઞપણાને પામેલા ભરત મહાનલ પ્રમુખ
મહાપુરુષોને માધુવેશ પહેર્યા પછીજ વદનવિધિ થયો છે

પ્ર૦ ત્યારે નિચોડ એજ ગાળ્યો કે, કેવળજ્ઞાન
પામેલા મહાત્માઓને પણ માધુવેશ ન હોય તો વદનવિધિ
થઈ શકે નહિ ?

હિં વેળ પહેરવાનો સમયજ ન હોય તેવા તદ્દન
દુઃખી આયુ યવાળા અતકૃત કવલી ભગવતો સિવાય બધાજ
કેવની ભગવતોને જેવતાઓ તત્કાલ વેશ અર્પણ કરે ॥
નને તેઓ ભગવાન ચોક્કસ વેશ પહેરે પણ છે અને પછી
જ વદન થાય છે, પરંતુ કુર્માપુત્ર જેવા કેટલેક મહાપુ
ત્રને કારણવશાત્ વેશ પહેરવામા લાગણ થયુ છે, છતાં
તેમને વૈનાત્મિક કરાવ્યાનો ઉદ્દેશ પણ નથી.

પ્ર૦ તો પછી એમજ થયું કે વેશ વગરના ગમે તવા ગુણી આત્માને પણ વદન કરાય નહિ ? અને આમ થવાથી એ પણ ઠીકી થયું કે, ગુણોને વદન નથી પરંતુ વેશનેજ વદન છે ?

ઉ૦ વેશ વગરના ગુણી આત્માને દ્રવ્યવદન ન થાય એમ હોવા છતાં પણ વેશનેજ વદન છે, ગુણને નહિ, આમ કહેવું તે તત્ત્વ ગેરબ્યાજબી છે, કારણ કે ગુણી આત્માઓને જાવવદન મનથી ચોક્કસ કરી શકાય છે, અને તે નમો હોયો મધ્વસાહુલ્ય પદ જોવતા કહ્યું ગુણી લેખી લેખને ચહોમે ગુણુદારો જેવા થાવત જ્યાં નવે ગુણુ દાણાના સાધુઓને નમસ્કાર થાય છે, એટલે તે તે ગુણુદારોને પામેલા જાવમુનિતાને જ નમસ્કાર થાય છે, પરંતુ દ્રવ્ય સાધુને નહિ જ

પ્ર૦ તો પછી વેશની શી જરૂર ?

ઉ૦ વેશ વિના ગુણી આત્માઓ ઓળખી શકાતા નવી વગી વેશવગર વદન કરતા અસમજસપણ આવી જાય છે ગુણી આત્માઓ હોય તે કોઈને કહેવા જતા નથી, કે અનને વદના વિચેરે કરે રળી ગમે તે પણ વેશ તો હોવો જોઈએ તો પછી સાચા ગુણી આત્માઓ આખા જગતને વિશ્વાસપૂર્ણ થાત હોય મુનિવેશ તો માટે ન લેવો ? હોય મુનિવેશને જોવાથી અવતા મુનિતાએજ સાધુપણુ પ્રત્યક્ષ દેખવામા આવે છે, હોય મુનિવેશને જોઈ જલજલા મનુ

૫૦ ભગવતી મરુદેના અને ભરત મહારાજ પ્રમુખ ઘણાએ મહાત્માઓ ક્રિયા વગરજ મોક્ષમા ગયા છે, તો પછી જ્ઞાનક્રિયાલયા મોક્ષ એમ કહેવાની ગી જરૂર ?

ઉ૦ મરુદેવામાતાના જેવા લાખલા જગતમા તર્ફન પોતા મગશે ખીણુ એ પણ મમજવાનુ કે, છે-લાજ ભવમા કે છે-લાજ લલમા ક્રિયા હોવી નેજીએ એમ નથી, પરંતુ ચાતુ ભવના આગના ભવમા, ચાતુ લલના આગલા ક્ષણમા ત્રાયેણુ કર્મો લય થવાના માધનો મળના જોઈએ, અને મરુદેવાસ્નામિનીના જીવને તેમ બન્યુ છે

ભગવતી મરુદેનાનો આત્મા છે ના ભવના આગવાના આગના ભવમા નિગોદમા હોતો નિગોદમાવી નિગોદો માત્રમા પાચ ઇદ્રિયવાવા જીવો જોડો કર્મથી ભારે હોતો નથી, એટલે નિગોદનો નીકળેલો વનસ્પતિકાયમા જીવનુ ઝાડ વયો, તેની લગોનગ કથેતુ ઝાડ ઉગેતુ હંતુ, જનની પ્રેરણાથી ડયેરીના કાટા વારવાર કેળને લાગતા હતા, તો પણ ભાવિભદ્રક આત્મા કેળના જીવડે એકદમ હમા રાખી નહન કર્યા અને તેથી અકામનિર્જરાએ પુણ્ય બધાયુ અને જિનેશ્વરદેવની માતાપાતુ ઉત્તમમા આબ્યુ

૫૦ પાચ ઇદ્રિયનાના જીવો કળા એક ઇદ્રિયનાના નિગોડિયા જીવોને કર્મ અને કર્મના બધનો ઓછા હોય તેથી તે આત્મા ઉચ્ચમાં ન ગણાય ?

ઉં તેવ-મર્યા અને પાન-ખીડીના વેપારીને ખર્યા તૂંન ઝોછા હોય છે, અને ચરાફ વપારીઓ અને ઝરેડી લોકો અને આડતના ધધાવવા વેપારી લોકોને ખર્યા બુબજ હોય છે, છતાં જગત જેમ તેવ-મર્યા અને પાન-ખીડીના વેપારને ઇચ્છતુ નથી અને રાગત્રી લાઈન, આડત અને ઝરેડાતના ધધાનેજ ઇચ્છે છે, કાણુકે આમાથી ક્યારેક કોડો તિ કે, અખોપતિ વર્ષ શકાય છે, પરતુ તેવ-મર્યા જે પાન-ખીડીનાલા આખત વધી શકતા નથી, તેજ પ્રમાણે એકેન્દ્રિય જીવોને ઈર્મગધ તાન ઓછો હોવા છતાં, મોક્ષપ્રાપક મામત્રીનો અભાવ હોવાથી એકેન્દ્રિયાદિ તિ અને જાતિ તે જીવોની નિર્ભાગ્ય દશા છે

પ્ર૦ ઉ ૧૨ કહેનાયુ કે, અકામનિર્જરાદાન કેળોને જીવ પુણ્ય બાધીને મરુદેવા માતા થયા, તો શુ અકામ નિર્જરાથી આના પુણ્ય બધાય ખરા ?

ઉં અકામનિર્જરાથી ચારે નિકાયના દેવનુ આયુધ્ય બધાય છે, અકામનિર્જરાથી નબ્લ-મહારાજાપણુ મળે છે, અકામનિર્જરાથી મોળા વનનાનો પણુ થાય છે, અને તે મોળા ભાગે તિર્થ-ચણવા જ ઘણા ખરા સ્થાનોને પુરા થડી શકે છે

પ્ર૦ અકામનિર્જરા એટલે શુ ?

ઉં જીવે સમજણુપૂર્વક કર્મ અપાવના ઉચ્ચ કર્યો નથી, પરતુ ઘણા નામનો ડીટા જેમ કકાર વિગેરે અક્ષ

રો કે ચોટકા વિગેરે આક હાથેક કોતરી તાખે છે, તવા નદીના પાણીમા અવગાળે જેન પગ્ગર યુવાના-મૃદુ ધાય છે, તજ પ્રનામે છત્ર પશુ મહામનિર્ગમથી ઉચો આત્મી લાય છે

તથા ભરત મહારાજએ તા આગલા જન્મમા ઉચ્ચ ગેટીનુ મુનિપણુ આપરીને ઘણા કર્મો ખપાવી તાખી વધુ પડનો પુનનો બધ કરી નાખેલો હોવાથી આ છંદો ભરતચક્રી તરીકેનો જન્મ પુણ્ય ભોગવવા માટે જ હતો, પુણ્ય ભોગવાઈ ગયા એટલે કેવલજ્ઞાન થયું છે

એટલે જોડવા આત્મા મોક્ષ પામ્યા છે, પામી રહ્ય છે, અને મોક્ષ પામશે તે બધા સમ્યજ્ઞાન અને સમ્યક ક્રિયાના બલે જ પામ્યા છે, એમ બલુવુ હવે તે સમ્યગ્ જ્ઞાન અને ક્રિયાના પ્રતિવિભાગો લખીએ

શ્રી વીતરાગના મુનિરાજેમા નીચે પ્રમાણે શુભો આવેલા હોય અને દોષો ગયેલા હોય તેની વિગત

અજ્ઞાન, અવિરતિ અને મિથ્યાત્વ, આ ત્રણે આત્માનાં મ્હો દુઃખનો છે, તે શ્રી વીતરાગના સાધુઓમાથી જતા ન્હા હોય, અને જવાની તૈયારીમા હોય છે

જ્ઞાન અને ક્રિયા બન્નેનો સંપૂર્ણ આદર થાય જ હોય છે, તેમા દેશ આરાધક ક્રિયા દહી સર્વ-આરાધક જ્ઞાન, એટલે દિવસમા અમુક ટાઈમ જ ક્રિયા કરવા પછી આખો દિવસ જ્ઞાનની આરાધના કરે, તે જ શ્રી

નીતસાના મુનિગજ કહેવાય છે તથા અભ્યુદયિણ અને
માસેવનશિક્ષા પામેલા હોય છે તથા અતધર્મ અને
અનિધર્મને જનમર અમજના અને મા રવાના ઉરમી
હોય છે

તથા શ્રી વીતરાગદેવના મુનિરાજેમા સમ્યગ્ શન
સમ્યગ્જ્ઞાન સમ્યગ્ચારિની ન પૂર્ણ ઉપાનના અને ઐક્યતા
હોય છે, આ રત્નત્રયી સર્વગુણોને રાખવાનું નિધાન છે

પ્ર૦ પાંચ મહાવ્રત અને રત્નત્રયીમા શું ભેદ છે ?
જે મુનિરાજમા પાંચ મહાવ્રત હોય તેમનામા રત્નત્રયી
હોય કે ન હોય ?

ઉ૦ રત્નત્રયીમા પાંચ મહાવ્રતનો સમાવેશ થાય, પરંતુ
પથમહાવ્રતના રત્નત્રયીનો સમાવેશ થાય નહિ, કારણ કે
સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ્જ્ઞાન અને સમ્યગ્ચારિન
આ ત્રણનું જે અભિન્નપાત્ર તેનું નામ રત્નત્રયી કહેવાય
છે રત્નત્રયીમા નીજે બેઠ ચારિત્ર છે, તેના અહિંસાદિ
પાંચ ભેદો તે પાંચ મહાવ્રત કહેવાય છે, પરંતુ ધ્યાન નાખવું
એકએ કે, મન, વચન અને કાનારી અહિંસા, સત્ય અસ્તેય,
બ્રહ્મચર્ય અને અસંગતા આત્મામા આવી જાય, પરંતુ સમ્યગ્
દર્શન અને સમ્યગ્જ્ઞાન જે ન હોય તો પાંચ મહાવ્રત
તારની પ્રાપ્તિ કિમત ન ગણાય

પ્ર૦ સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ્જ્ઞાન વિના એકલા
પાંચ મહાવ્રતો હોઈ શકે ખત ?

તો પણ સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્જ્ઞાનના અભાવે
મોક્ષમા પ્રવેશ ન થતો હોવાથી પુનઃ નરક, તિર્થંચર અને
નિર્ગોળાદિમાં ધકેલાવું પડે છે

પ્ર० તો પછી સમ્યક્ત્વ સહિત જાય મહાવ્રત આને
કયારે ?

ઉ० આ જીવનો જીવન્વિતિ પરિપાક થાય ત્યારે,
એટલે કે અનતાનત સાવપુદ્ગલપરાવર્ત સ્વભાવવાવા
આ સનાતનમા ભટકી રહેના જીવને જ્યારે ચરમ એટલે કે-હો
પુદ્ગલપરાવર્ત ન સારે મોક્ષમા જવા અગાઉ બાકી રહે ત્યારે
જીવને સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિ થવાના માર્ગો પ્રકટ થવા શરૂ
થાય છે

પ્ર० સમક્ષિત પ્રાપ્ત થતા અગાઉ પણ જીવમા બીજી
કેઈ લાયકાતો આવતી જો ખરી ?

ઉ० જેમ સૂર્ય ઉગે થવાનો હોય તેની પહેલા અમુલો
દય થાય છે, તેમ સમ્યક્ત્વ પ્રકટ થવાનું હોય તેની અગાઉ
બીજા ઘણા ગુણો પ્રકટ થાય છે જેમ સભા-મહારાજની
પદરામણી ધરાની હોય છે, તેની પહેલા કેટલાક મોટા હોદ્દા
દારો આગળથી આવીને મંત્રાજ્ઞાનના માનને ઉચિત સામ
ત્રીઓની તૈયારી કરે છે, તેમ સમ્યક્ત્વ ગુણ પ્રકટ થવાનો
હોય તેની પહેલા કેટલાક ઉત્તમ ગુણો પ્રકટ થાય છે, અને
સમ્યક્ત્વ આબ્યાની નાથે પ્રથમ આવેના ગુણો સાધારણ
આખા સામતા હોય તે એકંદ્ર અગતતા બની જાય છે

વગર ॥ લેખાત છે, તેજ પ્રમાણે એકની સી રાડીરાક કહેવાય છે તેમના ઘડા પણ ગણતરીમા લેખાતા નથી એવે પુઠા અને સી બન્નેના યોગથી પરસ્પરની ચોલા છે, પુરૂષ અને સ્ત્રી બન્નેનું ઘર હોય ત્યાં કોઈ પુરૂષ કે સ્ત્રીને જવામા અસ કોથ રહે છે અવિધ્યામ થતો નથી, અને એકલી સ્ત્રીના ઘેર કોઈ પુરૂષ જાય અથવા એકના પુત્રપના ઘેર કોઈ સ્ત્રી જાય તો નિહાને પાત્ર બને છે, અને પુત્રપ-સ્ત્રી યુગ્મના ઘેર જ રત્ની જરા પણ નિહા થતી નથી, માટેજ પુત્રપ અને સ્ત્રી બન્નેના યોગથી ઘરની રોલા છે, મેમાન-પરૂણા આજ પામે છે, અતિથિસત્કાર થાય છે, લોકોનો ચાહ વધે છે, જગતમા માન-મહત્તા, આજરૂ, ખ્યાતિ વિસ્તાર પામે છે

ઉપરના ઉગ્રહંસોની માફક ખજા પણ બળેના સક કાર ઘણા હોય છે તે બેમાથી એક હોય તો કામ થતુ નથી, તેજ પ્રમાણે એકલી ક્રિયાથી કે, એકલા જ્ઞાનથી આત્માને મોહમાપ્તિ થતી નથી, એટલે જ શ્રી જિનેશ્વર દેવોએ જ્ઞાનક્રિયાઓ આપી વર્ણવેલ છે, અને ઉપર જ અક્રિયા અને ક્રિયાવાદીની ખામત બતાવી છે, તે પણ જ્ઞાનપૂર્વક કી ક્રિયાની વાત જ કહેતી છે, એમ સમજવું એટલે નાનના અભાવમા ક્રિયા નહિ કરનાર જેમ અક્રિયા વાની કહેવાતા નથી, તેજ પ્રમાણે જ્ઞાન વગરના મનુષ્યો ઘણી ક્રિયા કરતા હોય તા પણ તેઓને ક્રિયાનાદિ કહેવા નથી, તે જ્ઞાન વગરના ક્રિયા કરનારને ક્રિયાવાદિ કહેવાય, તો એકની ક્રિયાના બળે, નવમા જ્યેષ્ઠક સુધી જનાર અભવ્ય

પણ ક્રિયાવાળી ગણાયે અને એને પણ શુદ્ધપાશિકપદ્ધતિ
આવી જશે, માટે તેમ નથી, પરંતુ જ્ઞાનપૂર્વકનીજ ક્રિયા
નું સમર્થન હોય ત ક્રિયાવાળી કહેવાય છે, અને જ્ઞાનપૂર્વક
ક્રિયાનું ખડન તજ અક્રિયાવાળીનું બધુવું,

આ ઉપરથી એમ નમજાય છે કે, નગકિત નરિ
પામેલો પણ બલિષ્ઠ્યમા સમક્ષિ પામવાની તૈયારીનાગે
મિથ્યાદષ્ટિ આત્મા પણ યુગજ હજવો થયેલો હોય ત
જ સમક્ષિ આગી શકે છે અને તે વખતની યથા કેવી
હોય છે ? તે લખાય છે

જગતના મિથ્યાદષ્ટિ અને ચાર ગતિમા ફરનારા
પચેન્દ્રિય છવે પ્રાય મહાભારેકર્મી હોય છે તેઓ પચે
ન્દ્રિયપણામા મહાચિકષ્ણા અને મોટી સ્થિતિવાળાં કર્મો
બાધીને એકેન્દ્રિયાદિક ગતિમા જાય તો પણ તેઓ કર્મ
ના ભારથી પ્રાય હવડા થએલા હોવાનથી અને તેથી તેઓ
વધારેમા વધારે સાઠા વધુ કાલચક્ર મુધી ચાલે તેવા
કર્મની સત્તાવાલા હોય છે આવા ભારે કર્મી છવે જુના
કર્મ લોગવતા અને નવા કર્મ ગ્રાધતા સદાકાલ કર્મથી
ભરેલા રહે છે

એટલે વગભગ જગતના ૮૧ છવે કરગન-પાછા
દુધ્યાનને વ્રજુ ગેળીને મોટી સ્થિતિવાળાં કર્મોના ભારથી
જકડાએલા હોવાથી (જંગમ આધરો માણસ જગતની કરી
નીજ દેખતો નથી અને નાથે પોતાના શરીરને પણ દેખતો

નથી તમ) પાતાના આત્માને એલખવાનો અવકાશ
પામી શકતા નથી

આવી મોટી સ્થિતિના ભારથી દમાયેલા જગતના
સર્વ જીવોમાવી જે જીવ સમક્ષિત પામવાનો હોય તે આત્મા
ઉપર બતાવેલી સાડા ત્રણ કાલચક્ર, દોઢ કાલચક્ર અને એક
કાલચક્ર આલે તેવી કર્મની સ્થિતિમાથી ઘટાડો કરીને
આયુ સિવાયના સાત કર્મની સ્થિતિઓને એક કોટાકોટી
સામગ્રીપ્રમાણે પણ ન્યૂન કરી નાખે છે જુઓ:-

આયુવર્જિત સાતે કર્મનીજી, સાગર કોંઢાકોંઢી હોન રે;
સ્થિતિ પદમ કરણે કરીજી, ઘીર્વં અપુરય માગર લીધ રે
સમક્ષિત દ્વાર ગભારે પસતાજી.

અર્થ જ્યારે આત્મા સમક્ષિત પામવાનો હોય છે તેની
ચેલા પદમ એટલે પહેલું યથામવૃત્તિકરણ નામનું કરણ
કરે છે, તેણે કરીને આયુ સિવાયના સાનાવસ્થાયાદિ સાતે કર્મ
ની સ્થિતિમા મોટો ઘટાડો થઈ જવાથી રક્ત અત કોળ
કોળ પ્રમાણજ રહે છે.

પ્ર૦ યથામવૃત્તિકરણ એટલે શું ?

ઉ૦ આત્માએ સમજણપૂર્વક કરેલો તકિ પરંતુ યથા-
તથા-જેમ-તેમ પ્રવર્તેલો આત્માનો વ્યાપાર જેમકે કોઈ
-મૂર્ખ માણસ વિચાર શૂન્યતાએ આ-યો જતો હતો, તેણે
પગડામા એક ઝાડના પાદડનો ડુધો મુખમા મૂકી દીધો
કે તુરંતજ તેની મૂર્ખતા આવી ગઈ અને દિવ્યતા પ્રકટ થઈ

વલી કોઈ રૂઝ માણસે લીવને ખાટું લગાવી અને બીત પડી ગઈ અને બદરથી નિધાન નીકળ્યું, શાસ્ત્રોમા કહે ન છે કે, જેમ લાકડામા ઉત્પન્ન થનારો ઘુપ્પા નામનો કીડો લાકડામા કોઈકવાર એકડો બનાવે છે, કોઈકવાર કકાર બનાવે છે, જેમ નદીના પાણીમા અથડાઈને પથરા સુવાળા થઈ જાય છે, તેમ જીવ પોતે અજ્ઞાનદશાથી કર્મને ઘટાડવા પ્રયત્ન ન કરે છતાં કોઈક એવી આત્માની જગ્ગર શક્તિવડે અકામનિર્જરાથી કર્મમા ઘડાડે આવી જાય છે, તેને જ્ઞાની પુરુષોએ યથાપ્રવૃત્તિકરણ કહેવ છે યથા એટલે વિવેકની શૂન્યતાએ, પ્રવૃત્તિ-એટલે ધર્મ ન કરણ એટલે અધ્યવભાય તનુ નામ યથાપ્રવૃત્તિકરણ

સમકિત પામવાની લાયકાત ન હોય તેવા જીવો પણ કેટલાક આ યથાપ્રવૃત્તિકરણ કરી શકે છે અને ઘણો કાળ આવી હજીવી કર્મદશામા રહે છે, પછી તેનો મમાર ઘણાજ બાકી હોય તેવા જીવો પુન મોતી સ્થિતિ બાધનરા બનીને વગી અવતો ત્રાર ભટકે છે, અને કોઈ શોન્ય આત્મા સમકિત પામવાનો હોય તેમા મિત્રા-તારા વિગેરે શ્રેણદષ્ટિઓ [આત્માની લાયકાત વિશેષ] પ્રકટ થાય છે

અહિ આત્મામા અહિ સા, સત્ય, અસ્તોય [ચોરીનો અ ભાવ] પ્રદક્ષ્યર્થ અને અસ નતા એટલે અપરિવર્તદશા પ્રકટ થાય છે, આ પાંચ ચમ કહેવાય છે તથા દાન-દયા-દેવગુરુભક્તિ પણ અહીં મણા ઉચ્ચ પ્રકારે પ્રકટે છે, અર્થાત્ દાનમા ઘણી

ઉત્તર આને છે, અને દેવગુરુનમ્નિમા ખુમજ જાગૃતિ
પકડે છે, ખેદ અને આલસ્ય નગળા પડી જાય છે, તથા જેટલી
ગિજ પુત્રોની પ્રવૃત્તિઓ હોય તેમા ઘણો રમ પડે છે અને
મગિષ્ટ મનુષ્યોના આવરણો ઉપર દ્રવ્ય થતો નથી પણ
ઉપેક્ષા સેવાય ॥

તથા નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવથી ત્રીજિનેશ્વર
દેવના આરે નિગ્રેષા ઉપર મતિપ્રમાણ ભક્તિ પ્રકટ
વાર્ય ॥ અને આરે નિગ્રેષા ઉપર શુદ્ધ પ્રભામ ભાવ ॥ ઉત્પન્ન
ધાય છે, તથા પંચાચારનિશુદ્ધ, નિર્મળ રત્નત્રયીના
ભંડાર એના ભાગ્યાર્થની શોધ અને સેવામા જાગૃત રહે છે
તથા નસારના તમામ કારણોના ઉદ્વેગ ધારણ કરે, અર્થાત્
દેવ-મનુષ્ય ગતિના મુખને પણ છૂટે નહિ, મતિમણ
નસારની દુષ્ટતાને દેખ્યા કરે,

1

તથા દ્રવ્યઅભિગ્રહો પણ ઘણા ઉચ્ચકેટીના આચરે
અભિ સમકિતના અભાવે ભાવ અભિગ્રહો આવતા નથી,
પરંતુ દ્રવ્ય 'અભિગ્રહો' પણ ધર્મીક્રિયાનાં અનુમોદનું
કારણ બને તેના હોય, તથા વની પોતાની શક્તિને અનુસાર
વીતરાગના મુનિવરોના જુગ સત્કાર કરે, ઔપધ, વણ, પાન
તિગેરે સજ્જમના પ્રોત્ક સાધનો મુનિરાજોને ખૂદોરાવવા
ધણો ઉપમ કરે, સેમ કરનાવા, અભિગ્રહો પણ આદરે

વલી શ્રી વીતરાગના આગમો 'અંમે' આગમાનુસારી
અન્યો-લખાવે તથા શ્રી જિનેશ્વરદેવના મદિરો અને પ્રતિ

માઓ કગવે, નવવાવે, નિકા મારે આ બન્ને કાર્યમાં પોતાના દ્રવ્યનો, બુદ્ધિનો અને લાગનગનો થાય તેટલો નદુપયોગ કરે, વતી વાચના, પૂજના નિગેરે ઘણો સ્વાધ્યાય કરે, ત્યા ટ્રી લેનાગમની વાચના આપનાર લાગચાર્યનો યોગ સદા કાળ અનુ રાખે, અર્થાત્ લેનાગમના સૂત્રકસ્ય ઇતાનનાર ભાવાચાર્યનો વિયોગ પડવા ન હે, સૂત્રવાચના આપનારનો ઉપકાર માને, ઉપકાર બૂલે નહિ એવા શુભદાયક આત્મા એાનો જ યોગ ઇચ્છ્યા કરે મેળવ્યા કરે

તથા ખીજકથા એટલે યોગાગ ૧૪મ નિયમ ૩ મા નન ૪ પ્રાણાયામ ૫ પ્રત્યાહાર ૬ ધારણા ૭ ધ્યાન ૮ સમાધિ આ આઠ યોગના અંગો છે, તે પશુ બાદ ન લેતા અભ્યસર સમજવા, તેનો વિસ્તાર યોગદર્શિ સમુદયમાં માલિમા છે, ત્યાથી સમજવો, આટી તો જણાવનાનું એજ કે ઉપર મુજબ ની યોગકથા-ખીજકથા ગ્રાસનીને સરી રોમાચિત થઈ જાય, તથા વતી સદાચાર વધારના માન વધે, તેમજ ઉચારતા, ધીરતા અને ગભીરતા પણ વધવા વાગે તથા પ્રશસ્ત બાદ સયોગો વધવા ની યોગાનવકતા, કિંમવચકતા અને દેશાવચકતા સર થાય, બે કે આ નળ પ્રકારની અવચકદશા નર્વવિરતિપણામાજ હોઈ શકે છે, તો પણ શુદ્ધ સામા ચિકમા શૂકર્યને પણ ઉચ્ચકક્ષાના આત્માને દ્રવ્યથી જરૂર પ્રકટ થાય દેવ-ગુરુને વદન, પૂજન, નમસ્કાર, આદર, સત્કાર બહુમાન ધણ આવરે

તથા જેમ ચકોરપક્ષી ચડને ચાહે જેમ મોર મેઘને

ના કે જેમ મધુર માવતીને આડે, છે, તે પ્રમાણે આ નિરા
 દિમા વસ્તનો આત્મા નારા નિમિત્તોને શોધતોજ રહે છે,
 જેમ્ને ઉત્તમ ગીતાથ ગુરનો યોગ પામી રાજી થાય, સૂન
 ના પ્રતા પામી નજી થાય, મુખાનંદન પામી આનંદ પામે
 ની ર્યાના, મઘમેળો, પર્વારાધન નિગેરે ઉત્તમ પ્રકારની
 આરાધનાઓ અને જ્ઞાનતપ્રભાવનાઓ દેખીને અતિ
 ર પામે

તથા તારા, બલ્લા અને રીપ્રા દિગ્ગિઓ સુધી પહોચેવો
 આત્મા ઉપરના બધા ગુણોમા અધિક-અધિકતર ઉત્તવ્યતાને
 પામતો જાય છે, તેમજ યોગના અવ્યતર અગો વિશેષ-
 વિશેષ વિકાસને પામતા હોય છે, તેથી અપૂર્વકરણના
 અવ્યમાયોની તર્ન નિર્ગતા વના ભાગે છે

ઉપર ગતાવેની યોગ્યતાની નિરૂપણ ઉપર થકતો
 આત્મા અપૂર્વકરણ નામનુ કરણ પામીને જનતા કાલથી
 આત્મામા રૂઢ બનેની, અતિ મજબુત, ડકંથ, ઘન અને નિબિડ
 એ રી રાગ-દેવની જાકને તાડી નાખીને અનિવૃત્તિકરણો
 ઠીને આત્મા માતમ નિન અરનામ સમ્યજ ર્શનને
 પામે છે

અહીં જાગ એમ્ને પહેલા ચાર અનતાનુબધિ
 કપાન અને મિથ્યાત્વ મોહનીય ક્ષય થઈ જાય છે, અવવા
 ક્ષયોપશમ કે ઉશમભાવને પામે છે, તેથી
 આત્માની ઉપરનુ આનંદ-વાળા ખસી જવાથી શરદ્યૂતમ

ના ચન્દ્રની નાકેક આત્મામાં પ્રકાશ અને ગીતજતાની પ ।
કાદા જુની થવાની રામ, મ ન ૧, નિર્વેદ, અનુકે પા અને આ
સ્તિક્ય મહાગુણો પ્રકટ થાય છે

પ્ર૦ અપૂર્વકરણ એવે શુ ?

ઉ૦ આત્મા અનતકાલથી ન મારમા રખડતો-ભટકતા
ક્યારે પણ આત્માની પાતાની જોળખાણ પામ્યો નવી એવે
નમ્યગદર્શન જેવી અનન્ય સામગ્રી મળતાની તા વાત જ
કયા ? તો પછી આ જીવને એવા અધ્યવસાય પણ આવ્યા
ન હોય, તે સ્વભાવિક છે, એવે આખા મહા ચક્રમાં
ક્યારે પણ નિજી આવેલા માટે અપૂર્વ અને કરણ એટલે અધ્યવ
સાય, આત્મામાં ક્યારે પણ નિજી આવેલા અધ્યવસાય
તેનું નામ અપૂર્વકરણ

આ અપૂર્વકરણ શુભરૂપે કરીને જીવ રાગ-દેવતા
અંધીને બેઠીને અનિવૃત્તિકરણ નામનું કરણ પામ્યું છે
અનિવૃત્તિના અધ્યવસાયથી જીવ મિથ્યાત્વની ત્રિધત્તિના
એ ટુકડા કરે છે તમા એક તદ્દન નાનો સ્થિતિ નિજા ।
હોય, તેને અપક્ષણના જોગથી લેવાથી જીવ મિથ્યાત્વ
માઝનીયના જોગના વગરનો થવાથી ઉપશમ સમન્વિતી
બને છે

ઉપર સુજળ આત્મામાં પ્રકટ થયેલ આત્મવિકાસનું
નામ નમકિત-નમ્યગદર્શન કહેવાય છે તે સમ્યક્ત્વ આવ્યા
પછી અવશુભો શુભરૂપમાં ફેરવાઈ જાય છે, કોધાદિ કપાયો પણ

મદનતનવાળા થઈ જવાથી આત્માને પાડી નાખવાની તાકાદ વારના થઈ જાય છે, આરભાદિ પાપો થાય તે પણ બહુઅત્ય બધ કરનારા બને છે, યુદ્ધ વિગેરે થાય-કરવા પડે, થઈ જાય-તેમા પણ સમ્યગ્દર્શની છત્રને પાપનો બધ ઓઠો પડે છે સસાનમા વસવા છતા ગૃહસ્થજીવન સ્થાવરતા પાત્ર ઇન્દ્રિયના રેવીંગ વિષયો રેવાય છતા તેને પાપ થીજણા બધાતા નથી

૩૦ પાપ તો પાપ જ છે તો પછી નમ્યગદ્ગદિ છવનો રૂપાત ગા માટે / બોન માણસોને પાપ લાગે તેવું જ પાપ હોય છતા તે પાપનું ફળ સમ્યગ્દર્શને ઓછું તનું કારણ શું ?

ઉં સમ્યગ્દર્શન શરૂનો અર્થ જ એવો છે કે, સાચુ દર્શન એટલે જેવું જે હોય તેવું તે નમજાય જેનાથી, આવું માત્રમાનું સાવધાનપણુ, એવું નામજ સમ્યગ્દર્શન કહેવાય છે, તો પછી નમ્ય ભર્તૃનિવાલા આત્માને પાપજ શા માટે થાય ? અન કલ્પિત વા જાય તો પણ વિશ્વિમ પરિણામ તો હોય જ કેમ ? જુઓ, જ્ઞાનીપુરુષો પણ શું કરનાવે છે ?

સમમદિહી જીયો, જહવિ દુ પ વ સમાયરે નિચી ।

જખાસિ હાર વધો, એ ત નિધધસ કુળદ ॥૧॥

અર્થ સમકિતી છુ માન પાપ કરે નહિ કરતા સદા કરતો રહે, કાગમા પગ મૂકેા મારો, પરતુ પાપમા

પગ મૂક્યો જોગો, એમ માને, ઝેર પીવું સાડ પરતુ
 પાપની આજીવીકા મારી નહિ, એમ સમજે મહાભય કર
 મર્યાદાથી અને અનેક નિહાં શ્વાપદોવાની ભય ર
 અટવીમા નહેવું સાડ પરતુ પાપી મનુષ્યોની સોખતમા
 નહેવું સાડ નહિ, એમ વિચારે આવા આત્માને બનતા
 પ્રયાસે પાપ કરવાના પ્રસંગો ઓછા જ નાપડે, છતાં સમાજ
 પાપથી જ ભરતો હોવાથી અને મસારના બધા જ
 કાર્યો પાપ વિના બનતા જ ન હોવાથી મમક્રીતી જીવ પાપ
 કરે નહિ, છતાં થઈ જાય ચોક્કસ પરતુ આત્મા બહુજ
 ડરતો હોવાથી પાપ ઓછું બધાય છે, કારણકે પાપની
 સુખ્યતા મન ઉપર આધાર રાખે છે, વચન-કાયાથી પાપ
 ન કરે પરતુ મનમા પાપના વિચારો આ વા કરે તો પણ
 પાપ જરૂર બધાય છે જ, તેજ પ્રમાણે મનની દુર્ગતિ
 વગર ન છુટકે કયાક પાપવાળા વચન જોતવા પડે અને
 ન છુટકે કાયાથી પણ પાપ નેવાઈ જાય, તો તેને બહુજ
 મોડું પાપ બધાય છે

૩૦ એકજ સરખું પાપ હોવા છતાં સમગ્રની
 આત્માને પાપ ન લાગે મથવા થોડું પાપ લાગે, અને
 મિથ્યાદષ્ટિ આત્માને ઘણું પાપ લાગે, આનું કારણ શું ?

૩૦ એકજ સરખી ક્રિયા હોવા છતાં વિચારની
 વિપરીતતાથી પાપનું ઓછા-વધતાપણુ થાય તે બનના
 યોગ છે, આની હકીકત નીચેના દાખલાથી નમતોઈ
 જશે. જુઓ -

સાવિત્રીસાવથી ખીરચોખીરચ ભગેલો

શીલમતનો બીજો પણ એક બનાવ

વિજયગેઠ અને વિજયા રોઠાણી, આ બન્ને

પત્ની કે. જી. ઉચ્ચકોળના ધર્મમસ્તરી માળાપોના કુલમા
જન્મેના મહાકોહીનુર રત્નો હતા, તેમણે બાલકાળમા ધર્મ
ગુરુઓનો ખુબજ મમાગમ સાધ્યો હતો, કહેવત છે કે,
ભુડા કામેની જગતમા ગણતરી હોતી નથી, પરંતુ બહા ઠામે
પણ ક્યારે-ક્યારે જગતમા એવા ઘની બાય છે કે, જેમા
દેવતાઓના પણ સિર ડાલી બાય છે

એન્યાયથી વિજયકુમારને કુમારનામાજ સુરુરુઓના
યોગથી ધામિક સસ્કારો પડવા શરૂ થયા અને યથાસમય
મમજલુ મલવા સાથે ફેટલીક પ્રતિજ્ઞાઓ પણ લેવાની પ્રવૃત્તિ
ચાલુ થઈ, અને એક દિવસ કોઈક મોટા જૈના
આર્ય જ્ઞાની પુરૂષ પોતાના નગરમા પધાર્યા, વિજયકુમારને
સુરની વાણીનો ખુબજ અસર થઈ, શીલમતનું મહત્વ સમ
જાણુ, સર્વથા પ્રદક્ષવર્થની ભાવના થઈ નહિ, પરંતુ “શુકલ
પક્ષમા જીવજીવન પ્રદક્ષવર્થ પાડવું” એવો નિયમ મા મો,
જ્ઞાની સુરુએ ચોક્કસ ટાલ સર જી વિજયકુમારને એક પક્ષના
શીનનતપાલનની પ્રતિજ્ઞા આપી

એજ પ્રમાણે એજ નગરમા એવાજ એક મોટા
ધનવાન શૂક્રસ્થની પુત્રી છે જે ભાવવતીનું નામ વિજયા
કુમારી છે, તેણી પણ માતાપિતાના સસ્કાર અને પ્રેરણાથી

વિજયકુમારના જેનાજ વર્તનનારી એક ધર્મપરાયણા માઈ હતી, તેને પણ શુદ્ધઓના વ્યાખ્યાનો અને મુનાઈની ડ્રોનાના નયોગની ધર્મભાવનાઓ ખુબજ ખીની હતી અને એજ પ્રમાણે તે બાઈને નીકળતા ઉપર ખુબજ માન રનાવી અને સપૂર્ણ પાનવાની શક્તિના અભાવે “કૃત્તુત્તમા નતઃ જાતઃ પ્રદ્ધમર્થ પાનણુ” તેના અભિનંદક શુદ્ધ માઈ વીધો.

જેમ ભાનિભાગેમા અનર્થો ઘણા હોય છે તમ બાવિ ભાગેમા કયાણો પણ જરૂર હોય છે જ, એ ન્યાયની માગણને ધ્યાનાયકજીવોનું ભવિષ્યમાં અતિપ્રમાણ કન્યા થયાનું હોનાવી જાણેના માનાગિતાઓએ કુમાર-કુમારીનું પરંપર સંગપણુ કર્યું અને મારા તિથિ, વાર, નહિ સાદિ પચા નયોજે લગ્ન પણ થઈ ગયું.

પરંપીને ઘેર આવી વાનગૃહમાં દપતીમેળાપ થયો પરંપર ધર્મચર્યા કરતા નાત નીકળી અને વિજયકુમારે પત્ની વિજયાકુમારી ચેકાણીને જણાવ્યું કે, જે-વડા વિદ્ય શુકલપક્ષના બાઈ છે, અને મારે ત્યામુધી સપૂર્ણ પ્રદ્ધમર્થ પાનવાનું છે કારણ કે મેં આખી જીવનની અવસાના પક્ષમાં રીલ પાનનાનો અભિનંદ વીધો છે.

વિજયકુમારના ઉપર મુજબના વચનો સામગ્રને વિજયાચેકાણી જોયા, સ્થાનીનાય ! મારે પણ કૃષ્ણાક્ષમાં સપૂર્ણ પ્રદ્ધમર્થ પાનવાના આખી જીવનના નિયમ શુદ્ધ મુજબી લીધેલા છે, એટલે હવે હું તો સપૂર્ણમાનુ

જાનવજીવ ગીવ પાત્રીય, પરંતુ જાપ જીજી આપને યોગ્ય
નાગ કુળની જાણીક નાથે પાણિમડલ કહે.

નિજ્યાદેનીના ઉત્તર મુજગના કેમગતા, નમ્રતા અને
વીનતાથી બરેલા વાકયો સાબતીને વિજયકુમાર ઘોડીવાર ઘોડી
પાયા, અને નિચાર કરના લાગ્યા, અહો ધ યસાદ આ જાળા
ને, ધન તેની ચીરતાને શાસ્ત્રોમા પુરુષો કરતા શ્રીઓમા
પતિત્રમાપ કામનિમજ લખ્યો છે, ત્યારે આ મહાનની દીનતા
વગર પોતાને જીવજીવ ચીવમતધારી માનવાને જરાપણ અટ
કની નથી ત્યારે શું હું પામર છું ? વિષયનો પીટા છું ?
સતી પોને પાતાનો અને પતિનો બન્ને અભિમત પાલવા
બહાદુરતાપૂર્વક તેનાર છે, તે માત્રમા દીનતા કે વિકારી-
પાત્ર કેમ આવવું જોઈએ ? જેમ સતી વિજ્યા ચીત્ર પાળે,
તેજ પ્રમાણે મારે પણ માત્ર અને તેપોતુ ચીત્ર અવશ્ય
પાગવું જ જોઈએ, કારણ કે શાસ્ત્રોમા પણ કહેવું છે કે,

અહ્યાય વદતો વહતો વિશતિ,

શસ્ત્રે સ્વગત્રાણિ વિદારયતિ ।

કુન્દ્રાણિ ત્રિગ્રાણિ સમાચરતિ,

મારારિયાર ચિરલા જયતે ॥

અર્થ કેઇ પુરુષો અને સ્ત્રીઓ અગ્નિમા પ્રવેશ
રીને પ્રાણના અવિહન આપે છે, કેનાક મનુષ્યો હથી-
આરોગી પોતાના શરીરનો નાશ કરે છે, અથવા ચોકકસ
ન છુ ધવાના ભયવાળા યુદ્ધમા જાન છે, બીજા પણ તાર

કીના, લુધા-તૃણના કાગે સજ્જન કરીતાપ મૃત્તિ સેરે છે,
પરંતુ કામદેવશ્વ મહાશયુને તો કોઈક નિરલાજ છતી
ચડે છે

આ પ્રમાણે વિચાર કરી, આ જન્મે પુત્ર અને પત્ની
એ આખી છુગી દોર નગરનું, નિઘર નગરનું, મન-વચન
કાયાથી જગતમા કોઈપણ નાપી ન નય તેની કીર્તિ ગીત
મન આદ્યુ અને પૂજુ પહે આગદ્યુ અને જોર બવમા
દીક્ષા આચરી મહામુખના બોગી થયા.

આ જન્યાએ સમજવાની વાત જોટલીજ છે કે, જગ
તમા કીર્તનવત ઘણા મનુ થો લે કે અને ગ્રાફ પાળે પણ છે,
જોમા ઘડી નવાઈ નથી નવાઈ અને આગદ્યુ તો આવી
સાસ્ત્રિકતાપૂર્ણ ઘનનાઓમાજ નાપડે છે

આવીજ રીતે સાસ્ત્રિક આધિક મનનાઓની સાસ્ત્રિક
દા પણુ લખવા બેઠીએ તો પાર ન પાની શકાય તેવી છે,
તે માટે તો માન થોડા નામોજ બતાવાય છે

શીર ઉપરથી આખી ચામડી ઉતારવામા આવી, પરંતુ
જેમના મનમાં દીનતા કે કાદાઈ કપાયે આવ્યાજ નહિ,
તે મનમાં આધિક મુનિતજ તથા જેમના સતીરને આગા ચામ
કાની મજાતુત ગાધીને તજે ઉના નજા છતા જેમણે પોતાનો
બચાવ આગળ ધર્યા નિસાય અને સકપણુ બતાવ્યા મિવાય ધર્મ
નાતની ધારાતુજ જવત બન નીધુ, ત મહામુનિસાજ મેનાય
તથા જેમને મુ જા મન્તક ઉપર ચીઝણી માગીની માગ બાધી

ખેરના અ ગારાલરી નળગાવી મૂખ્યા છતા પોતાના ધ્યાનને જરા
પણ હમના દીધુ નહિ, તે સુનીશ્વર ગજમુકુમાર તવા
જેમને પાપી પાવકે ઘાણીમા નાખીને તીન અને સરસવની
માફક પીની નાખ્યા તોપણ પોતાના મનોમદિરમા
દીનતાદ્રતિને પેમવા દીધી નહિ, એવા ખ ધકસૂરિના
૪૯૯ શિષ્યો

આ બધા મહાપુરુષો સાત્ત્વિકદશાની મહાખાણો
જેવા હતા, આની માર્ગિનકાંશા સમગદર્શન આબ્યા પછીજ
આને છે, એટલે સમ્યગ્ ગર્ભ અને સાત્ત્વિકભાવ જે વાના
ભેગા થઈ જાયતો કર્મ ખપનામા જરા પણ વાર લાગતી નથી

પ્ર૦ સાત્ત્વિકજાન એટલે શુ ?

ઉ૦ આત્માની ઉગ્રામા ઉચી સ્વાવલબન દશા,
જેમકે આપત્તિ, દુ ખ, રોગ કે ભયમા જેમનુ ધૈર્ય ખુનતુ
નથી, જેઓ રાક ખનીને રોવા મેમ્રતા નથી જેઓ પોતાના
દુ ખોખી ન પાને જસુનતા નથી, પોતામા હિમત હારતા નથી,
ઉના શ્વાસો મૂકતા નથી, હુ એકલો છુ, દુખળો છુ, મારી
નાથે કોઈ ન હી, ભૂખ્યો છુ, માદો હુ નિર્ધન છુ, આ ની
રાકાંશા કારે પણ આત્માને સતાને નહિ, એનુ નામ
સાત્ત્વિકભાવ સમજ્યો કહ્યુ છે કે,

एकौह असहायोह कशौह अपरिच्छद् ।

रत्नेभ्येऽविधा चिन्ता, मृगेद्रस्य न जायते ॥

અર્થ ઉર જતળ્યો તેના જેમેજ છે, છતા જુઓ,

હું એકલો છું વિગેર ચિન્તા નિહને ક્યારે પણ આરે-
નહિ અહીં મિહ જેવા આત્માઓને આવી ચિન્તા થાયજ
નહિ, એમ મમજવું

૧૧ીં પણ માત્રિકે જ્ઞાનને મજબુત કરવા જ્ઞાનીપુરે
દરમાલે છે કે,

દશાયા વિપમાયા હેઈ વીરત્વ ભોપમુચ્યતે ।

તત્તસ્ય સમયે કુત્રાપયોમ ક્રિયત જન ॥

અર્થ જ્યારે આપત્તિ, દુઃખ કે વિપમતા આવી
જાય ત્યારે આત્મા સાધના નહીં વીરવૃત્તિ પાસે ન કરે
તો પછી આ વીરપણુ-બહાદુરી કયા કામમા ઉપયોગ
લેવાશે,

યદા મચ્છતિ સૌરયાનિ તથાદુઃખાનિ કર્મણ ।

દર્પણેહૌ તથાપ્યન્ન, વિમૂઢાન્તા શરીરિણા ॥

અર્થ જેમ પુણ્યના ઉચ્ચથી મુખે આવે છે, અને
દુઃખે આત્મા જાય છે, તેજ પ્રમાણે પાપના ઉચ્ચથી દુઃખ
આવે છે, અને મુખે આત્મા જાય છે, આવે અનતા
જાળનો સૃષ્ટિકર્મ હોવા છતાં મુખ આવે હર્ષ પામશે
અને દુઃખ આવે રાવા જેમણે, આવું આચરણ મૂર્ખ
માણસોનું જ હોય, બુદ્ધિમાનોનું હોય નહિ

બુદ્ધિમાનો તે એજ વિચાર કરે કે,

કેવલજ્ઞાની જ્ઞાનથી, દેખેલું તે થાય,
તે ક્યારે પલટે નહિ કરતા સર્વ ઉપાય

રડવાવી રહેશે નહિ, દુઃખે કાઈ ન થાય,
 સુદત પાકતા આપણા, મુખ દુ ખ ચાલ્યા જાય
 ગાળને લક્ષ્મીધરે પડિત ને ગુણવાન,
 પુણ્ય ઉદય પૂજ્ય છે, પુણ્ય વિના દેવાન
 પાપ ઉદય થાવા થકી, મિત્રો શત્રુ થાય,
 લક્ષ્મી ને પરિવાર પણ, છોડી ચાલ્યા જાય

આવી બધી વાતો નિચાર કરનાર આત્મામાં સાત્ત્વિક
 કનાવ નડતે થાય છે, અને આવ્યો હોય તો મજબુત થાય
 છે, માટે નૌથી પ્રથમ આત્માએ સાત્ત્વિકતાગુણ ખીલવવા
 ઉદ્યમ વધારવો જોઈએ

પ્ર૦ અહીં તો સમગ્ર ચર્ચાની વાત ચાલે છે, તેમાં
 વચમાં સાત્ત્વિકતાની વાત કરવાની ત્રી વડર હતી ?

ઉ૦ સાત્ત્વિક ગુણમાં મનુષ્ય જેમ શ યોના
 ટોળામાં એકલો રહી શકે છે, અને પોતાનો
 પક્ષ વધારી શકે છે, તેમ સાત્ત્વિકગુણ પણ એકલો
 હોવા છતાં અનંતાનંત દોષોના સમુદાયમાં પોતાનો
 માગ મેળવી શકે છે, અને પક્ષ વધારી શકે છે, પોતાનો
 નાનો પક્ષ મોટો કરી શકે છે

સાત્ત્વિકતા ગુણના અગામે આવેલા બધા ગુણો અનંત
 દોષોના ટોળામાં બીચારા અને ગરીબ થઈને વળે છે.
 દાન, શીવ ત્યાગ, તપ ગુણો આવે - પણ દોષોના દબાણથી
 ચક્રા જેવા રહીને આ છવતુ કશુંજ લાભ કરી શકતા

નથી, એટલે જ્યાં દાનગુણ હોય, ત્યાં કૃપણતા આવીને દાન ગુણને કાળો કરી નાખે છે. આ નિવૃત્તિ આપે કે વાલનારો હાજર થઈને તેને નનાવી મુકે છે, તપસ્વીગુણ આપે કે ભેગી પાવા-પીવાની રુબરો લાવનારો હાજર થઈ જઈને તપના કુળને કે ગુણને નવાના કરી મૂકે છે.

આરિષ્ટ ગુણ આપ્યો કે પ્રયોજાય પરિશ્રમ મમતા આવીને ઉભી રહે છે, પછી ખાના, ઓઘા, કામળો, કપડા વિગેરેના સમ્રાજ, વેઢા-વેનીઓ વધારવાની મમતા વધવા માટે છે.

પ્રશ્ન પરિશ્રમ તો મૃદુએને હોય, વીતરાગના સાધુઓને હોય ખરો ?

ઉત્તર વીતરાગનું સાધુપણ ન સમજતા હોય તેને પરિશ્રમ કે હોય કે ન હોય, પરંતુ પરિશ્રમમમતાનો દોષ ચોક્કસ લાગ્યા કરે છે, કારણ કે વીતરાગના સાધુઓને કુષિખસ બાહ્ય કહેવા છે, તેનો અર્થ એટલે કે, પોતાના રાજના નિર્વાહથી વધારે કશુંજ પાતે કે થકું કરીને તખત નહિ, જેને વીતરાગીનું શાસન મળ્યું છે, તને કતી વસ્તુની કમીના છેજ નહિ, અટલે મજમના નિર્વાહ માટે પોતાને આશ્રિતના ઉપકારોથી વધારે જે કાંઈ તખત તે પરિશ્રમજ છે.

પ્રશ્ન તમે તો કહે છો કે, પરિશ્રમ ન હોય તો પણ અજ્ઞાનીને પરિશ્રમ મમતાનો દોષ ચોક્કસ લાગે છે, એ કેવી રીતે ?

ઉત્તર હું કાંઈ કહેતો નથી, પૂર્વના સ્થાનીપુર્યો કહી ન્યાય છે કે,

અચૂત ના જ ન મુજતિ ન સે ચાહતિ ઉચ્ચર ।
સાદિણ ચયદ માણ, સે હુ ચાહતિ ઉચ્ચર ॥

અર્થ જે ધનધાન્ય, વસ્ત્ર-પાન અને નારીપરિવાર
ન હોય અને ન ભોગવે, તે ત્યાગી જણાય નહિ, પરંતુ
પોતાને આધીન પોતાની પાને ભોગના સાધનો ઉભરાતા
હોય, શરીર નીરોગ હોય, છતાં નિરીક્ષણવથી-ત્યાગભાન
પામીને ત્યાગ કરે, તેજ ત્યાગી કહેવાય છે

જુઓ, તેનો અનુવાદ

જે ધનકણ્ઠ કચન કામિની,

અછતે અણુભોગવતા રે,

ત્યાગી ન કહીએ તેહને,

જે મનમા સવિ ભોગવતા રે ૧

ભોગ સયોગ ભક્ષા લહી,

પરિહરે જે નિરીહ રે,

ત્યાગી તેહીજ લાખીએ,

તસ પદ નમુ નિશ દિહ રે ૨

એટલે ખરી વાત જ અભ્યતર ત્યાગની છે, મનમા

ત્યાગ ન હોય તો બહારનો ત્યાગ નકામો છે

પ્ર૦ તો પછી કચન-કામિની અને સ્વજન પશ્વિ

મોહ ઉતારી ત્યાગ કરી દીક્ષા લેનારનો

ઉં જેવી રીતે નારી, પરિવાર, ઘરખાર, લક્ષ્મી અને મોલ્યોખનો ત્યાગ કર્યો છે, તેવો ને તેવો છન્દગી મુધી ત્યાગ દી રહે તો ચોક્કસ તે આત્મા ત્યાગી જ ગણાય, પરંતુ સનારી પરિવ્રક્તો ત્યાગ કર્યો, અને સાધુદશાના પરિવ્રક્તની જાનડીઓ બાધના માટે, ઘરના બાલબચ્ચા અને નારી-નોકરનો ત્યાગ કર્યો, અને સાધુ શામા ચેલા-ચેરી કરના માટે ધડાપીટ મન્યારી મૂડે, એનો અર્થ પરિવ્રક્ત ત્યાગ છે જ નહિ, એ તો ઓલામાથી ચૂલામા અને ખચ્ચર ઉપર બેસીને ગામ મોસરૂ ચાલતા શરમ લાગવાથી ગધેડા ઉપર બેનનારની બુદ્ધિને બરાબર કરનાર જેવું સમ તથા છે.

પ્ર૦ તો પછી જરૂર પૂનતા પણ સજનના ઉપકરણો રાખવા તે પણ પરિવ્રક્ત જ ગણાય ને ?

ઉં પોતાના સજનના નિર્વાહ માટે પોતાને જરૂર બેગા ચાલુ વપરાતા મમત્વ વિના રખાય તો પરિવ્રક્તદોષ જરાપણ લાગતો નથી, પરંતુ વપરાતી ચીજ પણ મમત્વ ભાવથી રાખેલી હોય, તે ચીજ બોધ વારવાર આત્માને હર્ષ-આનંદ, રતિ, રાગ થયા કરતા હોય તો તે મમત્વ પોષક હોવાથી પરિવ્રક્ત જ લેખાય છે.

પ્ર૦ આ ઉપરથી એમ નમબાણુ કે, ચારિત્રના ઉપકરણો પણ ચાલુ વપરાશથી વધારે કોઈ સાધુ કે સાધ્વી રાંખે તો તેને પરિવ્રક્તમમત્વદોષ લાગે, આ વાત બરાબર ને.

ઉં ગરુડાચાર્ય અને ગરુડચુરણી (જે પ્રવર્તિની કહેવાય છે,) ને ઠોડીને એટલે સમુદાયના મૂળપુરુષોને ઠોડીને સજ્જમના ઉપકરણો પણ ખીચ સાધુ-સાધ્વીજીઓએ નમક કંવા તે રાત્રીમાં તો નથી અને ગરુડાચાર્ય વિગેરે પણ જેઓ અમૂલ્યદશાવાળા રહી શકતા હોય, તો તેમને પાયા વિગેરેના ચક્રકનો દોષ લાગે નહિ, પરંતુ જેમને ડાઘે ને પાલે વસ્તુમાન ઉતર મમદવભાવ ચાતુ જોનો જ હોય તેમને પરિવ્રજમમતા દોષ લાગ્યા વગર કેમ રહે ?

પ્ર૦ ઠીક ત્યારે આપણામાં મમ્યગૃહગર્જનની પ્રાપ્તિ થઈ છે, એમ સમજનામાં ડોડ બાદ્ય વ્યક્ષણો બતાવી શકાય ખરા ?

ઉં નાનીપુરુષોએ પોતે જ બતાવના છે, જુઓ, કેનાક અગ્રી બતાવાય છે

ચાર નુકસાન-૪, તથા ૧-૭ દશ પ્રકારે વિનય-૧૭ તથા પ્રકારે શુદ્ધિ-૨૭, પાંચ કાનુ-૨૫ આંક પ્રમાણ-૩૩ તથા ખૂણ-૩૮, પાંચ લક્ષણ-૪૩, છયતના-૬૮, ૭ આપાર-૫૧ ૭ ભાવના- ૧ અને છન્ધાન- ૭

આ ૬૭ પ્રકાર સમજી મનન કરવાથી અતુલની માત્રાને પોતામાં ચમકિત કે કે કેમ? તેનો થોડો-ધણો ખ્યાલ જરૂર આવશે કાન્તુ કે-

સમકિર્તીજીવમા અરવા સમકિત પામવાની તૈયારીવાલા આત્માના નમ્રતા, ઝોમતતા, વિનય અને વિરેડ અતિપ્રમાણ પ્રેરેલા શરૂ થાય છે, જેના થોડી બીજા પછી કેટલાક પુણ્ય આવવા શરૂ થાય છે

૧ સમકિત પામેલા કે પામવાની તૈયારીવાલા જીવને જીવ અજીવ આદિ નવ તરંગો, ૬ દ્રવ્યો, સમજાની અને નાત નથો વિગેરે પરમાર્થ જાણવાની રુચિ ઉત્પન્ન થાય છે

૨ પરમાર્થરુચિવાળા આત્માને જ્ઞાનાચાર્યની મેવા અને સોગતમા ધમ્મો જ સ્નાહ પડે છે

૩ જ્ઞાનાચાર્યની મોખાવી રજાઓલા અને પરમાર્થ પ્રમેજેલા આત્માને કુશુરઓની સોખત બીજા કુલ ૧મે નહિ એ પણ આભાવિકેજ છે

૪ સમકિત પામેલા કે પામવાની ભૂમિકામા પ્રમેજેલા આત્માને અન્ય વિગિઓની સોખવ પદ્ય મમે નહિ તેવા જોના પ્રુમ્તકે પછી રાચે નહિ અને તેવાજોના સ્માનમા પછી નય ના પ્રાય કુનિગિઓની સાખતથી આત્મા શદ્ધા ગુણથી પતન મમે છે માગેલ કદું છે કે,

પરર્શનીનો સગ તજીએ ગોવી સદહણ કદી,
હીણા તરો ને સગ ન તરે, તેજનો ગુણ નહિ રહે,
જયુ જલધિજલમા વારુ ન ગા નીર હણપાડુ લહે

૫ તથા જેમ અતિપ્રધાતુરને મિશ્રાત્ર મૂકાનો દેખી અતિ આનંદ થાય છે તથા જેમ પ્રિયામી સુખીયા મનુષ્યને

કિતરકઠીઓના ગીત, નાચ અને નાટકોમા સ્વાદ પડે છે
તમ સનકિત પામેલો કે પામવાની તૈયારીવાલો આત્મા
હોય તેને વીતરાગની વાણી નાલગવામા ખુબજ રત્ન પડે છે
અને શ્રી વીતરાગદેવના ધર્મની આગધના ઘણી જમે છે
વરી જેને વીતરાગનાણી અને વીતરાગધર્મ ગમતો હોય
તને ધર્મના દાતાર ગુરુદેવની રેવા પણ ઘણી મે છે,
ગુરુનેનામા જરાપણ બેરમાગ થતો નથી જેમ વિદ્યામાધક
જાપણુ આનંદ્ય રેવ્યા વિનાય નાધનામા જાગતો રહે છે
તેમ માગમગકુચ અને ધર્મનો જાપી આત્મા ગુરુદેવની
રામા માઠે યામ જાગતો રહે છે કહ્યું છે કે,

મુધાતુને ભોજન વહાતુ, તૃપાતુને પાણી,
વિદ્યાગ્રીને વનિતા વહાવી, ધર્મીને જિનવાણી ૧.

ત્યાગમા શ્રી વીતરાગગામનને પામેલા કે પામવાની
તૈયારીનાના આત્મામા વિનયગુણ પણ જરૂર પ્રગટ વાય છે,
કાળજી કે વિનય એજ ધમતુ, મતોતુ, ગુણોતુ અને
વહેવારતુ મૂલ છે વિનય વિનાના આત્મા નર્મત્ર સ્વીકાય
તે મા વિનય તે વિવેકનો મોગે બાઈ છે વિનયીજીવમાજ
વિવેક આવે છે, વિનયી આત્મા માતાપિતા વડીવજાધુ
નિગેર કુટુંબના માણુનને પણ પોતાને વગ કરે છે, વિનયી
મણુ પોતાના ગેઠને અધિ પડેને કે સગતને પણ પોતાના
બનારીને પોતાનું કાર્ય નારી શકે છે વિનયી જીવ ગુરુ
દેવને પણ વિનયથી આગધી શકે છે, અને અતિગુચવણ
વાના ગાજના રહસ્યો પણ ગુરુ પાસે થીપામી શકે છે

આ વિનય સમજવા માટે જે બાજુઓની એક કલા અર્હા બતાવાય છે

એક મોટા નગરમાં સગા નટોદર જે બાધ વસતા હતા તેઓ ધન કમાવા સાડ મનિ દુગ પ્રદેગ રત્નહીપમાં ગયા અને ત્યાથી ઘણું ધન કમાઈને પાછા પોતાના ઘેરામાં આવ્યા ધનસામગ્રી એટલી બધી લાભ્યા હતા કે, તેમની રિદ્ધિ મને લક્ષ્મી પાસ નગરના રાજાની કરીજ ગણના ન રહી બન્ને લાઇ હરરોજ નવનવા સાધનોથી ગામમાં ફરવા નિકળે અને લોકોના ટોળા જેવા એકઠા વાય, નજરવામી લોકો એમજ માને કે, આ લોકો કોઇ દેવલોક માધી આવ્યા જણાય છે ।

આ વાત ઘોડે ઘોડે રાજાની પાસે પહોંચી રાજા ઘણો જ ઉત્તમ આત્મા હોવાથી આ બન્ને લાઇની લક્ષ્મીની વિપુલતા નાલગી ખુબજ ખુશી થયો છતા ઘણા ખુશા મતીરા લોકો રાજાને ઉશ્ચેરતા પણ કતા સાહેબ ! આ શેઠીયાના માન-મરતગા તાર આપની કરીજ મોટાઇ નથી આળા ગામમાં આપને કોઇ ન લારતુ નથી અને એ બન્ને લાઇઓની જે-જેકાર જોતાઇ રહી છે, પરતુ આની વાતો નાલગીને સજ્જન એવો રાજા જરા પણ મનમાં દુધ્યા લાવતો નહિ

લાનિબાવથી એક દીનમ એવો પ્રનગ બ થો કે, આ જે લાઇ પૈકી એક નાના લાઇ રત્નથી જટેલો મોનાનો રથ શણુ પારી જે મુદર ઘોડાઓ જોડીને બબ્બરમાં ફરવા

નીકળ્યા, આ વાતની જાણર વતા ખીલ મોટા ભાગ પલ
હાવીને મુનર્જની અજાડીથી શોભાવીને પગિયાર સ્થિત
અદર બેસીને ફરના નીકળ્યા જાને લાઇ જી । રમ્તે ના યા
જાય છે, આગળ જતા આ જે રરતા લેખા યાય છે, ત્યા
અઠમ્માત સામેથી નરપતિની મવારી આવતી દેખાણી આ
વાત જને લાઇઓના ખાસ મનુષ્યોએ આવી પોતપોતાના
શેઠને જણાવી દીધી કે, સ્વામી ! આપણા નગરના માલિક
સામેથી આવે છે આ વાત સાલજતાજ અતિવિનયી અને
વિવેકી નાનો લાઇ જગીમાથી નીચે ઉતરી આગળ આવી મહા
ગજની પાને જઇ નમ્રતાથી હાથ બેડી ઉભો રહ્યો રાજ
સાહેબ પૂછે છે, શેઠજી આ શું છે ?

શેઠ કહે છે, માહેમ ! પરદેશથી એક સુદર ચીજ
ખતાવરાનીને આપ માહેમને ભેટ મૂકવા લાગ્યો છું આબ્યાને
દીવનો ઘણા યયા, પરંતુ અમારૂં ઘર અવાવજ હોવાથી
સુધારા-વધારા કરવામા થોડો ટાઇમ જતો રહ્યો છે, આપ
કૃપાનિધુને મળવા ધી ૪ ત્વરા હોવા છતાં મોડું થઇ ગયું
છે, તેની ક્ષમા આશો એમ વિનયવચનો સંભળાવી
ઘોઠાથી બેરેવો રત્નજડિત તથા લાવીને રાજ સાહેબના
ચરણે ધર્યો શેઠનું આવું મીઠું લાપણું અને કિમની ભેટ
બેઇ મહારાજા ઘણાજ ખુશી થયા, નાનાલાઇશેઠને ઘણું
માન આપ્યું, અને અવસર મળે ત્યારે પોતાને મળવા
રાજસભામા કે અત પુરમા ન કોચ વિના આવતા રહેવું
એવી છુટ આપી

આ બાબુ મોટા તાડ હાથી ઉપર પાવતા હતા તમને પણ પોતાના પેડે મકારાનની મવારી આવવાની ચતણી આપી હતી, પણ પેમામા જવિંજ બનેલા શેઠજી જેમા શુ છે ? કહીને હાથી ઉપરથી નીચા ઉતરી નહિ, પત્રી રાબના માન-સન્માનની તો વાત જ ક્યા પડી !

મોગલાઈ શેઠની આવી ઉદ્વેગ જોઈ મકારાન ચીકાઈ યા અને શેઠનું અપમાનભરેલું વર્તન જોઈ રાતજે શેઠનો હાથી લઈ લીધા, ઘર ઉપર પણ જરિત બેસાડી મર્જાવ આચકી લીધું, આવી ઘટના નાનાભાઈના સાભળવામા આવી કે તુરંતજ સાચા મોતીનો થાળ ભરી મકારાન પાને જઈને બેઠ ધરી પોતાના મોગ ભાઈના ઉદ્વેગ વર્તનની માફી અને રાબના ગુસ્સાની ક્ષમા માગી નાનાભાઈ ઉપર પ્રમન્નચિત્ત બનેના મજા ભાજે મોટાભાઈનો પણ ગુન્ડો માફ કર્યો

અહિ જન્મે જાગના વિનય અને અગ્નિન સંક્રાન્તિ સમગ્રય છે, આવી રીત આત્માને આલોક અને પાલોક સુખી બનાવવા હોય તો આત્મ મા ઘણી જ નમ્રતા લાવવા જરૂર છે, શબ્દો કહે છે કે,

વિનયો નાણ નાણ આ દમણ વસણાજા ચરણ ।
ચરણાર્દિતા માસવા, મુક્ત સુખ નિરાવાહ ॥

અર્થ વિનયથી આત્મામા જ્ઞાન આવે છે, જ્ઞાનથી સમ કિત પ્રાપ્તિ થાય છે, પ્રમકિતી આત્મા આગ્નિ પામે છે, અને

ચારિત્રથી આત્મા નર્મકર્મ લય કરી મોક્ષ મેળવે ?
 એટલે નર્મ ગુણોનું ભાજન વિનય ગુણુજ છે માટે
 લૌકિક અને લોકોત્તર બંને માર્ગને નિષ્કટક બનાવવા હોય
 તે। આત્માને વિનય ગુણુની ખાણ બનાવવો જોઈએ

આ વિનય ગુણુ ઉપર ખીલપણુ આશ્ચર્યકારી
 લૌકિક લોકોત્તર ઘણા ના ઘણા બાણુવા મળે છે, તેમા એક તાંત્ર
 તાણુ બનેલી ઘટના અહીં ટુંકાણુમા લખુ છું

આપણા હાલના ગજનગર શહેરમા સારંગપુર તરી
 યાની પોગમા પ્રાય વિશમી સદીના પ્રારભમા એક ધર્મરૂપ
 ગૃહસ્થ રહેતા હતા, તેઓના પ્રથમ પત્ની ગુજરી જવાથી
 તેમણે ફરીવાર ગામડામાથી કોઈ સારા ખાનદાન ગૃહસ્થની
 પુત્રી માથે લગ્ન કર્યા હતા એક પોતે પ્રકરણુ કર્મશ્રન્ધાદિ
 તરવોના ઘણા ઉડા બાણુકાર હતા પોતાની થોડી મુડીમા
 ન્યાયોપાજિત દ્રવ્યથી મામાન્ય વ્યાજના વેપારથી મુખ-
 પૂર્વક આણવિકા ચલાવતા હોઈને ઘણોખરો દિવસ-
 રાત્રીનો ભાગ વાચન-મનનમા તથા અન્યને લણાવવામા
 અને લખવામા વિતાવતા હતા

નનીન પરણેલા શ્રાવિકા પણુ ધરતુ કામ પતાની
 તમામ વખત સામાયિકના એકજની પાસે જ વિતાવતા હતા
 નવા શ્રાવિકા ગામડામા જન્મેલા હોવાથી અને તે કાળમા
 ગામડાઓમા નિશાળો ન હોવાથી એકઠા આક કે બારાદરી
 જેવું પણુ લખેના હતા નહિ પરતુ એકજના બધા વાચનમા
 લગનગ તેમની અનટ હાજરી રહેતી હતી

આવી રીતે દસ-પદર વર્ષ ગયા તેમા દરરોજ સામ
ગવાથી ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને જ્ઞાનના શ્રાવિષ્ણને રસ
વધતો ગયો, સાચોસાચ શેકની સેનામા પણ ખૂબજ વૃદ્ધિ
થઈ, મેક સુવિનીત શિષ્ય જે રીતે ગુરૂદેવની નેના જાતે
તેજ પ્રમાણે નહાસતી આગિમા પણ શેકજીના મનને મલુ
ફૂલ સેવા કરવાના ધારી જ માનધાનતા ગમતા હતા
અદારે શેકની શી ઈચ્છા છે? ને શેકાલી પ્રમણ જતા
શાસમા પણ છ' નાદો ॥ કોમળ ઉચ્ચા વી શેકના માતમાને
ખુમજ સાતિ આપતા તા

અને શેકાલીના જ્ઞાના નનસુધી શેકની મજબૂત આસીયો
તેમના ઉપર ખુમજ શ્રદ્ધિને પામી તેના થોજે એક વિવેક
શેક વાચતા જતા અને ધારિ । પ્રભળતા કતા તેવી ભાવિ
ભાવ ॥ થોજે શેકના સુખ ભવી નીચી ૧૫ કે, આજ તો
તુ વાચીને અર્થ કંઈ અને હું માલજી, શેકના ગયા
નક માવા વાકયો સાલનીને સુકતી શ્રાવિષ્ણએ તુલજ
તલસિ વચન જોડી વાચવુ થકે કર્યું વાચતા ગયા
અને અર્થ કંતા ગયા, જામ વિન-પ્રતિદિન વિનય અને
જાન જાનેની પ-પર નસાઈ (વિનય કહે હું વધી જાઉં
જ્ઞાન કહે હું વધી જાઉં આમે પરસ્પરમા જામજ વધતો
જ વિકાસ) વધી જવાથી શેકાલીએ શેક પાસેનુ ઘણુ ખર્
તત્વજ્ઞાન સમજી લીધુ, જેના થોજે પ્રત્યુ-ભાષ્ય, ઈર્મ
અથ, સ નહણી, મેરમમા ૧, પ્રત્યનમારોખાર અને લોક
પ્રકાશ જેવા ગ્રંથેનુ ઉડુ રકસ્ય પણ સમજાયુ

ગુણના વખાણ કરવાથી સમક્ષિત મનીષ થાય છે ? ગુણ ગમે તેના હોય તેો ગુણના વખાણ કરવામા વાધો શુ ?

ઉં પહેલી વાત તા એજ છે કે, ગુણ કેને કહેના ? એજ પહેલુ મમજવુ તેમજ, જેમ વસ્તુમા એતતા-ધોળાશ એ સાથે જન્મેલો ગુણ છે, પાણીમા શીતતા-કડક, અગ્નિમા ઉચ્ચતા-ગરની, આ બધા જેમ તે તે વસ્તુના સ્વભાવસિદ્ધ ગુણો છે, તેમ આત્મામા પણ સ્વભાવસિદ્ધ ગુણો હોય તેજ વાસ્તવિક ગુણો કહેવાય છે જે ગુણો પોતાના ઉપાદાન કારણને નુકસાન કરનાર ન બને, તે ગુણોજ વાસ્તવિક ગુણો કહેવાય છે, તેમ જે આત્મામા સમ્યગ્-ર્શન, જ્ઞાન, આરિન, પ્રમુખ જે ગુણો પ્રકટ થયા હોય તે આત્માના આવૈક કે પરવૈક જરાપણ બગડે નહિ, ગુણો ગુણોને વધારનામાજ મન્દગાર થાય જે ગુણો પ્રકટ થયા હોય તે ગુણો ખીલ ગુણોના નાશત કારણ બને નહિ, આવા ગુણો મિથ્યાદષ્ટિ આત્માઓમા પ્રાય આવી શકતા નથી પરતુ મિથ્યાદષ્ટિ આત્માઓમા ગુણ જેવા ઢેખાતા ગુણભાસોજ હોય છે મિથ્યાદષ્ટિ જીવોમા પ્રકટલા ગુણભાસોજીવોને કુજતિમાજ લઇ જનાર બને છે, નાટે જ મિથ્યાદષ્ટિ જીવોના ગુણોની અનુમોદના (મનમા પ્રશંસા) કરવી પણ વખાણ કરવા નહિ, જુઓ ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શુ કરમાવે છે,

મિથ્યામતિ ગુણ વર્ણનો, ટાળો ચોથો દોષ,
ઉન્માર્ગો શુણ્ણતા હોવે, ઉન્મારગ પોષ ૨

જાતની વસ્તુમાત્રનો એવો નિવેશ છે કે, પોતાના
સમાનપક્ષી પદાર્થને તે પોતા તરફથી અને તેને
પોતા આપી પોષણ કરે છે, અને તે તે નિર્ધારિત પદાર્થોને
મન્યુત બનાવે છે એક પદાર્થ નીચે પદાર્થને આડે છે,
તેજ પ્રમાણે ગુણો ગુણને આધારનારા અને પોષણ આપ
નારો જ થાય, તેજ વાસ્તવિક ગુણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ત્યારે શું મિથ્યાદષ્ટિજનમા આવેલા ગુણો
ગુણોને નાશ કરનારા હોય એમ બને ખરું ?

હું ધાર કરીને એમજ જુઓ, ઘણા મિથ્યાદષ્ટિ
હોયે ઘણાજ નિવેશવાદી હોય છે, ચોરી પણ પ્રાય કરતા
નથી, દગા-પ્રપચ કરતા નથી, પરમ્પૂર્ણ માતા-બેન-પુત્રી
ગુણ માને છે, પ્રમાણિકતા ઘણી જ સાચી છે, હંબરો
નાણોના નિર્વાસણ પાન બને છે, છતાં તેઓમા જેન
શાસનનો અભાવ હોવાથી માનાકાર કરે છે, મદિત પીરે છે,
દગા પ્રાય છે, કનકખાના ચલાવે છે, મચ્છીના વેપાર કરે છે,
અને મચ્છી પ્રાય છે પોતાના સ્વાદને પોષણ પોતાને થેર
બકચ, થોડું કુકર, પાળીને તેનો નાશ કરતી બારોગે છે,
પાસારર હવેલિલા થાય તેના વેપારથ ધા, ધરખાના ચલાવે
છે પ્રમુખ માને ત્યારે આજ બધા પાષાણુ સમર્થન પણ
પુરું કરાય છે, એટલે આવા પ્રમાણિક મનુષ્યોના સત્ય,
અચોક્ષ અને પ્રાદ્યવર્થ જેવા ગુણોથી પણ આત્માને લાભ
થોડો નથી પણ પ્રાય ફરજિયાત જવાનું ધરણ બને છે

તે સાસુની નાનાબાઈએ કહ્યું, શાઈ / મારા ચીથરા
 એઈ આપને કહ્યુંનાર હું જ લાવે વધુ, પણ જે દિવસ પછી
 આવતા ચીથરા દેખીને તમારા સ્નેહીઓને વર્ષો સુધી
 ભય કરે હું જ થશે અને તમારી બન્ને આખોમા ચોધાર
 આસુ ચાંચા કરશે નાનાભાઈના અર્થથી ભરેલા વચનો
 મોટાભાઈને નાભળવા ગમ્યા નહિ અને ઘોડા પ્રીવાળાને
 આગળ ચલાવવા હુંકમ આપ્યો અને મુકામે આવ્યા,
 ત્યારપછી જે કે તથા દિવસ ગયા, એટલે બાઈ માહેબની પ્રાસી
 આવુ દિવસનું ખીલ લઈને આવી શેઠજીએ પોતાના ખીસા
 મા હાથ નાખ્યો, આજે ખીનામા એક પાઈ પણ હતી
 નહિ પેમા ચુકવવાની કાઈ પણ મગરડ ન જાણવાથી
 બાઈએ બસીઓને હુંકમ આપ્યો કે, આ નાવાયકને હંમણા ને
 હંમણા આપણા વસ્ત્રાભૂષણ ઉતારી લઈ તેના પોતાના
 ઘેરથી લાવેના જુના તુગડા પહેરાની ધક્કા મારી દરવાજા
 બંધ કરાડે.

પ્રસ્તુત શેઠજી કાનાવાતા ઠરવા લાગ્યા જે દિવસ તો રહેવા
 જો, મેં તમને દશ હજાર ખવડાના છે, થોડી તો શરમ રાખો,
 અનારા ને તમારો કેટલો સ્નેહ હતો, તે આમ એક મિનિટ
 મા બદલાઈ જતો એઈ આશ્ચર્ય થાય છે, પણ આ બધું
 કોઈ સાસુના તૈયાર હતું જ નહિ, નામેથી જવાબ મળ્યો
 કે જમે તો પૈત્રાતરનેજ માન આપીએ છીએ તમારા
 જેના હજારો હસતા આવ્યા અને રોતા ગયાના
 અમણિત બનાવો બની ગયા છે, અહીં કેઈની વળ-સી રા

રમ હતી નહિ, અને છે પણ નહિ, જય જલદી આ સ્થાન
બહાર નીકળી જાવ, તમારી મૂર્ખાઈનું ફળ તમે
પોતે ભોગવો.

આ વખત શેઠશ્રીએ ગજકુમાર જેવો પહેરવેદા ઉતાર્યો,
ભીખારી જેવો પોપાક ધારણ કર્યો, દેનાનના જેવી રમણી
અને તેની દામીઓ, અજમેપતિ જેવું સુદર મુઠામ, રાથરથિયું,
આદ્યમી અને નોકર-ચાકરનો ત્યાગ કરી ઘર બહાર નીકળવા
માડયું, આ રખતનો સાઈચીના મુખનો દેખાવ યુગ-
દયામણો હતો. ગયા દિવસે વાનવાર યા આવવા લાગ્યા,
મન ઉપર ઘણાજ આઘાત આનંદથી આજોમા આમુની
રેરમછેન ચાલુ થઈ, કોઈ દિલ્લાગે આપનાર નથી, ઠવા
જવું ? કોને કહેવું ? હવે શું કરવું ? એક પડી એ, વિચારની
માળાના મણકા યાદ થયા શેઠાપીના માણસે દગવાળા મુઠી
ધમ્મકા મારતા પાછા આના અને ઘર બહાર કાઢીને કહ્યું,
હંરામખોરે બખરવાર હવે ક્યાટે પણ આ ઘરમા પેસતો
નહિ ભાઈ યામણા ચહેરે લુતા લમગે ઘન્ની બહાર
નીકળી જના અને રત્નમી-મંદીને મરી જયા અને ભૂમિની
માગી નાથે માગી બનીને લગી ગયા.

ગીત નાનાબાઈ નગરની એક બાજુ ચાલતા હતા
તેને ગોઈ ઉત્તમ મનુ થોનો બેગ થયો, નગરમા જવાનો
મને રહેવાનો અનુબન પૂછ્યો જામમાથી આવનારા અનુ
લવી મનુષ્ય જવાબ માપે છે કે, ભાઈ આ તો ધૂતારાઓની

નગરી છે અહીં તો ધૂનોના ટોળામા ધૂત્ત વધને વને લેજ
 સાને-તાને ઘેર જઈ ગકે છે જુઓ, અહીં વેશ્યાઓ ઘણી
 વને છે, નાટકગૃહોનો પાર નથી, ખાનાની ચીલે ગણતરી
 વગરની છે, માર્ગસાધુ અને ધર્ત્ લોકોની સખ્યા જ નથી,
 જુઓ અહીં રહેવું હોય તો નદાકાળ નેકેજા ચણા વિગેરે લુખુ
 અતાજ ખાવું, જુના મેલા લુગડા પહેવવા અને રાત-દિવસ
 ઠમાના ટેડ બાધીને બલ્લરમા ફર્યા કરવું એક જણુ દરરોજ
 દશ પણુ કમાય છે, સો પણુ કમાય છે, હજાર પણુ કમાય છે,
 જેવી આનડત, પરંતુ જૂલેયુટે ઠગ લોકોની વાત સાલળવી
 નહિ, વરયાઓના ખાતણામા પેસવું નહિ, મોજશોખના
 સાધનને અડવું નહિ, આવું વર્તન રખશો તો લાખો
 રૂપીયા કમાઈને ઘેર પહોંચશે અને આખી જીદગી લહેર
 લોજનશે અને જો વેરયાના ઘરમા પેસશે તો મુઠી હશે
 તેટલી ખાઈને લીખારી બનીને લાંછીને મરણ પામશે

નાનાભાઈને અનુભવી માણુમની વાત ગમી ગઈ, અને
 પોતાના દશ હજાર રૂપીયા એક ખાનગી જગ્યામા છુપાવી
 દીધા અને મનમા નિર્ણય કર્યો કે, દરરોજ કમાવામાથી
 તૃન થોડામા થોડું ખર્ચ કરવું અને વધારે પોતાના
 ખાનગી ન્યાનમા મૂકી આવવો, લુગડા બદલાવવા નહિ,
 ગળીના પહેરવા નહિ, વેશ્યા વિગેરેના મુખ સામું જોવું
 નહિ, કઢોઈની ટુકાન પાસે ઉભા પણુ ન રહેવું, એમ જે તણુ
 માસમા તો પોતાની મીનકતને ડગવ તણુ ગાળી કરી નાખી
 તેનામા તમને પોતાના છેવડખીના મોટાભાઈનો ભેટો થયે
 હોય અને પરસ્પરનો વર્તાવ અને વાર્તાવાપ મમ તણે હોય

પાન-લશ વર્ણના નગરના વનવાટમાં નાનામાં નાના
 કેળીયા કે પાયા પણ ખાનપાન ન્યામૂલ્ય જેવ્યા હતા તેમ
 કે નાનકડે-ચેતના મ્યાન રાખતા મ્યાન નહિ અને કુદામના
 પૂર્વક ગાડાઓ તરી પોતની દની તૈયાર કરી રવાના
 થયા, નગ ના ઘણા માનુષો પી તથે તેમને માસ જ ધાણી
 હોવાથી હંતરે મનુષ્યો ચોકને મુકરા આપવા એકઠા થયા
 ગામ જગાર લાગે મુખી જણ તની માયે મ્યાન, પાછા વગતા
 ઘણાને આખના આમુ આખના હાલરેને રોવુ પરધુ,
 પણ શેઠશ્રી હંસતા-ખસતા નોને દિવાના આપતા પોતાના
 દેશ જવા રવાના થયા ધાણીનાર લોકો ચોકને નેતાજ ઉના
 રહ્યા, છેન? શેઠની આવકના સાબરના, લાસરના, નદા
 ચરણના, લોકનનાના, અને મુખાવનાના વખાણ કરતા
 બીની આખ ધર તરફ વળ્યા

મરે રાક ગેતા ઘણા મનુષ્યજન્મ કરી ફેર,
 નરસવ એક બનાવીને, હંસતા મતા ગોક ૧
 ઉપરના કથાનકનો ઉપનય

જે બાડો તે ત્યા જન્મના પુત્રોને અસ્ત્ર ફાલર પી
 મુડી સાથે જાવેના છવ વિશેષ, એક નગર તે મનુષ્યનો જવ
 મોટાલાઈને સ્વાક જતાવનાર પરલોકનો કે પુણ્ય-પાપનો
 વિચાર કર્યા વિનાય કેવળ આલોખનેજ નજરમાં રાખી
 શરીર, લક્ષ્મી, પત્ની અને પરિવાર માટે પાપમાલ થઈ
 દુર્ગતિમાં જનાર અને અનતો સનાર ભટકેનાર પોતાનું
 અને પરનું જન્મેનું જગાડના, આ જગતના જગાજ પુર લા
 નદી આત્માઓ

શેઠાણી અને તેનો પરિવાર એ મા સ સાગના બધાજ મગા
 નાવા ભાઈબધ, દોસ્તાર ગાંડતારની મુઠી તે પરજન્મમા
 મેળવેતુ પુણ્ય, મુઠી ખવાઈ ગઈ એટલે પુણ્ય ખવાઈ ગયું,
 વજ્રો-આશૂરણો ઉતારીને ધક્કા મારીને કાઢ્યો તેમ અત્યારે
 મરતારને મોકોઈ કહે છે, જિંદ કાઢો, બંદ ગા?

હિયા મહિં માળીયા, સોડવાળીને મુતો,
 કાઢો કાઢો એને મહુ કહે જાણે જન્મ્યો જ નોતો
 એક ટે દિવસ એવો આવશે

ઉપરનો પુણ્ય વગરનો (લક્ષ્મી વગરનો) આત્મા
 જેમ અટી રબડીને મરી ગયો, તેમ આખા જગતના
 સર્વ જીવો મહાપુણ્યે ઉત્થા આવી મનુષ્ય જન્મ પામે છે,
 પરંતુ મહાપાપો કરીને ભયદર અશુભકર્મો બાધીને મરીને
 જેમ સમુદ્રમા પાણીના જિન્દુઓ ખોવાઈ જાય છે, તેમ આત્મા
 સનાતનમા ખોવાઈ જાય છે

દશ હજારની પુણ્યાગાજા, એ બે, અદિ-નણુ મામ
 રાજકુમાર જેવા કે દેવ જેવા અથવા મોટા શેઠ જેવા સુખો
 લોગ થા પણ તે સુખો તેને પોતાને મહાદુ જનુ ગણ્યુ થયા,
 હવે જો આવા લોગો અને સુખોનુ પરિણામ છેવટ આમ આવ
 વાનુ છે, આવો વિચાર કર્યો હોત તો આવા કારિમા લોગો
 અને સુખોમા પોતાની પુણ્યલક્ષ્મી ખલાસ કરતજ નહિ

જુઓ, ખીજ નબરના અથવા નાનાલાઈને એજ
 -જગરમા જતા સલાહકાર સારા મન્યા, તેમ આ જીવને પણ

મનુષ્યજન્મ મળ્યા પછી જાણા સસારનો અભાવ નમજેલા
મુચુરુદેન મતી વય તો પે ના, પુરુષ અને પત્નીના ભોગોની
ભય કરતા નમજવીને કુગતિમા પડનો જાણવી લે છે, જેમ
નાનાભાઈને સા । અનાહકારના મુયોગવી વેળ્યાના ઘરમા
પ્રેરાજ નવયો મોજશોખની લાજનલેનાઈ, ત્યા કમાનાનુજ
પનદ પડ્યુ, તેમ અહી પણ જ ખૂંવામી અને ધનાજી
રાણીભદ્રજી વિગેરે આત્માઓએ ધર્મધન જમાઈ લીધુ
અને જતી રખતે નહિ જવા દઈએ એમ કહેનારા મયા,
પણ નીકળો-નીકળો કહેનાનો પ્રસંગ ન આવ્યે।

ઉપર પ્રમાણ મસારની ભય કરતા સમય તેવા
આત્માઓને દેવ-મનુષ્યના મુખો દુખ જેવા લાગે તેમા
જદાપણ આશ્ચર્ય છે જ નહિ, ઉપાધ્યાયજી મકારાજ
કહે છે કે,

મુરનર મુખ પણ દુખ કરી લેખવે,
વાછે શીવમુખ એક ચતુરનર !

વતી મમકિન પામેના ગયવા પામવાની તૈયારીનાના
જીવને આ નસારમા જુ મુખ દેખાયજ નહિ, પણ જ્યા
દષ્ટિ ફેકે ત્યા નરકગતિ જેવુ ગયવા કેદખાના જેવુ
જ દેખાય છે

પ્ર૦ શુ આ સનારમા એકતુ દુખજ ભરેલુ છે ? મુખ
છેજ નહિ ?

ઉં જ્ઞાની પુરુષોને તા કાઈ જગ્યાએ મુખ દેખાતું
હતી, આ વાત ન ન સંજા વગરની છે પરંતુ આપણે લોકો
પણ ચારે બાજુ નિરૂદ્ધાને વિચાર કરીએ તો જ્ઞાનીઓના
વચનો અદ્વરે અદ્વર માવા છે, એમ જરામર સમજાયા
વગર રહે નહિ શક્યો.

સંસારનું મુખ એનો અર્થ વિષયોનું મુખ—કવે આ
પાત્ર ઇન્દ્રિયો તથા મનને જમતી બધી ચીજો મળી જાય તો
સાક્ષ્યવાર માટે માની લઈએ કે, તેને મુખ થયું, પરંતુ તે તે
વસ્તુ તત્ત્વ નજ મળે કે ચોટી મલે તો ખીચારા જીવડાઓ
મનમાં બળેલાજ રહ્યા કરે છે સુખના સાધનો શબ્દ, રૂપ
ગન્ધ રસ અને સ્પર્શ છે જ્ઞાનને પસંદ પડે તેવા શબ્દો
સાક્ષ્યવા મલે તો જ્ઞાનદ, આજોને ગમે તેવું રૂપ જોવા
મલે તો હર્ષ, નાકને ગમે તેવી મુગન્ધ નાપડે તો માફ લાગે
જીભને ગમે તેવું આરોગવા મલે અને સાથેસાથ પાચન
થઈ જાય તોજ જ્ઞાનદ સ્પર્શન્દ્રિયને મન જમતા દ્રવ્ય
દ્રવ્યવાના સાપડે તો ઠીક લાગે

ઉપરની બધીમાથી એકાદ ચીજ ચોટી હોય કે સર્વથા
ન હોય તો જીવ પોતાની જીવંતીને જરૂરદ જાણીને
હંમેશા ઉઠાસ જ રહ્યા કરે છે, અને મનમાં બળ્યા કષ્ટ કે
ભરે ઠોઈને કદાપિ ઉપરના બધા જ સાધનો મળી જાય તો
શરીરના રોગો દાખલ થઈ જાય, એટલે સાક્ષ્યવા, જોવા,
સુધવા, ખાવા કે શોગવવાનું બધ થાય છે પૈસા મળ્યા

પપ્પ પત્ની મળે નહિ તો પપ્પ ચિત્ત બળ્યા કરે છે કાળી
કંઠાળી, કાલી, કુલળા, કુબાલિણી મળે તો પપ્પ હંમેશા
બગતરા બાતુ રહે છે, પૈસા અને પત્ની બંને મળે પપ્પ
ઠોકરો ન વાચ તોય હુ બ કુલુ જ છે ઠોકરો થયો પરબો
ને મરી ગયો અવવા તુરત જ મુઠો રયો એવે વગી
હુ બ થાય છે, પૈસા હતા તે ચા ચા ગયા, ઝેરી અધવચ્ચ
જાણે મરી ગઈ પરિવાર અને પત્ની હોવા છતાં ખાવાના
વાધા હોય, મદવાડ હોય, પત્ની અનાચાલિતી હોય, પતિ
પરબરમેવી હોય, ઘરમા કઠાન હોય, આ વેક
બાગતોમાથીકે ઇક તો હોય અને હોય જ એટલે
નમારમા મુખ છે, એમ તો ન જ રહું

ગોઠક બાઇને સાઇ બ નેતુ બેડુ એકદમ નાડુ સાપ
હયુ હતુ, ઘરમા ધનપણુ ઘાડુ હતુ, મપ પણુ પ્રુમજ હતો
તેથી વિલાસો ભોજવવામા કરી ઓછાસ ન હતી વિકારે
નર્ચાના મૂની એવે કા તો બાઇ બીચારી મુવાવડમા જ
છાદગી પૂર્ણ કરી પરવોક રિધાવે છે અથવા ઇશ્વી
પોતે કાયની બીમારીમા પૈમા અને આયુર બંનેને સમાપ્ત
કરીને પત્નીને ઉભયબ્રજ મુકીને પરવોક પધારી જાય છે

આમ મનુષ્યજન્મની બરબાદી કરીને છાવડો પશુ-
ગનિમા કે નરકગનિમા ના ચો જાય છે, એટલે નાનીઓની
વાતને સમજવા માટે આપણા અનુભવરૂપ ઓરડામા
પ્રવેશ કરીએ તો જ્ઞાનીઓના કહેવા મુજબ મસાર નરક

જેવો અવના કાગઝૂડ જેવો ચોક્કસ મમતઈ બધ તોમ છે સનારમા બાલકાગી, બુવાની અને બુઢાપો તો વય અનુભવનારાઓ પોતાના અનુભવ બહેરને મલગાવે તો સનાર કારાગાર જેવો ચોક્કસ મમતઈ બધ તોમ છે

જેમને બાઈઓના, પત્નીઓના અને પુત્રોના અનુભવો થઈ ગયા છે, તેઓ પોતાના અનુભવો જગતની મામે ધરે તો પણ નાનીઓની વાત એકદમ ગળે ઉતરી નાથ તેવી છે ઘણા મનુષ્યો (સ્ત્રી-પુરુષો) પગલા રાજી થાય છે, પરંતુ પાછાથી ઘણા મતાનો થવાથી અને પોતાનાં નિર્વાક કરવાની સકિતનો અભાવ હોવાથી આવોક કે પરલોક કશું નાધી શક્તા નથી અને ખીચાચ ઉભયબ્રહ્મ થઈને દુર્ગતિમા ન્યાયા નાથ છે એટલે નણેકાળને માક્ષાત દેખનારા જ્ઞાનીઓએ સમારને કેંખાના જેવો કહ્યો છે, તે તદ્દન વ્યાજખી છે

અઠ આત્મા જ્યાં મુજબ નાધનોવી ભગ્નપૂર સસારના મુખે ઠોકત કોને જમે ?

ઉક જે આત્મા પરમાર્થદર્શી હોય, જેઓ વિચારક હોય, તમને સનારના કારિમા મુખેમા ગ્રાહ પડે જ નહિ જેમ બકરીને વીવાજવ મુક્યા છે, તે ખાય છે નામેથી નિહની ગજના મલગાણી, બકરી ખીચારી જવને પક્યા મૂકી નાગી કુત્વા પ્રયત્ન કરે છે, જેમ મનુષ્યને પાત્ર જાતના પદ્ધાનથી બરેલો થાગ ખીસ્થો છે, ત્યા

પુરાણ માર્તો જાણે નાજ આવ્યો, એટલે ભરેલો વાગ
મૂળેને મનુષ્ય ભાગના માટે છે જેમ એક રાજાની પુત્રીને
પરણના એક વાણિયાનો પુત્ર ચોરીમા આવ્યો છે, હમ્ત
મેળાની તૈયારી છે, ત્યાં એકદમ ભયકર સદૃશ આવ્યાની
બુમરાણ સહગાપી, એટલે વરરાજા અને બંનેયા પવાયન
ધઈ જાય છે, તેમ આ સસારના ગર્જવાસના, રોગના
વિયોગના અને મરણના દુષ્ણે સાક્ષાત્ નજરેતજર દેખાતા
ટાય, આ દુષ્ણે વાધ, સિદ્ધ, અને સક્ષમ કૃતા પણુચની જાય
તેવા સમજી શકાય છે, તેવા અનતદુષ્ણી કામીકાસીને
ભરેલા સસારથી નમજેના તત્તજ આત્માઓને નારી છુટ
વાનો વિચાર કેમ ન વાય? અર્થાત્ જરૂર થવો જોઈએ

તયા વળી સમકિત પામેલા કે પામવાની નજીક
જનેવા આત્માને જગતના પ્રાણીમાન ઉપર હયા પ્રકટ
થાય છે કોઈપણ દુષ્ણી જીવોને જોનાની માથે હૃદયને
આઘાત લાગે છે પોતાથી ગ્રકય હોય તો તેના દુષ્ણે નારા
કરવાનો ઉપાય શોધે છે બીજના દુષ્ણે નજરે દેખાતા
હોય ત્યાં મુધી પાતાને આનંદ વતો નથી જ્ઞાની પુરુષો
કરમાવે છે કે,

દીન દિન વન ઋષ્ણા, કૃપા યસ્ય ન જાયત ।

સર્વજ્ઞમાપિતા ધર્મે તસ્ય દ્વિદિ ન ચિચિતે ॥૨॥

અર્થ કોઈપણ દુષ્ણી માણુનને નજરે દેખીને કે
કાને સાબળીને જેને વિત્તમા કૃપા પ્રકટ થતી નથી, તેવા
માણુમના [શ્રી સર્વજ્ઞપ્રભુજીનો ભાષેલો ધર્મ

કશુ વિદ્ય કરી સકત નથી

પ્ર૦ જેને સમ્યગ્દર્શન પ્રકટે તેને સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રકટ થાય એ તા જનાજર છે, પરતુ તને આગ્નિ પણ ચોકસ પ્રકટ થાયજ એમ ખરૂં કે ?

ઉ૦ ના એમ ચોકસ નથી કોઈન સમકિત નાચે તથા થાય અને કોઈને ખીલ્ત-નાંત કપાયમોહનીયતુ ખુણ પ્રાપ્ત્ય હોય તો ચારિત્ર ઉચ્ચમા ન પણ આવે, પરતુ આપણા થાતુ વિષય નમો લોએ સવ્વમાહુંછુ નો છે અને તેને લગતી રત્નરથીની વાત ચાને છે, માટે જેની માથે ત્રીજની વાત લખાતી છે

હવે જનવાન વીતરગની રત્નરથી પામેલા આત્મા એમા નીચે સુજળ ગુણોનો સદ્ભાવ અને દોષોનો અભાવ થવો શરૂ થાય છે

મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, અને અજ્ઞાનતા આ ત્રણ મહા ભયકર દોષો સર્વથા ક્ષય થાય છે, અથવા નળળા પડી જાય છે

ખાહ્ય અને અભ્યંતર બન્ને પ્રકારનો પરિવ્રહ બધ થાય છે, એટલે આત્મા મિથ્યાત્વાદિ ૧૪ અભ્યંતર અને ધનધાન્યાદિ ૯ ખાહ્ય પરિવ્રહથી મુક્ત બને ॥

તથા મનદ્વં-મનના કુબ્યાપારો, વચનદ્વં-સાનધવચન ભાષણ, તથા કાયદ્વં-અવિવેકથી શરીરનો વ્યાપાર, આ ત્રણે દ્વંડો શ્રી વીતરાગના સુનિરાજમાથી આત્મા ગયા હોય છે

કોપ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર કપાયો ઘણા નળગા પડેલા હોય છે આખર ભય મયુન અને પશ્ચિમ આ ચારે સજ્જાઓ જગમગ મરેલા જેવી વધ જડ હોય છે સ્ત્રીકથા, ભોજનકથા, ગજકથા, અને દેગકથા આ ચારે વિકથાઓ આત્માના કદર દુષ્મન છે, ત શ્રી વીતરાગના મુનિરાજેથી દેગનટો પામેલી હોય છે

અહિંસા, સત્ય, અમ્તેય, પ્રાણચર્ય અને અનગના નિર્મમત્વભાવ આ પાચ મહાવ્રતો અતિનિમ્ન અને ઘણા સતેજ હોય છે સાયોન્નાથ શાસ્ત્રીભોજનનો પશુ ત્યાગ હોય છે તથા પાચ વ્રતો-હિંસા, અનત્ય, ચોરી મયુન, અને પશ્ચિમનો મર્વધા ત્યાગ હોય છે તથા પાચ વ્રમાદ-મદ, વિરય, કાપો, નિદ્રા અને રિડધા આ પાચેથી મુનિરાજે અગના હોય છે, પાચ ઈન્દ્રિયના ૨૩ વિષયોમા શ્રી વીતરાગના મુનિરાજે અહુમ્ધ હોય છે, તથા જ્ઞાનાચાર આદિ પાચ આચારોને હમેશા ભગવતશાસ્ત્રે મારાધનારા હોય છે અને પાચ પ્રકારના વનકારોના જ્ઞાતા હોય છે

વદી છકાય-પૃથ્વીકાય, અપ્તકાય તેહકાય, વાયુકાય, વનસ્પતિકાય અને નસકાય આ છએ કાયના રહક હોય છે, તથા બાહ્ય-અન્વતર છ છ પ્રકારના તપમા તનીન હોય છે, તથા આલોકલય, પરલોકલય, અઠરમાત્મલય, આજ્ઞાવિકાલય, અપયરાલય, આદાનલય અને મરણલય આ સાતે લયોથી શ્રીવીતરાગના મુનિવરો મુકા થયેલા હોય છે

તથા વદી શ્રી વીતરાગના મુનિરાજે પાચ મમિતિ અને

નણુ ગુપ્તિરુપ માઠ પ્રવચનમાતામા સર્વકાલ જાગતા હોય છે, આ આઠ પ્રવચનમાતા આત્મામા જાગતી હોય તો જ મુનિપદ ટકી રહે છે આ પ્રવચનમાતાને નમરો નહિ, આરો નહિ તે પીતરાગતા નાધુ ગણાય નહિ

૫મી શ્રી પીતરાગતા મુનિરાજેમા જાતિનો, કુવનો, બધનો, રૂપનો, વપનો, જ્ઞાનનો, ઐશ્વર્યનો અને લાભને - પ્રાપ્તિનો આ આઠ પ્રકારના મહ-અભિમાન હોતા- નથી આ આઠ પેઢીનો એક પણ મહ ઉપર ચડેલા આત્માને પણ નીચો પાડે છે, તથા શ્રી પીતરાગતા મુનિરાજે પ્રતિજ્ઞા આઠે કર્મના બધનોથી કરતા રહી જાગતા રહે છે

તથા શ્રી પીતરાગતા મુનિરાજે નવ પ્રકારની પ્રજ્ઞા ધર્મની વાટોને બરાબર સાચવનારા હોય છે જેમકે સ્ત્રીઓ રહે તે મુકામના રહેતા નથી, સ્ત્રીઓની કામવિકારપોષક થવા કરતા નથી, સ્ત્રીઓ જેસે તના જોડે આસન ઉપર બેસતા નથી, સ્ત્રીઓના અગ-ઉપાગ નીરખીને જોતા નથી, સ્ત્રી-પુરુષના રહેનાના મુકામની લગો-રગ જીતવાળા મુકામમા પણ વનવાટ કરતા નથી, પહેની અવસ્થામા અનુભવેલા લોગો યાં કરતા નથી, અતિસ્નિગ્ધ અને પુષ્ટ આહાર વાપરતા નથી, લુખો પણ પ્રમાણથી વધારે આહાર વાપરતા નથી, પોતાના શરીરની કે વસ્ત્રોની ટાપટીપ કરીને શોભાવતા નથી, તથા શ્રી પીતરાગતા મુનિરાજે નવ નિયામના પણ ત્યાગી હોય છે

તથા દશ પ્રકારનો સાધુધર્મ બરાબર પાલનારા હોય છે

લભા, મૃદુતા, કનુતા, સ્વનના, મુકિત, વસ્તુમાન ઉપર મૂર્છાનો અભાવ તથા બાર પ્રકારનાતપ, ૧૭ પ્રકારનો સજ્જમ સત્ય, ગૌરવ, આત્મપવિત્રતા, અપરિચ્છેદશા, અને પ્રાદ્યત્યર્થ આ ૧૦ પ્રકારના ધર્મમા પ્રતિશ્લુ જાગતા રહે છે તથા ૧૧ અંગ અને બાર ઉપાંગ નિગેરે આગમોના અખડ અવધાત્રી હોય છે, અનિત્યાઈ બાર ભાવનાઓ વરદોજ ભાવનારા હોય છે

પ્ર૦ જે વૃદ્ધાનસ્વામા-ઘડપણમા દીવા મહુણ કરે તેવાઓ અંગ-ઉપાંગ નિગેરે શાન્દોનો અભ્યાસ કેમ કરી શકે ?

ઉત્તર૦ જેઓ વૃદ્ધાનસ્વામા સાધુ થાય તે પણ ગીતાર્થ ગુરુઓ-શાસ્ત્રોના પારગામી ગુરુઓની નીચામા દીક્ષા લે છે એટલે ગીતાર્થ પુરુષો પાસે બારે માસ સૂનની વાચના આવતી હોવાથી એછા ભણેલા અવવા નહિ ભણેલા પણ હમેશ નાભગવા ભેમવાથી લાભા કાળે બહુદુત બને છે

પ્ર૦ ગીતાર્થ આત્યર્થ કહેવાય કેને ?

ઉત્તર ગીજ મણદ સુર્ત, અ યા તસ્સેવ હાદયસ્ત્વાનં ।
 હમણય સન્નુત્તા, સાં મીજત્ય મુણઅન્ના ॥૧॥

અર્થ જીજ એટલે મૂન તેનું જે આખ્યાન, તેનું નામ અર્થ, સૂન અને અર્થ બન્નેના પુલ જાણકાર તે ગીતાર્થ આત્યર્થ કહી શકાય છે

ઉં ખટપટ અને ગોલાવાની બજારીઓને થાય છે.
 શુકની સરમ કે કર ન હોય તેવાઓને થાય છે, રાત્રી
 અને ગુરૂ બહુમાની આત્માઓને ખટપટ થાય જ નહિ.

પ્ર. ગુરૂ પોતે ગુરૂપણું સમજ્યા ન હોય પછી
 ખીયારા શિષ્યની રીતે દગ્ગા ?

ઉ. ગુરૂપણું સમજેલા ગુરૂ ગોતવા માટે થોડો ટાઈમ
 કાઢે. જોઈએ, ગુરૂની પરીક્ષા કરવી જોઈએ, ઘણા માણસો
 દ્વારા ગુરૂની યોગ્યતા બાણુવી જોઈએ, તેમની પાને રહીને
 પુરો અનુભવ મેળવવો જોઈએ, પછી આપણે અથડાવું
 પડતું નથી જ.

પ્ર. પરીક્ષા કરીને ગુરૂ કરના છતાં પાછળથી વિપ
 રીત પરીણામ આવે છે, તેવું કેમ ?

ઉ. પરીક્ષા કરના પછી પ્રાય જોડું પરિણામ આવે
 નહિ, પણ આધ્યુકીયા કરવાથી પરિણામ બદલાય છે,
 છતાં પણ દીવા લોની પછી પાત્ર મહામતના શુદ્ધ પાલક
 અને શુદ્ધ પ્રત્યક્ષ ગુરૂ મહારાજ હોય તો સતી નારીની
 જેમ સુકુળમાં જન્મેલા શિષ્ય અને શિષ્યાઓએ ગુરૂની
 પૂર્ણ આત્મા પાત્રવી જોઈએ, ગુરૂનો અનાવર ન કરવો
 જોઈએ, ગુરૂની નિદા પણ ન કરવી જોઈએ.

જેમ સાત્રા કુળમાં જન્મેલી હોય, પોતે સતી હોય
 તેવી બાળા જેની નાથે લગ્ન કરે છે, તેની સાથે મ પૂર્ણ
 છત્રી નિતાને છે, પતિની આત્મા પાત્રે છે, પતિની સેવા

બળવે છે પતિનો અદર કરતી નથી ધરમા જેણે હોય
તેવારી નિર્વાહ કરે છે પતિની પ્રજા પટે રેના કંઈ છે,
તેજ પ્રમાણે પન્વોડના કન્યાણુ માટે નાણુ થયેલ આત્મા
ગુરુને સંપૂર્ણ માને છે, આથી વિપરીત આત્માઓ માટે
જુઓ નીચેની ગાથાઓ ઉપદેશમાગાની ૭૪ મી
૭૫ મી અને ૭૬ મી ગાથામા શુ કરમારે છે

વદ્વા છિદ્રવેદા અવગ્રયાદ સયમદે ચચત્તા ।

વક્તા તાદૃશસાગ્રા સીસા ઉચ્ચ અગા ગુરુણા ॥૭૮॥

અર્થ-અભ્ય-અનન્ન-અભિમાની છિદ્ર શોધનારો,
નિન્દા કરનારો સ્નેહાચારી, અપરસ્વભાવી, કોપી-વાકો,
ઉન્ધો આવનાર, આવા શિષ્યો ગુરુ મહારાજને ઉદ્દેગ કરાવ
નાર બને છે વળી કદ્યુ છે કે,

ઋક્સ ગુરુ મિ ન ભક્તી, ન ય વહુમાણા ન ગડગ્ગ ન મય ।

નચિ ગગ્ગા નચિ નેહો ગુરુકુટયાસેણ કિં તસ્સ ॥૭૯॥

અર્થ જે શિષ્યને નિષે ગુરુ મહારાજ ઉપર ભક્તિ
ન હોય, બહુમાન ન હોય ગુરુ મહારાજની મોટાઈ, જૌત્ય સમ
નાણુ ન હોય, ગુરુ મહારાજનો ભય ન હોય, (ગુરુ મહારાજ
મને કપડો આપશે) ગુરુની લગ્ન કે ગુરુ ઉપર સ્નેહ-પ્રેમ
ન હોય તેવા શિષ્યો ગુરુ પાસે રહે તોપણ તેને કશોજ લાભ
છે નહિ

તથા વતી,

ઋક્સદ્યોગ્ગના વદ્વા દિયણ અણુસય મણિઆ ।

તય કલિં કરણિજ્ઞે ગુરુક્સ આલ્યા ન સા સીસા ॥૮૦॥

અર્થ જ્યારે શુરુ મહારાજ ગીળાગત્પુ ફરનારે
ત્યારે એકદમ રોપાયનાન વાય, જોવાનવામા આવે તો
પણ રોનપૂરક જવાબ આપે, (શુ છે ? શુ કહો હો ?) અને
શુરુ મહારાજના કોડ કામમા મદદગાર થાય નહિ, તેવા
શિષ્યે વાત્તવિત શિષ્ય નથી પણ શુરુને એક આજરૂપજ છે
શુરુ મહારાજની સેવામા રહેવાનુ ફલ બતાવે છે

નાણસ્સ દાદ માગી યિચ્ચરજા વસણે ચરિત્તે ચ ।
વજ્ઞા જાવકરણ શુરુકુરજામ ન મુગ્ધતિ ॥૧॥

અર્થ જ્યારે શુરુ મહારાજની સેવામા વનનાર
શુરુકુલેવી કહેવાય છે, આવાશિષ્યો શુરુ મહારાજની પ્રસ
ન્નતા મેળવી શુરુદેવોની નેરામા વનનારા જ્ઞાતી બને છે, અને
જ્ઞાન તથા ચારિત્રમા પણ મજબુત થાય છે, તેથી તે
જ્ઞાનવાળી આત્મામાં ધન્ય છે, કે જેઓ શુરુદેવોની
નિશ્ચાને માખી છાંટી છોડતા નથી

પ્ર ૭ ઉ ૧ અમે પૂ ૧ ગયા છીએ કે, એકના રહેનાથી
વારો શુ ? કોડની સાથે રાગદ્વેષ વાય જ નહિ ?

ઉ ૭ એકવા રહેવાથી હજારો વાધા છે, રાગદ્વેષ ધરે
નહિ પણ મર્યાદા મુકે છે, ખુબ વધે છે, પ્રવચનસાગૃહ્યારની
ગીતના લે મક વ્રીનિષ્પત્તેનસૂરિ મહારાજ નમસ્કાર મહામની
મા મા ૧૧૫ મુનિગતેને શુ ફરમાવે છે, તે જુઓ,

રામાત્રયાયવિયમે સ માર્ગે ચરતા સતા ।

રત્નવ્રયનુપામિષ્ય કુશલાય ન જાયત ॥૧॥

અર્થ ત્રણેપાત્રે ગણાયો નિતે ॥ મજા રિપમ
ત્રણમા રત્ન થીના ગાત્રાનું મુનિવરોને એકદા હેવુ
કુચાતાને માટે થતુ રી, પરંતુ પતનને માટે થાય છે

નેરસ્ય સુરુતાદામા તસ્યાપિ નાનુશ ।

નેરસ્ય કામમપ્રાપ્તિ-તકા માધાય કરવત ॥૧॥

અર્થ એકલા રહેનારી નુ પુણ્ય મારતુ નથી
કાન્થુકે જેમ વાવકોને મુસાવન દસવી ગાનીભાના
આત્માની પેઠે મહાકિષ્કિપ્રાપ્તિ બન મોરતુ નિકટવતુ
થાય છે, તેમ મુનિવરોને પણ જાતી, પાતી તપની, તાના
ગિની વૈધાવચ્ચ કરવાવી નહિ શકુ માત્રી પંઠે મારુ પુણ્ય
બધાય છે, તમ એનાને વયાનચ્ચ કે બખિનો કાબ થનો
નથી તથા જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ વળી નવો એકલાને મુક્તિ
મળવી દુર્લભ છે, તો પછી મોર તા મળે જ રી રીતે ?

શ્વપ્તમણ કા ત્રણવા સર રિત્તમમાજ્ઞત ।

અર્થકિ ચમગાત ચે ચતાવન્નિ નોચિતામ્ ॥૩॥

અર્થ જેમ શ્વે મના- રોષમના રોજનાળાને સા,
ખવરાવે તથા તાનના રોગીને નિધ, પુટ બોજન
ખનાવવુ તેના અતિતને માટે થાય છે તેમ અત્યંત
સાધુને એકલા વિચાર કરના પણ મજા અનિવર્ય પ્રત્યે

જિનપ્રત્યેકપુદ્ગાદિ-દષ્ટા તાન્ નન્તા પ્રવૃત્ત ।

ન ચર્મચતુષા યુક્ત સ્પર્શિતુ શાનકરુણે ॥૪॥

અર્થ શ્રી નિરિશ્વ દેવોના અને અનિશ્વરિ રત્ન
પ્રત્યેકપુદ્ગાના દષ્ટાન્તો આ ૪ કાર્યે કરુણ દેવ

ન રસાલીઓએ એકવાર વિદ્યુત નમથન કરવું બાજીની
નવી જ્ઞાનચક્ર મહાપુરોહિની નાથે ચર્મચતુની મમાનતા
મિહની સાથે નીચાળના નમાનપણા લેવી ગણાય

શાક્તિરોગદગ્ધિગ્ધિગ્ધાનાયા પ્રિયા સદા ।

પ્રાસાય ચત્તે યસ્ય સ પૃથ્વીકો કથ મયન્ ॥ ૬ ॥

અર્થ રાક્ષીનીની માફક મહાદુષ્ટ અને ભયકર દુર્ગતિ
આપનારી અવિરતિ નક્ષત્રી મહાકાળ કોળીયો દરી જવા
માટે મોઢું રાક્ષીને ખેડી છે, તેવા ભયવાળા સત્તામા
એકવાર રહેવું કેમ પાનરે ?

તથા નત્રી

પચામિત્રસાતુષ્ઠ યસ્યદ્વિગ્ધુદુવક ।

જીર ન્દત્યસદ્દ સ ઊકાકી કથ મયન્ ॥ ૬ ॥

અર્થ એક અગ્નિ પદ્મ કોઈ દિવસ તૃપ્ત થતો
નથી, તો પછી પાચ લે ॥ યથા હોય તો પૂછવું શું ?
આ પાચ અગ્નિ જેવા પાચે હન્દ્રિયો શરીર સહિત આત્માને
ચોવીશે કલાક બાગી રહેતો છે, તે આત્મા એકલો કેમ રહી
સકે ? જાની પુરોહિ કહે છે કે,

અગ્નિને તૃપ્તો હન્ધો, નદીએ જલધિપૂરાય મેરેલાસ
તો વિપવ મુખ ભોગવી, જન એ તૃપ્તો થાય મેરેલાસ

આવી રીતે મિધ્યાત્ન, અવિરતિ, અજ્ઞાન અને કોષાદિ
કપાયો પ્રતિક્ષણ જગતના આત્મામાત્રને હેરાન કરી રહેલ
છે, તો તે સાધુ કે સાધીને એકીના કેમ રહી શકાય ?

પ્ર૦ આત્માને જ્યાં કંઈ હોય તો એની રહેવાની હરકત શું છે ?

ઉ૦ એની રહેવાથી આત્મા ક્યાંય વતુજ નથી, એકલા રહેનારા આત્માના ક્યાંય માટે એની રહેતા નથી, પરંતુ પોતાની સ્વચ્છતા અને મુક્તિ માટે પોતાના માટે એકલા હે છે.

એકલાને લાભ કશો નથી પરંતુ એકલો નુકશાનો છે, તે નીચેની દલિલોથી મમજાગે જુઓ.

એકલા રહેવાથી પોતાની સ્વચ્છતા વધે છે, લાવનાઓ વધે છે, કોઈનો ભય કે શમન રહેવાથી લુપ્ત, કામની, પાના તરપણી આદિ પરિવર્તન પાળ્યા મધ્ય છે ત મધી વસ્તુનું પ્રમાણન પવેનણ વતુ ન હોવાથી શ્રી જિનાસા પોતાનું છે, એકલા રહેવાથી ખાવાપીવાનો અવિરોધ વધવાથી રોગોનો પ્રવેશ થાય છે, એકલા રહેવાથી શીમમાજનો અવિરોધ વધવાથી અને કોઈની રોગોડ ન હોવાથી પતન વધવાના પ્રસંગો તુરંત ઉભા થાય છે, એકલા માધુને માદા ૧ આને તારે પોતાની બહારના જવાની અભિ નહોત્ય ત્યારે માધુના આચારો નચાતા નથી, માળીમા પોતાની નિત્યક્રિયાઓ, પરિવેદણાદિ સીધા છે, માન નાવુઓ પોતે બહારી જાનેલો આકાર ન વધરાય તો તેનો શુભ ઉપયોગ કરી શક્યા નથી માદા સાધુને દહા, ઉવગી-વનન ધર્મજ્ઞય તો તેની પરકવવાની વિધિમા જિનાસા સચવાતી નથી માદા કે જ્ઞાન એટલે માનતામા સાધુ પોતાના લુપ્ત ધોઈ ન શકવાથી પોતાને સીધા પડે છે,

લાગે છે જુઓ, વહોરાવનાર લોકા હે છે, વહોરો બાપજી !
 આપ વસ્તારી છો, એમ કહી માફ અને ઘાઁ બોલો
 છે તે વળતે હું એકવાનુજ વહોરના આવ્યો છું, એમ
 જીભ ઉઠાવી ન હોનાવી પોતાને જીકાપણનો દોષ ચોટ
 ઠ, વળી વહોરાવનારે ઘણાંજો માટે અવના ગુરૂ દેવની
 આગરના પ્રતાપે સારો આપાર વહોગવ્યો, તે પોતે એકથોજ
 ખાઈ જવાથી વિશ્વાનઘાત દોષ લાગે છે, તથા વાતારે
 બધને માટે આપેજુ પોતે એકથો આરોગી જવાથી
 સમુદાયના માવના ઉકાઉગીરખણનો દોષ લાગે છે, તથા
 તીર્થ કરઅદત્ત અને ગુરૂઅદત્ત નામના મહાલય ઝર દોષો
 લાગે છે

તથા એકજુ લાવીને વાપરનારને પોતાની બોરેની
 વસ્તુ હુપાનાના નિચારો પણ આવી જાય છે, આમ
 વનથી પપુ ચોરીનો દોષ લાગે છે, વહી એવીના જીભ
 વાપરનાર ઉપર સમુદાયના નાધુઓની ઇર્ષાજુષ્ઠિ થાય
 છે, એકથા જીહુ નાપન્વાનાગાને આજાર વધી જવાના
 પ્રમજો આવી જતા અજીર્ણાદિ થવાના પ્રસજો આરે છે,
 અને તેથી ગેજો થવાના પપુ ખગરજો મહાય છે, એમ
 થવાથી આરિનની વિરાધના અને દુર્ધ્યાન શરૂ થાય છે
 બીજી બાજુ પોતે રેચ્છનારી અને સ્વાથી હોનાવી
 સમુદાય તેના તરફ ઓહુ ધ્યાન આપે છે, એટલે પોતાને
 સમુદાય ઉપર દોષ આવવાથી મહાગુણી ગુરૂ અને સમુદાયની
 નિન્દા કરનાના પ્રમજો ઉભા થાય છે, પછી લોકોની પામે

ભાગ કરે છે - આજ ના - ગુરૂ ની નામના પાત્ર
એવું તથી, એન વચન । પાપ બારણાં કહે મનના ભા
ખે ર્યા કરે છે, તેટલું મુશ્કેલી - દેવા જાણ દુષ્ટની
નરી દુર્ગતિએ કાય છે, એટલે સુધારના - દેવા જાણ
બીનાઈ। હા જેવેલા કૃપા છે

પ્રશ્ન વાંચેજી 'જનુ ૧૫ના -રોજીને મન્યા ને એ
વિશેરે આખો દિવસ ગે. ડા - ૨૦ કેન ખનાવ ?

[illegible]

તથા તુમો, એ વસ્તુઓને / દા.કા કે હોય ખાવા
પ' છે, એનું તને ચડી કાઢ્ય છે ના પ છે કુટ' છે,
તમ મુચના નીડો છે, તેના દાડીના બની રહ
મહાપાનજાના ઘડી

શકુ ન છે, પરંતુ જિત્વિતકા નથી

તત્ત્વ પ્રમાણે ના પીએ પણ કન્યાએ છે કે,

ધનાર્થિના યદા નાસ્તિ, શાંતતાપાદિ દુસ્સદઃ ।

એવ મય વિરક્તાના, તત્ત્વજ્ઞનાર્થિનામપિ ॥

અર્થ જેમ અહીં બપુવુ, ભુવુ, કળાઓ રાખતી, વ્યાપાર માટે દેગ-દેસાન્તર ભ્રમવુ, મોડુ, વહેવુ, વુખુ, મુકુ, હકુ, જેવુ તેવુ જમવુ પણ નહીં જાનક વતી હોનાવી અથવા ધનની જાનકની આશા હોનાથી સંજન કરનાવુ વમલુ લાગતુ નથી, તેમ પ વોક અનતોક્ષણ મુદારનાની આશાનાના મન્યા વિરખા અને તત્ત્વજ્ઞાનના મધી મનુ થોને પણ ક્ષુધા, તૃષ્ણા, તડકા, હડી રિગેરે હુ ખો મન ઉપર નમતી અમરકળા નથી

જેમ અહીં આઠ વર્ષની ઉંમરનો બાળક વીશ વર્ષનો વાય ત્યાં ક્ષુધિ અપરિશ્રાન્ત ભણવાનો ઉદ્દેશ કરે તો તેના પાછલા ૬૦-૭૦-૮૦ વર્ષો પ્રાય એકદમ મુખમય પનાર થાય છે, તેમ આવુ ભવમા સાધુ થયેવો મનુષ્ય ગુર્વાદિકની પસંધીનતા સ્વીકારી વતમાન પરિશ્રમ, કુળ, અમવટા કે આપત્તિનો નિચાર કર્યા નગર મજમના ભાગતો રહે તો હો પટીનો બાળો મસાર એકદમ મુખમય બની જાય છે

પ્રગ કોઈ સાધુ પોતાનો નિર્વાક આવે તેવુ નિત્ય ડિમા જેવુ ભટ્ટીને તથા શેડા-ધણા સ્તવન, નમઝાદો કે ચરિતો, કથા, દયાન્તો વાચીને લોકોને ઉપદેશ આપવાનુ

શરૂ કરેતો વાધો ય્યો ? કાનજી કે વ્યાકરણ પ્રકરણો, કાવ્યો, યાય, આગમો લાલનામાતો દશ-પદર વર્ષ નીચી બાય પછી ઉપદેશ આપવા બાય એ કયારે પહોંચી વળે, એટલુ બધુ બાપીને પણ છેવટ આપવો તો છે ઉપદેશજને, તો પછી હમણા લાધાન્તરોની કરા ચોદાગ છે ? કે એટલો બધો પરિશ્રમ કરવો પડે ?

ઉંઠ જેમ દોકરો વીશવર્ષ કે તેથી પણ વધારે વર્ષ સુધી બહીને મેટીક, મેન્યુઓ કે એમ એ કે ગમે તે લાકનનો અભ્યાસ કરે છે, તેમા ગાંધમ, યરીર અને રેમા રહ્યોને બરબાદ કરે છે, હરે બે બારવરનો ડોકરો તુરત જ કોઇ પાનવાળા કે હોટેલવાગાની ટુકાને નોમરી રહી બાય તો ઉપરના માણુમની માફક સમય, યરીર, અને લક્ષ્મી રોનો બચાર થવા સાથે કમાણી શરૂ થાય છે મામ કરવુ વ્યાજબી ગડ ને ? ભવે મૂખ એક-બે મનુ યો હા પાડે, પરતુ સેકડે, ૮૮ ટકા નંકાર જ ન બગાવશે, તેમ કરનાથી બારવર્ષમા કમાવા નીકળેલો દોકરો આખી છ દહી બાર ફીયાના પગાંધી આ ૧૫૫ પગાર કમાઇ શકતો નથી, તેજ પ્રમાણે સાધુ બનીને તુરત જ ઉપદેશ આપવા નીકળનારા પણ સુઠના બેચાર-ગાઠીયા લાવીને ગાંધી બનનારા જેવાજ છે

વની જેમ આગો ફગવા માડે છે ફાગણ મામમા એક આમા ઉંર સેકડો નહિ પણ હજારો ફળેના ગુચ્છા લાયા છે, આગાનો માલિક ગરીબ હોવા છતા તેને તોડતો

નથી પરંતુ ખરીપડે તેજ લેઈ લે છે ફાગણ-ચૈત્રમા ગરીબ
 આગામણે ઢાંચા મરના ઉતાગી લેતો બે-૧૫ ક ચાર-૫ થ
 મણુ ઉપજે તેને વેચેતો પાચ-દસ, પન્નર-વીસ રૂપીયા
 ઉપજે હરેજી આબાને પૂર્ણ પાકનાની તક આપે તો
 ઢાંચી કેરીઓ પાક્યા પછી પચાન મણુ કે સોમણુ પણ
 યાય અને વખતેહબાર, બે હબાર રૂા પણ ઉપજે અર્ધી ઢાંચી
 કેરી વેચી ખાતી તે મૂખાઈ છે, પણ પાકના ડેવી તેજ ડકા
 પણ ભરેલુ ગણાય તેમ ગુરૂદેવોની પરધીનતા સ્વીકારીને
 જેટલા વધાય તેટલા જ્ઞાનમા આગળ વધવુ, તેજ એકાન્તે
 પરલોકતુ ભત્રુ કરના સજમી ણનેવા મુનિરાજેતુ કર્તવ્ય છે

૩૦ ત્સારેશુ ગુરૂઓ ગમે તેટલા હેરાન કરે તો પણ
 શિષ્યોએ ચવાવી જ લેવુ એમને ? અને શિષ્યોએ આખી
 છાત્રી ગુરૂથી ખીતા જ રહેવુ એ પણ ખરૂ ને ?

ઉ૦ પરલોકના એકાન્ત આરાધક સ્વપર શાસ્ત્રના જાણુ
 આખા જગતતુ ભત્રુ કરવાની ભાનનાવા ગુરૂમહારાજ
 કોઈને જ હેરાન કરતા નથી, તો પછી શિષ્યોને હેરાન
 કરે એ ણને કેમ ? પરંતુ આત્માથી શિષ્યોએ બારે માસ
 અને પ્રતિદિન ગુરૂમહારાજથી ડરતુ રહેવુ એટલુ જ
 નહિ પરંતુ સમગ્ર સમુદાયથી ડરતા રહેવુ બરે, આખી
 દુનીયાથી ડરતા રહેવુ બેઈએ, એજ ચોટામા મોટી
 મહાનુભાવતા છે

આપણા અનંત ઉપકારી જ્ઞાનિપુત્રોએ કરમાવ્યુ

છે કે 'મ જી આં મહાલયક' માત જયોથી નહિ કરનાત
વીતરાજના મુનિ । તેએ પાપો અને કર્મોથી બાંધન
રતા રહેવું જોઈએ

અં ૭૩ થી કરતા રહેવું એટા દોડીનાર માટે ચ' । રી
લેવાન પરતુ સમુદાનના સાધુઓથી પણ કરતા રહેવું
આખી દુનીયા રી કરતા રહેવું, આ વગી કયાનો ન્યાય ?

ઉં ૭૪ કરતા રહેનાનો અર્થ જ એ છે કે, અધરા ન
કરવા, અભિમાન ન કરવે, વિતકાનાદ ન કરવો, દુર્જનતા
ન કરી, લવમનમાઈ ન ગમાનવી, બધ, મા વર્તન રાખવું
આવું એકલા વીતરાજના સાધુનું જ નહિ પરતુ જગતમા
જે કોઈ સત આત્મા હોય તેમનું સર્વનું કર્તવ્ય છે જુઓ,

કોડ અન્ય મહાકવિ પણ કહે છે,

હરિજનનો હાર્યા ભક્ષા, જિતનદે સમાર,

હાર્યા હરિકો મીઠત દે, જિત્યા નરકે મોઝાર ॥૧૧॥

હાર થાય કોની ? ઉત્તમ આત્માઓની જુઓ, કેળી અને
જોરડી જે જોડે હ થા છે એમા કેળીનું આડ ઉત્તમ આત્મા છે,
તેની હાર થાય છે, જોરડી દુર્જન છે તેની જીત થાય છે મરદેરી
માતાનો આત્મા ૧૫ જન્મમા કેળીનું આડ હતું તેની તોડાતોડ
કથેર (કાળનાજી એકે આડ) નું આડ ઉચ્ચ હતું, ૭ દેરના આડે
પોતાની દુર્જનતા આવું રાખી, કેળના આડને પોતાના કાદા
વગાડવાનું આવું રાખ્યું, ત્યારે કેળના આડે પોતાની ઉત્ત
મતા આવું રાખી તેના ઘોદા સડકન કયાં, કથેરીના આડને

નથી પરતુ ખરીપડ તેજ લેધ લે છે ફાગણ જ નથી
 આળામળો કાચા મરના ઉતારી લેતો ને જ પામીને
 મધુ ઉતરે તેને મેચેતા પાચ-દશ મધુજો લોગવી
 ઉપજે કરેને આળાને પૂર્ણ નાશમા પધાર્યા
 કાચી ડેગીઓ પાકયા પછી નનારના માક્ષાત હાખવા
 વાય, અને વખતેહજી
 ફેરી વેચી ખાની ને

પણ ભરેતુ
 નેટના વ તારા કઠા જુઓ, તારો તુ બો કુલ,
 પરલો કુલકો કુલકો કુલકો હો, ઉનકો કાટા શુલ
 માર્ગમા તારા માર્ગમા જે કાગ નાખી જાય, તેના
 કુલકો પણ તારે તો પુવજ વેરવા, કારણ કે, તને તો એ
 કુલકો ફળનાના છે, એને ખીચાનને તે કાટા ફળનાના છે,
 કુલકોમા પણ પ્રગ છે કે, ગાગો દેનાર અને ખાનાર
 એમા સજ્જન ડોણુ ? આખુ જગત એક જ
 પ્રવાજે કહે છે કે, દેનાર નહિ પરતુ ખાનાર

૫૦ ત્યારે ધણા ખીકણ એ સનપુરુષ કહેવાય ? અને
 ખીતા રહે તેજ ઉચ પુરુષો લેખાય છે ?

ઉંઠ અહી વાન ચાને છે, નાધુ પુરુષોની, રથાગણુની
 મેઠારી વગ પી કે ઘરમા ધાડાડુ પેઠા હોય એવા
 કુધની વાત નથી, એ ધ્યાનમા રાખવુ જોઈએ, એટલે
 પુ પુરુષોને-સતપુરુષોને પરલોક બાડતા ઈશ્વર ન હોય,
 ૧ સાપથી ચોક્કમ કરતા રહેવુ જ જોઈએ, અને પાપથી
 તે જગનથી રે એમા ખોટુ શુ છે

ખીંછ વાન એ પણ છે કે, જેમ જેમ આત્મા પાડે
 જોખમદારી વધતી જાય, તેમ તેમ નાવધાતા વધારી
 જોડે જુઓ, આખી દુનિયામાં કાયદો કે કે, ધનનાની
 મધ્યગતરમાં જ રહે છે, એવાઓના રહેઠાણ રહેનાના
 ધરો મામની મધ્યમાં જ હોય છે, તેનું કારણ એજ કે
 તેઓની પાસે માત્ર-નીકત હોય છે તે જો ગામ બહાર
 નિધાર રહે તો જરૂર લૂગાઈ જવાનો ભય રહે છે, મને
 ખીંછ વાસ્તુ નાધરી, બજાણીયા, ઢેઠ, ચમાર, બગી આ
 નિર્ધન કોમો-જાતિઓ ગામની બહાર, ગામની છેડા પર
 છે, કેમ કે તેમને લૂગાવાનો બીનકુલ ભય છે જ નહિ

વળી જુઓ, મોતુ-ચાદી મનાકાળ ખીના જ રહે છે
 તેઓને પોતાને મોરાઈ જવાનો ભય હોવાની તીન્નેરીમાં
 છુપાઈને વન છે લોઢા વગેરે હવેલી ધાતુઓને નિકરતા
 હોય છે એમને કોઈનો ડર ન હોવાથી જમે ત્યા પડ્યા
 રહે છે લોઢાની કોપ નિગેરે વગજમાં પણ નિજરપણે
 એકની રહે છે, અને મોનાની કાંઠી બજારમાં પણ એકની
 રહે તો ચોરાઈ જાય છે

વળી સોના-ચંદીમાં નરમાસ પણ ખુણ છે, તેને લોડુ
 હેરાન કરે છે, પરંતુ મોનુ લોડાને હેરાન કરી શકે જ નહિ,
 કારણ કે લોઢામાં ભારેભાર દુર્જનતા ભરેલી છે લોડુ
 આખા જગતનું લોડી પીવા મરબથુ છે લોડુ ચપુ, છરી,
 તરવાર, બાણુ ભાવો, મસી, ધારીયુ, મુદગવ, ગદા, લાંબીપાવ

વિગેરે કવીયાનું ઉપમા બની જગતનો નાશ કરે છે પણ
અને મનુષ્યો લોભથી કેટલા ઉપાણુ તેની સખ્યા જ્ઞાનીઓ
પણ ગણાવી શકે નહિ, જ્યારે મોના-ચાદીએ કોઈનો અપ
રાધ-ચુંડો કર્યાના દાખલા બહુજ ઓછા મળશે

મોના અને લોભની વિચારપ્રાપ્તિ સંજ્ઞાનતા અને
દુર્જનતાની મમજણ પડી જશે કે, નરમાશ, સંજ્ઞાનતા
આદિ ઉત્તમ ગુણોથી અત્યારે મોનાની કિમત એક મહુની
લગભગ ઢોઢ થી બે લાખ રૂપિયા થઈ જાય છે, જ્યારે
લોભની કમિન ચાર-પાંચ રૂપિયા થાય છે મોનુ ધરમા
ગેર-બેર હોય તો પણ તે માણસ લાભ્યશાળી લેખાય
છે લોહુ ભલે પાંચ-દશ મહુ હોય તો પણ તે માણસ
બાપડો અને અભાગીઓ કહેવાય છે તેમ મોના જેવો
એજ નમ્ર ગિધ્ય હોય તે ચુરૂ લાભ્યશાળી ગણાય છે, અને
લોભના જેવા કણ્યાળા દશ ગિધ્ય હોય તો પણ ચુરૂ
લોહી ઉકાળે

ઉપરના બધાજ વસ્તુ નથી એમ નક્કી થાય છે, કે જે
નાધુ મુનિરાજમા નિનય, નમ્રતા અને સંજ્ઞાનતા ગુણો
આનેના હોયતો એમને એકવા રહેવા વિગેરેની વાચકી
વાતો કરતી પડેજ નહિ, વિનયી આત્મા જરૂર મોડો-વહેલો
જ્ઞાની મને છે પોતાના પરિવારમા જાલો થાય છે, અને
મન મમાજમા પણ આબરૂ મેળવે છે, માટે આત્માના
અજુ ૧ ઇંદ્રજ સાધુ-સાધ્વીએ પોતામા નિનય-નમ્રતા,

કેમગતા મૃત્યુના મુતો જલદી આવ એમે ઉત્તમ કરમે જોઈએ

પ્રથમ લગવાન પીત્તાગ્નના શાન્તનમા તરવાના માઈ
ધણ છે તો પત્રી એ નિનય ન હોય તો શુ ન તરી
ચકાય ?

ઉઠ જેમ નાકર, દ્રાક્ષ અને ચેરડી વિગેરેના ખીચુ
બધુ હોય ફક્ત મધુરતા જ ન હોય મુવાર્તુમા અને
ચાંદીમા ફક્ત ચમક ન હોય, હાં હામા ફક્ત સાદી /
ન હોય, ચંદ્ર-સૂર્યમા ફક્ત પ્રાગ જ ન હોય, આગા
શરીરમા ફક્ત મન્તક જ ન હોય, કોઈ મંગમતીમા
ફક્ત ઘણકાર્થ જ ન હોય, કોઈ ઉત્તમ આત્મામા ફક્ત
જગનતા જ ન હોય, કોઈ મોટા વેપારીને ફક્ત આગક
જ ન હોય, કોઈ મોટા નાજની ફક્ત આજ્ઞા જ ન પાળતુ
હોય, કોઈ મોટા ધનવાનના ઘરમા નવ પ્રકારમાથી એકે
પ્રકારતુ ધન જ ન હોય, બહુ સ્વાગા માણુમને
ફક્ત એકતુ નાક જ ન હોય, કોઈ મોટા પરિવારવાળા
મા ફક્ત કોઈ પુત્ર જ ન હોય, એકદમ સારા ગહેરમા
ફક્ત કોઈ માણુમ જ ન હોય, જેમ જા બધા તન્ન
નકામા અને સી કાઢના થો ન છે, તેમ નિનયગુણુ ન
હોયતો તરવાના બના માર્ગો નકામાજ છે જવા માર્ગો તાજી
ચકતા જ નથી

ઉત્તમી તમામ વસ્તુઓને એકેક વસ્તુનો અભાવ તની
મૌલિક સત્તિનો અભાવ સૂચવે છે, તેમ નિનય ગુણુનો

અહાન પણ આત્મામા તમામગુણનો અહાન સૂચવે છે મા? વિનય ગુણ તાવા આત્મામા જ ગુણો ન હોય તો પણ મોડા વેવા જરૂર આવે છે, અને વિનયગુણ વગરના મનુષ્યમા વળતે ડોઢ ગુણ આવ્યા હોય તો પપ્પ પાછા ચાયા નાય છે જુઓ, દશવૈકાલિક સૂત્રમા સાધુને વિનય ગુણ સમજવા આપુ નવસુ અધ્યયન બતાવ્યું છે, તેનો નિસ્તાર ધર્મો છે તેનો દૂક લાન નીચેના પદ્યોથી સમજવા શીલે લખુ હુ

[શત્રુજય જગ્ગે લાવન, શત્રુજય જગ્ગે-એ દેરી]

વિનય કરે જો ચેલા વિનય કરે જો,

શ્રી ગુરુઆણા શીશ ધરે જો,

ચેલા શીશ ધરે જો,

કોધી માની ને પરમાદી,

વિનય ન શીખે વહી વિખવાદી,

ચેલા, વહી વિખવાદી ॥ ૧ ॥

વિનય રહિત આશાતના કરતા,

બહુ ભવ ભટકે દુર્ગતિ ફરતા,

ચેલા દુર્ગતિ ફરતા,

અગ્નિ સર્પ વિપ જિમ વહી મારે,

ગુરુ આરાતન તેમ અધિક પ્રકાટે ચે અના ૨ ॥

અર્થ બે ગાથાનો ભેગો ભગવાન સુધર્મરનામિ મહારાજ શિષ્ય મમુલ્યને ઉદેલીને ફરમાવે છે, હે

મહામા યથાવી સુશિ યો ! તમે ગુરુ મહાત્માનો વિનય
જરૂર કરજો, અને ગુરુ મહાત્માની આજ્ઞા તથા કાલ માટે
મમ્તક ઉપર ધારણ કરજો, જે હીણભાગી હોવો કેાધી
માની, પ્રમાદી અને કલ્યાણા હોય છે, તેમનામા વિનયગુણ
(બીજાનું જેનીને પણ) આવતો નથી (તમે તો ઉત્તમ
કુલમા જન્મેલા છો, વૈરાગ્યથી રીક્ષા લીધી છે, માટે અવિનય
વાળા થશો નહિ) કારણ કે,

વિનયના અભાવમા જે આશાતના થઇ જાય છે, તેથી
તે આત્મા દુર્ગતિમા લગ્નકતો છતો ઘણા ભવ-સમારમા
ભટકનારો બને છે જુઓ, અગ્નિ, સર્પ અને ઝેરએ મહા-
ભય કરે વસ્તુઓ છે, એ તત્કાલ પ્રાણઘાતક છે, પરંતુ તેના
કરતા પદ્મ ગુરુનો અવિનય કરવાથી લાગેલી આશાતના
અધિક પ્રકારે મારનારી છે, અગ્નિ, સર્પ અને ઝેર એક
વાવનું મનુષ્ય દેનારા છે જ્યારે ગુરુ આજ્ઞાના અનતા જન્મ
મરણ આપનાર ધાય છે

આ વાનનું સમર્થન આપનાર શ્રી લેનશાસનમા
બની ગયેલું અને લેનમાત્રિયમા આરેખાએલ એક
કથાનક અહિં મળુ કરે છું

અનતાકાળ પહેલા એટલે અનતી ઉત્સર્જિણી અને
અવસર્જિણી પહેલા સુનિવિહારના મેન અને કાળમા
પડ્યનો સુનિ મહાશયોથી પરિવરેલા શ્રી ધર્મધોનસૂરિ
મહાગજનામના આચાર્ય ભગવન પદ્માચાર્ય ગુરુ મહાત્માની

હતા અને ચક્રચિત્ર જેવું અતિનિર્મળ આગ્નિ પાક નાસા હતા તેમના પરિનારના બાસ જ સિમ્બે ગુણગતની ખાણ હતા મને જ્ઞાન-ધ્યાન-ક્રિયા-તપસ્યાના નાકાગ લગતા હતા, તેમની પાસે કોઈ એક કુળપુત્રે દીકરા લીધી હતી, તે ઘરો મર્યાદા આત્મા હોય, તે તેથી ઘણા સાધુનું કામગીરી કરી નકતો હતો દુનિયામાં પણ કહેવત છે કે, "કરે તેને જ કહેવાય" એટલે સાધુઓ તેને ક્યારેક કામ બતાવતા હતા તેનું નામ હતું કેદ્ર, તે કામકાજ ઘણું કરતો, પરંતુ તેનામાં આપગડાઈ ખુબ જ હતી, તેથી તેને વારંવાર કોપ અને માન ખુબજ આવી જતા હતા.

ગુરુદેવ તેને કળી જતા હતા, એટલે અવારનવાર વ્યાખ્યાનમાં આપગડાઈ, કોપ, માન ઘણા જ ખોટા છે, એમ સાર્વજનિક ઉપદેશ આપતા દુનિયામાં પણ કહેવત છે કે,

કેવન તજવું સહેલું છે સહેલું પ્રિયાનો નેહ,

આપ બડાઈ અને ઈર્ષ્યા, દુઃખ તજવું તેહ

પરંતુ અપાત્ર કેદ્રને વાલ થતા નહિ, અને રાપ આવી જતો કે, મનેજ સહજાવે છે કેદ્ર ઘણું કોપી અને અનિમાયી છે, એમ આખા સમુદાયને સમજાવ્યું ગયેલું હોવાથી તેની ભૂત કોઈ કાલતું નહિ, કારણ કે ઉકળેલા તેવમાં પાણી રેડવું એ આપણા નાથને નોતરવા સમાન છે પરંતુ તેને પરીક્ષા સીખામણ અપાતી તે પપુ તેને નાક ખુબ માણસને દર્પણ બતાવવા સમાન થતી હતી

(ભુગ્યા માણસની યથા)

જુઓ એક કોઈ જગારના લાયાત બેનતા વપના
 દિવસે ભુકાની બાધીને બનરમા ફરવા પીક-યાહતા, નનામા
 ધનામ લેવાની આશાએ એક હાલમ બર્ષણ લેકને હુકાન
 વરામા ફરતો હતો, અને બર્ષણ દેખાડીને બે પચ ૩ પીયાના
 છુટા કમાયો હતો. આ બાજુ પેલા ભુકાનીવાગા જગાર
 ત્રી પણ પધાર્યા હાલમ બીચાડે મોળા માણસ ધારીને
 બર્ષણ સામે ધણુ જગારથીનું નાક હમણાજ યા પુરશાત
 કપાઈ ગયું હતું

પરંતુ આ વાત બીચારો હાલમ મુશ્કેલ લાગ્યો હતો
 નહિ જગારને બર્ષણ જોતાજ યાદ આવ્યું કે, આ હુકા
 મજોર હાલમ મારું કપાએતું નાક મને દેખાજવા આ બર્ષણ
 ધરે છે, આજ ત્યારે તેણે ફત, એમ રિચારી પાથ-ગ
 વપારો લગાવી દીધી હાલમજોર જે હુ નાકમુશ્કેલ હતું,
 એની મને જગાર નથી ? ત વગી તુ બર્ષણ દેખાજવા આવ્યો
 છે ? લેલેતો ના !

દુર્જનને સમજાવતા, કરો ન નીકળે માર
 બર્ષણ દરફ નાપિતે, ખાધો માર અપા
 મૂરખને મત આપતા, પોતાની પત જાય,
 ટપલો શરાણુ શ્વદાવીએ પણ આરીએ નવ થાય

બસ જેમ જગારને બર્ષણ દેખાડનાર ઉપર ગુસ્સો
 આ થો, તેજ પ્રમાણે કોધી, માની, કશ્ચઆળા શિયોને

ગુરુ મહારાજની શીખામણુ પણ લાલકારક થતી નથી, પણ
નુકશાન કરનારી જને છે. આ ન્યાયથી રૂઢિમુનિ સમુદાયના
મણા સાધુઓનું કામ કરતો પરંતુ તેની કાચે ત્યાં કંઈનારા
હોય, તેની વાહવાક કરનાર હોય, તેની જરા પણ જૂઠું ન
કાઢે તો જ તે ભાઈથી નારા નહે, નકિતર દણુવારમા મીયામાઈ
પણ આવી જાય.

આમ થતા-વતા આ ભાઈથી રૂઢિના કોઈ અને
અભિમાને મર્યાદા મુકની ચડૂ કરી અને વારવાર સમુદાયમા
વડીવોનું પણ અપમાન કરી નાખે એટલે આખો ગચ્છ
તેને વિગેથી જેવો દેખાવા લાગ્યો અર્થાત્ કોઈ પણ
સાધુ તેની સાથે લેવડદેવડ-વાનગીત કર નહિ, તેની
સાથે કોઈ ચાલે નહિ, તેને કાંઈ કામ જતાવે નહિ, એમ
એકલો અટ્ટલો જનવાથી સમુદાય ઉપર મહાદેવ માનવું
કરતા વિચારના લાગ્યો. છતાં કોઈકનાર સ્થિતિર સાધુઓ
તને મહુ પ્રીમાયથી અને મીઠાશની શીખામણુ આપી,
પણ તે ત્યાં જામણુ તેને કડકડગા અને ઉકળી રહેલા તેરમા
નાખેના કડાખાણી તુ યજ થતી [ઉકળતા તેવમા પાણી પડે
એટલે તુરતજ મડકો વાય છે અને અસાવધાન પાસે ઉભેલા
જાગી જાય છે,] આવા જનાવથી મમુદ્ર અને વડવાનવ
જેવો ગચ્છ અને રૂઢિનો સળધ જની મયો હનો એકદા દુષ્ટ
પરિણામવાલા રૂઢિ સાધુને જેવો વિચાર આગ્યો કે, આ આખો
ગચ્છ મારો દિશાનગેથી છે, માટે તેનો હું નાશ કરી નાખુ ?

એવો વિચાર કરીને કોઇ જગ્યાએથી વિષ મેળવી લાગ્યો અને ગરુડના ૫૦૦ સાધુઓને પીવાના પાણીમાં ન પુચ્છ, પરંતુ ચારિત્રની આરાધનામાં તન્મય જાનેના ગરુડનું પુણ્ય જાગતું હોવાથી શ્રી વીતરાણાસનના કોઈક વદાનરે દેવનું ધ્યાન ગયું અને દુષ્ટ સાધુનું કૃત્ય ગરુડના મુખ્ય પુત્રોને જણાવી દીધું તેથી આખા ગરુડનો જવાન થઈ ગયો.

અને તે શિશુનામાંસ અને માધ્વામાંસ ઉદ્ભૂતિ ઉદ્ભવ સાધુ પશુ પોતાનું પાપ જાહેર થઈ ગયાની જાગર પડી જતા ગરુડનો ત્યાગ કરીને નીકળી ગયો, પરંતુ તેનું પાપ જગજાહેર થઈ ગયું.

કોંડ ઉપાય કયાં છતાં, પાપ પ્રકટ થઈ જાય
ઠાપેલી નાખા કદી, ઢાકી નવ ઢંકાય

તેથી તે જ્યાં ગયો ત્યાં અપમાન અને તિરસ્કાર પામવાથી કોઇ જગ્યાએ કરી શક્યો નહિ, તેથી તેને ગરુડ ધર્મ અને વેશ ઉપર પશુ અતિપ્રમાણ દ્રેષ આવનાથી રેશનો પશુ ત્યાગ કરીને જગવમાં ભટકવા લાગ્યો અને તેનામાંથી આચારો પનાયન થવાની સાથે અનાચારો દાખલ થઈ ગયા અને તેની ધર્મક્રિયાઓ બધી થઈ ગઈ, રાત્રિવસ પરિણમણુ ચાતુ ચમુ, કદમૂલાદિ જાપીજ મબદ્ય અને અપેય વસ્તુઓ વા રવા લાગ્યો, જાધાજ નહિ કરનારો યકામો કરવા લાગ્યો જ્યાં ગયો ત્યાં અપમાનને પામતો મનુષ્યોની મચ્છરી વિગેરે હનકા ઢામો કરીને મરીને તિર્થ ચયો-નિમા ઉત્પન્ન થયો.

ધર્મના દ્વારી મન્ને હોનાથી પશુગતિમા જાણ અનેક
 જોના તાર કરીને નરક તિમા ગયો, જોડ ભર પશુનો
 અને જોડ ભર નરકનો એમ માતે નરકના જાણીને
 જનક, મનમથક અને જોય પશુઓમા કનકે ભવ ભટ્ટીને
 મેન્દ્રિનાદિ નિકેન્દ્રિયમા ઘણા કાળ ભટ્ટીને પ્રથેક વન
 ન્યતેકાયમા અમ ધ્યાન ભયો ન્યટ્ટીને અનન્યયમા
 (તાપાન્યુ નન્યતેકાયમા) અનતા માન ભટ્ટકવામા કેટલી
 ભાનાન પણ કહેતા પાર ન પામે તેના હુ જો પાન્યો

અનતો કાવ-અનતા કાવચક ચાર ગતિ મસારમા
 હુ જો ભોળીને વની અકામનિજરાએ ઉચો ચઢ્યો અને
 આર્થદેરામા, આર્થકુલમા વનધર્મની સામમીવાવા
 વેનમણુ મેઠની વખુભદ્રાભાર્યાની કુલિએ ગુણુકર
 નામા પુત્ર ધયો, યૌનનયને પામ્યો તીર્થ કરતે પધાર્યા
 નાભગી વદન કરના ગયો, ત્યા કોમાદિ કાચોની દુષ્ટતા
 અને દુરતતા સામગી, અને ઉભકરણુમા પોતાનીજ અનન
 ભવ પહેનાની કદનામા નાધુપણાની ઉદ્ધતાઈથી ભરેલી કયા
 નાનતી, અને તેના પરિણામે આટલો બધો કાળ મસારમા
 રખડવુ પડ્યુ, તેમા નરકાદિ કુગતિઓમા ભોગવેવા
 હુ જોનો નિતાર સાભગી મનમા ખુબજ ભરેરાગી ઉપત્ત
 વર્ષ વર્ણન ન થઈ શકે તેટલુ હુ ખ ધર્મ આજ્યુ, મૂર્ખા
 આવી, કેટલાક પોતાના બૂતકલના ભયો આત્મપ્રત્યક્ષ
 નરા, મસારના ત્રુજો પશુ વિન સમાન ભામવા વાના,

તીવરેસાચ વગાથી માતા-પિતાની આજ્ઞા મેળવી પ્રભુજી
પાસે પ્રવક્તૃત્વા જગીરી કરી

દીક્ષાના વિચારથીજ દરરોજ ૫૦૦ નાધુની નેના કળનાને
નિરમ નીધે એક નાધુ બોધા હોય તો એવે ચારે નળના
ની મેળ વાય તો મીન દિવે ઉભામ કર્યો કોધાદિ ડાથોને
તિનાજની આપી, ૭ મામ દીક્ષા મની પાચમા મેલોડ
આ ત્યાથી એક મનુષ્ય અને એક દેવને જવ કરતા
એક મનુષ્યલવમા દોષ વગળી દીલાનુ પાલન કરી મર્વાઈ
નિમાન મુખી ચડી છે તા મનુષ્યજન્મમા કેવડી ધર્મ મોડ
આ ઇતિ ઉદ્ધતાઈ અને નિનય શુણના પ્રકર્ષથી આત્માના
પતન અને અશુદ્ધ્યને સૂચવનારી રૂદ્રમુનિની કવા

મ પૂર્ણ

અવિનયી દુખીયો બહુલ સમારી,
અવિનયી મુગતિનો નહિ અધિકારી,
ચેલા ! નહિ અધિકારી

અવિનયકારી ઈચ્છાચારી.

રત્નત્રયહારી થાય ભીખારી, ચેલા થાય ભીખારી, ૩
અવિનયી આરાધક નવિ થાય, કુલવાલુઆની
પરે દુર્ગતિ જાય ચેલા દુર્ગતિ જાય
કોઠાકાનની કુતરી જેમ,

અપમાન પામે-અવિનયી તેમ, ચેલા ૭ ૮
અર્થઃ અવિનયી આત્મા જાણવમા પશુ દેવ દેવ

તે માન પામતો ન હોવાથી બીજાની અને રાક જેવી દશા
ભાગ્યે તે મનિનથી માધુ ગરુમા નહીં થકતો નથી,
મનિનથીને યુદ્ધ ઉપર નરુમા ન હોવાથી જ્ઞાન પામતો
નથી, અને અનિનથી જ્ઞાન ભણે તે પણ તેને દુઃખાના
ગંધે પુગી પીકળે છે, એટલે આમરમા અવિનયથી
ભણાયેતુ જ્ઞાન પ્રાય ઉત્સુનપ્રકાશના આભિમા જ વપરાતુ
હોવાથી જીવને બહુદુઃખમારી બનારે છે

અનિનથી આત્માને મુક્તિ મળતી નથી, એટલે
અનિનયપૂર્વક જમે તેટલા તપ કરે જ્ઞાન લાણે, અનુધાન
કરે તો પણ મૂળ બળેતુ હોય તો જેમ દુઃખ
વાયજ નહિ, તેમ વિનયકર મૂળ બળી ગયેતુ હોવાથી મુક્તિ
રૂપ દુઃખ થતુ નથી અવિનય કરનારા પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે
વર્તન કરનારો હોવાથી અટાણુ અને આએવન રાક્ષા
પામતો ન હોવાથી રત્નનથી પામતો જ નથી અને પાને
તો ખોઈ નાખીને બીજારી જેવો એટલે રત્નનથી તથા એટલે
બીજારીની પેઠે ચાર ગનિમા લગ્નકે છે

અવિનયથી આત્મા દેખાવથી સારા તપ, અનુધાન
કરતો હોય તો પણ તેને આરાધના થતીજ નથી અને
તે ગરુથી કુળનાગક નાધુની પેઠે દુર્ગતિ પ્રાપ્ત થાય છે

કુવવાલક માધુ મહાતપની હોવા છતાં કોપી અને
સ્વચ્છ હોવાથી યુગની ગીજામણુ તેને રચતી નહિ એક
વાર ગીજામણુ દેનારા યુગમહાતપને મારી નાખવાના તેને

વિચારો આબ્યા અને પડાડ ઉપરથી ઉતરતા (ગુરુ પેના અને કુલવાવક પાછળ હોવાથી) મોઠો પંથર ગમડાબ્યો, તે તે ગુરુએ જોઈ ન વીધો હોત તો ગુરુ ચગાઈને મણ જ પામરાના ખતા પરતુ પાછળથી આવતા પંથરને જોઈને ગુરુ બાજુ ઉપર ઘડી ગયા અને પોતાના કુશિધ્યની તથા સમજાઈ ગઈ

કુશિધ્યની આવી દુષ્ટ ચંખાથી મહાશ્વાતમૂર્તિ ગુરુને પણ શણુવાર પુરતો ગુરુ મે આવી જવાથી બોલાઈ ગયું કે, હે અધમ આત્મા ! તારા આના વર્તનથી નારી મારફતે તારું પતન થશે, બસ કોઈ ભાવિભાવ હોય અને કયારેક આવા ગુરુઓના મુખમાથી પણ માના શબ્દો નીકળી જાય ॥ દુષ્ટ શિષ્ય ગુરુને છોડીને એક મોટા વનમા જઈ માસના, દોઢ માસના, બે માસના, અઢિ માસના, ત્રણ માસના એમ મોટા મોટા તપ કરવા લાગ્યો અને મનમા અભિમાન નાવી વિચારવા લાગ્યો કે, ગુરુના વચન ખોટા બરાના છે કા તુ કે એક બાજુ મનુષ્યનો અકિ સર્વથા અભાવ છે પછી શ્રીઓ કમથી આરવાની હતી ? સાથોસાથ મોટી તપ ત્યા આવે છે, એવું ગુરુના વચન ગુરુના મુખનજ રહેવાના થયા

હવે તે આજા ઉત્કટ તપ કરતા તે મુનિને ઘણા તાઈમ ગયો આ બાજુ કેળીક અને ચેડા મહારાજ, મુખ્ય ત્રણ થયું એમા ઘણા વખત લડનામા નહિ ફાવેલા કેળીકે

૧૧૧ વચન ડી મામધિકા વંચા નામકે કુવવા ૧૬
નુતિને રીવતન કરીને નાના-ના, અને વિદ્યાદાનગરીને
ડમળે રીધો, અને મુનિ ચારિત્રવટ થઈને કુનતિનામી
ડની નસારમા રખડનાગ થયા આ કથાનો વિચાર બાધુ ના
ઈચ્છક મહાશયે ઉત્તરાધ્યયન પ્રથમ અધ્યયન ડી વૃત્તિ ભેડી

મૃ૦ આ મુનિરાજનુ કુવવાલક એવુ નાન યા ડી થયુ ?

ઉ૦ આ મુનિ માડ- ાશ્ર વિગેરે મોટા તપ કરીને
નદીના ડીનાગ ઉપર ધ્યાનમા ઉભા રહેતા હતા, અને નદીનુ
પૂર આવે તો ખજુ પાતે પૂરમા તણાઈ જશે એડી ખજુ
દરકાર રાખ્યા વગર ધ્યાન છાડતા નહિ, તેમડી કોડક દેને
મુનિના ધ્યાનથી આકર્ષાઈને નદી કાઢે આડી નદીને પ્રવાહ
વાળીને દુર ખેમવી નાખ્યો તેડો બનાવ દેખીને વચડામા
આવનારા આભીર વિગેરે લોકોએ આ મુનિનુ કુવ
(નદીડો પ્રવાહ) શનક નામ પાડયુ

મૃ૦ દેવતાઓ જેમના તપથી આકર્ષાઈને નદીના
પ્રવાહને ખતવીનાખે આવા તપથી સાધુ મરીને દુગતિએ
જાય તે શુ બનવા યોગ છે ?

ઉ૦ દેવતાઓ પણ જુ તો હામરપ જવ છે, એટલે
આપણી જેમ અપદાની છે, આપણે આ કાવના માણસો
પણ જેમ તપધ્યાનો કે જ્ઞાનનો કેટલનામા વિશેષ શુન્ય
જાણી તેના શુષ્કમા ઘેલા બનીએ છીએ તેમ દેવો પણ
તત્કાલ શુષ્ક દેખી તેમની સેવા-ભજ્ન કરનાગ થાય છે, પરંતુ

જામોની બાતના બળે પૂજ્યપુરોહિત કનુ ક યાજુ
થતુ નથી

પ્ર० તુ દેવતાઓના પણ પૂજ્ય બનેલા આત્માઓ
પાછા પડી જાય ખરા ?

ઉ० સત્સભગવાન સિવાય સાચી પરીક્ષા કોઈ કરી
નકતા નથી એટલે અમુકના પૂજ્ય થયા એટલે પતન
વાય નહિ, એવો કોઈને ઠેકો મળતો નથી

પ્ર० હજારોના પૂજ્ય બનેલા, લાખો કે કોટોના
પૂજ્ય બનેલા પણ આરગતિ સસારમા ભ્રમણ કરનાર વધ
અનતા દુખ ભોગવનારા થતા હોય તો આપણા જેવાની
ગી દશા ?

ઉ० ગુણ પ્રકટ થવા એ એક જુની ચીજ છે, અને
જગતના અસાની જીવોદ્ધાર પૂજ્ય એ જુદી વાત છે
કેટલાક સર્વગુણમયના કેવલી ભગવતો ખી દુલ જગતમા
પૂજ્યા નગરજ મોક્ષમા પધારી નયા છે અને વેદલાઠ
જારો દોષોના જાર ગોશાળા જેવા કોટા માણુનોદ્ધાર
પૂજ્યા પણ ખરા અને ચારે પ્રતિમા ભટકણુ પણ
જરૂર પડશે

પ્ર० તો પછી જેને ઘણા ભકતો હોય ઘણા મેનકો
હોય, એણે ચોક્કસ કંયાણુ થવાનું જ, એમ નહિ ?

ઉ० જેને ઘણા ભકતો અને ઘણા મેનકો હોય, તેણે

ક યાજ્ઞ યનાનુ ચોક્કમ નહિ જ પરતુ સક્રોમા ભાનભૂતા
યજ જનાય તો એક યાજ્ઞ ચોક્કમ વાય, એમા શકા નહિ

પ્ર૦ ઉપર જણાવાઈ ગયું કે, શુકપરત નતા સિવાય
સાધુગ્ના ગોભે નહિ, એનું કારણ શુ ?

ઉ૦ શ્રી લૈનશાનનમા આજ્ઞાનીજ મુખ્યતા બતાવાઈ
છે આજ્ઞા વિના બધાજ ક્રિયા-અનુક્રાંતો અલુણ્ણ બનાજ
જેવા વાગે છે તુઓ શ્રાવકોના છત્રીસ કૃત્યોમા પણ પહેલું
કૃત્ય શુ છે ?

મ હ જિજ્ઞાસુ આજ અર્થ શ્રી જિનેશ્વરેવની આજ્ઞા માને
વતી પણ કહ્યું છે કે,

આણપ તગાં આણપ રાજમા તહ ચ વાણમાણપ ।

આણારહિજા ધમ્મા પલાલપુલુવ પડિહાઈ ॥ ૧ ॥

અર્થ જેટલા જગતમા તપના પ્રકાર છે, તે બધા
વીતરાગની આજ્ઞાપૂર્વક કરાય તોજ તે માચી નિર્જન
રૂપ ફલને આપનારા થાય છે સજમના બધાજ પ્રકારો
બાવાન વીતરાગની આજ્ઞાપૂર્વક ફલવાન બને છે, તેમજ
દાન અને ઉપવસ્યણથી શીત આદિ બધાજ ધર્મો વીત
રાગની આજ્ઞાપૂર્વક કરાય તોજ તેનું ચધાર્થક ન પ્રાપ્ત થાય છે

પ્ર૦ આપણે બધા ઉપવાસ વિગેરે તપ કરીએ છીએ
એ બધા તપ માત્રા ગણાય નહિ ?

ઉ૦ સાચા તપ ન ગણાય, એમ હેતુની સર્વજ
પ્રિયાય કોઈની તામત નથી, પરતુ તપનું લક્ષણ શાઓમા

નીચે પ્રમાણે બતાવું છે તે જુઓ.

કપાયત્રિપદાહાર-ત્યાગો યથ વિધીયત ।

ઉપવાસ સ વિહાય દ્યોષ લઘનક વિદુ ॥ ૧ ॥

અર્થ કોષાદિ સોલ અને હાસ્યાદિ નવ એમ પચ્ચીશ કાર્યોનો ત્યાગ હોય, પાચ ઇન્દ્રિયના ત્રેવીશ નિયમનો ત્યાગ હોય અને અશન, પાન, પાદિમ અને ગ્વામિનો ત્યાગ હોય એમ બાવન બાબતનો જે દિવસે ત્યાગ હોય તે દિવસે ઉપવાસ ગણાય, તે બાવન પૈકી થોડા પણ છોડી શકાય નહિ તો ઉપવાસ નહિ પણ હાસ્યાદિ ગણાય છે,

બસ, આ વિષય-કપાયના ત્યાગપૂર્વક આહારના ત્યાગનેજ શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાપૂર્વકનો તપ કહેવાય છે, એમ સજમ એટલે ચારિત્રમા પણ સમજવું એટલે માત્ર વેશ પહેરવાથી કંયાણુ થાય છે એમ સમજવા જરૂર નથી

શરણુકે આ આજ્ઞાપૂર્વક ચારિત્રની જ્ઞાનીપુરોએ કેવી કિમત આપી છે, તે જુઓ.

एगदिवस पि जीना पक्कजमुयागआ अनघमणा ।

जइ नवि पावइ मुकुरा अवस्स चेमाणिआ होइ ॥ १ ॥

અર્થ ક્રૂરત એકજ દિવસ ભગવાન વીતરાગદેવની તપૂર્ણ આજ્ઞાપૂર્વક એકાગ્રચિત્તથી કોઈ જીવ દીક્ષા માળે તો મોક્ષમાજ જવો એઈએ, પરંતુ મારણવશત્ ન જઈ શકે તો વૈમાનિકદેવ તો મોક્ષમ્ થાય

વની પણ કહ્યું છે કે,

આવ મારાધિતાઃ દેશ-સયમાન્ યત્ ફલ મયેત્ ।

ન તર્નુદુનમાત્રેણ, તત્પુન સર્વસયમાત્ ॥ ૧ ॥

અર્થ આળી જીદગી એટલે કોઈ પૂર્વના આયુઃ
નાથો આત્મા ઉચ્ચામા ઉપરો શ્રાવક બની ધર્મ આરાધન કરે
તેના કરતા પણ શ્રી વીતરાગની ન પૂર્ણ આજ્ઞાનો પાનક
નાથુ અતમુદૂર્ત સાધુપણ પાવે તો તે પણ તેટલીજ
ધર્મનિર્જ્ઞા કરી શકે છે, એટલે ભગવાન વીતરાગની
આજ્ઞા વિના ધર્મની આરાધના તે રોતરાના પુળા જેવી છે

વિનય શ્રુત તપ વક્ત્રી આચાર,

હ્રદીએ મમાધિનાં ઠામ એ ચાર,

ચેલા ' ઠામ એ ચાર ॥

વક્ત્રી ચાર ચાર ભેદ અકેક,

મમતે ગુરુ મુખથી મુવિવેક,

ચેલા ॥ મુવિવેક

॥ ૫ ॥

તે ચાએમા વિનય છે પહેલો,

ધર્મ વિનય વિષ્ણુ ભાણે તે છેવો,

ચેલા ॥ ભાણે તે છેલો ॥

મૂલ થકી જમ શેખા હ્રદીએ,

ધર્મક્રિયા તેમ વિનયથી લહીયે,

ચેલા. વિનયથી લહીયે

॥ ૬ ॥

અર્થ વિનય, શ્રુત, તપ અને આચાર આ ચાર

અર્થ ગુરૂ મહારાજના બહુમાન અને વિનયથી જ્ઞાન,
 ડિયા, તપ અને આચારનો સાર એટલે ન્હાથ નમજ
 ગકાય છે કહેવત છે કે, ગરથ એટલે પૈસા વગર જેમ
 દુકાન કે ખેતાર વધી શકતો નથી, તેજ પ્રમાણે ગુરૂના
 વિનય વગર ધર્મનો માઈ જડતો જ નથી

કંકડુ છે કે,

માનાદિ શત્રુ મહા, નિજછ દે ન મરાય,
 જાતા સદગુરુ શરણુમા, અટપ પ્રયાસે જાય

અર્થ એજાવારી મનુષ્યોના માન, કોઈ વિગેરે
 સત્યો નાથ પામતા નથી, પરંતુ મદગુરુનું શરણું મનીકા
 વાથી અપ્ર પ્રયાસે નાથ પામે છે

ગુરૂ મહારાજ જલે ઉમરગી-નયથી નાના હોય તો
 પણ તેમને મોગ જ માનના જોઈએ અને તત્ત જેમ
 રાતની આના માને છે, તેમ શિષ્યોએ ગુરૂ મહારાજની
 આજ્ઞા માનવી જોઈએ રાતની અને ગુરૂની મોટાઈ પ્રત
 અને શિષ્યોના આજ્ઞાપાલનમાજ રહેની છે

વખતે કોઈ ગુરૂ મહારાજ કરતા શિષ્ય વધારે બુદ્ધિશાલી
 હોય તો ગુરૂ કરતા વધુ સાચોતો અનુકાર થાય, તો પણ
 ઉત્તમકોટીના ગુણી શિષ્યો ગુરૂની મૂર્ખ આજ્ઞા, વિનય
 બહુમાન નાથવે છે, કારણ કે શાઓમા ગુરૂનું સ્થાન
 મોટું છે

પ્ર૦ શુ ગુરૂ મહારાજ કરતા પણ શિષ્યો વધારે

વિદ્વાન હોડ શુકે જાન ? અને હોય તેવા દાખલા મની થક છે ?

ઉ૦ કસોપશમની વિચિનતા છે એટલે ગુરૂ મહારાજ એક હોય અને શિષ્યો નેકટો કે હંતરો પણ થાય, એમા કોડ તીવ્રબુદ્ધિશાલી હોઈ ગુરૂ મહારાજ કરતા વિશેષ વધારે શાગ્રોનો પણ બાણકાર બને છે જુઓ, પૂર્વકાળમા વજ્રસ્વામી મહારાજ, આચારક્ષિતસૂરિ મહારાજ, ત્યાર પડી કલિકાલમર્જન હેમચંદ્રસૂરિ મહારાજ અને મજા મહોપાધ્યાય યશોવિજયજી ગણિવર આ બધા મુતજાની પ્રાપ્તિમા પોતાના ગુરૂ મહારાજઓ કરતા કેઈશુજા આગળ વધેવા હોવા છતાં પૂજ્ય ગુરૂદેવોની પાસે એક બાગક જેવાજ નમ્રભાવે રહેનારા હતા

જેમ શશી અહગપ્તે બીરાજે,
મુનિપરિવારમા તમ ગુરુગાજે, ચેલા તેમ ગુરૂ ગાજે
ગુરૂના ચરણુની મેવા ન ચુકો,
મત ગુરૂને વિસારી મુકો, ચેલા વિસારી મુકો ॥ ૯ ॥
ગુરૂથી અજગા મત રહો ભાઈ,
ગુરૂ મેલ્યે લહેશો ગૌરવાઈ, ચેલા લહેશો ગૌરવાઈ,
ગુરૂ વિનયે ગીતારથ થાશે,
વાહિત સવિમુખ લખમી કમાશે.

ચેલા લખમી કમાશે ॥ ૧૦ ॥

અર્થ જેમ અહ, નક્ષત્ર, અને તારાઓના સમુક્રમા

નકશાને છે, તમ મુનિનો પરિનાર પણ ગુરુદી જ શોભે છે
 તા નાપુ હોય તેનો અટલો પ્રભાવ નવી પડતો કે જેટલો ગુરુ
 મકારાજનો પ્રભાવ પડે છે, માટે આયોગ અને પરલોક જાને
 જાવના વ યાજુના અધી મનુષ્યોએ ગુરુના ચરણકમવની સેવા
 નજ મૂકી નેધએ

જો તમને ગુરુ જનવાની લાવના હોય તો ગુરુના
 ચરણની પેવા ચૂકશે નહિ અને એક દણુવાર પણ ગુરુ
 દેવને જીલશે નહિ, તથા પછી એક દણુ પણ ગુરુથી જીવ
 પણ રહેશે નહિ આવુ વર્તન લાવનાથી તમે પોતે ગીતાના
 જાનશે અને ગુરુધ્યાનમા ખીરાજમાન થશે અને આ મ સારની
 જાધી સ પત્તિઓ પામી મુક્તિમા પણ સુખપૂર્વક જાવી
 પહોચી શકશે

શાન્ત-દાન્ત વિનયી લજ્જાલુ

તપ જપ ક્રિયાવત દયાલુ

એલા ! ક્રિયાવત દયાલુ

ગુરુકુલવાસે વસતો શિષ્ય,

પૂજનીક હોવે નિશ્ચાવીરા,

એલા ! વિશ્વાવીરા ॥ ૧૧ ॥

દશવૈકલિક નવમે અધ્યયને,

અર્થ એ લાખ્યો કેવલી વયલે,

એલા ! કેવલી વયલે

એણીપડે લાભવિજય ગુરુ સેવી,

વૃદ્ધિવિજય નિથર લક્ષ્મી લહેવી,

ચેલા ! લક્ષ્મી લહેવી ॥ ૧૨ ॥

ઉપનુ આપુ વર્ણન વાચતા આશ્ચર્યે ૪૩૨
સમ તથે કે, શ્રી જૈનશાસ્ત્રના વિનયની મુખ્યતાએજ
ધર્મના બધા પ્રકારો પ્રત્યર્થા છે, જેને વિનય ગુણ મમજાવે
નથી, તેને શ્રી જૈનશાસ્ત્રના નાર કથમા આવે એ ઘણાજ
કઠીન છે

પ્ર૦ આજ્ઞા અને વિનય બન્ને એજ કે જુદા
જુદા છે ?

ઉ૦ તદ્દન જુદા છે આજ્ઞા હોય ત્યા વિનય ચોક્કસ
હોય જ પરંતુ વિનય હોય ત્યા આજ્ઞા હોય કે ન હોય
એ ચોક્કસ નહિ, જુઓ અભવ્ય આત્મા વિનયરત્ન
સાધુમા વિનય ઘણો હતો, પરંતુ આજ્ઞાનો એક લેશ પણ
હતો નહિ

શ્રી જૈનશાસ્ત્ર નહિ પામેલા પપુ ઘણા મનુષ્યોમા
બહુપ્રમાણ વિનયગુણ ભેવા મહે છે, અનાર્થ મનુષ્યોમા
પણ વિનયગુણ ખુબ જ હોય કે પરંતુ ભાવાનવીતરણની
આજ્ઞા ન હોય તે એકલો વિનયગુણ પરલોકના ફળને
દેનારો થતો નથી અને પ્રાચીન જૈનશાસ્ત્રના અભાવવાળા
મનુષ્યોનો વિશ્વ આ લાનના સંબંધ પૂરતો જ હોય છે

પ્ર૦ વિનયમા વગી આ લાનના સંબંધનો અને પર
લોકના સંબંધનો આગે ભેદ કેવી રીતે ઘટી શકે ?

ઉંડ ગુણ કે ગુણીની ઓળખાણ વિના અભેદભાવે જે નમ્રતા અને સેવાગુણને વપરાય થાય છે, તે આ લોકના સબધનાળો વિનય ગણાય અને જ્યાં ગુણની મુખ્યતાએ જ વિનયગુણની ઉપયોગિતા થતી હોય તે વિનય પરલોકના જના માટેનો ગણાય છે

એટલે જમ અને તેમ ગુણ ઓળખવાના ખપી થવું જોઈએ, અને ગુણને ઓળખ્યા પછી ગુણના આધાર ગુણી આત્માઓને સમજવા ખપી થવું જોઈએ, અને ગુણી અગુણીનો જે સમજને ગુણીનો જેટલો વિનય થાય તેટલો પરલોકના જના માટે જ બને છે

રાત્રોમા પશુ કહ્યું કે,

ઉત્તમ ગુણાનુરાગા, નિવસદ્ દિવ્યમિમ જસ્સ પ્રિસિદ્ધસ ।
આતિથયરપયાઓ, ન દુર્લભા તસ્સ રિક્ષિઆ ॥૧॥

અર્થ જે મહાલાયકાળી આત્માના વિત્તમા ઉત્તમ પુરોના ગુણનો રાગ વેરવો હોય છે, તેવા આત્માઓને તીર્થ કરપદવી મુધીની રિખિઓ પણ દુર્લભ થતી નથી, એટલે ગુણાનુરાગી એના વિનયી આત્માઓને આ સારના તમામ મુજો સાપડે છે

૩૦ ગુણ હોય કે ન હોય એ આપણે જો ની રી જરૂર ? વિનય કર્યો કોઈનો નકામો બાય ખરો ?

ઉંડ નકામો પણ તથ્ય અને વખતે નુકશાનનું પણ કારણ થાન જુઓ, આગાનું ઝાડ ઉંચું હોય તેનો વિનય

સ્વામા આપે એન્હે તેના ફરતી વાડ કરાય, તેનો ક્યારો,
કરાય, તેમા પાણી રેડાય, તેની ખજર રખાય, આખો ગુણી
આત્મા હોનાથી મોગે થતા જાગે છે ત્યાંથી લોકોને કડી
જ્યાં આપે છે મોગે થાય એન્હે વિરાજમા તારણ જાધના
પાદના આપે છે વધુ મોગે થતા ઝીણા મરવા આપ છે
ખરી પટે તે ખાખરી થાય છે, તે પણ મનુષ્યોને ઉપયોગ
નમા આપે છે, ઝીણા લોકોના દુકલ પણ ઉપયોગમા આપે
છે મોટા દુકલ દુન્યાતમા કામ માપે છે પાક થાય ત્યાર
દેરીઓ થાય છે ધારીને ધનવાન બનાવે છે અને દુનિ
યાને સ્વાં આપે છે આ થયુ ગુણીના વિનયનુ ફળ

હવે બીજી એક જાણુ ઉપર જાવગીયાભાઈ અને
ગોરડીમાઈ ઉઘ્યા જના આ નના જેવા ઉઘર આત્માને તેમનો
પણ વિનય કરાવી દેવા થઈ, અને ઉઘર પ્રમાણે તે
ગ તેના ફરતી પણ નમ્ર વાડ બનાવી, ક્યારો પણ બનાવ્યો,
પાણી પણ રેડાવ્યું, અને ખજર પણ રખાઈ, જન્ને મોગ
થતા ગયા અને કાળ ઉઘવા સમ્યા મુકાતા જાય છે, અને
પવનના યોગથી કટા આખા ચોગાનમા દેવાતા જાય છે
ધરના બધા માણસોને ગોરડી-જાવગના કાદાનો સ્વાં
મળા કરે છે

મસ, ઉપરના દખાનવી આપણે સમજી શકીએ
છીએ કે, આમા જેવા ગુણી આત્માનો વિનય કરવાથી
શરૂઆતથી નમાસિ મુખી મધુરો સ્વાદ જ આપવા મળે

૩ બ્યારે જોરડી જેવા અને જાવળ જેવા નિર્ગુણ કે
 પેનની ખાપુનો વિનય કરનાથી લાભ તો ન જ થાય પરતુ
 એક ન નુકસાન થાય છે

અહિ એક સિંહનું દૃષ્ટાન્ત છે, તે જુઓ.

એક વિહાન નિકે એક વનમાં રહેતો હતો, ત્યાં
 ધડને જના-આવતા માણુનોને ખાઈ જતો હતો. તેની કોઈ
 બી નસાતને ખબર પડી, તેણે તે મિત્રને જીવતા પકડવા
 તે વનમાં એક જાળ ગોઠાવી સિંહ તેમાં ફોડતા
 ફનાઈ ગયો, અને મરવાની દશામાં મુકાલો એટલામાં એક
 ભદ્રિક બ્રાહ્મણ ત્યાં ધડને પતાર વયો, મિત્રે તેને જોયો,
 'યામલો અહેરો દેખાડી સજા કરવા લાગ્યો કે, ભાઈ ! મને
 ઠોકાવો. બ્રાહ્મણને દયા આની અને પોતાની પાસેના અપુથી
 દોરી કાપી નાખી એટલે સિંહ ધડને ધયો જુખ્યો તો હતો,
 વગી કુરમણી એટલે તેને ઉપકાર કે દયાના વિચાર
 હોય તેમ ? તુરતજ કુલો અને બ્રાહ્મણને ફાડીને ખાઈ ગયો.
 જમ કુપાનના વિનયનું ફવ આથી પણ મમજી શકાય તેવું છે
 જુહાના વિનયનું દૃષ્ટાન્ત નીચે મુજબ છે

એકાર રાત્ર વિક્રમ ઘોડા ઉપર ફરના નીકલેલો
 કંઠા ઘોડા ઉ-નક હોવાથી કાળૂમાં ન રહ્યો અને એક
 મોગી ગળીમાં પહેલી ગયો અને મરણ પામ્યો. રાત્ર
 આમ તેમ સ્થાન શોધતા લાગ્યો તેટલામાં એક ભીંગ
 ગારી પોતાના સ્થાન પર લઈ ગયો, રાત્રને ફનાહાર કરાવ્યો
 અત્યંત સાકડી પોતાની ગુદામાં રાત્રને મુકાડી, પોતાન

કાંડના-૧ કેવ ઝાડ પી દાવના ઝોઢણા ઝોઢાડયા, પોને
અતિવિસ્તારનો લાભ પામી ખુમત આનંદ પામતા
મજાર ચાકીએ બેસે. નાંખા મખત તાઢ પડનાથી જી ન
મગી થો, નવા મા ઝેન આગ્યુ. ઇતને જીતના મરપુનો,
વખા કોઢ વથો, અને પોતાના મેનિકોઢાયા તેનો
અગ્નિન માર કરાવ્યો અને રાજવાનીમા આવ્યો, પરતુ
તને દાનતુ-અતિવિસ્તાર તુ આવુ અનિષ્ટ કેવ નેક
મરોજ ખેઢ વથો જરાબર માડા નવ મામ ગયા ત્યા એ
કોડપતિના રે ખુનનો જન્મ થયો તણ તેજ વિવેક
નિકમરાવતને પોતાની પાડે બોલાવ્યો અને કહ્યુ કે, હે
મકારાજ નિકમાદિત. ! અતિવિસ્તારથી અનર્થ વથો છે,
માનો વિચાર કેમ કર છે? અતિવિસ્તારથી અનર્થ થયો
નથી, પરતુ સદેનતા થઈ છે તજ જી નો છવ તમા. !
જેવા મુપાન અતિધિની અનુભોળા કરતા મરીને હું આવા
કોટયાધીશનો ખુન થયો છુ રાજ નિકમને આ માલકના
વચનો સાભગનાવી આશ્ચર્ય સાથે ચિત્તાતુ નમાધાન પશ્ચુ થયુ

૫૦ શુ આવી રીતે એક દિવસનો જાવક બોલી
ગકે એ માત નાની માની ચકાય ?

૬૦ એમા વાધો નથી વિકમરાવતના પુત્રવધી
પ્રેસકને પ્રાય કોડ દેવે તે જાગકના શરીરમા પ્રવેશ કરીને
નિકમના પ્રાનનો ખુલાનો કોલ છે આવા દાખવા મકલમા
પ્રવેશ કરાના અને જાવક-જાનિકના શરીરમા પ્રવેશ કરવાના

શ્રી લીલનાર્તિત્વમા કયાકે કનાકે ચોકડન તોવા મવે છે

ઉપરોક્ત શ્રી વીતગગદેવની આના માટે પૂજ્યપાદ
હરિભદ્રમૂરિપુરંદર પણ શુ કરમાવે છે ? તે જુઓ,
વાતરાગસવયાવા તરાજારાગત પર ।

જાજારાજા વિરાજા ચ શિયાયચ મરાય ચ ॥ ૧ ॥

અર્થ હે વીતરાગ ! આપની જેવા કરતા પણ
આપની આજ્ઞાનુ આરાધન ઉચ્ચ વસ્તુ છે, જો આપની
માના સ પૂર્ણ રીતીયે આરાધાય તો તત્કાલ શિવ એટલે
મોક્ષ આપનારી થાય છે, અને જો આજ્ઞાની વિરાધના થાય
તો નિન્કરોની માફક મક્કમ સારને વધાવનારી અને છે
કદુ છે કે,

જિન આણા મુરપાદ્યો, જો ઉગે નિજધામ,
પામરતા ભવચક્રની, અલગી થાય તમામ ॥૧॥
જનની ગુપ્ત સઘજા તણી, જિન આણા કહેવાય,
આણા વિણ ગુણગણ જઘા, સમૂર્તિ મલે ખાય ॥૨॥
પુત્રી જિનવર દેવની, જગ જતુની માય,
જિન આણા એકાગ્ર મીલે, મુક્તિ કેમ ન થાય ॥૩॥

આ રીતે શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાપૂર્વક આરિતી
માગધના આવે તોજ આત્મા મન્યજાળમા ભરનો પાર
પામનાર અને છે

પ્ર૦ તમે તો જિનાજ્ઞાની વાત કરો છો, એમા કોના
મે મત છે, એને કમુલ કોરજ ને । પ તુ મુકની આજ્ઞા ન

પાડે તો તેવી તેને શુ નુકસાન ?

હિં જે ગણતુ રાજ્ય આનતુ હોય તે ગતના રાજ્યમા પગાતી આજ્ઞા રાજનીજ આગા ગણાય છે, પરતુ રાજ બધે ઠેકાણે વતે જઈ સકતા નથી ત્યા તા રાતના દરેક અધિકારીઓના હુકમને માન આપવુ પડે છે અને અધિકારીનો હુકમ ન માને તો તેને પકડીને તે હુકમ પ્રમાણે વર્તન કરાવે છે, અને લોકો પણ ગતની આગા પ્રમાણેજ અધિકારીઓની આજ્ઞા માન્ય ગણે છે

અહીં પણ દરેક કાળમા શ્રી જિનેશ્વરદેવો વિદ્યમાન હોતા નથી, પરતુ શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આગમોનુ રહસ્ય મમજેલા એવા શુદ્ધદેવોની જે આજ્ઞા તે શ્રી જિનેશ્વરદેવોનીજ આજ્ઞા ગણાય છે વની શુદ્ધઆજ્ઞા ન માને અને બધાજ સ્વમતિક પનાએ જિનાજ્ઞા માનવાનો ટોળ કરે તો શાનનમા અન્નમજસતા હની થાય, અને પાથરો મુલદોના યોગ જેવુ થઈ જાય માટે મોક્ષના અર્થ આત્માઓએ શુદ્ધ દેવની આજ્ઞાને શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞા તરીકે મમજીને સ્વીકાર કરવી જોઈએ

પ્ર० શુદ્ધ મજાગબ્બઓ પણ સર્વજ્ઞ નથી ને ! એ પણ આ રજા જેવા છદ્મસ્થ છે, આપણી ભૂલ થાય અને શુદ્ધની ભૂલ ન થાય એ કેમ માની સકાય ?

હિં શુદ્ધમકારાજ પણ છદ્મસ્થ તો છે જ પરતુ આપણા કરતા અનેકગુણ જ્ઞાની અને શુભ છે, જેમ

નિરામના વિદ્યાર્થીઓ અને હેડમાસ્તર વચ્ચે મોટું
માનર છે, તેમ આપણા અને ગુરૂ મહારાજની વચ્ચે મોટું
આતક છે વિદ્યાર્થીઓએ પણ પોતાના વિદ્યાગુરૂનો
અભ્યુત્પન્ન (પાડવ) અને શ્રી ચદ્રકુમાર વિગેરેની માફક
અતિપ્રમાણુ વિનય સાચવવો જોઈએ. તો પછી મોક્ષના
મર્થી શિષ્યોએ ગુરૂનો વિનય માચવવો એમા તો દલીલજ શી?

જેમ અધિકારીઓની નીચે રહેનારા મીપાઈઓ અધિ
કારીઓની આજ્ઞા પાળીને નેને કામમા નિપુણતા પામી કમ-
મર મોટા હોદ્દાઓ મેળવે છે, તેમ ગુરૂ વિગેરે વડીલોની
આજ્ઞા પાળનારા સાધુઓ પણ તેતે ગાજીના ઉડા રકમ્બો
સમજી પન્થામ-ઉપાધ્યાય, આચાર્યાદિ ઉચ્ચપદવીના ભોગી
બને છે, અને પ્રાન્તે મોક્ષના અધિકારી પણ થાય છે

વગી કહ્યું છે કે-

સમકિતદાયકે ગુરૂ તણો, પરચુવનાર ન થાય,
વાવડોડાકોડે કરી, કરતા સર્વ ઉપાય ॥૧॥

અર્થા નમકિત અથવા ધર્મના દાતારે ગુરૂ મહારાજ
નો બદલો વાળના સારૂ ઉપતાઉપર કોટાકોટી મનુષ્યના
કે દેવના બન મલે અને બધાજ રેવાના પ્રકારે વડે કરીને
નેવા બજાવે તો પણ ધર્મના દાતા ગુરૂનો બદલો વાગી
રાકાતો નથી

કારણ કે જગતમા કોઈ બ્રહ્મનુ, વશ્વનુ, ઔપધનુ,
જમીનનુ, કન્નાનુ, મોતાનુ, વિગેરે અનેક પ્રકારનું દાન

કરે તે આ બધા લન થોડા દિનન કે એકજ ભવ મુખ
ગાપે છે જ્યારે ધમ થી આત્મા ભગવાન મુખીયો બને છે,
માટે ધર્મનુ દાનજ મહાદાન ગણાય છે

પ્ર૦ ઉપર ગણાવેલા અન્ન, વસ્ત્ર, ઔપધાનના દાનો
લેના ને ચોક્કસ લાભ થાય ખરો ?

ઉ૦ ચોક્કસ લાભ થાય એ નહિ નહિ જુઓ, કે-
અતલન કરે, અને લેનારો ખાધા પહેલાં મરી પશુ જાય છે
ખાય અને અણર્થ થાય છે ઔપધ લે અને અવશ્ય
પડે તો પ્રાણ પશુ જાય છે કે રોગને વધારે પશુ કરે છે જમીન
ના માનીક જમીને કોઈક લાઈએ લાઈ કપાઈ મર્યાના પપ્પ
પ્રનજ બને છે મોનુ લઈને ઘેર પહોંચ્યા પહેલાં કોઈ મરી
નાખનાર પણ મલે છે મોના માટે જમરોના પ્રાણ ગયાના
દાખલા ઇતિહાસપ્રસિદ્ધ છે કન્યાનુ દાન મળ્યું ત્યારે
વરરાજા ખુશ થયા પણ એજ કન્યા પતિ ઉપર દ્રવ થાય
તો જે દઈને મારી પણ ન જો છે એવે આ બધા નો
માત્ર ફળાના પૂરતા છવને રાજ કરે છે જેમ કોઈ
કપવતી યુવતી બજારમા ચાલી જાયછે તેને
લેઈને બીચારા મોહાન્ધ્ર મનુષ્યો તેણીનું રૂપ
તેઈને કાણનાર જ્ઞાનદ પામે છે, અને એ અદૃશ્ય વસ્તુ
જ્ઞાની સાથે મનમા દુખી થાય છે તમ જગતના
પરાર્થમાત્ર ઝાઝવાના પાણી જેવુંજ મુખ આપનારા ॥
અને ધર્મનુ આસધન સમજવુંપૂર્વક થાય તો આત્મા

નિગામના વિદ્યાર્થીઓ અને હેડમાસ્તર વચ્ચે મોટું
આતક છે, તેમ આપણા અને ગુરૂ મહારાજની વચ્ચે મોટું
આતક છે વિદ્યાર્થીઓએ પણ પોતાના વિદ્યાગુરૂને
અભ્યુક્તિ (પાડવ) અને શ્રી ચંદ્રકુમાર વિગેરેની માફક
અનિપ્રમાણ વિનય સાચવવો જોઈએ, તો પછી મોક્ષના
મધ્યે શિષ્યોએ ગુરૂનો વિનય સાચવવો એમા તો કશીલજ શી?

જેમ અધિકારીઓની નીચે રહેનારા સ્વીકાર્યો અધિ
કારીઓની આજ્ઞા પાળીને તેતે કામમા નિપુણતા પામી કમ-
સર મોટા હોદ્દાઓ મેળવે છે, તેમ ગુરૂ વિગેરે વડીયોની
આજ્ઞા પાળનારા સાધુઓ પણ તેતે ચાસ્તોના ઉડા રહ્યો
સમજી પન્યાસ-ઉપાસનાય, આચાર્યાદિ ઉચ્ચપદવીના લોગી
બને છે, અને પ્રાન્તે મોક્ષના અધિકારી પણ થાય છે
વગી કહ્યું છે કે-

મમકિતદાયક ગુરૂ તણો પરચુવનાર ન થાય,
લાવકોડાકોડે કરી, કરતા સર્વ ઉપાય ॥૧૧॥

અર્થ સમકિત અથવા ધર્મના દાતાર ગુરૂ મહારાજ
નો બલ્લો વાળના સાડ ઉપરઉપર કોટાકોટી મનુષ્યના
કે દેવના ભન મલે અને બધાજ પેવાના પ્રકારો વડે કરીને
પવા બજાવે તો પણ ધર્મના દાતા ગુરૂનો બલ્લો વાગી
શકાતો નથી

કારણ કે જગતમા કોઈ બ્રહ્મ, વશ્વ, ઔરધન,
જમીન, કન્યા, મોના, વિગેરે અનેક પ્રકારનાં બંન

કરે તે આ બધા દાન થોડા દિન ૩ કે એકજ ભવ મુખ
આપે છે જ્યારે ધર્મથી આત્મા બસોભવ મુખીયો બને તે
માટે ધર્મનું દાનજ મહાદાન ગણાય છે

પ્ર૦ ઉપર જણાવેલા જન, વજ્ર, ઔષધાદિના દાનો
લેનારને ચોક્કસ લાભ થાય ખરા ?

ઉ૦ ચોક્કસ લાભ થાય એ નહિ નહિ જુઓ, કો
જનદાન કરે, અને લેનારો ખાધા પહેલા મગી પવુ લય છે,
ખાય અને અશુદ્ધ થાય છે ઔષધ લે અને અશુ
પડે તો પ્રાણ પશુ લય છે કે રોગને વધારે પશુ કરે છે જમીન
ના માલીક બનીને કોઈક ભાઈએ ભાઈ કાઠઈ મર્યાના પાપુ
પ્રસંગ બને છે મોતુ વધીને લેખ પહોચ્યા પહેલા કોઈ મગી
નાખનાર પવ મલે છે તેના માટે જતરોના પ્રાણ ગયાના
દાખલા ઇતિહાસપ્રસિદ્ધ છે કન્યાનું દાન મળ્યું ચાર
વન્દાભ મુગી થયા પશુ એજ કન્યા પતિ ઉપર દેવ થાય
તા જેર થઈને મારી પશુ ન ખેડે એટલે આ બધા દાનો
માન હજાના પૂરતા છત્રને રાજ કરે છે જેન કોઈ
કપવતી સુવતી બબરમા ચાલી લયછે તેને
તોઈને બીચારા મોહાન્ધ મનુષ્યો તોડીનું મપ
તોઈને લણનાર આનંદ પામે છે, અને એ અદરદ ઇં
જવાની સાથે મનમા દુખી થાય છે, તેમ જગતના
પદાર્થમાન આજવાના પાણી જેવુજ મુગ આપનારા ઉ
અને ધર્મનું આગધન સમજણપૂર્વક થાય તો આત્મા

ને લગેલવ એટલે મોક્ષમા પહોંચે ત્યાં સુધી જ ખરાબ
અને કલાવતી ગણીના આત્માઓની પેઠે ઉત્તરોત્તર
મુખ આપી છેતર મોક્ષમા પહોંચાડે છે એટલે ધર્મદાવડ
ગુરૂની આજ્ઞા પુણ્યવાન જીવો જરૂર પાળી શકે છે

પ્ર૦ વિનય અને વેચાવચ્ચ બન્ને જીવ જીવ છે કે
એક જ છે, અર્થાત્ બન્ને એક સ્વભાવના છે કે ભિન્ન છે ?

ઉ૦ વિનય અને વેચાવચ્ચ બન્ને તત્ત્વ જીવ છે
જીવો, અભ્યતર તપની ગાથા—

પાયચ્છિન્ન ટિણજા, વેચાવચ્ચ તદેવ સરજ્ઞાઓ,

અર્થ પ્રાયશ્ચિત્ત, વિનય, વેચાવચ્ચ અને સ્વાધ્યાય
એટલે છ પ્રકારના અભ્યતરતપમા વિનય અને વેચા
વચ્ચ ખીલ અને નીલ નજરના અભ્યતર તપ
ગણાન્યા છે, વિનય પૂજ્યપુરૂષોનો જ થાય છે, અને
વેચાવચ્ચ તો, છુત્તક-નાના માધુની, કુળની, ગણુની અને
મધની તથા સાધમીની પત્તુ કરી નકાય છે, માટે વિનય
અને વેચાવચ્ચ બન્ને જીવ છે

હવે આપણે વળી પાછા શ્રી વીતરામના મુનિનાગ્રેના
ગુરોની વિચારણા તરફ આવીએ

આ ચરણુસિત્તરી અને કરણુસિત્તરીની સમજણ
અને આરાધનાથી શ્રી વીતરામના મુનિસભ્યેમા જાણ અને
અભ્યતર ગુણોની ખીલવતી થાય છે

અહિં ચાત્રની જે ગાથા જતાવાય છે

ચરણુસિત્તરી

૫ ૧૦ ૧૭ ૧૦ ૮

વય સમણધમ્મ મ જમ વેયાવચ્ચ વ મગુત્તાજા ।

૩ ૧૨ ૪

તાણાદતિય તપ તાહ નિ ગહાદ ચરણમય ॥

અર્થ પાંચ મહાવ્રત દશ ત્રકાર યતિધર્મ, સત્તર પ્રકાર તજમ, દસ પ્રકાર વેયાવચ્ચ, ત્રણપ્રકાર પ્રહાચર્યની વાડ, જ્ઞાનાદિ ત્રણ, [જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર] બાર પ્રકારનો તપ, કોષાદિ ચારનો જય, આ મિત્તર બાગતને ચરણુમિત્તરી કહેણ છે

કરણુસિત્તરી

૪ ૫ ૧૨ ૧૨ ૫

પિંડવિસાહી મભિદ માચણ પડિમા ચ દરિયનિગહો ।

૨૫ ૩ ૪

પડિલહણ ગુનિજા હામિ ગહા વેચ કરણુ તુ ॥ ૭ ॥

અર્થ ચાર પ્રકારનો આહાર, વ્રતિ, વ્રત અને પાન તથા પાચનમિતિ, બાર ભાવના, બારમાધુની પ્રતિમા પાંચ ઉત્તિપનો નિરોધ, પચ્ચીગ પ્રકાર પ્રતિવેષના, ત્રણ ગુપ્તિઓ તથા ક્રોધ, મેદ, કાન અને ભાવથી ચાર પ્રકારે અલિપ્ત આ મિત્તર પ્રકારે કરણુમિત્તરી કહેવાય છે

આ બન્ને ૧૧નાના અનુચારરૂપે જ્ઞાનવિમલરૂપિણીને ડગલાય બનાવી છે, તે પણ વાચકને વિશેષ નમજવા બહી બતાવાય ॥

રહેતા જતા મમારનો ડોઢપણુ લેપ વાજતો જ નવી, તે
માત્રમાઓ પોતાનું આત્મસ્વરૂપ પ્રકટ કરીને માયા મુનિપણુ
ના અનુભવો ગરે છે

વર્ગી અધ્યાત્મભાવ પામેલા આત્માઓ કેવ
હોય છે ? તે બતાવાય છે

તે અતિ મિત્ત બરાબર બનત,
પાગસ ચોર પાપાણુ જુદો હોઈ ।

કથન કીચ મમાન અડે જસ,
નીચ નરેશમા ભેદ ન હોઈ,

માન કહા અપમાન કહા મન,
એમો વિચાર નહિ તમ હોઈ,

રાગ અરૂ ગપ નહિ ચિત્ત બને,
તે મુનિ ધન્ય અહે જગમાલી ॥૧॥

જાની કહો અજ્ઞાની કહો હોઈ,
ધ્યાની કહો મત માની જુદો હોઈ ।

તેગી કહો ભાવે ભોગી કહો હોઈ,
ભકુ ભર્યો મન ભાપત હોઈ ॥

દોષી કહો નિર્દોષી કહો,
પીડિયોપી કહો હોઈ ઓગુ ન તેઈ ।

રાગ અરૂ ગેપ નહિ ચિત્ત બને,
તે મુનિ ધન્ય અહે જગમાલી ॥૨॥

માધુ મુસન મહત કહો હોઈ,

ભાગે ડહો નિર્ગ્રથ પીયાગે ।
 ચોર કહો ચાહે દોર કહો કોઇ
 એવ કમે કોઈ જન દુલાગે ॥
 વિનય કરો કોઈ ઉચે બેઠાયજુ
 દુરસે દેખ કહો કોઈ જાગે ।
 ધાગે સદા સમભાવ ચિદાનંદ,
 લોક કહાવત તુ નિત્ય ન્યારે ॥૩૧॥

વાવાર્થ ન્યારે આત્મામાવી નિભાવ પરિણામ
 નાશ પામી-સ્વભાવગ્રા પ્રકટ થાય છે, ત્યારે શ્રી વીતરાગ
 દેવના મુનિરાજે શત્રુ અને મિત્ર ઉપર, પાર્થમપિ અને
 પાશ્વમા, કુવર્ગ અને ગ્રાવમા, રક અને રાજમા માન
 અને અપમાનમા સમાનભાવ ધારણ કરનારા હોય છે
 અર્થાત્ આવા મહાપુરુષોને જાના કોઈ શત્રુ કે મિત્ર છેજ
 નહિ પાગ નાપાતુનો ખય નથી નન્ત અને રક નરખા
 છે આવા કાનમા પણ નમાનતા જ માન-અપમાન યથા
 અપયથની પડીજ નથી, તે મુનિરાજ જગતમા ધન્ય છે

આવા મહામુનિરાજેને કોઈ જ્ઞાની કહે તા પણ જાણે,
 અજ્ઞાની કહે તો પણ જાણે, સ્વેચ્છાચારી કહે, કોઈ મહા
 યોગિરાજ કહે કોઈ મહાભોગી એવે લાવચુ-અસયમી
 કહે, જેને જેમ ઠીક લાગે તેમ જોણે વધી કોઈ આ
 મહાપુરુષોને દોષની ખાણ કહે અથવા ગુણના દરિયા કહે
 અથવા રાંડપોથી ગરીસને લાલનપાતન કરનારા કહે, પરંતુ

જોડેના હતા નવારનો કોડાણ લેપ લાગે તેજ મુનિરાજ
આત્માઓ પોતાનું માતમસ્વરૂપ પ્રકટ :
ના અનુભવી ગડે છે

વળી આધ્યાત્મ
જિય છે ? તે પાત્રને
તે આજિવન સુખ મેળવે
કહે છે, તેમને કોઈ મુશ્કેલી
જાણી સંજોગો નથી, કોઈ મુશ્કેલી
જાણી કોઈ સીએનો નથી, સીએનો
કહે છે, જાણ સારું કે નમણું ગમે તે કહે, તે જાણ સાલ
જી, જાણે વાનવા ન હોય, તેજ સાચા મુનિરાજ
કે મહામુનિરાજ કહેવાય છે

કે મહાકાવ્યના
કુશલમા કહેનાવ એવુજ છે કે, શ્રી વીતરાગતા
અનિપાત્રે વીતરાગતાનો અભ્યાસ કરનાવ હોય છે, એટલે જેને
ચાતામા વીતરાગપાત્રુ લાવવાનુ ધ્યેય હોય, તેનું તમામ
આચરણ વીતરાગતાને અનુસરુ હોવુ જોઈએ તપરયા
અધ્યાહારીપદ લાવવા માટે છે ચારિત્ર દોષોને ત્યાગીને
શુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરના માટે છે, જ્ઞાન હોય, જ્ઞેય અને ઉપાદેયને
સમજવા માટે છે સમ્યક્ત્વ, સત્યની તારવણી કરવા માટે
છે, એટલે સપૂર્ણ રત્નત્રયી-વીતરાગતા લાવવા માટે ।

૩૦ જાહી તેા નમોસ્તે સમ્યસાધૂણ પદનોજ મોન વિચાર કરવાનો હતો, તેમા આવી-ચોવી ઘણી બાબતો લખવાની શી જરૂર હતી ?

ઉંઘ ઉપર જેટલું લખ્યું છે તે બધું 'શ્રી વીતરાગના-

તેના આચરણને લાગુજ વર્ણન લખ્યું છે,
રાગના મુનિરાગેના ગુણની નમજણ પાડના ના
જનતા મુખી અનાવગિત ન લખાઈ વ્યય તેને
રો છે

પ્રશ્ન ૧૦ શું જોન મુનિઓ માટે ઉપર લખવામાં ના પા
છે, તે બધાજ ગુણો હાથ છે ?

ઉત્તર આ પુસ્તક ઘણું મોટું થઈ જવાના કારણથી
શ્રી વીતરાગના મુનિરાગેના ગુણોનું પૂરું વર્ણન લખી શકાય
નથી, પરંતુ અમારી ભાવના પૂર્ણ થશે તો એ બહિષ્કારી અને
કરજીવિતારી નામનું પુસ્તક લખવા હચ્છા છે, ત્યારે શ્રી
વીતરાગના મુનિપણાનું સ્વરૂપ જાતને તેનું વિશેષ
જાતની શકાશે એટલે અહીં વીતરાગના મુનિરાગેના ગુણો
સાવ યોગ્ય જતાવ્યા છે

પ્રશ્ન ૧૧ શું જોના જોન મુનિઓમાં સુદૃઢ નિયંત્રણ છે
તેવા એક વ્યક્તિમાં હોઈ શકે ખરા ?

ઉત્તર શ્રી વીતરાગના સાચાં મુનિપણને જે ગુણો
પ્રકટ વાચ છે, તેનું વર્ણન ખડીયા, લેન્કુ કે હુવાથી
થઈ શકે નહિ એટલે એક વ્યક્તિ તેનું સ્વરૂપ જાણવા
શુદ્ધ આત્મવ્યાપ્ત પ્રકટ કરે છે, ત્યારે જન દુર્લભ પ્રવા
પને કે ચક્રની શીતલતાને, નમુદ્રની નરુદ્ધને કે મેરુની
ધીરતાને કેઈ જોખી-માખી કે ક્ષી કંઈ નથી, તેનું
અપૂર્ણ આત્મ સ્વરૂપને પામેલા અનિશ્ચય ગુણો

અગણ્ય અને અમેય હોવાની જાણી શકાય નહિ

પ્ર० ઉપરના ગુણોને પામેવા કેા મુનિનગ્ને ધ્યાના દાખવા આખી શકાય ખન ?

ઉ० એક નહિ પણ બેન માહિત્યમા રૂતરો મકાતમા ચોના દાખવા ભેવા મલે છે, ઉદરભુ તર્ગકે ધન્નાજી, શાલીભદ્રજી ધન્નાકાકેદી, મેતાય'મુનિ, હરિકેશીબલ, મુકોગલમુનિ, કીર્તિધર રાજપિં, ઉદભુમુનિ, ખ ધક-મુનિ, મેધકુમાર, દેવકીજીના છ પુત્રો, ખ ધકસૂરિના આગસોનવ્યાહુ શિષ્યો વિગેરે હજારો મુનિપ્રવરોના દાખના વાચવાથી વાચકને બ્યાન આવશે કે શ્રી વીતરાગના મુનિરાજે આવા હોય છે

પ્ર० જિવાતીક ૫ વિગેરે પુસ્તકોમા નવ ઝગડા ના પુત્રો નરકમા જવાના જણાવ્યા છે તો પછી માધુપાત્ર લેનાવી કાયદો શુ ? જો સાધુઓ પણ નરકમા જતા હોય તો એના સાધુ ધવાની રીી જરૂર ?

ઉ० જેમ મુળદં કે કનકતા જેવી નગરીમા કોઈ મનુષ્ય દગવીય લાખ રૂપીના લેઈને લાય અને પછી શર-ની કે ઝમેગતની બજારમા દુકાન કરે, અને પછી વખતે વેવાળુ પણ ગ્રહે અને કેલમા પણ લન તેવી બજાર અને હુ ન ગુન્હેગાર ખરા કે નહિ ? કહેવુજ પડશે કે, બજાર અને દુકાન તો કમાવાનુ જ માધન છે સારી બજાર અને ચારી દુકાન પ્રાય કમાવામાજ મદદગાર થાય છે, પરંતુ

નેસાર કરતાજ ન માવટે અથવા ઉધા પેપાર ઠરે, તે
મુઠ્ઠી ગુમારે અને દેવાળુ પણુ કાઢે, તમા બબાર કે હુમ
નનો ગુનો નથી, પરંતુ પોતાની મૂર્ખાઈજ કારણભૂત છે,
તેમ માધુર્યા તો મોહ અને દેવવોડમાજ લઈ જાય છે
હું છે કે

पणदिग्गमपि जीरा पवज्जमुवागजा अनश्रमणो ।

उ इ नत्रि पात्रइ मुस्त्र अत्रस्म त्रगणिआ हाइ ॥ १ ॥

અર્થ એનાત્રચિત્તાવે બનીને કોઈ પપુ છન
એક દિનસ પણુ ચારિત્ર પાત્રે તો બે મોક્ષમા ન જાય તો
પણુ દેવલોક તો જરૂર જાય છે, પરંતુ માત્ર સાધુનો વેશ
પહેરીને માધુપણુ સમજવા કે આવરવા વિચારજ ન કરે તો
તે નરકમા જાય એમા માધુપણુનો જરા પણુ શુ હો નથી

સાધુરેશ તો માત્ર સાધુ પણુ સમજવા અને આવ
રવા માટેજ છે, એના ખપી ન વાય તેના છયે સુગતિ
મને નરકગતિમા જાય એમા જરા પણુ આશ્ચર્ય પામવા
જેવું નથી મજી તો નજમ અગીકાર કરીને ત્રયમ દિનની
તે છે ના દિનમ મુખી જેનો આત્મા મ પૂર્ણ જાગતો રહ
તે આત્માનુજ ક વાણ થાય છે, ત્યમત કે છેવટ પણુ
બૂવા તે કુગતિમા ચા ન ગયા છે શુઓ,

સજમ પાત્રુ હો સહમ વરમ લગે, રાજરિપિક્કરિક્ક
ચનુગ્ગનર ઉતરાધ્યયને હો ભોગને ચાખતા, પામ્યા
નરકની ભીડ ચનુગ્ગનર ! ॥ ૧ ॥

ઉત્તર આ કાળમાં મુસાધુ નથી, આવું માનવું
પણુ જૂન જાહેર છે

પ્રશ્ન આ તો પાસમાં આવે છે, કવિકાળ વિકલાળ
દાગી નીકળ્યો છે લોકોને ધર્મમાં રસજ નથી, તો પછી
સાધુપણ આવે રી રીને ? કોઈ કનિ કહે છે કે

મનુષ્યપના મુરકેડ હૈ માધપના અતિ દુર,

ઉત્તર તમે કહો છો તે બસજ છે કવિકાલ દાગી
નીકળ્યો છે, આ વાત સાચી છે પણ લોકોને ધર્મ ગમતો
નથી આ વાત તમને માચી છે, તો પણ સાધુપણ
હમણા કોઈમાં હોઈ શકેજ નહિ આવી માન્યતા
તમને જોડી છે

જુઓ, જેમ ચોથા જાતમાં જેવે મત્યુગમાં સતપુરુષો
અને સાધુ પુરુષો ઘણા હતા તે પ્રમાણે આ કાળમાં હર્ષન
મનુષ્યો અને વ્યસની મનુષ્યો ઘણા દેખાય છે આ વાત
બરાબર છે, પણ કુપા રત્નો અત્યારે પણ આ આર્યાવર્તમાં
ઘણા છે, એ વાત પણ નિર્નિવાદ છે.

પ્રશ્ન અત્યારે ત્યાં સાધુ પુરુષો હોય તો દેખાતા
જોડે ને ? જેમ ચોથા જાતમાં સાશ્વત દેખાતા હતા

ઉત્તર ચોથા જાતમાં પણ ત્યાં સાધુ પોતાની
જાતે પોતાને જાહેર કરતા ન હતા, પરંતુ વિગિદ્ધજ્ઞાની
પુરુષોદ્ધાર સાચા અને શુભ આત્માઓની ઓગળાણ
મળતી હતી, અથવા તે મગમાં ગુણી મનુષ્યોની લોકોને

ચાહના વધારે હોવાથી અનુભવી મનુષ્યો દ્વારા માયા ન તોની
ઓઢખાણ મરતી હતી

પ્રશ્ન ત્યારે શુ ? આ કાળમા ડેઠને ગુણ કે ગુપ્તી
આત્માનો આર છે જ નહિ ?

ઉત્તર લગભગ એમજ છે મોટાગાજે સર્વકાળમા
શુભની પૂજા કરતા પુણ્યની પૂજા વધારે હોય છે, ત્યારે
આતો મહાભય કર અધર્મ અને ભુમાટથી ભરેલો કાળ વર્તાઈ
રહેલો હોવાથી મોટાભાગના મનુષ્યોને-ધર્મનીજ જરૂર નથી
એટલે ધર્મ કે ગુપ્તીની તારવણી ગણ કરે ?

પ્રશ્ન અમારો પ્રશ્ન એમજ છે કે, આ કાલમા માયા
સાધુ હોઈ શકે ખરા ?

ઉત્તર અમારો તો અનુભવ નાશી પૂરે છે કે, અત્યારે
વર્તમાનકાળમા પણ માયા સાધુ જરૂર મળી શકે છે

જુઓ, અત્યારે લાખોની મી કત અને મોટા પરિવારનો
ત્યાગ કરીને દીક્ષિત થયેના જાણ સધુઆમા સારો ત્યાગ
અનુભવતા મુનિરાજે દશ-પદર હૈયાની ધારે છે તથા
પોતાની ભરજીવાની તથા હોવા છતા-વીગલી આલીશ વર્ષ
મુધીની વયવાળા લગભગ સો જેટલા મજાતમાઓ યુવતિ
પત્નીઓ અને પુત્ર પરિવારનો ત્યાગ કરીને સાધુ મનેવા
મુનિરાજો અત્યારે પણ નિર્મલ આગ્નિ પાત્રી રહેલા
દેખાય છે

ય તો અત્યારે પણ ઘણા તન જેવા સાધુ અને સાધ્વીઓનું ચારિત્ર પ્રેક્ષકને આનંદ ઉત્પન્ન કરે તેવા હોય એવું છે

આ તો આપણે માન ભરતદેવની જે વાત વિચારી, પરંતુ આવા પાત્ર ભરતદેવ છે તથા પાત્ર ઐરવત દેવ છે, ત્યાં બંધી જગ્યાએ આરાધક સાધુ-મુનિરાજો જે રીતે વિચરી શક્યા છે, તથા પાત્ર મહાવિદેહદેવની ૧૬૦ વિજયોમા અત્યારે પણ કોટોની સંજ્યામા સાધુ અને માધ્વીશ્રી આગધના કરતા વિચરે છે

પ્ર૦ મહાવિદેહદેવમા પણ સાધુ-માધ્વી અહીંના જેવા જ હોય કે કાંઈ વિશેષ ખરે ?

ઉ૦ મહાવિદેહદેવમા સદાકાળ એવો આદેશ હોય છે, અને તેથી ત્યાં અજિતનાથ પ્રભુ વિગેરે બાવીશ જિતેશ્વરના મુનિરાજો જેવા અતિ નિર્મળ આગ્નિ પાળનારા સાધુઓ હોય છે, તે મહાત્માઓ બધા ઉચ્ચ સઘયણ [મજામુત શરીર] વાળા હોનાથી તેમનામા સહન કરવાની તાકાત પણ આપણા કરતા અનેકગુણી વધારે હોય છે, તેવી તેમના ચારિત્રમા કયા દોષો લાગતા નથી

પ્ર૦ શ્રી વીતરાજના મુનિરાજો કેવા પ્રકારના હોય તેમનામા કઈ વિશેષતા હોય તો બતાવો ?

ઉત્તરે શ્રી વીતરાજના મુનિરાજોને જ્ઞાનથી વિચારાય તો મતિ અને શ્રુત જ્ઞાનવાળા હોય છે, તેમા એક, બે, ત્રણ

માર, પવ, ઠ, નાલ, આઠ, નન, દશ, મજ્જાર, ણાગ, તેર, ચૌદ સુધી પૂર્ણાનના અભ્યાસી હોય છે

પ્રશ્ન પૂર્ણ જ્ઞાન કોને કહેવાય ? અને એનું પ્રમાણ કેટલું હોય છે ?

જિઃ પૂર્ણ જ્ઞાન મહાપ્રમાણ હોય છે તેના ન પૂર્ણ પુસ્તક, લખી શકાતા નથી એક પૂર્ણ જ્ઞાન લખવા માટે કોઈ પ્રયાસ કરે તો એક ઉભેલા હામી જેટલી મુકી ચાલી પવાળીને લખવા થર કરે તો ન પૂર્ણ એક પૂર્ણ મૂલ્ય લખાડું નહે છે એવા પૂર્ણ કરતા બીજા પૂર્ણ પ્રમાણ ડમવ હોય છે, બીજા પૂર્ણથી ત્રીજાનું પ્રમાણ ડમવ હોય છે, એમ ચૌદ પૂર્ણ ઉત્તરોત્તર ડમવ થાય છે, એટલે ન પૂર્ણનો પૂર્ણ મૂલ્ય લખવા હોય તો ૧૬૩૮૩ કાથી ઉભેલા હોય તેટલો શરીરનો ઢગલો પવાળતા લખી શકાય છે આ ચૌદ પૂર્ણ સૂત્ર અને ચાર બોલા મુનિરાજે દેવની ભગવત જેવું અધ્યાધ્યાન કરી નહે છે

તમાનિવિકાસ અવસ્થાનવાકામુનિવરો હોય છે, તમા નિપુણતા અને વિપુણતા મને પ્રજ્ઞા મન પરિવર્તનવાકા હોય છે તથા કેવલજ્ઞાન અને કેવલચર્ચનવાકા હોય છે, તથા સમ્યક્-નિયતિ વિચારન તો ઉપનિષદસમ્યક્ત્વી હોય છે સામ્યોચ્ચનિક સમ્યક્ત્વી હોય છે, દારિ-ન્યની હોય છે તથા ચારિત્રી વિચારન તો ત્રાનાયિક મારિતવાકા હોય છે, છેલ્લે તથા ત્રીય ચારિત્રવાકા દેવ છે

પુત્ર યાજ્ઞાચ્યો હોતો, પુત્ર ઉત્તર ના હોવાથી દેવ વચેવા પિતાશ્રી શાનીલદ્ર અને તેમની અર્ધાંગનાઓ માટે પ્રતિ દિનન પકવાનની ભરેલી તૈનીય, વસોથી ભરેલી તૈનીય અને આમૂરણથી ભરેલી તૈનીય પત્રીઓ આપી જતા હતા, તવી શાનીનદ્ર શેઠ અને તેમની પત્નીઓ મનુષ્ય હોવા જતા દેવ-દેવીના મુખો ભોગવતા હતા, અને રાગ-ગાલી-બદ્ધ નાનકો, નાચો, વિવારો અને ભોજોમા શાનીનદ્ર શેઠ રાત્ર ક્યારે પડી અને દિનન ક્યારે ઉઘ્યો તે પણ ઘણી વાર જાણી શકતા નહિ.

શાનીનદ્ર શેઠના આના મુખનય કાળમા ઉપર બતાવેલા રત્નકામવના વેપારીઓ ભાગશેઠાણી પાસે પોતાનો માન લઇને હાજર થયા અને શેઠાણીએ તેમને ઘણા આનંદ આપ્યો, માત્ર ભોયો અને મુખ-માખ્યા કામ આપી ખરીદી લીધો વેપારી પોતાનો માન રેંચીને ઘણા ખુશી થતા પોતાના મ્થાને ચાલ્યા ગયા.

આ માણુ આ સળે કામળો શાનીલદ્ર શેઠના ઘેર ખપી ગયાના સમાચાર ક્ષણે ક્ષણે રાજા શ્રેણિકના નાણુવામા માળના રાત્રને વિચાર આવ્યો, અહો આ શ્રધ્ધી કેટલો મોટો ધનવાન હશે! હું આખા મનુષ્યદેશનો માલીક હોવા છતાં મારી રાણીઓ માટે એક રત્ન કામળ હું જી શક્યો નથી, માટે મારે આ મનુષ્યકુટુંબને પાને બોલાવીને જ્વેયો ભેળવે

આમ વિચાર કરીને ગીઝ દિવને પોતાના ખાલ

પ્રધાનોને લજાશેકાલીના ઘર મોકલ્યા, પ્રધાનોએ શેઠાણી પાસે આવીને શાંતીનદ્ર શેઠા નમાવ્યા પૂજ્યા અને મગવાની ઈચ્છા જણાવતાં મારે ન તને પોતાની પાસે તો નાની પછી વાત જણાવી

પ્રધાનો પધારનાથી શેઠાણી ઘણા ખુશી થયા અને પ્રધાનપુરુષોનો ઘરોજ સત્કાર-નમાન કર્યું અને બહુ નમ્રતાથી જણાવ્યું કે, શાંતીનદ્રકુમાર આપને મળી નવશે નહિ, તેમ સારજારમારમાં પણ આવી શકે નહિ, પરંતુ મારા મુનીમો આવીને મહારાતને મળીને વધી વાત નિવેંત કરશે, શેઠાણીના નિનય-નમ્રતા અને સત્કાર-નમાનથી પ્રધાનો ઘણા ખુશી થયા અને સત્ત પાસે જઈ શેઠાણીના વિવેકના ખૂબજ વખાણ કર્યા અને શાંતીનદ્ર શેઠ નથી આયા તે વાત તેમના પ્રધાનો (મુનિમો) દા. હંમણાજ આપને તપ્પના મગશે

આટલી વાત થતી હતી તેવામાં શાંતીનદ્ર દેવના મુનિમો ત્યાં આવ્યા અને મહારાજા શ્રેણિક પાસે મહા નૂય એટલું મૂનીને હાથ નેહી નમ્રતાપૂર્વક લજાશેકાણીને સંદેશ જણાવવા લાગ્યા, 'મહારાજા' અમારા શેઠાણી જરા દેવી આપને નમ્રતાપૂર્વક જણાવે છે કે, આજવાહેમ અમારા પુત્ર શાંતીનદ્રજીને આપ પોતાની પાસે બેઠાવે છે, પરંતુ મારો પુત્ર ઘણા કુમારો છે, એ કમરે પણ ત્રાનના માળથી નીચે ઉતરતો નથી, એટલે ઘણી જગર જવાની

તા વાતજ રી ! એને ઉપના માળવી નીચે માનતા પણ
ધણા પમીનો અને પરિશ્રમ આપી લાયક છે

જેમ માળણનો પીંડ જરા પણ તાપ નકન ડરી શકતો
નથી તેમ મારો પુત્ર સૂર્યના કિરણો પણ ખમી શકતો
નથી, તેમ ઠંડી અને વર્ષા પણ ખમી શકતો નથી, મારે
હું પૃથ્વીનાવ ! અમે આપનો જરા પણ અનાદર કરતા નથી,
પરંતુ નમતાપૂર્વક વિનંતિ કરીએ છીએ કે, આપ અમારો
પેર પધારો, અને અમને દરદિન આપી કૃતાર્થ બનાવો !

ભદ્રાશેઠાણીના મુનિમોની ઉપર મુશ્કળની પ્રાર્થના
નાશગીને રાજા શ્રેણિક ઘણાજ ખુશી થયા અને સાલીમદ્રના
ઘર આવવાની હા પાડી, ભદ્રાશેઠાણીએ રાજાજીવનથી પોતાના
ઘર સુધી ઘણીજ રચનાઓ કરાવી અને આવવાના દાંડમે
પ્રધાન મનુષ્યોને સામા મોકલ્યા રાજા શ્રેણિક પોતાના
સુબપુત્ર અને બધા પ્રધાનોના અગ્રસર અલ્પકુમારને
સાથે તેડીને ભદ્રાશેઠાણીને ઘર પધાર્યા

શેઠાણીના મહેલો, નોઢર-ચાકરો અને ઘરનો બીજો
ડીમાક જોઈને રાજા ખૂબજ ખુશી થયા અને શેઠાણીએ
આપેલા સિંહાસન ઉપર બેઠા, ઘરની કેટલીક જાણવા
યોગ્ય વાતો બાણીને શાનીમદ્ર કયા છે ? તેમને મળવા
પોતાની ઇચ્છા જણાવી

ભદ્રાશેઠાણીએ શાનીમદ્રને નીચે બોલાવ્યા, માતાની
આજ્ઞા થતા શાનીમદ્ર નીચે આવ્યા અને મહારાજા શ્રેણિક

કની એકાબાણુ આ પી, સ ન અણિકે કુમારને ઘણા પ્રેમથી
પાતાના હિતસંગ (જોજામા) એસાર્યા, પરંતુ ક્ષણનારમા તે
કુમાર પસીનાથી રેળઝેમ વધે ગરા અને લડાએકાણીએ
રાત્રને હાથ બેડી પ્રાર્થના કરી, મહારાજ ! મારા પુત્રને
જવાબો એ આપના ગરીબની જન્મી સહન કરી શકતો નથી

રાત્રએ કુમારને જવા આજ્ઞા આપી અને મહારાજ
પાતે પણ જવાને ઉભા થયા, વગી શેઠાણીએ પણ ઘણા
બાણુ મૂક્યા અને રાત્રને ખુબજ ખુશી કરીને વિદાય
આપી. આ બાણુ કુમાર શાનીલદ્ર માતાને પૂછે છે કે,
આ બધા મેમાન કોણ હતા, માતા કહે છે કે, ભાઈ !
આ આવેશ મહેમાનો પૈકી મુખ્ય હતા તે આ મગધદેશના
માલિક અને રાજગૃહી નગરીના ધણી રાજ એલિક છે, અને તે
માપણુ સર્વના સ્વામી થાય છે અને આ ધણી, માલિક
અને રાજા-રાજાનો અર્થ એ છે કે, તેઓ બે ખુશી થાય
તો આપણને આનંદના રાજે અને રોવાયમાન થાય તો
આપણુ બધુજ આચડી લે, ધરમાર હુ મી લે, કારાગૃહમા
મોડલી દે, એટલે તેમની કૃપા હોય તોજ સુખપૂર્વક રહેવાય,
અને તેમની અનકૃપા થાય તો ક્ષણમા મહાદુ ખી યઈ જવાય

માતાનું ઉપર સુજનનું બાપપુ સાલતીને કુમાર
શાલિનદ્ર મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યા કે, ગરા જન્મમા
મે સપૂર્ણ ધર્મની આરાધના કરી હોય તેમ જણાતુ નથી
એ ધર્મની પૂરી આરાધના કરી હોય તો હજી મારા માથે

ધા ૧૧ ચા માટે હોય ? માટે જાનવી મારે જા ૧૧ પાંદો
એકેક જીનો લોગ જોઈએ કર્યો, એન્ડે જાતીયના વિચર
જાતીયે જીજો અને આ મુખઆમચીનો ત્યા ૧ કરીને પ્રમુ
નજાતીર ૧ દીક્ષા અગ્નિકાર કરીય

દોડીજ નારમા આ વાતનો જામના ફેલાનો ધયો અને
કોર્પિમો તેજ જામમા ધજાજીએક સા ૪ પરજાનેવા પોતાના
મુખદ્રા નામના મેનને સાલજવામા જા-યો તે ફોને મુખ
દ્રાદેવી પોતાના સ્વામીનાથ ધજાજી આન કરાવવાની તેમજી
કરીને માધાના વાજ સમારતા કેતા લાઈતા ત્યા ૧ની વાત
મનમા ખટકયા કરતી હતી લાઈ દીક્ષા લેગે તો લાખીઓની
જી દગા ? માતાની જી દશા ? આ જાધી મ પત્તિની રી
વવે ? આના શોકમા મુખદ્રાદેવીની આજમાથી આમુ ટપકયુ
અને સ્વામીનાથના શરીર ઉપર પડયુ

આમુના ઉષ્ણ સ્પર્શથી ધજાજીનુ ધ્યાન ખેચાયુ અને
પાડવાળીને પોતાની બહાવી પ્રિયા મુખદ્રાના મુખનામુ નેયુ
નેતાજ મુલદ્રાનુ આમુથી લાગેયુ મુખભાળીને ધજાજીએ
કેતી મુલદ્રાને મથ પૂઠયો —

હેરી ! તુ સજ્જહીનજરીના એક મહાત્મીમતની એકની
એક પુત્રી છે, દેવતા ૧ સુપાને લોગવનારો શાવિભદ્ર જેયો
તારે ભાઈ છે, ત્રી હોવા છતા પુત્રોની પણ બુદ્ધિને મહાત
કરનારી મહાબુદ્ધિમતી સતી ભદ્રા શેઠાણી તારી માતા ૧
તારી સર્વ ઈચ્છાઓને પુરનારો ધજાજી હુ તારો સ્વામી છુ,

કરે તારે કહ પ્રાપ્તિ ઓછાન છે કે, તુ બામ મત્યારે
રાઈ ની છે તારૂં જોડ બામુ પડે છે તના નારૂં દશ તોના
લોતી મુઝાડ જાય છે

પોતાના સ્વામીનાવના ઉપર મુજબના પ્રમથી કસોઠન
ભરેલા ત ન નાચા વચનો સાલગીને મુમરાદેવીએ જનાબ
આપ્યો કે, સ્વામીનાવ ! આપની મધી વાત આપે દેરમારી
તે મુજમજ છે, પરતુ મારામધુ સાવિબદ્રજી આજથી
એકેક પદ્મીનો ત્યાગ કરવા તા યા છે જરીશ દિવને જનીગનો
ત્યાગ કરીને દીક્ષા લેશે, તેથી મને ઘણુજ દુઃખ વાય છે
મુમરાદેવીના વચનો સાલગી મનાજી બો યા કે બે દીસ
વેસનો નિવાર નક્કીજ હોય તો જરીશ દિવસની મુબત તા
માટે ? જન કોલો દીઠી છે ? એકેક કણુ ઘણુ વિધ્નોથી
બરડો ડ, તારેજ દીક્ષા લેવી હોય તો કણુ પણુ નિવળ
મરે નકામો છે

પોતાના સ્વામીના ઉપર મુજબના પોતાની તરફેણના
નહિ, પણ પોતાના બાધને બહેની દીક્ષા લેવડાવવાના વચનો
નાભગવાથી શ્રીમતી મુમરાદેવીને નસાડ લાગી, અને
ઉનામળથી મોનાઈ જનામુ કે, સ્વામિનાથ ! ખીજના મારે
જાધને મોતતા આરડે છે, પારકી વાત સૌને મીઠી લાગે છે,
એ/લે કહેવુ સહેવુ છે, અમલમા મુકવુ દોહડુ છે, ખીજને
ચીખામણુ અપાય છે, ઉદેશ પણુ દેવાય છે, પરતુ પોતા,
ઉપર લેવાનો પ્રસન્ન આવે તારે જગર પડે છે

પત્નીના અવગરે જોવાએવા, જાના મેનિડ વચનો
 શ્રીમાન્, ધત્તાજી ચેકને ખુમજ મની જયા ' પોતા ઉપર
 વેવાનો પ્રમુખ આરે ત્યારે ખબર પડે, " જાવા વચનો
 સાક્ષીને તુરંત જોવા કે, મારે અત્યારની ઘડીથી
 અગે આઠ પ્રતીજ્ઞા ત્યાગ છે અને મન, વચન, કાયાથી
 પ્રમુખ સ્વીકાર કરું કે દેવી ! હવે આપ જાગ્યા રહી
 જાઓ, હવે અત્યારથીજ તમારે અને અમારે પરસ્પર શરીરે
 અનુકવાના પણ પરચખખાણું થઈ જાય છે

૨. ધત્તાજીના ઉપર મુજબના એકદમ નારિવડતાથી ભરેલા
 વચનો સાક્ષીને મહાનતી સુભદ્રાદેવી સ્તબ્ધ થઈ ગયા
 થોડું ફળ ખમવાની પણ જેને શક્તિ હતી નહિ, તેની
 ઉપર દુખના કુગરો ઉમરાણા લાઇને વિરલ ખમવાની
 અસમર્થ બાળા પતિને વિરલ સાક્ષીને ખુમજ ધવાઈ ગઈ
 જાતીન ઉપર પડ્યાઈ ગઈ, મૂર્ચ્છિત થઈ સણવારે બેઠી થઈને
 પતિને વિનવવા લાગી, સ્વામિનાથ ! મારી મોટી ભૂલ થઈ
 કે, હું તો સહજ હસતી હતી, મારા હાસ્યના વોકરો આપે
 આમ મહાને ગાંઠે બાધવા બાળખી ગણાયે નહિ

મહાનતી સુભદ્રાદેવીની નમ્રતા અને કોમનતોથી
 તરબોળ વિનવિ સાક્ષીને ધત્તાજી જોવા કે, દેવિ ! તમેએ
 જે કહ્યું તે માયુજ કહ્યું છે, અવસરને ઉચિત કહ્યું છે, મને
 જરાપણ કંડકુ નથી લાગ્યું, પરંતુ અમંત કરતા પણ ખુમ
 મીઠું લાગ્યું છે, અને પ્રમાણ વચનોથી ઉશ્કેરાઈને નહિ

પરતુ બુઝવ નનન કરીને આગવ સાહગનો વિચાર કરીને,
 હું જે મો થો છું, ત કને કોઈપણ કારણથી બદલાશે નહિ
 મન, આ પ્રાણે મન્નવતી મુલકા પ્રમુખ આઠે પત્નીઓને
 સમજાવીને ધત્તાજી શાલિભદ્રના જેવે ત્યા અને વેદ યમય
 નવનો મલગારીને દીવની નૈયારી કરાવી

જને જાણ સાગા-બનેવીએ મોટા આગરથી પ્રભુ
 મહાવીરદેવ પાસે દીક્ષા લીધી, અને ઉત્તર તપશ્ચર્યા, ઉચ્ચવિહાર
 અતિપ્રમાણ જ્ઞાન-અભ્યાસ અને સર્વકાલ ધ્યાનદશામાં
 ભગવાન મહાવીરદેવ સાથે વિહાર કરતા એકવખત રાજગૃહી
 નગરીમાં આબ્યા અને માસ ઉપવામના પારણે પ્રભુજીની
 ગણાણી ભદ્રાશેષાપ્તીના ઘેર બોરવા ગયા

ધત્તા અને શાલિભદ્ર જને મુનિવરો આવીને ધર્મલાત
 આવી ક્ષણવાર યોજ્યા, જને મુનિવરોમાં એક જણ આ
 ધરમાર, માક્ષમીન્કત, નોકરથાકર, અને નારીપરિવારના
 માનિક છે ત્યારે ખીજા આ ધરના જમાઈરાજ છે, છતા
 પરિવાર તેમને ઓગળી ચકચો નહિ મને આ મહામુનિના
 નેજે પણ પોતાની ઓગળણ કરાવી નહિ અને કોઈપણ
 વહેર્યા વગર આવતા થયા

પ્ર૦ શાલિભદ્ર જેવા પુત્ર અથવા ધરના માલિકને
 અને ધત્તાજી જેવા જમાઈને ન ઓગળ્યા એવું શું કારણ ?

ઉત્તર આ મહાપુરુષોએ તપસ્યાથી શરીરને એટલું
 બહુ કૃશ બનાવી નાખ્યું હતું કે, જેથી શરીરના રાજદગ

બધા મન્યાઈ ગયા હતા ચરીરમાથી કોહી અને તેજ વગનના
તમશેર વધા બધા સાચોનાવ નવવિન ટાઢ-તડકામા પછ
પુનઃ ચરીરે રહેનાથી ગરીબમાથી ગોરાશ આની જમાથી
અકસ્મત જ પાગ આવી ગઈ હતી એન્ડે તેમને કોઈએ
ઓળખા નહિ

પ્ર૦ તેમને ધત્તાઈ અને સાલિબદ્રઈ તરીકે
ઓળખ્યા નહિ એ જાનવા યોગ્ય છે, પરંતુ વીતરાગના
મુનિરાજ તરીકે પણ તેમનો કોઈએ આદર કેમ ન કર્યો ?

ઉ૦ જો કે મુનિરાજ તરીકે તેમને આવા મુદ્ધાવિકાના
ધર્મા ઓક્તન આદર નવવો જાઈએ, એ વાત તાન સાચી
છે, પરંતુ જમનાન મકાવીગટેવ પધાર્યાના સમાચાર
આબ્યા હતા, આખો પરિવાર પ્રભુજીને વહન કરના જવાની
તેવારીમા વ્યગ્ર હતો એટલે ખામ મનુ યોગ્ય મુનિરાજે
તરફ ધ્યાન મથુ નહિ એટલે મુનિરાજનો આદર ન થયો

પ્ર૦ સાલિબદ્રશેઠ ઐશ્વિક રાતના યોજામા બેઠા
પતા ત્યારે કોહી વારમા ગરમઈ ગયા હતા, રાતના ચરી
રની ગરમી પણ તેમનાથી નહન થઈ નહિ તથા સાતમા
માગથી ઉતરીને ઠીચે આવતુ એ પણ એમનાથી મુશ્કેલ
હતુ ત્યારે ચારિત્રમા આની મોતી નહનશક્તિ કયાથી
આરી ?

ઉત્તરે આત્મા મનના શક્તિનો ધારી છે મોજ
શ્રોતમા રહે ત્યારે નહનડકા ન નુકસાન કરી ચકનારા રજ

મહારાજાઓ સુદ્ધમા શત્રુના આપા વિગેરેના પ્રકારે લાગના
જતા પાછા પડતા નવી પલ્લુ આગળ વધે છે, તેમ આત્મા
જાગતો થાય ત્યારે નહિ ધારેલી, નહિ કંપેરી શક્તિ
આત્મામાં ઉત્પન્ન થાય છે શાલિભદ્રશેઠ મને ધન્ટાજી
મોજગોખમા મહાત્મતા હતા ત્યારે અતિકેમળ હતા, મને
સજમી બન્યા એટલે મહાયોદ્ધાની મારફત ખુમજ નહન
કરનારા થયા હતા.

ધન્ટા અને શાલિભદ્રજી બદ્રાશેઠાલીના મહેલથી પીકળી
વચમાથી મળેલો આહાર વહેરીને પ્રભુજી પાસે આવ્યા,
ભગવાનને આહાર બતાવી પ્રભુજીની આજ્ઞા મેળવી આહાર
વાપરીને પ્રભુજી પાસે આવ્યા અને વૈભારપર્વત ઉપર જઈને
અનશન કરવા પી આજ્ઞા માગી મર્વજાભગવાન મહાવીરદેવે
તમની લાયકાત સમજીને અનશન કરવાની રજા આપી
એટલે આ બંને મુનિરાજે વૈભારગિરિ ઉપર આવી એક
નાસતુ અનશન કરી નર્પાર્થસિંધુ વિમાને ગયા.

મહામુનિગજ વજ્રબાહુકુમારની કથા

આ મહાપુરુષ અયોધ્યા નગરીના વિજયરાજ નામના
પોતાના પિતાની આજ્ઞાથી કેન્દ્રલોક પરિવાર સાથે લઈને
તરણવા ગયા હતા, ત્યાંથી મહામતી મનોરમાકુમારી સાથે
પાશ્વિચંદ્ર કરીને પોતાના પરિવાર અને કેન્દ્રલોક સાગાઓ
નહિત પોતાની રાજધાની અયોધ્યાનગરી તરફ આવતા એક
વિવિધ મુસાફરીમા રમ્યા ઉપર કોઈ મહાજ્ઞાની આચાર્ય

લગાવના દેશના સલવાનતા જોયા, એટલે તુરંત મહાનિરેદી વજ્રબાહુકુમારે પોતાના માણસોને આગળ વધતા અન્ડાનીને આચાર્ય લગાવનાના દર્શન કરનારી ઈશ જપ્તાવી, બધો પરિવાર ચોક્યો અને નીચા ઉતરી આચાર્ય લગાવનાના દર્શન કરવા ગયા, વદન કરીને સૌ યથાર્થાને જોતી ગયા અને દેશના માલગના લાગ્યા, દેશના દરેકને ખૂબજ ગમી ગયું અને વદના કરીને પોતાને ઉતારે આવ્યા, ત્યાં આવ્યા પછી કુમાર વજ્રબાહુએ બાબાનની ઘણીજ પ્રશંસા કરી, જે માલગીને ઉચ્ચમાગનામના સાળાએ પ્રશ્ન કર્યો કે, જો સમાર અનાર લાગતો હોય તો દીક્ષા કેમ લેતા નથી? કુમાર કહે કે, જો તમે નાની રજા હોય તો મારી દરજા થાય છે, ઉદય માગર કહે છે, ખુશીથી દીક્ષા લેયો, અમે ના ખુશી ગીએ

બા, આ પ્રમાણે પરંપરના સનાદમા કુમારે પોતાની લાવના મજબૂત કરી અને પત્ની તથા સાળાઓને નમસ્કારીને તેજ આચાર્ય મહારાજ પાસે દીક્ષા લીધી અને ઠોડ વગરનું ચારિત્ર પાળીને મોહમા ગયા

આવા મહામુનિસજો આ અનનિર્ધારી કાળમા અત્યાચાર્ય થયા છે અને આરાધના કરીને મોહમા ગયા છે, ભૂતકાળમા અનતા થયા છે, જેમના ચારિત્રના વર્ણન વાચવા કે સાલગવાની ધર્મ આત્માઓને પણ તવાઈ લાગે તેવા હંમ, આ તો નર્વજ લગવતોના કામની વાતો છે

પરંતુ જાનના મનની દેવ મોહમાં પધાર્યા ત્યારથી અત્યારે
૨૪૭૮ વર્ષના જાગ્રામાં જન્મરોડી નહિ પણ લાગણીની
નખ્યામાં ઉચ્ચ કોળિના ચારિત્ર આરાધનાનું મુનિરાજે વધા છે

કેટલાક બાવજીવ હ નિગૂંના ત્યાગી થયા છે,
કેટલાક કેવળ જીવાર વગેરે એકજ બનાજનો જોરાક
વાપી સંપૂર્ણ જીવન આરાધના કરનાર થયા છે, કેટલાક
નર્વ રત્નકેસના ત્યાગી થયા છે, કેટલાક હ મેશા અગ્યાર
અગો વિગેરે શાસ્ત્રોનો રના યાય કરનારા થયા છે, કેટલાક
રાત-વિસમાં અતિ અ પ નિશા લેવાપૂર્વક ઘણી અપ્રમાદ
દશામાં રહેનારા થયા છે, કેટલાક સો, બસો, પાંચસો કે
બીસો વિગેરે શ્રેયો બનાવી ધર્મ, સમાજ અને દેશને
લાલ આપી ગયા છે, કેટલાક રોકડો જિનમદિરો અને
જિનપ્રતિમાઓદ્ધા । શ્રી જૈનશામનની આરાધના વધારતા
ગયા છે, કેટલાક કબરોની નખ્યામાં માધુ અને સાંવીજીઓ
ઉત્પત્ત કી શ્રી જૈનશામનની પરપરા મજબૂત કરતા ગયા છે
એટલે શ્રી જૈનશામનના તલેકાવના અને સંપૂર્ણ મનુષ્ય
નરના કેવલ મુધાજીવી (આ લોકની કોઈપણ ઈચ્છા વગરના)
મહામુનિરાજે જગતના એકાન્ત ઉપકારી હતા, હોય ૬ અને
જ્યો. તેમને નમ્રા સ્વર્ણ સન્નિસાદ્દુજ પદોચ્ચારથી આપણો
નમસ્કાર થાય છે આ નમસ્કાર નડે ન પૂર્ણ સાવધાન-ભણકા-
આત્માના પચ્ચાસ સાગરોપમના પાપ નાશ પામે છે આ
વાત તદ્દન મધ્યમ કોળીની જાણની ઉત્કૃષ્ટ ભગતા આરાધક
આત્માઓ તરફથી સર્વકર્મને પણ હાય કંઠી નકે છે

પ્રત્યે મનિ નહીં કરાશેના અરિકતાદિ પાત્રે
 રહેને નમસ્કાર કરનાથી હાલ શું ? કાષ્ટ કે તેઓ જ્યા
 નીન જા હોવાથી કોઈને મુખ આપવા નથી અને હું જા
 નગડતા નથી, તો પછી નમસ્કારાદિ કરવાથી ફાયદો શું ?
 જગતને તો હું ખેનો અભાવ અને મુખની પ્રાપ્તિ ખેની જરૂર
 છે જુઓ ગાત્રો પણ એજ કહે છે,

મુખાય મર્ત્ય તૂના પ્રાય સમા પ્રવૃત્તય ॥

અર્થ - પ્રાય જગતના પ્રાણી માનની પ્રવૃત્તિ
 મુખને માટેજ હોય છે અને શાસ્ત્રો તો સર્વથા પરમાવધી
 નર હોય તેમનેજ સાધુ તરીકે ઓળખાને છે, જેમ જેમ
 રીતસાતા વૃદ્ધિ પામતી બધ છે, તેમતેમ ઉત્તર (ઉત્તર
 યાયાદિ) ત્યાનો આત્માને પ્રાપ્ત થાય છે, જીનસગતા અને
 ઉગમીનતા ખેનો અર્થ ગેકજ છે, ઉગમીન આત્માઓને
 જાતના વડક અને નિહક નેવક અને શુન ઉપર સમ
 ભાવના હોવાથી નમસ્કાર કરનારને કશે હાનિ આવી
 શકતા નથી

હું ખની વાત એ છે કે, આ જાતમા કોઈપણ
 દેવ, દાનવ, વિદ્યાધર, ચક્રવર્તી કે ધનવાન કોઈને મુખ કે
 હું ખ આપી શકતા નથી, મુખ અને હું ખ પ્રાણી માનના
 કર્મનાજ ફળ છે, જાનીઓ કહે છે કે —

“મુક્ષુ કુલ્લ જ્ય કર્મફલ જાણે”

એટલે જેમ તદ્દન રાગદ્વેષ વારના વીતરાણો કોઈને સુખ કે દુખ આપના નથી, તેજ પ્રમાણે રાગદ્વેષથી ભરેલા પરિકરાદિ દેવો પણ કોઈને સુખ-દુખ આપી શકતા નથી

પ્ર० બ્રહ્મા, વિષ્ણુ મહેશ્વરાદિ. શુદ્ધભગવાન અને ખીન ધણા દેવ-દેવીઓ પોતાના ભક્તોને માગી વસ્તુઓ પૂરી પાડવાની માને જગતમા ગનારા ઠરે છે, તુ આ વાત સાચી નથી ?

ઉ० ખીનકુલ નાચી નથી, કારણ કે, ઉપર બતાવેલા બધા દેવોના ધણા ભક્તો મહાભય કર દુ ખોને ભોગવતા સાક્ષાત્ દેખાય છે, જ્યારે તેજ દેવોના ધણા નિઃકો ઉચ્ચ પ્રકારના સુખો પણ ભોગવતા નજરોનજર દેખાય છે, એટલે ભક્તોને સુખ અને વિરોધિઓને દુખ આપવાની અમુક દેવોની તાકાત છે, આની કહેવત ખીનકુલ સાચી નથી

પ્ર० તો પછી ધર્મથી સુખ અને પાપથી દુખ મળે છે આ વાત પણ સાચી ન કહેવાય ને ? કારણ કે ધણા ધર્મી મનુષ્યો દુખ ભોગવે છે, અને ધણા પાપી મનુષ્યો સુખ ભોગવે છે, એટલે ધર્મથી સુખ અને પાપની દુખ આ વાત સાચી તરી રીતે ?

ઉ० ધર્મથી સુખ અને પાપથી દુખ આ વાત તદ્દન સાચી છે અને તે દૃષ્ટિથી પણ સમજાય એવી છે, સુખો, દુઃખો વગેરે આત્માના પુણ્યનો બધા રાય છે જન જીવ આત્માની અકુલ, ઊંડ યડ, શાખા, પ્રશાખા, કુટ અને ફલ

કમ ૧૦ થતા વાર વાજે છે બીજને સાધના અને ફરને આપ
વામા પોણક નાનુ મોટું આતક હોય છે, તજ પ્રમાણે ધર્મક
રા પ્રીતિ અને ધર્મના કાંઈપ મુખને મળનામા થોડું આતક હોય
કેવળે એવે વર્તમાનકાલના મુખ અમુક કમય પહેલા
કરવા ધન તુજ ફર છે, તેથી વર્તમાનકાલમા સાપ કરનારા
માણુનો પણ પોતાના આતુ પાપોના ફર ભોગવતા નથી
(જેમ ગઈ લાલમા ખેતરમા વાવેતુ હમણા ખવાય છે
હમણા ખેતરમા વાવેતુ બલિધ્યમા ખાવાના જામમા આવશે)
પણ પૂર્વના પુણ્યના ફલ ભોગરે છે હમણાના પાપના ફલ
હવે પછી ભોગવશે, જેમ પહેલા નીનિ અને વફાદારીથી
નોકરી કરેલી હોવાથી હમણા ઘેર ભેગ પેન્થન મદ્યા કરે છે,
તેજ માણસ હમણા ચોરીઓ કરે છે, તેણે ફલ ચોરી બહાર
થશે અને પકડાશે ત્યાર પોણક મડશે.

તવા કેઈ માણસે જયા કાળમા પાપો કર્યા હોવાથી
અત્યારે ઘણા પ્રકારની અગવડો, દુ ખો, વેદનાઓ, સુશીળતો
ભોગરે છે, પણ તે ગિનિમા પણ ધર્મને ચાતુ મળે તો અત
સય તુડી જવાથી સુખો આવી મલે છે જેમ અગરડો ભોગ
સીને વિરાજનાસ કરતાત હમણા ઘણા હેતન થઇને પણ
માનાને અજામ ચાતુ રાખે છે, તેવાઓ બલિધ્યમા મોગ
અધિકારીઓ સીને મજાસુખીઆ થાય છે તથા જેમ ચોરી
કરતાત માણસો વર્ષ-જે વર્ષ કે ત્રણ દસ વર્ષ સુખ સુખ ભોગરે
છે તદુ ઉપર ન ચોરીફા માણુ મજાડુ ખજ ફળ પામે છે
એવા વર્તમાનકાલના મુખ તે ચોરીફા પાપુ ફળ તો નજ

ઝડિયાય, ભરતુ તેતુ (ચોરીતુ) ફલ તો ચોરી વાટેર વયા
પછી કેળાતુ, માર, બાધન અને મરણજ લેખાય છે

પ્ર० તો પછી હસ્તિકાંદિ દેવો અને વેશધારી ગુરૂ
ઓની કરેની મેના પણ ભવિષ્યમા ફલ આપનારી બનશે,
એમ માનનામા ગુ વાદો છે ?

ઉ० ઝાંઘપાપુ દેવો કે વેશધારી ગુરૂઓની કરેલી મેના
કરવામા નફો કે લુકચાન થનાતુ ચોક્કસ નથી પરંતુ દેવો કે
ગુરૂઓ પોતે વિકાર વગરના હોય, અને વિકાર વગરની
મેના થાય તો ચોક્કસ ફલ મળે છે

એ/લાજ કારણથી નીચેના પદોનો નિવાન સમજવા
યોગ્ય છે

વસ્તા પચનમુક્તારા સન્નપારપ્પણાસણા ।

મ ગલાણ ત્ર સર્ગસિ પદમહારદ મગલ ॥ ૧ ॥

અર્થ આ પાપને કરેલ નમસ્કાર સર્વપાપનો ક્ષય
ક નાર છે, અને સર્વમ જલેમા પેવા ન બરતુ મગલ છે આ
પાપ નમસ્કાર એટલે આ પાપને કરેલ નમસ્કાર નર્વપ્રકારના
માફા અને અજનતર પાપોને નાશ કરી નાખે છે

પ્ર० આ પાપનેજ નમસ્કાર કેમ ? બી તમેઇને આ માટે
નહિ ?

ઉ० નમસ્કાર પાપને ક્ષય કરવા માટે છે અને આ પાપ
પન્નેધિમગર તો સિવાય કોઈ અન્ય અર્થિ એવી નથી કે
તેને નમસ્કાર કરવાથી પાપનો ક્ષય થઈ શકે

પ્ર० શુ જગતમા બીજાકોઈ ધર્મપાનનારાઓના ગુણો
હોઈ શકેજ નહિ ?

ઉ० ઉપર બતાવેલા આચાર્યાદિ ગુણો પુરુષોમા બતાવે
ના ગુણો કોઈપણ દર્શનમા કે બ્રહ્મિમા આવ્યા હોય તો
એનો આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને નાધુતમા સમાવેશ થઈ
જનો હોવાથી તે મહાપુરુષોને ત્રીજા, ચોથા-પાચમા પદથી
નમસ્કાર થઈ જાય છે, એટલે જી । વિચારનાની જરૂર
નથી, અને કોઈપણ લિંગધારી દ્વાષાપા સર્વદોષવી મુક્ત
વએના આત્માઓનો બીજા નિહ પંથમા સમાવેશ થઈ જતો
હોનાથી એમને પણ જી । વિચારના જરૂર નથી, એટલે જગ
તના તમામ સાચા ગુણો આત્માઓ આ પાંચ પદોમા આવી
જતા હોવાથી આ પાંચને કરાએલો નમસ્કાર સર્વપાપને
ક્ષય કરી નાખે છે માટે છઠ્ઠા પંથને માનવાની જરૂર નથી

પ્ર० ઉપર તો તમે જણાવી ગયા છે કે, જાતના
કોઈ દેવ, દાનવ, વિદ્યાધર, ચક્રવર્તી કે ધનવાન કોઈ કોઈને
સુખ આપી શકતા નથી અને દુઃખ મગડી શકતા નથી
તો પંડી આ પાંચને નમસ્કાર કરવાથી લાભ શુ ?

ઉ० આપણે ઉપર બતાવી ગયા છીએ તે બરાબરજ
છે, કોઈના સુખમા કે દુઃખમા કોઈ કારણ નથી સર્વના
સુખ-દુઃખનું કારણ પોતાના સારા-ખોટા કર્મજ છે અને
તેથીજ ભગવાન તીર્થ કરદેનો અને નિહ પરમાત્માઓ
વિગેરે પાંચે પરમેષ્ઠિ ભગવતોએ કોઈને સુખ આપ્યું અને

હું ખ મગડયુ એવુ જનમિદ્ધાતોમા ઝયાય જતાવ્યુ નથી
 અને એજ કા જુથી મા પાત્ર પરમેષિ નમસ્કાર પણ સર્
 મુખનાયક અથવા સર્ હું ખનાયક આવુ ન જતાવતા નર્
 પાપશય કર જતાવાયો છે

અર્થાત્ આ પાત્ર નમસ્કાર મુખદાયક કે હું ખનાયક નથી
 પરંતુ પાપનાશક છે અને પાપનાશક વસ્તુ હોય તે મુખદાયક અને
 હું ખનાશક બની શકે છે, કારણ કે પાપનો નાશ થયા વગર હું ખ
 નાશકે મુખની ઉત્પત્તિ બનવી જ અસક્ય છે અપદ્ય, અનાચાર
 અને ખગણ વ્યસનો બધ થાય નહિ ત્યા મુધી રોગ,
 આપત્તિ અને ગજરામણનો પણ નાશ થતો નથી અને
 આ નજુ ઘાતુ હોય તો મુખ માવી શકતુ જ નવી, તેમ
 પાપનો નાશ ન થાય ત્યા મુધી હું ખનો નાશ અને મુખની
 પ્રાપ્તિ થતી જ નથી

અં ૦ આ પાત્ર નમસ્કારથી સર્ પાપનો નાશ થઈ
 જાય છે, આમ માનવાનુ શુ કારણ ?

ઉં ૦ આ પાત્ર પરમેષિ ભાવતોને ઓળખવાથી પત્ર
 પરમેષિના ગુણોનો ખ્યાન આવે છે ગુણોને ઓળખીને જ
 ગુણોને કરેલો નમસ્કાર ફળવાન જને છે, જુઓ પૂર્વના
 કવિઓ શુ કહે છે,

સ્વામીગુણ ઓળખી સ્વામીને બે બને,
 દર્શનશુદ્ધતા તેજ પામે,
 જ્ઞાન-ચારિત્ર તપ-વીર્ય ઉદ્ઘાસથી
 કર્મ છતી વમે સુક્રિધામે ૧.

પ્ર૦ ગુણી પુરૂષને પૂજ્ય પુરૂષને, કે મોટા માણુનને
ઓગળ્યા વિના નમસ્કારાદિ થાય તો શુ કયો લાભ
લાયજ નહિ કે નુકશાન પણ થાય ?

ઉ૦ ઓળખાણુ વિના કરાએવા નમસ્કારાદિ ઓળ
ખાણુ વગરના ઔરધસેવન જેવા છે, જેમ ગમે તેવુ સારૂ
પણુ ઔરધ નમજણુ વિના કે વિધિ વિના વપરાય તો
ફાયદો કરવાના બદલે નુકશાન પણુ કરે છે, તેમ જેનો
જેટલો અધિકાર હોય તે મુજબ તેને સમજ્યા વિના નમસ્કારાદિ
કરાય તો લાભ થતો નથી અને આગાતના પણુ થઈ
બાય છે મને મમજીને નમસ્કારાદિ કરાય તો સંપૂર્ણ
દન આપ છે મને નુકશાન ખીન્કુલ વતુ નથી

એટલે ગુણી એવા પચપરમેષિ ભગવતોના ગુણુ જણ
નામા અમે તો ઉત્તરોત્તર ગુણીના આચરની દૃઢિ થવા માટે
છે, તથી તમની પામે વસનામા ગ્સ પડે છે, ગુણીના બહુ
માનથી ગુણુમા બહુમાન પ્રકટે છે કહ્યુ છે કે

ગુણીતણા બહુમાનથીરે ગુણુતણા બહુમાન, મહુણા

ગુણુમા બહુમાન થાય એટલે પાતામા પણુ ગુણો
વાતવાની તાનાવેલી બાગે છે ગુણુની ઓલખાણુ વધે તો
ગુણુનો આદર ચોક્કસ વધે છે ગુણુનો આદર થયો એટલે
આતમાના પાપો ઘટવા માટે એ સ્વાભાવિક છે અજવાળુ
આવે એટલે અધિકાર ચોક્કસ બાય છે કિંવસ હિગવાની
તૈયારી થાય એટલે સની નાસવા માટે છે તેમ ગુણોના

ઉંપથી દોપનો નાશ થના ગરથ જાય છે દોપનો નાશ
એજ પાપનો નાશ જણાય ૩

તથા વની આ વમા પ રનમુસ્કારા ગાધાનડે અગ્નિ
હતાદિ પાચે પદોની નમાનતા પણ સ્પષ્ટ લમ તય છે, એજ
કે, નમો અરિહતાળ આદિ પાચે પદો અન્યુનાધિકપણ
આરાધવા યોગ્ય છે આ પાચે પદોની પૂજા શા નાર્મભેદ
નથી પણ સમાન છે, એ વાત વસા પ રનમુસ્કારા પા વડે
બરાબર સમજાય તેવી છે

પ્ર૦ અરિહંતભગવતો અને ત્રિદ્વિપમાદનાઓ સર્વ
કર્મથી મુક્ત થએલા હોનાથી અને મહાકૃપમરી હોવાથી
આચાર્યાં ને પદ થકી મહાગુપ્તિ હોવાથી પૂજ્યરધાનના
રહેલા છે અને આચાર્ય, ઉત્તરના નન નાવુવા ને પ્રવનના
જને પદોના નેક છે તા રી પાને અન્યુનાધિ રા
આધના યોગ્ય કેમ ૧૫૫ ?

ઉ૦ કેવન બૂતકાનની ક્રિયેતિ ૧૧૧૧ તા પાચે પ ના
અનતાનત મજાપુકા યોગ્ય નેગ હતાની અને
કાલપણ પ્રકારના જો પ્રતિષ્ઠા કુકના અનના ૧૩૧૧
જ્યોતિમા જ્યોતિ મૂલી જોજ છે અને અનતાનતુકના કોગી
જને ના બધાજ સમાનવાને વર્તુલી રહેલા છે એટલે
તેમનામા કેમ જોજ-અનુનાધ-વાદા નવ્ય-સેવક છે નહીં
તથા નહીં અનતા આચાર્ય કર્મશય અને સાધુઓ
જના પછી તેમની ક્રિયાર્થને જિનેશ્વર જને

પણ અનતા જિનેશ્વરે મોક્ષમા ગયા છે તથા શ્રી જિનેશ્વરે પોતે
પણ નમો વિદ્યાપુત્ર બોલીને સમયમસ્થુમા બેસે છે તેથી પાનેને
પૂજ્ય તરીકે સરખા માનવામા કશો વાવો જણાતો નથી

એજ પ્રમાણે લલિત્યમા વનારા પચ પરમેષ્ઠિ ભગવતો
નિચારાય તો હાનમા બધાય ચારગતિમા રહેવા હોનાથી
બધાની સમાનતા છે, તેમાના કોઈ માધુ થઈને વહેવા
મોક્ષમા જાય, કોઈ વાચક થઈને, કોઈ સૂરિ થઈને મોક્ષમા
જાય ત્યારે અસ્થિતપ્રજુના છવ હજી ચાર ગતિમા
ફરવાના હોય તો વહેવા ગુણ પામેલો માધુનો આત્મા
મોક્ષ ગુણ પામનાર અસ્થિત પ્રજુના આત્માને પણ વહની
હોય છે, એટલે નો કાળના ગુણનો અમે રિચ રતા પચ
પરમેષ્ઠિ ભગવતોને નાના-મેટા પણાની જરૂર નેતી નથી

તથા વળી વર્તમાનકાળના પચ પરમેષ્ઠિ ભગવતોને
નિચારાય તો પણ વીશ અને ચઢીશ જિનેશ્વરોના પરિ
વારબૂત સૂરિ, વાચક ને મુનિરાજો અસખ્યાતા હોય છે, તે
સર્વાના ગુણો પણ અનતા થાય છે એટલે ગુણોની વિચા
રણાએ વર્તમાનકાળના પરમેષ્ઠિ ભગવતોને પણ સમાનભાવે
પૂજ્ય માનવામા કશો વાધો નથી

તથા આ પાચે પરમેષ્ઠિ ભગવતોને કરાએલો નમસ્કાર
જગતના બધાજ મગજોમા પહેલા નજરનું મગજ છે

આ જગતમા અનેક પ્રકારના મગજો થાય છે, જેમ
કે પરદેશ જનાર મનુષ્ય લાપસી, હહી, ચોળા, માકર,

પ્ર० ઘણા મનુષ્યો નમસ્કાર મહામનુ રમજી કરીને પાતાનું કાર્ય રાકે કરે છે, છતાં તેને કાર્ય સિધ્ધ થતું નથી, લાન થવાના બાંહે નુ-શાન પણ વાય છે એનું કેમ ?

ઉ० નમસ્કાર મહામનુને મગન બતાવનારા બે પ્રકારના હોય છે, તેમાં સમજણ-ઉપયોગ અને નિધિપૂર્વક કરનાર તથા નબળા ગણાય છે તથા નમજણ, ઉપયોગ અને વિધિને બાંહે આજ્યા વગર મગનિકે તરીકે વાપરનારા ખીલા નબરના ગણાય છે જે આત્માઓ મમજણ-ઉપયોગ અને નિધિપૂર્વક નમસ્કાર મહામનુ આરાધન કરનાર થયા છે તેમને ચોક્કસ ફળ મળ્યાના ઘણા વાળલા મળે છે, સમજણ, ઉપયોગ અને નિધિ વગર નમસ્કાર ગુણન કરનાર કશું ફલ પામી શકતા નથી, તેમને ફળ ન મળે તેમાં નમસ્કાર મહામનુ ગુંડો નથી પણ અવિવેકનોજ દોષ છે, જેમ સોટકા રમખાણ દવા પણ વિવેક અને વિધિથી ન મેવાય તો રોગ ન મગડે એ બનવા થોડું છે અને તેથી તે ઔપધિનો (દવાનો) દોષ માનવો તે જાજબી નથી, પરંતુ દવાના સેવનારના અવિવેકનોજ દોષ છે

પ્ર० આ નમસ્કાર મહામનુમાં તો એકલા જૈનોનાજ દેવ અને ગુરુઓનું સ્ર્ષન અને નખાણ આજી છે, પરંતુ ઈતરહેલો કે ગુરુઓનું આમાં શ્રી-કૃત કેમ નથી ?

ઉ० આ જૈનશાસ્ત્રનો અર્થ સાબળો ! સમ-દેવ અને અજ્ઞાનતા આ સત્તાર મહામહેતના મંદિરસભ છે, એ

જ્યાં સુધી પ્રાણીમાધી નાશ ન થાય ત્યાં સુધી આ ન ત્તા
 રના હુ ખોનો નાશ થાય નહિ અને સુખિત મળે નહિ,
 માટે હુ ખોનો નાશ અને સુખિતના અર્થ મનુષ્યોએ રાગ-
 દ્વેષ અને અજ્ઞાનતાનો નાશ કરના પ્રયાત્ન કર્યો જોઈએ,
 ૧૧-દેવ અને અજ્ઞાનતાને છૂટે તે જિન કહેવાય છે,
 આ જિનના જે ઉપાસક હોય તે જોનો કહેવાય છે

રાગ-દેવ અને અજ્ઞાનતાનો નાશ શરૂ થાય એટલે
 ઘણા બીજાં હોયો પણ નાસવા માટે છે, અનુક્રમે કરીને
 ઉપાસક આત્મા પોતે પણ રાગ-દ્વેષ અને અજ્ઞાનતાનો
 નાશ કરી જિન બનીને મોક્ષમા આ પો નાય છે, આથી
 જે કોઈ મનુષ્યને પોતાના ભગવાની ભાવના હોય તેણે
 રાગ-દેવ અને અજ્ઞાનતાને નાશ કરવાના પ્રયાત્નો શરૂ
 કરના જોઈએ અને રાગ-દ્વેષ અને અજ્ઞાનતાના નાશના
 અર્થ મનુષ્યને રાગ-દ્વેષ વગરના મહાપુરુષ ઉપર રાગ પણ
 પ્રગટ થયો જોઈએ, એટલે જેને હુ ખોના નાશની ભાવના હોય,
 તેઓ રાગ-દેવ અને અજ્ઞાનતાના નાશની ભાવનાવાળા હોય, ૪,
 અને રાગ-દ્વેષ અને અજ્ઞાનતાના નાશની ભાવનાવાળા હોય
 તેઓ બધા જ બધ થી જોનજ કહેવાય છે તેમને રાગ અને દ્વેષ
 વિગેરે સમગ્ર દોષોનો જેમણે નાશ કર્યો હોય તેવા અસ્તિત્વ
 પરમાત્મા વિગેરે પાવ પરમેષ્ઠિ ભગવાન ઉપર પૂજ્યભુવિ
 પ્રગટ થાય તે સ્વાત્મવિક છે

૧૧-દેવ અને અજ્ઞાનતાનો નાશ શરૂ થાય એટલે

ગુરુઓ ગમે તે ગંતકારોએ માનેવા હોય, પરંતુ તે તે દેવો અને ગુરુઓમા સમારની વૃદ્ધિનું કારણ સમજે. અને અજ્ઞાનતા મર્યાદા નય થઈ જતા હોય તો તેમને ઉપર બતાવેના પરમેષ્ઠિ બજનતોમા સમાવેશ થઈ જતો હોવાથી તેમને પણ ચોક્કસ નમસ્કાર થાય છે.

એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવતા ગામનમા પશ્ચમહાપરમેષ્ઠિ લગવતોત્ત અથવા દેવ, ગુરુ અને ધર્મનું એવું ગુહર લક્ષણ બતાવ્યું છે કે, પૂર્વગ્રહ વગરના અપશ્વપાતી ભુદ્ધિમાન વિચારકને તેમના પ્રત્યે અદમાન પ્રકાર થયા વિના રહે નહિ.

અરુ દુનિઆના બીજા બીજા હગ નકારોએ દેવ, ગુરુ અને ધર્મ માટે જે જે નિવારો બતાવ્યા છે તેનાથી શ્રી જૈન-દર્શનના દેવ-ગુરુ-ધર્મનું સ્વરૂપ તત્ત્વ ગુરુ પડી જાય છે, એવું શું કારણ?

ઉ૦ દેવ ગુરુ અને ધર્મની ઉપામના, સેવા, કીર્તન, પૂજન વિગેરે કરવાનું કારણ શું? એના જવાબમા એ ઉત્તર મળશે કે, હું બ નિવારના માટે અથવા મુખ મેળવવા માટે જો આશ્વો બતાવે મરાગર નિવાર કમીએનો ચોખ્ખું નમતય એવું છે કે,

કામ-ક્રોધ-મહ-લોભકી જળ લગ ઘટમે ખાન ।
તળ લગ પડિત મૂર્ખાલી સમહી એક સમાન ॥૧॥

જે દેવો પોતે કચન અને કામિનીમા ઘેલા બન્યા હોય, જેઓ ક્રોધ, માન, માયા અને લોભથી સરેવા હોય, જેમ

નામા કિસા, છુલ્ક, ચોરી, મૈયુન અને મમતા હાગીડાગીને
બર્યા દાય, તેઓ પોતે જ ચારાતિ અને ચોરીના બચોનિના
બચવાના છે, તેઓ ઉપમક એવા આપાદ શુ બહુ કરી
ગકે ? જે કેવળા પુત્રયો હોય તે ખીનને ની રીત છોડાવે ?
જે વજી સાકલથી બધાયા હોય તે ખીનને રી રીતે
છુગ કરી શકે ? જેઓ પોતે માર્ગ જૂના પડયા હોય તે
ખીનને શુદ્ધ રત્નો કેમ બતાવી શકે ? જેઓ પોતાના
અપથ્ય બધ કરી ચકતા નથી, તે ખીનને કેમ બધ
કરાવી શકે ? જેઓ પોતાની નાદી ભેધ ઢે સમજી શકતા
ન હોય તેઓ પારકી નાડ કેમ પીછાની શકે ? જેઓ
પોતાને તારવાને અમમર્વ હોય તે આશ્રિતોને કેવી રીતે તારી
શકે ? એજ પ્રમાણે જે દેવો અને ગુરુઓ પોતે પોતાના
પાપાચ તો છોડી ન શકયા હોય ત તેનકેના કેમ દોડાવી
શકે ?

અને પાપાચરણો બધ ન વાય તો હુ ખો પણ બધ
ન થાય એ વાત ઉપર કહેનાઈ ગઈ છે, એટલા કારણથી
કહેનાયુ છે કે,

પામ્યા જે વીતરાગતા, આરાધે વસી લેહ,
આપે જે વીતરાગતા, સાચા તારક તેહ ૧
અરિ અલ્ય તરે સ્વય થયા, સ્વય કરવા મથનાર,
સ્વય થાએ જેના થકી, તે ભવતારણુહાર. ૨
દેવ નમુ વીતરાગને, શુક વીતરાગ થનાર,
ધર્મ કથિત વીતરાગનો, ભવજલ તારણુહાર ૩

બસ, જા વર્ણનથી એમ સમજાશે કે, દેવધર્મના દેવ, ગુરુ અને ધર્મ તે કોઈ એક વ્યક્તિતા કે અમુક વ્યક્તિઓનાજ તારક નથી પરંતુ જેમને ગુણની જરૂર હોય, ગુણનો આદર હોય અને દોષોથી કટાક્ષા હોય અને દોષોથી મુક્ત થવાની ઇચ્છા હોય તેવા જગતભરના દેવ, મનુષ્ય કે પશુ જમે તે હોય તે સર્વના ચોક્કસ તારક છે.

પ્ર૦ વીતરાગો જગતને તારી શકે છે અને જગતના બીજા દેવો તારી શકે નહિ, એનું શું કારણ ?

ઉ૦ શ્રી વીતરાગો કર્મના બારવી મુકન થયા હોવાથી પોતે તરી શક્યા છે અને બીજાને તારી શકે છે, જેમ કદની નોકા-વહાણ પોતે તરે છે અને આગ્રિનોને તારી શકે છે, તેજ પ્રમાણે ગીત દેના કર્મના બારવી મુકન બારે થયેના હોવાથી અને પત્ના, પત્નીઓ તથા પરિવારમાં ખૂબી જાયેના હોવાથી બીજાને તારી શકતા થી, જેમ પ્રત્યક્ષની નાનડી પોતે તરના સમર્થ નથી નેથી બીજાને તારી શકતી નથી.

પ્ર૦ દેવો અને ગુરુઓ કહે તે કરવાનું કે કરે તે કરવાનું ? બે તેઓ કહે તે કરવાનું હોય તો તેઓ જમે તેમ વર્તે એ આપણે બેવાની રીત જરૂર ? તેમનો બતાવેલો ધર્મમાર્ગ આપણે આદરવો એજ બાજબી છે અને એમ કરીએ તો આપણું કટ્યાણ કેમ ન થાય ?

ઉ૦ દેવો અને ગુરુઓ કરે તે આપણે કરવાનું નહિ પરંતુ કહે તેજ કરવાનું આ વાત બરાબર છે, પરંતુ એટલું

ચોકકસ છે કે, આચાર વગરના ગેરે કે ગુ-એ તદ્દન નિષ્પાપ બોલી કે ઉપદેશી શક્તા નથી અને ઉપદેશ આપે તો તેમની છાપ પશુ પડતી નથી મારેજ દેગે અને ગુરુ એએ પ્રથમ પોતે ગુદ્દ બનીને, નિર્મલ બનીને ઉદેશ આપે એ તજખી છે

અને શ્રી વીતરાગદેવો અને તેમના શિષ્ય-પ્રશિષ્યો ખીન્દુલ નિર્મલ બનેલા હોવાથી તેમના આશ્રીતો પશુ દોષ વગરનું આચરણ આચરનારા ધામ છે તેવાત મુક્તિસ ગતજ છે

માટેજ બુદ્ધિમાન મનુષ્યોએ દેવ, ગુરુ અને ધર્મનું સ્વરૂપ સમજીને જાગર કરવો જોઈએ તે કારણથી અમે અમારા આ નાનકડા પુસ્તકમાં અમાન અનુભવ અનુસારે શ્રી પચ્ચરમેઠિ મહામ ને બનતી રીતે સમજાવના ઉદમ કર્યો છે પચ્ચરમેઠિ મહામ ને સમજવાથી દેવ-ગુરુ-અને ધર્મ આ ત્રણે જાગત બરાબર મમજી શકાય છે

પ્ર૦ આ પચ્ચરમેઠિ મહામ ના પેના અને ખીન પદથી દેવની જોખાણ અને નીજ જોના મને પાવમા પદથી ગુરુની જોવખાણ બતાવી છે, આ વાત બરાબર છે, પરંતુ ધર્મની જોખાણ આમાં કડ જ ચાએ બતાવી છે ?

ઉ૦ આ ત્રણે જ પચ્ચરમેઠિ ભગવતોનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે, તેમાં તે પચ્ચરમેઠિ ભગવતોના ગુણો બતાવવામાં આવ્યા છે, તેજ ગુણો 'અપરનામા ધર્મ' છે, દેવમાં દેવત્વ કે ગુરુમાં ગુરુપદ્મ ગુંજ વિના આવતુજ

નથી અને આવેલું ટક્કુ પણ નથી આત્માના ગુણની સમજાણ, ગુણનો રાગ, અને ગુણનો આદર આ પણ પ્રકારનેજ રત્નત્રયી કહેવ છે તે રત્નત્રયી પોતેજ વાસ્તવિક ધર્મ છે પણ નિમેષિક લગવતોમા રત્નત્રયી એકદમ પરાકાષ્ટાને પામેલી હોય છે

માટેજ આ પુસ્તકનું પદ્ય પરમેષ્ઠિ મહામત્ર યાને જૈન ધર્મનું સ્વરૂપ એવું નામ રાખવામા આવ્યું છે

ઉપસહાર

ઉવટે આ પુસ્તક લખવામા જનતો ઉપયોગ રાખવા કાળજી રાખી છે, હતા હમસ્વદ્યા પોતેજ અજ્ઞાન અને પ્રમાદની ખાણ છે, તેમા મોગામોટા શ્રુતધરોને પણ વખતે હતિ આવી જવા નહવ રહે છે, તો પછી મારા જેવા અતિ અલ્પજ્ઞ આત્માનું શું ગત્યું ? એટલે ભૂલો થવી જનવા યોગ્ય છે, તેથી આ પુસ્તકના લખાણમા શ્રી વીન રાગદેવની આજ્ઞાવિરૂદ્ધ કાંઈ પણ લખાઈ ગયું હોય તો ચતુર્વિધ શ્રી સદ્ય અને જગતભરના વિશેષજ્ઞ પુરો પાને લમા યાચુ છું અને આજ્ઞા રાખુ છું કે, સર્જ્ય પુરુષો ઉપયોગપૂર્વક વાચે, અને સાચી વસ્તુનો સ્વીકાર કરી પાતાના આત્માના કલ્યાણપોષક બને એજ અભ્યર્થના

પુસ્તકના લખનાર ને, શ્રોતા વાચક વર્ગ,
સમજી શાસન જિનતાણ, તિઘ લહો અપવર્ગ

સર્વમગ્ધમાગલ્ય સર્વકલ્યાણકારણ ।

પ્રધાન સર્વધમાણા જૈન જયતિ શાસન ॥ ૧ ॥

આ પ્રમાણે મુવાગીને વાચવું

અર્થ	પા. ૧	૧ લી	અર્થ	પા. ૨	૧
ઓનમાસ ઓનમાસ પક્ષ ૧ ૧૭			ભગનારો હતા		
ઓનો ભવ ઓનો ૫ ૮			વાગનાગી	૫૭	૧૮
ગદન દર ન ૧૭ ૮			વિનવા વિનવા	૬૧	૧૦
નમર તોકોના			નિનધસી નિનધસી	૬૨	૧૦
નામરિક લોકોના ૧૯ ૨૦			કપાનમૂલ કપાનમૂલ	૬૨	૧૧
નમરાર મહામત્ર			ઉમનારા ઉમનારા	૮૭	૧૮
નમરાર મહામત્રના ૨૨ ૮			નિદા નિદા	૮૧	૫
ગુણગણ ગુણગણ ૦૫ ૩૧			વનુ મલ્લપિ		
ચર્યા ચર્યા ૩૬ ૭			વનુમલ્લપિ ૬૨ ૭		
તે ૪૫ ૧૭			મમીરજાયા મમીરજાયા ૮૪ ૫		
આમા ૪૬ ૧૭			મ મે ૧૦૨ ૧૮		
આમા ૪૬ ૧			ચડ પક્ષ પક્ષ ચડ ૧૦૩ ૧		
આકાશ પ્રદેશ			તે તે ૧૦૩ ૧૭		
આકાશ ૪૬ ૭			લાગ્યો લા ૧૧૩ ૧૦		
અનુમાનિક માનુમાનિક ૪૬ ૧૬			આર્ત આર્ત ૧૧૩ ૧૦		
તેના તેના અનુમાનિક ૪૬ ૧૬			ધન ધન ૧૧૩ ૧૬		
ફરીએ તે આડ			દેવેસમા ૭ દેવેસમા ૧૧૨ ૧૧ ૫		
લાલીંગ કોડ			અમાવાવા અમાવાવા ૧૧૫ ૧૬		
અ ગુણવાપછે			રામ્બ-૨ પી રામ્બ રાપી દેવ		
તેના ૪૭ ૨૩			ની દેવેલી દેવેલીની		
તેની યુગ ફરીએ			માફક માફક ૧૧૭ ૧૨		
તેની યુગ ૪			યૌવનમાવણ યૌવનમાવણ		
ફરીએ તે ૪૮ ૨			નરમતિ નરમતિ		
			મદ્દામ્બ ૧૮ ૧૦		

૧૫૫	૧	૧૧	૧૫૬	૧૫૭
મધ્યમ-અભિજિત			તેજો	નેજો ૩
૧૫૦	૧૫		માથેનગી સાથેન ટીક ૧૩૨	
૧૫૧ મરીને	૧૫૦	૧૭	આમ	આ ૩૩
૧૫૨ ના	૧૬૨	૨૧	નિર્મળનમ	નિર્મળનમ
૧૫૩	૧૬૩	૧૨		૩૩૫
૧૫૪ બલમા			વાસુદેવમા ચક્રવર્તીય	૩૪૦
૧૫૫ નિમરમા	૧૬૪	૭	ધન્યા	ધન્યા ૩૬૬
૧૫૬ ની પેતાની	૧૬૭	૧૩	પિતાના	પિતાનાચાર ૩૭૧
૧૫૭ દી શુભ	૧૭૮	૪		
૧૫૮ મુનામા	૧૮૦	૧૫	સમામ	મનમ ૪૨૧
૧૫૯ નીરેલી	૨૦૩	૨૧	અવિચારી	અવિચારી હોય ૪૨૭
૧૬૦	૨૦૪	૧૦		
૧૬૧ મનુષ્યો	૨૧૩	૧૧	ગાંધી પુરો	ગાંધી પુરો ૪૩૫
૧૬૨ સ રવ	૨૨૨	૨૧		
૧૬૩ તેતે ગાન	૨૨૨	૩	ચેદ	ચેદ ૪૪૫
૧૬૪ મનનુ	૨૨૬	૧૮	જ	જ ૪૪૭
૧૬૫ ને આપ્યા	૨૨૮	૪	હવ	હવ ૪૮૮
૧૬૬ ડે જાનેહ	૨૩૧	૪	આત્માથી	આત્માથી ૫૦૮
૧૬૭ મુક્તિવાનાર			કાહાનિમહાદય	
૨૪૪	૧૭			

